

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Homiliae Adm. Illvstris Ac R.dissimi Domini D. Fr.
Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriae
Episcopi Barbastrensis & Albarrazini Ord. FF.
Prædicatorum**

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, Anno M.DC.XLIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53084](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53084)

Th. 3150.

LIBRERIA

AV
+

H 211
15.

HOMILIÆ

AD^M. ILLVSTRIS AC R.^{DISSIMI} DOMINI

D. FR. HIERONYMI BAPTISTÆ

DE LANVZA

Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini
Ord. FF. Prædicatorum.

PER EVANGELIUM QVOD LEGITVR IN SOLEMNITATE
SS. SACRAMENTI ALTARIS.

His accessit expositio Missæ in vltima Homilia: conueniens valde Missarum
primitijs, earumque celebrationi vtque illas fideles cum deuotione
& vera sublimium mysteriorum cognitione audiant.

Illas collegit ex eiusdem Auctoris scriptis Originalibus fideliter & diligenter
FR. IOANNES LAURENTIUS CAYROSA S. Theologiæ Lector celebris
Conuentus & Vniuersitatis FF. Prædicatorum Cesar-angustæ.

In latinum translata per R. P. F. ONESIMVM DE KIEN IRENSEM Ordinis FF. Minorum
Capucinatorum Concionatorem Prouinciæ Flandro-Belgiæ.

ANTVERPIÆ,

Apud GVILIELMVM LESTEENIVM, via vulgo Hoochstraet
dicta, sub Pellicano aureo. Anno M. DC. XLIX.

PROLOGVS AD LECTOREM.

D. HIERONYMVS in lucem editurus Commentaria, quæ composuerat super Euangelia, testatur necessarium fuisse antequam expositionem suam inciperet, vt prius omnes Interpretes legisset, qui super illa scripserant: secundo censuram tulisset de singulis, vt sibi seligeret quod proposito suo maxime conueniret.

Et de se fateatur argumentum hoc primum fuisse adeo operosum, vt se difficultate victum ingemisceret, quæ se offerebat in tot euoluendis quot scripta erant, commentarijs: & secundum non leuiorem ei causabat difficultatem: considerans quod inter tot dilerte scripta, vnum eligere non posset, nisi alteri quod omittebat, grauem inferret iniuriam. *Primum enim difficile est omnes legere qui in Euangelia scripserunt, deinde multo difficilius à adhibito iudicio, quæ optima sunt, excerpere.* Licet autem his angereatur difficultatibus, non contemnendi profecto decursu per plurimos annos legisset viginti quinque tractatus & totidem Homilias Origenis super Matthæum: & inde fateatur SS. Doctor se nouos hauisse animos tantum opus aggrediendi, & timorem superasse ex tantis ortam difficultatibus. *Legisse me fateor ante annos plurimos in Matthæum Origenis viginti quinque volumina, & totidem eius Homilias.* Quocirca resumptis viribus exorsus est expositionem, nobisque thesaurum suorum reliquit Commentariorum, vt perspicua eorum interpretatione scumularet Ecclesiam.

Hoc ego D. Hieronymi legi argumentum, quando cogitare cœpi, qualiter præpararem nonnulla opera alterius Hieronymi, nimirum Illustrissimi ac Reueren. Domini D. F. HIERONYMI BAPTISTA DE LANZA Episcopi primum Barbastrensis, & deinde Albarracini (qui hinc de Ecclesia migravit tantum meritis opulentus, quantum temporalibus bonis inops, vt tanto perfectius cælestibus gloriolæ potiretur) qui doctrinam & opera sic imitatus est D. Hieronymi Doctoris maximi, vt eius scripta, non nisi transumpta ex clara & tuta eiusdem S. P. aginæ expositione videantur. His velut in medio abyssi sine fundo

PROLOGVS AD LECTOREM.

me demersum attendebam: vix enim cuiquam potest superesse vita, qua persecutetur plurima illa quæ circa omnem materiam scripta euulgauit. Et si ad scribendum aliquid de SS. Altaris Sacramento necesse fuerit præuidere quæ de hoc scripserat, iuxta illud quod de se nos docuit D. Hieronym. tanta vidi quæ de hoc edidit, vt fatear, mihi quasi impossibile fuisse hanc implere conditionem, & quasi ipsa superari me difficultate. Ex altera parte me teneri sentiebam hac consideratione: nam si non obstante tanta repugnantia (qua semper ex profunda humilitate ab imprimendo detinebatur) prædicatores tamen assatim ditauerit thesauro illo, quatuor intelligo Tomos Tractatum Evangelicorum, & homiliarum, quos de prælo eduxit: æquum non erat, vt post eius hinc demigrationem priuarentur illo thesauro, quem cum alijs eius operibus poterant possidere, non illa mundo communicando: hæc summas mouerunt mihi molestias: licet primum fortius mihi animos adimeret: & amplius dum aliam cernebam maiorem in eligendo quid in lucem producerem in his Homilijs, alijs quas mihi reliquit, non inimicus: dum enim manum his adiciebam, & oculos cæteris, omnia iudicabam adeo præclara, vt mihi eorum non fiderem electionem, vnde nihil determinans hæsi. Sed vel parum à dubitatione respirasti, eo ipso quo D. Hierony quod sc. tot annis eius opera peruoluerim, sic illa manibus terens continuo, vt dicere mihi liceat, quod totam vitam meam illis impenderim, quodque hæc continuata lectio non posset non eximum adferre mihi profectum, dispositionem inquam satis congruam ad negotium adeo operosum: quare poteram saltem aliquam mihi promittere prudentiam in eligendo eo quod pro his Homilijs eram assumpturus: similiter corrobortus sum perpendens, quod quicumque intellexerit, quanto tempore his euoluendis operibus studuerim, aliquatenus sibi persuadere possit quod secure vt illius eas luci committens adeo in illis, vt ego, versatus, in promissis illum minime defraudarim: hæc ea ratio sit, ex qua eadem recipiantur voluptate qua recepta sunt quæ hæcenus illius auctoris opera prodierunt; & ita mihi certissime polliceor: quandoquidem per me ipsum quidquid his continetur Homilijs collegerim ex iisdem eius authenticis omni studio & diligentia, nihil superaddens, nihilque adimens ex illis quæ inueni, & scripta habeo præfati Auctoris manu propria, pro vt earum materia declarabit. Incepi autem hæc opera prælo subijcere, quæ mihi manu propria exarata reliquit colendæ memoriæ R^{mus}. Dominus duabus

PREFATIO AD LECTOREM.

duabus de causis : quarum prima ea fuit : quia adhuc in viuis existens eam habuit inclinationem, quantū mihi perspectum fuit, aliquid circa hoc in lucem edendi, & hoc nunc perficere, nihil aliud est quam defuncti mentem adimplere. Secundam adduco ex D. Thoma, qua probe- tur intentio S. Matris Ecclesiae, celebrandi nimirum maiori solemni- tate festa SS. Sacramenti, quam cæteri Christi mysteria. *Quia in hoc Sa- cramento totum mysterium nostræ salutis comprehenditur, ideo præ cæteris Sa- cramentis cum maiori solemnitate agitur.* Nemo dubitat quin omnia Chri- sti mysteria nostram operata sint redemptionem: quia omnia proce- serant velut de principio mysterij Incarnationis, quam iuxta fidei no- stræ decretum Deus ad nostram salutē operatus est. *Qui propter nos ho- mines, & propter nostram salutem incarnatus est.* Si igitur Tractatus myste- riorū Christi titulo iustitiæ primū efflagitent locū, & alicuius in lucem editio eum debeat obtinere (sicut illum offero, si gratæ fuerint & ac- ceptæ hæ homiliz) cum mysterium hoc SS. Sacramenti omnia com- prehendat mysteria, ratio postulabat, vt ex hoc inciperem. Ita similiter facio, & in vltima Homilia proponitur expositio Missæ valde congrua celebrandis primitiis, cunctisque admodū necessaria Sacerdotibus, in- que qui veram optant notitiam eorum quæ sunt & dicuntur in Missa, & quid singula denotent, quo ad feruentiorem pietatem & attentio- nem moueantur tam Sacerdos ad celebrandum Sacrum, quam fideles ad audiendum. Quod autem hanc Homiliam in vltimum reiecerim, ratio sit, quod ordinem secutus sim quem seruauit Doctor Angelicus qui in vltimo Tractatu de materia SS. Sacramenti Eucharistiæ, de illo agit, in quantum rationem habet sacrificij. Quæ omnia in lucem pro- tuli vt probationem capiam acceptionis, qua recipiuntur: si namque videro ea sic omnibus placere, vires sumam & animos prosequendi tam id quod promitto circa mysteria Christi, quam SS. eius Matris & virginis Mariæ, ac Sanctorum, quorum festa solemni ritu per totum anni decursum celebrat Ecclesia: quod si hoc in hoc opere non fuero assecutus, saltem hoc assequar, quod ostenderit intentionem meam vt omnes ex hoc proficerent thesauro, in operibus R^{mi}. Domini la- tente, quo mihi precor ignosci, quod ingenij mei exiguitas votorum meorum non obtinuerit magnitudinem. Vale.

T A B V L A

HOMILIARVM EARVMQVE

PARAGRAPHORVM.

HOMILIA I. DE EXCELLENTIA SS. SACRAMENTI. p. 1.

- §. 1. **V**T aliquid ex dignitate atque excellentia huius SS. Sacramenti capiamus: necessarium nobis est lumen supernaturale fidei. p. 2.
- §. 2. Prefigurata fuit SS. Sacramenti dignitas in admirabili illa Moyse visione, qua rubus videbatur ardens sed incombustus. p. 4.
- §. 3. Intendit Ecclesia declarare quantopere nobis necessaria sit gratia Spiritus S. qua de hoc diuino agamus Sacramento: cum eius festa celebret post Octauam Aduentus eiusdem Spiritus S. p. 6.
- §. 4. Intendit Christus nos ad calum deducere, & quatenus secure viam teneamus, nobis fidem proponit SS. Sacramenti, cuius luce nos ducit. p. 8.
- §. 5. Lumen quod à Deo postulabat Dauid, quo ad montem sanctum gloria eius posset peruenire, lumen erat fidei, quod resplendet in SS. Sacramento: nam ipsum est quod illud manifestat. p. 11.
- §. 6. Lumine fidei SS. Sacramenti manifestat Deus hominibus mysteriorum suorum eminentiam: est etenim lux, qua, teste Apostolo, lucet in tenebris. p. 13.
- §. 7. Quamuis Deus à nostra cognitione procul absit, fides tamen SS. Sacramenti nobis illum reddit propinquum, ut ipsum in illo cognoscamus. p. 15.
- §. 8. Seraphini quos vidit Isaias circa thronum Dei duabus alis in eius cognitione volantes, quando alij duabus pedes & caput velarunt, indicant quod per fidem sit ad Dei cognitionem approximatum. p. 16.
- §. 9. Non minus necessaria est nobis fides, qua ad SS. Sacramentum accedamus, quam Seraphim sercipes quibus tollat calculum guttur de Altari. p. 18.
- §. 10. Vt Deus nos ad promissam introdatam gloria hereditatem, vult nos per sui cognitionem preparari in fide SS. Sacramenti declarati: cuius figuram arca gestis, à qua precipit, ut longius discedant Israelitae, ad excellentiam eius ostensionem. p. 19.
- §. 11. Deus se prius exhibet per fidem Sacramentatum & cognitum in V. Sacramenti, quam per claram visionem in gloria. p. 21.
- §. 12. Eo modo quo lumen gloria disponit intellectum beati ad claram Dei visionem: ita lumen fidei de hoc SS. Sacramento preparat ad eius fruitionem. p. 22.
- §. 13. De veritate huius SS. Sacramenti iudicare debet intellectus, sed Dei verbo informatus, & nequaquam ex eo quod visu consequitur. p. 24.
- §. 14. Sicut in hoc SS. Sacramento sibi opponitur visus & auditus, ita utriusque assignatur locus: visui in caelo, & auditui hic in terra: qui visum per fidem huius mysterij praecedit. p. 26.
- §. 15. Torrem intellectionis nos ei cohibet subiiciens illum fidei veritas huius mysterij per Christi verba confirmata. p. 27.
- §. 16. In SS. Altari Sacramento contrahit alas suas humanus intellectus eo plane modo, quo sancta animalia Eszechielis suas demiserunt ad vocem desuper fundamentum. p. 29.

§. 17. In SS. Altari Sacramento comprimere debemus naturam discursus velocitatem ob verbum Christi, nos mysterij huius docentis veritatem: cum illud vincum calos terramque firmare poterit. p. 31.
§. 18. SS. Sacramentum mysterium Dei est eminentissimum, atque vt tale solis seruat in fidelibus, qui diuina collustrati fide eius cog-

noscent dignitatem. p. 33.
§. 19. Filij sunt illegitimi, qui in hoc mirabili Sacramento intellectum suum Christi verbo non subijciunt. p. 35.
§. 20. Deus ipse in V. Sacramento nos tuto cer- toque ducit, in illo nobis loquens, vt olim si- lys Israel in columna eos comitante p. 37.

HOMILIA. II.

De diuino cibo, quem nobis Deus tribuit in hoc SS. Sacramento. p. 39

§. 1. Sicut diabolus larua contextus mortem nobis in buccella infudit: ita Christus laruatus in SS. Sacramento nobis vitam tribuit in alia. p. 40.
§. 2. Hec caelesti cibo Christus homines ad se al- licit, in quo Ada vincula renouantur. p. 42.
§. 3. Homini Deus hunc seruauit cibum, in quo terra esset diuitiarum illius vberitas. p. 45.
§. 3. Sicut Deus hominem de statu suo subleuat, illumque filium suum per gratiam efficit, ita illum extollit de mensa, eundem illi suum tribuens cibum in SS. Sacramento. p. 48.
§. 4. Cibus nobis à Christo in SS. Sacramento traditus, pinguis est: etenim nobis omne Dei bonum tribuit. p. 50.
§. 5. Sicut in V. Eucharistia Deus se totum nobis exhibet, ita vicissim desiderat nos totos illi tradamus, quatenus nobis ad vtilitatem ingrediatur. p. 53.
§. 6. In hoc SS. Sacramento triumphat de Christo amor: idcirco se in hoc ostendit ita zelosum, vt nolit quod anima ad alium quam ad amorem suum seduerrat. p. 55.
§. 7. Expediit vt anima à terrenis sit affectibus libera Sacram sumptura Synaxim. p. 57.
§. 8. Perpetua curare debemus sollicitudine anima munditiam, etiam à rebus minimis, qua possent illam inquinare ad receptionem SS. Sacramenti. p. 60.
§. 9. Perierunt filij Israel quando recepto à Deo

Manna, altera vice carnes appetierunt: mor- tem suam Christianus timeat si affectu & desiderio carnali ad Communionem accesserit. p. 62.
§. 10. Vt quis digne S. frequentet Communionem, expedit vt adeo liber sit ab omni carnis & sanguinis affectu, quasi esset illi mortuus. p. 64.
§. 11. Laruam induit Deus cibi in hoc SS. Sa- cramento ad necessitatis nostra remedium, & nos quoque tanto bono recipiendo laruam induamus. p. 67.
§. 12. Quia cibus hic substantiosus est admo- dum, magnam requirit preparationem ex parte nostra. p. 69.
§. 13. Si Deus voluerit vt mundus suscepturus Deum hominem factum, se prius prepara- ret, multo maior requiritur preparatio re- cipiendi eum vt cibum nostrum. p. 70.
§. 14. Decernit Deus ad esum Agni Paschalis vt se Iudei prepararent, quo nos compellat ad digniorem multo preparationem ad S. Com- munionem accedentes, cuius hic figura fuit. p. 74.
§. 15. Cum tam excellens sit cibus coniunij SS. Sacramenti, praecipit Deus vt San- ctos in celo aduocemus, qui velut vicini no- strinos adiuuent eo modo quo in coniunio Agni Iudeis Deus mandabat vt vicinos suos conuocarent. p. 76.

HOMI

- §. 1. **E**st hac solemnitas principalior digniorque ceteris, mysteriorum Christi solemnitatibus: quia realiter in nobis habemus presentiam reali & vera id quod celebramus. p. 80.
- §. 2. Ad omnem nostram sollicitudinis quietem se nobis Deus reliquit in SS. Sacramento: hoc enim David querebat curatum suarum ferarum. p. 83.
- §. 3. Gentiles multos colerunt Deos, ut necessitatibus suis haberent remedium. Deus autem se nobis tradit in SS. Sacramento necessitatibus nostris remedium. p. 85.
- §. 4. Ut perfecte in Deo maneremus, nobiscum manere voluit in SS. Sacramento. p. 88.
- §. 5. Manet Christus cum hominibus in SS. Sacramento, ne quarant illum, cum secum habeant, & ita ad alium non divertant. p. 90.
- §. 6. Ut facilitatem evincamus qua à Deo nos elongamus, se nobis præbet in SS. Sacramento. p. 93.
- §. 7. Excellentiam commendat populi Christiani habere Deum in hoc SS. Sacramento ita sibi vicinum. p. 96.
- §. 8. Dare nobis quid amplius non poterat Deus, quo nos illustraret, quam illum quod nobis in SS. dedit Sacramento, ita se nobis in eo coniungens ut in unoquoque ipse maneat. p. 99.
- §. 9. Lumine Prophetie Vates Ezechiel munus expendit dignitatem huius SS. Sacramenti in flumine illo quod vidit egrediens de porta templi, cuius aquas tandem permeare non poterat. p. 102.
- §. 10. Gaudium demonstrat Deus quod hausit dum hominem fecit Deum: quandoquidem superatis obstaculis dignatus sit se totum illi dare profuulam suam manifestans humilitatem in descendendo, ut nos illum recipereamus. p. 104.
- §. 11. Deo naturale est ut pote summo bono se ipsum communicare, & quia tale est in ultimo gradu sue communicationis se Christus hominibus exhibet in SS. Sacramento, ubi in summo gradu illi esse suum communicat. p. 107.
- §. 12. Satisfacit Christus amori erga Patrem ascendens in celum, quando eam hic impluit ad ascensum, amori similiter erga homines cum illis remanens in SS. Sacramento, quod instruit. p. 110.
- §. 13. Remanet nobiscum Christus in SS. Sacramento ne diabolus in nos aliquid attentet, videns Patrem ad Patrem ascendere neque deserere. p. 112.
- §. 14. Christus suos in discessu ad celum protegit, cum illis remanens in SS. Sacramento futurus eorum protector. p. 115.
- §. 15. Dum se Christus in SS. Sacramento præbet in cibum, nos sibi unione copulat admirabili. p. 118.
- §. 16. Vnitur nobis Christus in SS. Sacramento, ut nostram ipse confirmet infirmitatem, & virtutem. p. 120.
- §. 17. Ex unione Dei cum homine in SS. Sacramento, hominem Angeli reuerentur. p. 123.
- §. 18. Ne cogat nos necessitas aliud impetendi remedium, remanet Christus in SS. Sacramento, ut maneat in nobis, & nos in eo, quando illum recipimus. p. 125.
- §. 19. Manet nobiscum Christus in SS. Sacramento, ut illum permanenter habere copiosiora ab illo beneficia recipiamus. p. 128.
- §. 20. Ut Deus in anima remaneat requirit dispositio ad eius receptionem cum recognitione eius magnitudinis & propria nostra humilitatis. p. 130.

De vita quam Deus communicat eum in SS. Sacramento recipientibus p.133.

- §. 1. SS. Sacramentum extensio quedam est Incarnationis Verbi, in qua nobis vita tribuitur Deo propria, que Christo in Incarnatione communicatur. p.135
- §. 2. Sicut Christus totam humanitatis sue massam temperavit fermento diuinitatis ad nostra redemptionis opus, ita massam singularum immiscuit SS. Sacramento, vt nostra salutis opera exequeremur. p.137
- §. 3. Verbum Dei semper nobis perfectius reddidit, quod à nobis sumpsit ad Incarnationis mysterium: & ita nobis reddit in SS. Sacramento vitam humanitatis perfectiorem eum in illi nobis Dei vitam largiatur. p.141
- §. 4. Adhuc Deus in SS. Sacramento velut in throno solis: ex illo namque singulis vitam infundit, & quicquid boni in hominibus esse commendatur. p.144
- §. 5. Communicantibus se totum Deus exhibet sicut in gloria se totum beatis singulis communicabit. p.147
- §. 6. Quia SS. Sacramentum memoriale est Passionis Dominice, totus Christus in illa omnibus & singulis datur: sicut Passio pro omnibus & singulis peracta fuit. p.149
- §. 7. Constringit se Deus in SS. Sacramento, velut in pane arido & pluuia breui secundam Isaiam, quo amissam per peccatum vitam Dei nobis restituit. p.152
- §. 8. Perfekte nos Deus commutat ea vita quam nobis confert in SS. Sacramento, non minus quam Ægyptum, illam ingrediens in nubem. p.154
- §. 9. Vt Deus nos reducat ad vitam, qua in illo
- vinebamus, antequam nos creasset, se nobis prebet in cibum in SS. Sacramento, suam nobis communicans. p.157
- §. 10. SS. Sacramentum Lac est rationale & sine dolo, quod D. Petrus hortatur nos desiderare, vt vita vivamus rationali qua Deus viuunt. p.160
- §. 11. Sicut per buccellam arboris vite Paradisi diabolus in homine mortem produxit animam spirituales, ita Christus in cibo SS. Sacramenti vitam illi tribuit spirituales. p.163
- §. 12. Ex eo quod Deus in SS. Sacramento copiosam nobis bonorum suorum prebeat abundantiam, que nostrum explet desiderium, declarauit David nos vitam adepturos Dei in æternum. p.166
- §. 13. Illa vita quam communicat Deus in SS. Sacramento, anima nostre vitam corroborat, qua diabolum euincat. p.169
- §. 14. Ignorantie nostre tenebras Christus dissipat lucem infundens intellectui, qua Deum distinctius cognoscat in SS. Sacramento. p.172
- §. 15. Vt significet Deus quod in SS. Sacramento nostris semper subueniret necessitatibus, decreuit vt panes propositionis semper coram eo collocarentur; fuerunt enim eius figura, & velut memoriam eius ad hunc effectum excitantes. p.176
- §. 16. Est hoc supremum omnium mysterium quod Christus operatur: in im per carnem qua nostra mortis fuit principium, ab illo assumptam, atque in SS. Sacramento concessam, nobis vitam largitur. p.180

- §. 1. **I**ngressus Christus in templum
quintiduo antequam immolare-
retur, ex eo cuncta eiecit animalia sa-
crificijs destinata: quo significabat se sa-
crificio suo cunctis antiquis finem impo-
nere sacrificijs. p. 185.
- §. 2. Præbet nobis Christus in SS. Sacra-
mento alimentum, quo vitam Dei sus-
sentemus, quam in illo nobis communi-
cat, & iustum pretium quo debita no-
stra soluamus, iuxta quod habet ratio-
nem sacrificij. p. 188.
- §. 3. Sacrificio Missæ, in quo Patri filium
suum mittimus unigenitum, Deo per-
fectius quam omnibus veteris legis sa-
crificijs satisfacimus. p. 191.
- §. 4. Cum Missa sacrificium sit ipsa puri-
tas & mundities, vult Deus ut tem-
plum in quo offertur sit mundum & ip-
si conveniat quod Christus declarat,
dum templum expurgat eiectis foras
animalibus. p. 193.
- §. 5. Tanta dignitatis sacrificium requirit
ut eius oblationi dedicatus, eminentis-
sit quoque dignitatis, & hanc Christus
tribuit Sacerdotibus, ut velut ministri
sui ab alijs honorentur. p. 199.
- §. 6. Instituit Christus Sacerdotes ad Mis-
sæ sacrificium offerendum consecratos,
& medijs illis hoc idem nos omnes offe-
rimus. p. 199.
- §. 7. Licet verum sit multum referre boni-
tatem Sacerdotis, ut Deus petitis no-
stris efficaciter annuat, tamen eius
tantum attendemus dignitatem, cuius
inuitu illam honoremus, & optatum
nobis ex eius sacrificio speremus exi-
tum. p. 202.
- §. 8. Licet quia Sacerdotes homines sunt,
quos Christus ad Missæ sacrificium of-
ferendum elegit, posset nonnullum in
reliquis provocare contemptum, quia
eiusdem sunt omnes natura: ut illi tam-
men venerentur, dignitatem illis con-
tulit Sacerdotij. p. 205.
- §. 9. Statuit Christus in Sacerdotibus
signa quedam exteriora, ex quibus de-
mines tenerentur illos venerari in
vestibus Sacerdotalibus. p. 207.
- §. 10. In vestibus Sacerdotalibus induunt
Sacerdotes Christum, quatenus propter
illas ut ministris suis reverentia defe-
ratur. p. 211.
- §. 11. In singulis Sacerdotis vestibus par-
ticulariter est Christus, & dum singulis
earum vititur, singularem præfert dig-
nitatem, ob quam in signum gratitudi-
nis servire tenentur illi diligentius.
p. 214.
- §. 12. In vestibus Sacerdotis instrumenta
perpende passionis Christi: ut ex sin-
gulis id colligas quod significans tibi
commodum. p. 216.
- §. 13. Conveniens fuit, quo fœdium pietas
moneretur, nonnullas huic sacrificio ad-
iungere piæ ceremonias quæ dignitatem
illius quoad venerationem cultumque
extollerat. p. 220.
- §. 14. Conveniens fuit ad maiorem Missæ
venerationem quedam instituire velut
preparatoria ad eius celebrationem.
p. 222.

§. 15. In Missa particularis fit memoria glorie caelestis post miseria nostra representationem, quo docemur propria eius cognitionem esse dispositionem magis congruam qua ad terminum illum felicissimum pertingamus.

§. 16. Necessse est quatenus Deus sit nobiscum ut omnes conveniamus & participes simus fructus huius Sacrificij quod declaratur in collecta Missa, ob quam causam Sacerdos se vertit ad populum illum his verbis salutans: Dominus vobiscum antequam incipiat. p. 228.

§. 17. Quia populi dispositio conveniens Missa sacrificio, ea est ut in fide instructus accedat: ideo cantatur in illa Epistola & Evangelium ex quibus plenius instruitur. p. 232.

§. 18. Perfecta populi instructio in fide fit per doctrinam Christi in Evangelio: unde ut perfecte imbuatur in fide huius mysterij, antequam in Missa ce-

lebreitur, cantatur Evangelium & symbolum fidei.

§. 19. Quia mysterium hoc rationem habet sacrificij, ad Missa offeritorium populus cum Sacerdote offert munera, quo significatur quod per istam coniunctionem eius oblatio Deo futura sit acceptior.

§. 20. Quanto magis Sacerdos appropinquat ad consecrationem, tanto maior requiritur puritas mentisque ad ea qua in Missa aguntur, attentio: idcirco Sacerdos ut ambo hac indicet, sibi manus abluit, rogatque populum, ut pro eo supplicet, sintque omnes attentis sacrificio.

§. 21. In reliquis Missa actionibus qua subsequuntur, indicantur illa, quas Christus ante Passionem suam mortemque operatus est, ad salutem & glorificationem nostram: qua ad finem per benedictionem Sacerdotis exprimitur.

APPROBATIO CENSORIS.

EX commissione Illustrissimi, & Excellentissimi Domini D. Fr. Ludouici Diez Auxensis & Armendariensis Episcopi Vrgellen-
sis: Consiliarij Regiæ Maiestatis, Proregis & Capitanei Generalis in
Principatu Cathalonienfi. & Comitatibus Rosilionis & Ceritaniz:
librum inspexi & perlegi, cui titulus præfigitur: Homiliæ super E-
uangelium SS. Sacramenti cum expositione Missæ, quem composuit
Illustrissimus & Reuerendissimus Dominus D. Fr. Hieronymus Bap-
tista de Lanuza Episcopus Barbastrensis, & Albarracinus &c. Quod
si præstantiam conceptuum, eruditionem in Patribus, & singula-
rem spectemus spiritus feruorem, aperte constat filium esse talis
Auctoris: opus prælo dignum, quodque cunctis tradatur pulpita
ascendentibus, nec non SS. Sacramento pie addictissimis: mihi nam-
que persuadeo non exigua ex eo proueniet Deo gloria, profectus
animabus, & per grande Prædicatoribus Euangelicis subsidium (ad
talem materiam, vt utilissimam, ita grauissimam) proinde lucem vi-
deat thesaurus hic pretiosus, atque per eiusdem impressionem omni-
bus communicetur, Datum in Collegio S. Guilielmi Barcinonenfis
Ordinis SS. Patris nostri Augustini: 23. Maij 1626.

FR. HIERONYMVS BALLE
*Visitor Prouincie Aragonie,
& Rector Collegij.*

APPROBATIO.

EX mandato & præscripto expresso R. di Ad. P. M. F. Hieronymi
Mos Prouincialis Prouincie Aragonie SS. Ordinis nostri Prædi-
catorum singulari admodum attentione nec non maiori longe volup-
tate legimus Homiliæ SS. Sacramenti Altaris compositas à Reue-
rendissimo Domino D. Fr. Hieronymo Baptista de Lanuza Episco-
po Barbastrensi & Albarracino: & propter doctrinæ grauitatem,
profunditatem & conceptuum subtilitatem, quibus abundant, iudi-
camus opus esse tanto Auctore legitimum filium, & reliquis operi-
bus

bus valde germanum, quæ præfatus Episcopus protulit in lucem: quod nam minorem meretur per totum orbem applausum & acceptationem, quam cetera eius opera: quo circa securissime potest Ad. Reuerendus Pater noster Prouincialis dare Licentiam P. Lectori Fr. Ioanni Laurentio Cayrosa, quatenus sub nomine præfati Domini Episcopi opus illud in lucem producat: Quinimo nostri muneris est prædicto Patri plurimas referre gratias ob non modicum laborem, & gnauam diligentiam, qua tam librum hunc quam alios collegit, quos vt intelleximus, ab eodem Episcopo detinet compositos: quia vero nobis perspicuum est, quod impressio huius & aliorum quos habuerit, non exiguam proferet toti Ecclesiæ Dei utilitatem, gloriam & honorem S. nostræ Religionis: obsecramus R. Ad. Prouincialem nostrum, vt prædicto Patri præcipiat, vt illos prælo submittat, quam fieri potest citissime. In cuius rei fidem huic subscribimus in Conuentu S. Catharinæ Martyris Barcinonæ. 12. Aprilis 1626.

FR. ANTONIVS BRVGVERA MAGISTER.

FR. FRANCISCVS PALAV
*Præfatus & Lector primarius
Theologiae.*

LICENTIA R. D. AD. PATRIS NOSTRI MAGISTRI

FR. HIERONYMI MOS

PROVINCIALIS PROVINCIE ARAGONIE.

Magister Fr. Hieronymus Mos Prouincialis Prouincie Aragonie Ordinis Prædicatorum. Quandoquidem experientia nobis conster vberimus fructus, quem in Ecclesia S. produxerunt opera Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini D. Fr. Hieronymi Baptistæ de Lanuza Episcopi Albarracini S. nostræ Religionis & Prouincie, & honor habitus non exiguus, ex illis proueniens: hinc obligamur vt prædictorum operum toto conamine promotioni studeamus, cumque nobis sit exploratum quod præfatus Reuerendissimus Dominus in his omnibus totaliter semper fiderit P. Fr. Ioanni Laurentio Cayrosa Lectori Theologie Conuentus nostri Prædicato-

** }

mm

rum Caesar-augustani, iudicans de bona eiusdem directione, scriptio-
ne, & impressione nihil omnino dubitandum, omnia prædicto Patri
commendans, quodque his cetero innixus illi semper videre, scribere,
transcribere, & euoluere omnia sua scripta permiserit, nullis sibi re-
seruatis, quibus uti non posset: cum iam ex morte præfati Reuerendis-
simi Domini deslere possemus, tanti thesauri priuationem: dignatus
est Deus abstergere lacrymas nostras, dum nobis reliquit dictum
Patrem ut eius thesaurarium, qui industria sua, sollicitudine, & pru-
dentia nobis posset prodesse. Quapropter tenore præsentium, & au-
thoritate officij mei licentiam impertior P. F. Joanni Laurentio Cay-
rosa Lectori Theologiæ supradicto, quatenus (visis primo & exami-
natis per Reu. P. M. F. Antonium Bruguera Præsidentem Conuentus
nostri S. Catharinæ Martyris Barcinonæ, & per P. Præsentatum Fr.
Franciscum Palau Lectorem Theologiæ primarium eiusdem Con-
uentus & primæ Vniuersitatis Prouinciæ nostræ Aragoniæ, Homi-
lij, quas habet ex supradicto Illustrissimo Domino D. Fr. Hierony-
mo Baptista de Lanuza Episcop. Albarra. super Euangelium quod
Ecclesia proponit in Festo SS. Sacramenti Altaris, valeat illas prælo
submittere & in lucem producere, illi in virtute Spiritus S. præci-
piens, & S. obedientia, nec non præcepto formali, ut tam has quam
alia quæcumque opera habuerit præfati R. ^{mi} Domini, studeat omni
postposita mora cunctis communia reddere: ut tota Dei Ecclesia hoc
thesauro potiatur: spero etenim prægrandem ex illis omnibus oritu-
ram utilitatem. In cuius rei fidem propria manu præsentem signaui-
mus, & sigillo nostri officij muniuimus in Conuentu nostro S. Catha-
rinæ Martyris Barcinonæ 14. Aprilis 1626.

FR. HIERONYMVS MOS
PRIOR PROVINCIALIS.

APPROBATIO.

HAs Homilias super Euangelium SS. Sacramenti cum expositione Missæ, quas composuit piæ memoriæ R. ^{mo} Dominus D. Fr. Hieronymus Baptista de Lanuza Episcopus Barbastrenf. & Albarracinus, & post mortem eius ex scriptis illius originalibus collegit P. F. Ioannes Laurentius Cayrosa Lector Theologiæ in Conuentu Cæsar-augustano Ordinis Prædicatorum, examinavi ex commissione Illustris Domini D. Francisci Terre Canonici & Decani Ecclesiæ Cathedralis Barcinonæ, Vicarij Generalis Excellentissimi Domini Episcopi eiusdem ciuitatis: & euidenter conuincuntur esse filij eiusdem ingenij cum ceteris, quæ tanta acceptatione & applausu per omnes terræ partes receptæ sunt, in quibus Doctrina Catholica S. Romanæ Ecclesiæ cognoscitur. Quocirca assero securissime dari posse licentiam eas imprimendi, & euulgandi, vt horum laborum fructibus gaudeant, non tantum prædicatores, quibus singulariter proderunt, sed insuper omnes Lectores, ob insignem quam continent, doctrinam, subriles conceptus, spiritum & pietatem, pro rei dignitate, quæ in illis tractatur, & æquum est sperare omnes ab Auctore, quem tanta pietas, deuotio & doctrina commendant. Sic iudico, & propria manu subscribo In Conuentu S. Catharinæ Martyris Barcinonæ 24. Ianuarij. 1626.

FR. THOMAS ROCAMAGISTER.

LICENTIA.

Nos D. Franciscus Terre V. I. D. Decanus & Canonicus Ecclesiæ Barcinonæ in spiritualibus & temporalibus Vicarius Generalis & Officialis pro illustrissimo & Reuerendissimo D. D. Ioanne Sentis Dei & Apostolicæ sedis gratia Barcinon. Episcopo Domini nostri Regis in Principatu Cathalonix; & Comitibus Rossilionis & Ceritanæ locumtenen. & Capitaneo Generali eiusque Conciliario concedimus licentiam imprimendi prædictas Homilias attendita supradicta relatione. Datum Barcinonæ die 24. Mensis Ianuarij 1626.

Imprimatur.

D. FRANCISCVS TERRE.
Vicar. Gener.

APR

APPROBATIO.

H Omilia de SS. Sacramento fideliter collecta ex scriptis originalibus Perillustris ac Reuerendissimi Domini Hieronymi Baptistae de Lanuza Episcopi Barbastrensis & Albarrazini Ord. FF. Praedicatorum nihil continent fidei aut bonis moribus contrarium: consimilem vero pietatis spiritum, ac doctrinae profunditatem spirant, quales in ceteris laudatissimis eius homilijs, in lucem emissis, relucent. Quare easdem dignissimas censeo quae cum reliquis lucem aspiciant. Actum Antuerpiae 26. Augusti 1649.

GVILIELMVS BOLOGNINO
S.T.L. Can. & Lib. Censor
Antuerpiensis.

HQ.

HOMILIA PRIMA. DE EXCELLENTIA AC DIGNITATE SS. SACRAMENTI.

Caro mea vere est cibus, & sanguis meus verè est potus. Ioan. 6.

Anta est tamque excel-
lens, quam expetitur, SS.
huius Altaris Sacramenti
dignitas, ut nullus creatus
intellectus eius vel mini-
mum possit apicem com-
prehendere: quia præter-
quam quod in eodem quo-
rum mysteriorum fidei nostræ ratio inueniatur
vniuersalis: de quibus disputat D. Thomas,
et in ea. probatque in eo illorum consistere dignitatem,
quod adiuuat naturalis cognitionis, exced-
ant: solumque de illis hoc sciamus, quod res
constineant oculis creati intellectus inuisibiles,
cum in proprijs & connaturalibus relinquendo
limitibus: iuxta illud Apostoli Pauli dictum. Sa-
pientiam loquimur inter perfectos: sapientiam vero
non hominū seculi, neque Principum huius seculi: sed
loquimur Dei sapientiam in mysterio, quæ abscon-
dita est. Operum diuinæ sapientie cognitio in-
tellectui non seruat abiecto creaturarum ra-
tionabilium & intellectualium: licet ipsos Ange-
los, imò inter ipsos supremum comprehendimus
Seraphinum tantum in ipsis attendendo
naturalis medijs limites: sed intellectui tantum
diuinâ luce gratiæ illustrato. Inter perfectos.
Nec enim est yllis ordinis creaturarum sapien-
tia: earum quippe principales longe distant
ab hac cognitione, atque infinitè spherâ earum
superant adiuuat: sed sapientia est sub clavi
profundorum Sacramentorum abscondita. Lo-
quimur Dei sapientiam in mysterio, fugitque na-
turalis aciem cognitionis. Quæ abscondita est.
Quibus verbis Apostolus declarat nostræ fidei
mysteriorum excellentiam ac dignitatem in eo
consistere, quod semper naturale lumen ocu-
lorum nostri intellectus lateant fugiantque
cognitionem.

Porro etiam in hoc venerabili Sacramento
ratio aliqua particularis aperitur, atque aliâ cæ-

terorum mysteriorum multò superior: quia sin-
gulari titulo vocatur *mysterium fidei*: quo cogi-
mur in illo talem reuereri præcellentiam, quæ
naturalem omnem vincat cognitionem: eaque
nostra possibilis cognitio est: qua fatemur in-
genij nostri lumen nimis obscurum, quo tantam
eius percipiat excellentiam: nisi diuinâ gratiâ
virtutem eius viderique corroboret, qua supremo
illo fruamur bono, quod nobis Deus in hoc su-
premo Sacramento dignatus est impertiri.
Quocirca quicumque voluerit vterius hoc in
iunere progredi, & eius abscondita diligentius
perferuari: sibi persuadeat se posse satisfacere
desiderijs, si ad diuinæ gratiæ recurrat
aquæductum: eius etenim suffragio lucem ob-
tinebit, quo magnitudinem intelliget, ad quam
propria non potuit accedere exiguitas: ut quis
enim intelligat, quod in buccella panis (nâ in ip-
sa tantum sunt eius species & accidentia) lateat
sitque substantia corporis Christi, eius anima,
diuinitas & omnipotentia: quodque sub modico
vino transubstantiato in eius sanguinem, tota
sit substantia SS. eius corporis. eadem coheren-
tiâ & vnione animæ ipsius, diuinitatis, atque di-
uinorum attributorum; ut inquam quis hæc ca-
piat, fieri nequit, nisi diuinæ omnipotentie vir-
tute confortetur, quæ hoc potuit mysterium ope-
rari: est autem eius gratiæ virtus misericordia.

Scriptum legimus in L. Iud. facinus ex quo
Samson elicit ænigma Philisthæis ita tenebro-
sum, vt hoc illis proposito solutionem eius sibi
iudicarent impossibilem. Fortem ferumque occi-
dit leonem Samson, eumque interfectum & dis-
cerptum in terrâ deseruit, in cuius ore postmodum
examen reledit apum, ac dulcissimos in eo con-
fecit mellis fauos: cuius historiam sub hoc pro-
blemate Philisthæis enucleandam proposuit. De
comedente exiit cibus, & de forti egressa est dulce-
do. Torquebantur non parum Philisthæi vt
problema propositum exponerent: & quamvis
sum-

I.

II.
Vnde ne-
cessaria
est diui-
næ gra-
tiæ & fi-
dei lux.

III.
Allegoria
de ænig-
mate
Samso-
nis.
Iud. 14.
14.

A

summam adherent diligentiam omnemque
 moterent lapidem: eos tamen semper ænigma-
 tis vicit difficultas, & intricavit obscuritas. Ut
 autem homo ex naturali desiderio secreta conat-
 ur intelligere, media quærit illa capiendi, atque
 inter alia vnum Philisthai repererunt: quo na-
 ti sunt, quod per se ipsos adipisci non poterant,
 nec vnquam potuissent; vti nempe sunt bene-
 uolentia chausimæ illi Dalila: ad illam igitur
 accesserunt pleni fiducia: cum enim esset illi
 dilectissima, non poterat non nosse eius abditis-
 sima secreta? quod si precibus eorum annueret,
 euentus votis responderet optatissimus. Nec va-
 na spes: etenim Dalila problema illis aperuit
 nodumque soluit: quo factum est vti huius histo-
 riæ plenam acceperint, perfectamque noticiam.

IV.
 Appro-
 priatur
 V. Sacra-
 mento.

Propriam hic video & suspicio præsentis my-
 sterij historiam: in quo nobis suprema huius
 Sacramenti reuelatur excellentiâ totamque su-
 perat naturalis nostræ cognitionis actiuitatem:
 cum ita sit in totâ naturâ creatâ nullum me-
 dium nullamque reperiri potentiam, qua digni-
 tatem huius Sacramenti pro dignitate cognoscamus.
 In ore leonis Christi Domini: *Leo de tribus
 Iuda*; siquidem non mortui, sed mortui suæ val-
 dè vicini: *Am e diem festum Pasche*, in quo mor-
 tuus est, examen apum diuinorum verborum
 suorum, quæ quidquid dicebant, efficiebant, di-
 uinum composuit sanum, mellis dulcissimi SS.
 intellectu Sacramentum, hoc diuinâ suâ instituentis
 omnipotentia, quam diuini sui verbi declarat ef-
 ficacitatem: *Hoc est corpus meum: hic est calix sangui-
 nis mei*. Quia sicut Sacramentum non tantum
 subsistere debet in rebus materialibus, in qui-
 bus influeretur, sed in verbis quæ institutio-
 nem illius concluderent, verba hæc, fuerunt
 Christi verba: quæ velut apes, quæ floribus con-
 ceptum sui intellectus nutritur, celestem
 hunc sanum composuerunt: cuius historiam nobis
 exarat D. Ioannes sub ænigmate verborum
 quæ proposuimus: *Caro mea verè est esca: & san-
 guis meus verè est potus*.

Ioan. 13. x.

Problema est hoc adeo profundum, vt quan-
 tumcumque nobis dicatur, & quantalibet labo-
 remus diligentia qua capiamus illud & declare-
 mus, nulla tamen est in toto ordine creaturarum
 potentia quæ eo vsque pertingat, subtilissimum
 licet hominum insudet ingenium, & intellectus
 supremorum Seraphim intelligat: si namque ei-
 us expositio virtuti eorum relinquatur naturali:
 nequaquam poterunt illud comprehendere: om-
 nesque creaturæ se profu durati atque excellentiæ
 huius submitunt mysterij, in quantum non ope-

teret in illis virtus gratiæ Dei: ad quam simi-
 tor nullus est in omni creaturâ motus, si Deus
 ad illam nos minime disponat: ita testatur Apo-
 stolus: *Non quod sufficientes simus cogitare aliquid
 quod ex nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra
 ex Deo est*. Hæc omnia à Deo debent provenire:
 nec enim seclulo eius fauo e illud capientes.
 Quis ergo consilij? recurramus ad charissimum
 illi cælorum Reginam Mariam Virginem: quæ
 velut trichinium diuinorum eius secretorum, &
 thesaurorum gratiarum eius œconomia, illum
 nobis poterit impetrare: vt eius auxilio huius
 ænigmatis eminentiam capiamus, & venerabilis
 huius Eucharistiæ noscimus dignitatem, atque
 altissimi huius mysterij penetremus profun-
 ditatem: nec ipsa nobis deest, si modo salutaritatem
 illi dedicemus Angelicam: *Ave Maria*.

*S. Ex hoc aliquid ex dignitate atque ex-
 cellentiâ huius SS. Sacramenti capiamus:
 necessarium nobis est lumen super-
 naturale fidei.*

D. Iulius Ambrosius de cuius doctrina sol-
 ditate atque securitate tale dicit Dicitur
 Hieronymus suffragium, vt eâ de causa dicitur.
 Præfulem huic columbam vocet firmillimam: cuius
 expendit viginti duobus tractatibus super Psalmi. 118.
 & cum illo D. Aug. triginta duobus sermone. 1.
 nius, huius Psalmi prærogatiua: *Beati immo D. An-
 thony*, sic omni creato intellectu spectantes, si- & D.
 cut hoc nobis ipse Propheta Regius inhausa, in psalmi
 toto discursu declarat. *Quando videretur, (sa D. 118.
 Aug.) aperitur, tanto magis profundior videretur,
 ita ut quam sit profundior demonstrari non possit.*
 Fateor quod tanto quanto amplius huius Psalmi
 petendo dignitatem, eiusque frequentius evolv-
 vo mysteria, sic eius excellentia mihi videtur
 omnino creaturarum excedere capacitatem. Vt
 quantumvis veloci procedat intelligentiâ, nun-
 quam tamen ad eius pertinget celestium, vt
 certo queat exponere, quæ sit celestium eius
 Sacramentorum excellentia. *Mirabilia testimonia
 tua*. Sunt ô Domine diuina tua iudicia, eorum-
 que modi ita admirandi, & quæ in stupo-
 rem rapiant ea considerantes, vt etiam inge-
 nium supremorum Seraphim maxime licet illu-
 minatum cæterisq; superius ea nequeat compo-
 hendere. *Mirabilia*.

Cardinalis noster Caieta, exponens vim ver-
 bi Hebraici, ait idem esse ac si dixisset: *Iudicia luculentis
 tua Domine ab omnibus tuis separata sunt: crea-
 turæ sunt Dei*

intus vnde sic legitur. *Separata est simonia*. Nullam
 enim ostendens in tota natura tantum intellectus
 altitatem; quae acumine cognitionis suae ad
 maiorem possit supremam diuinorum iudiciorum
 altitudinis partem pertingere: quia vero adeo
 profunda sunt atque sublimia, ab omni creato
 intellectu procul sunt separata. Hoc spectare vo-
 luit Apostolus, quando in contemplationem ra-
 ptus excellentiam horum iudiciorum, meditationis
 suae voluit excellentiam veris admirandis plane &
 dilectis exponere: *O altitudo diuinarum sapien-
 tia & scientia Dei: quam incomprehensibilia sunt
 iudicia eius & inuestigabiles via eius!* Solis ad-
 mirationis verbis aperit Apostolus pectus suam
 quod mysteris repletum gerit ex contempla-
 tione iudiciorum Dei: quia cognoscit eorum al-
 titudinem veris vt decet non posse declarari. *O
 altitudo diuinarum Dei!* q. d. quia namque se-
 parata sunt a creati intellectus hebetudine, nul-
 lus altitudinis eius & excellentiae potest formare
 conceptum, nec verba depromere quibus eum ex-
 primat, sed in sola consili: admiratione stupe-
 factus: quatenus ex illa eius perspecta sit cunctis
 excellentia: quod optime declarauit D. Augu-
 stinus: *Mentis humana aetas in tam valida & ex-
 cellenti luce non figitur, nisi per iustitiam fidei
 emouetur*. Hoc autem vt certum habemus, quod
 si velimus intelligere, & aliqualem iudiciorum
 Dei habere notitiam, fieri debet subsidio auctori-
 tatis diuinae, quae eorum testatur veritatem: ne-
 cesse quoque est vt omnis procul ablit confidentia,
 qua sibi fideret creatus intellectus in efficaciam &
 hebetudine cognitionis suae naturali, illamq; stan-
 tiam habere potest vt delegat illa lumine fidei col-
 lustratus, quod purificat, & a foridibus extollit lu-
 men naturale rationis: quia ipsa sibi relicta, de-
 bilis nimis est, nec altitudinem eius valet pertri-
 nuari: quocirca non praevoleat, sed subsequatur,
 quatenus pedem proferat ducta fidei lumine: qua
 potest hanc mysteria comprehendere.

¶ Vt Moyses supremo illo inuenitur bono, cuius
 solum Deus participem redderebat in interioribus
 desertis; vtque abscondita & secretiora montis
 penetraret, in quo mirandam illam contempla-
 ta est visionem, qua rubus ardebat sed ab igne
 incombusus: inuixit illi Dominus: *Solue cal-
 ceamentum de pedibus tuis*: nec enim calceamen-
 torum vilitas, quae per terram reptat, altitudini
 & dignitati tanti conuenit Sacramenti, quan-
 tum illi Deus in mystica illa visione reuelabat:
 nam etiam illi declaraturus quantum haec aberat
 a naturali intellectu creati cognitione. eam illi
 tollit: nisi in loco secreto & abscondito montis

manifestare. *Ad interiora descendi*: per hoc signifi-
 cans, quod ad fructum scientiae mysticorum
 iudiciorum Dei, quae illi in hac visione expos-
 bar, cuius profunditatem optime signabat locus
 ille montis absconditus & separatus, vbi illum
 horum manifestatione dignabatur, non corre-
 sponderet vilitas praesumptionis & arrogantiae
 humani intellectus, sicut enim calceamenta pe-
 dum animae.

¶ Vt enim eleganter dixit D. Augustinus, pes
 vultus animae est intellectus: sicut enim corpus
 pedibus incedit corporalibus, ita similiter anima
 suos habet, quibus progreditur pedes, intelle-
 ctum scilicet & voluntatem. O qualiter his pe-
 dibus proficiscitur, modo ad cognitionem tendit
 rerum maxime distantium: modo ad contem-
 plationem bonorum & diuinarum, quibus hic
 terra non habet magis separatas, vt opes sunt In-
 diarum: modo ad bonorum caelestium medita-
 tionem: iam terrena desiderando, iam affectu
 caelestibus inhiando. Hi sunt ergo pedes quibus
 progreditur: voluntas & intellectus. Calcea-
 menta alterius pedis, nempe intellectus, sunt
 peripicacia & acumen naturale, quo se ad pro-
 grediendum adornat & praeparat: sicut calcea-
 menta pedum corporalium illos adornant & praeparant,
 quo iter suum commodius perficiant.

¶ Requiritur igitur ad ingressum in interiora
 montis cognitionis iudiciorum Dei, foris haec cal-
 ceamenta remaneant: exuat homo fiduciam qua
 adunitati & naturali intellectus sui fidit acumi-
 ni, res etenim est abiecta nimis, & calceamenta
 hae terrae nimis appropinquat: eorum etenim
 potentiae sphaera non ultra se quam ad creatu-
 ras extendit, quae terrenae sunt & abiecta: si ca-
 lestibus diuinisque comparantur: vt autem ten-
 datur ad eorum quantumlibet cognitionem, cum
 adeo sint sublimia & excelsa, vilitas horum non
 quadra calceamentorum, foris remaneant, &
 omne illius fulcrum sit lumen fidei supernatura-
 le & diuinum, in reuelatione quam Deus de suis
 aperit mysterijs. *Non appropriet huc*, ait Dominus
 ad Moysen: *Solue calceamentum de pedibus
 tuis: locus enim in quo stat terra sanctus est*, q. d.
 Aduerte quod in loco vbi consistis, quod-
 que tibi in eo manifestatur, non sit quidquam de
 terra abiectum & vile, noueris quod omnis sit
 creatura superioris: etenim locus est in quo Deus
 singulari sua praesens adest assistentia, & super-
 naturalia diuinaque mysteria in illo tibi manife-
 stantur: quod si huc velis accedere, eaque intel-
 ligere: necesse est vt primo *soluas calceamenta de
 pedibus tuis*: q. d. illi: creatus intellectus iure

IV.
 A legoria
 de solu-
 tione
 calcea-
 mento-
 rum Moy-
 si.

IV.
 Signifi-
 cat haec
 iuris cel-
 stionem.

gaudet omnem cognoscendi veritatem, quia obiectum quod illum specificat, omnem complectitur veritatem, nec supernaturalem seu diuinam excludo: vt enim docet Theologus, qui verius iudicat: si veritas ad intellectum non pertineret, non eum Deus ad illius extolleret cognitionem: nulla quippe potentia in suis actibus obiecti sui quod exeret limites transgreditur aut excedit: porro vt huc accedas, praecipit Deus, renuncian- dum tibi est huic iuri, & intellectus tuus virtu- ti tantum fidei supernaturalis innitatur, quae tibi haec reuelat, hanc etenim collustrat ad illorum poteris peruenire cognitionem.

V. Hanc explicationem duo confirmant loci S. Scripturae: primus est ex veteri Testamento, secundus ex nouo: ex veteri sumitur ille de I. Ruth. Hic erat mos antiquus in Israel, ut si quan- do alter alteri suo iuri cedebat, vt esset firma con- cesso, soluabat homo calceamentum suum. Ex nouo Testamento fit ille apud Diuum Ioannem ubi refert Euangelista: dum enim Iudaei & vr- bis Hierusalem retores proficiscentur ad Ior- danem ex totius Reipublicae nomine dignitatem ei Messiae oblaturi: hoc egit gloriosus ille Chri- sti prodromus, quo iuri renunciat illi: quod ipsi sua legatione ei deferebant: dixit enim: Non sum dignus ut soluam eius corrigiam calceamenti.

q. d. Solus Christus pleno iure ad hanc gaudet dignitatem: ipse etenim verus est Messias, cui- que soli haec de iure debetur adoptio: nec il i hoc ego possum ius adimere. Itaque calceamentorum depositio iuris designabat renunciationem, quo quis ad rem aliquam fruebatur. Hoc supposito, dum Deus Moysi praecipit, vt calceamenta extir- at ad tubum in quo erat, accessurus, innuit quod ad locum illum accessurus, & mysteria contem- platurus in illa visione declaranda deberet iuri renunciare quod intellectus eius possidebat se- cundum naturalem virtutem ad veritatem eius cognitionem quae sub illa figura illi manifestaba- tur: & postquam huic cessisset iuri, & luminis naturalis intellectus creati subsidio, supernaturali tantum innixus fidei quod illi proponebatur tunc ad eius cognitionem illi liberi pateret accessus.

VI. In venerabili Eucharistia praefens adest Deus ac vera diuinitatis suae praesentia in illo Christi corpore, sub illis latente speciebus: vbi Deus eramenti mysteriorum suorum exponit altitudinem: Mem- oriam feci mirabilium suorum. Si mens tua sit co-

accedere, iuri tuae cognitionis naturalis praei- nuncia, exue calceamenta, solum abijce virtu- tis naturalis, quae tuus pollet intellectus, & ac- cede virtuti innixus fidei supernaturalis testi- monij Christi Salvatoris tibi assistentis: Caro mea verè est cibus: hoc namque aeternum sac- ro, & reiecto illo virtutis nat- ralis intellectus, quod sub illis speciebus Deus sit mirabilium suorum patet inimitabilis: quatenus in illo haec mirabilia cognoscas: cum etenim sint reuelata diuina ejusque lumen, intellectus noster quid- quid diuini est & caeleste consequitur quia huius diuinae subleuans est excellentia, & est pro- portione assurgit, qua per ipsum supernaturalia diuinaque comprehendat, atque in illis omnibus abscondita Dei cognoscat mysteria: lumen enim illo fidei, ipsa intellectus creati humilitas detegit abscondita illa diuini peccatoris acaua, & mysteriorum eius notitiam consequitur clariorum. fit sicut inter omnia fidei nostrae mysteria superre- cellit hoc SS. Sacramenti arcanum: nam in paulo ante diximus, hoc nomine decoratur: My- sterium fidei: cum sit in quo Deus voluit cuncta sua mirabilia opera & inuentiones diuinae suo- dicio proprias compleri: Memoriam feci mirabilium suorum misericors & misericor Dominus: quia dedit sumentibus se: idcirco in ipso magis quam in aliis necessarium nobis est ad eius cogniti- onem lumen fidei, & primae veritatis inextinguibile auctoritas, quae nobis hoc confirmet & Testimo- nium Christi quo nullum secutus: qui nobis hoc proprio ore asseueret, dicens: Caro mea verè est cibus: Et sanguis meus verè est potus: Si namque in omnibus mysterijs & iudicijs Dei, ob eorum excellentiam tota natura superiorum operis nobis lumine fidei, quo illa plenius intelligantur: hoc in quo illa omnia comprehenduntur, non- minorem ex sua profunditate habebit dignita- tem: quinimo ceteris omnibus multo cuncto- riorum: argumentum hoc cuius est, quo nobis constat, quanto maiori indigeamus libeli- mine ad illius cognitionem.

§. 2. Praefigurata fuit SS. Sacramenti dignitas in admirabili illa Alapha visionis, qua rubus videbatur ardere sed incombustus.

Rationem nobis suggerit Diuus Ambrosius Antistes Mediolan. quae probetur quae eleganter praefigurata fuerit huius SS. Sacramenti dignitas in rubo illo Moysi ardenti quidem

quidem sed ab igne nihil laeso: hanc enim visio- nem vocat lucem, quae nos in Dei cognitione adducat, & ignem ardentem sed non comburentem. Fuit, inquit, Praefol ille, lux pariter & ignis: quia in illa lux apparuit quae in Deo com- munitabat cognitionem quam possidemus de my- sterijs eius aspicere: deinde amoris ignis, qui diuino in pectore ardebat omnia ad nostrum dirigens & molumentum, absque eo quod ignis ille amoris supremam eius consumeret Maie- statem & licet in ipso rubo Deus Moyse familiariter loqueretur, non tamen idcirco propria vilescit auctoritas & excellentia.

Non contempnenda hic apparet difficultas, qua possimus amorem hunc vitare Maie- stati: quia verò res haec ac eo ardua est, ait D. Bernar- dus: *Vbi enim pax cum amore coniungitur, nullum prorsus vel leuissimum signum timoris aut Maie- statis est exhibendum.* Hoc Salomon indicauit in L. Cant. vbi disputat ac celebrat Dei amorem.

I. erga humanam naturam per mysterium Lucas- tionis: non sibi titulum assumens Regis, vt dicitur in Cantica Regis Salomonis, vt praemise- rat in LL. Proverbiorum & Ecclesiastes vt enim obiectum L. Cantico amor est, & amor ac Ma- iestas non bene in vna sede morantur: idcirco huic Cantico titulum non praefixit Regis: vt alius: quia difficulter sibi Maieestas & amor sociatur. Quod enim ignis amoris diuini, & affabilitas amici, quae se Moyse reuelat, quando velut amicus facie ad faciem cum illo loquitur, usque ex- magnitudine amoris Dei, magnitudinem eius non diminuat nec auctoritatem, sed illi coniu- cta respiciat, mysterium est: non capimus. Si- menter oculos coniciamus in Venet. Eucharis- tiam permagnam videmus proprietatem qua haec illi duo adferbantur, quae in rubo illo per- pendimus. Radios ex se emittit locus: quia sicut Sol gratiae diuini, de quo participant vel de Sacramento Sole virtutem, qua caetera polleat Sacramenta ad eam causandam, nobis ex illa manifestatur, ut amor & per lucem quam in illo deiegitur, cognos- cimus esse Deum eiusque modos agendi ex di- uinis prodire iudicijis, qui in hoc supremo om- nium Sacramento manifestatur.

II. Grauius expendit D. Clem. Alexan. quod po- pulo suo Deus per noctis deserti proficiscenti co- lumnam iumentis dñicam p.auerit. Et per no- ctis in columnam ignis. Vi Deus nos deducat peroffensas huius mundi tenebras, in nocte vita, quam in eo ducimus per diuinorum suorum iu- dicioium cognitionem, nobis coluam mini- strat: ignis: SS. Sacramentum, quatenus luce si-

dei, quae in illo se emicat, suprema cognosca- mus Dei mysteria: si namque per desertum crea- ta cognitionis ambulemus, in mille millia rui- mus praecipitia, si illi iunxi ad culmen secre- torum Dei, quae in huius Sacramenti institutio- ne comprehenduntur, velimus attingere. Eo igitur sine vult vt rubus in quo se Deus familiariter exhibet, SS. intellego Sacramentum, & amicus valde affectibus sese hominibus patefacit, ac quo in cibum praebet rubus, inquam, sit igneus, qui praeva luce nostrum possit intellectum dirigere ad cognitionem Dei, eiusque supernaturalium mysteriorum. Verumtamen talis fiat hoc condi- tione, ne ignis illo ardentissimus amoris, quo Christus inardescens sub hoc se Sacramento praebat, consumat, aut dissipet Maieestatem qua Christus eminet, fundatam in eius omnipotentia: & videamus quod licet sit Sacramentum ignis amorosi, est tamen in quo patetius ipsius re- splendet omnipotentia: quandoquidem illius ve- ritatis articulus, ad ipsius omnipotentiae pun- ctum reducatur. His concessis optime conferua- tur illa Christi Maieestas, absque vilo amoris incommodo: ex quo Deus mysterium, hoc operatus est admirandum.

Va. electionis D. Paulus Incarnationis cele- brans mysterium ex sententia & declaratione D. Dionysij Alex. in quadam doctissima Epist. quam scripsit contra Heterosiam Paulum Samosate- num, haec de Christo verba proulit non minus mysteriosa quam docta, & scripta in Ecclesia re- petita: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam Philipp. arbitratus est, esse se aequalem Deo, sed semetipsum 2. 6. exinanuit.* Primo declarat Apostolus, summam di- uinitatis Christi dignitatem. *Qui cum in forma Hom. 44. Dei esset.* Quod alio loco latius exposuimus ex *Quadr. §. 1. n. 2.* Di. Thoma & D. Chrystostomo quatenus mira- culum pateat: etenim ex vnione naturae huma- nae cum Dei verbo idque hypostatice, in nullo In Incar- natione suprae eius derogatum est Maieestati, & huma- nitas in hac vnione talis, qualis erat, mansit. vtraque natura- manifeste integra. D. Leo- Epist. 27. ad Flavianum. Testuli, legit exhanst, totum enim se Deus ex hanst, & iuxta aliam litteram euacuauit, for- os ser. 1. mam serui accipient, nec tamen in aliquo diuini- de Nari- tatis suae detraxit Maieestati: quinimo potius cla- uis se manifestat eius omnipotentia, sapientia & bonitas: opus non inferioris miraculi, quam ru- bus fuit ab igne manens incombustus. Quod si

A 3. Moyses

D. Bernar- dus. Cant. L. Cant. Lucas- tionis. Venet. Eucharis- tiam. D. Clem. Alexan. D. Dionysij Alex. Philipp. Hom. 44. Quadr. Di. Thoma & D. Chrystostomo. In Incar- natione. D. Leo- ad Flavianum. os ser. 1. de Nari- Moyses

sed etiam quia singulari quadam proprietate dicere licet, quod modus ita ineffabilis quo Christus manet inter homines, semper tamen ad dextram Patris sedens opus tantummodo sit in timo cordis divini: quum vero certum habeo quod Christus hanc nobis veritatem expositurus, illud non vultuere nisi vere: *Nihil recitatur circa nisi in forma*. Nox quippe symbolum semper fuit arcatorum.

Circa Agnum Paschalem hoc Deus instituit preceptum, ut nocte illa totus comederetur: nec ex eo quidquam in mane servaretur: *Nec remanebit quidquam ex eo usque mane*.

Idem instituit de Manna: *Nihilus relinquitur ex eo in mane*. Ratio est, quia: utrumque sanctum patet: tunc sacramentum: & sic: nox denotat secretum, ad designandum summum secretum divini pectoris, idcirco voluit ut etiam illud quod eius perit figuram usque in diem non servetur: est enim dies secretorum manifestatus, sed totum nocte consumatur, & comedatur: est etiam pallium quod cooperit caritatem secretorum in lupis. D. Bernardus hoc prae seculis argumentum ait: *Quod sicut illicitum est secreta perferari, cum mysteria Dei maxime sint secreta, nobis illicitum est ea perferari, multo magis hoc inter cetera eminenter secretum habet: est inquirere perferari sed supposita veritate eius fide summa nos illud decet veneratione recolere. Sacramentum Dei Altissimi suscipiendum est, non excutiendum, venerandum non divulgandum, fide servatum, non in auctoritate servatum, non adiuvatum ratione, ut ostendat quam parum in eo proficere possit naturale lumen rationis.*

Si igitur secretum sit Divini cordis adeo absconditum, quis nisi ipse poterit nobis eius patefacere excellentiam? *Nobis autem revelavit per spiritum suum*. Nobis Apostolus suis, inquit sanctus Paulus, quos classis suae magistros elegit, ut divinum eius doceremus sapientiam, quae mysteria divini corde latentia aperiat, & revelet: hanc nobis ipse fecit revelavit. Si Deus igitur tantum illam cognoscit, & nullus illam potest comprehendere, si ipse illam non revelet, an S. Sanctus venturus est eam singulis revelaturus? hoc Lutherus voluit volentique Haeretici, ex quo gravitatem introduceret in Ecclesia: confusionem quam nunquam fuerit in turri Babilonia: ut quisque credat quod Deus ipsi hanc revelet sapientiam: & ita doceat eius affectus factores, sutores, fabricerarii & ligarii inter actus suae mechanicae instrumenta; & agricola arantis suis, sicuti sulcisque intenti;

nec non aquae baiulatores hydrias inter & pocula fessini: O cesebro vacui, an ergo Deus tantum nos erat confusione obruturus ut dicat hic: *Hoc mihi Deus revelavit, & ille mihi verò contrariis?*

Verò veritas est quod Deus tantum hanc docere possit. *Deus intelligit viam eius*: & non solent hoc, verum & ipse novit locum eius. Ipse est cui dominum illi in hoc mundo statum probatum sibi hoc verbo confirmam: hoc mihi significat verbum illud novit, quod non tantum simplicem involuit cognitionem, sed approbationem iuxta phrasin S. Patris communem, ut cum D. Augustinus ac Gregorio omnes SS. Patres annotarunt: nam illud scire dicitur Deus quod approbat & illud nescire quod reprobat. *Scire Dei approbare est, & nescire reprobare*. Deus est qui locum statuit secum, approbatur ac divini manu sua & promissione confirmatur, nec non divini verbi sui certitudine roboratur. Locus hic est Ecclesia S. Catholica: hic loquitur Deus, hic nobis S. Sanctus superna sua revelat secreta capiti eius summo nimirum Pontifici communicata. Hic perfecta docetur veritate quis sit Deus, qualia divina eius mysteria, quanam eius sacramenta: & hanc sequendo regulam assequemur notitiam excellentiae & dignitatis huius S. Sacramenti. atque ex eis quae nobis loquitur & docet Ecclesia verbis & operibus, colligimus quantum sit id quod nobis opus est ad illius intelligentiam.

Intendit Mater nostra Ecclesia à Spiritu Sancto directa & edocta cum particulari memoria ac festinate praclarum celebrare beneficium quo Deus hoc divinum instituit Sacramentum nos affectu: utque declaret in hac solemnitate supremam & eminentissimam huius dignitatem, tempus elegit in quo signis evidentioribus eius innotescat excellentia. Et postquam tunc celebravit adicum S. Sancti super collegium Apostolicum atque in eo super totam Ecclesiam, cuius gratia natura vestra, virtusque naturalis attollitur, quatenus intelligat, quantum suae capacitatis limites ineffabilis huius Sacramenti dignitas excedat & eminentia: tempus huic festivitati indicavit esse convenientius, illud quod habet finem solemnitate descensus S. Sancti cum sequentibus octavis: quo recognoscet naturalibus intellectus nostris virtus sic eam esse superiorem, ut nisi aditus & sublimatus ad statum superiorem gratiae communicatae per virtutem S. Sancti mediante adventu eius in Ecclesiam, fieri non possit, ut visitas & hebeudo intellectus creati ascendere queat ad contemplationem & sibi debitis non

VIII. Nā Deus ipse locum novit scilicet Ecclesiam, cui hoc revelavit. *L. q. q. in Exod. q. 153. & in Ps. Noniam Domini viam. Lib. 5. Mor. c. 24.*

IX. Quae congrue fecerunt hoc agit post Pentecostem.

X. debitis non

possumus illud intelligere.

debitam fidelibus celebrationē tam admirabilis Sacramenti: etenim tanquam diuini cordis secretum nulla potest potentia illud pertrahere, nisi Deus ipse nobis illud supernaturā gratiæ suæ lumine reuelat, quæ intellectus nostri oculos corroboret, quo possimus illud cognoscere: & sicut locus securus ubi nos Deus vult instruere, est Ecclesia Catholica, in quā particulatī assistentiā S. Sancti in capite summo Pontifice nos huius mysterij docet veritatem: ita declarare nobis intendit quantum superexcedat abiectum vilemque nostrum intellectum, eius differenda solemnitate usque dum aduentum celebravit Spiritus sancti super Apostolos, ut illam donis diuinæ gratiæ suæ cumulet eminentioribus, per quam conformat eius esse naturale, mediante elevatione per gratiam suam quam illi in his donis communicat, cum excellentiā ac dignitate huius S. Sacramenti: quatenus hoc modo illud cognoscat salus inopiam suam mediumque nimis angustum: nunquā etenim melius diuina cognoscuntur mysteria, quā dum in eorum contemplatione dignitatis nostram agnoscimus miseriam, & per hoc omni nos denudamus fiducia ingenij nostri hebetis & rudis, omnem illam consientes in eam quam habere possumus ex dono luminis supernaturālis & diuinæ gratiæ viribus, quæ gressus cognitionis nostræ deducat ad veram mysterij sanctissimi Sacramenti cognitionem: etenim hęc submissione & resignatione virtuti gratiæ, luminis, fidei, & puritatis testimonio quæ Deus est nobis hoc reuelans, totā certitudine ad eius peruenimus intelligentiam.

XI. Vnde nostro tenentia ndam est intellectu.

XII. Allegoria de nube dicitur Israëlitis.

Nihil ita securo tutosque reddidit filios Israëli ad certam tendentes, promissionis, quā nubes illa, quā Deus illis misit ut ipsos in viā dux præcederet, ne radijs solis exaltarent, & ipsa eadem nubes inter offusas noctium tenebras tantā radiabat claritate, ut securam illis viam demonstraret, quatenus nullo modo ab illa aberrarent. Nubes hæc velum præfiguratur, quo fides diuina nobis proponit mysteria: illa etenim se radijs anteponit luminis naturalis rationis, ne suam in his mysterijs experiat hebetudinem, ne fortē abstinere debeat cognitionis quo Deum querit, certo & securo: & velut cælestis quædam lux in nocte, & huius vitæ caligine summā respiciens claritate, nobis viam declarans quā ad illius perueniamus cognitionem: & hoc dicimus esse fidei lumen, quo diuino credimus testimonio, quo Deus nobis illud reuelat corāque proponit certitudine in hoc sacre sancto

mysterio, in quo cum Deum habemus ita nobis proximum, nobis in illo certam sui constantem cognitionem.

§. 4. *Intendit Christus nos ad calam deducere, & quatenus securū viam tenemus, nobis fidem proponit mysterij SS. Sacramenti eius luce nos duci.*

Saluator noster medium proposuit quo nos homines vitam æternam, caligine partem consequeremur, nobisque declarans quā viā eo perueniremus, dixit hoc eodem capite sexto S. Ioannis nonnulla verba in quorum legitur à expositione SS. Doctores multum laborarunt. In quibus supponendum quod loquatur ad litteram de sanctissimo Sacramento, ut bene probant. Origenes, S. Cyprianus, S. Hilarius, S. Basiliscus, S. Chrysostomus, S. Ephiphanius, S. Ambrosius, S. Augustinus, S. Hieronymus, & quasi omnes sancti Patres ac Doctores. Promiserat Christus Discipulis suis & turbæ illum sequenti quod daret illis panem celi manducandum, quo nomine sanctissimum intelligebat Sacramentum. *Panem Dei est qui de celo descendit & dat vitam æternam.* Illud præferens quoad dignitatem antiquo Manna, quo veteres nutriti fuerant Patres eorum, motui erant: panis autem quem illis proponebat, quia panis erat vite, eam illis daret in perpetuum, & à morte vendicabat, à quā reus dicitur Manna Patres eorum non liberauerat. *Patres vestri manducaverunt Manna in deserto & mortui sunt.* Illi verò qui panem hunc cælestem manducaret vita eaque perpetuā addiceretur, confirmabatur: *Qui manducat hunc panem vivet in æternum.*

Promissionem hanc, imò & panem hoc explebant Iudæi quem illis Christus ostendebat indicantes rem inuicis esse substantiæ ad vitam collationem, buccellam panis: & Redemptor noster exponens eis panem à se promissum verum suum esse corpus & sanguinem: illis autem in eius dispositione contempserunt periculis, hæc eis verba addito iuramento proponit. *Amen, Amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis.* Quibus illa significabat, quod si vitam desideraret æternam, sese deberent subijcere fidei illius cuius quem illis proponebat, & manducationis carnis suæ ac sanguinis: nec enim aliter possent vitam obtinere. *Non habebitis vitam in vobis, q. d. Quod*

iam mortui essent, & similes essent cadaveribus a quibus abest anima illa vivificans motus omnis atque actio aut signum alicuius vite: quodque in illotatu mortuorum essent mansuri nisi carnem manducarent & sanguinem biberent filij hominis: atque ut illos in hac veritate fidei confirmaret, hæc addit: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam.* Itaque via qua perveniendum est ad vitam æternam, & medium quo finis hic obtineri potest, est manducatio SS. Sacramenti; & per hanc viam nos Christus deducit.

Adest nobis D. Cyril. illa verba exponens. *Habet vitam æternam:* iam eam habet in presenti; & ait: Nota: quomodo, enim verum sit quod ille qui recepit SS. Sacramentum hic non habeat vitam æternam in termino & possessione: porro ius ad illam habet ille qui fidem supernaturalem & Divinam de Christo domino habet, quæ tantopere in hoc caelesti Sacramento resplendet: idcirco dicit hoc Christus in presenti: *Habet vitam æternam.* *Idcirco via ad vitam æternam, fides est:* ita

D. Cyril. quocirca qui in via est ad caelum dicere potest quod illo iam gaudet, si non in termino, saltem in principio. Ita ut ex hoc, colligamus quod via qua nos Christus ducit quamque docet sit Ven. Eucharistia. Et sicut in illa tantopere fidei lumen resplendet, hæc fide quam maxime indigemus ut iter nostrum prosequamur & sic ad terminum Regni caelestis perveniamus: ipsa est quæ nos deducere debet in cognitione huius SS. Sacramenti, per quod vult Christus ut gradiamur quo vitam adipiscamur sempiternam, quam Deus in caelo suis communicat electis.

Hæc tractanti difficultas mihi occurrit quam movet circa hoc D. Rup. Abb. Patres veteris testamenti hunc panem non comederunt nec divinum hoc receperunt Sacramentum: quia eorū temporibus nondum erat institutum: & nihilominus vitam adepti sunt æternam, & sine illa salvari sunt. Cui difficultati ex doctrina communis responderi omnes illi vitam æternam consecuti sunt per fidem in Christum (Dom. venturum in hoc mundum: quo sensu intelligere oportet

III. verba hæc Apocalypsis: *Agnus qui occisus est, ab origine mundi.* Ab illo namque tempore fides ortu mortis eius: & fides veterum illorum patrum, quod Christus moriturus esset, morteque sua cælestis aperiturus, illa fuit quæ ipsos participare fecit vitæ illius æternæ. Responso hæc notam tollit difficultatem. Verum aliam explicationem eamque profundiorē ac proposito nostro convenientiorem adducit idem Ruper. Et prior illo

Orig. nempe sicut veteres illi Patres & nos quoque participes sumus damni ac mortis: quam nobis buccella illa mortis attulit, quam in tantum totius humani generis perniciem comedit primus parens noster: Ita per Christum eiusque mortem ipsi & nos similiter ex eodem cibo participamus qui alimentum est vitæ Christi Redemptoris nostris: tamen differentia quod nos illum sumamus sub speciebus panis & vini: ille vero sub agno illo Paschali, quando assatus igne divini amoris, expirans in Altari crucis, in qua oblatum fuit, descendit seipsum præbiturus in cibum antiquis illis patribus iuxta vatis Ossee vaticinium: *Morsus meus ero & inferni.* q. d. tibi ego & inferne talis buccella sanæ parti patrum antiquorum qui apud te detinentur, ut futurus sis illis buccella vitæ, qua damnus mortis morsus instaretur.

Igitur per hunc divinum cibum Christus Dominus, qui in hoc Sacramento vera ac reali continetur præsentia, declarat quod antiqui patres & nos quoque vitam æternam per hoc Sacramentum nascamur, quod & via tuta ad illam pergamus: quia vero ut eo perveniamus, esse non sufficit naturale: cum vires eius infirmæ sint nimis, virtute indigemus alia superiori, ac lumine supernaturali ac divino nos dirigente. Quia scitur caelum aliud est mundus diversus, & hoc inferi superiori, necesse est in nobis aliam esse naturam superiorem, quæ capacitatem habeat illi termino conformem, ubi Deus se beatorum vult intellectui, atque per eorum communicationem, qua natura eius elevetur ad supernaturale & divinum esse per eam participatū: hoc est esse, hoc divinum quod nobis tribuitur quando in hoc Sacramento se eius vult animæ qui eum digne recipit, & sicut in illo se nobis Deus communicat cognitum per fidem supernaturalem & divinam, quæ ea lex est qua nobis hoc innoscit mysterium, ut patet clare, quantum indigemus hac luce fidei, ut illa nos comitante securi gaudij vitæ caelestis perlinamur quæ Deus suis communicat, & directi hac luce extra omnem dubium æternam eius obtineamus lætitiā.

Quia ut eleganter dicit Mellissus Bernardus *Ser. 2. de fides oculos habet lyncæos & penetrat ad ipsam Epiph. 2. usque divinitatem quantumvis absconditam, & quantumcumque oculis corporis nobis aliquis Cuius repræsententur, ipsa oculis animæ revelat quod sub ratio pro illo est velut inclusum: hic enim discursus est D. fectur ex Cypriani. Attende inquit in Christo: nam oculis Patris corporeis nobis proponitur humanitas, & qui cumque illis tantum Christum intueretur, iudicaret nullum aliud in ipso esse reperiri quam humanum:*

Os 13. 14

IV. Ad eam igitur tendenti lumen requiritur fidei.

V. cana Discreti

humanum: fides autem oculus animæ nobis diuinitatem manifestat sub illo latente: eodem modo in hoc mysterio quod est quasi incarnationis, fides nobis Dei tribuit cognitionem & luce sua postquam illum nobis patefecit, declarat quæ via illo possemus gaudere. Hoc idem igitur, inquit ille notamus in SS. Sacramento. Latet velut abscondita sub eius speciebus diuina essentia oculis sensibusque corporis, & tantum per panem nobis proponitur, quia eius tantum species percipimus: fides autem oculus animæ manifestat sub illis speciebus diuinitatem: & huius quæ ratio? Respondet D. Cyprianus vt illum comedentes hic sub illis speciebus, secundum illud quod nobis de ipso fides proponit, notitiam habeamus eius: quò in celo lumus fructuri, vt ita nouerimus qualiter nobis sit incedendum ad gaudia suis supernaturalis, lumine deducti supernaturali nobis hoc reuelante mysterium: *Panem Angelorum sub Sacramento manducamus in terris, eundem suo Sacramento manifestus edemus in celis.* Quia fidei SS. Sacramenti quo in terra ad cælum proficiscimur correspondet clara de diuinitate cognitio quæ viget in celis: & communioni qua corpus & sanguinem Christi recipimus cum anima eius & Diuinitate sub velo illorum accidentium, respondet in celo vera & æterna participatio, clarumque illius Diuinitatis gaudium, quæ in illo latens, nobis hic in hoc nostro Hemisphæro communicatur: porro semper, nos comitante lumine supernaturali fidei, hæc enim sola nos potest in cælum vlque deducere.

V.
Et similitudine confirmatur nauis.

Notum omnibus est, id quod agitur in navigatione ad alterum mundum nempe Indias. Quo tempore nauis nostrum hoc mare pernauigant hoc in itinere Aquilonarem sequuntur stellam nobis lucentem eaque nauem gubernant: porro ad alium peruenientes mundum, ad quem lux illius stellæ non potest pertingere, necesse est aliam attendant quæ est in altera parte mundi ad polum Antarcticum, & lumine huius diuerso, iter suum proseguunt, secundum quod Hemisphærii est diuersum. Quo tempore pelagus nostrum sulcamus, id est hæc terrena tractamus, & viâ ingredimur creaturatum ac ordinis huius inferioris: hæc enim omnia eisdem continentur limitibus: quam diu cognitionem non atollimus ad Diuina & supernaturalia iter nostrum nostra dirigimus stella Aquilonari lumine scilicet rationis naturalis nobis lucenti, nostrique donibus immo-tanti: *Multi dicunt quis ostendat nobis bona? signatum est super nos lumen vultus tui Domine.* Lumen rationis naturalis huius mundi mare perambula-

Psal. 4. 7.

laus: *Hoc mare magnum & spatiosum: tantum potest nobis notitiam infundere gaudij quo trui possumus in possessione rerum harum inferiorum: tantumque potest nobis bonum ostendere naturale quod intendimus, & malum boni huius naturalis pricatum quod incumbit nobis evitare.* *Pescis Deus hominem in manu consilij sui, ad quod dicitur: volueris manum porrigas.*

Manibus & potestati rationis naturalis tradidit Deus modos agendi, actiones, negotiaque humani hominis, quatenus in illis quæcumque faceret, iuxta se semper integra ac perfecta sui ipsius potestetur libertate atque ex illa in hoc mundi pelago se gubernaret per stellam lucis rationis naturalis: etenim dum illi homo innititur, iter suum secum deo certoque perficiet. Porro oportet & alium per quem nauigare mundum, & cælestia nobis sunt deagenda, vt eorum habentes notitiam manum ad illa extendamus, quatenus illis perficiamur illique possideamus perfecta & torali estimatiue eius quod sunt: sunt enim cælestia, etque mundus alius, atque toto hoc esse naturali superior, eiusque vires superat naturales: navigatio quæ eo tendere necesse est, complecti debet nostras omnes actiones: etenim omnes eas ad cælum debemus dirigere, terminis finemque omnium vicium. Quo vt mur remedio ne isto accedat hinc stella Aquilonaris id est lux rationis naturalis? *Mens sperat: hic tantum mauca nec vltimus eius sphaera procedat adiuuans quæ ad terrena & naturalia, atque in cælestibus & supernaturalibus lineas sui retrahat splendens: & quæ dicitur: Cuius lux sit inferior, ducere nos non potest in muer alterius mundi ita sublimis & excelsum possibile non est vt eo perueniant illius radii: cælestia etenim sunt extra eius Hemisphærum. Oportet igitur nos aliam attendere stellam Aquilonarem quæ respiciat in Hemisphæro alterius mundi, hæc autem fides est supernaturalis & Diuina quæ luce sua manifestat notaque facit cælestia, Diuinaque mysteria: vnde nos optime docere potest securam nostræ navigationis viam ad cælestia.*

Fides est sperandum substantia rerum, argumentum non apparentium: At Apostolus argumentum certum & irrefragabile quod nobis declarat & terminum confirmat ipsi nostre: equam enim opertum sit oblecturatis velo quam secum fides trahit: nihilominus hæc stella est Aquilonaris, quæ cognitionis luce quam nobis de Deo cuiusque Diuinitatis infundit, nos ad portum gloriæ deducit securissimum.
Quod si, sicut diximus, SS. Sacramento mysterium tale sit, in quo fides maxime elocet, &

VIII. via qua Deus nos ad gaudia vite ducit aeterna, nemo dubitat quin stella sit Aquilonaris quae potissimum in hac navigatione indigemus qua ad caelum tendimus, sique illa qua nulla fecit, nos in hoc itinere comitari potest atque splendoris sui luce nobis demonstrare, quae gressus sint dirigendi pedum animae nempe intellectus & voluntatis: etenim fidei luce quae in illo nobis irradiat, cognoscimus Deum esse qui in illo vitam nobis promittit aeternam: & quamuis videamus illum velo contextum accidentium panis & vini, nobis tamen indicat quod cum Deus nobis hoc confirmet, quod caro sit & sanguis Dei hominis, lux quae in illo se manifestat, nobis caelestia declarabit, Dei gloria vique terminum quam nos oportet ingredi ut illo percipiamur.

§. 5. Lumen quod à Deo postulabat David quo ad montem Sanctum gloria eius posse pervenire, lumen erat fidei quod resplendet in SS. Sacramento: nam ipsum est quod illud manifestat.

Multas inter prerogativas dignitatis quas in luce SS. DD. expendunt haec una est quae ceteris corporalibus creaturis à Deo factis supereminet, eaque est quae D. I. Damasc. profert: quod non tantum ipsa seipsam manifestet, verum & ipsa manifestata reddat varietatem, ornatum & pulchritudinem rerum omnium, quatenus per ipsam illas videre possimus & percipi. De vobis eius verba: *In principio Deus fecit lucem id est prima die pulchritudinem & ornam. sui omnis visibilis creatura: aufer enim lucem & omnia in tenebris ignota manebunt, proprium non valentium demonstrare decorem.* Seclusa luce gaudere non poteramus pulchritudine qua Deus creaturas à se factas decoraverat: proinde ut illam intueremur, primo die lucem condidit sicutque velut ornatu quidam rerum omnium & pulchritudo: quandoquidem per ipsam illis visis laetemur: nam ablata luce nulla creaturarum potuisset decorem & ornametum aperire quo Deus illam cumulaverat: itaque lux ipsa se nostris patefacit oculis, ipsaque est per quam videmus & ponimus pulchritudine & decore creaturatum. Papae! quam insignem clarumque Redemptoris nostri Hieroglyphicum nobis proponitur in hac lucis excellentia: quoniam ipse Christus de se hoc fert testimonium. *Ego sum lux mundi:* ob mirabilem inter vtriusque convenientiam.

Non tantum Christus se nobis manifestat ut

verum Deum, sed etiam viam demonstrat qua ipsum obtineamus: per illum enim fruimur & ita cognoscimus mysterium Dei pulchritudinem quae Christusque per fidem quam de illo habemus, quae lumen est supernaturale & Divinum non tantum se nobis cognoscendum praebet, insuper nobis manifestat ornametum & excellentiam mysteriorum supernaturalium quae nobis ea exponunt bona quae Deus in gloria sua continet, quatenus eas obtineamus cognitione & hac via possimus illis gaudere. Quod si fidei de Christo Domino tollamus lumen, qua ratione possemus intelligere supernaturalium bonorum usitum dignitatem, sicut nec sine illo possemus habere notitiam quod sit in hoc Divino Sacramento corpus & sanguis Christi, anima, Divinitas ac Divinorum attributorum eius magnitudo: itaque ad tanti boni consecutionem nobis necessarium est ultra modum si-

III. Per cuius dei lumen, nobis hoc manifestans, quatenus illo luce eius modo Divinorum eius attributorum consequamur attributa dignitatem, quae sub speciebus Sacramentalibus cognoscimus dignissimi Sacramenti latent abscondita: mus in cuius cognitione aliqualem obtineamus notitiam SS. Sacramenti. ac intelligimus quam ingens sit bonum quod Deus electis suis comunicat in statu beatitudinis quandoquidem Deus idem sit quo Beati in caelo fruuntur, & ipse qui in hoc SS. Sacramento se communicat, & cum per fidem sciamus id quod Deus est, certum est quod nobis in illo manifestetur quantum sit bonorum cumulus gloriae eius caelestis.

Ut erat David optime versatus in huius necessitate lucis qua ad gaudium seipsum huius boni Hanc à peruenitur, hanc instantur à Deo postulavit: *E- Deo potest lucem tuam & veritatem tuam: ipsa me deduxerunt & adduxerunt in montem sanctum tuum David. & in tabernaculo tuo.* Hic, ait Incognitus, ad litteram loquitur de Christo: est enim lux & veritas: ipsum audi loquitur em: *Ego sum lux mundi. Ego sum via veritas & vita.* Et hoc à Deo Propheta Christus Regius intendebat ut lucem hanc mitteret in mundum Christum Dominum, ut per eam nos secum ad montem sanctum gloriae deduceret. *Ioan. 14. 6.* quam alio loco idem propheta montem appellat: *Quis ascendet in montem Domini?* In hoc monte sancto diversa sunt tabernacula, sicut in gloria diversi sunt eius status diversi respondentes meritis quibus illa possideat: designavit hoc Christus: *In domo Patris mei mansiones multa sunt.* *Ioan. 14. 2.*

Primicerius Apostolorum Petrus statum gloriae sub diversis proponit tabernaculis, quando speculator gloriae transfigurationis Christi sic illum interrogat: *Domine, si vis faciamus hic tria.* *Mat. 17. 4.*

tabernaculo. Itaque rogat Psalmista Deum vt mudo Christum mittat Redemptorem, lucem veram vt fidei Diuina eius luce omni possit securitate tutus iter suum ad gloriam dirigere: hoc meo iudicio significat Apostolus his verbis: Illi promittitur in vestus qui credunt. Illis qui in luce ambulauit fidei ingressus in celum tutus asseritur.

Hebra. 4.

VI.

Altare vero eius humanitas.

Vt apertius Propheta necessitatem exponeret lucis fidei qua bona gloriæ possideamus, hæc subiungit: *Et introibo ad altare Dei.* q. d. Domine, dum solum hominem factum miseris in mundum, omne bonum mihi persuadeo: cum enim eum hic habueris, *Introibo ad altare Dei,* in illo videbo per fidei lumen quod Deus sit, eiusque Diuini incipiam lætari bonis quibus nouos in anima mea: affectus excitabo & desideria ad gloriæ gaudia, conabor semper vt lumen hoc me conuertat & ad eam deducat quo de gloriæ consecutione nullatenus dubitabo. Per hoc altare Dei intelligit D. Thom.

D. Tho.

In 1. 4. 1. 1. 33. 17.

humanitatem Christi. Altare designat humanitatem Christi: iuxta illud Isaia: Regem in decore suo videbunt oculi eius: vbi ad litteram loquitur de humanitate Christi secundum verba præcedentia: cuius oculi scilicet intelletus semper Deum per claram visionem contemplantur.

Vt autem D. Thom. probet altare hoc de quo Dauid esse Christum Dominum, locum illud adducit Apostoli vbi illum sub hoc nomine significat: *Habemus altare de quo egerit non habent partem, qui in tabernaculo deseruiunt:* & nonnullas ad eius confirmationem congruentias profert. Quia sicut in lege veteri Deo in altari sacrificia litabantur animalium, atque in eo Deo suas offerebant orationes medijsq; illis sacrificijs: ita similiter in lege gratiæ sacrificia & orationes, quas Deo deseruiunt, sunt & offeruntur per Christum Dominum iuxta hæc Ecclesiæ orationum conclusionem: *Per Christum Dominum nostrum.* Hoc quod nobis demonstrat fides esse in hoc SS. Sacramento virtute verborum, corpus est & sanguis Christi Domini eiusque sanctissima humanitas: si Dauid igitur à Deo flagitet vt mittat lucem suam & veritatem, Christum scilicet, quo fidei eius lumen acquirat quo deducatur ad montem sanctum gloriæ eiusque Diuina tabernacula, nec non introducat ad altare Dei SS. scilicet Sacramentum, mihi certum est hoc nobis velle indicare.

Hebra. vi. 10.

VII.

Cuius ratio profertur.

Primo, quod sine luce fidei impossibile sit supernum hoc cognoscere Sacramentum, ac pro-

inde ad eius notitiam, quod Deus sub his latet speciebus, requiritur nobis mitti lucem Christum scilicet nobis hoc mysterium exponentem. Secundò, quod hoc obtento à Deo viam securam sternat ad montem gloriæ sanctum, & Diuinitatis eius gaudia tabernaculorum, quæ diuersa significant præmia quibus in celo diuersa connotantur quibus illa obtineatur. Quia velut Diuina lux non tantum se nobis manifestat sed etiam palestram aperit immensorum gloriæ bonorum, quatenus illa cognoscendo nostra prouocet voluntas ad efficaciam illorum desiderium Diuino fauore efficaciter adiuta: *Emitte lucem tuam* quia sicut per nos ipsos illam nequimus consequi nisi illum Deus infundat nostrisque det principium itineris: ita ne in ipso nobis Deus absit, eius populi Regibus poscit auxilium, & cum illo fidei supernaturalis ac Diuine subsidio securum sibi pollicetur ad altare Dei ingressum: hæc vita quatenus per eius cognitionem in SS. Sacramento, mediante lumine fidei, atque in altera per eius cognitionem in statu gloriæ, gloriæ eius lumine confluente.

Alia loquuntur phrasæ eaque Sacre Scripturæ quæ coniunctionem hanc, Et, ponit vt caudam. Quia Hoc supposito dicimus à Propheta pollicari Christum lucem ac veritatem infallibilem: *Emitte lucem tuam & veritatem tuam:* quatenus illa assistente ad gloriam perueniat, & declinet vnde illa mittenda sit, immensa ei a deserto bona, & rationem cuius gratia ille Deus manifestat, ait: *Et introibo ad altare Dei.* Quia hoc lumine fidei huius Sacramenti cognoscere dignitatem, in quo Deus præseus adest, ita namque nos fides docet Catholica, & velut medijs, cognoscere tam quid sit Deus quando illum gustaueris & cognitionem obtinebo bonorum celestium: propter necessitatem ergo fidei quæ in hoc erit Sacramento à Deo postulo vt illum mihi mittat ipsa namque me ad montem deducet gloriæ & præmia Diuinorum eius tabernaculorum emittentissima: *Ipsa me deduxerunt & adduxerunt in montem sanctum tuum.* Et cum lux sit infallibilis quæ deficere non potest in que me reuehitis inuoluet te nec à via abducere, eamque vt stellam labeam Aquilonarem tota possim securitate spectare quod prospere faustoque omine ad terrarum finemq; accedam navigationis in æternum Deo fructuque.

3. d. 10

§.6. Lumine fidei SS. Sacramenti manifestat Deus hominibus mysteriorum suorum eminentiam: est etenim lux, qua te-
ste Apostolo lucet in tenebris.

nij nobis hoc affirmantis, infallibilitate, omnipotentie illius magnitudinem & mysteriorum eius excellentiam, idque lumine fidei quod in illo Sacramento nobis infundit, per quod mediante fide cognoscimus quod in eius institutione quasi ceteratim irruant mysteria quorum omnium eius lumine detegimus eminentiam.

Memini hic Apostolum eius quod factum legimus in principio mundi. Intendit Deus mundum hunc illa create pulchritudine & decore quem in illo conspicimus: creavit caelos, terram, Elementa, arbores, & plantas, & omnium creaturarum varietate quas Divina eius produxit omnipotentia. Verum cum pulchritudo haec sub pallo caliginis & tenebrarum tegumento lateret abscondita: etenim: *Tenebrae erant super faciem abyssi*, non poterant hoc thesaurum homines potius: *Tenebrae inanis*: nec eius intueri pulchritudinem. Ad hoc igitur Deus lucem creavit, huius pulchritudinis manifestatorem: *Dixit Deus fiat lux & facta est lux*: qua illucescere hominibus datum est videre pulchritudinem & ornamentum arborum, claritatem nosse fontium, fertilitate gaudere camporum, compositione & ornatu laetari hororum, decore & ornatu delectari caelorum, stellarum luce atque ipsius solis splendore exultare.

IV. Et miraculum creatio- nis lucis renoua- tur.

Gen. 1.12.

non poterant hoc thesaurum homines potius: *Tenebrae inanis*: nec eius intueri pulchritudinem. Ad hoc igitur Deus lucem creavit, huius pulchritudinis manifestatorem: *Dixit Deus fiat lux & facta est lux*: qua illucescere hominibus datum est videre pulchritudinem & ornamentum arborum, claritatem nosse fontium, fertilitate gaudere camporum, compositione & ornatu laetari hororum, decore & ornatu delectari caelorum, stellarum luce atque ipsius solis splendore exultare.

Supereminentem in hoc mundo dignitatem lux manifestavit quam Deus eo fine creavit ut eius conspectu delectarentur. At multo dignior lux mundi est extra omnem comparationem mysteriorum revelavit Dei celsitudo, quae in Ecclesia sua operatus pulchritudinem, quibus illam non minus illustrem, quam mundum in creatione voluit exhibere: *O Israel quam secunda magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius*. fidei Sa-
ias 1. magnitudo sphaerae caelestis quam Deus in Ecclesia statuit, eminentia Sacramentorum, quibus illam adornat, gratiarum ac divitiarum thesaurus quibus ab illo datur, donorum numeritas, quibus cumulatur, caelestis doctrinae & sapientiae prerogativa in qua illam fundavit, numerus sanctorum innumerabilis quibus illa praefulget: haec inquam omnia excedunt quidquid Deus in prima mundi creatione praefixit: etenim illam ita extollunt, ut eam sibi in domum eligere voluerit, quatenus in hoc suam panderet dignitatem vocaturque domus Dei, quia in illa Deus moratur & assidet & extra illam non invenitur: cetero magna est: & quia domus est locusque in quo habitat Deus: inde certum est quod a liquid de eius magnitudine participet: *Magna domus eius*.

V. Prima eius conspectu delectarentur. At multo dignior lux mundi est extra omnem comparationem mysteriorum revelavit Dei celsitudo, quae in Ecclesia sua operatus pulchritudinem, quibus illam non minus illustrem, quam mundum in creatione voluit exhibere: *O Israel quam secunda magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius*. fidei Sa-
ias 1. magnitudo sphaerae caelestis quam Deus in Ecclesia statuit, eminentia Sacramentorum, qui-
bus illam adornat, gratiarum ac divitiarum the-
saurus quibus ab illo datur, donorum numeritas, quibus cumulatur, caelestis doctrinae & sapientiae prerogativa in qua illam fundavit, numerus sanctorum innumerabilis quibus illa praefulget: haec inquam omnia excedunt quidquid Deus in prima mundi creatione praefixit: etenim illam ita extollunt, ut eam sibi in domum eligere voluerit, quatenus in hoc suam panderet dignitatem vocaturque domus Dei, quia in illa Deus moratur & assidet & extra illam non invenitur: cetero magna est: & quia domus est locusque in quo habitat Deus: inde certum est quod a liquid de eius magnitudine participet: *Magna domus eius*.

Porto cum omnia beneficia donaque illi ab ipso collata, dona sint divinae suae gratiae, quae vi-

Sententia communis est Theologorum quod licet verum sit quod lumine fidei Deus hominibus sua revelet mysteria, tamen manifestatio per illam fiat sub velo obscuritatis: quae habere tantum possunt talem eorum notitiam, quae locum det crediturati testimonij Deum esse, qui haec revelet, eorumque semper referat evidentiam in statu clarae visionis in caelo, ex quo principio inferimus illa esse infallibilia, proinde cum Deus sit haec nobis proponens & affirmans, impossibile est Divinum eius errare posse testimonium atque in hac infallibilitate certitudo nostrae cognitionis fundatori ipsaque nobis lucem praebet, qua eorum habemus notitiam sub velo licet obscuritatis. Haec omnia nobis in SS. Sacramento indicantur. Proponit nobis Christus qui est prima veritas quod sub speciebus panis de quo dixerat quod panis esset caeli, suum lateat corpus, & sub speciebus vini sanguis suus, cumque sit corpus & sanguis Dei hominis, cognoscimus quod sub illis lateat Deus.
Porro quandoquidem cognitio nostra sphaeram habeat adeo limitatam, lumine indiget superioris ad Deum cognoscendum, & hoc est fides testimonij Christi nobis hoc affirmantis: unde sub hac obscuritate cognoscitur in hoc testimonio petimur: idque tota certitudine quod Deus in hoc Divino lateat Sacramento. Prodigium hoc ut tale perpendit Apostolus in hoc alludens ei quod Deus in mundi creatione operatus est quando de tenebris lucem eduxit clarissimam: *Deus qui dixit de tenebris lucem splendescere ipse illuxit in cordibus nostris ad illuminationem* q. d. non sine magno miraculo suae vocis imperio Deus de tenebris lucem evocavit: *Quia dixit & facta sunt*. Dicere Dei est operari: *Dixit fiat lux & facta est lux*. Et eodem modo potentiae suae demonstrans magnitudinem quod in medio caliginis lux emicaret, voluit ut tincte ipsas tenebras sub quibus nobis fidei mysteria proponuntur, Divina eius lux nobis irradiaret: non tantum ut ipsa lucente certam de Deo consequeremur notitiam, sed eam etiam possemus Ecclesiae declarare: *Ad illuminationem*: ipse etenim est qui lucem nostris infundit cordibus nostrisque oculos illuminat intellectus, quate- nus cognoscamus fundari in Divini eius testimo-

V I.
Sine qua
tenebris
mergere-
mur.

ribus virtutis naturalis intellectus nostri est hemispherium multo superius, non potest eius cognitio eo vique pertingere, nec donorum supernaturalium venustate frui, quibus eam adornat, nec item mysteriorum dignitate, quae in illa operatus est, nec Sacramentorum excellentia, quibus illam cumulavit: esse quoque naturale intellectus nostri si magnitudini huius conferatur, velut in medijs delitescit tenebris, quibus mundus detinebatur, antequam Deus in illo lucem creaverat. Ut igitur his omnibus delectetur, lucem illi Deus ministravit: *Ipsa illuxit in cordibus nostris*. Lumen illi fidei concedens in SS. Sacramento, quo vult ut in illo cognoscat omnem Ecclesiae pulchritudinem, quamvis lux sit in medijs lucens tenebris: etenim cognitio illa quam habuimus ex hoc diuino Sacramento, tantum est illa quam habemus ex Christi testimonio, nobis haec proponens: *Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus*. Per hoc manifesta patet Christi omnipotentia, qua suam voluit fundare Ecclesiam. Quandoquidem sola vocis suae virtute creaturis vtritur tanquam omnium earum absolutus dominus, & noscimus illas non in nihilo redigens transubstantiat panem in corpus Christi, & vinum in sanguinem euentiam.

¶ 16

V II.

Et qua

Dei cog-

noscentur

omnipo-

tentiam.

ius: quod opus diuinae soli reseruatum tatemur omnipotentiae, sicut autem Christus Dominus auctor est omnis gratiae cum nobis ex fide constet, quod in hoc diuino sit Sacramento: nam velut cor quod vitam infundit gratiae, illud sit medio statuit Ecclesiae, cognosceimus in illo gratiae thesaurum, quo illam ditauit, & donorum immensitatem, quibus illam Deus affatim cumulauit: voluit in illo dono adeo sublimi seipsum comprehendere, quod illi concessit, tradens illi filium suum unigenitum in sponsum: *Nobis datus, nobis natus*. Et si Redemptor noster seipsum communicet, ut in hoc V. Sacramento inuidia sit illi comes, optime constat nobis in illo diuinorum ipsius non capienda donorum immensitas.

V III.

Similiter

& gratia.

Gratia iustificat & sanctificat, ita ut quotquot in Ecclesia sancti aut fuerunt aut erunt, diuinae gratiae est haec eorum adscribenda sanctitas, a Deo ipsis collata, ut tales euadent: quod si lumine fidei noueritis quod in hoc V. Sacramento fons omnium sit gratiarum, nempe Christus Dominus noster, sub speciebus his latens Sacramentalibus: *Gratia & veritas per Iesum Christum facta est*, nemo negat, quin in fide huius V. Sacramenti nobis manifesta futura sit Sanctorum multitudo, quos Deus in Ecclesia sua construit, sublimissima & securissima doctrina ea est quae fundatur in certitudine & infallibilitate fidei: & hoc

supposito, doctrina super quam velut totum fundamentum suam fundare voluit Ecclesiam, illa fuit quae fidei nititur principijs: & sic in V. Eue haristia ipsa clarius emicat, ipsa simulque Ecclesiae doctrinae declarat excellentiam.

Exornauit illam Deus decore ac maiestate Sacramentorum, quae Christus ut eorum auctor ad firmam maiorem illius decorem instituit: & quousque maiorem in illis supereminet virtus cauendae gratiae, secundum speciem suam, ex ipso procedens, quoniam in hoc adoramus Sacramento: omnino certum est, quod in illo venustatem et uirtutem cognoscimus, quo Christus suam illustrauit Ecclesiam in institutione Sacramentorum, quae in illa reliquit paratissimum necessitatibus nostris spiritualibus remedium. Si igitur omnis Ecclesiae dignitas in hoc V. reuelatur Sacramento: tanta sit, quod: *Omne quod manifestatur lumine*, ut ait Apollolus, quod lumen sit in medijs respiciens tenebris cognitionis, quam solum ex uerbo testimonij Christi habemus) licet nobis auctore, quod lux ista, (quam dicebat Apollolus oculis nostri intellectus irradiare, quatenus per illi Deum cognoscamus: *Ipsa illuxit in cordibus nostris*) sit quae clarius manifestet mysteriorum eius excellentiam, quae Deus ad maius bonum & incrementum operatus est Ecclesiae. Si namque uis nostri debilitas se sola contemplantari nequeat ueritatem ac dignitatem mysteriorum Dei, seipsum nobis sit lumine fidei haec manifestare, haec autem lux in V. respicienda Sacramento: fide colligimus, quod in huius Sacramenti fide altissima Dei arcana cognoscimus, quae potentia sua infinita produxit ad eminentius Ecclesiae bonum: ut autem cognitio Dei eiusque omnipotentiae inter haec bona censetur maximum (cum lumine fidei V. Sacramenti acies intellectus nostri diuinam percipiat omnipotentiam tantorum mirabilium productricem, tantum in eo filioptem) optimo iure dicere possimus, medium quo Deus uoluit, ut Ecclesia dignioribus gaudeat bonis, esse huius Sacramenti fidei lumen: cum ex ipso immensitas omnipotentiae in mysterijs elucescat, quae ad perpetuam eius consistentiam operatus est.

Ioan. 1. 7.

¶ 17

7. Quamvis Deus à nostra cognitione procul absit, fides tamen SS. Sacramenti, nobis illum reddit propinquum, ut ipsum in illo cognoscamus.

Distantia inter visum nostrum & obiectum illud movens obest, quo minus distinctè & infallibiliter obiectum cognoscatur, & quanto fuerit illa maior, minorem experimur esse cognitionem eius quod intuemur: ut enim species quæ sunt quædam similitudines obiecti, visum nostrum informantes sunt tantum inventionibus, ut ait Philosophus, si medium longe distet, per quod ad visum debent accedere, necessario attenuantur, & ad oculos nostros peruenientes ita debiles sunt, ut illos nequeant informare, nec ipsi vitalem producere actionem, quo quod præterdunt, inveniuntur: si ergo visus fuerit debilis, parumque fortis nemo non cognoscit, quanta possit difficultate obiectum cognoscere. Porro cum necessitas hominibus semper calcet, ut inveniendi modos succurrant, vnum inveniunt quo possit visui succurrere, idque quod pro- uel ab oculis distat, intueri, & nobis quidem frequentem, & oculorum infirmitas fulcrum aliquod habeat videndi quod desiderant: quia si hoc illis bonum deficiat, nihil est quod ipsos recreet, ut ait capularis ille senex Tobias: etenim oculis orbatus luum depiorat infirmitatem: *Quale mihi gaudium erit, quis in senectute fides, & lumen cali non video?*

Modus autem huic subueniendi necessitati, visusque supplendi defectum, est usus speculorum, in quorum crystallo lux reuoluitur, qua clarius manifestatur obiectum, illaque roboratus visus intuetur quod propria non poterat virtute conspiciere. Hinc modum indagant quod improprietatem possent supplere distantia, & medium inuenirent, quo distinctè & clarè quilibet detegitur: quamvis tantum distet ab oculis, ut vix illud possent discernere oblongi nempe specilli, per quod species intrant ita congregatæ in vnum, quo ita proximum reddere videatur obiecti, ut illud in propria possint videre quâritate, nec minima quidem eius perdatur particula, atque in ipso obiecto particula quælibet intueatur, visusque eo visus protenditur hoc specillo confirmatus, ut illi nihil sit remorum, quod non per illud possit intueri. Procul à nostro intellectu & cognitione abest Deus, partim ob aciei nostre debilitatem, nam ut diximus proprijs viribus non valet illum cognoscere, nisi lumine roboratus supernaturalis,

partim ob infirmitatem inter vtrumque distantiam: *Lucei in habitis inaccessibilem*, lux est inaccessibilis, quam Deus incolit, quia transfundari non potest virtute limitata distantia infinita: talemque iecti est habet exiguis visisque nosset intellectus: nec enim longiores potest extendere lineas, quam illas quam habet rerum naturalium nostri hemispherij: & ab illis vsque ad diuinas infinita intermediat distantia. Vniit Deus in seipso, & quemadmodum inter Deum & creaturas infinita est intercapedo, ut probat D. Thom. fieri nequit ut non ster intellectus tantam percurrat distantiam. Quinimo tale quid esse indicantes infelices illi, quos Iob commemorat, voluerunt hoc sibi assumere ut inordinatis suis fræna darent appetitibus, sibi persuadentes, quod Deus adeo procul ab illis distans eorum non possit oculis suis enormes intueri nequias: *Nec nostra considerat, Et circa cardines cali perambulat.* O miseris miserrimos an ignoratis distantiam Dei à vobis non posse diuinitus eius impeditur oculos, quo minus penetrat videatque abscondita cordis vestri? etenim diuinitus eius cognitionis immensitas omnia comprehendit, estque infinita illa distantia secundum id quod est in vobis ad Deum, quem idcirco non potestis cognoscere: quamvis mirum non sit si ipse perimetur abscondita viscerum vestrorum, quandoquidem: *Non longe sit ab unquoque nostrum*: nos autem ab ipso infinito distemus intervallo: quia visus nostris acies nimis infirma est, & infinita perfectionum Dei magnitudo tantum extenditur, ut inter oculos nostros eiusque diuinam naturam distantiam faciat infinitam.

Illam probe nouerat D. Dionys. quando declaraturus nobis quid esset Deus, ait: ut scias quid sit Deus, forma in conceptu tuo quantas possibile est formari perfectiones, omnesque in vnum componere, quamvis Deus his maior sit; bonumque excellentissimum: hinc S. Doctor concludit Deum non esse bonum vnum per se tantum, sed omni bono superius, non ens simpliciter sed quid infinite dignius omnino: itaque si quodlibet bonum imaginabile perferretur, omnem expendamus sapientiam, quam creatus consequi potest intellectus, omnem afferamus potentiam, qua cuncti fulgere possunt homines; totamque maiestatem, qua Monarchæ quaque Reges vquam splenduerunt, Deusque creare potest, thesauros omnesque gazas quarumlibet creaturarum, omnem earum gloriam, & quidquid boni, potentia, maiestatis ac diuinarum concipere potest supremi Seraphim intellectus, hæc omnia simul iuncta; quoniam & alia his multo superiora quæ capi possunt, excedit Deus.

III. Deus obiecti est à nobis distans.

3. p. 9. 1. a. 2. arg. 2. 101. 22. 24.

47. 17. 27

IV. Probatus hæc distans.

Pf. 17. 11.

V. Vnde nobis opus est speculo fidei ad eius cognitionem.

Deus infinitis illis concessis evidens est quantum distet Deus à naturali nostra cognitione: *Ascendit super Cherubim & volavit.* Volatum suum extendit super altissimos Cherubim. Cum igitur tantum distet ab oculis nostris, specilla fidei intellectus nostri vires corroborant quibus valeat cognoscere Dei naturam, & in particulari speculum fidei elarius, nempe SS. Sacramenti: nam celos illos pervadit, & in ipso contemplatur lumen immensi illius solis; scilicet Domini nostri, qui illos illuminat, tantaque distinctione reuerberat, ut illo lumine confortati bona omnia ac mysteria videamus, quæ in se quodlibet diuinitum eius attributum continet, & per illud cognoscimus: nec non immensam illam ac procul distitam Dei Maiestatem, ita nobis vicinam reddit, ut illum nobiscum habentes sub speciebus illis Sacramentalibus, eius intelligamus omnipotentiam in transsubstantiatione panis ac vini in corpus Christi ac sanguinem, & immensitatem, quot præfens est Provincijs, regnis, ciuitatibus, Ecclesijs & altaribus, ut quis forte dixerit, quod in hoc quod non sit locus, quo eius restringatur limitatio, diuine nature delectetur immersitas: nec enim locus est quæ illum comprehendit, cum se extendat etiam ad loca imaginaria, iuxta probabilem Theologorum sententiam. Sapientia eius diuina immotescit, dum fidei lumine cognoscimus filium Dei factum hominem, qui est ipsa Patris sapientia: *In quibus sunt omnes thesauri sapientie & scientia Dei absconditi.*

Colof. 2. 3.

VI. Per quæ maxime in V. Sacram. eius immotescit ac tributa.

VII. Nobis sit maxime vicinæ.

Diuina quoque eius panditur iustitia, dum nobis tantum reliquit Sacramentum, quo plene Deo pro peccatis nostris satisfacimus: quandoquidem oblatum ut verum sacrificium, licet inuentum, Patri idem immelemus cruentum sacrificium quod illi filius in ara crucis obtulit pro peccatis nostris, quod eiusdem est cum illo valoris & efficaciac.

Et tandem in hoc diuino Sacramento Deum habemus ita nobis vicinum, ut non solum in illo cognoscamus supremas eius perfectiones: sed etiam vnusquisque nostrum sibi Deum incorporet illum recipiendum, vnum idemque cum illo faciat, ut inferius dicimus: seculo namque lumme & reuerberatione eius quod speculum fidei huius diuine & supernaturalis continet, impossibile erat infinitæ huius distantie statuere proportionem inter hebetudinem limitati nostri intellectus, & infinitam magnitudinem Maiestatemque Dei: & sic tantum huius Sacramenti bono hoc gaudemus infinito. Tantum igitur hic potest accedere ad Deum & nosse quid ille sit qui aliquod ha-

buerit fulcrum in ipso Deo per lumen fidei & exaltationem diuine eius gratie, quod totum in celesti fidei lumine de hoc mysterioso Sacramento consequimur.

f. 8. Seraphini, quos vidit Isaias circa thronum Dei duabus alis in eius cognitione volantes, quando alij duabus pedes & caput velarunt, indicant, quod per fidem fit ad Deum approximandum;

D Bern. Doctor mellifluus hæc Isaiæ verba interpretatus: *Vidi Dominum sedentem super thronum excelsum & eleuatum: Seraphim stabant super illud: ait hic à Propeta indicari thronum, quo Seraphim contemplantur Deum cognoscere, probatque illis verbis: Seraphim stabant: etenim eo modo quo ille qui stat, maiorem habet dispositionem ut corpus suum extendat, quam melius videret id quod desiderat; ita similiter stans: Seraphim stabant, significat, quam distans esset, ut maiori se promptitudine extendere ad cognoscendum Deum; atque idcirco dixerunt, Seraphim stabant. Indubitatum igitur est, quod stans erectus corpus suum possit extendere, visurus id quod intendit, ac denique notas desiderii videndi rem aliquam extensio corporis ad illum introitum: insuper attentionis non parum argumentum est, corpus foras producere quo commodius oculos in obiectum coniecit, quocirca Verbes & declarat Seraphinorum desiderium cognoscendi Deum, nobis illos defectibus erectos: Seraphim stabant.*

Ex quo patet attentio qua contemderent videre si possent, & aliquid de Deo cognoscere, signum evidens desiderij quo illud conarentur obtinere. *Stabant* (inquit D. Bern.) *extendentes se, & conuertentes in eum in quem conspiciere concupiscunt. Quia namque se multum extendit aliquid incertitas, oculisque attentis illud conspiciit, de hoc ego pronuntio quod audeat accedere, illudque peccatis, & nouis vitibus conetur illi manus iniecere, ne præternolet, citiusque accurrat, ut illud quasi sua proprium vendicet; cum igitur Seraphim affectibus his arderent, quos spiritus velocitas fortiter excitaret si foret illis possibile, ad Dei cognitionem consequendam: nihilominus non dicitur quod ad illum volarent duabus alis virtutis corporis naturalis, nisi prius dixerit quod duabus alis caput velarent & pedes: *Duabus alis volabant faciem**

... *Et duabus volabant pedes eius, & duabus volabant.* Explicimus in nostris tractatibus ex doctrina D. Hieron. Prophetam hic Deum eiusque gloriam conspexisse, ut autem Dei dignitatem magis extolleret, talem illam fuisse scribit, quod Seraphim illius caput & pedes alis suis contegerent, quia licet forent intellectus ipsis Seraphim acutiores qui illum intuebantur, horum tamen astutiam & intelligentiam superabat, ut quantalibet suam intenderet ad illius conspectum attentionem, semper tamen, quem virtute sua naturali vellent intueri, inuenirent sine capite sine pedibus: quia illum nec in principio, nec in fine possunt intueri quem intelligerent, & tandem per hoc volebant significare, quod nullatenus illum poterant comprehendere: nam & apud nos hoc habet proverbium, quo significamus nos rem aliquam non intelligere, dicendo, nec pedem, nec caput inuenimus, nempe principium quo incipimus illud cognoscere, nec finem quo terminemus.

Quando igitur in hoc statu consideramus nempe in hac cognitione parum suae substantiae, atque exiguae virtutis naturalis, ad Deum cognoscendum, atque necessitatis extremae qua lumine indigent alio superioris ordinis, scilicet fidei, denotat ut explicat D. Bern. per alas pedes caputque, contegentes, tunc & non prius de illis hoc eloquitur: *Et duabus volabant*, quo notabant quam necessaria illis esset lux fidei, illis omnibusque ex mera Dei gratia concessa, & quam seculo intenderent, ut illa roborati possent in altissimam Dei volare cognitionem. Eleganter hoc expressit D. Bern. locutus de Seraphim eorumque alis. *Ad quid ergo tunc alae?* & quasi respondens obiectioni subiungit: *Non incongrue foris in duas alas istas natura & gratia dicitur.* Ambas requirit alae volatus cognitionis Dei: virtutis nimirum naturalis: quia secundum Catholicam Theologiam in actibus supernaturalibus naturales non excluduntur qui in illa sunt, sed ad aliud esse superius subleuantur virtute gratiae: & similiter concurrere debet ut excellentior, virtutis gratiae, nempe ala luminis fidei, quam Deus ex beneplacito suo nobis infundit: ut nullam ad hoc nostrum intercedat mentum: tunc autem sic ita dispositis alis ait Propheta: *Duabus volabant*: scilicet, extolletur se ad cognitionem Dei, in tantum, ut per illam, nostro loquendi modo, ea velocitate procurreat: qua volucris duabus alis instructa progreditur: cognitio etenim qua nulla de Deo velocior, ascendet ad immanentiam diuinorum attributorum: ea est quam hic assequimur lumine fidei: & quando per-

illam Deum Seraphim cognoscunt, indicans vates, quod ascendant & super excedant ad notitiam magnitudinis & gloriae Dei, dicit quod hoc lumine confortati celerissime volarent: *Et duabus volabant.*

Igitur si Seraphim licet spiritus sine adeo puri, & ex summa Hierarchia: circa Dei thronum illi assistentes adeoque proximi, ut suis illum alis cooperiant, nihilominus ut ad eius volent cognitionem necessario requirant lumen fidei, quod illum ipsis reuelet (quae omnia capienda sunt illos considerando in primo instanti creationis, antequam essent beati, in quo, nisi diuina hac luce roborati Deum non cognoscere, sicut nec in statu glorioso illum possent secluso lumine gloriae conuerti) satis aperte patet necessitas diuini luminis fidei, quo Deum cognoscimus. Et si magis emicet & manifestetur in V. Sacramento, in quo Deus cooperatus latet horum accidentium alis, congrue dicimus, quod in fide huius Sacramenti iuratur volatus cognitionis, quam in hac vita de Deo nobis consequi est possibile.

Ergo Seraphim tunc alius volarunt, quando illum alis suis velant à capite usque ad pedes, id est à principio usque ad finem: hic ubi Deus velatus est humanitas, & alio accidentium, se cure nobis promittere licet volatum diuinae eius cognitionis: quando quidem illum habere duplici hoc illorum velo contextum, nobis declaret lumen fidei, quod in illis nos ad eius inducit cognitionem, & illo adiuti velut Seraphim & spiritus eminentissimi, volabimus ad cognitionem huius Domini & Dei: qui licet cooperatus albis illis cor-

poris accidentium, at tamen per illas radios emittit diuinitatis suae testes, qui fide mediante ad nos perueniunt intellectum, cuius esse natura se extollit & ascendit ad ordinem gratiae, ea-

que concurrente, volatum atollit ad cognoscendum, quod Deus cum tota sua immensitate, omnipotentia, & maiestate totaque gloria sua lateat in hoc Sacramento: & noua virtute ac natura qua ex hoc lumine consequitur, ita purificatur & spiritalis redditur, ut iam nulla in hac diuina cognitione difficultatem inueniat, omnis expertis timoris, quod attenta sua debilitate & exiguitate, licet Deus ignis sit, non tamen illum sit consumpturus, imo potius nouam daturus lucem, qua roboretur, & exalteretur. Quia licet ut verum fateamur, quod lux eius naturalis nequeat penetrare modum ineffabilem quo Deus exigo hoc hostis loco continetur, immentus adeo & sublimis, ut in seipso est, nec modum pariter quo accidentia ibi sunt sine subiecto suo naturali, quo sustententur, nihilominus

V. Necessitas gratiae assistentis.

IV. Qua intell...

hominis captivum se submittere obedientie fidei quod Deus hoc ita esse confirmet, eius aditus lucillum cognoscit, & certitudine verbi Christi innoxius, hoc illi proponens, firmiter credit, Deum esse, qui sub his latet accidentibus, & divinas eius cognoscit perfectiones, quae in hoc V. Sacramento divina hac luce illi coruscante, manifestantur.

§. 9. Non minus necessaria est nobis fides, quam ad SS. Sacramentum accedamus, quam Seraphim forcipes quibus tollat calculum ignitum de altari.

20 **I**ndicat multo clarius vates Evangelicus Dei magnitudinem ac maiestatem in illa visione quam explicamus, dum ait: *Et volavit ad me unus de Seraphim, & in manu eius calculus, quem forcipe tulerat de altari.* Notum omnibus arbitror, ignem inter elementa supremum esse & ex altitudine sua inaccessibleem: & ad declarandam supremam Dei maiestatem inter omnia aptissimum (quae et talis est inaccessibleis) ideoque illam hic voluit declarare, Deo tribuens nomen ignis, iuxta aliam versionem: *Et in manu eius carbo vivus, quem in forcipe tulerat de altari.* D. Hieron. opinatur quod *Per carbonem verbum Dei designatur,* filius Dei verbum aeternum probatque ex illo Apocal. *Vincens dabo manna absconditum, & dabo ei calculum candidum, & in calculo nomen novum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit.* Vbi loquitur ad litteram de Verbo Dei. Alij interpretantur huic carbonem ignitum humanitatem Christi, quae ex visione verbi divini in persona Christi, qui ignis est consumens: *Deus noster ignis consumens est.* virtutem habet illuminandi & purificandi: unde de illo procedit velut de principio communis sanctificatio hominum iuxta illud Apostoli: *Quem proposuit Deus propitiationem per se.* Rom. 3. 25. *idem in sanguine ipsius.* Et sicut in carbone viduo duas cernimus naturas vitas ligni scilicet & ignis lignum incendens: ita in Christo duas credimus naturas vitas divinam & humanam in persona Verbi. Non praesumat Seraphim licet creatura sit & spiritus eminentior carbonem huic vivum accipere: quia intellectus omnium supremus mysterium huius divinae unionis capere non potest, sicut nec tu praesumis propria manu ignem accipere, alioquin te combureret, nec similiter audet Angelus perferuari divinum hoc mysterium, nec supremam hanc Dei penetrare maiestatem: *Servator maiestatis opprimetur a gloria:* ut eminentif-

lima divinae maiestatis gloriae seculo pueret & audacem eiusdem gloriae confusores servitantes. Ea de causa videtur, Angelus aureus forcipibus et altari.

Forcipes hae fidem denotant, quae cum iustis sit Theologica, si utque haec inter alias virtutes omnium supremam dicitur ex aere, quod inter mentis prius est; Angelus fide videtur: Deum cognoscit hominem factum & mysteria Incarnationis Verbi, per quam in divina eius persona unita fuit humanitas Christi nostras purificans culpa, & illuminans ignorantiae nostrae tenebras. Et si dem accedemus ad illud ad quod septem Seraphim per aureas forcipes, cognitionem verbi illius carbonis accendi, Dei hominis: qui licet forcipes illarum instrumetum fuerint, quo perit Seraphim ignem accipere ex se inaccessiblei: ita similiter fides illa est, nostram exaltans capacitatem, & naturae nostrae supernaturalibus possibilitatem qua divinam cognoscit maiestatem, quae ex magnitudine sua naturali intellectu etiam eminentissimi Seraphim est inaccessibleis. Diximus alias, & inferius laus exarbitris auctoritate D. Chrylost. SS. Altaris Sacramento esse velut Incarnationis verbi Dei quantum extensio nem: sicut enim in illa Deus divinum suae essentiam hypostaticae vivit naturae humanae quam sibi copulavit, ita similiter in V. Sacramento Deus divinum suam communicat naturam illi qui eam recipit, de quo suo loco differetiam amplius. In ipso est, ubi velut carbo flammescit humana natura Christi, per unionem cum persona Verbi, latet sub speciebus illis Sacramentalibus, secundum illud Christi testimonium: *Carne mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus.* Et quando cum Propheta intendimus accedere ad huius cognitionem mysterii: *Volavit ad me unus de Seraphim:* quo significatur quam propius sint caelestes illi spiritus nobis in hoc ad libitum volatui. Quod si carbo ille flammescit in manu Seraphim humanam exprimat Christi naturam igne divinitatis ardentem, cui vna est divina eius persona, si utque sub speciebus Sacramentalibus corpus & anima Christi vitae verbosae consecrationis, & divinitas per indissolubilem communitatem ad corpus & animam Christi: quod quidem verum habeam illud axioma Theologicum: *Quod semel assumptis, nunquam dimittis.* non incogitue loquemur si dicamus quod ad hanc loquatur Propheta de SS. Sacramento: quod ad maiorem confirmationem adiungit, quod carbonculus fuerit ignitus qui erat in Altari: quia in Altari praesens adest Deus in hoc divi-

Isai. 6. 6.

I. Ignis Deum denotat. Epist. ad Damasc. Apoc. 2. 17.

Albarea in cap. 6. Isai.

II. Et carbo Christi humanitatem.

III. Quam Seraphim sine forcipe non audet accipere. Prov. 25.

27.

ultimo Sacramento.

Ignis est primò: quia sicut Sacramentum est amoris, viuo amoris diuini igne digne recipiuntur. Secundo: ad manifestandam Dei maiestatem in hoc diuino Sacramento, quæ cum tanta sit: *Excelsus super omnes gentes Dominus*, omni creatæ naturæ est inaccessibleis. Et quamuis supremus omnium Seraphim vellet accedere fretus naturalibus intellectus sui viribus tantæ maiestatis splendore velut obfuscaretur, non minus quam ille qui de igne præsumeret carbonem eripere manû suâ omnium ardentissimum: nemo namque dubitat, quin illam combureret summoque se dolore conficeret. Modus igitur accedendi ad cognitionem Dei, & ineffabilem comprehendendi modis quo sub Sacramentalibus lateat speciebus, vsus est forcipis aureæ fidei: est etenim forcipis altaris, de quo nominatur diuinum hoc Sacramentum: nam cum sit, ut diximus, mysteriû fidei, ex ipso procedat quod nobis super naturalem tribuit possibilitatem qua illud cognoscamus: quia tantum per lumen fidei velut aureis forcipibus diuinum hunc & ignitum possumus accipere carbunculum; id est intelligere quod in illa hostia magnitudo lateat & maiestas Dei: velut saporis & albedinis panis ac vini accidentibus, quæ nobis illic manifestantur: etenim sicut ignis, nisi ad illum accedamus forcipibus illis fidei præmuniti indubie comburet: futiles naturæ nostræ rationes.

§. 10. *Vi Deus nos ad promissam introducat gloria sua hereditatem, vult nos per sui cognitionem preparare in fide SS. Sacramenti declarata: cuius figuram arca gessit, à qua precipit: ut longius discedant Israelita ad excellentia eius ostensionem.*

Expendit Orig. discipulo D. Cyril. Alexan. præceptum Domini populo suo iniunctum, quem cum per desertam quadraginta durisset annis iamque ad limites terræ promissionis accederet, ad quam illum introduceret, iam solus supererat transiendus Iordanis magno fluens deflutium impetu: *Iordanis omnes sui aluei ripas implerant.* Vocat igitur ad se Iosue illicque præcipit ut populum rite disponat quo illum non sine singulari miraculo transmittat, aquas eiusdem diuidendo, retento superiorum decursu, & retrocedentibus inferioribus autem delatentibus: eo

que sine arcam in fronte stant exercitus humeris delaram Sacerdotum: ad eius etenim præsentiam fiet hæc mirabilis aquarum diuisio: verumtamen vult eos longius ab arca procedere: *Sit inter vos & arcam spatium cubitorum duorum millium, & caute ne appropinquetis ad arcam.* Hoc ad ostensionem habet magnitudinis miraculi: nec enim via aperta est angusta in Iordane, sed amplissima quo populus adeo multus posset transire: nam præter pueros ac mulieres virorum ad bella procedentium exercebat numerus ad sexcenta millia, & hic in duas diuisas alas ut arca in medio consistente transirent tanto intervallo ab inuicem separati ut inter ipsos spatium esset quatuor millium passuum: iudicet qui voluerit, quam ampla fuerit hæc platea dextram circiter leucarum.

Trinitat Orig. hanc Dei dispositionem, & non leue notat hic mysterium. Cur ô Domine stans ut tanto intervallo separati procedant ab arca, te que non nisi à longe conspiciant? *Vi procul videre possitis.* Arca hæc mirabilem præfert SS. Sacramenti figuram, ob rationes quas alias adducemus. Quando Deus intendit populum suum introducere in terram promissionis gloriæ suæ, & iam per merita Christi nau in hoc mundo, quasi illum prope conspiciunt propter securitatem certaque spem quam de ea mortales habent, hoc primum præcipit ut sinuum transmittant Iordanis, hoc est passionem mortemque Christi Redemptoris tot tribulationum tormentorumque aquis redundantē toto impetu irruentium: quandoquidem: *A planta pedis usque ad Iesai, verticem non est in eo saxum?* Nunc vult ut transuadent sicque perueniant ad gloriam: etenim per merita quæ Christus in illa consecutus est, nobis illam promeruit. *Nonne oportuit pati Christum? ita intrare in gloriam suam.* Colubito sc. aquarum superiorum tormentorum maxime atrocium quæ Christus passus est, decursu, & renouatus tribulationum eius inferioribus, ad hoc mandat ut arca præcedat: quia Christus ante passionem SS. iustitiae Sacramentum: hoc enim testatur Apосто. *In qua nocte tradebatur, accepit panem &c. Cui concordat Ecclesia in Canone Missæ: 23.*

Qui pridie quam pateretur. In huius Sacramenti institutione omnipotentia suæ demonstrat magnitudinem prodigiorum In quo mirabilem effectriceis cum enim SS. Sacramentum huius sit euidentissimum signum, reducit Dei ora ad articulum omnipotentia, iuxta D. Tho. Nam nipotentia omnino certam est omnipotentiam Dei in eo tiam maxime declarari quod Dominus sit vnuerfus: *2. 2. q. 1. ar. 1. 8. ad 6.*

I. Allegoria de Arca.

III. Figuram referit SS. Sacramenti.

Lue. 24. 18

1. Cor. 11. 23.

2. 2. q. 1. ar. 1. 8. ad 6.

lis, idq; potentia absoluta, qua gaudet super omnes creaturas, ut eum illis faciat quodcumque placuerit, earum conuertendo substantiam in alteram, quod non minore requirit potentiam, quam ad earum creandū substantiam: cum autē hic mirabilis sit illa cōuersio substantiæ panis & vini in corpus & sanguinem Christi, patet certissimus omnipotentia diuina titulus. Per hanc in medijs tribulationum aquis viam sternit latissimam: accepta namque fortitudine in hoc Sacramento digne communicantes summā inueniunt facilitatem qua tenuissimas superent tribulationum aquas: etenim iter ad gloriam amplum est ijs & facile, qui diuino hoc cibo confortati illam conantur inambulare, per medium licet tribulationum, persecutionum mortisque traueant. Statuatur igitur in medio illarum Arca, sitque inter homines & ipsam interuallum satis magnum: *Et caute ne appropinquatis ad arcam:* etenim necessitas requirit vt hoc SS. Sacramentum statuatur in medio, vt æqualiter omnibus illud recipere volentibus exponatur, nulla seruata personarum exceptione, & velut cor Ecclesiæ sit in eius medio, quatenus ad omnes partes vitæ spirituales gratia communiatur, vt fons gratiarum quibus Sancti præfulgent, donorumque fœcundatio. Porro oportet vt illud à longè conspiciant: *Ne procul uiuere possitis:* tibi in Sancto Sanctorū, in quod solus potest Sacerdos introire, quatenus hac oculorum restrictione potentius eius inuoluetur excellentia. Porro Domine, hæc tanta separatio grauem mihi mouet difficultatem, ex eo quod Dauid nos exhortetur: *Accedite ad eum & illuminamini:* & Moyses allerat: *Et qui appropinquauit pedibus eius, accipiens de delectatione illius.* Si igitur bonum hoc homines consequantur dum Deum habent sibi proximum, qua ratione interdicit illis Deus propiorem accessum ad arcam, præcipitque longius illinc abscedant? Huic difficultati ex vna parte occurrit Dominus, apud Ezechielem mandans ne ad illum propius accedant, nec ad Sanctuarium eius, nec ad Sancta Sanctorum atque ex altera adest à post. de eodem Deo testificatus: *Deus noster ignis consumens est.* Sciant qui ad hoc accedunt Sacram quod ad ignem accedant: nam concessio, quod clarus sit ignis, & illuminans, at tamen consumens est qui te totum comburet? *Beati qui proximi sunt* (ita Orig.) *Et qui ita proximi sunt, ut ignis eos illuminet, non adurat.* Felices illos dixero qui tali præparatione digni ad hunc accedunt ignem, vt ipsos illuminet, non consumat. Si præsumptio tibi sit ad illud accedendi Sacramentum, inlata fœni naturæ tuæ confidēdo

uiribus: *Omnia caro sanum*, hoc certū habet, quod resilla in cineres rediget, sed procul oportet illud aspicias: infinita etenim eius maiestas infinite tum excedit infirmitatem: *Caute ne appropinquatis ad arcam.*

IV. Et viam ad calū sternit latissimam per tribulationes.

IV. Procul tamen est aspicienda.

22. *Ne procul uiuere possitis:* tibi in Sancto Sanctorū, in quod solus potest Sacerdos introire, quatenus hac oculorum restrictione potentius eius inuoluetur excellentia. Porro Domine, hæc tanta separatio grauem mihi mouet difficultatem, ex eo quod Dauid nos exhortetur: *Accedite ad eum & illuminamini:* & Moyses allerat: *Et qui appropinquauit pedibus eius, accipiens de delectatione illius.* Si igitur bonum hoc homines consequantur dum Deum habent sibi proximum, qua ratione interdicit illis Deus propiorem accessum ad arcam, præcipitque longius illinc abscedant? Huic difficultati ex vna parte occurrit Dominus, apud Ezechielem mandans ne ad illum propius accedant, nec ad Sanctuarium eius, nec ad Sancta Sanctorum atque ex altera adest à post. de eodem Deo testificatus: *Deus noster ignis consumens est.* Sciant qui ad hoc accedunt Sacram quod ad ignem accedant: nam concessio, quod clarus sit ignis, & illuminans, at tamen consumens est qui te totum comburet? *Beati qui proximi sunt* (ita Orig.) *Et qui ita proximi sunt, ut ignis eos illuminet, non adurat.* Felices illos dixero qui tali præparatione digni ad hunc accedunt ignem, vt ipsos illuminet, non consumat. Si præsumptio tibi sit ad illud accedendi Sacramentum, inlata fœni naturæ tuæ confidēdo

Ps. 33. 6. *Domine 33. 5*

Ezech. 44. 13. *Hebra. 21. 29.*

Orig.

Cape similitudinem si culcitra straminea procul inde ignem conspiceret vehementer, & detinetur, & volo illi appropinquare, & propius intrare: inquit illa vt stultam argueres? cū enim tora consistet ex palea qua sanone ad ignem accedit? vadat & fide certa consumetur in cineres redacta. Deus noster ignis consumens est, verissimus & sub Sacramentalibus laet speciebus radios diuini amoris eultra ardentissimos melle noster intelletus paleæ comparatur: *Omnia caro sanum.* Cernit quod in cælesti hoc Sacramento Deus flammam ei aculetorum, nitractolium, signum & prodigiorum, quæ per vniuersum manifestantur mūdum: quis enim in numerum redigat, quæ Deus in hoc Sacramentis ab illa operatur est: *Et ipsa fama eius in vniuersam terram.* Ne talia videri prodigia velut hebes humanus intelletus debent curiofus nimis nosse præcipiū eorumque causa indagare. Sed cum Deus sit hæc in illo operatur, qui velut ignis fœnum consumit & extinguit: nature viribus condensens velut appropinquare debetque cognoscere, vt factus in cineres redigatur, perdetur atque itate gloriam aieletis o. primus *Qui seruitor est Maiestatis opprimetur a gloria.*

Vi huic subueniatur malō, spiritum consumens est, vt inlata nostra seipiam corroboret, se Deū esse tantorū hæc mirabilū operatorem, qui velut in proprio loco omnipotentia sit, quæ in SS. Altaris relucet Sacram. prodigia facti omnes nature ordinem superantia, quatenus sic natura eius celsitudine suam agnoscat infirmitatem: et proinde Diuinam veneretur summamque maiestatem, quæ ab omni ordine creato infinita distat interapedine, eamque consecratur procul aspiciens: vt eo modo suam refrænet audaciam, & cognoscat, quod nisi ab eodem hoc Domino uires fidei recipiat supernaturales, nequaquam illi possit cognoscere. Hoc modo erit ignis nō comburens, sed illuminans nostrum intelletum, vt hac luce fidei collustratus, propius queat accedere mysterium hoc veneratiss. Nam ad clarā Dei visionem vt necessaria requiritur dispositio, cognitio illius per fidem, & hanc nobis diuinum hoc tribuit Sacramentum: etenim Deum in hoc nobis ostendens Sacramentum eius cognitione nos præparat quod postmodum illo in clara beatifica visione gaudeamus.

5. et. Day

§. II. Deus se prius exhibet per fidem Sacramento, & cognitum in V. Sacramento, quam per claram visionem in gloria.

peccate nuptias) & primo illi traditur Lia foeda lippisque oculis. Allegoriam hic introducit D. Augustinus ingenio suo conformem. Laban Deum praefigurat, & in relatione huius historiae eius gerit personam: Laban etenim interpretatur *Albedo seu dealbens*: Candor, & splendor, qui clarificat splendidiusque reddit obiectum: proprium hoc Deo est, cum splendor sit & *Candor lucis aeterna*. Ipse sit qui gratia sua clarificat, purificat, & lucentes reddit animas, qui us illam communicat.

Duas filias habet Deus, duplicem scilicet cognitionem per quam se revelat, hominesque sua reddit participes, eo modo quo pater filijs suum communicat esse prima est Lia filia, eius donum ab ipso procedens: *Dei enim donum est*. Per fidem se Deus hominibus communicat, & per cognitionem, quam illa mediante de Deo consequitur. Haec lippis obscurisque est oculis, quia condonatur hanc obscura est quam de Deo mediante obscuram file habemus. De hac filia dicitur quod foeda & foeda sit, quia per hanc cognitionem Deus se communicat tantum in hac vita, quae vita est tribulationibus addita, in qua nos Deus collocavit velut operarios diurnos: quatenus impendit sudoris nostri merita lucraremur futurae vitae propterea: *Posuit Deus hominem in paradiso, ut operaretur & custodiret illum*. Paradisus hic symbolice vitam denotat praesentem: etenim eo modo quo Deus hominem in hoc posuit labori manuum addidit vitam hanc nobis a Deo conceditur ad laborem, opera bona, & meritum, quo stipendium mercedemque nanciscamur, quam nobis Deus promissit ad vespertam diei soluendam: sicut autem labores ex seipsis affligunt, vultumque contrahunt illos patienti, idcirco dicitur quod Lia foeda sit, & cognitio quoque quam Deus hic communicat lippis per lumen fidei: nam tantum in hac vita eam concedit, quae laboribus miscetur quos in ea continuo patimur, illi vero quia nos premunt, foedi sunt propter incommoda quae quoad exteriora pollicentur. Rachel claram signat visionem oculisque lucidos, quia per eam se Deus beatis communicat, per claram & distinctam cognitionem, remoto omni velo, ac medio quocumque, sed per lumen gloriae ut verior probat Theologia: pulchra est & formosissima: partim quia negari non potest quin froitio boni secum praegrandem trahat iucunditatem, quam in possidente producit, & haec secum communit hilarem involuit vultum quia per ipsam illud recipimus quod nobis ita convenit, ut est boni possessio: & quo hoc maius est & excellen-

§. 7. 1.

Ephe. 1. 8.

Gen 2. 15.

lut, illum sibi Deus creavit: quia Deus utpote summa veritas est centrum in quo requiescit: hoc etenim audio ex D. Augustino: *Inquisitionem est cet nostrum Deum se docet revertantur ad se*

Ad hoc requiritur ut vivatur Deo: nostra etenim beatitudo, quae finis est & centrum nostram affectionem consistit in visione creaturae cum suo principio: cumque Deus principium sit & finis nostri intellectus: *Principium & finis, Alpha & omega*: necesse est ut intellectus crea us Deo vivatur, eo modo ut in illo velut in proprio centro requiescat, quod tantum in statu gloriae per claritatem & evidentem obtinetur visionem. Porro ut inter Deum & intellectum creatum, cui vivitur, sit proportio & convenientia, dat illi Deus lumen illud gloriae: quod cum ex ipso Deo proveniat, ex divinis eius conditionibus multum habet communitatem ut probat D. Thom. in genere qualitas reluliat in anima, cui se Deus vivit, esse quoddam infinitum, quia in se totum Deum complectitur, quo superior sit omni creato, & creatura creatura Deo possibili: & per illud lumen disponitur beatus, eiusque subleantur vires naturales, ut clarè & distinctè Deum cognoscatur, videaturque in statu gloriae; de quo fufius Theologi: ita ut lumen gloriae intellectum ad ipsam rite disponat. Hoc idem igitur facit lumen fidei de SS. Sacramento in ordine ad cognitionem Dei, & cum vltimate per suam gratiam disponat ad gloriam, multas eius coninet conditiones. Vivitur Deus in gloria admirabili quadam unione cum intellectu beati, & in SS. Sacramento se cum anima vivit Deus unione quadam divina, nam illum in se transformat: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in eo*. De quo latius infra.

Continet status ille quadam bonorum immensitatem, quae nostrum satiat appetitum: cum enim aliquo modo sit infinitus, sequitur bonum quod illum explet, debere esse infinitum, & plenitudinem omnium bonorum completum: quocirca si loquamur de statu gloriae, optime illum definiit Theologus: *Status est omnium bonorum aggregatione perfectus*. Illum considerat David, & plenitudinem eius mente revoluens, ait: *Satisfacit cum apparuerit gloria tua*. Se Deus dabit animae in hoc felicissimo gloriae statu cum tota sua essentia, substantia, omnipotentia, gloria, maiestate, aeternitate, sapientia, & divitijs eo modo, ut Deus nihil sit habiturus, quod animae beatae non communicabit. Si Deus igitur sit omne bonum, & summum bonum: *Offendam tibi omne bo-*

num, & summum tantummodo bonum quia infinitum, satiare potest appetitum nostrum: dum se totum tradit in hoc statu gloriae, certum est ab hac eius gloria nostrum satiantem appetitum, ad hoc igitur eius lumine creatus disponitur intellectus, quatenus per illud cognitum Deum ut supremum voluntatis nostrae bonum, illum amet & desideret, secundum status illius exigentiam. Ut autem in statu praesentis vitae nobis non desit ad merita requisita dispositio, aliud nobis Deus divinum ministravit lumen, quod secundum statum nostri intellectus viatoris & peregrini possit illum preparare ad cognitionem Dei: lumen vero hoc, lumen est fidei de hoc SS. Sacramento.

Angelus Raphael S. Theologiae D. Thom. vocat V. Sacramentum: *Futura gloria pignus*, quo significet, quod cum illa non sit inferior, multas rursus pignus eius contineat qualitates: *O sacrum convivium, in quo est quo Christus sumitur, mens impletur gratia, & futura gloria nobis pignus datur*. Pignus est, illud etenim Christus nobis in hac vita tribuit eius, quod in altera nobis addicit, & cum tale sit, est, maxime pretiosum. Ingens profecto bonum, est gloria, sufficiens ergo huius non est pignus, nisi Deus ipse: qui idcirco se totum tradit in SS. Sacramento: est etenim velut vltima dispositio summi gaudij quo beati perficiuntur in gloria: quinimo ut indubitatum habeo, quod quia tale est, instituit Ecclesia, mediante Christi praecipio, ut illud accipiamus, quo vitam consequamur sempiternam: *Nisi manducaverit carnem filij hominis, & biberit eius sanguinem, non habebit vitam in vobis*. Et ita virtute huius praecipii vult ut deat infirmis per modum viatici iam iam ad caelum tendentibus, quo significet, quod illos disponat & preparet ad iter versus vltimum terminum nempe gloriae, in qua se Deus exhibet: atque ut vltima ad gloriam dispositio plures eius in se complectatur conditiones. Expendo quod D. Augustin. locutus de hoc Sacramento, *Tract. 26*. quasi eadem utatur phrasi, qua David, exprimens in *129*. quam abundanter caelestis nos satiet gloria; ait enim: *Cum cibo & potu id appetant homines, ut non esuriant neque sitiant: hoc verò non praestat, nisi iste cibus & potus*.

Concupiscunt homines potum & cibum, quo perfecte suo satisfaciant appetitum: seiant igitur Nosque hunc nequaquam satiantem, nisi caelesti hoc cibus pleno sabbato, se huius potum in quo cum corpus & sanguis praebeantur Dei, omnimode vacuum replere potest nostrorum desideriorum, hoc enim meo iudicio aperte Christus apud D. Ioan. dixit, de hoc *Ioan. 5. 35* caelesti

IV. V. Eucharistia

V. Atque ut vltima eius dispositio datur infirmis.

VI. Nosque hunc nequaquam satiantem, nisi caelesti hoc cibus pleno sabbato, se huius potum in quo cum corpus & sanguis praebeantur Dei, omnimode vacuum replere potest nostrorum desideriorum, hoc enim meo iudicio aperte Christus apud D. Ioan. dixit, de hoc caelesti

exlelli cibo pot: que locutus: Ego sum panis vita: qui venit ad me non esuriet, & qui credit in me non fiet unquam. D. Cyril. credit quod Christus panem vocauerit suam humanitatem: sed quia unita est Diuinitati in persona Verbi, virtutem habet & efficaciam, qua nobis vitam infundat, q. d. Ego sum panis ille vite figuratus in illo Manna veteris testamenti. Seraphinus Theologus dilectissimus mihi Pater S. Bonaventura probat quod inter alias figuras, quibus expressus SS. notatur Sacramentum, agens de statu legis Moyfi, in quo Deus veram huius pramissit figuram, fuerit Manna, a Deo populo concessum deserti perambulanti, probatque SS. Doctor: hoc namque Manna suo sapore ac suauitate cui libet poterat abundanter satisfacere appetitui: cum enim in se omnium ciborum haberet gustum ac substantiam, appetitum plene satiabat comedentium: atque eo modo adimpler Deus in SS. Sacramento omne nostrum desiderium, & appetitum nostri omne vacuum. Hac omnia paucissimis & profundissimis verbis complectitur D. August. Qui venit ad me (inquit) hoc est quod ait & qui credit in me, & quod dixit non esuriet, hoc intelligendum est, & non fiet unquam utroque illo significatur aeterna satietas, ubi nulla est egestas. Sponsa spectans dulcedinem quae posset satiate appetitum, de sponso suo Christo tale perhibet testimonium: Fructus eius dulcis gustui meo. Profero D. Gregor. hae verba declarantem: Arbor Christus, ipsa in corde nostro plantata per fidem existit: & cum per fidem SS. Sacramenti illum in cordis nostri habeamus penetralibus, nemo dubitat, quin loquatur de delectamento suauitatis eiusdem ipsae namque est qui fructus sui dulcedine eius perfecte satiat desiderium. Hoc alio loco eleganter prosequitur idem Doctor explanans illud D. Petri: In quem desiderant Angeli profero c. 18. scilicet: de Christo Domino sermo sit: ipsum namque semper optant beatissimi illi spiritus inueniri nec ab eius conspectu unquam satiantur.

In 4 d. 2. n. 1. q. 2.

VII. Cuius figura est manna.

Cont. 2. 3.

16

Lib. 3.

Mor. c. 18.

1. Pet. 1.

VIII.

Sic tamē

ut etiam

appetitum

generet:

nota my-

sticium.

videre concupiscunt: nec enim fatui illi felicissimo beatus iustis conuenit haec anxietas: sed ut explicetur quod gaudium boni quo fruuntur quantumlibet illos satiet, nunquam tamen producat fastidium: idcirco dicitur, quod semper et videre desiderant: Considerandum nobis est, quoniam satietatem selet fastidium. Nisi qui ut regi sui utraque conueniant, dicat veritas, id est Coridum Dominus: quia Angeli eorum semper videtur facere Patris mei: dicat Pradicator egregius: quia semper videre desiderant: ne enim sit in desiderio auaritia, desiderantes satiantur: ne sit in satietate fastidium, satiat desiderant. Desiderant igitur sine labore quia desiderium satietas comitatur. Et satiantur sine fastidio: quia ipsa satietas ex desiderio semper accenditur. Haec omnia SS. quadraue Sacramento velut dispositio vltima ac principalis ad perfectissimum illud gaudium, quo electi in statu beatitudinis summopere recreantur: etenim huiusmodi quod illis illucet, detegunt & cognoscunt inmentu huius boni magnitudinem.

f. 13. De veritate huius SS. Sacramenti indicare debet intellectus, sed Deo verbo informatus, & nequaquam ex eo quod visus consequitur.

Respensa ut pat est beneficii magnitudo quod populo suo Deus praestitit dum illum per quadraginta annorum spatium huius in deserto cibo illo manna delicatissimo, in cognitionem nos deducet potentissimam in hoc diuinae manus, atque omnipotentiae tam eximii beneficii operat: itis: quae rei adeo exoptat infundere poterat substantiam saporemque ciborum quos appetitus unquam desiderare poterat exquisitissimos: Habebat enim saporis iunonia Manna. Porro si visus vellet perimati quid is se et de illis hic esset, rem esse frivolem inuenit, & quoniam vix vilius substantiae: quinimo huius illud saltem ut illud oculos coniecerunt, & nequaquam mentem ad tanti beneficii praestantiam extenderunt, illud vili habuerunt, seque perditos haberunt hoc solummodo in deserto sustentantes. Anima nostra naufragi super cibo ipse leuissimum. Tam desicimus & petimus pane hoc leuissimum. Et Spiritus S. causam huius declarans diffidentiae, eam esse dicit, quam profero: Nihil astringit oculi nostri, nisi Man. Illud oculis tantum corporalibus attendentes, nullius esse iudicant esse caciae: Quasi pilo iussum, manuum, in simi huius. In illam primum. Oculis corporis nihil amplius de illa poterat

Hae est desissima D. Gregorij responsio: Beati vero Angeli ab omni paena anxietatis longe sunt: quia nunquam simul poena & beatitudo conueniunt. Non est desiderium quod vllam pariat anxietatem, aut inquietudinem illis qui Deum

potest indicare, præter id quod videbat: cum autem præter rem exiguum ac vilem nihil aliud intueretur & grana quedam minuta: arbitrii sunt hoc illis nullum posse conferre alimentum, vix tantillæ substantiæ, quocirca omnem vix spem abiecerunt. Verum si potentiam adhiberent sublimiorem, & intellectu ruminarent, Deum esse cibi huius auctorem, quique in illo opus omnipotentis ac providentiæ suæ volebat declarari, cui iuxta dignitatis suæ qualitatem conveniebat populo suo succurrere extrema patienti, panis illius perciperent præstantiam, certam conciperent fiduciam qua possent illi confidere: & quamvis secundum exteriorem apparentiam adeo minus esset, proprietates tamen contineret ipsius Dei largitoris tanti doni: cum enim Deus vita esset mundi, suam illi in ipso vitam haberent: esset similiter bonorum omnium factorumque cumulus & nullus eorum illis in hoc manna deficeret: proinde considerantes in illo divinam eius potentiam, perspicue cognoscere perpetuam suam pro tanto beneficio gratitudinem, de cuius præstantia oculi rectam non poterant ferre sententiam.

III. Cur magis omnino huiusmodi huiusmodi. Iam prædiximus cum D. Bonav. figuram in veteri testamento huius SS. Sacramenti magis expressivam fuisse Manna: multa namque in eo consideramus huic SS. Sacramento valde conformia. Intendit Redemptor noster Ecclesiæ suæ fidelibus ministrare cibum, qui illos in hoc mundi deserto viventibus abundanter nutriat, nec illis inquam deficiat, donec eos in terram promissionis gloriæ heredes introducat, qui conformes illi habeat conditiones, contineatque in se immensam illam virtutem, quam requirit immensitas vitæ illius gloriose, eo modo quo immensitas gustuum ac deliciarum manna signabat & indicabat filijs Israel terræ illius fecunditatem ad quam tendebant Moysè duce suo antesignano. Eo sine SS. instituit Sacramentum: ut velut panis cælestis, omnes in se cæli complexus delicias ac bona, nos nutriat conformiter vitæ illius qua perfruunt illi, qui iam in illo vivunt: quatenus in ipso panis illius cælestis innotescat excellentia; docentibus nos Apostolis & SS. Doctoribus, eamque nobis exponentibus atque hoc modo nostros excitemus animos, quo alacriores affectuque ferventiori iter nostrum insequamur.

IV. In exiguo loco, in parvula illa hostia, in eiusdem particula maxime indivisibili suam statuit omnipotentiam, immensitatem, sapientiam, bonitatem, sanctosque divinitatis suæ thesauros,

quid plura? Totus ibi Deus est. Si corporis tantum oculis eius attendamus exiguitatem, videbimus tantum esse buccellam panis: nam oblati visui nostro eius speciebus, eas ut talem esse iudicat: & videtur quod homo advertens ad vitæ suæ sustentaculum sibi dari buccellam tantum panis, possit animo languescere seque iudicare perditum: cum probe sciamus: quod *Non in sola pane vivit homo*. Illis oculis intui sunt cum Iudeis, oculis terrenis ac carnalibus, quando Christo de pane illo cælesti coram ipsis disputante quem daturum se promittebat, quem assererat esse veram suam carnem & sanguinem in murmurationes effusi sunt, querentes: *Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum?* Etenim explicatore D. Cyrillo iudicante tantum oculo corporali, in illo pane divinam eius negant omnipotentiam. *Non sine magna (sic ipse) simplicitate conclamant, nec in mentem venit, nihil esse impossibile apud Deum. Nam quod animales essent, ut ait Paulus, spiritualia intelligere non poterant, sed in magnum mysterium sanctorum quidam ipsis videtur esse.* Non spectat ad visum corporealem de divinx omnipotentis magnitudine ferre iudicium: cum enim adeo limitatur sit & exiguus, nequit intelligere quod de se est infinitum, sed sublimiorem impendamus potentiam, & iudex sit intellectus divino Christi verbo instructus: *Carn mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus.*

Per auditum intret fides adhibenda primæ veritati Christo Domino, nobis hoc revelanti: divina etenim fide instructus & luce collustratus cognoscat in hoc exiguo panis frustulo omnipotentis Dei magnitudinem: atque in hoc divino Sacramento iudicabit, cum Deo nihil sit impossibile, quantumcumque arduum videatur nec similiter hoc illi futurum sit, quin virtute & efficacia divini sui verbi, hoc quod panis erat, convertatur in corpus Christi, atque suam afferret fundetque spem: nam cum Christus vita sit, illam nobis in hoc divino præbet cibo: & ille pariter sit qui beatos illos in cælo sustentat, suo tantum aspectu: hic se nobis exhibens per cibum, alere nos potest, secundum illam vitam qua in cælo potitur & vivit, nec nos est deserturus, donec in gloriosam illam introduxerit terram promissionis. Itaque si visus ut certum iudicet esse panem, suis quod aspectibus offertur, auditus ut multo securius censet creditque esse Deum sub his speciebus latentem. In hoc mundo suam exercet auditus iurisdictionem verbis Christi eruditus: ipse namque fidem infundit intel-

D. CYRIL.
Lib. 4. c. 13
1. Cor. 2.

V.
Audient
hic suam
exercet
iurisdictionem.

D. Cui:

etiam quia Fides ex auditu, nam in altero suam oculis exercebit iurisdictionem per distinctam clarant que Dei visionem: ut hoc modo uterque in suo non abiret iudicio, atque per illud quod profert auditus suam homines intelligant obligationem, quantumque Deo debeant gratitudinem ex tanti beneficii presentia, quo illos in hoc Sacramento, in quo se Deus exhibet illis totum ac integrum, & pariter cum illo cunctas thesauri sui divitias, eadem plane magnitudine, qua in caelis se beatis communicat, alio licet, ut mox dicemus, modo.

§. 4. Sicut in hoc Sacramento sibi opponuntur visus & auditus, ita utriusque distinctus assignatur locus: visus in caelo, & auditus hic in terra: qui visum per fidem huius mysterii precedit.

Præmissis quod iudicium de veritate huius Sacramenti spectet ad intellectum, quæ potentia est reliquis nostris sensibus superior, quibus velut ministris vitur, & à quibus species haurit sibi necessarias ad perfectam elicendam cognitionem: ita testatur Aristoteles: Nihil est in intellectu, quin prius fuerit in sensu. Sensus qui respectu huius Sacramenti magis concurrunt, visus sunt & auditus: ille spectat illius informati Sacramentalibus: hic autem verbis Christi instructus hanc affirmantis illi veritatem. Et si rem penitus inspicimus parebit, singulos hosce sensus declarari ex contrariis in eo quod in hoc caelesti percipiunt Sacramento. Visus contrarietatem manifestat quam facit auditui, declarando secundum limites divinitatis sue, quod dum hoc attendit, quod in illa est hostia tantum videat panem: auditus autem sciens Christum revelasse quod in illo sit corpus suum ac sanguis, cui hypostatice unita est divinitas, asserit constanter Deum esse qui sub his speciebus latet absconditus: visus tunc, quod rem videat exiguum, auditus autem quod sciat rem esse immensam, quæ in illo ipsi manifestatur: visus asserit esse creaturam, auditus esse creatorem: hanc uterque proponit oppositionem, exerens quantum potest in divinitatis suæ sphaera vires suæ virtutis, in qua quæstionem suam prosequuntur. Qua ratione poterit hæc conciliari contentio? In uno eodemque illos ut collocet domicilio suamque quisque propriam exerceat actionem? Nequaquam: imo potius gravior exoriretur oppositio, & consilio produceretur enormior, ac mai-

nor in cognitione veritatis utilitas, quæ haberi potest circa hoc mysterium. Quando duo contrarij inter se rixantur opinionibus, nequaquam expediret ut in eadem commorentur domo, cuiusque regimen suscipiant: quod enim ab uno præciperetur, reuocaretur a altero: quodque huic beneplaceret, illi displiceret: ex quo Babylonica resisteret confusio: ut hinc agitur incommoda via occludatur, quibusque suo incolarum domum, atque in hac gubernetur impere. Hic, & in altera alius: si namque ibi maneret ubi quoad regimen sibi non repugnet, nullum timere possumus inconueniens, optime contentent: unctaque fauste disponemus. Visus quantum ad actionem suam, & auditus quantum ad suam, in eo quod cognitionem tangit huius Sacramenti, sunt sibi contrarij: creatum visus flumet quod videat panem, auditus quod videat esse carnem: visus quod rem conspiciat exiguum, auditus quod videat diuinam hinc latere maiestatem & immensitatem: remedium huic contrarietioni commodum hoc est, ut utriusque dominum atque actionem suarum regimen in sanctis assignetur: auditus hic in mundo, ubi tantum Dei haugimus conditionem per fidem: quia Fides ex auditu: visus vero assignatur in caelo: ubi namque Deus per claram conspiciatur visionem: Videmus nunc per speculum in enigmate: tunc autem facie ad faciem: inquit Apoll. visus suam transferat actionem: hinc enim illi soli servatur auditus: cumque iuxta auditus regimen nos deceat gubernari, ipseque nobis illius hic esse Deum sub speciebus illis Sacramentalibus, eius oportet opinionem consentiamus, et eo accedamus illo per claram fructuari visionem, Deique distinctam illa mediata cognitionem: etenim ut certum habeo quod eo modo quo hic per fidem Dei mysteria credimus, ita in caelo per claram sumus ea conspiciatur visionem. Hoc Psalmista regius euidenter expellit: Sicut audimus sic videmus in civitate Domini virtutum. Verbum hoc verbum est coram quibus iam Deo in caelo fruuntur eumque per iumen gloriæ clare conspiciunt: quod in persona eorum iam in caelo ea omnia cernimus quæ dicta nobis sunt in terra: itaque in civitate Domini virtutum, id est in gloria visio habenas modum: quæque tenet: hic etenim solus auditus imperat & gubernat: sicut eleganter hoc expendit D. D. dimus: Per fidem dum in hac vita sumus, de celestibus cernimus Dei, de quibus spiritualibus donis, quæ in illis sunt in sermonibus prophetarum, atque alijs divinis scripturis inspiratis scriptis audimus. Et sic D. Ambr.

¶ Visus & auditus hic sibi opponuntur, & contrarium.

LVII

brof. huic infiftens argumento, & verfum huic exponens ait: *Audiamus extra civitatem.* Audire & Deum cognofcere per auditum fiat oportet extra civitatem illam Dei, non in gloria, nec enim ea fides quæ obfcuram involuit cognitionem, ingreditur: *Vidimus in civitate, cui Deus est lumen æternum.* Videre Deum, eoque per claram frui vifionem illi fervatur civitati, ubi Deus fol est in æternam eam illuminans: fed vifionem hæc necesse est vt præceat, eiusdem per fidem cognitio. Primo igitur homo præparetur per fidem, quia in ordine ad Dei cognitionem, auditus primum obtinet locum, illi primo attendendum est quid nobis proponat, ac deinde fequendum quod nobis vifus offendit. Ita docet animam Dauid: *Audifilia & vide.* Placet audire B. Fulgentii ordinem nobis indicantem à Dauide propofitum: primum locum assignantem fidei: *Ecclefia dicitur audifilia & vide: quia ifte est in homine ordo divinae refectionis ac remanentionis, vt nunc in* *Stificatus credas, quod tunc glorificatus accipies.* Ad hunc ordinem accedit qui redemptionem custodit Chrifti Domini in Ecclefia, quod in statu iustificationis, fcilicet hic in Ecclefia militante, tantum id credendum fit, quod in statu glorificationis, fcilicet in Ecclefia triumphante in gloria per claram capitur vifionem. Imo quantum Lepio, Spiritus S. huic fauet argumento, quando fermonem inferens de ornatu fponfæ suæ, militantis Ecclefia: personam exprimentis, ait, sibi maxime placere murenulas & quidem aureas, quas illi spondet se daturum: *Murenulas aureas faciemus tibi vermikulatas argento: quibus perfectio h. lei virtutis Theologie declaratur.* Dicit Bernardus explicatis verbis præfati psalms, de quibus dixit quod Propheta præponens auditum vifui, figuræ voluerit quod Deus claram sui vifionem concedat, & præmissa sui per fidem cognitione, adducit expositionem ornamenti murenularum fponfæ, acque in illa hæc omnia quæ dicimus profequitur: *Dicit consolari fponfam, quod donec perveniat ad vifionem, cuius sic flagrat defiderio: facturi sunt illi murenulas pulchras, & pretiofas, quæ sunt aurium ornamenta. Vt certum tibi perfuadet D. Bern. quod non voluerit dicere Spiritus S. à fponfa fabricandas illi murenulas, si namque hoc foret, non diceret, *Faciamus, sed faciam:* Verum à socijs suis illas faciendas, illi sunt de quibus ait: *Facturi sunt illi murenulas;* nec hoc vacat mysterio, & quod illud: Cum loquatur de ornamento Ecclefia: per fidem, quæ communicatur illi per divinam refectionem toti illi factam, non per Deum immue-*

diare, sed per Prophetas sanctos, Apostolos, Romanum Pontificem, & à SS. Doctoribus expofiti; idcirco notat quod murenulas aurium fponfæ fponfus non effet facturus, sed eius comites, SS. Doctores, qui vt fideles, & mēbra Ecclefia: agunt cum illa familiariter velut individui socij & cōmentales. Et rationem allegans cur per hoc illam consolentur, quod murenularum promittant illi ornamentum, addit D. Bernard, *Atque hoc propterea vt opinor, quia fides ex auditu, & quamdiu per fidem ambulatur, & non per speciem, danda opera potius instruendo auditui quam vifui exercendo.* Cum fides intret per auditum, idcirco ait, ornamentum eius tale futurum, quomodo enim &c. His consequenter hæc addit, *Tu, o fponfa intuenti dilecti in hinc claritati, sed hoc alterius temporis est, namus autem in presentiarum ornamenta auribus tuis, & eris preparatio ad hoc ipsum, quod postulat. O fponfa sanctissima, quandoquidem ferventia tua desideria aspirant optentque vifionem fponfi tui clarissimam, hoc noueris hanc claram eius vifionem, statum nequaquam concepero viatorum & peregrinantium in quo vivis, hæc enim alteri fervatur temporis scilicet æternitati, quando toto illo tempore illo frueris ineffabili illa vifione qua se tibi vniet per lumen gloria: nunc autem tantum tibi concedit ornatum aurium, sui nimirum cognitionem per fidem: hæc enim per auditum ingreditur: eritque hoc ornamentum securissima preparatio qua gaudeas optatis: cuius hanc subiungit rationem: *Quia gradus est auditus ad vifum, proinde audi & inclina aurem tuam ornamentum, quæ tibi fecimus vt per auditum obedientiam ad gloriam pervenias vifionis.* Gradus quo ad beatificam ascenditur Dei vifionem, auditus est: hic etenim à divino verbo instructus, regit & dirigit iter nostrum ad illam: proinde inclina aurem tuam ad Deum tibi in hoc SS. Sacramento loquentem: etenim ornamento & compositione fidei per auditum & obedientiam, & intellectum tuum fidei subiungendo, ad gloriam pervenies clarissimæ vifionis.*

6. 15. *Torrentem intellectus nostri cobibet, subjiciens illum fidei, veritas huius mysterij per Christi verba confirmata.*

Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus. Primum cui innotendum est, 1. veritas est Catholica huius SS. Sacramenti: Christus etenim vt prima & infallibilis veritas Catholice

ca primū est fūdamētum.

tas illud nobis postposita omni incertitudine & errore certificat: nimirum quod in illo sit realiter & vere SS. suum corpus, pretiosissimus sanguis, anima & diuinitas: vt autem omne nobis amoueat dubium, ait: *Verē*. Non ait, quod viso pane in sua natura, sic caro eius verus eius cibus, nec pretiosus eius sanguis verum viuum nobis ad portum, sed quantum ad effectum, ineffabile hoc Sacramentum idem eliciat, quod panis & eibus: quia ille vitam sustentat corporalem, SS. autem Sacramentum alimentum est vitæ gratiæ, ad eum modum quo Christus se nuncupat vitem: *Ego sum vitis* veram non quod Christus vitis sit per naturam & speciem, sed eo quod idem opereatur quod vitis: hæc etenim palmites nutrit atque in ea manentes viuunt & crescunt, quod idem non minus proprie facit Christus in ordine ad fideles suos, qui sunt huius vineæ palmites: nam gratiarum suarum influentijs illos sustentat, & incorporati Christo, velut membra eius viuunt & crescunt in sanctitate, meritorum augmentis, omnisque virtutis incrementis. Ita similiter diuinum hoc Sacramentum vocat verum cibum, & verum panem: non quod realis verusque sit panis: quinimo totus transubstantiatus est in corpus Christi, nec eius remanent nisi sola accidentia sine subiecto: prout fultus exponit D. Thom. sed dicitur verē panis quia vere sustentat in vita gratiæ sicut panis in naturali. Quia vt diuine dixit D. Thom. *Sicut corporalis vita materiali alimento indiget, non solum ad quantitatis augmentum sed etiam ad naturam corporis sustentandam, ne propter resolutiones continuas dissoluatur, & eius virtus deperat, ita necessarium fuit in spiritali vita spirituale alimentum habere quo regenerati in virtutibus conferuuntur & crescant.* Rationem autem huius annectit. *Quia spiritalis effectus sub similitudine visibilium congruum fuit nobis tradi.* Verba sunt hæc præclarissima, magnique ponderis, quæ alio loco latius explicabimus.

IOAN. 15. 1.

II. Christi dicitur vere cibus.

3. p. 975. 76. A. p. con. gentes c. 61.

III. Christi verbo acquiescentiam.

Hoc igitur collocato principio, in quo nobis Redemptor noster asserit quod intendit, nos scilicet in illo certos reddere, volatumque intellectus nostri cohibere, ne velut stupidus & hebes velut senutari, sed simplex obediat subiactaque se verbo illius. cum maiorem in illo posset habere certitudinem, quam in propria suæ cognitionis euidentiâ. Quia omni vero verius sibi persuadet, quod Deus nos nequeat fallere, quia infinite bonus, nec ipse falli possit, quia infinite sapiens; & cum ille nobis hoc asseueret, vt pote prima veritas reuelas quid superest nisi vt diuino

eius verbo intellectum nostrum redigamus in captiuitatem? Ita celeriter volat intellectus, vt nihil sit quod illum euadat, currit: discursus & volat modo ad calos vsque, nec ibi sistit donec ad ipsum Deum perueniat; nam cognoscere Deum esse naturalibus hoc viribus potest comprehendere: nam & ipsi Gentiles hoc intellexerunt, quandoquidem vt probat D. Aug. quantumlibet barbari fuerint, cognouerunt quam rectissimè illis essent Dij, quamvis in assequendo vero Deo à veritate delirarent) modo descendit vsque ad abyssos, atque in eius centro loca penetra obscuriora: cum & ipsi Gentiles intellexerint ipso latere infernum cui titulum asserpserunt Lithum stium, cui prælerunt nauclerum Acharontem, quem fixerunt lembo suo animas transtuehere; modo ipsas accendit Iulias, iam in nostro occupatur hemispherio: tam locum illum inuenio ad quem humanus intellectus suo volatu non perueniat. Summa est hæc profecto velocitas: illam cognoscebat Christus, & licet per illam excitatus erat altissimos diffinitum montes circa diuinum hoc Sacramentum, & quam difficulter hæc nostros duccrem vitæ vitamque intellectus: nam quidquid ratione sua non comprehendunt, reijciunt pondus illi vitæ apponere quo cohibeatur intellectus, & frantum quo in cursu sui velocitate reprimatur, omniaque cuiusmodi inquirere quod ratione vel discursu nequit comprehendere, naturalibus suis habitibus vitibus: vt enim impossibile illi est ad eos accedere terminos ordinem nature superantes, atque huius mysterij dignitas eam excellit longèque præcurrit, opus est vt in inquisitione omnino confundatur; ad hoc obedientia introducitur fidei qua captiuetur; ita namque loquitur Apost. *Captiuantes intellectum in obsequium fidei;* subiecto rationis verbo Christi, verissime nobis hoc asserent; taliter enim comprehendet intellectus magnitudinis eius perfectiorem, eiusque veritati acquiescentem, naturalis eius situitatis cessabit commotio, quando per seipsum hoc minime potest intelligere.

Deus sit mihi propitius; quam turbulentum est mare, nunquam a feruore suo quiescit iam nubibus minatur iam abyssos petuad. *Asperit vsque ad calos, & descendit vsque ad abyssos, iam inflatis vdis suis petrenpere posse direcis omnino sibi contrarium, terramque illis demerserunt, nihilominus ad terræ litus appulsum hic Iuanis ter si dicitur eius mitefunt & deserteferunt. Quis huius auctor? Quis hanc sedant inquietudinem & commotiones temperant? Quis vitibus adco-*

potens? Vnicum Dei verbum; vnicum p[ro]cep-
 tum, hoc coactatum ultra non progreditur; *Hic
 v[er]bum venit & non procedit amplius;* quasi v[er]bi
 bus feris que conelulum verbi sui cohibuit illud
 9. omnipotentia; *Terminum posuisti eis, quem non
 transgredientur, neque conuertentur operatio terram.*
 Ne timueris quod terminos a Deo sibi positos
 sit transgressurum. Intellectus nostre mare est
 inquietissimum, nunquam silit, caelos ascendit,
 eorumque metitur motus; planetarum influxus,
 disputat de efficacia & magnitudine stellarum,
 praedicat eclipses, imo totam eorum describit cir-
 cumvolutionem; ad abyssos descendit, agit de lo-
 cis subterraneis, in quibus generatur metallum,
 qua ratione sol radijs suis in intimis terrae venis
 producat aurum & argentum, teneat gemma-
 rum splendorem, quae velut thesaurus abscondi-
 tus viant ab oculis nostris elongat; productio-
 nem nobis ostendit herbarum, plantarum, ea-
 rumque fructuum, generationem docet anima-
 lium, currit, discunt, a secedit, & nunquam quies-
 cit; vt a se ad terram accedit firmam hic cap-
 titur velut repagulo conelusum; *Posui vestem
 & ostia.* Quam primum Dei verbum percipit, il-
 lo interit eius motus. Terram firmam dixerit
 SS. Sacramentum; ita David illud exposuit;
*Erit firmamentum in terram in summis mon-
 tibus.*

Alia litera habet: *Erit frumentum in terra;* quo
 denotatur quod id, quod in terra firmitatis seruit,
 ad quam stratus stupiditatis atque inquisitionis
 sine confringuntur hominum intellectus, esse de-
 beat panis, in illa existens, SS. nempe Sacramen-
 tum ita confirmatur ex translatione D. Hieron.
 quae habet: *Et erit memorabile triticum;* quod cum
 sit mirabilium Dei compendium, perseverabit in
 terra perpetua eorum omnium que memoria. *Me-
 moriam fecit mirabilium suorum.* Locum hunc li-
 teraliter exponit Doctor Incognitus: *Et erit fru-
 mentum, scilicet Sacramentum Eucharistia in terra
 in summis montibus;* quia Episcopi & Sacerdotes, qui
 sunt in Ecclesia Dei quasi montes, super capita sua
 situant hoc Sacramentum. Erit igitur in terra SS.
 Sacramentum, in quo velut in eius firmamento,
 in terra firma, mare humani intellectus suas
 confringat disputationes; vbi omnis adinitas motus
 eius velocissimi consistat, nec habeat quod ultra
 progrediatur; nam praeierit verba Redemptoris no-
 stri, nobis asserentis hie esse pretiosum suum cor-
 poris, suumque sanguinem; non opus est, vt natu-
 ralis illius discursus curiosus inquirat, sed diui-
 no se submitat verbo, sicut inflatae confringuntur
 vnde Deo hoc illis praecipiente, ad firmam litte-

ris stationem. Et quando ratio naturalis progrea-
 ditur ac volat altius rationem inuestigatur a quo-
 modo possit in exiguo illo loco comprehendi
 magnitudo Dei & immensitas, quaeque natu-
 rale eorum accidentium specierum Sacramen-
 tum subiectum, se continet, sicutque submit-
 articulo omnipotentiae Dei, cui haec mirabilia
 non contradicant; nam cum Sacramentum sit a
 deo mirabile, haec in illo manifestentur oportet,
 & vt exiguum nimis intellectus nostri acumen
 esse delectetur, quo tanta comprehendat mylle-
 ria, quo cogimur totaliter Dei verbo submittere,
 nobis hoc affirmanti, ingenium maxime versa-
 tum in naturali cognitione creaturarum, nam si-
 cut limites earum omnium illius excedit magni-
 tudo, non potest ad eius intelligentiam aspirare
 exigui nostri acuminis capacitas, nisi fulero ad-
 iuta principij supernaturalis fidei diuinae nobis
 hoc asserentis.

§. 16. In SS. Altaris Sacramento con-
 trahat alas suas humanus intellectus
 eo plane modo quo Sancta animalia
 Ezechielis suas demiserunt ad vocem
 desuper fundamentum.

VT valde celebrem explicant SS. PP. visio-
 nem Ezechielis in exordio Prophetiae suae,
 in qua, ipso teste, Deus illi gloriam suam
 reuelauit. Vidit quatuor animalia valde admiranda,
 alas vt lucra praegrandibus, quibus volabant,
 eosque petententes lumino strepitu sursum fere-
 bantur: *Et audiebam* (ita Vates) *sonum alarum quasi
 si sonum aquarum multarum, & quasi sublimis Dei,
 & cum ambularent quasi sonus erat multitudine
 vt sonus castrorum.* Quo significet qualiter ista
 sancta animalia alarum suarum sonitu perstite-
 rentia cognitionem praeserrent magnitudinis
 throni Dei toti mundo, vt nec populorum eius
 potentia, nec exercitus multitudo, nec diuitiarum
 amplitudo, volatus eorum virtutem excederet,
 nec in actione sua in ordine ad Deum vllum ab
 eis ferre possent impedimentum, cuius thronus
 in medio fulgens firmamenti capitibus eorum
 imminebat: *Et super firmamentum, quod erat in
 neni capiti eorum, quasi aspectus lapidis sapphiri.*
 Vt vidit autem, quod volarent, alasque suas con-
 cernerent, ait, quod audita voce de firmamento,
 alas suas contraherent, & quasi prostratas ad lo-
 quitum vocis, demitterent ac in consideratione vir-
 tutis eius, cum silentio & stupore eius celebra-
 bant omnipotentiam: *Nam cum fieret vox supra
 firma-*

VIII.
 Hic oportet vt
 intellectus hu-
 manus illos
 illudat.

18. Ezech. 1.
 Visto E-
 zechielis
 proponen-
 tur.

D. Hier. firmamentum, quod erat super caput eorum stabant & submiscebant alas suas. Nam ut ait D. Hieron. Vere tanta erat huius vocis fortitudo, ut nulla in eis esset qua illum sustinerent: Vocem enim Dei omnipotentis resonantem in caelestibus ferre non poterant, sed stabant & mirabantur, & silentio suo Dei omnipotentiam demonstrabant, qui sedebat super firmamentum. Visio hæc præclaris latet mysterijs, quæ alias exposuimus.

Tract. 5. §. 3. n. 76.

II.
Hæc animalia SS. Doctores designat. D. Grac.

D. Gregorius per hæc sancta animalia intelligit SS. Doctores qui Dei gloriam attenta mente contemplantes alas intellectus sui concutiunt, & lumine Dei celsitudinem cognoscentes, eam taçiti, & stupore perculli concelebant. Audiamus eius verba: Fortasse enim Doctores sunt, cum ceperint tacita mente cogitare, quæ si ineffabilis Dei sapientia, quæ mentes hominum sine strepitu verborum docet, deponunt alas suas, cum vox super firmamentum sit, id est humiliter in eo quod apprehendunt, cum superna conspiciunt, quæ ab eis comprehendi non possunt. Velut alati volant intellectus sui remigio alarum, illamque ineffabilem Dei sapientiam considerant, & quantumcumque de eius excellentia disputantes, iniucem sibi alas percutientes, ac argumentantes, & rationibus & discursibus velint veritatis eius magnitudinem explicare: Deponunt alas suas cum vox super firmamentum sit. Voci huic omnem volatus sui prosternunt efficaciam: submitunt enim actiuitatem, & resque rationum suarum, & vocis doctrinæ: Superat enim hæc quicquid de magnitudine gloriæ possunt intelligere. Ita D. Gregor. mirandam hanc explicat visionem: cui noui contradicit expositio eiusdem de SS. charis Sacramento, in cuius consideratione intellectus alas suas demittit, rationum suarum argumenta obedientiæ fidei captiua prosternens, quæ voci præbetur firmamenti, quæ eadem est quæ Christi nobis veritatem asserentis: Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus.

III.
Qui se fidei submittuunt.

Cognoscunt SS. Doctores dediti contemplationi resu caelestium maiestatem Diuini throni: in hoc namque SS. Sacramento suam ostentat omnipotentiam, sapientiam, amorem & misericordiam, cæteraque sua attributa, conspectaque lumine fidei tanta Dei maiestate, intellectus sui concutiunt alas volantes quo ad tantam gloriæ pertingere possunt eminentiam in ipso manifestatam: vere quippe dixero visionem ac cognitionem esse diuinæ gloriæ, quæ in hoc SS. Sacramento perficiuntur. Si namque thronus Dei sit ille in quo Deus residens diuina sua propalam facit attributa: hic vbi sub speciebus illis latet Sacramen-

IV.
Appropiant hæc visio SS. Sacramenti.

talibus, velut sub quibusdam contractis cortinæ, an non bene dixerimus thronum diuinæ maiestatis se maiestatis & gloriæ? Et si in ipsa, vbi se beatissimis communicat spiritibus, lumine gloriæ confortati beati illum intuentur claresque perficiuntur actu perfectæ claræque visionis: hic vbi Deus idem est, qui se iustus per lumen fidei communicat, quo colostrati certissime illum cognoscunt, numquid congruenter loquimur si dixerimus quod Deus hic in gloria sua resideat? Quod si in caelesti gloria, ut præmissimus omnia nostra fatientur desideria: quandoquidem bonitatem eius magnitudinem cum illiusque perfectæ maiestatis satisfaciat appetitui, licet capacitates quantam habeat infinitam: Satisabor cum appareret gloria tua, ita sibi promittebat David: cum ita sit, quod in hoc Sacramento recipiunt totum integroque throno tribuat Deum: In me manus & ego in se qui congloriam peidum est & epitome bonorum omnium. Et dicitur: Nam tibi omne bonum e. etenim iuxta quorundam interpretationem significat, quod in humanitate Christi propter ineffabilem vniouem cum Verbo Dei, quam Moysi spectandam exhibebat, communitur bona: vero verus est: cum ita sit corpus & sanguis Christi viuis in SS. Sacramento, & per concomitantiam eius beatissima anima, tota sit etiam humanitas, & per vniouem ad illam ipsa diuinitas, quod in ipso portatur anima omnium desideriorum suorum satietate, quam ab ipso recipit: & quod eo modo quo bona gloriæ vniouem nostrum satiant appetitum: ita & diuinum hoc Sacramento non minori nostrum explet plenitudine. Hæc nos monet ratio quæ cognoscant ipsum esse thronum gloriæ Dei, quem Ezechiel vidit super capita animalium, quæ per totam alas suas volabant ut ad illum accederent: quo designetur magnitudinis huius Sacramenti veritas, multo superior exigit cunctorum intellectuum efficacia, qui quantumuis alas suas percutiant & viti sancti diligenter aduigilent, qui possint illud cognoscere, & temper tamen illum habeant captiuitatibus suis imminetentem: Supra firmamentum quod erat super caput eorum.

Sacri Doctores, iusti & electi semper volant, ut & se mutuo alarum concussione prouocant, ac argumentorum rationibus studeant, eius specie ad tantam immensitatem: qui rationum suarum efficacia volant, velut alis diuinæ contemplationis, mysterioque huius ineffabile perfectissimæ: potio percepta huius voce desuper: Cum fuerit vox supra firmamentum, caput quod erat super capita eorum: id est Christo affluente diuino suo verbo, vere ibi esse ac residere corpus & sanguinem suum: Stabant & submit-

*feras alas suas: demittunt contrahantque alas suas: & cum ita sit quod prius strepitum excitarent, velut aquarum multarum, & maris aestuantis: quia disputationum suarum rationumque viribus veritatem curiosius inquirebant: nihilominus audita voce, cuncti se submittunt: Captiuantes intellectum in obsequium fidei. Quales non legimus inter D. Aug. & D. Hier. altercationes: inter D. Chrysostr. & D. Epiph. D. Thom. cum Magistro sententiarum: omnes intellectus sui conuertunt alas, illis sursum euolant: vna peruenit alteram, veritatem indagantes Catholicam, vt illum nobis exponant lucidam & cognitioni nostrae manifestam: & licet sonitu aquarum doctrinae, viderentur totum posse commouere mundum: in ipso tamen seruire disputati onum suarum, audita voce ex firmamento, voce scilicet Christi: Dominus firmamentum meum: omnes conuertunt, silent disputationes: etenim illo verbo ipsis asserente esse corpus suum & sanguinem, cibum & potum huius SS. Sacramenti: nullus de eius amplius veritate dubitat: sufficit enim ad intellectum nostrum in fide eius, quod Christus nobis hoc affirmet. Quod si olim discipuli Pythagorae, censuerunt sufficere solum Mag. sui verbum, vt intellectum suum perpetuo submitterent silentio, quo dicebatur: Magister dicit: nam eo audito omnes eorum conuertebant disputationes, & quiescebant intellectus, nulla opposita repugnantia ob quamcumque rationem: quanto magis decet nos nostrum Catholicae submittere veritati circa hoc SS. Sacramentum, dum audimus quod Christus Magister noster primaque veritas: Ego sum via, veritas & vita, qui fallere nequit aut falli, nobis hoc ita asserenter dicat, omnique doceat cettitudi-
ne. Caro mea vere est cibus?*

§. 17. In SS. Altaris Sacramento comparere debemus naturalis discursus velocitatem ob verbum Christi, nos mysterij huius docentis veritatem: cum illud vnicuius calor terramque firmare potuerit.

Tribuit nobis Deus intellectum, vt esset velut scrutator & examinatur eorum omnium quae nobis occurrunt, vt eo modo rationem sentimus & comprehendemus eorum quae cognoscimus, & finitque tanta hae efficacia apud veteres Philosophos: vt hoc proprium esse dicebant hominibus barbis & ignorantibus quilibet

sibi proposita credere, ad hoc nulla conuictis ratione: quocirca ille tantum inter ipsos nomen ferebat sapientis qui res ex principijs eius causisque cognoscebat: ita vt dando omnium rerum rationem, debeat intellectus nequaquam sistere, donec illas ad eorum principia causalque reduxerit: De Aristotele refertur, dum die quodam in manus eius liber Genesis incidere a Moysse conseriptus, cepit primam illam euoluere propositionem: *In principio creauit Deus calum & terram, & ultra progrediens sperabat hanc propositionem ratione confirmari, quia cum non reperiret, librum abdicauit in haec verba: Bene uisisset rusticus, si probaret. Itaque donec perueniat ad rationem eius quod proponitur, nullus est Eurus humano ingenio in inquirendo velocior. Et quamuis vt verum esse fateatur, hoc rebus naturalibus optime conueniat, in ordine ad quas incidere potest, vt nulla eum remo retur, siquidem cum nihil uetutis eius naturalis excedat efficaciam: licet in quibusdam natura sibi reseruaerit clauis secreti sui: naturalis, cum multa sint, quae quantumuis diligenter adlaboret, minime tamen ad eas possit peruenire, nec eorum effectum, qui in illis reperiuntur, rationem causalque cognoscere: ueritatem in diuinis & supernaturalibus, ad aliud spectantibus hemisphaeriu multo sublimius, ratio illi non potest vel minimum auxiliari: sicut enim in illis ordo inuenitur eius adiutate superior, nequit ad eius cognitionem efficaciam suam adferre naturalis: sed aliam uirtutem superiorem, qua in digeris proportionetur, eaque est fidei uirtus, quae illi lumine hae proponit medio Dei uerbo, hae illi confirmante: cui fidem adhibens, seque submittens, & non alter, illa cognoscat: *Si non crederetis, non permanebitis: & ita cessat omnis uelocitas in ratione inuestigante, propter uerbum hae illi proponens. Sicut autem superioritas, dignitas ac supernaturalitas diuinorum maxime emicat in SS. Sacramento in quo vt uidetur, totus se debet subijcere intellectus uerbo Dei, hoc illi proponens ita cessat hic inquisitionis eius uelocitas rationem indagans huius ueritatis: quia illam tantum potest adipisci, si simpliciter uerbis Christi consentiat hoc illi confirmantibus.**

Plane admittit argumentum propositum conueniens D. Chrysostr. quo demonstrat quam simpliciter & sine ulla disputatione recipiendum sit uerbum Dei supernaturalia nobis proponens mysteria, fideique nostrae diuinae articulos. Patet, inquit, debet ad seruo Domino suo obedientiam: unde supremo Domino suprema debetur obedientia, & quamnam oris hae: illa nimirum, quae nulli admittit

Gen. 1. 1.

II.

Sed et in

Ad super

III.

Ad super

IV.

Cui se

debet

subijcere.

re.

Hom. 2. in

Ep. ad Rom.

post med.

V. Ea obedientia servus Domino.

admittit disputationem, nullam contradictione: si namque contradictio repugnet obedientia: suprema obedientia nec hilum quidem paritur contradictionis. Hæc ea est quam servat intellectus omni rei: & disputatione, credens id quod fides docet. Et quamvis verum sit quod in omnibus eius mysteriorum Deus se supremum probet, quo nos ad supremam compellat obedientiam & subiectionem, nihilominus in nullo magis quam in SS. Sacramento supremum suum manifestat dominium: etenim D. Paulus illum considerans hoc instituentem Sacramentum, eo non obstant, quod ante Christi officio functus fuerat servus, illum nuncupat Dñm: Dominus Iesus, in qua no-

r. Cor. 11. 23.

VI. Idcirco Christus ad hac institutione dicitur Dominus.

te tradebatur. Quo significet, quod vt servi huius Domini supremam illi servare debeamus obedientiam, & subiectionem in hoc mysterio, quo ostentat palamque facit, quantum sit Dominus omnium: quandoquidem vt talis Supremo utatur dominio in creaturis suis, de substantia panis ac vini illud efficiens quod sibi comeniebat institutioni: vnde in ipso intellectus nullam aliam habet obligationem præter eam, quæ propria est seruo ad Dominum suum: nempe hanc, quæ omnem verbo eius præstat obedientiam, omne velocitatis suæ submittere efficaciam verbo Christi eiusque potentia: hoc illi proponentis & asseuerantis: nec enim pot. utius habes iudicium quod servus verum suum agnoscat dominum, quam si remota omni repugnantia præceptis illius obediatur: quocirca nullum habere possumus certius iudicium cognovimus huius SS. Mysteriorum, quam si perfecte nos ipsos fides verborum Christi submittamus: tunc enim eum clarius cognoscimus, quando illi firmiter crediderimus.

Psalm. 125. In ps. 125.

D. Basili. explanat verba illa Psalmistæ: Credidi propter quod locutus sum Non à te petivi. inquit hic, vt mysteria tibi à Deo propolita capias, nec illa intellectu tuo transmittas: vix vltimum enim fundum pelagus illud haberet, quod pedes adeo exigui transtularent: sed hoc tibi mādatur, vt simpliciter credas. In hoc immensam Dei cognoscimus bonitatem qua nobis hanc præstat misericordiam, dum maxima sua nobis mysteria communicat, & præclarissimum omnium, Sacramentum. Tantam eorum noveris esse dignitatē, vt ea nobis sit impossibile, dum hac luce fruimur, intelligere, essentque valde exigua, se ea nosset posset intellectus comprehendere: promptam à nobis exigat obedientiam, & integram Dei verbo-subiectionem qua credamus, non autem disputemus, non velimus tantam comprehendere celsitudinem: vnde hoc solum nobis præcipit vt sim-

VII. Vnde nõ capienda sed credenda sunt hæc mysteria.

pliciter credamus, non replicemus, non contradicamus: vt ita confirmatus constansque se intellectus nosset in cognitione huius mysterij: in quo mandat Deus vt pedem ligat fistatque creati velocitatis intellectus ob verbi certitudinem hoc affirmantis. Quod si Dei verbum perpetuo potuerit caelos fundare firmitate, non minus efficacis oportet vt sit, quo nostrum firmet intellectum in cognitione veritatis nobis in hoc propolita: nam quantumvis oculorum nostrorum lucem laetare, in illa tamen, possumus esse multo absque omni comparatione securiores, quam per illam quam oculi nostri in his visibilibus comprehendunt, siquidem nonnumquam vult Deus vt per certitudinem, quam de illis habemus, inferamus multo maiorem quam possumus colligere ex spiritualibus, visibilibus & supernaturalibus.

In illo paralytico, quem teste D. Marthæo, VIII. Redemptor noster in pedes erexit spectantibus dicitur & oblitentibus Pharisæis, clare potentia suæ virtutis proposuit testimonium, vt eorum ex toto commoveret quiesceret intellectus, eius potentia fides inter: tanta vigram adhibentes, qua pollebat ad remittenda peccata: ita vt ex eo quod oculatiter cognoscēbant, illos firmare voluerit in veritate spiritualis perestatis, quam in dubium revocant circa personam Christi quo circa dum illos cognoscit interius detrahentes, eo quod paralytico exisset: Remittuntur tibi peccata tua: vt illos in fide solidaret, quod potentiam haberet remittendi peccata: hoc format illis argumentum: Vt autem sciat quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, tunc ait paralyticis: surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam. Ex visibili miraculo curandi paralyticum ipsis assistentibus & eum mirantibus, illorum voluit confirmare intellectus in cognitione potestatis spiritualis, qua poterat peccata remittere. In SS. Sacramento tanta cernimus prodigia vt humanus intellectus eorum considerans eminentiam virtutis naturali relicti ac viribus: nullo modo possit quiescere sibi que sicut vile. Satisfacere etenim videre Dei magnitudinem totamque eius immensitatē tam exigua conclusam quantitate huius, quinimo & in minima eius particula, accidentia panis ac vini sine naturali suo subiecto, videtur quod in veritate conturbet moneatque tantū ratione naturalis eius discursus, vt se refragū ostendat, & valde inuente illud cognoscat eo modo quo à Christo credendum proponitur, quinimo quando Christus hoc proposuit, vt dicitur esse multi: confessi sunt auditorum: Dominus est hie sermo. Vt igitur intellectus in cognitione huius supernaturalis mysterij

scilicet posse confirmari ex verbo hoc sibi propo-
nentis eoque se firmum ac se certum in eius veri-
tate statuere, oculos conijciat in huius eiusdem
verbi potentiam, in eo declaratam quod de illo
fateretur in creatione celorum, sciatque firmiter,
quod si verbum Dei seipso potens fuerit ad ce-
los in creatione solidandos, non minus efficax
esse debet quos nostrum confirmet intellectum
in cognitione nouæ creationis spiritualis, in hoc
SS. Sacramento, semper Transsubstantiationis pan-
is in Substantiam corporis ac sanguinis Do-
mini.

Dauid de creatione celorum sic ait: *Verbo Do-
mini caeli firmati sunt.* A. Incognitus: Intendu hic
Propheta Rex manifestare omnipotentiam Dei
in terum omnium creatione, quodque in superio-
ribus, nimirum calis illam vt verbi sui decla-
tauerit: *Tanta enim potestatis est Deus, quod verbo
suo produxit calum.* Et ipsum firmavit sic, vt in-
corruptibile maneat in æternum. Si igitur in cælis
quos videmus tantæ sit virtus eius verbum, vt
illo celos creauerit, ipsoque perpetua durat one
firmauerit ab omni cessatione liberis, in creatio-
ne spirituali transsubstantiationis in SS. Sacra-
mento per virtutem verbi sui, nostrum potest fir-
mare in intellectu, vt solidus consistat in fide ver-
bi Saluatoris, illi hoc proponitis: qui namque
potestate valuit ita cõstiter solidare celos istos,
cedere possimus quod potestate valeat qua hoc
confirmet quod nobis assenerat in transsubstan-
tiatione substantiæ & panis & vini in substan-
tiam corporis ac sanguinis sui: hoc etenim eius
nobis verba declarant: *Caro mea vere est cibus &
sanguis meus vere est potus.* Quocirca quantumvis
ratio naturalis hoc non comprehendat suis com-
missa viribus, tamen quiescat, & à sua cesset ve-
locitate ob verbum Christi hoc cõfirmantia.

*§. 18. SS. Sacramentum mysterium Dei est
eminentissimum. atque vt tale solis ser-
uatur fidelibus, qui diuina collustrati
fide eius cognoscunt dignitatem.*

Sæpius iam expendimus diuinum hoc Sacra-
mentum proportionem habere non paruum
cum caelesti gloria, quæ cum terra sit vocat
illud D. Tho. *Finitia gloria pignus.* Vnde conside-
randæ sunt in illis quibus hoc cõceditur eadem
condiciones eorum quos Deus ad gloriam suam
prelegit: & quamuis verû sit, illis difficile posse
cognosci, tamen nobis ad consolationem quæ d

eius signa Christus in S. eloquio constituit, vt no-
tat D. Bern. quæ sunt velut imagines ad coniectu-
randû, confidendû & certo quodam modo præ-
noscentidû, quis sit prædestinatus ad gloriã. Inter
alias, inquit D. Bern. vna est quæ Christus emme-
rat agens de prædestinatis sub symbolo omni-
nam (interprete D. Theodoro) selet homines
delineare sub figura animalium: crudeles sym-
bolo leonum, astutos & dolosos sub figura vul-
pium: bonos autem pacificos & simplices sub ty-
po ouium: *Oues mea vocem meam audiunt.* In hoc
signo communi, multa includuntur particularia,
secundum variam in SS. Litteris explicatorem
verbi: *Audire verbum Dei:* sed litteræ ea confor-
mior est quam suggerit D. Basil expendens vim
verbi: *Audire: Vocem meam audiunt non disputant
neque discutunt.* Oues, simplices sunt, & audita
voce pastoris, circa illam non disputant, vtum
debeant manere vel progredi, sed simpliciter
illã audiunt, vt obediunt, & se subijciunt ei quod
per illam ipsi indicatur. q. d. Oues meæ simpli-
cem voci meæ seruant obedientiam, nec de illa
disputant, aut examini subijciunt: statim integrã
ei fidem adhibent, eisque sola vocis fides suffi-
cit. Hoc vnũ est signum electorum ad gloriam.
Hanc igitur habere debes communicaturus,
promptam obedientiam & simplicem ad Christi
verbum promptitudinem, asserentis hic adesse
corpus suum ac sanguinem, & perfectam subie-
ctionem fidei veritatis, quæ nobis in V. Sacra-
mento credenda proponitur, & cõlecta omni con-
tentione & disputatione.

Hoc mihi vt verum videtur, quod in opposi-
tionem eius quod accidit in paradiso circa arbo-
rem illam, quam Deus primævis nostris interdixit
parentibus statuerit in Ecclesia sua SS. Sacra-
mentum. In priori inde nobis omne manuit dâ-
mnum, quod parentes nostri audientes Dei vocem
in paradiso præcipientis ne de arbore illa come-
derent, sub pœna mortis: illam ad tribunal traxe-
runt disputationis & examinis cum diabolo ab
illis querente: *Cur præcepit vobis Deus, ne come-
deretis de fructu arboris illius?* Respondent illi:
ab sit hoc à nobis: *Ne forte moriamur.* Apage tale
commentum: vnde moriemini? Cur hæc præ cæ-
teris vos occidet: nulla huius offerunt ratio, nec in
hac arbore quæquam præ reliquis est quod mor-
tem redoleat. Itaque ex non audita voce Dei, vel si-
mplex saltem inquisita huius ratione nostra proeunt obedi-
enteria peruenies: accedat igitur fides ex opposi-
tione nos docens omne nostrum bonum oriturum facta in
in Ecclesia ex auditu vocis Christi, & simplici o-
bedientia in SS. Sacramento, & nulla quaesita ra-
tione,

*Ser. 1. de
Septuag.
& Ser. 1.
in Osa.
Paf.
Ser. 1. de
Præuid.*

104. 10. 27

I.
Signum prædes-
tinationis
est audi-
re verbũ
Dei.

II.
Inde om-
ne malũ.

Gen. 3. 3:

III.
Simplex
obedi-
entia

E

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tionem, cur credere debeat hic esse Deum: & ut, si-
cut olim ob non additam vocem Dei hac subie-
ctione & simplicitate parentes nostri paradiso
extortes facti sunt; ita hic ob additam vocem, o-
bedientia eius fidei, absque vlla disputatione &
altera ratione, admittamur ut fidelissimi Christi fi-
lij, quibus solis panis hic celestis asseruatur. Glo-
ria electis tantummodo propria est, qui audien-
tes vocem Dei simpliciter & sine contradictione
illa sequuntur: itaque V. Eucharistia solis serua-
bitur fidelibus: qui in Ecclesia simpliciter & nul-
la facta desuper inquisitione rationis quam eius
quod Christus hoc nobis assermet perfectam ad-
hibent fidem presentis eius veræ ac diuinæ sub
his speciebus absconditæ.

IV.
Deo
quarun-
tur circa
hoc my-
sterium.

Duo, ait D. Aug. petere potest Christianus de
mysterijs diuinis illi à verbo Dei propositis. Pri-
mum: quia ratione hæc fidei mysteria intelligam,
nec enim illa comprehendere secundum quomo-
do ea credam, cum non intelligam? Ad primum
respondeo: optime dicit: quod illa nequeas intel-
ligere, cum ea minime comprehendas: sed ad se-
cundum dico: non bene iudicis: quomodo credam
quod non inte ligot quia ut illa credas, non à te
petitur ut illa intelligas: quinimo idcirco à te
pescitur ut ea simpliciter credas, quia non potes
intelligere: Dices (ita D. Aug.) quomodo istud cre-
ditur? quomodo istud capitur? Ad hæc duo respondeo.

V.
Quis
enascit
V. Sacra-
mentum.

Quomodo capitur, recte dicit, quomodo creditur
non recte dicit: imo ideo bene creditur, quia non capi-
tur nam si caperetur, non opus erat ut crederetur,
quia videretur. Ideo e rectis quia non capis. Hoc tibi
notum, sit: quod si velis inter omnes Dei ad eius
gloriam electas annuerari: simplex obedientia
à te requiritur & integra Dei voci eiusque verbo
subiectio, quo tibi diuina sua proponit mysteria:
quod si velis illa perferuari & rationem inqui-
rere ut illa capias, magis quam parare obedi-
entiam ut illa credas: ab eorum numero exaceris
nec tibi regnum Dei celeste seruaabitur. Quod
si in V. Eucharistia rationem exortas, nec intel-
lectum tuum Christo verbo subijctas: scias hoc
tibi non custodiri: quod si hoc modo cum illo e-
geris, tibi ad nihilum redigetur respectu intelle-
ctus tuarationi naturali renuntia, & lumen astu-
me supernaturale ac diuinum fidei hoc tibi pro-
ponen is, hoc etenim modo multam inde trahes
utilitatem.

VI.
Sicut fa-
ctū fuit
in Man-
na.

Nec hoc omittamus omnino singulare in Man-
na, si figura huius SS. Sacramenti, proposito nostro
optime conueniens: quod expositum soli lique-
scibat instar cereæ, & in nihilum resoluatur: igit-
ur vero, sol dabatur & conseruabatur, & velut eius

calore coquebatur: rarum autem portentum: nam
cum mollia & blanda vehementiori calore asin-
ta citius resoluuntur & euanescent, & Manna non
a solis radios liquefere: multo magis, quantum
sapio liquefieri debuisset ad calorem ignis ipsi ap-
positum: quod autem hic fortius solidetur, ibi ve-
ro in nihilum euanescat: nihil aliud hic nobis
innuitur, quã quod SS. Sacramentū expo sitū ca-
lori ignis amoris diuini, & rationi supernaturali
fidei, solidum firmumque reddatur intellectui
nostro seu cognitioni: sic enim in illo presentius
agnoscimus Dei magnitudinem: pōno expositum
radijs luminis naturalis, id est soli nostri intelle-
ctus, tibi inter manus euanescent: ut summam eius
nequeamus capere excellentiam & dignitatem:
est etenim mysterium thesauri Dei maxime,
& hoc solis suis refereat electis: illis numerum
qui simpliciter & sine vlla disputatione vocem
eius audiunt: nam sicut illis tantum thesaurum
gloriæ lux tradendum reseruauit, ita his solum
hoc custodit Sacramentum: obedientia quippe &
subiectio fidei nos eius magnitudine reddit dig-
nissimos. Ita me docuit Apōst. quando conditi-
ones enarrans Ecclesiæ fidelium, quibus hoc ero-
gatur Sacramentum iuravit: Est vox Dei, talis con-
ditionis, ut ad eius receptionem nostrum debe-
mus captiuare intellectum: Captiuantes intellectus
nostrum in obsequium Christi. Necesse est ut fide-
les huius Ecclesiæ congrue ad hoc disponantur,
recipientes & admittentes verbum Dei tali sub-
iectione & resignatione nostri intellectus, ut
velut illum captiuemus.

Quando quis in captiuitatem abripitur, duo illi
illi sunt: primum: pedibus illius fortiores imp-
ciantur compedes, ne iugiet, ne manibus elabo-
entur secundum: de tertia propria educitur exilio
tiam alienam, in qua non propriam sed omni-
no alienam audit linguã & diuersum plene s-
ma. Hæc duo confirmat David in Ioseph esse pe-
randa, dom à fratribus venditur Ioseph in ser-
uus in captiuitatem redigendus: In seruum
numdatus est Ioseph: primo namque illi pedes co-
stringuntur ferreis ut uelis: Humiliauerunt in
compedibus pedes eius, ubi notandum verbum
Iud. Humiliauerunt. Pedes prius soluti ac liberi ut
quocumque uellet proficisci posset, nunc detenti
sunt, humiliati, & bicti, & compedibus obe-
dientes. Secundo, de propria regione Chanaan
educationis, in Egyptum trahitur, ubi linguam
quam nunquam audierat, nouam & diuersam
à patrio idiomate addiscat: Ioseph tam uocatus in
terram Egypti, linguam quam non nouerat audi-
uit. Captiuandus est noster intellectus, & subij-
ciendus

ciendus verbo Christi in SS. Sacramento, si eius deside remus utilitatem: talia quippe sunt eius mysteria, vt ea capere luce naturali non possit: sed à voluntate capiendus & subiendus, vt firmiter credat, quod ex se nec videt, nec comprehendit. Vnde primo ferreus comparatur obedientia: vinculis ad Christ. verbum, quibus humilietur, subijciatur & coarctetur, vt libere discurrere, diuagari quo libuerit, non possit: sed in discursibus suis non vterius se protendat, quam secundum obedientia & resignationem huic diuino testimonio. Quod si in cognitione terrestrium & inferiorum aliquando admodum lente procedat, & non nisi tarde tandem illi comprehendat, & mille adhuc erroribus involuta, quomodo tanti Sacramenti cognoscat altitudinem, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec cor humanum potuit imaginari? Quid si quod Deus se in cibum commutat tradatque homini comedendum: quis vnquam tale quid cogitare? Difficile estimamus (ita Salomon) quae in terra sunt & quae in prospectu sunt, inuenimus cum labore: quae autem in caelis sunt, quis investigabit? Si pennis sit caelestis, si Deus ipse sub speciebus lateat Sacramentalibus: quomodo illum sub his intelligentes? Si vilia haec nostri hemisphaerij non nisi summo labore & maxima cognoscimus difficultates: qua ratione diuina capiemus & caelestia tanto illis superiora? Nicodemus vt erat in litteris apprimè verus & Princeps Synagoga, sibi persuadebat se posse mysteria Dei que Sacramenta intellegere, quocirca haec à Christo sibi postulat proponi: & ad primum ingressum, de Baptismo vt de prima porta disputationem, haeret attonitus: Quomodo possunt haec fieri? Quid ageret si de subtilissimis sermonem inferret sacramentalia, quale est hoc Altaris Sacramentum?

Intellectus noster audax est presumptuosus: & ille qui in rebus supernaturalibus ac diuinis praesumat habere se perspicacem, in eorum cognitione maxime hallucinatur. Quid remediij? Insuper huic intellectui compedes, eius restagna discutiam, subijce sapientiam, vt illum tanquam seruum humiliatum habetas & subiectum obedientiae testimonij Redemptoris, qui nec falli potest, nec fallere, cum sit primae veritatis testimonium: vt hoc depressus seruitute, non possit libere volare discursuum suorum naturalium remigio: nam per hoc huius SS. Sacramenti cognoscat clare veritatem. Secundò: de terra propria ad alienam abducatur, vbi nouum audiat & addiscat idioma: Linguam quam non nouerat audivit. De mundi migret opinione, eius omittat idioma: cum enim mysterium sit caeleste, alia lingua utendum est

eagus multum diuersa. Lingua Sapientum huius mundi ea est, vt ad effectum cognitionem procedamus per inquisitionem causarum, & ad ratio oportet nem reuocemus: quo namque tempore ad hoc addicere non acceditur, nemo iure vocandus est sapiens. idioma. Porro in hoc SS. Sacramento necesse est desistere hoc idioma: nam ad eius intelligentiam, non utendum est ratione: hac etenim illud nequit comprehendere, sed sola fide & obedientia Verbo Dei: haec quippe est dispositio electorum Dei ad gloriam: nam cum SS. Sacramentum tantam habeat (vt praefati sumus) conformitatem: eadem requiritur preparatio, & obedientia verbo Christi nobis haec proponentis.

§. 19. Filij sunt Dei illegitimi, qui in hoc mirabili Sacramento intellectum suum Christi verbo non subijciunt.

HOc cettum & infallibile est filiorum Dei signum: prompta nimirum obedientia & simplex subiectio verbo Dei, quia sine disputatione aut oppositione credunt quicquid eis verbo suo proponit, de reali ac vera praesentia sua in hoc SS. Sacramento; & contra censeri non possunt vt veri filij Dei, sed alieni & spurij, qui ab his conditionibus desiciunt. Notum omnibus arbitror Iacob siggeminos illos Iacob & Esau populi praesignasse: nat electi Iacob & Gent. leui hunc praedestinati & electos, Esau autem ad gratiam Euangelij illum vero reiectum reprobata & ab illa reprobatum, atque in rebellionis suae ac totius inobedientiae poenam declaratum vt filium Dei illegitimum. Hoc Deus matri Rebeccae praenati indicauit: *Duae gentes sunt in vtero tuo, & duo populi ex ventre tuo diuidentur.* Verba haec ad. I. a. Rom. 9. congruenter expenduntur. Si à Deo requiramus quas uterque habiturus sit conditiones, respondet: populus praedestinatus, & vt filius verus obedientia praesulgebit voci suae adeo simpliciter, vt haec audita consistim sine replica, dubitatione & contumelione sit acquieturus: *Populus quem non cognovi seruiuit mibi, in auaritia auris obediuit mibi.* Supremam mihi praestitit obedientiam & verbo meo subiectionem, atque in hoc Deus maxime se Dominum ostendit, quod euidentissime in SS. Sacramento conspicimus. **II.** Condicio itaq; in vero filio requisita est obedientia & subiectio verbo Christi, omni postposita dubitatione & dubio in fide huius Sacramenti Populus autem reprobatus habitus vt filius spurius talis obedientis futurus erat, qui communitè examinaret eius veritatem, & multa moueret circa illa dubitationes, praedecellorum natura

cessorū suorū inhaerens vestigijs, qui semper Dei verbis obrectabāt nec credebant in irabilibus eius
Ps. 17. 45. foras aspergutes defectus maculā: *Psij alieni mē-
 ritū sunt mihi, inuictorati sunt.* Sic eos deserbit D.
Ion. 10. 2. Ioan Christum circumdantes: *Circumdederunt eū
 Iudaei & dicebant ei: Quousque animā nostram tol-
 lis? Si tu es Christus dic nobis palā:* Quibus Christus
 respondit: Iam milies vobis dixi, & semper verbis
 meis mouistis quāstionē, quo manifeste ostēditis
 vos non esse ex oībus meis: nam si tales essetis,
 vnicū vobis verbum à me prolatum ad fidem

III. sufficeret: *Loquit vobis & non credistis & c. quia nō
 estis ex oībus meis.* Nemo nō miratur perniciā
 Iudaei cū in contradi- cūdo verbis Christi eorū contentio-
 nes quando il is allecit quis sit, obijciunt, nō tene-
 probatur. mur tibi credere & quare? *Tu de te ipso testimoniū
 perhibes, testimoniū inuim non est verū.* Miracula
 poscunt in confirmatiōe: his concessis verba que-
 runt quibus hoc ipis persuadeat: *Si tu es Christus
 dic nobis palam:* quādo operibus comprobabat, ver-
 ba exigebant, & his prolatis ad opera rursū cō-
 fugiebant: *Circumdederunt eum.* ait D. Ioa. veni iam
 hoc: *Circumdare si potes sumptū significat animo
 hostili corona cingere: eo sensu de Saule dicitur
 quod Dauidē cinxerit in modum coronae: quimō
 & ipse Saluator de Romanis Hierusalē obse-
 sisset, ait: *Patenti iumentis tui & circumdabunt te
 vello.* Accedunt Iudaei Christum animo hostili vt
 illi se opponant, & verbis illius non acquiescant:
 haec sunt conditiones filij alienis & à Deo reiectis
 proprias, vt se verbis Christi demonstrent esse re-
 fractarios.*

IV. Ille igitur qui in hoc diuino Sacramento ali-
 quā ostendit rebellio: ē parvamque verbo Chri-
 sti subiectionem nobis hoc proponens, vestigijs
 insitens sicut à Deo reprobat, nempe Iudaei, se
 iudicet spurium, reprobatum & illegitimum. Pro-
 ponit illis Redeemptor noster mysterium SS. Sa-
 cramenti, omneque in medium profluit dubiū
 obijcens doctrinae illius: *Quomodo potest hic
 nobis carnem suam dare ad manducandum?* Tales
 qui tam acriter se Christi opponunt veritati ad-
 versarios, suis non annumerat: soli quippe illi sunt
 eius qui audi o verbo illius absque vlla contradi-
 ctione, replica & obreptione illud sequimur: obedi-
 entia namque verbo Dei conditiones filiorum
 eius manifestat: *In auditu auris obedunt mihi,* re-
 pugnantia vero eidem tessera est reproborum.

V. Puerulis nota est Samvelis cū Rege Saule sen-
 Saul non innocinatio. Praecipit illi Samuel ex ore Dei vt
 sicut Deo consil- to, exercitu copioso oppugnaret Amaleci-
 obedien- tas, enucha intereccionē deleter, nemini parceret,
 nec iumentis, nec hominibus, nec subdijs nec ijs fi

Regi, Audiuit verba hūc Saul, nec tamē impleuit,
 pinguiora reseruauit armenta, gregesque ouium,
 imo & ipsi Regi vitam condouant. Accedit Pro-
 pheta, Regē interroga: *Quare non audisti vocem
 Domini?* Quis ille nomini meo detractor? *Isa. 1. 10.*
*Imo audisti: Abertis o Rex, inquit Samuel, etiam
 audire verbū Dei, Deo ipso doctore. est illi simpli-
 citer obedire, cū autē hoc non ita perferetis, nō
 audisti vocem Domini: filij te iudica & iuge re-
 probatū. Eadem phrasi vsus est Deus qua per Pro-
 phetam suum cōtra populum suum expulit, et
 illegitimū & reiectū, quod illi fuerit inobediens
 Non audisti populus meus vocē meam: etiam eius
 se nolle verbo subijcere, contradicere, & refragari,
 reproborum est damnantia conditio. Si hoc
 te eris, inquit D. Chrylost, quis illius signum est? *Ps. 110.*
 getis nec veri filij Dei conditionem; cū vt ipe-
 mo Domino suprema exhibenda est obedientia,
 quā nullam admittit obiectionem, omne sequi
 dubitationem, & examen eius quod proponit.*

Hinc originem sumpsit eodem Doctore
 stante, grave illud supplicium quo Deus vitam
 quendam puniuit. Accedit illum Propheta: *Dau-
 id, que ei in sermone Domini percute me. Et sic erat.*
 cuiusdam strage matris à Deo praestitio: sic expo-
 diebat fieri. Replicat ille quid inde cōmodi, quod ego
 te percuriam, caputque pugno distringam? *Iudij* per
 etiam hoc examini iam ita fieri consentiat, nisi ex
 ego in hoc facinore iustitiae causam inuenio, non
 fecero. Sic cine, replicat Vates Dei praecipit obij-
 cies examini, nō scimus sit? *Hoc n. istis comper-
 tum: te Deus vt filium abortiuum & reprobum
 puniet, nec vt quid suum admittere, vnde
 Quis
 audire voluisti vocem Domini, ecce recedit à me &
 percuriet te leo;* & factum est ita percussit eum
 leo & discerpit. Nota verbum; *Noluit audire
 vocem Domini;* q. d. quia verbum Domini simpli-
 citer non audiuit, sed illud diserte maluit,
 illi non obediens; hoc noueris; aper tecum Deus
 non vt pater tuus benignus, sed vt seuerus iudex,
 qui à gratia sua verbo suo refragat. & eiusdem
 se raturam procul repellit; qui namque filij sunt
 legitimi Deoque proprii; sicut eius non examinata
 veritatem vt ei credant, sic nec iustitiam vt cono-
 pete perficiant. Alium accedit, idemque iniungit
 Dei voluntas est vt mihi caput pugno cotandis
 ille nulla interposita mora, nulla praemissa gra-
 cepti discussione, vultus illi grauius iustitiam
 ex quo cruor effluxit copiosus, turbatur non mo-
 dice percussor, at solatur eū Propheta; quietus esto
 & securus, salua sunt tibi omnia, re namque Deus
 vt suum excipiet, quandoquidem simplicitate vocis
 illius obediisti. *Inssus à Deo Propheta percurre,*

(sic D. Chrysolom.) quandoquidem quod illi res ab iuda videtur, cuiuslibet ea de persecutus est ut simpliciter non parit, pauci extremas dicit: perculsor autem probatus est. Qui simpliciter non obediunt, sed contumaciter resistit, ab ipso ve ipsum excipitur. Et ab hereditate veritatis eius filiorum ve indignus expellitur, atque ad penas damnatur sempiternas: sed qui simplici promptaque obedientia, nulla facta discussione verbo illius obediunt, hanc ve filium assumunt legitimum, suumque excipiunt.

Eccē, inquit, qualiter Abraham ve verus Dei filius simplici ceteraque obedientia se diuino verbo subiecit, nec moras trahat nec examinet, nec obijciat difficultatem vel vicam ex tot quae se offerre bant, statimque exultat fidum immolaturus: nam: Non curse de mandato Jesitatus est, sed inobediens dignitate permissa, mandatum duntaxat admittit. Dignitate ac maiestatem eius attendat sibi loquens nempe Dei, cui ve supremo Domino, suprema debetur obedientia: & quia hoc illi debitum agnoscebat, indubitanter, incunctanter, nec difficultate illi obedit. Cteditu difficile videtur instantane fieri transsubstantiationem substantiam panis in substantiam corporis Christi in hoc SS. Sacramento: atque in illo totum esse esse Deum, tota sua magnitudine immentum, nec indecirca minus residere ad dexteram Dei Patris in caelo: quia non leuiores hic occurrunt difficultates quam in sacrificio Abraham, & percussione Prophetae. Porro si nos ostendere voluerimus legitimos Dei filios, eorum exemplo, audite debemus verbum Christi nobis hoc asserentis, nec attendere difficultatibus a ratione propositis, sed Dei maiestati: cum enim sit supremi Domini maiestas, supremam ei debemus obedientiam, sibi enim sine examine, submissionem sine contradictione, & auctoritatem sine rationis inquisitione: etenim hoc nisi fecerit, verbaque eius audierit, de gremio ei ierit filiorum Dei, ve alter Saul, populus Iudaicus, atque ille, qui nisi prius Dei preceptum examinasset percussit voluit Prophetam, nec illi ex Dei nomine hoc precipuerit.

§. 20. Deus ipse in V. Sacramento nos tuto certog, ducit, in illo nobis loquens, ut olim filijs Israel in columna eos comitante.

Ognominat D. Paul. Ecclesiam columnam & firmamentum veritatis, ve tota securitate veritatem in illa requireremus: Hac tibi scribo, fili Timothee, ve scias quomodo oportet conuersari in domo Dei, qua est Ecclesia Dei viva, columna & firmamentum veritatis. Hoc vix optant homines noscere verita-

tatem idque certissime: Omnes homines naturam suam scire desiderant: ait Philosophus: ve autem Apostol. nos ad eam certo dirigit, nobis ve locum maxime certum designat. Ecclesiam: est enim columna & firmamentum veritatis: nam in ea viuentes absque dubio illam inueniemus: Ceterus Zach. 8. 3. veritatis vocatur a Zachariae quod etiam columna no imitur S. Ecclesia, somniti est, mendacium & commentum, & quam primu hoc fundamento non fulcitur veritas, corruet veritas esse desinet, atque in mendacium dolumque commutabitur.

Insignes plane titulos adscribit. Apost. Ecclesiam primo appellat illam domum Dei: Domus Ecclesia: De: quia in illa Deus velut in domo propria habitatur: hic Deus velut in proprio throno maiestas domus suae ac magnitudinis residet in SS. Sacramento, Dei: quod intra portas tantum Ecclesiae colitur, & in illa consecratur diuina Christi virtute Sacerdotibus communicata, tanquam legitimis Dei ministris. Magnificat Spiritus S. immensam Dei erga homines misericordiam: cui non satis fuit illi condere ciuitatem hanc mundi adeo spatiosa n., formosam & magnam, insuper & ipse venit illam inhabiturus, domumque suam in illa erecturus, nempe Ecclesiam, ve cum hominibus moraretur concius: ve vero hinc eo migrante ad Patrem, eius non deesset illis societas, diuinum hoc instituit Sacramentum, in quo taliter cum illis remaneret, ve tamen hoc gaudium non priuaretur, quo ad dexteram Patris esset ascensus. Machinam hanc ingentem mundi condidit, caelos stellis suis adornauit, terram arboribus ac fontibus, montes altitudine, aquas piscibus, aera volucribus. Et quia haec omnia eo tendebant ve habitaret cum hominibus: Delicia mea esse cum filijs hominum: proposuit edificare in hac ciuitate domum sibi propriam, ve propriam habitaculum, & hoc qua intentione? Ve homo cernens in hac domo habitare Deum certo sibi persuaderet in illa inuenturum se veritatem: ubi namque Deus inhabitat nullum potest accessum habere mendacium: Sapiencia adificauit sibi domum. Quae nam est haec domus? Eam quam Apost. nuncupat Domum Dei, qua est Ecclesia Dei viva. Ecclesia Catholica est domus firma, in qua veritas solidas habet radices, quod si per eam ascendatur in caelum, supposito quod haec sit domus veritatis, indubitanter per eam nobis eo est ascendendum. Quinimo hoc expertus Iacob, quando in somno illo mysterioso scalam illam conspexit, per quam patebat via in caelum, & descendebant inde Angeli, exclamauit: Vere Dominus est in loco isto: vere non est hic aliud nisi domus Dei. Si 19: Deus

II. Et conle-
quenter
domus
veritatis.

Deus in illa refideat quasi in proprio loco, certissime domus illius est, & domus Dei, quia domus Dei, quia domus est veritatis: est porta per quam ascenditur in caelum, vnde hic est Ecclesia: cum per illam ascendere nos oporteat in caelum: quia verissime nisi in illam intremus, non est quod caelo frui nos posse confidamus. Hæc igitur tota certitudine veritatem complectitur turam ac securam, ac prorsus nominetur *Columna & firmamentum veritatis*.

43
Lib. 1.
Sermon.

D. Clem. Alex. columnam ait significare apud omnes nationes firmitatem: vnde nonnulli perpetue studentes nominis sui memoriam, columnam erigebant. Ecclesia columna est solida: quia in illa veritas firma est & constans: in illa veritas conferuatur, docetur, defenditur, & tandem in ea Deus hominibus cognitionem infundit veritatis: quæ ut ipse supernaturalis & diuina illos instruit medio diuinæ suæ reuelationis, vel determinatione Ecclesie per caput suum Summum Pontificem, & SS. Doctores explicata. Vel nisi dicamus Ecclesiam dici columnam, quia consistit in medio eius SS. Sacramentum, vna ex septem illis columnis, & præcipua septem nimirum Sacramentis quæ Christus in illa instituit eam ædificaturus. Vnde omnem illi adscribimus titulum ex parte principali eam instituentis, vt solemus hominibus dare titulos animarum: quia anima in illis pars est principalis: omnia vero in Ecclesia columna principalis illam sustentans est SS. Sacramentum, ideo nuncupatur Ecclesia columna, & Deo in illa loquente qui prima est veritas, nomen illi assignatur *Columna & firmamentum veritatis*.

III. Dicitur
etiam co-
lumnæ.

De vero sapiente qui perfectam obtinet cognitionem dixit Spiritus S. vt secure tutoque progrediatur baculum domus super parietibus insigat. *In parietibus illius figens palum.* Baculus quo peregrinus homo in caestem tendit ciuitatem, est intellectus: quia cum per illum incedat mediante cognitione veritatis, quæ tantum pertinet ad intellectum, idcirco dicitur baculus eius. Si firmum igitur certumque quærat duces, parietibus Ecclesie baculum insigat, eius columnis, septem scilicet Sacramentis, quæ hoc efficiunt in Ecclesia quod parietes in domo, illum principaliori insigat Sacramento, nimirum Altaris, ex quo gratia emanat, quam reliqua producant, & hoc modo tuam certamque carpet ad caelum viam. Cum enim in illo nobis Deus loquatur & instruat, ipsa prima veritas, quæ nos nequit fallere, certo certius per hoc tutissime ambulamus quo ad Deum pertingamus. Vt opinor alludit Apost.

Ecclesi. 14.
25.

IV. Meta-
phora de
baculo
iugentis.

De vero sapiente qui perfectam obtinet cognitionem dixit Spiritus S. vt secure tutoque progrediatur baculum domus super parietibus insigat. *In parietibus illius figens palum.* Baculus quo peregrinus homo in caestem tendit ciuitatem, est intellectus: quia cum per illum incedat mediante cognitione veritatis, quæ tantum pertinet ad intellectum, idcirco dicitur baculus eius. Si firmum igitur certumque quærat duces, parietibus Ecclesie baculum insigat, eius columnis, septem scilicet Sacramentis, quæ hoc efficiunt in Ecclesia quod parietes in domo, illum principaliori insigat Sacramento, nimirum Altaris, ex quo gratia emanat, quam reliqua producant, & hoc modo tuam certamque carpet ad caelum viam. Cum enim in illo nobis Deus loquatur & instruat, ipsa prima veritas, quæ nos nequit fallere, certo certius per hoc tutissime ambulamus quo ad Deum pertingamus. Vt opinor alludit Apost.

ad summum illud beneficium quo Deus populum suum in terram tendentem promissionis præuenit: etenim propter viarum difficultatem nam per deserta gradiendum obstrata, non ita, & inuia, mille colubris, serpentibus, scorpionibus periculosa: in quibus si populus aliquis occideret, populus erat inimicus & fraudolentus qui ablit vt in viam illos dirigeret rellam, immo potius a recta conarentur illos deniare: columna illam mysticam ipsis procurauit: quæ nocturnus vt ignis illuminabat & calefalebat contra impetuos nocturnas tenebras, & frigus nocturnum: de die vero vt nubes apparebat ab ardore solisque radijs illos protegens vt vmbra culum. Hæc oculis eorum exposuit visibilem, omnibus conspicuam: atque in illa Deus ipse invisibilis refidebat, ex illa loquebatur, docebat, securam proponebat veritatem, in ordine ad viam, & occurrentes occasiones: *In columna nobis loquebatur ad eos.* Non nisi corporalem videlicet illi columnam, potius proprius accedentes & audientes quod illis dicebat, cognoscebant in illa esse ipsum Deum invisibilem ipsis loquentem: vnde sibi certissime persuadebant, quod hanc loquentes præuiam a recto delirare non possent. Hæc est Ecclesia Catholica, columna immobilis SS. Sacramentum: *Columna veritatis.* Inuestiges Deus per viam ducere veritatis ad terram promissionis gloriæ, sed docet nos per hanc viam: hic enim nobis illam per fidem proponit, & per fidem vult ad illam ambulemus: *Per fidem ambulamus.* Mundus hic velut quoddam desertum est in veritate, non tritum, imperium: eo quod parum admodum de illa in munio tractetur: abundat mille serpentibus, reptilibus immundis ac busonibus, diuersis scilicet tærentibus in illo exurgentibus: quarum singulæ velut hostes insensu & fallaces nos conantur in præcepti agere per quod illos sequentes a recto viam deuiamus.

His opportunum statuit Deus remedium columnam hanc mysticam SS. Sacramentum quod in culpa tenebris ignis effretum luce sua nos illuminat vt de illa egrediamur, & igne diuini amoris, qui in eo excelsit, nos calefaciat quo frigus pellitur, & calparum nostrarum tepiditas calefacit. In die vero status gratiæ velut puer nos protegit ab ardentibus appetituum nostrorum & concupiscentiarum. Hanc caestem columnam statuit Deus humanis oculis visibilem: etenim corporeis nostris oculis species certissimas Sacramentales ita in illo resplendentes; hic de industria & permanenter refidet Deus, quia illud

us est in quo nobis eius innotescit maiestas & excellentia; ex illo nobis loquitur Christus quippe nobis hoc asseuerat: *Caro mea uere est cibus*. Species uideamus panis ac uini, sed fide instructi accedentes ad hoc Sacramentum, eique per hanc supernaturalem appropinquantes cognitionem, intelligemus Christum esse Dominum sub his latentem speciebus, qui uelut caelestis quidam Magister nos ueritatem docet in si le huius mysterij, & per hanc dum scimus hanc ultimam esse dispositionem ad gloriam, nobis compertum erit, quod illam sequentes recta eo tendamus, nec illa sit formido aberrandi, cum enim Deus illam nobis ex hac diuina demonstrat columna, nec falli possit aut fallere; & ita securi eius luce

quae est fidei, proficisci possumus; haec autem fides in hoc SS. Sacramento maxime declaratur. Ut enim Sacramentum est ceteris eminentius, necessario requiritur ut in illo expressius altior emineat cognitio, quam ea quam per fidem de reliquis Dei percipimus: mysterijs eiusque etiam excellentia clarius pateat in hoc quod in eo magis nobis necessaria sit fides ad eius cognitionem: quia sicut per illam ad Deum tendimus, tanto securius in via progredimur, quanto splendidius fidei lumine nobis illucescit. Nec dubites, si de namque huius SS. Sacramenti, patrocinante diuina gratia, ad claram peruenimus Dei cognitionem in gloria. *Ad quam nos perducet Dominus noster Iesus Christus. Amen.*

HOMILIA II.

DE DIVINO CIBO QVEM NOBIS DEVS TRIBVIT IN HOC SS. SACRAMENTO.

Caro mea uere est cibus, &c. Ioan. 6.

Quam lumine fidei collustrati cognouimus huius excellentiam Sacramenti & necessitatem qua premitur ad illius receptionem: non erit difficile huius communi explicare magnitudinem, summasque delicias quibus Deus nos recreat illud nobis exhibens in cibum: quatenus tanti cognitio beneficijaugeat in nobis erga illud gratitudinem, non osque affectus illo fruendo quandoquidem in illo abundantiam habemus bonorumque cumulatum nobis oblatum: etenim ut caelestis cibus terrenis omnibus delicijs eminentior imperfectionibus non subiacet terrenarum deliciarum: etenim quaecumque nobis offeruntur deliciae & quaecumque sapide, quanto his magis pascimur, tanto nauisam patiuntur grauiorem nosque commouit: porro pane hic caelestis in gultu & delicijs quibus nos afficitur de huius sunt ex ipsa Dei substantia progentia, quanto magis in hoc Sacramento illis fruimur, tanto magis nos componit non osque excitat iterum illo uolendi appetitus: quantoque sapius ad eius accedimus mensam debita nostrarum omnium preparatione potentiarum,

quam eius nobis gratia committit, tanto crescit amplius bonorum eius cognitio nouumque illud possidendi desiderium: quia quantumcumque ex illis possidemus nobisque sumimus, cum bona thesauri sine infinito non euacuantur: sed quantumcumque licet inardescat nostrum desiderium, nostrumque in abundantia eius participationis gaudium, si cum gaudio desiderium augeatur, communicatione horum bonorum augeatur simili et eius abundantia: nam dato quod tribuatur in contrapositione bonorum finitorum, conditiones oportet ut habeant ipsas contrarias, quibus bona finia fruuntur.

Dixit Aristoteles hoc proprium esse bonis finis, ut semper eo modo decrescant quo illa proprietas sumimus: *Omne finium per subtractionem, finis minuitur*. Bonis igitur his si contra ponantur illa, finis, quae Deus in SS. nobis tribuit Sacramento, nemo dubitat quin contrarias sint habitura proprietates, ut quanto magis illis subtrahimus, tanto magis crescant & augeantur amplius: ita ut quantumcumque seruet desiderium, & possessio gaudij redonder, semper tamen nobis plura supersunt opranda: quia plura nobis bona pluresque deliciae in hoc caelesti cibo superant obtinenda.

Prima

III. Circumstantie miraculi de quinque panibus.

Prima vice qua Christus de Divini huius e-
git institutione Sacramenti, sanctorum illud
præmisit miraculum quinque panum, quo sub-
venire dignatus est extremæ necessitati fami-
que illorum qui comites illi adhererant: quate-
nus per illud excellentiam ac delicias cibi cog-
nosceremus, quem nobis relinquere in animæ
volebat alimentum, in præstantia deliciarum & a-
bundantiæ cibi quo alimento providebat corpo-
ri. Multa in illo miraculo occurrerunt conside-
randa: primum: Redemptor noster hoc eo tempore
operatus est quo sui sequaces vidit omni de-
stitutos remedio: quandoquidē hoc distulerit do-
nec in montis verticem ascendisset à civitate
procul distitum ex quo difficilis erat ad illum re-
versus, ad alimenti panisque comparationem:
cum eam procul ab hominum recessissent multi-
tudine: ut ex eo pateret qualiter Deus in graui-
simis nostris necessitatibus remedij non obliuif-
catur opportuni. Misera Deus Salvatorem no-
strum in mundum hominibus consolatorum:
*Spiritus Domini super me ut consolaretur omnes lu-
gentes.* Dixit enim eo agente de morte sua eaque
adeo vicina, ut altero die mandanda foret execu-
tioni, omnes desolatione fore turbandos maxime
si nocerent quod ipsos solos desereret & abiret
nec enim minus operosum erat ad eius tunc
temporis recurrere solacium, quam dum in de-
serto se luxerunt fatigatos, fame confectos &
procul ab hominum consortio. Tunc igitur quā-
do iam omnis videbatur illis consolatio deficere
ex eius societatis absentia, festinus accurrit &
inter homines commotatur, in SS. Sacramento
quod instituebat.

Isa. 61. 1.

IV.

Quo plures erant panes, tanto sa-
piant populo
sauius.

Plures alias possemus expendere in illo mira-
culo circumstantias, quæ patenter in huius Divi-
na institutione interueniunt: porro hanc taurum
michi assumo ut pote proposito meo conueni-
entem, eaque hæc est: cum enim de populo fa-
me enecto possemus præsumere copiosius requiri
alimentum, & quantumlibet haberent, exi-
pium tamen videretur atque ex eo multo gra-
uius in eis fames accresceret ac desiderium ha-
bendi plura quibus vesceretur: tanta nihilominus
fuit panis abundantia quibus illum patie ut cum
perfectissime necessitati eorum subuenisset, fa-
memque satiasset qua opprimebantur eiusque
suauitate recreasset ut singulis sumentibus ex
panibus quantum volebant: *Distribuit discum-
benibus quantum volebant:* non obstante quod
absque parulis, mulieribus, & senioribus conui-
uæ ultra quinque millia conferentur, quo quis-
que tamen plura comedebat & secum deterebat,

illos gratiori reficiebat delectatione: *Collegerunt
duodecim copiosos fragmentorum,* ut enim erat
conuiuium quo Deus illos excipiebat, huius Di-
uini cibi symbolum, ut significaret quo plura
quis ex eius participat bonis plura sunt & sumenda
& colligenda, quantumcumque crescat so-
limentum numerus, licet sit infinitus, plures
vult ut quanto plus ex illo panis famelici fore-
rent, plura tamen superessent: ad mensuram enim
qua Diuinum hunc panem sumimus nobisque
bona hæc colligimus atque in nobis nota ad
plura desideria pronocamus, eadem mensura vi-
dentur augeti nobisque nouum excitare man-
uum, & facultatem ut illis fruamur, copiosius eni-
m caro & sanguis Dei qui nobis in illo so-
limentum proponitur. Insuper ut Redemptor noster
hoc indicet augmentum (ut Credo D. Aug.) in-
luit ut panes superessent integri, sed illos nati-
bus suis Diuinis accipiens sepe ut per hoc re-
gerentur, quorum reliquias præcepit Dominus
seruari, quo sciamus quod semper quasi serua
superfuit bona ex cælesti hoc cibo delectanda,
cum enim panis sit de cælo descendens tanta
prodesse potest si percipiatur in gratia. Ex illis
illa nobis adit de ipso acturis, quam nobis im-
petret Virgo Deipara quam cum Angelo salu-
mus: *Anc Maria.*

§. 1. Sicut Diabolus larua contectus mor-
tem nobis in buccella infudit: ita Chris-
tus laruatus in SS. Sacramento nobis
vitam tribuit in alia.

VT Diuinum plane honore dilectum
melliflui Doctoris D. Bernard, quo proba-
tur quod eodem ordine quo diabolus in hoc
mundo nostram inuexit mortem & perditionem,
eodemque medio quod elegit in nostram re-
nam, Deus introduxit remedium, eodem viam
medio quo nobis vitam infunderet. *In hoc appa-
ruit filium Dei, ut dissoluat opera diaboli:* nec
primum hoc obtinet locum quo nobis mortem
intulit, Christus igitur dissipaturus opera diaboli
nobis vitam caulauit, nec solum hoc, sed etiam
ea via qua satan mortem introduxit, nobis que
malum omne scaturit, nobis ipse vitam conuertit,
indeque nobis profudit omne bonum, si uiamque
ad omnium conseruationem Diuinam provideat. Et
ita singulis suum opposuit contrarium (ut notat
Diu. Augustin.) ut eo modo vniuersi stabili-
permaneret constitutio, certum erat ut in conseruatione
gratiæ ad perpetuam eius conseruationem, qui uiam
que

que suum daret oppositum.

Probat hanc Doctrinam ex Eccles. Contra malum bonum est, & contra mortem vitam. Et sic inuere in omnia opera Altissimi: unum contra unum, duo contra duas, & non fecit quidquam in despectu. Malo, quod diabolus introduxit, bonum opposuit quod Christus in mundo operatus est, pro morte qua diabolus innoxit, vitam introducit, quam Christus nobis lucratus est; & hoc

insidit, utendo me his. Cognoscit diabolus in homine quaedam desideria similitudinis Dei, obuius illi procedit, offerre illi manus plenas ac pronuntit iuventudinis eius impletionem: latuam in luit serpentis porrigit buccellam quam si comederit leuorem polleat de Diuinitate possessionem: Eius sicut *Dij serentes bonum Genitum*. Itaque latuans formaque conuictus serpentis, cum tamen diabolus non ellet conuictum instruxit, rousique mortem intulit: to ede h. mo. et um, & dum ore bolum malficat in anima sibi mortem acquirit. Hoc medio demon vns est quo pellet nos in ruinam: hoc eodem igitur Ch. illis vitit vt nos lucretur eadem que via ad vitam euocet qua diabolus nos in mortem detulit.

Redecere nos conatur Christus ad possessionem vite anime, in cuius mortem nos diabolus impulerat, & alio sicut ille vitit cibo & in eodem latuans nobis per illum vitam tri. ut, nec solum sed insuper illa nostra desideria per demonem, defraudata facit vt vestissime compleatur. Et sicut vt fraudulenter essemus sicut *Dij* nobis diabolus buccellam propinauit, qua ad belliarum naturam degenerauimus: Ita quoque & vere essemus *Dij* participatiue Christus alteram nobis obtulit buccellam, in qua nos effert effici que vt eius comestione nect a gaudeamus esse completa desideria. Latuam inluit diabolus vt stratagemam suam perliceret in forma serpentis cum tamen non ellet, & Christus vt suum ad effectum perduceret latuam inluit, formam accipiens panis non tamen panis existens & ita in illo lauatus se nobis exhibet in cibum, vt quicumque illum vt decet comederet, vere Deus fieret per gratiam & vita viueret sempiterna: *Qui manducatur hanc panem viuet in eternum.*

Quia non mala nobis ex illo venerunt cotinuo quod diabolus nobis instruxit? Sarane sublectio: *A quo quis superatus est, huius & seruus est.* Ingressus est demon in caltrum illud in rupe situm primorum nostorum parentum, & quam primum sibi subiecit, fortitudinem illam

& venustatem iusticie destruxit Originalis: *Isai. 10. 14. unum quasi nidum manus mea, fortitudinem populorum.* Nidum fortissimum manu sua Deus construxit. At quando illum ingressus est diabolus occerit fortitudinem, & nullo obstante impedimento nidum euerit, destruxit, itaque conuictus fregit vt puer illum inueniens: ona erupit & dissipauit quidquid in illo erat: *Et sicut colligitur oua qua derelicta sunt.* Quid plura? Per conuictum nos diabolus deuicit, protra it, evertit. Igitur per alium conuictum Christus omnes has inflaurat ruinas, reparat caltrum virtutum in rupe situm in anima nostra, efficit vt recuperemus si non ex integro saltem ex parte prima illam fortitudinem & decorem primi illius status iusticie originalis, oua reuocat ad vitam, de quibus omnia nostra bona scaturiunt: vnicu verbo per cibum Satanam superauit nosque eius reddidit victores. Hic cibus est **SS.** Sacramenti in quo fortitudinem acquirimus virtutum, vitam, & decorem gratie, omnia denique bona quorum per diabolum fueramus passi naufragi unde inde nos in statum restituit respectu demonis multo sublimiorem, ipsoque prostrato & deuicto nos coronat triumphatores.

Locus huic proposito conueniens est ille quem *1. Reg. 17.* legimus. Dauid foreri sui Saul hollis immort. his declinabat persecutionem, appulsi que die quodam in Nobe vbi sacerdos Achimelech morabatur, eum que ibi adesse notaret Doeg Idunaeum seruum Saul pastorum omnium potentissimum, in sui statim forerit defensionem armaque poposcit a Sacerdote Achimelech: *Si habes hic ad manum gladium aut hastam: da mihi: etenim inermis recessi nec gladio nec lancea armatus quo me defendam: cui sic sacerdos: Ecce gladius Goliath Philistiui quem percussisti in valle Terbinibi est inuolutus pallio post Ephod, si ipsum vult tollere, tolle: neque enim hic est alius absque eo.* Respondet Dauid: *Non est alter huic similis da mi illum:* hoc etenim me praemuniam & contra aduersarium defendam.

Calus fuit hic: Gigas illa machera sua totum deuicit Israel, metam illi praefixit fortitudinis & quasi suo subiectum omnino imperio Baltheo suo desererebat alligatum, illanique ad certamen educebat. Descendit Dauid contra eum ad Monomachiam, gladiumque illi abstulit hmatum & ipso inimicum iugulat victorque ex arena redit gloriosus: atque in signum quod hanc Deo referret victoriam gladium Deo consecrauit

VII. Hac Christus in nobis reparauit.

2. Reg. 17.

VIII. Allegoria de Dauid

1. 2. 3.

XI: seclavit Anathema in tabernaculo Ephod lineo obuolutum tradiditque sacerdotibus custodiendum. Gladius hic carnis & humanitatem nostri significat Redemptoris: *Accingere gladio tuo super femur tuum potes vissime. Et in gladio suo du-ro visitabit.* Cum illa velut cum gladio lussit Christus in praelio contra diabolum & mortem: Quandoquidem morte humanitatis lux SS. illum deuicerit suosque prostrauit inimicos.

Gigas demonem praefigurat qui cum carne & humanitate velut machera homines superat. *Gen. 6. 12. ait: Omnis caro corrumperat viam suam.* Quia per appetitum sensitiuum potentiam carnis, & intemperantiam quam illis persuasit, homines suo subugauit imperio: Accurrit David Christus Dominus, carnem assumit putam & omnis peccati expertem: quia carne licet esset amictus: *In similitudinem carnis peccati:* semper tamen munda fuit, eiusque SS. humanitas a peccato libera: carnem non assumpsit peccatricem, carnem Adae peccatis inuolutam & pollutam. Vagina est concupiscentia, quae nulla in Christo fuit: vnde illam nudam sibi Christus accinxit illaque pro-

stravit Diabolus: *In diebus carnis suae.* O quam magnifica machera haec est SS. Sacramentum: inuolutum est carne & sanguine Christi sub lintheo mundo accidentium panis & vini traditum sacerdotibus: quia ipsis solis Christus eius commendauit ministerium: *Sic sacrificium istud instituit cuius officium committi voluit: solum presbyteris.* Reseruatur in templo quia in illo hoc habemus in sacrario, quo opera dissipemus inimici, illum eueramus, illum superemus, & hominis vita restituatur quam illis hostis hic abstulerat: *Non est gladius similis huic:* non alius conuenientior: illum nobis exhibet sub specie cibi & potus: quo significetur quod sicut diabolus intentionis lux metas per cibum attingerat, ita Christus illam eius intentionem euerteret suamque alio suo consequeretur: pretiosissimo scilicet corpore & sanguine in V. Eucharistia quam gladius ille Gloria praefignauit oblatum & seruatum in templo presbyterique commendatum. Hoc caelesti cibo nobis vitam infundit bonaque refundit: quae cibo suo diabolus nobis abstulerat: *Gladius Gloria:* in illo nos a subiectione vendicatur diaboli, fortitudinem quam in nobis enervauerat, restituit: quia caro & sanguis est Dei hominis quem in hoc SS. praesentem adoramus Sacramento.

§. 2. Hoc caelesti cibo Christus homines ad se allicit in quo Adae vincula renouantur.

Committuntur homines allicitur deum: cumur & quasi ligati trahuntur promissis quibus eorum perfectio latet: si desiderij: sicut enim ordinarie intentionum suarum sectantur impletionem quibus suam: replete possint vacuum: quamprimum illud aspiciunt licet a longe quod potest ipsis satisfacere, eorum illorum ad se tra it voluntatem: est enim domina vniuersalis cui obediunt: & sicut obiectum quod illam mouet trahitque post se, est hominum aequum in eius promissione bonum hoc aperitur, haec est quae tanto rapit post se impetu homines vt illos deueniat & quodammodo liget trahatque velut vinculis in sui sequelam. Nota est diabolo naturalis nostra inclinatio, & si quando a nobis conatur aliquid extorquere, quo nos habeat velut ligatos: carereque victos, vt suam affectuam intentionem, nosque nobis promittit bona & licet falsa, & appetentia tantum, tantam tamen in nobis vim exerceat, vt illis nos ducat trahatque ad quodcumque voluerit.

Appetitus primi hominis is fuit quo similitudinem affectauit Dei, Diuinitatis pigritia eius rapiebant desiderium: intelligit hoc diabolus atque vt hominem euerteret: falsis illi diuinitatis iuratae pollicitationes: *Eritis sicut Deus facti bonum & malum.* Promissis de Diuinitate factis hominem illaqueat & manibus pedibusque quasi constrictum detinet vt petioni eam condescendat fructumque comedat oblatum. Audiuit illum, obediuit illi & intentionem eius executus est & qui Deo similis esse debebat ad bestiarum deuoluitur similitudinem: *Comparatus est iumentis insipientibus & similibus factus est illis.* Intendit Christus hanc reparare iacturam & homo per ipsum recuperet quod per diabolum amiserat: & sicut ille tunc odio motus & exactione potuit illum obligare falsis de Diuinitate sponcionibus: ita Christus Redemptor noster totus amore flagrans hominumque desiderans hominum, illum similitur studuit verae Diuinitatis promissis obligare quatenus eum illis ligans velut fortissimis & tenuissimis vinculis ad illo, eius medio, obtineret quod demon suis & diis licet sponcionibus. In buccella veneno odij & abominationibus plena diabolus homini ligatur.

gnitas fluxit suae damnationis: Christus autem in alia buccella confecta ex theriaca charitatis & amoris quam illi offert, vincula iniecit foris suae salutis in SS. Sacramento ubi totus ad est Deus vt se nobis praebeat libere & liberaliter: hac laet ubi tota veritate nobis confirmat veram deo Diuinitate promissionem vt nos sibi subiiciat multo securiores nostrum consequendi desiderium, quam fuimus dum diabolus eandem nobis addidit tota falsitate menax: quatenus ratione conuicti, quam habemus in hoc Diuino cibo, maiori effectu ad illum accedamus, quam prima uos patens nosfer ad fructum illum accessit sua à diabolo propositum ad intentionis suae complementum.

14 Exiit Deus hominem in natura humana quam filij sui naturae uisus hypostaticae ad supernum Diuinae essentiae statum: ita vt uerbum caro factum hominem fecerit Deum, atque per illud illius de Diuinitate impleta sunt desideria, fuitque uere filius Dei, quandoquidem illud in Diuina confectum sit persona quae hominem ad suum esse Diuinum & individuale subleuauit: ut autem homo sibi persuaderet, quod in eo posset semper statu conseruari uita uiuens licet mortali, alimentum illi praebeat iuxta naturae luc sublimitate qualitate. Commune axioma est omnia uidentia cibo indigere naturae suae proportionato: nonnulla etenim grauis, alia carne, herbisque uescuntur alia. Primum hominem creauit Deus terrenum: *Primus homo de terra terrenus: unde consequenter & nos futuri etiam filij terreni: Quales & terrenus tales & terreni:* omnino hinc eius orta sunt desideria: cum enim se cerneret ad statum redactum a deo uilem: aliam appetit dignitatem & superiorem, unde similitudinem affectauit Dei, qui illi in hoc infirmo statu alimentum praestari conditioni suae infirmo conueniens: *Eccc dedi uobis omnem herbam.* Pastum cum relijs terrenis animalibus illi constituit communem. Aduenit Christus Dominus nosque de sta. u hoc. sustulit hominiquae bonum esse concessit Diuinitatis: eo namque animo uenit in mundum incarnatus: *Per quem maxima & pretiosa promissa nobis donauit, ut Diuinae simus conforites naturae.* iam enim per eius gratiam naturam participamus Dei nosque Deos effecti: ut autem in illo nos statu nutriet cibo sublimi, cibum nobis exhibuit Dei in hoc SS. Sacramento Deus seipso alit, utque nos in Diuinitate sustentet, quā nobis primo in Christo contulit, nunc se ipsum nobis & singulis proponit, vt singuli nos ex ea participemus.

O Diuinum alimentum! O sublime Sacramentum! Etenim se nobis praebens in alimentum, nobis in illo tribuit ipsius Dei nutrimentum, Dei cibum qui nos ad eius euchar conditiones hunc nobis patem ministrat vt nos ad se alliciat, habeatque uelut ligatos Diuinitatis suae promissionis fortissimis uinculis, quam realiter uetique nobis offert amore suo, quo nos diligit, licet & motus infinito. Eleganter hoc ipse Deus per Prophetam suam exposuit: *Quia puer Israel dilexi eum: ex Aegypto uocaui filium meum. Et ego quasi nutritus Ephraim, portabam eos in brachijs suis, in funiculis Adam traham eos: in uinculis charitatis: & declinaui ad eum et uesceretur.* Continent singula haec uerba Diuina mysteria alias à nobis exposita.

Ex amore quo Deus ferebatur in Israel filium suum unigenitum misit in mundum: aduentus etenim eius prioratio populum spectabat Iudaicum vt sacra declarat Theologia. *Non sum misus nisi ad oues quae perierunt domus Israel: & quasi ellet nutritus Ephraim portabam domellios suos in brachijs suis: & pectore alebat.* iam diximus Ephraim populum figurare Christianum, Adx Israel autem Iudaicum: huic Deus nutritum designauit: fuit enim primogenitus Dei: unde se erga illum exhibuit ut matrem quae primo genitum parit partisque primus pertaxa illum educare nutricem illi substituit quae illum enutrit: aduenit Deum filium hunc enutrire quocirca illum Moysi commendauit: *Porta eum in sinu tuo sicut portare solet nutrix infantulum.* Filius natus secundus populus est Christianus dicitur Ephraim: illum proprio enutrit pectore, propriam illi ministrat substantiam. Eandem enim suam nobis tribuit substantiam, Diuinitatem & omnipotentiam iam in hoc Sacramento vt alio loco uisus diximus.

Porro in hac nos actius uoluit habere uelut suos, tum uinculis Acta u nos alligauit: *In funiculis Adam traham eos in uinculis Charitatis.* Illis rethibus quibus Diabolus Adamum irretiuit Quis am promissis scilicet Diuinitatis, quodque Deus hac sint funi illi gloriam inuidere? *Cur praecepit uobis Deus? etili dia: Quia in quocumque die comederimus ex eo, morte belu moriemur.* Apage tale figmentum: *Nequaquam moriemini.* Hoc uobis persuadete Deum nolle vos illo bono gaudere quod ex horis fructus comestione uos consequetur: *Scit Deus quod in Gen. 3. quocumque die comederitis ex eo, aperientur oculi uestri & eritis sicut Dij scientes bonum & malum.* Hoc ex mente D. Aug. persuadere uoluit illis diabolus, Deum inuidia flagrare, atque lui-

VII. Hac nos nutrit. Oze. 11. 3.

Ho 4. 5. 8

n. 20.

Matt 15. 6

VIII.

Nu. 11. 12

IX.

Gen. 3.

ius-boni inuidiam tale posuisse interdictum. Invidiam repugnat Charitati : atque his funiculis Adamum constrinxit diabolus. Ergo *In funiculis Adam traham eos.* Vere his iidem vinculis homines ad me traham ait Dominus: si namque ille in cibo ipsis proposito mendaciter promisit Diuinitatem: in alio cibo quem i'is ministrabo, illam verissime possidebunt: nec enim terentulum offeram illis cibo vacuum sed tota Diuinitate plenissimum. *In quo inhabitat omnis plenitudo Diuinitatis corporaliter:* etenim in illo reobnetur ipsis totum Christi Corpus in quo tota latet Diuinitatis plenitudo; in vinculis Charitatis illos sum attrahitur: atque in ipsis homo bonum recuperabit cuius iacturam passus est in vinculis execrationis quibus illum vt suum diabolus captiuauerat: quia vt alias diximus in SS. Sacramento amor de Deo triumphat vt probat Diu. Bernard. ob quam rationem dicitur *Sacramentum Eucharistia,* hoc est *Bona Charitas:* etenim per amorem in hoc Diuino latente cibo Deus homines ad se trahit: quandoquidem accedentibus ad se esse suum tribuat Diuinum, vt ex illo participet ille d'que possideant: vt enim amor causat vniouem inter amantes, facitque vnum quid sibi mutuo beneuolus: cum Deus se per amorem in Sacramento hominibus tribuat vnum quid cum illis se faciens atque singulis illum recipientibus sese incorporans: fit homo Deus alter participatue.

X.
In V. Sa-
cramento
tota nobis
datur
diuinitas
Colof. 2. 9.

XI.
Nostra-
que com-
plentur
desideria.

7

Oxe. 12. 4.

XII.
Et iugum
solitur

maxillas boum cervicibus imponitur & nequaquam maxillis. Hac loquendi phrafi mteruati de qua impropria profundissimum declarat de quo rursus maxillam fit sermo, mysterium.

Quam primum Deus hominem creauit iugum imposuit maxillis eius quibus illas comprimit & ligauit stric o illo p'cepto: *De iugum feruati boni & mali ne cometas.* Homo Diuinitati auidus, credens se illam comedendo posse consequi iuxta diaboli promissum, comedit & defraudata luxit esse sua desideria: etenim non solum factus non est Deus; imo vto in bestiam mutatus est & miseriarum omnium sententiam. Igitur *Ero eis quasi exalians iugum meum.* Temo vinculis amoris traham illos promissis licet Diuinitas per gratiam glorie mee meique Regni; & dico exaltabo iugum quod in principio illis imposueram ne comederet aboquoque cibum quo vere rediam illos Deo per participationem vitae que Diuinam. Non exprimit quem cibum sit daturus; talia etiam est vt nomen non habeat quo plene perfed' que declaretur: quo nobis indicat quod Diuid exprimit hypponens quod Deus omnium populo suo contulerat: *Deus cum egredieris in campu ad populu tuu, cum pertransieris in deserto, iura mota est.* Prodigia plene magna motaque dicitur in terra dum Deus populum suum eduxit de Aegypto: inter que hoc non minorem fuit quod *Celi distillauerunt a facie Dei sua, a facie Dei Israel.* Ad interam loquatur de manna quod Deo precipiente caeli distillauerunt: *Manu li tantum potulo, & certum habeo quod distillauerunt cum sic dicatur.* Verumtamen non dicit quid distillauerunt, quia etus ille ad hoc eo excellens erat vt in se omnes ciborum omnium complecteretur sapores: unde propterea non habuit nomen huius significatum; quod cumque enim illi tribueretur, ab ipso suauitatis illius cumulo superaretur vnde sine vilo significatur nomine: fuit quippe cibum in quo Deus omnes reliquos comprehendit cibos. O Christianissime: *Parasti in dulcedine tua pauperi.* Quod id est populo Christiano quem pauperis nomine describit; quis terrenis bonis suis indignus hac etenim populo data sunt Iudaeo bonis parati; & quid fuerit non explicat; quia quia sunt verba illius explicata; tantum dicit quod parauerit in dulcedine amoris sui; daturus enim erat illis ferculum in quo omnia Dei diuinitate comprehenderentur; ipse Deus, eius substantia, sapientia, omni potentia, caro, anima, sanguis, & vita. Cum in illo cibo

214. tanta sunt tantaque immensitas magnitudinis & diuinitatis Dei, vix inueniri posset nomen quo solo hæc omnia declararentur: hæc ea ratio est quam allegat D. Thom. cui tanta Deo nomina adscribuntur. Non ergo vnicum nomen cibis hic accipiat sed maneat innotinatus: cum nullum afferri possit nomen quo tanta declareretur bonorum immensitas. Superfluentem igitur verbum suum impleuit quo daturus erat illis ferulum in quo homines diuinitatem quam affectabant assequerentur.

63. Homini Deus hunc seruanit cibum in quo tota esset diuinitas illius vbertas:

Paterfamilias misericordia Dei & diuine providentia eius sapientia in eo quod omnibus creaturis tanta prouiderit abundantia, vti nulli earum in eo quod illi necessarium est, deficiat: nihilominus homini vtpote naturæ intellectualis bonum aliquod seruanit ad eius alimentum quod excederet omnia reliqua quibus ceteras creaturas in esse conferuaret. Multum illis omnibus erogauit cælum, solem, lunam, stellas, porro gratiam, quæ participatio quadam est diuine naturæ in qua anima sibi recipit esse quoddam diuinum omnibus præstantius quibus mundus gloriatur: imo ipsis Angelis ac supremis Seraphinis: gratiam quam naturæ seruanit intellectuali; Angelicæ scilicet & humanæ: & cum Deus corporale constituisset creaturis corporeis alimentum, certum erat quod non deficeret spirituale spiritui intellectualium & anime: est autem alimentum hoc V. Sacramentum: nam velut de fonte gratiarum fertur ex illo gratia sanctorum.

Notat D. Aug. quod Propheta Regius hanc Dei misericordiam exaltaturus, quando eam considerans diligentiam notabat qua Deus cunctis accurrit creaturis, hæc affatur: *Homines & iumenta saluabis Domine, quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam Deus.* Exponit hunc locum D. Bruno atque, misericordiam de qua hic psallit Propheta, esse salutem quam animalibus communicat, alimentum illis tribuens corporale vitæ que necessarium: *Saluabis Domine misericordiarum* (inquit) *corporalis saluationem, dando eni secularia necessaria.* Quodque hæc sit litteralis expositio probatur ex alio loco eiusdem Psalmistæ: etenim eandem hanc decantans misericordiam, illam declarat in hæc verba: *Qui dat*

imentis escam ipsorum (secundum naturam & stomachum singulorum) *& pullis cornuorum inuocantibus eum.* Sub illo nomine *imentis* omnia comprehendit animalia ferentis oneribus deputata quibus homines videntur ad ministeria sibi commoda: vnde sic ait Incognitus: *Iumenta dicuntur quasi inuocantia: ut sunt equi, boves, camelis, quibus inuocatur homo vel in vecturis, vel in agriculturis.* omnibus subministrat alimentum Deus naturæ eorum & stomacho conueniens: *Et pullis eorum: id est omnibus auiibus escam prouidet conuenientem.*

Quia verò in SS. litteris coruus auis habita fuit supra modum vorax: quando namque Noë illam emittit de arca, vt foret velut temporis explorator, illicque eius ferret notitiam vt inuenit tantum in terra cadauerum multitudinem, tanta sedit super illa vorax impluuit, vt sibi persuadens quod si illa relinqueret, alimentum sibi quandoque defuturum: elegerit magis officium non implere exploratoris nec ad arcam reuerti Noë nuntium omnibus delatoris quam cibum que præsentem habebat deserere: iudicans quantumcumque multa forent cadauera, pauca tamen famique suæ insufficientia, seque inedia moriturum si illa desereret. Ait igitur Psalmistæ: *si Deus coruo aui licet adeo voraci necessarium non deneget alimentum sed superabundans admissitret nemo dubitat quin reliquis auiibus non adeo gulosis maiori sit abundantia promissurus.* Vnico verbo omnibus diuina eius subuenit misericordia: *Homines & iumenta saluabis Domine.* Ceterum in particulari & singulari providentia succurrit Deus hominibus: quandoquidem illos sub vmbra receperit protectionis suæ: *Filij autem hominum in tegmine alarum tuarum stabunt.*

Quantum sapio in ordine ad hominem nobis Deum repræsentat ea cura sollicitum qua Deus cœnis pullos protegit & enutrit: quando enim paratur parui sunt illos agnoscat tanquam proprios filios & tunc si vel inquam affectum amoris sui los nunc erga illos demonstrat, & cum eo crescit alimentum eorum sollicitudo, dum illos à se longe conspiciendo eos aduocat, vix terram scalpens vermiculum inuenit aut granum quo vescantur, cum tota exhilarata illis hoc reseruat, tandem iniqua donec illud rostellis suo dextringit & comedant; & sæpe illos impinguat proprio ore sibi detrahens alimentum quod illis tribuat: vix rapacem per aërâ volucem percepit quando euro citius illos sub alis suis protegit & abscondit, ne forsitan vllus eorum raptus intereat.

intereat. Ita declarat hoc D. Th. Prophetā hic loqui metaphoricē : Gallina protegit pullos suos alis ne occidantur ita ipse Deus spiritali protegit. *Gibbs protegit rationalem creaturam, ne deficiat specialiter in anima.* Eo igitur modo declarat David Dei providentiam, curam, & amorem quo consulit hominibus: *In tegmine alarum tuarum.*

V. Dux alae Dei sunt duo testamēta.

Pf. 88. 16. Matt. 5. 8.

Dux alae Dei, sic Incognitus ex glossa ordinaria sunt Duo testamēta novum & vetus: quo circa sic ait: prospiciet Deus hominibus, secundum spei ipsorum fiduciam, bonis utriusque testamēti, scilicet: *Sperabunt futura bona quae in antiquo & novo testamēto promittuntur.* Vetus testamēto clarā Divinitatis promittebat visionem: *Domine in lumine tuo videmus lumen.* Et haec eadem bona novum p. omittit testamētum: *Beati mundi corde: quoniam ipsi Deum vident.* Haec ambe alae Dei hominem amplectuntur: ut igitur David singularem significet Dei erga homines providentiam curamque singularem ministrandi illis alimentum animalium alimento praestantibus, ait, illos sub umbra proteger alarum suarum: alimentum enim illis praestandū, bona erant gloriae in utroque promissa testamēto. Alimentum quo Deus hic spiritalibus prospicit creatoris nempe animabus, esse debet spirituale, & sicut in hac vita mortali esse non potest bonorum gloriae per clarā visionem, eadem bona esse debeat eiusdem gloriae per cognitionem quam habemus de Deo per fidem quā certiorē per illā habemus in SS. Sacramento. O grande mysterium! q. d. David: magna nimis, extēra & multiplicata est o Domine tua misericordia. Hoc verba illa significant si legatur cum admiratione: *Quemadmodum multiplicasti id est quantum multiplicasti misericordiam tuam Deus.* Omnes complectitur ad omnes extenditur, tantumque multiplicatur quantum tuae multiplicatur creaturae: omnibus igitur provides vitam omnibus infundis & multiplicas alimentum iuxta cuiusque naturae conditionem: quod nobis innotescit ex eo quod filius offert hominibus.

VI. Differentia inter homines & filios hominū.

Notemus cum D. Th. dici homines & filios hominū: licet enim in S. eloquio haec nomina convertantur, hic tamen diversa significant, secundum quod homo in se duas valde differentes complectitur naturas: unam generalem & communem animalis ceteris convenientem animalibus: unde hos coniungit: *Homines & inventa: aliam propriam secundum eius speciem, intellectualem scilicet & rationalem, & utriusque Deus prospicit abundanter in ea, quam habet*

cum iumentis communem; pari alimento illum & iumenta sustentat. Creavit Adam & Eam & collocatis in Paradiso ait: ecce qualiter volis & animalibus consulam ut vescamini ex eodem ferculo herbis frugibusque terrae: *Ecce dedi vobis omnem herbam & universa ligna, ut sint vobis in escam cunctisque animalibus terra ut habeat ad vescendum.* Hoc est illud commune alimentum: porro aliud, inquit David, servavit Deus proprii filijs hominum. Et illud quale est? Illud nimirum quod ipsos sustentat spe bonorum utriusque testamēti, quae sunt bona gloriae, bonaque SS. Sacramentis: hoc proprium est homini ferculum quod naturam habet animalibus digniorem, totoque mundo eminentiorem naturam scilicet rationalem, secundum quā factus est ad imaginem & similitudinem Dei, & secundum illam eundem habet cum Deo stomachum.

Si cunctis igitur Creatoris Deus alimentum ministrat necessarium & naturae convenientem homo autem ob naturam intellectualem stomachum habet cetero modo Dei stomachum: quia capacitatem habet quasi infinitam: indubie certum est quod illi cibum & alimentum oportet ut administretur ei proportionatum, sicut & Dei alimentum eius quoque stomacho proportionatur. Deus non alio quā in seipso seipsum enutrit, omnipotens, & agnoscens, & Divinitate. Hoc igitur idem Deus hominibus tribuit pro parte superiori & rationali. Non se trahit hic secundum clarā visionem: quia cibum est qui eo tanto modo tribuitur sanctis qui ab omnibus corporis imperfectionibus exempti Deo fruuntur portione tantum perfecta spiritus & animae quae tota claritate gaudens illum possidet: unde accipit illum secundum qualitatem stomachi sui nimirum sub velo fidei: illique accidentibus velut corticibus Deum obumbrantibus ut locus detur fidei quae illum cognoscamus. Hoc modo Deus nos seipso enutrit totum se nobis in hoc praebens Sacramento, sicut in gloria se totum sanctis sibi communicat. Igitur sicut in gloria Deus spiritus illos ac seipsum sustentat totus ac integer, ita hic totus ac integer Deus est qui iustos in hoc Divino cibo coadjuvat, de quo Propheta declaraturus quod ipsi vigeat qualitatibus, quibus bona gloriae tantum usurpat phrasim quae de caelestibus loquitur bonis: *Inebriabuntur ab ubertate domus tua, & p. 13. 14. torrente voluptatis tuae potabis eos, Satiat Sanctos tantum abundantia & bonorum omnium eos. Ideo geries (inquit D. Thom.) & haec in sola beatorum ordine invenitur: *Sic ut est omnium bonorum aggregatio**

gatione perfectus. Sic eam definit S. Dionysius: in ipsa est perfectissima honorum omnium abundantia, sed quod amplius ait D. Tho. ad exprimendam præstantiam abundantiam horum bonorum, de illis subtingit: *Inebriantur*: tantus erit gaudij ex bonorum horum possessione excelsus, vt illis Deus electos suos fit inebriatus. *Ebrietas enim* (teste D. Thom.) *excessus quidam est*: & hinc ebrius sibi compos non est sed quasi extra se raptus: ita excelsus bonorum gloriæ talis futurus est, talisque pinguedo conuulsi quod in illa præparat: hoc est: *Ab vberitate Datus me*: domus gaudij Dei est eius gloria quæ Sanctos inebriabit: quia gaudium illud illos extra se rapit & in Deum ipsum transformabit: *Tunc super omnipotentem delicti affluens & eleuabit ad Deum faciem tuam*

Totam hanc igitur excellentiam declarat Dauid de bonis quæ iustus Deus communicat, affluentiã diuitiarum domus eius scilicet Ecclesiæ: *Vi scias quomodo oporteat te conuersari in domo Dei*, inquit Apostolus de illa locutus. Vberitas Ecclesiæ qua fecundatur est Sanctitas iustorum. Cum igitur SS. Sacramentum solum sit omnis gratiæ sanctitatisque iustorum, indicat diuitiarum bonorumque Dei affluentiam, quæ Sanctos velut extra se rapit extaticos, ea est quam illis in celesti hoc cibo communicat, quem illis concedit quo viuunt velut ebrij sui non compotes: quia in Deo sunt per gratiam & per eius augmenta quæ in hoc SS. Sacramento abundantè & liberaliter in illos effundit. *Quoniam apud te est fons vitæ*. Ratio autem, quæ Dauid veritatem hanc confirmat ea sit: quia in ipso vitæ fons est æternæ nempe gratiæ, per quam Deus in anima nulli moratur, sicut in spiritu beati in gloria: sicut enim in illa se Deus totum exhibet, ita in hoc Sacramento se Deus totum præbet accipiendum: quia per illud Deus per gratiam residet in animabus iustorum.

Difficultas non leuis oritur de clarandi qualiter Deus per gratiam suam habitat in anima: quamuis enim eo nihil sit frequentius, credo tamen multis minus esse cognitum; ex cuius declaratione clarius veritas patebit eius de quo disputamus. Habitat Rex in Regno suo non quod ubique personaliter præsens sit, sed quod existens in aula sua præcipiat, ordinet, disponat, & medijs suis ministris gubernet. Porro anima in gratia Regnum est Dei, in quo sedem figit tota SS. Trinitas. *Ad eum venimus & mansionem apud eum faciemus*, per essentiam, præsentiam, & potentiam, non tantum in esse naturali

conservando, bonaque dando naturalia, sicut in omnibus est rebus vt eleganter exponit D. Tho. 1. 2. q. 8. a. sed secundum esse quoddam superexcellens, quod idem Doctor vocat. *Singularem modum*, factus: fons Diuinus super omnem naturam & quicquid creatus concipere potest intellectus; quo fit vt cor sit velut Diuini bonorum ebullies flagium, eo modo quo aquarum colligis in hortu tuo confluentiam: quæ ex illa velut ex cataracta multis tepagulis oclusa toto fluunt impetu; talis est anima apud quam Deus manet per gratiam; sunt etenim in illa velut in cataracta superfluenter diuina bona quæ ad vitam ducant sempiternam; quia namque Deus in anima per gratiam moratur, fit illi velut fons & diuini leaturo bonorum ex eo profluentium; lucem infundit intellectui, quæ illuminatur, amorem tribuit voluntati quo inflammatur, potentia irascibilis accipit fortitudinem, & concupiscibilis temperantiam quibus ab illa omnem aufert accediam, eius moderatur ardores, gustu delectat ineffabili mundanis profusus ignoto, & quem terrena non capiunt corda mortalium. *Quem minus si tantum ille vt Angelus Ioanni confirmant, qui illum recipere meretur; quia sicut in ipsas totus residet Deus, gustum hunc ac delicias sapere non possunt, nisi illi qui illum habent vt suum.*

Huius quandam imaginem ostendit Dominus dilectæ suæ sponsæ S. Theresiæ de Iesu. Explicat illa die quodam qualiter totus Deus vnus in tur per S. essentia & Trinus in Personis in anima sua maneret, quam totam occupabat & implebat, eo modo quo si mare cum immensis suis aquis spongiæ immergeretur, totam illam penetrans, madefaciendo, implendo quicquid haberet vacui, & velut si sol prærandi ineluderetur adamanti, quem totum lucis suæ radijs illustraret, calefaceret formosum redderet, ac mille splendoribus radiisque ineffabilibus circumquaque decoraret. Eo modo manet Deus in anima, & qui digne SS. hoc recipit Sacramentum, in ipsa ad hunc modum totum suscipit Deum; totus enim illi sub speciebus illis in hac Diuinitate conceditur.

83, Sicur

§. 3. Sicut Deus hominem de statu suo subleuat, illumque filium suum per gratiam efficit: ita illum extollit de mensa eundem illi suum tribuens cibum in SS. Sacramento.

NVLUS ignorat quid Rex pro more faciat illi quem desiderat extollere de terrae pulvere ad familiaritatis suae altitudinem; illum etenim de hoc attollens statu, mensam illi cibumque adauget, media praebens quibus secula mensa suae praeparat exquisitoria, vel in maioris gratiae testimonium ex propria sua lance cibum illi porripit. Insignia praestitit miles ptegarus Regi suo fidelis obsequia, praemia illi Rex meditatatur atque in tantorum facinorum iustissimam mercedem, de alyso attollit illum mendicitatis ac pauperitatis ad statum alium longe digniorem, creat Comitem, atque ut conflat omnibus quanti illum faciat, aulae suae designat magnatem; si forsitan Rex illum in hac status excellentia relinqueret ad quem illum enexit, in eadem paupertate qua ante premebatur, atque in mendicitate victusque penuria qua pius vitam transigebat, mihi persuadeo quod nullus ostenderet desiderium illum praemiandi nec omnibus curiae suae primatibus testificandi quanti illum faciat. Imo potius iudicauerim quod illi velit illudere: etenim ut risum existimarem virum vocare Comitem & Ducem ac curiae Regiae primatem qui praefame non audeat comedere lacerisque progreditur indutus, eo quod ex nimia paupertate alios sibi non possit cibos comparare, non vestes. Ut igitur omnia conveniant parum est si Rex ad altiorem eum promoveat statum, insuper & mensam vult ut habeat lautiores, epuletur, ornetur, procedatque, ut curiae primarius: quo sine media opesque illi adauget, copiosos praescribit redditus, atque ad mensam illius delicias augendas media subministrat opulentiora, quibus si status crescat, crescat & victus domusque popa: quocirca alimētū illi assignat conformae statui: etenim dignitate fulgere Comitis & mensa languere militis stipendiarii monstrum foret plane disforme: nec est quidquam in quo magis lenari oportet proportionem tam in statu quam mensa victusque seculis. Creat Pontifex in Cardinalem pauperculum quendam fratrem & inopem ac de me dico Religioso Principem promovet Ecclesiae ac dignitatem eius extollit: ut autem victus

mensaque illi conveniat ex proprio suis redditibus illi portionem assignat ut ex his mensam erigat gradui suo convenientem.

Venit Dei filius in mundum exaltatus esse ad statum digniorem atque de pauperibus & necessitate oppressis assumit in filios suos, ut dignus simus participative & per gratiam ipsius: *Vides deus qualem charitatem dedit nobis Pater ut filii nominemur & simus*, dignitas haec est excellens omnino & suprema atque omnimode magnifica. Videamus autem qualem instruat hunc mensam. Quo victu pascitur & alimēto admodum vili. Primam mensam Deus homini praeparavit victumque illi dedit cum bellis communem: *Eccc dedit vobis omnem herbam, visibilem in cibum & cunctis animalibus terrae*. Mensa haec est, crede mihi, valde vili. Vterum cum co Deus progreditur; & exsecrat iam diuinum, cum paulo altius fultulit licet valde parum, mensam nempe victumque concessit ex caribus, per *Sine sanguine*: iam ad mensam relictū paulo digniorem: cibus enim non nisi animalium, necnumque ferocium apponatur.

In lege scripta cibus datus fuit illi paulo eminentior, & ampliore concessit illi licet quaedam comedendi cum interdicto alioquin unde praecipit illis: haec comedetis illa vero nequaquam: & quamvis illis aliquid amplius in victu permisit mensamque etiam pariter extulerit, nunquam tamen limites excessit mensae de animalibus eorumque victu. Domine non quadrat mensa haec adeo abiecta & contraria sublimi adeo dignitati ut illa est ad quam hominem promovisti. Jam illum in lege statumque gratiae, & in Domine iam factus homo illum ad dignitatem tuam comparem extollisti: quandoquidem humanam eleans naturam ad esse tuum diuinum, propriam illi tuam concessisti dignitatem, qua mirum in modum crevit eius auctoritas: Quandoquidem iam factus dignus mensa & aliquantulum de Dei participet privilegio: tanta vero status celsitudine mensa non convenit victusque quem illi praebes, varius ita & contractus: cum igitur statum eius ete reteris panem & mensam instrue magis opiparam. Perplacet, ait Deus & dico quandoquidem in hoc statum aliquo modo mihi fiat equalis: cum statum sic filii mei quo fulget qui vult idemque est cum Patre, etiam aequare illum desidero pariter mecum mensa, sique vnum idemque alimentum, vna eademque amborum mensa: ego me mea vultio essentia: igitur datus sum illi victum mihi proprium non in propria mea natura Divina.

I. Hoc similitudine Regis declaratur.

II. Mensa convenire debet dignitati.

est enim inaccessibilis, sed in natura humana
enim se vniuit secunda persona SS. Trinitatis, ver-
bum Dei: vt vero eius carnis & sanguinis in
propria specie, illi non prouocet horrorem aut
nauseam, carnem proponam illi & sanguinem
filij mei gustui palati ipsius accommodum, vt
ita sumptus illi proficiat.

VI. Commune hominis alimentum est panis &
vinum: sub illis igitur speciebus illi concedam
humilitatem filij mei hypostatice vniti in per-
sona eius diuinitati: est enim proprium Deo ali-
mentum, & ita hoc illi proponit dum ait: *Caro
mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus.*
Ad statum filij Dei illi victum dat eiusdem Dei:
etenim ad statum adeo sublimē tam opipera re-
quiritur mensa taleque talibus Dñs alimentum:

Et erunt oculi tui videntes præceptorem tuum; ait
Propheta: iam habebis ita tibi proprium atque ad
manum præceptorem Deumque tuum, vt oculi
tui sint illum conspecturi manusque contracta-
turæ sicut quemlibet de numero hominum: na-
turam etenim assumens Deus humanam se com-
muni accommodauit modo vt ceteri faciant
homines: feliciter tu ad tam sublimem euehē-
ris statum vt oculis tuis tuum sis visurus Do-

ctorem: *Hic est filius meus dilectus: ipsum audite:
tradidit illum nobis in magistrum & ducem an-
tegressum: nihil aliud superest quam vt illum
sequamur. Duceat ac præceptorem gentibus:* hoc e-
nim ex ore eius audimus, *Vos vocatis me magi-
ster & Dominus & bene dicitis.* Nullus antea hunc
viderat magistrum nec illum videbat: desideriu
autem sanctorum illum videnti, fuit ardentissi-

mu: à longe illum de: exit Abraham: *Vides Ge-
nansus est:* & secundum fidem quam de illo alij
concepserunt sancti aliqualem eius habuerunt
cognitiam: sed mortui sunt nec illum viderunt:

Mortui sunt non accipis reprobissimibus. Tu vero
nunc illum proprijs spectas oculis illum contem-
plas & recipis: beneficium sane præstantissimum
vt illud rite ponderat Christus tuis locutus dis-
cipulis: *Beati oculi qui vident que vos videtis: dico
enim vobis quia multi propheta & Reges voluerūt
Ecce & non viderunt.* An hoc tantum obtinebūt?

Nontantum ait Propheta: *Et erit panis frugum
terre verberissimus & pinguis:* erit enim panis terræ
quem illi Deus tribuet in alimentum, fertilissi-
mus, pinguis, & abundans: erit alimentum quo
nutriet Deus homines, SS. Altaris Sacramen-
tum: est enim panis terræ: quia Christus est, natus
de terra ventris Virginis & purissimi, Domi-
næ calorum, Matris sacratissimæ: quamuis enim
panis sit celestis, quia Deus est: panis tamen est

terrestris quia homo: *Deus est ex substantia Patris
ante seculo genitus: & homo est ex substantia ma-
tris in seculo natus.* Dicitur, similiter panis de ter-
ra nec tamen hoc contradicit quod vocetur pa-
nis de celo: *Ego sum panis viuus qui de celo des-
cendi:* quia licet natus sit de terra illa benedicta
Maria, de qua sic canit Psalmista: *Benedixisti Do-
mine terram tuam.* Prodiit tamen de terra illa vir-
ginali purissimo eius ventre formatus virtute
Spiritus sancti: est enim opus celi, ex vtraque
parte illum Propheta postulabat euangelicus,
Korate celi desuper, & nubes pluant iustum. Vt
significet quod nasciturus erat virtute celestis
Aperiantur terra & germinet Saluatorum: quo sig-
nificet eum de Virgine matre nasciturum.

Erit panis hic diuinus fertilissimus & abun-
dans: quia tanta distribuetur abundantia vt non
sit qui non possit, si velit, ad illum accedere. In
multis provincijs, in multis ciuitatibus, in multis
locis, in multis Ecclesijs, in multis altaribus, in
illis à multis sacerdotibus consecrabitur & sac-
pius: multis erogabitur & quantumlibet multi
sint, magisque multiplicentur, omnibus tamene-
rit sufficiens. O quanta panis abundantia! Olim
Iacob vt summum magnificabat beneficiū quod
Deus illum enutriet à primis vnguiculis, nec
vquam illi vel vno die defuisset: *Deus docuisti
me à iuuentute mea.* Quis alius esse poterat nisi
Deus qui tanta abundantia tantaque mihi pro-
spexit diligentia cum primum mihi vitam inspi-
rauit? Si Iacob hoc arbitratus est beneficium po-
tentia Diuina proprium, cuius superfluentem
conspexit abundantiam qua Deus illum toto vi-
tæ decursu nutriet: quod ferret de summa illa
iudicium qua gaudemus in SS. Sacramento: Il-
lo alit Deus non vnum ab iuente ætate sed in-
finitam multitudinem: à prima etenim eius in-
stitutione vsque ad vltimum mundi diem, om-
nibus quotquot fuerunt, sunt eruntque tanta cō-
suluit abundantia, vt nunquam alicui si voluisset,
desereret, & hoc non vniua vice sed: *A iuuen-
tute mea;* à primis Ecclesiæ fundamentis per
Christum fundata vsque ad vltimum eius ter-
minum: *panis frugum terra erit verberissimus.*

Ab eo die quo quis nostrum vsum accepit
rationis, licitumque fuit hoc frequentare sacra-
mentum, concessum est nobis & maxima tribui-
tur abundantia in animarum nostrarum alimen-
tum, & necdum hoc, sed etiam in hora mortis ac-
cipimus illud in viaticum, vt etiam in hoc itinere vsque ad
re nobis minime deficiat. Nobis optimus est a-
liens, & quamuis nobis victum tribuerit quo
tempore in domo eius versati sumus; nempe quo
tempore

Ps. 84. 7.

Isai. 45. 1.

22. 50

IX.

Et abun-
dans.

Ps. 70. 17.

23. 50

X.

Quo nos
enutrit

vsque ad
mortem.

G

tempore

tempore viximus in gremio Ecclesie huius militantis, tamen ad excessum versus triumphan-
tem nobis liberaliter concedit quo possimus iter illud nulla disingulate conficere. Ades accedis amici tui ex itinere redux. Atque ex desiderio te videndi quamprimum limen eius ingredieris ingens ex aduentu tuo percipis in domo gaudij & lætissima te recipit festinate. Confestum agit quam lata te fronte amplectatur, summasq; liberalitate geniale præparet conuiuium & quantum vires possunt, conatur te recreare: hora imminet decensus vtque videt vrgete negotium, nullas innectit moras; verum antequam adibus excessas quo facilius itineris sustineas laborem perã, arripit illamque mille replet cupidij ad iter necessarijs quibus alacris ac vegetus viam perficias. O qualis hic amicus quantaque te excipit ferculorum vberitate! quandoquidem non solum in domo tua mensam tibi strauerit martiale: sed insuper ne forte foris tibi quicquã deficiat, alimentum perãm replevit abundantia. Ita Christus nobiscum agit, amicus inægerimus; nullum etenim quantum est ex parte sua, à sua excludit protectione, & semper ad tuam anhelat amicitiam quantumuis grauius illum offendas, quando per mundum hunc iter conficis calum versus, domum eius accedis atque eius tibi fauente misericordia limen illius subintrās; in gremium enim recipis Ecclesie, per baptismum: hic namque portam nobis aperit ingredientibus, titulus hæc est quo à Theologis: *Tanna nuncupantur.*

XII. Christo applica-
tur.

Quis explicet gaudium quo te recipit & delictiarum enatet abundantiam quam tibi cum gratia baptismali communicat, quæ tibi in baptismo infunditur, & quamprimum te cernit domus suæ limen terere ad vltim iam peruenisse rationis, consilia meditatatur quibus te lautius excipiat & cibum de mensa sua portiget opiparum; tibi namque in totam vitam ad spirituale animæ tuæ alimentum tribuit corpus suum pretiosum in SS. Sacramento; abundantem enim & liberaliter tibi conceditur quotiescumque volueris; tibi quippe nunquam negatur. Si cibo illo & conuiuium Deus electos suos in gloria recreat, vbi plenis illos emulat gaudijs; tu considera cum idẽ ipse sit qui tibi sumendus traditur, an non summa sint delicta quibus te recreat hoc caelesti conuiuium quo tibi ipse traditur; vt amicus integerimus te tractat genialiter & aliquando quia ad Ecclesiam infirmitate detento, ire tibi non permittitur, ipse te accedit & forte ad tuam salutem ipsam ingreditur passibus quibus tu in-

cessisti illum offensurus; quinimo eadem ingreditur cubicula in quibus tu quondam gratissimam illi intulisti contumeliam. O bonitatem immensam! Quando discessus tui ex hoc mundo hora te premit, mortis nimirum, nec ab ea te possis coactus excusare; etenim: *Sacramentum est hominis semel auri*: vt iter te nos remoretur, alimentum tibi ministrat quo viam perficias ne vnquam tibi deficiat, quo semper gaudij es, vnde tibi conceditur in vitium id est vitiorum alimentum; illo roboratur anima nouaque recuperat vires ad iter calum versus, periculis, nullo futuræ famis timore percussa, nulla inimicorum anxietate pressa, qui forte in via peribones diuitiarum illi menta dissipant, nulla formidine turbata à via declinandi, aut in voragines & præcipitia prolabendi; quia secum cinium confert alimentum quo sacra fame non peribit, fortissimus illam amicus conatur contra diabolum defensor bonorum ipsius furem; ducem habet tutum & fidelem cui optime nota est via qui illam aberrare non patietur; lux illi affulget qua voragines præuideat & præcipitia à dæmone illi præparata, illaque ducta hæc poterit evitare seque liberam expedire; hæc omnia secum adducit SS. Sacramentum datum in vitium infirmantibus. Tu iudex esto num Diuinus hic panis bonis abundet innumeris, num tibi possit alimentum esse copiosissimum; quandoquidem non tantum in ipso Deum habetas, sed insuper amicum, defensorem, ducem, & licet à latere tuo nunquam discessurum donec in portum introducas securum, donec ad terminum itineris tui peruenieris optatissimum; vt enim cibus est Dei quo filiorum suorum mensam nobilitat, ab eorum nunquam potest desistere protectione, donec gloriæ eius fiant heredes ac possessores, quam meritis suis lucratus est passibus illis operum applicatis quibus viam hanc ingrederis.

§ 4. *Cibus nobis à Christo in SS. Sacramento traditus, pinguis est: etenim nobis omne Dei bonum tribuit.*

Postquam præfatus propheta locutus de 14. 40. caelesti hoc pane asseruerat hæc esse abundantem, et affluentiam qua vidimus illum Quis nobis administrari, hoc addit: *Es pinguis.* Tunc pinguis vocatur quod plenum est & plurima reple- tum substantia. D. Ioa. expositoris gratissimam et p- ruinam maxime illius ciuitatis Babiloniæ quam hanc et raticum D. Ioa.

talem futuram praesagit, vt etiam potentissimi Reges ac Monarchae illam sint deploraturi, cuius iuue lictum celebrarent etiam inuicatoses dicitur eo quod in illa opum suarum naufragium paterebant, quibus in mundo non habebant opulentiores: primo proponit multam auri argentiq; copiam quibus illa dabatur, enumerat lapides preciosos, margaritas & gemmas quibus reddebatur illustis: offerat pannos preciosos ex bysso, purpuram, sericum, & coccum a quibus magnificabatur: proponit Ebur, marmor, varios lapides a quibus eius commendabatur excellentia: vasa declarat ex lapidibus preciosissimis aere, auro, argento, quibus eius thesauri redundabant: odores effundit suauissimos, vnguentaq; fragrantissima, quibus se mitissime exalabat: non omittit copiosissimam messem, triticum, vini, & olei innumeras producit vacas, vitulos, arctes, oves, quibus sustentabatur abundantissime. Postquam agit maximum harum omnium diuitiarum catalogum praesegit se quibus affuebat, diciturque huius mundi substantia, plenitudinem hanc declaraturus est. In quo ruinae, haec addit: *Omnia pinguis & praeclara fuerunt a te: quo significat illud dici pingue quod redundat & plurima plenum est substantia.*

II. Apostolus Paulus expositorum plenitudinem gratiarum, virtutum, ac donorum supernaturalium qua iusti replentur, eadem virtutis phrasin vni eorum locutus: *Socius radicis & pinguedinis oliua factus es: q. d. sicut pinguedo & adipe vnam substantiam alteri copulat atque ex hac vnione aliquid dicatur pingue: ita gratia virtutes virtutibus vni in anima iusti per charitatem & amorem Dei qui in illa vniit: & sicut committitur in radice arboris maior pinguedinis pars delitescit, quia in ipsa humores sunt abundantiores quam ceteris eius ramis, atque ideo dicitur copiosior arboris pinguedinem seu medullam in radice contineri: sic indicat hoc Ezechiel: *Flamma eius manebunt in circuitu radicem eius* ita Apostolus significatur quanta virtutum plenitudine anima iusti per gratiam replebitur, in qua velut in radice & origine charitatis ceteraeque virtutes supernaturales continentur, de ipso pronuntiat quod vicinus sit & socius radicis oliuae, eiusque ad ipsam pinguedinem coniungitur. Oliua praefert charitatem quae vnionem facit & quasi virtutes virtutibus annectit et quarum vnione animae pinguedo progreditur.*

Eodem modo vates Isaias quo significet in

hoc pane caelesti esse velut vnita omnia bona. III. ipsumque esse repletum omni generis Dei bonis, Et ostendit idcirco nuncupat illum, vberissimum & pinguem: dicitur in quia in illo vnitas est & inclusus honorum cu. V. Eucharmolus quibus Deus diues est: qui est summum rictia, bonum, atque in illo omne Dei bonum concluditur & omne hominis bonum: in se Dei complectitur Diuinitatem Christi que humanitatem: buccella est a deo pinguis, vt in se totum Christi contineat patrimonium: nimirum Diuinitatem quam a Patre accepit, omnipotentiam, aeternitatem, Maiestatem, sapientiam, immensitatem, ac magnitudinem: nec non humanitatem a matre sua acceptam cum gratijs, donis, virtutibus, ac meritis, quae sibi congregauit: quod si vt vera probat Theologia omnia haec fuerint in Christo valoris infiniti & quaedam habuerint in esse quod habebant in Christo, infinitatem: atque in hoc Divino cibo coniunctio inuenitur tantaeque sanctitatis vno, tantorum donorum tantaeque gratiae, iure merito vocari potest a Propheta *Panis vberissimus & pinguis.*

Ni fallor alludit hic Propheta benedictioni Iacob, qua si ium suum Aser cumulauit: *Aser pinguis pacis eius, & praebet delicias Regibus.* Allusio ad Hanc Aser de manu Dei recipiet benedictionem, vt panis eius futurus sit vberissimus, pinguis, & praeclara: quae significat illud dici pingue quod redundat & plurima plenum est substantia.

IV. In quo Christus signatur, quo testatur D. Paulus: *Qui cum Diues esset, egenus effectus est.* Christus inops non fuit ex natura, sed voluntate propter nos pauper effectus est, cum diuinijs afflueret infinitis: *Longitudo dierum in dextera eius & in sinistra diuitia & gloria.* Ita scilicet vt in dextera eius bona sint aeterna, verum in sinistra bona temporalia: haec explicatio tribuitur D. Greg. & V. Bedae in suis commentarijs quae D. Hier. adscribuntur eiusque operibus inferuntur: itaque Christus Dominus si propriam eius speciem naturam, diuinitatem fuit, voluntariam tamen assumpsit paupertatem. Aser igitur Christoque benedictio a Patre suo aeterno mystico Iacob tribuitur *Pinguis panis eius, bonisque lapidus infinitus: quia Deus est, essentiam complectitur infinitam, infinitam maiestatem, infinitam*

tam magnitudinem &c. Quod si docentibus theologis Dei attributa sint infinita, cunctaque hoc pane caelesti continentur evidenter colligimus panem hunc vberitimum esse & pinguisimum infinite. *Et eris in concubum Regibus.*

Maxima cura prouidetur ut cibus ordinarius panisque Regum sit electus, albus, sapidus, & delicatus: verumtamen in hoc potissimum patet & economi sollicitudo ut illud quod Rex cum pane isto electo ac delicato comedit, sit sapidissimum & delicatissimum: ut autem exprimat

VI. Dicitur V. Eucharistia in concubum Regibus.

tale quid esse panem hunc caelestem de eo dicitur: *Erst in concubum Regibus*: id est erit communis Regum cibo multo saporior: & si communis Regum victus sit maxime delicatus, pinguis, & electus quo mundus non habet quid delectabilius, reliquisque cibus eminentius: tu iudex esto quales futurae sint deliciae quas vates Isaias de hoc pane diuino velit indicare: vel mihi dicamus panem esse Regum, cibumque Monarcharum quid aliud indicas? Ille namque Dei filius nos euehit de statu infimo factusque homo nos. Reges creauit: *Fecisti nos Deo nostrum Regnum*: cibus huius panis hic, panis est SS. Sacramenti: panis etenim est qui dat vitam Regibus: *Sicut misit me viuens Pater & ego uiuo propter Patrem, & qui manducet me, uiuet propter me*. Sicut Pater meus Rex & Dominus aeternitatis vita viuens Regis ac Domini, me misit mihi hanc eandem communicauit vitam: ita similiter ille qui manducet hunc panem, animam suam viuens meo corpori quod in illo ipsi traditur, eandem meam habet vitam: cum enim vita sit Dei, vita Regis est, panisque viuus qui vitam dat: & sicut illa qua uiuit, vita est Dei, haec ipsa eadem est quam nobis communicat.

VII. Qua ratione det V. Eucharistia uita. Nota.

Hic ordinarium, nostrum alimentum corporale non dat vitam: quia alimentum est exanimatum & sine vita, & nullus dare potest quod non habet: imo potius tu qui illud tibi inuisceras, ipsum uiuificas, si quidem illud vitam tuam sustinet, comedis tamen illud, ac uirtute naturali caloris stomachi procedente a principio uirtutis, in tuam conuertis substantiam: & sicut haec est substantia viuens, cibo communicas vitam quam habes: verumtamen hic omnia modo sunt contrario. Est panis viuus: *Ego sum panis viuus*, panis qui vitam habet qua uiuit Deus, qui est uita aeterna: & cum illum efficias unum cum anima tua, illi ipsa vitam communicat qualem ipsa habet: *Qui manducet me uiuet propter me*. Admirabile quiddam refero ex ore D. Augusti.

ad huius expositionem, similitudinem indignam valde licet familiarem. Cibus nostraeque carnis alimentum vtpote mortuum, non habet in se uirtutis principium, ex quo procedat mutatio quae nos in ipsum conuertat sed solus illud in se conuertit qui, illo partitur: quia ex ipso procedit mutationis principium, quo conuertat illud in suam substantiam. Perdicem comedis: uere tamen non dicimus quod uiam habes perdicis: quia sicut illa qua perdidit uiuebat perit, & necesse erat ut illam perderet, quo tibi fieri posset alimentum, non potuit efficere ut uita eius tu uires. Panis Dei nequaquam talis est: nec eius in illum in te conuertis substantiam: quinimo ille in suam conuertit: *Nec tu mutaberis in me*. Nutriminum nou est quod in se uiuit: unde uobis vitam dare propriam non potest.

Quod si causam scire desideres ex qua cibo huic uirtus proueniat adeo singularis: audi Christum loquentem: *Cibus sum et animam, et ego manducabis me*. Cibus est magis uirtutis et uirtus ipsius Dei: & sicut de Deo omnia procedunt, ita sicut deus propriam suam communicat vitam, ita similiter hanc habet excellentiam ut nutrimentum sit & cibus, de quo uelut de principio omnis emanat uita: cumque sit panis Dei, oportet crescere, & statum euehere: etenim electa grandium, statum requirit grandium. Non deceret ut mancipium mensae ciboque reseretur eodem quo Dominus, neque similiter Dominus seruum hunc mensae suae conuiuium adhiberet: nec enim conuenit statum eius adeo abiectione mensae Domini adeo sublimis: crescat prius, ex statu se erigat deiectione: quando namque ad statum deueniet libertatis & uelut Domini sui filius habebitur: tunc optime quatabit ipsi victus mensaeque Domini sui, SS. Altaris Sacramentum alimentum est uictusque Dei qui solis reseruat grandioribus, filiisque eius per gratiam, qui uelut heredes Regnorum eius, Reges sunt, his solis haec mensa seruat.

Homo per peccatum se mancipium seruimus: quae efficit Diaboli: quo tempore gratia Dei nos ad statum non promouet filiorum Dei serui uiuimus diabolo subiecti in perfectis omnibus nostrorum passionum, ad hunc deprauatis appetitibus nostri affectibus: *Qui facit peccatum seruus est peccati*. Cum igitur status tuus diuina haec mensa tanto sit inferior, an expetens iudicas ad illum te accedere? Si te habeas ut seruum abiectionem deprauata passionum tuarum sectando desideris, numquid ad panem accedes qui tantum filijs

conceditur Dei: qui oppulante eius gratia in statu vitam perfectae libertatis? Audacillimus ille a goretur seruis qui manibus sordibus intinctus praesumet illas mensae ferculoque Domini inteterere, tantaque praesumptio non leue meretur a Domino luere supplicium. Geris te ut seruum tuarumque passionum mancipium, huc tantum assalaborans ut illis deseruias, plenam illis tribuens libertatem ut in te operentur velut Dominae libertatis: manus tibi sunt animae tuae sordibus inquinatae peccatorum: numquid animam ita horridam & execrabilem mensae vis afflicte Dei pandere velis huius SS. Sacramenti? Si terrena haec & inferna stercus sint immundum & abominabile nec non diuinis naribus offendiculis, Omnia arbitratus suus vis stercora: inquit Apostolus: an haec debita tibi videtur dispositio ad Dei mensam eiusque praesentiam accedendi, qua animam tuam terrenis habes implicatam, quae ut Deo contraria grauitur illum offendunt pariuntque nauseam: tuam primo emunda conscientiam illamque tribulationibus & poenitentiae dolore purifica, quas refraxa passiones illaque mortificatione strictoque ieiunio subijce, illas a lubricatione libera, qua prae eius subduntur affectui: quando namque ita purificatus mundulque effulleris factus verus Dei filius per gratiam cooperante virtute Sacramenti poenitentiae, in ea creueris, eius studueris augmento, tunc ut pote statutus superioris, ad hanc poteris Dei mensam accedere, sin aliter time nam ut temerarium seueroco te Deus plectet supplicio.

§. 5. Sicut in V. Eucharistia Deus se totum nobis exhibet ita vicissim desiderat nos totos illi tradamus, quatenus nobis ad utilitatem ingrediatur.

17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

sponsa pijsima & quis te reddidit adeo temerariam ut hoc modo Diuino tuo sponso colloquaris? Dilectus meus mihi & ego illi? numquid verba haec arrogantiam redolent insolentem? Insolens verbum. Numquid seruum reprehenderemus audaculum qui se tantum de gratia Regis sui iactaret ut propria arrogancia turbidus efflueret: Rex meus mihi & ego illi? Quis talia nisi vltra modum tum dicit: audaxque deprimere? Quid hoc sponsa sanctissima, & vnde tanta tibi venit arrogantia? Ut phrasim hanc assumas tantumque tibi arroges ut ita beneficijs sponi tui gloriaris quo dicas totus Deus mihi est, quia tantis te beneficijs ab eo certis iactasque cumulatam? Siquidem tales sint factores quibus te dignatur, illos tecon te in corde tuo tibi que seruata ut ita magis secrete illis fruaris, nec in tantum illos publice ostentes: etenim amularionem excitabis te audientibus, & similiter ut suum, sponsum tuum Deum quarentibus. Quatu non auditorem hac forma loquendi suspedis: pauca dixi, nimis laconica videris & brevis: usque, deficere ad quae teneris satisfacere his tantum loquendo verbis: *Pende oratio* (sic Bernardus.) *imo non pende sed desis.* Aliquid oportet ut intelligamus quo te intelligamus.

Præclaris multis praemissis ad illa verba declarationibus dicit primo D. Bernardus: *Præclaris* statum ita sublimem ad quam Deus per gratiam suam attollit animam quando illa mediante illum ex toto corde diligit: tantam enim illi cum Deo perhibet fiduciam ut de illo loquatur de eius gloria amicitia, quantumque illum sibi habeat deumictum, ut illi dicere non vereatur: totus meus ille est, totaque ego ipsi familiaritas Moysi cum Deo ad tantam illum exiit dignitatem ut ita familiariter & amice cum eo ageret, ut Deo dicere praesumeret: *Aut dimitte eis hanc noxam aut si non facis dele me de libro tuo quem scripsi:* id est aut peccatis meis annue aut omnis cesset amicitia. Quinto ad tantam Eliaz cum Deo erectus est familiaritatem ut videatur velle dicere Deum aliud non facturum quam quod illi bene placuerit: *Vixit Dominus, si erit annis his vos & pluuia nisi iuxta oris mei verba.* Quibus verbis significatur quia confidenter videntur amici Dei ex receptis ab eo beneficijs ut parum sit quod de ipsis gloriantur, insuper quod Deus praeter eorum voluntatem facturus sit nihil: hoc primum ex mente D. Bernardi intendit sponsa declarare.

Secundo ut intelligamus eius mentem: *Apponendum sane* (ita Bernardus) *aliquid verborum* *mihi* *expositio*

II. Prima expositio.

Exo. 32. 32.

3. Reg. 17.

18. III

Secunda expositio.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

mibi quidam videtur satis esse ad nostram gratiam
 & quodammodo popularem intelligentiam sic di-
 cendo: Dilectus meus mihi subaudiendum, intendit ut
 sit sensus, Dilectus meus intendit mihi & ego illi.
 Insignem supponit Theologiam & declarat eo
 modo Deum procedere respectu nostri, ut ipse
 primus nos diligat, antequam nos illum diliga-
 mus, ipse primus mei gerit curam quam ego
 illius, ipse prior me ad se auerxit, quam ego me
 ad illum mouisse: hoc addidimus ex D. Ioan.
 Non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam
 ipse prior dilexit nos. Recognoscit (sic cenfet D.
 Bernard.) efficaciam gratiae Dei illa namque
 prior inceptit, agitque ut, amen; velimq; Deum;
 vnde superbia non est adscribensu sponla: ver-
 bum, sed ostendit quanti faciat eius gratiam: ipse
 quippe per eam primum infundit velle, & vlti-
 mum Perferre: quia verò hoc ab illo procedit
 locum tribuit ei digniorem: Dilectus meus
 mihi: & quia ego sequor, vltimo se posuit loco:
 Et ego illi, de quibus eleganter D. Aug. hac omnia
 verbis suis sponsa nobis indicat.
 Verumtamen hoc singulariter intendit, ex
 mente D. Bernardi, declarare nimirum iustitiae
 titulum quo tenemur agere cum Deo, eo scilicet
 modo quo ipse nobiscum agit ut uos sibi de-
 uinciat: namque nos obstringit, ut totos nos ipsi
 tradamus eo modo quo ipse se totum nobis. Co-
 gnoscit sponsa quod Deus quodammodo se to-
 tum euacuet, totumque in illam effundat: Se-
 metipsum exinanivit formam serui accipiens, for-
 mam creaturae in V. Eucharistia: quando quidem
 sub speciebus panis se nobis totum exhibue-
 rit: quid enim in Deo est quod hic non effudit
 nobis hoc daturus? Si Deus igitur ita se totum
 mihi concedat: plus iesu est (ut credo D. Ber-
 nardo) ut vicissim me totum illi consignem: Ille
 mihi, & ego illi, ille mihi quia benignus & mis-
 rericors est. Ego illi quia non sum ingrata, ille mihi
 gratiam ex gratia; illi gratiam pro gratia, ille mea
 liberationi, ego illius honori. Ille salui mea, ego il-
 lius volitati, ille mihi & non alteri, ego illi & non
 alteri. Ut iustitiae titulo satisfaciam quo me ob-
 strinxit, eadem par est ut mensura respondeam
 qua me sibi deuinxit. Hoc nobis sponsa signifi-
 cat nempe S. Ecclesia in eo quod nobis proponit
 in V. Eucharistia: ubi Deus se totum nobis ex-
 hibens in cibum, nobis suadet, ut quatenus in nos
 ad nostram ingrediatur salutem, totos nos ipsi
 pariter consignemus. Verè si calor naturalis sto-
 machi ad aliud se diuertet quam ad recep-
 tum alimentum non nobis prodesset eius suscep-
 tio. Hoc idem vult Deus & intelligamus de hoc

SS. Sacramento. Quia sicut in illo se nobis to-
 tum tradit, nobis ut sit vilitati, ita pariter opus
 est ut Deo totam animam nostram tradamus.
 Hac praemissa dispositione illum recipiamus
 atque ut vno verbo hoc exponam, dico: sicut
 Deus se Sacramento effudit ut se totum nobis
 infundat, totumque nobis tradat, necesse est ut
 nos totos Deo consecremus: ut autem hoc hu-
 fiat, ut in nobis hinc ad animae profectum, opus
 est ut nos ipsos etiam reddamus Sacramento.
 Quis hoc capiat? suo iure Deus Spiritum illum
 hoc exponentem.
 Duo sunt in SS. Sacramento: species panis
 & vini, & substantia corporis & sanguinis Chri-
 sti: cum enim sit verus Deus, est substantia Dei
 ita ut post consecrationem panis & vini, iam
 propria non sit substantia, non quod amittitur,
 sed quia transubstantiatur in substantiam
 corporis & sanguinis Christi: non est substantia
 panis, licet species illud representent, est autem
 substantia Dei licet oculi illam non videant
 & hoc est quod Deus se facit Sacramento,
 quia sub speciebus illis visibilibus quas nobis
 mittunt species exteriores panis & eius acci-
 dentia, totus adest Deus, velut in occulto & ab-
 sconditus; & quamuis si exteriora spectes, vult
 non iudicet esse Deum sed panem quem con-
 spicit, fides tamen docet non esse panem sed
 Deum sub his latentem speciebus. Hoc idem
 igitur factu opus est quo digne illum recipit.
 In te affectus sunt hominis quos habet ex ipsa
 tua natura, sunt & conditiones filij Dei per
 gratiam quae tibi communicatur: vnoo verbo
 illa mediante Deus es participante: in te non
 videmus nisi naturam hominis hominisque af-
 fectus: verum quod in te consideramus iam
 exilente in gratia, natura est Dei, esse Diuinitatis
 per participationem: Sumus Diuini consortes na-
 tura: ait D. Petrus. Tunc igitur de te ipso facit
 Sacramento, quando desinent in te affectus
 esse hominis carnis & sanguinis ac terrenorum
 desideria: quemadmodum in hoc Sacramento
 definit esse substantia panis: & quatenus in te
 natura conspiciatur hominis, quando tamen in
 tuis moribus condiciones manifestares Dei, to-
 tusque esses in Deo, sicut totus est in SS. Sacra-
 mento, & quando transformaris in Deum eo
 modo viuetes ut tantum habeas accidentia ho-
 minis, apparentiam scilicet hominis, substan-
 tiam vero Dei in occulto & interiori, explicio
 me, ut in intimo cordis tui, inclinationes non
 vigeret hominis, sed affectus Diuinae graue effe-
 ctus, propter quam velut filio suo per eam tui

1. Ioan. 4. 30.

Li. de grat. & libero arbit. c. 6. & 7. Ser. 6. 8. in Cant.

III. Talem se Deus tibi praebet, qualem vult ut ille tu te praebas. Philp. 2. 7

IV. Quis hunc
 V. Quis hunc
 VI. Quis hunc
 VII. Quis hunc
 VIII. Quis hunc
 IX. Quis hunc
 X. Quis hunc
 XI. Quis hunc
 XII. Quis hunc
 XIII. Quis hunc
 XIV. Quis hunc
 XV. Quis hunc
 XVI. Quis hunc
 XVII. Quis hunc
 XVIII. Quis hunc
 XIX. Quis hunc
 XX. Quis hunc
 XXI. Quis hunc
 XXII. Quis hunc
 XXIII. Quis hunc
 XXIV. Quis hunc
 XXV. Quis hunc
 XXVI. Quis hunc
 XXVII. Quis hunc
 XXVIII. Quis hunc
 XXIX. Quis hunc
 XXX. Quis hunc

illos communicat : & quando licet magis viuas in terra, tunc tamen actiones vix terram sapereut, acque animam tuam eius bona modice amum post se saperet: tunc velut alterum Sacramentum integre Deo consecraberis, ita vt nihil tibi sit oblatulo, & tunc recipere poteris hoc Sacramentum vt ita in te ingrediat tibi futurum vtilissimum, si vero in te vermis viuat tuarum passionum, quæ est tinea corrodens substantiam virtutum crede mihi hoc ipsum Sacramentum maximo tibi fore detrimeto: quia sicut illas sectando te ipsum totum Deo non dedicas, quod ate reposcit in signum gratitudinis quod te totum tibi tradiderit, ita si hoc omiseris vt nris obsequaris passionibus, ex ipso principio mortem tibi comparabis, ex quo vitam animæ tuæ debebas comparare certissimam.

Nullus ignorat solem esse principium Patremque omnium viventium, eo quod cuncta ab eius dependant influxibus: ita vt his subterstitis perirent omnia: quia verò virtus eius adeo est vniuersalis, nihil magis arbori prodest quam sol, ipso viuunt, ipso crescit, ipso flores emittit, ipso fructus germinat delicatos, & tandem solem vitam sustentat qua viuunt. Nihilominus si in interiori parte trunci vel intima radicum vermis aliquis lateret arborem corrodens, nihil est quod citius arborem euertat & arca eret quæ ipse sol illo exciscatur, illo arcescit, illo ad eum deturcitur arcescit statum vt non nisi proficiat cibus igni. Nemo dubitat quin S.S. Sacramentum sit sol Ecclesie: quia de illo velut de fonte omnis iustorum grana scaturit vt de solè lux qua resurgunt stelle: hoc electi Dei in se tuentur vitam gratiæ spirituales, atque illa quam ipse Deus in V. Eucharistia communicat crescunt & proficiunt in virtutibus, flores produunt bonorum explorum, & fructus bonorum operum & meritorum lapidissimos. Si in corde tuo vermis lateat viuarque propriæ ac prauæ passionis qui te impediatur tecumque aliquid rapiat ne totum te Deo tradas, caue tibi, ex ipso quippe sole mors tibi proueniet, clanguescet gratiæ fecunditas flores emarcescent virtutum, tuorumque fructus peribunt meritorum, quid plura? Quid quid boni in te fronderat, floxerat, ac germinarat, excrescabitur ad illum tandem delapsurus statum vt non nisi apus sis fieri ignis eica genialis. Quare nisi similiter te totum offeras Deo, sicut ille se totum tibi in S.S. Sacramento, hoc certum habe te amori illius ponere oblatulum: nam per illud te totum tibi efflagitat

cumque Deus prior incipiat te velle & ex hoc principio procedat oportet animæ tuæ vita, si ex parte tua terrenis tuis affectibus illi sis impedimento, quid nisi mortem timeas imminentem?

§.6. In hoc S.S. Sacramento Triumphat de Christo amor: idcirco se in hoc ostendit ita Zelosum vt nolis quod anima ad alium quam ad suum amorem se diuertat.

IN omnibus Christi operibus patenter innotescit efficacia, magnitudo, & potestas amoris quo ad omnia hæc mouebatur: & si in singulis insinuat lateant rationes quibus amor eius feruentissimus declaratur quo se illis subiiceret ac submitteret: in illo tamen eminentiores nobis manifestantur amoris intentiones, in quo effusus seipsum in nos exinanivit, atque hoc potissimum paruit in S.S. Sacramento. Expedit D. Paulus summum amoris effectum in Christo & in quo vltimam ostendit potentiam suæ efficaciam, nimirum dum se perfecte contumet; tradidit hominibus quos vniue diligebat: unde sic ait: *Dilexit me & tradidit semetipsum pro me.* Tenerrime me Deus diligebat & quasi respondens interroganti unde hoc colligeret, ait: *Et tradidit semetipsum pro me.* q. d. Nolle desideras summum Christi amorem erga me, ecce tantus quantus erat semetipsum tradidit pro me nihil sibi reservans: quod si in V. Eucharistia Christus semetipsum nobis totum consecraret, cū in illo nobis porrigit totum suum corpus & sanguinem, animam & Diuinitatem, euidentis est quod in illo manifestissimum prodeat amoris, quos nos prosequitur iudicia An aliud dari potest argumentum unde hæc colligatur inferaturque veritas? Quamuis sic, nimirum quod sicut Zelus est filius & effectus dilectionis, ita vbi Christus Patet, se ostendit zelo feruentem ardentiori, sibi se iam ex amatorem prodit ardentiorum. Confirmatur ex eius zelo D. Theodor. ait enim: *Est igitur zelus amoris in q. 34. in dix: igitur bene sequitur: Christus hic zelum ostendit feruentiorem, amorem ergo indicat ardentiorum Idem prosequitur eleganter D. D. nyl. Deus, inquit, Zelotes appellatur propter amorem diuinitatis quem habet.*

In hoc potissimum testatur maritus suam erga coniugem dilectionem quando summo illam zelo amulatur, summa vigil sollicitudine do. ne forsitan alius illam sollicitet. Et D. Tho zelum 2. 2. q. 28. appe. ar. 9.

Summus Christi ad nos amor in V. Eucharistia

Lib. 4. de nomin. III.

appellavit effectum amoris, & alio loco illum ita definiit: *Zelus est amor intensus, non patiens* In 1. Cor. 13. *confortium in amato*. Igitur in opere illo in quo Christus omne amoris sui prohibet confortium minusque in nobis patitur, in hoc amor eius vexillum tollit altius. In hoc Deus ardentissimum suum erga Abraham amorem probavit quando vidit Isaac totum ad se rapere Patris voluntatem, ne in amore suo haberet confortium, Patri mandavit filium iugulari Deoque immolaret: *Tolle filium tuum quem diligis*

Gen. 22. *Isaac*. Egredere amor meus, alium inveniri qui se introducat in eum qui nobis competit licet proprius sit filius & vniigenitus, in quo firmata erat promissio, quod ex semine illius promissus nasceretur Messias & adverteus quod Isaac pratermodum nimis portas ingrederetur amorem Abraham, ne veteris progrediatur sed possit Deus manere solus, precipit ut moriatur: quia Dei amor alium non permittit lateralem, atque sibi Christus, hic maxime in hoc SS. Sacramento se ostendit & vniugenitorem. Deuincire voluit homines eoque adducere ut ipsum solum diligerent & vellent, idcirco se totum perfecte & integre tradit, quatenus notantes hanc in Christo simplicis consignationem, inde discamus qualis summa sit oportet, qua nos ipsos Christo consecremus, quam sincere ac perfecte nos ipsi decet ut offeramus sic ut nihil alteri referetur.

D. Hieron. expendit ardentissimum Dei erga humanum genus amorem, quem in eo testatus est, nimirum zelo quo arsit, qui si talis non fuisset non potuisset huic eius amorem intelligere. *Nisi Deus amaret humanam animam: nunquam zelaret eam*. Nunquam illi alterum permisit quicumque fuerit, nam sibi soli perfectum eius amorem voluit deferri. O amorem potentissimum sic ego, cum D. Bernardo, licet omnes tuas proclamant vires easque magnas, modo tamen patent esse supremam: etenim video quod illum qui viribus pollet infinitis & omnipotens est, Deum ipsum reddas anxium, sollicitum & quasi inquietum ut nec quiescat nec dormiat ne forte homo alteri quam ipsi afficiatur, quandoquidem moleste ferat si alius hanc ipsius obtineat traditionem: ut autem huic ponat obstaculum zelat, virget modesteque cogitat quos possimus in amante cogitare zelosissimo: *O amoris vim! Itane summus omnium, immo factus est omnium, quis hoc fecit? Amor, affectu potens, quid violentius? Triumphat de Deo Amor*. Vis est hanc amoris: cum enim Deus omnia super ex-

cedat, cogit se cingique ut vult ex illis efficiatur, scilicet cibum se efficit hominum, ut totum se illis tradat eoque modo ad patrem illis restringat traditionem. Quis hoc efficit? A quo affectu suo potens: quare namque violentia potest hac esse fortior qua perfecte subiiciat illum qui illo feruet? Nulla Et quid miramur si in hoc opere quo Deus se cibum efficit hominum, triumphet de Deo amor?

Eia agite mundi sapientes qui casus amatum considerantes admirabiles quos mundus & vidit & admiratus est, amorem & violentiam expendit, liberosque triumphis illius repletis insignioribus, hanc missa facite quae vobis videtur suprema, in quo certatis istos Triumphum ducere de Monarchis, Principibus, Regibus sapientibus, potentibus, & pauperibus, illoque quasi subiectos suisque viribus deusque interiri: & supremum hunc pendite triumphum in cuius comparatione ceteri nihil estimantur, cum eoque ascendat ut triumphet de Deo amor, eum zelosum efficiens hominum, & in hoc cibo se testatur idcirco singulariter zelosum quem his distribuit in hoc SS. Sacramento se ad alium deflectant amorem, totamque se illi tradit in alimentum.

Diuina ostensa fuit Eszechielis visio qua metallum conspexit preclarissimum confusum et auro & argento dicebaturque electum ardentissimis ignis flammis circumdatum: & quid iterum agebat? *Erat visio descurrens* nunquam quiescens semper in motu. Optime amori conuenit ignis: quamdiu enim vixit semper est inquietus, ecce quales nunc euomat flammam, quales modo eubret scintillas, iam hic iam alibi innadit, vnicuique verbo nunquam quiescit, talis igitur est amor: quanta mouetur amans inquietudine velut ignis, iam currit dilectum vitruis, iam mille numerat annos quibus illum non vidit si tor horae transeant, iam domum eius circumuolat, iam passus eius insequitur & tandem nec vnum omittit momentum: quis huius motus auctor? Amor. Hominem vultibus motibus mouebatque temperatum ut vix vultibus respirare ne solum excedat proce deus errorum: si forsan aliquid eius rapit voluisset, si in aliquo sollicitet eum instetque amec, qua vultibus illum inquietudine discurreret: iam plures circumit, iam domum cingit dilectam, iam milibus ad feruillas recurrit oculis sepe perocagus ut dilectam intueatur: iam ascendit & descendit, de nocte vigil, ambulans de die foris, nec vult quies-

IV. Ideo se totum tradidit nobis.

In fine Comment. ad c. 1. Sophonia.

V. Amor de Deo triūphat.

D. Bern. Ser. 64. in Cant.

quiescere quocumque pervenerit. Quid hoc Domine mi? Vix erat ille tanta modestia & circumspicione moderatus vt vix illum sol videret, auditque musca, modo vero vnde tanta turbans inquietudine? Quis hoc effecit? Domine mi, ne queras, amor est quia sicut optime convenit igni in sua natura, ita pariter eius participat inquietudinem motumque continuum.

Bene dixit Christus Dominum electum esse Divinum, & hoc mihi maxime manifestatur in V Sacramento. Electum sanctum quod nec momento temporis quiescit: iam videmus illum officio fungentem sequi pedes discipulis suis abluentem, modo supremam absoluti Domini manifestantem auctoritatem, de creaturis pro libitu disponentem, nunc miramur illum vestimenta sua deponentem iterumque ea sumentem, qui vt Divinus omnino magister celestem illi prelegit doctrinam: nunc minatur a guitique Petrum nisi simpliciter obediens paratur sibi pedes abluere: nunc se Iudae testatur benignissimum dum illum Apostolis suis annumerat, per hoc non parum illum sibi devincens. Quid hoc Domine mi, vnde tanta in tuis actionibus & tanta diligentia? Te quis sic impellit? Amor, electum Divinum, in quo contentum sibi que vivunt aurum Divinitatis & argentum humanitatis in vno supposito quod totum ab igne scilicet amoris erga homines: zelus autem que hic in illo prouocat, ad discensum impellit tantamque diligentiam: quam inquietus obambulat, quam infatigatus discurrit? Quae huius causa discurus? Amoris ignis, quo cor illius circumcingitur: hic trahit illum & nulla ei concessa requie mouet zelantem amorem hominum, quos vt obstringat vt illum solum velit, solum querant, soli se tradant, se totum illis tradit in videri ciboque quem illi preparat, Divino. Et heur in illo cum Deo viuunt nec extra Deum aliud superest bonum quod allicere possit voluntatem: impatienter tolerat, quod ad aliud se diuertant: atque idcirco illos tam ardentem zelat vt non audeat illos vel vincto instanti deserere. Quocirca inter illos manet traditus in alimentum cibumque animatum.

Hoc indicat D. Ambrosius in persona Christi significans quod licet ad Patrem suum migraret, amor tamen non permetteret vt corpore absens amorem esset: vnde hoc illis reliquit: *Quantum à vobis absumi, corpore tamen à vobis amore non desui.* Amor enim vt zelosus non patitur vt à vobis discedat, quo nos obstringeret vt illo semper

fruentes, illi semper nostrum affixum haberemus affectum Divinae eius voluntati ex integro resignati, vt ille est nobis ad alimentum: nam Deo fruentes nulla sint oportet bona que possint animam ab eo diuertere. Hae erant vota D. Augusti. *Obscuro vt omnia mihi amarescant Et tu solus dulcis appares anima mea, qui es dulcedo inestimabilis, per quam cuncta amara dulcorantur.* Domine si te fruatur, omni bonorum gaudeo dulcedine: quocirca queso vt anima mea te cognoscat quatenus vel semel te gustato, caetera omnia que tu non es, mihi vt amara despiciat, meaque abducant, ne illis afficiatur voluntatem: si tu Domine ipsa sis suauitas, qui bona cuncta sua via reddis grataque animae palato, imo & labores poenas, malaque tui gratia tolerata haec participant dulcedinem, & quantumuis grauem sentiat in illis sensus molestiam, dulciorem tamen sentiat anima delectationem quemadmodum dolori lapidum D. Stephani immiscuisti dulcedinem qua satius tormenta haec patebatur, quasi epulum foret regale lapidissimum: quid S. commemorem Laurentium, quid ardenes illi dulcorant craticulas vt illas ferret intrepidus nisi tua illa dulcedo qua cruciatus illi temperasti? Nec ipsos omittam Apostolos quos ita violente tua haec traxit dulcedo, vt nihil illos remorari potuerit quo minus feruentissime passionis tuae sequerentur amara vestigia Quid miramur & Domine quandoquidem in te solo omnis sit dulcedinis gratia congeries? Vt non tormenta tolerando, sed tuis fruentis donis ac delictis in hoc caelesti conuiuio, te solum velit tibi que soli te tradat anima, in amoris tui gratitudinem quo motus pro illa tormenta sustinens totum te illi tradidisti. Hae est, ita haec est debita tanto Sacramento preparatio quo totus Deo traditus accedas, sicut se totum in illo tibi consignat, vt nihil sit quod tuam rapiat ad se voluntatem & ab eo diuertat.

§. 7. Expedi vt anima à terrenis sit affectibus libera sacram sumptura Synaxim.

Sæpius diximus V. Eucharistiam panem esse celestem, quia Deum continet, I. Deum sapit, Deoque anima fruatur il-Terrenum digne recipiens. Nihil sic opponitur caelo, caelestibus ac hæc infima & terrena: etenim huius non expositurus distantiam & contrarietatem cogitationum Dei & hominum, hac vtitur distantia inuit

H inter

Isai. 55.9. inter terrena & caelestia: Sic: exaltantur calis à terra sic exaltata sunt via mea à vijs vestris, & cogitationes meae à cogitationibus vestris: inter se pugnant: unde conuenire nequeunt: nec ingressum habere in cor: ita vt cor humanum inferioribus hisce addictum, necesse est vt circa Diuina plurimum distrahatur: vt autem se totum Deo consecret, oportet vt ab illis se totum elinget. Notat D. Ambrosius quod Patriarcha Iacob mortuam proximus pedes suos super lectulum extulit, mortuusque sit quasi pedibus à terra erectis, quibus illam inambulauerat, significans quod licet in illa vixisset, ab illa tamen migrauit in caelum, se enim tantillum deserret ac si nunquam eam cognouisset: quandoquidem etiam modicum illud, quod eam tetigerat nempe pars inferior corporis sui, hinc discedenti noluerit vt sibi prodesset: unde pedes mortuus extulit, protectatus quod nec affectus terreni cor suum in terra detinerent: *In lecto tanquam in sepulchro* (verba sunt auctoris) *corpus relinquens assurrexit in se & longe ab alijs, atque intra semetipsum sese colligens, presentibus se vibus subdixerat: nec enim sibi correspondit iter caelum versus grauelque in terra affectus quibus anima in itinere suo detinetur: vt autem ascendat minus impedita, proficiatur terrenis affectibus ita libera, ac si nunquam habuisset & vixisset in ea. Ad Sacram hanc accessurus mensam considerandum tibi est iam instare mortem concupiscentiae tuae affectuumque terrestrium, vicinamque esse passibus quibus progredieris: quomodo vt progrediarie oportet de terra pedes attollas, incedendum est quasi illos à terra sursum extulisses: id est accedere te conuenit eleuatum, carnis sanguinisque affectibus superiorem, ab eius liberum inclinationibus, quasi iam illis mortuus esses, sursum in caelum pedes etiam affectuum tuorum extollendo: si quando hoc in te sentires & terrena haec cor tuum deseruissent, vt solus in eo Deus moraretur, tunc ad receptionem huius SS. Sacramenti congruenter te dicere dispositum.*

Lib. 2. de Iacob & via beat. c. 9.

Gen. 49. 11.

Hoc Iacob allegorice indicauit.

III. Affectus terra at tollendi sunt vt pedes.

Ps. 121. 2.

Hoc ipsum Propheta Regius indicauit: *Stantes erant pedes nostri in atrijs iuie Hierusalem. Atria sua portas Hierusalem, vocat habitationem qua iusti hic in terra morantur: per illam enim caelum ingreditur sicut per portas quas transeunt illud ingressuri: vrgitur significetur quam parum illis ex terrena hac adhaereat habitatione, inquit, quod illam extrema tantum pedum parte contingat qua non possunt minori: quia anima pars in illis dignior quantum ad estimationem quam de illa habent, est eaque iam ab illis habetur velut à caelo suspensa.*

Prosequitur hoc D. Clem. Alexan. his verbis: *Ego calcare terram didici non aduare: q. d. hoc à genibus caelesti meo didici magistro Christo (quod ex illo Sacramento quasi de chathedra me dicit) terrena haec pedibus subtertere, despicere, calcibus protrudere, non adorare superaque capite illi magno faciendo sustollere, sed contereere & calcare: quatenus ex opposito magno faciam, dignam, colamque Deum, tradens illi vitam propriae meae estimationis vt alteri non intendam quam eius obsequio: etenim inuicem haec me ipsius Diuinae eius voluntati subiectione, congruam valde acquiram dispositionem, illum in animam meam recepturus, & in pedore meo collocaturus: quando namque ad illum accedimus haec eius est voluntas, vt illum solum queramus & velimus, sic vt terrena haec in nullo nostram sibi alliciant voluntatem. Ne uole pendit Rupertus luctam Iacob cum angelo, quem pene claudicantem à se dimisit: *Claudicat u qui uicit, quia tetigit qui uictus est, nec enim se mors eius & amaroris. Quomodo claudicat uoluitet uno pede terra inmitens, alterum à terra suspensum id est altissimum uis non procreta subdicit non omnino relinquens, ut contemplatus pra. eius dicit, cedine totis uiribus subterras: iste claudus saltu uoluit ascendit sicut ceruus, terramque uix tangere dignatur, cum conuersus sit in caelis est: ueritatem ex parte, uno enim in autum pede, nunc interum illuc suspensus est, donec ueniat quod perfectum est. Contigit haec lucta in terra: atque ex illa uictos claudus rediit, & si modum iniquitatis formamque claudicationis, sciendum est quod pedem unum habuerit in terra, vt illo in terra uires depromeret, alterum uero suspensum in caelo.**

Quo nobis indicatur quod licet uerum sit nobis illicitum non esse inter terrena haec ambulare pedemque in eis figere, eo quod illis ad alimentum indigeamus: porro hoc ita fiat vt cor nostrum in Deum semper figamus: quam potissimum minimo mundo denus, extrema nostra scilicet, & eo modo per haec nobis transuadendum uelut per carbonem: qua ex illis tantum illud nobis sumendum quo praesente indigemus & praecipuum id est animam, spiritum, eisque affectum Deo consignemus. Qui claudus exhibet (inquit D. Ambrosius) saltat tantaque per terram quanta ceruus currit uelocitate & uix illam contingit quia licet in illa uia uultus, cogitationem tamen suam dicit in caelo, in eo conuersatur & delitatur: quia totam suam animam Deo.

Deo consecravit. Verumtamen cum ex toto non possit hac transiua relinquere: esque valere, vixit illis ad vitam necessaria indigens, necessario vnum in terra oportet, vt pedem habeat: quia non potest illis non dare partem sui sollicitudinis: donec accedente tempore se liberum gaudeat ab imperfectionibus corporisque necessitatibus, nimirum quando perfectum de Deo veniat gaudium vtroque pede nulloque claudicans.

Q. D. vt omni solitudine totaque anima expedita ab illa portione quam debet corpori, totum se tradat Deo, & gaudio seu fructu bonorum eius aeternorum, nam propter proportionem quam habent cum illis, quae Deus communit in SS. Sacramento, desiderat vt illum receptum integra & perfecta nos ipsos ei resignatione consecremus, ita vt nullus referret nostrae voluntatis affectus ad inferiora haec & terrena quo namque tempore in communi illa lucta qua diabolus nobiscum luctatur, non prodimus claudi vno pede; quo cogimur illum de terra atollere, vno solum in illa remanente, eam intelligo necessariam rerum praeteritum, quibus ad vitam indigemus alimentum, non est quod de victoria gloriamur: & cum illas pedibus non concidimus, illis quasi dominantes, ne nostrum sibi captiuum affectum, huic caelesti coniugio debita nobis deest preparatio ad quod nobis incumbit insistere quasi nostri quoddam sacrificium: quia in illo oportet nos Deo totos immolare hortante nos Apostolo: *Obsecro vos fratres vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem*. Expedit vt sacrificium a nobis Deo litandum, sit viuum, nec vitam habet nisi quod habet animam: vnde h. Deo viuum offeramus sacrificium, sit oportet vt totam nostram illi immolemus animam, neque terrenum aliquid illam sibi rapiat.

Reiecit Deus vt immunda animalia multis pedibus gradientia, vel per terram pectore repentia: huius rationem allegat Philo Indaeus. Quia per hoc indicare voluit quod anima multis radicibus affixa terrestribus pede multo affestaque multiplici adhaerens, Diuino nequam serui palato, atque vt immunda & indigna a Diuina eius mensa repellitur: *Abominanda est anima quae omnibus aut pluribus partibus haerens vbiq; corporis repens, nec valens ad diuersos calis sui caput atollere, atque sicut muli pedes, ita pedibus carentes reptiles bestia damnantur*. Nihil ad caelestem hanc mensam fas est accedere immundum: immunda autem damnatur a-

nima quae terrenis agglutinata, viribus deficit quibus ad Deum spiritum suum astollat, illam Deo consecratur: quocirca vt inconueniens ad illam venatur accedere. Huc spectat argumentum illud sponsae de sponso suo caelesti sub arboris figura cuius fructum vmbraque dixit sibi fuisse vtilem sed certo quodam limite & vniuersae differentia: *Sub vmbra illius quem desideraueram sedi & fructus eius dulcis gutturi meo*. Per vmbra bona rapit terrena, vt autem restaretur haec eius non rapuisse voluntatem sed sponso sui dulcedinem, ait, *Quem desideraueram. Nam ait (explicat D. Bernard.) sub vmbra illius quem desideraueram, sed quem desideraueram: nec enim vmbra, eius excitabat desiderium, licet sub illa requiesceret, sed ipse sponso cuius semper ardebat desiderio.*

Omnes sciunt desiderium actum esse voluntatis vt probat Theologus: idcirco significat se Christo sponso suo dilecto suam impendisse voluntatem, animamque perfecte planeque tradidisse: quia fructus illius, opera intelligo in eius fauorem & consolationem ordinata, voluptati illius erant suauissima: *Et fructus eius dulcis gutturi meo*. Opus autem quo Christus illi maxime fuit bonumque contulit summum ac optate recreauit, fuisse cenferur illud, in quo se tradidit in cibum & alimentum in SS. Sacramento: hic non comparandas contulit illi delicias, vt effectum amoris sui insinuat verissimum: *In finem dilexit eos*: ita D. Ioan. eius referens institutionem. Hoc igitur est ad quod sponso anhelabat, & huius dulcissimi boni gratia velut fructus suauissimi illum desiderabat, in quo suauitatem bonorumque omnium gustum se inuenisse gaudebat: vtque declararet quod iam quando illi in hac vita hoc conceditur, in qua viuimus alimentum terrenorum indigi, illo non vtatur nisi necessitate coacta ad infirmitatis suae requiem & necessitatum quas patitur alimentum: idcirco dicit: *Sub vmbra illius sedi*.

Quando alibi residemus communiter quietem intendimus & solamen laboris quo pre-mimur, & quasi huius quietis indigi locum licet receptamus a fatigatione recreationis. Humanae vitae labores, nemo negat, nos vehementer fatigant viresque enervant, fames nos tamen deprimit, sitis praefocat, stringit frigus, calor desiderat dissoluit, paupertas angit, necessitates inquietant: re, sed haec omnia evitare non possumus, nosque indubie vehementer deiecit, atque ad laborum subleuamen & recreationem, bonis indigemus nem, temporalibus ac terrenis: sunt enim optimum

H a illis

illis remedium. Quamvis igitur ab his dependen-
 ter & subordinate vivamus, non illa sumere
 oportet nisi in quantum ad hæc præcise condu-
 cit, id est ad fatigationis nostræ & laboris sub-
 levamen, non vero vt ea nostrum sibi futurum de-
 siderium: hoc namque dulcedini tanquam fructus
 sanctissimi Christi, SS. capio Sacramentum, referen-
 tur: huic nos totos decet vt tradamus, tantum-
 que desideremus: *Quem desideraueram*, ita vt
 hæc inferiora à nobis nihil amplius quam sim-
 plicem eorum vsum recipiant ad nostram re-
 creationem laboris, voluntatis nostræ dominium
 soli Deo reseruando: quando panque illud Deo
 perfecte tradiderimus tunc congrue dispositi er-
 mus, animæ nostræ partem erunt & mundæ eius-
 que receptione dignissima.

**§. 8. Perpetua curare debemus sollicitudi-
 ne anima munditiem, etiam à rebus
 minimis qua possent illam inquinare,
 ad receptionem SS. Sacramenti.**

In mystico illo cantico, quod composuerunt
 D. Ambrosius & D. Augustinus, nam vt habet D. Gregorius
 Spiritu sancto interius distante, illud prolo-
 cuti sunt: *Siquidem aliquid, mediatione precedente
 factum est ab illa*: quedam sunt verba ex quibus
 efficax trahimus argumentum quo clare con-
 spicimus quam excellens & supereminens esse
 debeat ornatus habitusque quo par est ad Sa-
 cramentum accedamus Synaxim, quantaque cura no-
 bis sit inuigilandum qua Deo in stomacho ani-
 mæ nostræ debitum concedamus recessum
 quando se nobis in hoc communicat conuiuio,
 vt qualitatibus & dignitati tibi conueniat, quo
 nobis esse possit emolumento: verba sunt hæc:
*Te ad liberandum suscepturus hominem non hor-
 ruiisti Virginis uterum.*

II. Expendunt sancti illi Patres quanta hæc sit
 in hoc expositur Dei misericordia.
 caritate Dei: misericordia qua propter nos verbum
 caro factum est: cum enim tanta sit eius puri-
 tas, eiusque natura diuina spiritualis, non de dig-
 natus est nec abhorruit ingressum in purissimum
 Virginis suum humanam assumpturus natu-
 ram. O singulare beneficium! Maxima fuit hæc
 Dei misericordia qua nos præuenit immeritos
 cumque tanta sit illam in tantum extollunt SS.
 Doctores. Verumtamen ô Domine, quis horror
 in diuinam tuam cadere poterat puritatem ne
 veterum intraret celo puritatem, Paradisum tu-
 rum delictarum, in cuius præsentia sol caligine
 obuoluitur stellæque obtenebrescunt? Pauca di-
 xi quam tibi nauicam parere poterat huius SS.

sinus ineffabilis mundities cui credere debent
 spiritus Angelici etiam purissimi?

Hæc omnia licet vera sint, eo quod puritas
 quam Deus SS. Marti suæ concessit illam omni
 excelesit creaturarum, licet his accedant supre-
 mi Seraphim: nihilominus in cõparatione infi-
 nitæ Dei puritatis cum qua nulla potest cõparari
 puritas, atque supposita infinita Dei immen-
 sitate, respectu cuius nullus dari potest locus qui
 illam comprehendat, licet concurrant amplissi-
 ma sua extensione ipsi cali: horrorem tamen
 adferre poterat illi: præcingere se atque in locum
 illum adeo exiguum & tenebrosum introire:
 quod ab ipso sic factum exspectat Ecclesia: quo
 suprema extollat virginis prærogatiua, quod
 adeo capax perfectiorque fuerit venter eius præ-
 ciosissimus vt illum quem cæli toto suo licet
 ambitu capere non poterunt, capere poterunt
 gratiæ eius excellentia. Deum in illum attra-
 hens: *Qua quem cali capere non poterant tu
 gremio conuulisti.* Si igitur ingressum Christi in
 gremium Virginis Mariæ immaculatam vt su-
 mam misericordiam SS. Patres extollant, eo quod
 cum putum esset adeo & limpidum, nullum ei
 ingressus in illud nauicam attulerit tu perperam
 de quam infinita futura sit eius misericordia, in
 tuum uelle intrare pectus, nec horrorem
 prouocent imperfectiones eius & spurcitiæ: Est
 vt alium intraret Virginis purissimæ uenter
 uoluerit illam gratiarum & munditiæ adorare
 prærogatiua, quæ gratiam & puritatem excedit: Ex
 rei creaturarum etiam angelorum: confidera puritas
 quanta te cura maneat seruandis in anima tua
 gratiam, quam tibi Deus ex purissima sua largitus
 est misericordia: omnemque in corde tuo pro-
 curare puritatem qua rite dispositus accedat ad
 lum recepturus.

Quando ingressus est Elias domum mulieris
 illius cuius filius è uiuis exceleserat, illo vt in-
 gredientem uidit, exclamauit: *heu uir Dei quis te
 recipiat hospicio meritis tuis condigno?* Quis in
 domo sua tanta polleat munditie quæ anime
 tuæ respondeat puritati? Quis ea tibi puritate
 seruiat qua te Deus insigniuit? Hoc mihi certum
 factum impossibile: etenim domus mea immunda
 est uisique purissimis oculis abominabilis, &
 quod, vt peius lugeo, animæ meæ sordetex pec-
 catis contractæ nauicam tibi inferre debent &
 horrorem: *Ingressus es ad me ut rememorarer
 iniquitates meas: quamprimum enim teretis ex-
 pisti domus mea limen, occurrerunt mihi pec-
 cata mea, eaque mihi in memoriam obita re-
 uocasti, quorum attentâ enormitate cogitaueram
 sancti*

sanctitati tuæ dare nequeo hospitium : seuerum
Dei timore supplicium, imo vt certum habeo sig-
num supplicij, exiguæ mez huius præparationis,
quod mihi Deus filium per mortem abstulerit,
Et interfecit filium meum. confesum igitur o-
culos in peccata sua coniecit : nam sibi persua-
debat ex illis se indignam reddi hospite viro
notæ sanctitatis, qualis Elias habebatur : deinde
iudicabat ingressum hominis Dei qualis hic au-
diēte in domum suam, cum esset ipsa peccatrix
argumentum esse quo super se vt certum debe-
ret Dei habere supplicium.

Si igitur ad ingressum viri sancti in domū suā
iudicet mulier singularem præcurrere debere
præparationem, domus suæ & animæ emunda-
tionem, quia vero hæc non præmiserat illam mor-
tis continuo pena sequeretur : tu iudex esto
quanto conuenientior ad ingressum Dei in ani-
mam tuam debeat esse præparatio, quanta præ-
eunte sollicitudo conscientiam tuam expurgan-
di, quantaque præmitti diligentia à te peccata
extirpandi illam inquinantia per peniten-
tiam, dolorem & execrationem. Te appello, quod
si mulier hæc eo quod debeat Eliæ viro san-
ctissimo hospiti ornatum non præparauerit &
cubiculum iuxta requisitam tante pietatis mun-
ditiam, non dubites quin mox filij sui suæ sit
negligentia supplicium : te inquam appello qua-
le putas tuum fore supplicium in tante penam
sæculæ qua ipsam recipis sanctitatem non ea
puritate & munditie conscientie & animæ, qua
par est ipsam Dei sanctitatem recipi & purita-
tem ? Nullam aliam femina hæc mortis filij sui
præter peccata sua, causam accusauit, iudicans
talibus criminibus minus ipsa morte inferri non
posse supplicium. Manum tuam mitte in sinum
tuum, tuamque perscrutare conscientiam, atque
in illa innumera eaque grauissima peccata re-
peries, quibus Deum grauius nimis offendisti, &
cognosce quod si Deum intra cordis tui, intro-
miseris habitaculum per hoc SS. Sacramentum,
iustissime timere possis propter hæc à Deo non
minori quam mortis te puniendū supplicio. Non
patitur Deus totius misericordie ad tantam te labi
calamitatem, sed vt perpensa misericordie eius
magnitudine, qua te dignatur se ipsum in hoc
caelesti conuivio tibi tradens, cognoscas eum sit
epulum in quo tibi corpus suum Sanctissimum
sanguinemque exhibet, non audeas temerarius
ad illam accedere mensam nisi admodum mag-
na præmissa præparatione, culparum tuarum em-
undatione, propriæ voluntatis tuæ abnegatio-
ne, seclerum tuorum remissionem, miseræ tuæ

cognitione, eorum quæ carnis sunt & sanguinis
contemptu, perpetua affectibus ad terrena & pe-
nitura valedictione. Attende Dei sanguinem non
eo modo bibendum quo seclerum tuorum po-
tum: nec enim ea alia quam voluptatis tuæ obi-
bis præparatione.

David mi es in præstidio aquam sitiuit de ci-
sterna Bethlehem & fortasse siti ex belli labore
deficiens, occurrit illi singularis hæc aqua & e-
David
fugatio suo sitim excitans, quæ hanc illi posset nobis in
sedare, atque necessitate vigente creuit & eius hoc pro-
desiderium, quod suspicans militibus suis non ponitur
verebatur indicare: *O si quis mihi daret porum ad exem-
qua de cisterna qua est in Bethlehem iuxta por-
tam! Bethlehem à Philistæis occupabatur circa
2. Reg. 23.
cisternam tentoria sua milites expande-
runt: Statio Philistinorum tunc erat in Bethle-
hem.* Audierunt tres inuicem duces hoc Regis sui sus-
pirium, eiusque per hoc desideria: quocirca nullā
interpositā morā periculi cui se euidenter expo-
nebant, medium hostium suorum agmen per-
fracturi, vitam suam alex supposuerunt: & quā
primum hæc verba Rex emiserat iter cisternam
versus arripuerunt, Dñi sui desideria comple-
runt. Eo perueniunt, & Philistinorum copias di-
rumpentes (sic via vi) de cisterna aquam haufe-
runt & Davidi propinarunt hauriendam. Vt pri-
mum aquam vidit sibi propositam, siquid præ-
stitum sibi ab illis placeret obsequium: attamen
periculum expendit cui se supposuerant aquam
allaturi, vtque tanto hanc eorum constitisse no-
tauit impendio, noluit eam bibere, non animus
illi fuit ad porum, illam solummodo sumpsit
sed Deo consecraturus. *At ille noluit bibere, sed
libauit eam Domino: iudicans aquam hanc quæ
quantum ad periculum empta erat pretio san-
guinis ac vitæ ducum illorum, quibus non habe-
bat in exercitu suo fortiores, nullo posse iure
bibi ab illo qui Deo metitis erat inferiori ac pro-
inde illam soli Deo velle dedicare: Propius sit
mibi Dominus ne faciam hoc. Neque sanguinem ho-
minum iborum qui profecti sunt & animarum pe-
riculum bibam! Aqua hæc sanguis est & vita eius
qui illam obtulit hostibus eam seruantibus, quo
michi illam deferret: nunquid ergo sanguinem
ego bibam? Absit hoc soli Deo conuenit: potus
enim hominum sanguine conquisitus, tanta non
debet vt bibatur facilitate, neque tam exigua es-
iusdem estimatione, sed soli Deo consecratur.*

Eia Christiani quam insignis hic locus vobis
proponitur, quo discatis qua deceat vos præpa-
ratione accedere, qua veneratione cultique re-
cipere D. hoc Sacramentum. Considerate in illo
non

VIII. Exhortatio ad vig. iam preparacionem.

non quid minus ipso Christi sanguine contineri, eius vita, corpore, anima & diuinitate: sanguis eius qui tibi prebetur in potum, sanguis est pretiosissimus: *Sanguis meus vere est potus*. Si David igitur aquam recuset bibere de cisterna à tribus illis adductam illi militibus, ea sola motus ratione quia conuebat quod propter periculum effundendi sanguinem suum vitamque perdendi, sanguis esset eorum & vita: sanguinem autem vitamque hominum congruum non esse voluntati suæ potum, sed Deo litandum, quatenus per hoc se ad condignam accingeret preparacionis sacrificio debitam quod de illa Deo iam facturus erat. Hic ubi sanguis vitæque est Dei, cum sit totus hic Christus eius anima, corpus & diuinitas; quanta maiori consideratione ad hoc te deceat accedere Sacramentum? Si humanum sanguinem bibere indicauerit David; qui per hoc quod bibit, effunditur, casum esse nullatenus permittendum: bibere Dei sanguinem nulla præmissa alia consideratione quam illam effundere, quale potest hoc perferre pedustri accedis præciosum hunc haustus sanguinem Diuinumque sumpturus cibum, nulla præuia animæ tuæ preparacione, nulla debita illi conscientie puritate, quanta in hoc Sacramento reperitur tibi igitur persuade, quod sanguinem hunc effundas, & proterendum eicias; id enim de quo, nullum haurimus emolumentum perditum arbitramur. Si igitur accedas non præmissa totali terrenorum abrenuntiatione, affectuum carnis & sanguinis, ideoque nullum ex sacra communione fructum haurias, quid aliud est nisi Dei sanguinem effundere hæc non præmissa dispositione illum recipere? Qui ergo tam exigua veneratione sumit Dei sanguinem, ut dicatur effundi eius est supplicij reus? Time o Christiane mortis tuæ, peccati Deus etiam tantis irritatus offensis in te assurgit iræ suæ flagello armatus, nec desistet donec te morti tradiderit.

§. 9. Perierunt filij Israel quando recepto à Deo *Manna*, altera vice carnes appetierunt: mortem suam Christianus timeat, si affectu & desiderio carnali ad communionem accesserit.

27 **E**duxit Deus ad celebriorem, nominis sui gloriam populique sui commodum filios Israel de *Egypto*: Vique illos, in terram ducebat promissionis, aliquando tempore permittit eos per deserti diuagari, quibus dum inhæ-

rent se fame timent perituros, quærentque qui cibum illis subministraret carneque potius comedendas: *Quis dabit nobis ad visendum carnes?* occurrerunt illis magisque affligerunt pisces, allia, cepe, quibus in *Egypto* vescerentur & indicabant se modo nutriri viliionibus: quia licet illis manna Deus præstituerat in cibum illud vitam vir vilius substantiæ despererent, quo magis infirmarentur fameque exhaurerentur eorum viribus roborarentur: *Anima nostra arida est, nihil aliud respiciunt oculi nostri, nisi manna*. Recurrunt ad Moysen ut illis à Deo carnes efflagitet in cibum: efflagitat Moyses illaque à Deo impetrat, & tanta quidem abundantia; usque ad mensum diuersum donec exiret per mare rubrum.

Advertit hic D. Cyrill. quod secundo petierint à Deo carnes: prima vice non illat Deus petentibus concessit, sed Moysen præuenit atque illi loquere populo & dic illi ut se præparet: licet enim illi modo carnes non sim quas petunt, erogaturus, cibum tamen illi ministrato multo sapientiore & vtiliore: illo etenim vescentes suauitate demulcebuntur carnis, perditum, caponum, gallorum, iudicorum, & riuo verbo voluptate fruuntur ciborum maxime gratiorum & exquisitorum: ita ut cibis hic eius sit appetitum gustumque satiaturus, necessitati remediis, obalimentum quo in illo fouebuntur: non est quod defectum timeant, singulos enim fami sine cogruenter explebit, tantumque sumptuosius ac magnus, nec paruo deerit, nec magno supererit. Porro filios Israel admone ut se præparent ad hoc riteque disponant; quibusdam enim dabitur illis conditionibus, quibus si defuerint, illo non fruuntur, fameque eneati interibunt: præbet illis *Manna*, gustant & experientia discunt tale quid esse quale Deus futurum prædixerat, atque in eo tanta demulcentur suauitate bonerumque cumulo ditantur, ut determinate non possent nomen aliquod, quod alicui horum, in singulari responderet; unde nomen illi imposuerunt admirationis, quia perfecte quid de tanta suauitate dicerent, ignorabant; unde illud vocarunt, *Manna*: quod non est nomen alicui proprium, sed terminus est interrogantis quid est hoc? Et significat quid est hoc? Et cum ita sit quod haberent subsidium, ita sibi comodum & volupe, sibi tamen conqueuntur non satisfactum, sed denno ad Deum recurrunt carnem postulatari: indignantur illis Deus, & quasi fræna laxatis eorum dimitte de siderijs carnes illis depluit, tanta quanta diximus abundantia, ut per naves exirent, nec non sed laues candidas per aera volantes, cœurices in-

Secundo petierunt à Deo carnes: prima vice non illat Deus petentibus concessit, sed Moysen præuenit atque illi loquere populo & dic illi ut se præparet: licet enim illi modo carnes non sim quas petunt, erogaturus, cibum tamen illi ministrato multo sapientiore & vtiliore: illo etenim vescentes suauitate demulcebuntur carnis, perditum, caponum, gallorum, iudicorum, & riuo verbo voluptate fruuntur ciborum maxime gratiorum & exquisitorum: ita ut cibis hic eius sit appetitum gustumque satiaturus, necessitati remediis, obalimentum quo in illo fouebuntur: non est quod defectum timeant, singulos enim fami sine cogruenter explebit, tantumque sumptuosius ac magnus, nec paruo deerit, nec magno supererit. Porro filios Israel admone ut se præparent ad hoc riteque disponant; quibusdam enim dabitur illis conditionibus, quibus si defuerint, illo non fruuntur, fameque eneati interibunt: præbet illis *Manna*, gustant & experientia discunt tale quid esse quale Deus futurum prædixerat, atque in eo tanta demulcentur suauitate bonerumque cumulo ditantur, ut determinate non possent nomen aliquod, quod alicui horum, in singulari responderet; unde nomen illi imposuerunt admirationis, quia perfecte quid de tanta suauitate dicerent, ignorabant; unde illud vocarunt, *Manna*: quod non est nomen alicui proprium, sed terminus est interrogantis quid est hoc? Et significat quid est hoc? Et cum ita sit quod haberent subsidium, ita sibi comodum & volupe, sibi tamen conqueuntur non satisfactum, sed denno ad Deum recurrunt carnem postulatari: indignantur illis Deus, & quasi fræna laxatis eorum dimitte de siderijs carnes illis depluit, tanta quanta diximus abundantia, ut per naves exirent, nec non sed laues candidas per aera volantes, cœurices in-

Indignantur illis Deus, & quasi fræna laxatis eorum dimitte de siderijs carnes illis depluit, tanta quanta diximus abundantia, ut per naves exirent, nec non sed laues candidas per aera volantes, cœurices in-

telligo ita vicinas vt manibus apprehensas comedere ad satietatem: porro hanc carnis abundantiam subsecuta est Dei ira, & vix ceperant illis vesci, imo adhuc ore masticabant & ecce furor Domini strage in eos debauchatus est miseranda: *Abiit carnes erant in dentibus eorum* & ecce furor Domini conuersus in populum percussit eum plaga magna, atque ad perpetuam rei memoriam & cadaverum multitudinem prostratorum, hoc loco illi inscribit iussit Deus Epitaphium: *Sepulchra concupiscentia*, id est: vt posteris horrorem incutiant nec deprauatis suis seruiant appetitibus, tale conueniens supplicium à populo meo sumptum: volo vt omnibus constet, quod in eorum impletione desideriorum, atque in eodem loco quo concupiscentia suae satisfecerunt, in eodem mortui suae & sepulti: *Desiderium eorum attulit eis, non sunt fraudati in desiderio suo.*

V. Potro vix capio qualiter eorum cesserit desiderijs, si illos vita priuauerit? Respondet Incongnitum disculcati: *Exaudi Dominus postulantes diuersimode: quandoque ad votum & non ad utilitatem.* Postularunt hi à Deo quod illis minime expediebat, conceditur illis impleturque eorum desiderium: verum cum in hoc mors eorum lateret, licet petita receperint, mortem tamen non euaserunt: *Exaudi fuerunt Iudei postulantes carnes, quia impetrauerunt quod volebant, sed non ad utilitatem eorum, sed magis damnum.* Sed Domine nisi quæ ratio prima vice illis petita negasti, & plus satis & ad votum annuendisti? Secunda vero vice tanta prospicis illis abundantia sed paciter illos occidisti? Eleganter respondet D. Cyril. Prima vice venia dari poterat petitioni carnis: quia hucusque nec viderant nec gustauerant Manna, & quantum in se bonum continebat ignorabant. Porro postquam illud iam gustassent & experientia comprobassent quod paruis esset: *Omnia desideria mentium in se habens, nec haberent quod amplius desiderarent, quod carnes petant signum est ipsos nimio carnis affectu teneri: vt autem hic non conueniebat epulo illi celesti à Deo illis preparato, quandoquidem ostenderent se plura facere appetitum suum quam beneficium ipsi præstitum, culpa præna respondeat, eorumque clades sit alijs: terrore atque in ea hæc scribitur Epigraphie: *Sepulchra concupiscentia: etiam concupiscentia rerum terrenarum in hoc pane celesti, mortem illis conciliauit.**

VI. In facto eloquio nomen Caro, supponit pro quibuslibet bonis terrenis: *Omnia caro sunt: quasi d. omnia terrena non nisi terrenum sunt &*

forde: eadem phrasi Apostolus hoc nomen v. nalia usurpat, vt Romanis persuadeat ne terrenis afficiantur suisque seruiant cupiditatibus: ait enim: *Non secundum carnem ambulemus.* Hic igitur indicat Spiritus S. quod quia filij Israel affectum suum nimium erga terrena testati sunt, celestia hocipendendo, quæ Deus illis in Manna conferebat: postquam illa iam gustassent, puniuit Deus eorum morte concupiscentiam; illam etenim meretur qui bona postulat terrena quando fruunt & iam experientia noscitur saporem celestem. Quid per hanc intendis hystoriam. Probat Diu. Bonauentur. lumen Ecclesie lucidissimum & gloria Seraphici Patrie Francese inelucta Religionis sufficientia figurarum quibus variè obumbratum legimus SS. Altaris Sacramentum in triplici lege, naturæ nempe Moysi & gratiæ: agens autem de lege Moysi sentit figuram huius legis Sacramenti magis expressivam fuisse Manna ob multas congruentias quas ad iucit.

Prima igitur sit: quod sicut Manna de terra non generabatur sed de cælo descendeat. *Panem de cælo prestisti eis:* ita similiter Diuinum hoc Sacramentum non est quid de terra productum, sed virtute celesti in terram descendit atque operante Spiritu S. compositum est in Virginali vtero SS. Virginis Mariæ: *Verbum supernum prodiens, nec Patris liquens dexteram.* Secunda sit: quod omnes ciborum completeretur sapor, ita vt illo palti imaginari non poterant esse quid aliud quod desiderarent: quodque eorum postea ad votum placere voluptati, nec non vescentium se attemperabat per omnia capacitati. In huius diuini Sacramenti conuiuium, tanta conficitur anima dulcedine, vt aliud ipsa non possit imaginari bonum quod eam satiet, tantumque se eius conformet capacitati, nam quicquid ex fructu eius accipit ad mensuram spiritus & deuotionis qua communicat: iustus & in pietate perfectior in signis refert augmentum: paruis autem & qui in ea non tantum profecit fructum haurit iuxta suæ modulū capacitatis. In illo Manna tantum illi satisfactum erat qui multum collegerat quantum illi qui parum, atque in hoc Sacramento tantum recipit ille qui parum accipit particulam quam qui totam formam, & sicut gratia quæ communicatur tantum tribuitur in eius sumptione, iuxta Theologorum sententiam tantæ gratiæ plenitudinē ditabitur qui modicam tantum sumperit particulam & quanta qui totam hostiam sumperit.

Error fuit quorundam huius temporis: qui formam

nalia desideria

Rom. 8.

In 4. sent. dist. 8. ar. 1. ar. 2.

VIII. Variæ congregatiæ Manna cum SS. Sacramento. Prima. Secunda.

23

IX.
Error
circa hoc
Sacramen-
tum re-
fellitur.

formam recipit maiorem vel plures hostias ma-
ius etiam sanatur gratia incrementum. Hic est
inhibendus; quia licet verum sit errorem non
sapere si quis dixerit quod gratiam causet quo
tempore durat species Sacramentales, & quan-
tò plures recipiuntur formæ, tantò copiosior in
animam proficere debeat gratia: hoc nihilomi-
nus magnum posset parum doctis auferre in-
continentis: indicarent enim multam illis adimi
gratiam, quæ illis in hoc Sacramento confertur,
si forma illis negetur maior pluresque hostiæ;
debet autem hoc evitari; nec enim quoad figu-
ram plus ille habuit qui multum collegit Man-
na, quam qui parum, omnibusque quantum est
ex parte sua æqualiter proficit: maiora vero gra-
tiæ augmenta quæ in illo recipis, scias illa non
esse sumenda ex maiori forma quam recipis,
sed ex ferventiori devotione qua comunicas.

Tertia.

Ultimò adducunt SS. DD. plures rationes &
& congruentias quibus confirmant convenientiam
figuræ cum figurato, inter Manna & SS.
Sacramentum, habeaturque hæc principalis,
quod cibus ille, sicut hic, de caelo descenderet, &
quia talis bona communicabat caelestia, terrenis
his & infimis infinità differentia digniora sit
igitur nunc hæc nostri argumenti ponderatio.
Si Deus morte peniat filios Israel quia gustato
iam Manna postulam à Deo bona terrena, iustà
penam, eorumque carnalis appetitus mortificatio-
ne, atque ad confirmationem quod in istis affecti-
bus quos testati sunt, illos supplicium oppressit
rigore mortis, in signum penæ: ita iusti-
tiam ob eorum temeritatem, hoc velit Deus E-
pigraphium inscribi: *Sepulchra concupiscentiæ*:

X.
Terren-
tur indi-
gne com-
munican-
tes.

quia ibi mortua est eorum concupiscentia: quo-
nam Deus supplicio plectet Christianum, qui ex
eius misericordia novit Deum sibi in Divino
hoc tradi convivio, nec ignorat, quantæ sint ille
delicia quibus in illo demulcetur: nihilominus
carnalibus inhiat & delectatur. Quam penam
talis meretur culpa quæ in medio trititionis ma-
ximorum bonorum quæ posset optare illique
in hoc Sacramento comunicant, adhuc terren-
orum demonstrat affectum illosque ab anima
sua non expellens ad S. accedat communicatio-
nem? Quod Deus Gentilibus, Mauris, & Arabi-
bus, absque villo eorum damno bona concedat
quæ possulant terrena: quod illos Divino suo iu-
dicio patitur desiderijs, non adeo mirum videre il-
los ex desiderio quo flagrant illa petentes: quan-
do quidem ignorant quæ Deus bona suis com-
municet: ceterum quod Christianus qui lumine

fidei cognoscit Deum esse illum hic sibi tradidit,
quem cum habuerit, nihil illi potest deesse: nihil-
ominus animâ terrenis afficiatur voluptatibus,
affectusque bonorum illam sibi rapiant, quæ cū
tam parva sunt, qualia sunt temporalia, tale non
merentur nomen; eorum omnino oblatu quæ
Deus illi concedit: culpa est non levi digna
supplicio: & quod grauius est quod tu qui S. fre-
quentas communionem in qua experientia didi-
cisti quanta sit deliciarum affluentia, eam te
Deus in hac cumulat non obstantibus his deli-
tibus, illas radicibus ex anima tua non evellas quas
prava postulat à te concupiscentia: casus est qui
merito tibi mortis tæ formidinem incutit.
Animo revolve in hac sacra communione su-
perferibi hanc Epigraphem: *Sepulchra concupis-
centiæ*, quo tibi declaretur quod si ad illam ac-
cesseris eius addictus affectibus, merito etiam
quæ timere possis quod dum illis ad votum futu-
ris, licet Deo sic permittere, tuam in illis mor-
tem invenias. Ni fallor infirmat hoc Apostolus
agens de debita preparatione ad S. communio-
nem, atque de penâ quæ manet accedentes in-
digne: *Qui enim manducat & bibit calque iudi-
cium sibi manducat & bibit* Sibi certo perit ad
quod iudicium mortis bibas, qui indignus hanc
mensam frequentavit: nam indignitas eius in
hoc consistit quod affectus carnis & sangui-
nis penitus non eradicit, nec illusiones tel-
cundat concupiscentiæ: & sicut hic est eius se-
pulchrum propter mortem quam nobis iacet,
ita sciat quod ad illam accedens indigne mortis
portis sit quam proximus.

§. 10. *Ut quis digne S. frequentet commu-
nionem, expedit ut adeo liber sit ab
omni carnis & sanguinis affectu quasi
esset illi mortuus.*

Quantum novi nondum ex integro titu-
lum exposuimus huic præscriptum Sa-
cramento: *Sepulchrum concupiscentiæ*.
Hæc autem declaratio nobis clarius exposcit
preparationem SS. Sacramento convenientem.
Sepulchrum vocamus locum in quo cadaver
reconditur, velut sepulchrum Regis locus est in
quo Rex ism mortuus sepelitur: vocari igitur
sepulchrum concupiscentiæ locum significat in
quo concupiscentia iam mortua delitescit. D.
Thom. definitur concupiscentiam. *Appetitus de-
lectabilis circa bona quæ sunt secundum sensum, ut i.*
Noveris igitur in hoc Sacramento ita senti-
entiam

I. quendam esse carnis appetitum, ac si respectu
 eius esles mortuus, taceat hic mortua & sepulta
 concupiscentia. *Concupiscentia & desit anima mea
 in atria Domini.* Optat & desiderat anima me,
 sed accedet ad domum Dei & diuinum eius
 tabernaculum, dehect, & moritur quoad concu-
 piscenciam suam sensualem: quia carnis affectus
 in huius receptione Sacramenti, decet vt mor-
 tui sint: est etenim sepulchrum in quo mortua
 & sepulta maneat anima quantum ad vitam
 carnalem, affectus & concupiscentias sen-
 suales.

II. In SS. Sacramento nos ipsos Deo litamus in
 Nos cum sacrificio: qua sic ut in illo Christus Patri offerit
 Chilio, qui caput est corporis mystici Ecclesie: dum
 illo se offert vt caput pro nobis, secum offert
 totum corpus: quoniam ad hanc indicandam no-
 stram cum Christo incorporationem in sacrifi-
 cio missi: pcepit Ecclesia vt in calice cum vi-
 no vt verborum conueniendo in sanguine. Chri-
 sti, aqua modica immisceatur, vt incorporetur
 atque ex viroque vnum efficiatur totum. Fre-
 quenter lego in SS. Litteris aquam sumi pro
 populo. *Aqua multa populi sunt.* Vt igitur decla-
 retur qualiter populus se debeat incorporare
 Christo qui semetipsum in verum sacrificium
 per hoc Sacramentum Patri consecrat quodque
 ex ipso & nobis fiat vnum sacrificium offeren-
 dum, ad hoc vult vt mixtio fiat aquae cum vino,
 ita vt hoc sit sacrificium Christi, & nostrum quod
 Deo offerimus: nam cum illo nos ipsos pariter
 offerimus. Gratissimum Deo est sacrificium, pu-
 rum & ab omnibus carnalibus liberum affecti-
 bus, hoc est quod Deum placat & maxime qua-
 do offertur in satisfactionem peccatorum: sed in
 hoc sacrificio nullam patitur mixtionem nec
 guttam appetitus sensualis nec quidquam car-
 nem redolens. Itaque vt Deo sit acceptum,
 oportet vt sacrificium sit ita à carnis & sangui-
 nis emundatum passioibus quasi iam illis iam
 esset mortuum.

III. *Et mor-
 tuus affe-
 ctibus carnali-
 bus.*

30. Olim mandauit Deus vt sacrificium litandum
 pro leproso certis iisque mysticis perficeretur
 circumstantijs nimirum de duobus passeribus
 hac preparatione immolandis vt vnus iugula-
 retur, alter vero liber demitteretur & eo te m-
 pore quo primum occidebant, alterum demitte-
 rent in aëta liberum: *Vi in agrum per syluam eno-
 laet.* Mirabilis sane conuersio passerum, quae
 nobis optime declarat propositum argumentum,
 ne liber dimittatur vnus donec alter fuerit oc-
 ciscus, ac si ex morte vnus procederet libertas
 vt aqae alterius. Bini hi passeris corpus & ani-

ma designant, vt vtrumque Deo delictum in hoc
 Sacramento immolare sacrificium: cum enim
 sit in nostrum scelerum satisfactionem opti-
 me figuratur in sacrificio leprosi: quia ad eum
 modum quo lepra commaculat reddique cor-
 pus abominabile eius qui lepra inficitur: ita
 peccata inquinant redduntque animam execra-
 bilem, ea committe uem: pro illis igitur diuini
 hoc instituitur sacrificium: cumque pro illis of-
 feratur, Deo consecrate debemus corpus, ani-
 mam, carnem, & spiritum: verum hoc ordine vt
 caro immoletur iugulata & quasi vita priuata
 non quidem morte naturali: nostram etenim morte
 Deus non postulat, vt notat D. Chrysol. contra
 quosdam hereticos, sed mortificatione affectuum
 eius appetituum, illa nimirum morte inquit O.
 Rom. rig, quam nobis praecepit Apost. *Mortificate mem-
 bra uestra qua sunt super terram:* non materiali
 ferreo cultro qui iugulum praescindit, sed cul-
 tro mortificationis, qui carnales rescindat appeti-
 tus, eosque sic enervet quasi forent mortuati:
 que ex hac mortificatione & morte affectuum
 huius passeris sequetur vita spiritus, efficacia deu-
 otionis, etenim oblata Deo carne mortificata
 in ordine ad suos appetitus, euolare poterit abs-
 que vilo impedimento ad spirituales profes-
 ctum, & per hoc Deo gratum offeretur sacrifi-
 cium, hac confirmate illi se vnicus quod in
 SS. offertur Sacramento.

Inde colligit D. Ambros. declarationem dua-
 rum sententiarum in L. Deutero: hic enim Deus
 sic loquitur: *Ego occidam & ego viuere faciam.*
 Quid occidit Deus? *Carnem vtiq; affectus car-
 nisque appetitus, desideria bonorum sensualium:*
 haec Deus occidit: *Ego occidam:* Et quid viuifi-
 cat? *Spiritum sine dubio:* nec enim spiritus viuifi-
 catur nisi caro mortificetur: Itaque nullum Deo
 gratum immolabitur sacrificium nisi illud in
 quo vita dedicatur spiritualis, autem cum
 mortificatione carnis.

Quinimo Christus morti iam proximus (vt
 notat & eleganter probat Orig.) hoc idem con-
 firmat dum ait: *Spiritus quidem promptus est, caro
 autem infirma:* quasi declarans quod spiritus
 promptus & excitatus ex eo procederet quod
 caro debilis esset & infirma eiusque virtus ac-
 tenuata: igitur si Deo te velis in S. Communione
 consiguare, mortifica, etradica atque penitus
 ille affectus carnales appetitus tui: illa nam-
 que mortificatione spiritus liberrime ad Deum cedere
 euolabit, tu vero dignum eris diuino palato sa-
 crificium. Hoc inter alia notauit à Deo obserua-
 tum dum filijs Israel Mauus deplueret, nimi- de
 rum gypso.

Ho. 14. in
 Epist. ad
 Rom.
 Rom. 1. in
 Colof. 3.
 Ser. 27.
 Deut. 32.
 39.
 V.
 Ita occi-
 ditur ca-
 ro & vi-
 uificatur
 spiritus.
 Ho. in 17.
 Matt. 26.
 VI.
 Et Mau-
 na prae-
 debet
 sa. egressis
 de

rum factum hoc non fuisse donec egressi fuissent de Aegypto, cum autem egressi fuissent statim illis de caelo velut pluviam illud largitus est, Aegyptus designat bona terrena, carnem & sanguinem, quia sicut Aegyptus locus fuit Babylonis & confusiois, ita sunt bona terrena & carnalia, non enim nisi confusioem in anima generant & inquietudinem. Vt igitur indicaretur Deum tibi non concessurum SS. Sacramentum donec liber esses atque ex toto affectus carnales ad temporalia extripasses; adire non eis Manna concessit, eius figuram, donec omnino egressi essent de Aegypto & servitute, qua anima per peccatum affectumque carnis premitur id est Aegypto confusiois; cum enim sit pax, charitatis, amorisque Sacramentum servari non debet Aegypto ita calamitosa; rescindantur ad ea affectus & eliminentur appetitus ambitionis, impudiciz, vindictz, odij, & contemptus proximi; quando namque in his argue in affectu eius quod illa sunt, anima ad statum accedit adeo seculum ut nulli deinceps vite carnalis subiacet; passio; quoniam illas omnes habeat velut mortuas tunc recipiendo tanto Sacramento censetur dignissima.

VII. Si SS. hoc sit Sacramentum in cuius institutione supra modum emicat virtus humilitatis, qua ratione in illud intrare potest ambitio & superbia qua inuicem? Si non reiciens propriam cogitationem estimationis & proximi tui de seipsum? Si in illo floreant puritas & munditia Dei, qua ratione illi convenient sordida & impura preteritionum oblectamentum & impudiciz proposita? Si Sacramentum dicatur misericordiz & clementiz, que illi convenientia cum vindicta tue desiderijs? Si Sacramentum nominetur charitatis & propter hoc illud scribitur *S. Eucharistia est bona charitatis* quomodo quadrabit illi odium malaque voluntas in te contra fratrem tuum? Ante omnia Aegyptum desere, hos rejice affectus, desideria ad terrena reuera inordinata. Quando namque hac mortificaveris ita ut assurgere amplius non audeant ac penitus superaveris quasi essent mortua, e contra vero in te vivant affectus spiritus & ita illos Deo consecres, securus accede ne timeas ad S. Communionem.

VIII. Expendit D. Bernardus preceptum Domini datum Abrahz quando immolaturus erat Deo filium suum in holocaustum: sic enim illi precepit: *Exi de terra tua & de cognatione tua &c.* & sub pena capitis ne manseris in illa. Insuper iniungit ut labris excedat paternis, illisque iam

egressus montem ascendat Deo filium suum tantum dilectum & vnguentum sacrificiorum & egressus paucis comitatus servus ac filio suo cura potestatem montis in cuius vertice filium erit oblaturus, famulos ad dicitur, solumque filio comite montem ascendit. Quid nobis Deus in huius sacrificij significat circumstantijs? Nimirum illud quod necessarium erat ad in roentum sacrificij vnguenti filij Dei in SS. Sacramento, nos ipse in illo incorporando ut pariter imitabimur. Primo te ascendere oportet ad montem sanctum Ecclesie id est ad summum perfectionis apicem secundum ordinem & dispositionem doctorum Evangelicorum. Hec enim est altissimum Ecclesie culmen, & continuo de terra domoque tua abcedere: intelligo carnis & sanguinis affectus reuminate qui sunt terra tua, quia in illo salutaris, vivis, & moreris, & solum ascendere comite intellectu tuo fide instructo in cognitione dignitatis huius D. Sacrificij: cetera tantum in illa potest prospera per lumen fidei quia terra tua debet naturalis lumen rationis: Sedes in debet nullo alio socio oblatum hoc sacrificij quia illi convenient cognitio Dei per fidem huius mysterij. Ascendat igitur homo cum egressus fuerit de terra desideriorum mundanorum, oblectamentis (accedens ad Sacram Communionem) carnis ac sanguinis si namque ad illam accelerat hoc modo preparati, quo mortui sunt carnales noster delicta plurimum nobis profuerit & liberius eius fruemur delictis, & spiritus soluta ac expeditus ad illas evolvat nam voluptatibus mundis affectibus irritis, seipsum frui non sumus exlestibus: tunc oportet illi preceant quod illi ponitur, atque in eorum presentia succidere debent velut mortui. Ingressum templum Dagon Arca Domini, & ilico ad eius conspectum corruat: statua Dagon: statua hac mundi delicta velupat, terrena desideria, affectusque carnales: arca vero SS. Sacramentum ob rationes alias declarandas: Vt igitur denotet Spiritus S. Dagon voluptates istas affectus & desideria correre eorum debere ut mortui quodque nos in delictis bonis que ponamus que Deus in Seta communiione & partitur, accedere debet animus velut mortui in ordine ad predictos affectus, hoc agit ut ad Arca presentiam, Dagon in ipso templo in terram corruat: quia in ipsa proptia terra in habitatione correre & mori debet caro secundum suam concupiscentiam & appetitum, ut ad Dei presentiam in hoc SS. Sacramento perveniat.

S. in Lev.

§ II. Larvam induit Deus cibi, in hoc SS. Sacramento ad necessitatis nostrae remedium, & nos quoque tanto bono recipiendo larvam induamus.

Refert D. Chrysol. grauem inter se & D. Basilio disputacionem, an licitum sit se ipsum transfigurare, quod alijs terminis Theologi, an in aliquo casu liceat mentiri, & licitum non esse hoc nititur fundamento: quia mihi qui Petrus sum, illicitum est dicere, Ioannes sum, nec quidem vt totum mundum lucrifaciam: quia huius gratia nec vinum quidem licet proloqui mendacium: cum illud ex natura sua malum sit, & rationi contradicatur, naturale deinde nemini licet malum facere sub spe & remedio alicuius boni. Et concessio quod illud sit contra principium illud naturale: *Bonum est impleri iudicium, & malum fugiendum*, nihil est quod possit mendacium coherere & facere licitum. Hoc supposito illicitam quoque erit seipsum transfigurare & cum Ioannes sit velle personam praesertim Petri: cum in hoc pateat manifeste mendacium, nec minus possum operibus quam verbis fallere: illa aliique rationes pro hac adducta sententia grauem patienti difficultatem nec minorem habent ad probandam efficaciam.

Porro D. Chrysol. constanter tueri esse licitum, probatque multis exen. p. s. sanctorum. Iosue hostes subita irruptione prostrans, hac v. s. est bellifertura, qua victoriam de hostibus populi Deo retulit illusterrimam, seque transfigurauit. In SS. litteris laudatur Michol quando liberatura conuigem Dauid de manibus ac. m. i. m. i. s. t. r. i. s. p. a. r. i. s. s. u. i. Saul statum seu larvam in le. s. t. u. l. o. c. o. l. l. e. a. u. i. t. m. e. n. t. i. t. a. D. a. u. i. d. i. n. i. l. l. o. d. e. c. u. m. b. e. r. e. i. n. f. i. r. m. u. m. c. u. m. i. a. m. l. i. b. e. r. e. u. a. l. i. s. s. e. t. a. t. q. u. e. i. n. t. u. r. u. m. f. e. r. e. c. e. p. i. s. s. e. t. A. l. i. u. s. P. r. o. p. h. e. t. a. e. x. m. a. n. d. a. t. o. D. e. i. s. i. n. g. u. l. a. r. i. c. a. p. u. t. s. i. b. i. o. b. u. e. l. a. t. v. u. l. t. u. m. q. u. e. c. o. m. m. u. n. i. t. a. t. f. e. s. i. n. g. e. n. s. i. n. f. i. r. m. u. m. v. t. D. e. i. p. r. a. e. c. e. p. t. u. m. e. x. e. q. u. e. r. e. t. u. r. C. h. r. i. s. t. u. s. d. u. o. b. u. s. i. l. l. i. s. a. p. p. a. r. e. n. s. e. u. n. t. i. b. u. s. i. n. E. m. a. u. s. s. e. i. p. s. u. m. i. n. f. o. r. m. a. p. e. t. e. g. r. i. n. i. e. x. h. i. b. u. i. t. & : *Venit se longius ire.*

Ad huius confirmationem adducit D. Chrysol. casum cuiusdam medici expertissimi qui infirmum curaturus, cui ad recuperandam valetudinem expediebat aqua potus, nec illam poterat bibere, composuit vas tectum nouum, illudque micis in caldarium vini, vt ex illa colorem, odorem, & saporem hauriret, quo oculos

infirmi decipiens odorem, pariter & gustum, sibi perficiens, nihil minus se vinum bibere, aquam bibit & optatam ascriptus est sanis. Quis factum huius medici trahat in calumniam? Quis veritatem hanc vt malam accuset, egrototo ita commodant? Quis illum iure reprehendat? Exempla sunt, haec praelara, & hoc praesertim medici, plane declarat licitum esse his vt ad inuentionibus, quando ex illis tale operatur bonum quale infirmus huc consecutus est, per expertissimi doctoris industriam, imo mihi magis seruit ad aliud quod Christus nobis adducit de seipso multo sublimius dignus, & eminentius. Languebamus nos homines egroti per peccatum mortale nec vltim erat in tota iustitia remedium quod vltim posset adferre. Subditum: quocirca nostri miseris Deus solum solum misit nobis medicum salutis: eo sine descendit Christus in mundum nostris infirmitatibus remedium: *Non est opus valentibus medicis, sed bene habentibus*, dixit seipsum intelligens sine meque in quem de caelis ad terram descendisset. Praescripsit, vt medicus caelestis tanquam efficax ac necessarium remedium carnis suae cibum potumque sanguinis: *Nisi manducaueris carnem filij hominis & biberis eius sanguinem, non habebis vitam in vobis.* Heu Domine mihi quam parit nauseam carnem edere humanam sanguinemque bibere, vel ipsa eius cogitatio mouet stomachum: & quamuis remedium sit ita necessarium & efficax saluti nostrae, semper tamen refragatur stomachus & cibum hunc potumque accipere seculari: vnde ex hac repugnantia nouam in hac medicina difficultatem sentit infirmus. Si remedium hoc o Domine statueres in pane & vino communi hominis alimento & stomachum inflammante, nemo non hominum summa hoc caperet facilitate & commodissime salutem adipisceretur.

O caelestem medicum! O infinitam Dei sapientiam! O immensam eius misericordiam! Quis ne nobis remedium desset, medicinam proponit naturae nostrae conformem. An homo nullam sentiret in pane & vino nauseam? Nequaquam: an his libenter vincerent? Vtique. Fiat igitur vas quod panem vinumque redoleat, & videatur tale quid esse, & sit caro Christi & sanguis & quamuis gustus panem vinumque percipiat, & oculi corporei hoc vt tale quid iudicent, & olfactus in odore item praesumat, sciat tamen anima, non esse panem non vinum, sed carnem sanguinemque Dei: *Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus.* Hoc est nostrae

III.
Ita Christus se transfigurauit in SS. Sacramento exemplo medici.

nostræ necessitati remedium, & ægritudini nostræ medicina. Et si quia caro est humana & sanguis, aliquem cauteret in bis horrorem eius receptio in propria specie: iam tamen nullam potest mouere uulscam, quandoquidem diuinitus ille medicus nobis carnem hanc & sanguinem porrigat in vase huius SS. Sacramenti in amoris sui igne coactum, in quo sub speciebus panis & vini, gustu, iustro proprijs & æquimodis nobis traicit corpus suum, sanguinem, animam, & diuinitatem.

34. Ea de causa se transfiguratur cumque sit Deus & homo, videtur vult ad salutem nostram id quod accidentia illa nobis representant, que cum sint panis ac vini, videtur nobis vult esse panis ac vinum: cumque sit Dominus creaturam absolutam, se transfiguratur & nobis offert tanquam creaturam, ea tantum intentione vt homo facillime medicinam accipiat, & securissime inueniat morbo suo remedium: in tali vniuersa visa est benignitas? An talis inueniri potest sapientia? Talis intelligi misericordia? Vt Deus se transfigeret quo videatur creatura, tantum vt se nostræ contemperet & conformet conditioni, quatenus recepto hoc remedio illi conformi obtineat salutem, vtque se tradat in cibum gustu nostro sapidum, & hoc in nostram commodum? Ad quæ hæc nos non obstringit tanta benignitas? Quem non sibi talia subiecit misericordia? Quis talem non admiretur sapientiam? Quomodo illum non sequitur oblecta sui anima solummodo eo fruitur?

IV. Quod si ad nostram salutem tale Deus edit stratagemam, quod ab eius maiestate & magnitudine videtur profus alienum: cum enim Deus sit immensus, omnipotens, infinitus, & incomprehensibilis, se tamen cibum efficit hominum, & non quolibet modo sed se transfigurans in vnam ex suis creaturam, & quasi recolligens ac contrahens immensitatem suam: quid nobis in tanti beneficii par est rependere gratitudinem? Si Deus in illo vescamur se transfiguratur, vt nostræ se contemperet naturæ, veltque videtur quod non est nos ipsi veltillum comedamus: nunquid suadet ratio vt nos conformemus & hinc cibo contemperemus? Deus se transfiguratur hominemque facit: oportet vt illum comestur nos transfigeremus, & qui moribus homines sumus, Deus esse videamur, vt non sciamus nisi Deum, non agamus nisi de Deo, non velimus aliud nisi Deum. Et sic Deus in amoris igne se nostræ atque conditioni, transfiguratione vasis huius SS. Sacramenti, in quo nobis carnem

suam exhibet & sanguinem: ita similiter in igne amoris illi similes esse debemus: quomodo enim homines sumus, diuino tamen traditi amoris, qui in se ipsum nos transformatur, quid amplius appareamus quam sumus, nec minus quam Deus, & quidem eo modo vt iam in nobis non affectus hominum sed conditiones appareant Dei.

Deus adeo benignus & misericors in nobis debet manifestari benignitate & misericordia erga proximos. Deus ipsa puritas & mundicia declarari debet in animæ nostræ puritate, in corporis actionibus honestis, in verbis castis & operibus munditie resurgentibus. Deus ipsa longanimitas & patientia: quandoquidem tot annis hæc in perferendis peccatis vestris melius demonstraret, nec vos confundat vitamque adimat illis immensis, decet vt cognoscatur in patientia nostra & longanimitate, in perferendis iniurijs & aduersitatibus. Deus cū talis sit pro me ita se humiliavit vt designatus non sit formam letici accipere, sed iugiter fungij officio: Non rapinam arripuit, sed esse se equalem Deo, formam serui accipiens in similitudinem hominum factus & huius inuentus vt homo: declarari debet in nostra humilitate nostræque vilitatis cognitione. Deum tam insignis iniuriasum condonator, vt non tentis iniurijs quibus illum afficimus, nona nihilominus nobis conferat beneficia in tollerata remissionis omnium: par est vt illececat in eorum calurniantibus nos ignoscantibus. Deus ipsa charitas & amor meus ac proximi, qui nos amat infirmitate multo, quam ipsi nos amare possemus velim vt in nostra charitate emicet in ordine ad amorem eius & bonum proximi nostri illius se per omnia amando & proximum saltem vt nos ipsos. Has hasus à nobis postulat Deus in recognitionem eorum quas pro nobis assumpsit in SS. Sacramento ad nostram salutem: etenim vt ad illum accedamus, expedit vt conditiones nostras morelque hominum inueniamus in conditiones morelque Dei: & qui pius homines eramus fræcidi, imperfecti, & ad carnem malum faciles, exurgere par est in vnos Diuinos, fortes, in fide constantes, in charitate feruentes & perseverantes, nec non in spe solidissimos.

Propheta Regius mentis oculis attendit mutationem illam quam in nobis facturus erat. Hæc vultum Dei incarnatum de qua ad litteram sic loquitur: Hæc mutatio dextera excelsi. Mirabilis vultus insinuat effectus in nobis per incarnationem patris verbi Dei operandos, & considerans mutationem dexterae nostræ Dei.

IV. Ita nos simplices spiritaliter debemus transfigurare.

47

nostram adeo in signum & eminentem, illam vocant mutationem dexterae ex celsi, id est digna eius omnipotentiae: etenim nemo dextram in Deo creditur aut suam sicut in vobis & in me: sed nomen hoc attribuitur attributo in quo harum manuum opera cognoscuntur: manu namque dextera communiter opera facimus graviora & fortiora: & quae maius modum. Deus omnia haec efficit in quantum omnipotens; idcirco omnipotentiae eius nomen adscribitur: manu dexterae in ijs operibus a quae illa requiritur: mutatio humani cordis ex carnali & terreno in caeleste ac Divinum: opus est omnipotentiae Dei: cuiusque dextera, Dextera Patris: terreni Christus est & per eum omnipotentiae suae effectus opera: *Omnia per ipsum facta sunt* q. d. Hoc ipsum mutare scilicet cor, ut loquar ex filijs: ita huius creare gratias, & qui longe à Deo erant: seriatim, adducere proximos, carnales, terrenos, humanos euehere spirituales, caelestes & Divinos: opus est omnipotentiae dexterae Patris. At tamen dicimus opus hoc esse SS. Sacramenti: cum enim mysterium sit quod reducit ad articulum omnipotentiae Dei: cum opus sit eius omnipotentiae tales in nobis operari effectus, a quo dubio dicere licet opus esse eius dexterae, & beneficium esse quo Deus nos praeuenit in SS. Sacramento dum tantum in nobis operatur mutationem qua decet nos ad eius receptionem accedere: quia nec panis nec vultus affectus hominis illo inspectore in quo requiescit, sed plane Divinos, & cum Deus non sit in natura; illum tamen motibus praefert, sicutque eius conditiones modisque agendi Deo magis quam hominibus proprias: haec etenim est illa laus quae correspondet illi quam Deus in hoc caelesti induit. Sacramento, qui verus Deus & absolutus creaturarum Dominus, humilis vult apparere creaturae: & servus in speciebus panis & vini, quas in illo oculi conspiciunt corporis: oculis licet fidei Deum ipsum in illo cognoscimus sub illis speciebus: & hoc ea tantum mente, ut se vobis & nobis accomodet, quatenus illum omni cuncta difficultate recipiamus.

§. 12. Quia cibus hic substantiosus est admodum magnam requirit preparationem ex parte nostrae.

§. 13. Semper gravis mihi remansit difficultas ex praedictis: si namque sacramentum hoc in quo est dextera Dei Patris, sit illud quod no-

stra transmutat corda ex humanis in Divina, ex hominum conditionibus in conditiones Dei: quid causae subesse potest, quod toties communicans, vita non vinam spirituali sed carnali non vita Dei sed hominis: multum nimis eius inclinati passionibus, semperque regnet in me verus Adam, qui subditus carnis passionibus ostendit in vita sua quantum illis dominetur: dia-bolus, ut vires nobis non sint illi resistendo, si Deus alio medio suas nobis non admittret. Si igitur tam parum de Deo in me sit, atque in meis operibus, verbis & cogitationibus virtus elucelcat, qua Deus in SS. Sacramento accurrat ad renovationem meam & gratiae perfectionem: quomodo haec sibi conveniunt jam frequens eius receptio & parva salutis utilitas? Semper enim in eodem me doleo statu imperfectionis, semperque voluntas mea bonis afficitur terrenis. Quis ergo dixerit tantum in me per hoc fieri mutationem? Quia si terrenus etiam quantum ad desideria ante communionem, post illam idem ego sum non mutatus, & si prius obediebam passionibus, nunc istis similibus obediō: nunc verbo nullam in me sentio mutationem nec conditionum alterationem, nec omnino appetitui meo servare se prius licet communicem: quinimo eadem me semper lugeo tepiditate languentem: ac si Deus non esset infinite potens & efficax: ut ad statum me promoveret perfectiorem, illo qui sub illis speciebus se mihi praebet in cibum: quae huius causa? Unde talis aedia animique languor? Respondeo quia si frequentes illae communionem sine ulla sine preparatione: unde non mereis tam parum in te operari fructum: accede toties quoties libenter, si non debite praeparatus, ab altari recedes imperfectione.

Hic cibi delicatissimi multaque substantiae stomacho frigido recipiantur, maloque humore, cruditate & flegmate indispōito, parum est si nullam adferant utilitatem, virtutem aut robur: sed in seipso te perturbant, debilitant, cruditates humoresque augent perverfos & morbi causa sunt tibi graviora. Igitur si faciam frequentes Communionem sicut tibi stomachus animae nullo charitatis Dei & proximi calore servens, sed ad illam accedas sicut ad ceteras actiones quotidianas quas nullo spiritu petapis & seriore: si anima cruditate abundet: mala voluntatis, & odio contra fratrem tuum amarecat, nihil hic aliud cogites quam id quod possidet tibi suffurari, illique quae am possis maximam adferre molestiam: si flegmata tepiditatis pedesque plumbea

I.
Ex parua
prepara-
tione vix
vllū per-
cipimus
fructum

II.
Similitu-
dine cō-
sumatur
stoma-
chi.

Humili quibus repis ad seruitium Dei, totam tuam occupent animam: si peruersi humores ex tantis contra Deum offensis, quibus anima perturbatur illam integre possideant: quid de nullo fructu spirituali & augmento ex tam frequenti conueneris communionem? Quid expositulas quod ita irritus sis & impeditus in ordine ad beneficia collata digne frequentantibus? Ne tibi nouum videatur: quod fauores & delicias non expectaris quibus tuus Deus demulcet in communionem, quod similiter minus proficias, imo vero mundanis plus afficiaris voluptatibus, nouique Deum criminibus quotidie ad iram provocas: nullam aliam inquirere causam: tuum accula stomachum animam: redundat enim malis humoribus nocivisque cruditatibus. Hos prius expellito humores teque ad illam disposito preparatione effectibus eius conformi, & deinde ad communionem accedito: non dubio in anima tua senties effectum communionis, nouum in illa experieris vigorem, nouum in amore Dei spiritum, calorque hic spiritualibus feruentius exardescet, atque hoc modo totum tibi sacramentum proficies ad salutem. Debite accede & bonis his omnibus perfruetis.

III. Quispius expurgandus est.

Quod si quoniam hac esse debeat dispositio, requiras, respondeo hanc primam esse debere qua animam tuam a peruersis illis humoribus & cruditatibus expurges. Hanc docet Propheta

Pf. 25.

Rex: *Lauabo inter innocentes manus meas, & circumdabo altare tuum Domine.* Primo ponit lauacrum & emundationem ab omnibus scindibus, vt iustorum numero adscribitur: etenim per penitentiam peccata dimittit hoc est sibi manus abluere. Per manus capiuntur opera, & sicut peccata opera sunt voluntaria a nobis ipsa procedentia, ideo per manus significantur: vnde sic Incognitus: *Lauabo manus meas id est per penitentiam purgabo peccata commissa. Et sic ero inter innocentes.* Et perfecta hac ablutione sequitur accessus ad altare, illud circumdando sublimi meditatione maiestatis in illo residentis, illam Dei considerando cui innumeri assistunt spiritus Angelici quatenus praesentia hac consideratione ad sacram communionem cum maiori accedat reuerentia: *Et circumdabo altare tuum Domine.*

V.

Quantum opinor spectat hic Propheta praecipuum illud Domini quo mandabat ad osium tabernaculi statui labrum aqua plenum & speculis circumiectum: vt Sacerdotes ingressuri SS. Sanctorum in speculis illis se prius intuerentur & si quos mouerent defectus seu maculas

hac aqua abluerent & deinde mundi intrarent Sancta Sanctorum. Labrum hoc aquae penitentiam d' eodiat: hac etenim immunditias nostrorum abluat peccatorum: hanc statuit Deus in Ecclesia sua, eoque sine rot. in ea sunt confessarij, vt tanto facilius accedat: verumtamen prius te in conscientia tua velut in speculo considerat, examina perferunt, ita vt in hoc examine velut in speculo tuas agnoscas immunditias & imperfectiones, & illico recurre ad penitentiam. Vt eiusque aquis tuam emunda animam, aquis inquit mirum lacrymarum, doloris & contritionis penitentium scelerum tuorum: qua dispositus ad pedes recte tangit de confessarij. Hac aqua David ipso tunc calidissimas tuas singulis noctibus eluebat: *Lauabo per te, singulis noctes lectum meum, lacrymae meae stratum meum rigabo.* Nec visam oportet tantum lacrymarum effundere, iudicatis quemlibet etiam exiguum peccatorum dolorem esse sufficientem, teque satisfacere si confessarium ad eam minimo dolore contritus: uequaquam, sed raris debet esse lacrymarum tuarum effusio, vt illa totum innatet sicutum: taptus namque debet esse debet offensi Dei, quanta uellet est ut copia sit lacrymarum, qua lectus terrae rigari possit. Et quando hac aqua omnino fuerit condatus, hocque praemisso lauacro nullum in conscientia tua aliquid delicti remorsum sentieris, tunc ingredere Sancta Sanctorum, tunc ad sacram accede Communionem vt ita tibi proficias, atque in se praclaros illos operetur effectus, quos SS. Sacramentum in eius produci anima qui debite digneque accedit.

Agra decumbit anima peruersis plurimorum scelerum humoribus oppleta: Christus autem vt Quispius Diuinus medicus applicare tibi vult salutarem medicinam, eoque sine te primo disponit. Et liquet peritus medicus infirmitatem radicibus expulsum, perfectamque ex toto daturus sanantem stomachum prius Zulapijs preparat, quo te preparato, potionem praestabit purgatiuam, qua cruditates malolque educit humores, quibus euacuat stomachus emundatur ita constant vt deinceps cibum sumat proficuum, quo vires illi reparantur & in saluam plurimum ardescat. Ita simul ter Christus nos congrue disponit Zulapio examine conscientiae nostrae. Quo de te dispositus sumenda nobis est portio penitentiae, quae radicibus euellit peccantes nostrorum scelerum humores, repiditatis nostrae & hanc accedit stigmata in amore Dei, cruditates affectuum nostrorum carnis & sanguinis: his omnibus nos emundat purgatio penitentiae &

Exo. 38.

cor.

confessio sacramentalis. Et sicut, ut proficua & opportuna censetur purgatio: quando tormi-
nibus torquens: in salutem tenenda est confes-
sio, quando tormina & cruciatus causat pecca-
torum, quae confessus est: quibus optime dispo-
nitur anima, ab omnibus vitia quibus impeditur
procedat cibi spiritualis utilitas: expulsi etenim
ad ea male cernuntur humoribus, & eradicatis
noctui affectus crudelitibus, congruenter calor
preparatus est charitatis & amoris. Deum in ani-
ma: equo ita vtiliter cibis hic factae commu-
nicationis accipietur, salutem tibi promouebit spi-
ritualem, virtutis incrementum, perfectionis in-
crementum, & vitae spiritualis per gratiam reno-
uationem: nec non Diuino operabitur effectus,
mutationem vitae, pietatis ardorem, eleuationem
spiritus: cum enim liber sit stomachus ab illis
impedimentis malorum humorum & crudita-
tum, calor charitatis noua producet in te virtu-
tum incrementa, quibus pietas accendetur, &
anima ascendet ad statum perfectionis & eu-
mulum meritum.

Placuit mihi sumere similitudo portenti
illius omnis factitatis S. Therisae de Iesu. Quae
argumento nostro applicata, modum nobis de-
clarat & preparationem necessariam ad S. Com-
munionem agit de primis principijs in via per-
fectionis, & quid nobis tunc sit agendum: *Sibi
persuadet (inquit illa) incipiam quod horum
plantare incipiat in terra admodum infructifera
malisq; herbis oppletat: ut autem illa Dominus de-
lectetur, nocuas eradicat: herbis plantatq; nouas.
Tempus considerat: etenim ingreditur Deus in
anima tua recreationis ergo quando illum in-
SS. suscipis Sacramento, & per eam ambulat
velut per horum deliciarum: quoniam sponsus
de illa loquens sub nomine sponsae eundem
hunc titulum illi adscribit, eamq; horum vo-
cantur recreations: Hortus conclusus foror mea
sponsa. Quo significet Deum in anima velut in
horto fertili, quando, pacato q; delectari. Ut
autem talis euadat diligens hortulanus primo
nocuas eruit plantas: atque per hoc terram pra-
parat, cumque iam hic omnibus perfecte fuerit
expurgatus, nulla relictis lapparum, viticarium,
& zizaniorum ra lice, tunc arbores plantat fec-
cundissimas, floribus vestit odoriferis, herbisq; que
replet saluberrimis: his rite dispositis aqua to-
tum rigat horum terramq; madefacit, quo fit
ut herbae germinet, flores pullulent, reddatur
que hortus grauis iucundus, & fecundus: nisi
enim iniuiles ocellas herbas, nullam aqua adfo-
ret vilitatem nisi quod illa euzdet ericetum*

magis quam hornus, nec arbores, nec planta, suos
tempore congruo ferent fructus, non folia, non
flores: vide nullam praestabit hortus hic Domi-
no suo recreationem. Ad hoc igitur nocuae ex-
tirpentur herbae quibus omnibus extirpatis,
fructus herbae, flores, arbores, accrescant tanto
fecundius, tantumq; vtilius, inabitque Domi-
nus in eo se recreaturus, ex cuius recreatione
totus videtur renouari & quidquid in eo est pre-
mior gaudio accrescere.

Ut anima Deo gaudium exhibeat illam in-
gredienti per S. Communionem, requiritur ve-
rultum excreuerint arbores, floresq; germin-
narint virtutum quatenus sic laudius d. licia-
rum: porro hoc fieri nequit nisi prius iniuiles &
nocuae eellantur herbae peccatorum, malo-
rumque affectuum at terrena haec & caduca,
expellantur hi radicibus: quando vero ab his
cambus iam emundata fuerit anima, plantari
debent virtutum arbores, meritum flores, &
herbae bonorum exemplorum odoratissimae.
Quando his accedit aqua rosis caelestis. Diuina
gratie nihil non proderit, virtutes accrescent,
augebuntur merita bonum exemplum, famisque
iniquis ascendet sursum: atque hoc citari quo
fulgebit anima, & hac preparatione bene culta,
Deo liberum permittat ingressum, ut in illa se
oblectet: illo namque gaudio quo Deum deum-
cebit ad primum in eam ingressum, omnia pro-
specto euenient successu, fiet anima diuino con-
spectui formosior, ipse vero Deus per piissimam
suam misericordiam milleis illam bonis cum-
mulabit caelestibus; quibus cultus multo adori-
nabitur, Deoque gratiore prouocabit recrea-
tionem.

*S. 15. Si Deus voluerit ut mundus susce-
pturus Deum hominem factum se-
prius prepararet: multo maior requi-
ritur preparatio recipiendi eum ut
cibum nostrum.*

Hae ea semper sunt Dei mens ut homi-
nem ad statum eneheret dignorem, illi-
que esse suum Diuinum communicaret.
In principio creationis eius adeo fuit de illo li-
berius, ut ita loquamur, ut non contentus creare
illum ut ceteras creaturas suae vocis tantum
imperio: ipse dixit & facta sunt: sed quasi con-
siliis inuenientes tres Diuinae Personae de eius
tractantur creatione: *Factus est hominem ad ima-
ginem & similitudinem nostram: quia eius super rem-
reliquis.*

reliquas emiaet excellentia dum omnes illa huius operis artifice se manifestant in figuram status superioris ad quem illum volebant extollere. Deinde quod noluerit hominem eo die creare quo ceteras creaturas, nec antequam illas omnes creasset, sed die sexto, atque in illo illum condidit ceteris perfectiorem, ut esset velut earum compendium, atque in se unico omnium includeret perfectiones quas omnes in illo essent multo digniores quam in seipsis, quia illum creauerat Deus ad imaginem & similitudinem suam cuius Diuina essentia manifestatur in eminentia qua omnes creaturae in illo sunt omnique earum perfectiones in gradu magis heroico & sublimiori quam in seipsis, atque in hoc voluit ut illi homo esse similis quatenus in ipso cognosceretur, quod ab eius creatione Deus nonnulla praemiserit signa quibus ostendit illi se velle Diuinam suam communicare essentiam: quoniam illo iam creato non adiecit Deus verba illa quae prius in creatione reliquarum dixerat creaturarum, *Vidit Deus quod esset bonum.* Respondet D. Ambrosius. singulari factum hoc fuisse consilio quo daretur intelligi quod Deus reliquas creaturas in ultimo considerat terminum perfectionis relinquens illas in esse suo naturali in quo illas creauerat: vnde ut non poterant euadere meliores, in ea statuit illas dignitate, de qua determinate dicere licebat: *Quod esset bonum.*

Ut autem hominem non creauit in ultimo perfectionis gradu quem poterat obtinere secundum esse suum naturale, sed quod cum esset ad alium euecturus statum multo perfectiorem, nempe diuinae essentiae quam illi erat communicaturus: idcirco illum non approbat laudatque ut integre bonum, velut vltimum perfectionis terminum adeptum quando illi dedit esse naturale: quia aliud esse multo perfectius erat illi daturus nempe diuinum: illud enim semper Deus in mente habuit: vnde illum ad hoc semper disposuit. Quia sicut diuina essentia infinite superat naturalem, congruum non videbatur ut ad tantam promoueretur distantiam, nisi prius aliquas praecederet in ipso proportio, atque ad illam ipsum continuo preparauit. Noluit Deus a principio mundi naturam assumere humanam quia sicut per hoc communicaret homini esse suum diuinum, ita voluit eum prius preparare per legem naturae, cui illum subiecit, quatenus ordinem seruando rationis, quae lumen quoddam erant a lumine Dei participatum, taliter viueret qualiter expediebat ut se prepararet ad diuinam

essentiae receptionem. Elabuntur mille anni atque in ipso hunc Deus legem trahit scriptam: quatenus ostendit illi statum viuendo, illi preparatio non desinit conuenientior qua Deum recipere: etiam futurum erat adeo praestans, quantum etiam multum requirebatur dispositio: & praeterea tot annorum millibus in hac lege scripta, ut saltem cognitio eius eum ad perfectionem obstringeret vitae viuendi seminum deinde deficiente factus homo, praemissi tot praeparationum oracula figurisque veteris testamenti, quatenus eius doctrina eiusque figuris innotesceret homini quatione se dispoere deberet ad diuinam esse receptionem quam Deus homo factus illi annuntiabat. An hic subtiliter Dei cognitio? Haudequaquam: quia indicans diuinum illi esse substantiae diuinae Verbi, tantum commemoratum esse naturae illi singulari Christi, omnino homines non eam habere adeo sub potentiam & singulis vitam, idcirco diuinam suam Deum ad inuentionem modum quaedam, tantum se tunc cibis in corporatis comedenti suam illi comunicat substantiam & virtutem vniuersae in can illo, dum conuertitur in substantiam coelestis: ita enim loquitur philosophus. *Alimentum conuertitur in substantiam alii: ita similiter et homines in singulari virtutem Deo disique participant participes fierent essentiae: seminare voluit sub speciebus panis & vini in SS. Sacramento: quatenus hoc modo ita posset illi virtutem eiusque virtus comedenti atque hoc modo omnino in singulari extollerentur ab esse suo naturali in quo creata sunt, ad esse diuinum quod ipsis Deus communicat.*

Hinc cognoscimus quam stricte tenetur ad dignam praeparationem ante S. Communionem: si namque ut Deus diuinam suam essentiam trahit singulari communicaret Christi deum deum fieret, quia beneficium hoc omnibus eorum praestitum erat in finem: voluerit ut tot milia hominum se praepararent eo modo illum recipere, atque in eam finem illos legi subiecerit naturae & scripturae, tot miseris illis prophetis qui docere ut illes dignam tantum abiectionem recipiendo praeparationem: nec non tantis instituerit figuras in quibus luce clares delicta cernerent praeparationem, qua venientem illum expectarent in SS. Sacramento: ut Deus essentiam suam singulis nobis communicat virtutem adeo singulari, ut se nobis tribuat in eum sub illis speciebus panis & vini: quatenus virtutem praeparationem, quam continuo disposuit, qua

II. Ideo ultimo illum creauit.

III. Ut suam illi communicaret essentiam.

IV. Quem ad hanc dignae praeparauit.

IX. Quae f...
X. Co...
XI. ...
XII. ...
XIII. ...
XIV. ...
XV. ...
XVI. ...
XVII. ...
XVIII. ...
XIX. ...
XX. ...
XXI. ...
XXII. ...
XXIII. ...
XXIV. ...
XXV. ...
XXVI. ...
XXVII. ...
XXVIII. ...
XXIX. ...
XXX. ...

illum recepturum? An tibi videntur quod si ad primam communicationem qua nobis se ipsum exhibuit tot effluuiis anni preparationis, vt tam singularibus recipietur: circumstantijs: illas sufficientes fore circumstantijs, quas sacra communio præmittit, accedens ad illam modici temporis preparatione, & ea animi tepiditate qua communicas? An circumstantia illæ sunt congruentes, distractiones illæ quibus perturbatis Deum in animam tuam suscipitur? Si Prophete sanctitate præstantissimi post tot continuas lacrymas & ardentissima desideria Deum videndi incarnatum, iudicauerunt se minus esse dispositos, led mortui sint desiderio flagrantibus, nec tamen ad tanti boni meruerunt venire fruitionem.

Ita Christus Dominus noster discipulis loquitur. *Amen dico vobis quia multi Prophetæ & Reges voluerunt videre quæ videritis, & non viderunt, & audire quæ audieritis, & non audierunt.* Quibus verbis vt opinor nobis exponit Christus quod licet diligenter debiteque Iesæ Prophete disposuerint quo Deum viderent incarnatum, eoque fruerentur in hoc SS. Sacramento, hoc tamen adipisci non poterunt, nec vno nec altero modo: nec illum videndo hominem, factum: quandoquidem non viderunt, nec credendo illum in Sacramento latentem: quandoquidem non audierunt: quia fides ex auditu est, atque in hoc diuinissimo Sacramento se Deus cognoscendum exhibet & gustandum per fidem.

An iudicas sufficientem tuam fore dispositionem dum accedis ipsi de prauis affectibus ac desiderijs quasi ad conuiuium properares amici tui, & eadem distractis mens euagatione qua procurris in forum? Iudicauit illustrissimus ille Rex, qui festiuitas illas sibi suo nuptias iussit, ut traiecit parabolam D. Mattheo: nam lecturam expositionem factorum doctorum quantum intelligatur de nuptijs quas Pater æternus iussit, dum in Mylterio incarnationis filium suum vniuersum humanæ desponsauit nature: plures tamen alij locum hunc etiam interpretantur de nuptijs, a quibus Christus electos suos inuitat in hoc SS. Sacramento, in quo velut desponsatus formosus progreditur in candidis accidentibus (sub quibus se desponsat singulis animabus: Iudæ autem inquam Rex casum esse impossibilem moraliter loquendo, quod homo ille non vestitus veste nuptiali nuptias præsumeret intrare omnibus illis preparatis qui debito vestimentorum ornate prædicitur: vnde quasi

de possibili dubitans interrogat: *Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem?* Per hæc a l. de re- v estem nuptialem intelligunt Tertu. a Orig. b. surrect. Dinus Chrysostomus e. alijque plures charitatem & reliqua virtutum opera quæ valde congruenter perfectioni respondent Christi: quia eo modo quo ille qui ad nuptias inuitatus vestem induere debet illis conuenientem: ita similiter inuitatus ad Ecclesiam, per fidem vita viuat oportet digna Ecclesie puritate & sanctitate: *sine macula, sine ruga* vidit illam D Ioan. de cælo descendente: cum fidei vita christiana respondere debeat eadem puritate & integritate, charitatis & amoris Dei igne inflammata: hoc enim & ornamentum nuptiarum Ecclesie. Et quia Christus Dominus non viderat intelicem illum qui hac veste indutus conuiuium intrauerat, vt casum iudicium impossibilem talem viri temeritatem: *Quomodo huc intrasti?* Quid est, quis audeat ad S. accedere Synaxim veste non ornatus charitatis, sanctitatis & puritatis? Credamus possibile quæpiam communionem frequentate non ea preparatione quam requirit Deus vt suam illi communicet essentiam? Quod si ad necessariam requiritur dispositionem charitas & opera vita statque digna Christiano, quænam in te laudabitur preparatio, qui viuis vt nō Christianus? Si vite perfectio Christianæ consistat in abrenuntiatione pomparum & deliciarum sæculi, tu qui totus his quorundam immergeris, & ambitioni studes: pariter ne ubi negligens vel vicia voluptas elabatur quæ in illo tibi offertur: qua ratione diuinū huc adducis ornatum?

Si Christianus es diligere tenetis proximum tuum illumque vt fratrem habere (vt enim probat Cæsar Baronius titulus hic fuit ex quo in primitiua Ecclesia cogniti fuerunt Christiani: *Frater* omnes enim qui filij sunt Ecclesie, filij sunt vnus Matris & Patris Christi, cui assimilari debemus vt filij legitimi, in vnio mirate & amore quo tenemur alterutrum diligere eo modo quo ipse vt Pater noſter, nos dilexit) tu qui hoc tantum intendis qua ratione sanguinem illi & quicquid habet ex fugas, qui moleſtus illi ſulcitas vt ignominia compescat vita que tollas, quomodo huc ſatisfacis obligationi; & si huius complementum fit ornatus ille insignior, quem Deus exigit ab intrantibus ad nuptias S. communionis: tu qui longissime ab illo abes, quibus polles viribus, qua turges potentia vt ad illas audax ingrediaris? sine illis communicat Deus animæ esse suam Diuinum: nam in hoc

possibile
K
potissi

X.
Ob ceteris
defectibus
appellatur
ille de
proprio

Matth. 22

42

XII.

Anna De-

mi. 43.

11. 44.

11. 45.

11. 46.

11. 47.

11. 48.

11. 49.

11. 50.

potissimum innotescit Dei misericordia ac benignitas quia te demulcet, quam tamen tu pauperi non exhibes: cum viscera quidem habeas quibus illum fame videas emolentem, nec tamen vel parvula succurras elemosyna quomodo te persuades rite dispositum ad divinam hanc communicationem? Ad illam te prepara & multis quidem diebus charitate, sanctitate, puritate & misericordia: cum enim haec tibi bona Deus communicet digne accedenti, quae sunt patrimonium illius Regale ratio postulat, ut ex parte tua profectum in illis procures, quatenus te Deus hac dispositione dignum ad statum eucharisticae suae essentiae digniorem.

Pascha Iudaeorum, & ascensionem multo derogat. Ita ut ne ante Pascha ut sanctificarent se ipsos, & quomodo se sanctificabant? Respondet D. Tho. Nalus audebat comedere agnum nisi mundus; & ideo praevenerant tempus Pascha, ut interim purificationes se ipsos possent in Pascha agnum rite considerere, purificantes se ab omni eo quod illis poterat inquinare, emundantes se ab omnibus maculis affectus carnis & sanguinis, & tempus impetentes virtutum operibus quibus sanctificabantur dignique ad esum agni censebantur. An ergo ad mortem & esum agni tanta preparatio? Vique est enim agnus mysticus qui nobis in memoriam reducit agnum illum in Aegypto sacrificatum, cuius sanguis multum nobis cooperit egressum de servitute illa liberam: etenim eo conspersi ab Aegypto percutiente redibamus immunes, & soluti a tyrannica servitute Pharaonis egressi sumus: deinde eodem eius sanguine a scelere nostro mundum maculamur.

§. 14. Decernit Deus ut ad esum agni Paschalis se Iudaei prepararent, quo nos compellat ad digniorem multo preparationem ad S. Communionem accedentes, cuius hic figura fuit.

Si igitur ad celebrationem huius Paschae & agni manducationem tanta requiratur dispositio & necesse sit se sanctificare, quibus praestitum se ad epulum dignos arbitrentur, quae necessitas futura est ad Pascha nostrum preparari, in quo nobis manducandus traditur caelestis ille agnus iam pro nobis immolatus: cuius sanguis mundum redemit, nos a servitute eripuit, aeternam nostrorum scelorum maculas expurgavit, caelum aperuit & eius gloriam omnibus reddidit patentem; ut illa perferamur deinde nos deo conciliavit? Si agnus ille Pascha fuit Iudaei, quid nobis erit agnus hic divinus? Si ad eius commelionem tanta praevenerat purificatio & sanctificatio, ad huius manducationem equam requiratur digna purificatio? Si nullus se iudicet rite dispositum qui pluribus ante Pascha diebus non venerit ad templum & sanctificatus fuerit, quis se dignum existimabit ad sacram hanc communionem, si templum non frequenter Ecclesiae, atque in eo per Sacramentum penitentiae non se sanctificet, & multo studio multoque tempore se preparet, studens mortificationi, mundi execrationi, ipsique meditando oculos?

41
In 4. Sententia d. 8. q. 2. solut. ad 4.
I.
Agnus Paschalis significabat Christum.

S Eraphinus Doctor D. Bonaventura probat agnum Paschalem in lege Moysi expressam gessisse figuram V. Sacramenti: quia proprie significabat agnus ille passionem Domini, ex qua omnia Sacramenta suam erant accepturavitatem quam habent. causandi gratiam: & quamvis verum sit illa omnia efficaciam habere ad illam causandam, sumendo illam quam continent ex passione Christi: quia tamen singulariter continentur Christus, secundum quod illum consideramus in passione sua, in hoc divino Sacramento: ideo significat notabilioribus notisque expressioribus praefiguratus fuit in agno Paschali: unde insignior fuit inter reliquos, figura huius in lege scripta: quinimo arbitror idcirco a Deo decretum ut filij Israel Pascha celebrarent agni singulari quadam preparatione. Haeret D. Thom. in eo quod ait D. Ioan. quod Iudaei celebrati hoc Pascha immolando hunc agnum: idcirco dictum Pascha agni, atque Hierosolymam constiturum ex omnibus Regionis partibus, pluris diebus ante festum ad templum concurrerent: erat hic locus ubi sacrificium erat

D. Thom.
In 1. 2. 11.
Ioan. lect. 8.

II.
Iudaei se ad hanc solemnitatem preparant.

litandum & agnus comedendus: atque diebus aliquot se ipsi quibusdam impenderent operibus, quibus sanctificarentur, & ab omnibus peccatis suis atque imperfectis mundarentur, ob quas impediri poterant & retineri a celebratione Paschalis & manducatione agni. Hoc Evangelista verbis illis indicavit: *Proximum erit*

Pascha agni nostri Christus in V. Sacramento verus & legitimus Dei filius, Ecce agnus Dei, ecce qui tollis peccata mundi: sacrificatus in amoris igne; hic enim in Divino hoc Sacramento triumphum de Christo docuit illustrissimum: si igitur Pascha sit adeo solemne ut pluribus excusetur a iudis veterem illam solemnitatem accedentes.

cedentes ad illam Iudei tanto labore se conentat sanctificare: ad hanc nostram solemnitatem & huius Sacramenti celestis conuiuium an iustum non erit se primum per penitentiam, opera virtutis & charitatis sanctificare, vt ita ad eius reddamur digni manducationem? Quod si rigor & libido affectuum nostrorum carnalium obdit spiritui, vt illorum inopportunitate debilitatus se nequeat attollere ad profectum ex fructibus huius diuine communionis referendum: nunquid conueniens erit vt rigida abstinentia seueritque ieiunij illi mortificetur, quatenus spiritus ab his solutus & bene dispositus utilitatem ex illis possit haurire copiosam?

V. Miror summopere quod Angelus præcepit Esdræ sacerdoti, Pjssimus hic doctor maximoque contristabatur ex aduersitatibus quibus Dei populus captiuus in Babylonia & Chaldaea affligebatur: exoptans autem certa quedam percipere nuntia, quando quibusue modis ab illo tolleretur iugo captiuitatis liberque in patriam remearet: quo sine feruentius pluresque Deo præces offerret: & ecce apparet illi Angelus atque: serue Dei hoc tibi sit compertum me celestis nuntium vt nonnulla tibi quæ nosse desideras, aperiam mysteria: prout requiritur: priusquàm illa tibi significem tuque possis intelligere, ante omnia te disponas idque hoc modo: in desertum secede ibique plures dies consecra orationi, carnem ne comedas nec quidquam solidi, floribus tantum vesceris. Vnum obsecrabis, vt quæ nosse desideras mysteria tibi reuelent: *Ibis in campum florum, ubi domus non est edificata & manducabis solummodo de floribus campi & carnem non gustabis, sed solummodo flores.* Ad finem dierum floribus bene pallus tamque delicato alimento quasi spiritualitatis audit ab Angelo sibi declarari mysteria eaque altissima dum ille representat mulierem formâ quidem speciosam sed inane factam lacrymarum, vnicem dolentem filium sibi morte raptum eumque vnicem formosum & insignem insulari pinus aureæ, cæteris sapientiorum inter varios mulierum moribus magis compositum, atque in ætatis flore veruante subita nec collapsum. Quis hoc capiat Sacramentum, vt ad talem visionem tantam requirat orationis perseverantiam talem solitudinem, talem abstinentiam, tales cibos, flores inquam in alimentum?

VI. Indubie præla a Deo hic nobis insinuat mysteria sed cæteris excellit diuinum hoc S. Sacramenti conuiuium: est etenim representatio quæ-

dam nouaque commemoratio dominicæ passionis: bema nisita D. Thom. *9 S. conuiuium in quo Christus præparatus fuit, recollitur memoria passionis eius.* Et sicut te ad S. tempore passionis Dominicæ Ecclesia per illum Synaxim. insuit amictum fundique vberibus lacrymas quæ dolet sponsum suum Christum patientem, idcirco ostenditur in muliere illa, luctu tabescente, corde contrita, fletu macente, & gemitibus suspirante. Morientem illum conspicit, atque iam stertentem, mortem patientem omnium maxime ignominiosam: vtque eius perpetua viueret memoria Christus hoc nobis reliquit Sacramentum: vt igitur ad hoc mysterium in mysterium accedas, atque in te Dominicæ passionis reficeretur memoria dum illum recipis, præclara poscitur dispositio vt sic illo perfruaris.

Primo de mundi egrediendum est tibi negotijs ad desertum solitudinis tuæ, procul ablegandi sunt affectus carnis & sanguinis, mortificandæ ieiunij eius passiones, non aliud gustandum nisi flores, id est virtutum omnium exercitia: sunt enim flores ob gratum odorem quem de se exhalant bonumque exemplum quo oculos recreant intuentium. Præpara igitur te primo si desideres vt in hac sacra communione tibi Deus passionis suæ mortisque fructus communique, & per hoc cognitionem haurias mysteriorum a deo sublimium, atque animæ tuæ profectum in huius Sacramenti diuinissimo conuiuium: iâ tuas luxuriosus omittat lacrimas, iam suis auarus renunciet vsuris, sanctoribus & iniquis contractibus, mundanus suis valedicat delictis, vindictæ flagrans odia conterat in amicitiam, in amore Dei tepidus iam incalcescat, tardus & negligens in ijs quæ Deum tangunt siueque sunt muneris amodo dimissis omnibus his spiritum erigat in contemplatione magnitudinis beneficij tibi hic concessi, quâ in anima sua nouos excitabit affectus ad perpetuam Deo gratitudinem: sicque legitime dispositus accedere poterit ad celestem hæc mensam, ex qua fructus referat vberitudo: quare sicut in illa cibus illi exhibetur agni illius diuini cuius figuram expresse agnus ille Paschalis Iudæorum: & illi ad huius festiuitatē tanta se diligentia & sanctitate præparat: ita quoque vt Pascha celebremus celestis conuiuij huius SS. Sacramenti fortior nos vt get ratio, vt multo nos diligentius præparemus: quandoquidem conuiuium hoc tanto antiquum illud præcedit dignitate quanto figuram antecedit figuratum.

9. 11. Cum tam excellens sit cibus conuiuij SS. Sacramenti. praecepit Deus ut Sanctos in calo aduocemus qui velut vicini nostri nos adiuuent eo modo quo in conuiuiio agni Iudeis Deus mandabat ut vicinos suos conuocarent.

Am figuram prosequimur agni legis Iudaeicae & festum Paschatis in ordine ad festum quod celebramus in conuiuiio SS. Sacramenti declaranda nobis venit circumstantia illius Paschatis & conuiuij, ut ita nostri Paschatis & S. communionis discamus circumstantias. Plane admiranda sunt ceremoniae quas Deus seruari praecipit in manducatione agni. Prima ut fit: Agnus annuclibus masculis sine macula: & quomodo manducabitur Tenentes lumen in manibus, non naturale lumen solis, commune omnibus hisse visibilis, sed lumen candelae: quia nocte epulum hoc celebrabatur & noctu lumen solis nobis non proficit sed candelae. Huius agni manducatio fieri debet cum lactucis agrellibus & amaris, quas vult vt primo manducent, quibus ad agni esum preparantur. Deinde praecipit vt totum comedant, nec quidquam in mane seu die in sequentem referuetur. Domine si forsitan in domo non nisi duo fuerint maritus & vxor nec alij familiares, cum integrum deuorare non possint quid illis agendum? Sin autem minus numerus ut sufficere possit ad rursendum agnum, assumet vicinum, qui conuincatur est domus sua, vt patet cum illo agnum integrum depalcatur. O Caeleste mysterium! Instruit Deus nobis caeleste conuiuium, introducit nos ad diuinum Pascha agni Christi Domini: Ecce agnus Dei ecce qui tollit peccata mundi, sine macula totus mundus & impollutus: Sanguine quasi agni immaculae ait D. Petrus vt eius puritatem indicet & munditiam. Ad huius agni nos inuitat mensam, in qua lumen in manibus gestare nos oportet & illud non naturale sed candelae. Quia de conuiuiio loquitur SS. Sacramenti quod celebrari debet luce cognitionis, quod Deus in illo fit.

I. Ceremonie in manducatione Agni Paschalis. Exo. 12.

II. Vicinus aduocandus.

III. Lumen in manibus ferendum.

Quia veto cognitio naturalis hoc non potest comprehendere, non vult vt lumen sit naturale, sed candelae nempe fidei quae nostrum illuminat intellectum quoad cognitionem huius mysterij in medijs huius vitae tenebris, in qua Deum

cognoscimus oblcua tantum fidei cogitatione: haec est quae ardet praebetque lucem, quia cognoscit amicus illum sub velamine accidentium, nec illum in die gloriae remoto omni velocitatem gloriae lumine conspicimus. Quasi latens licentia in caliginoso loco donec dies luceat. Haec nobis accedendum est, nec taliter qualiter ferenda sed in manibus id est operibus: quo declaratur non accedendum ad hoc epulum sicut tantum mortuus sed viva operibus carnis ac victum, nec in operibus hoc conuiuium lactucis agrellibus, velut caliditate necessaria: Quia vt ante diximus. praeceptum ad S. accedamus communionem, opus est vt praedat amaritudo quaedam & dolo. de peccatis nostris in Sacramento poenitentiae: hoc praerogati debet quo ab omnibus munimur inquinamentis, & spiritus rite praeparati ad eius receptionem, ita vt nobis sit vultus.

Ad hunc nos inuitat agnum, ad eius nos conuocat Pascha, ad illud praecipit vt his accedamus circumstantijs: quia conuiuium est cibi fortioris & robustioris integri nimirum agni, & totius Christi, eius sanguinis, corporis, animae & Diuinitatis, conuiuium eminentissimum: cuius etenim excellentia mieri nostri stomachi longe superat capacitatem: dico, nulla est in intellectu creato capacitas qua capere possit tantum mysterij cognitionem & anima se lenit velut angustiam nimis & coardatam quo possit illum recipere: nec enim in illam cadit, secutum esse eius naturale viresque naturales vt cognoscit hic totum latere Deum, nec potest ita eadem tam perfectum illi concedere: ingrellum, vt totum quantum est, dignum recipiat: est enim grande conuiuium, conuiuium integri hominis agitur quia conuiuium est cibusque Dei qui sustinet omnem naturam creaturam superat capacitatem.

Optimum remedium habes praeparandum, nimirum aduoca vicinos tibi in raxium ad referendum scilicet sanctorum implora. Iam b arorum: quatenus vt participatio illa gratiam a Deo impetrent vt anima tua dilaret stomachum, illumque calefaciat vt nullo obstante impedimento illi dare possit ingrellum, & soluta ab omni frigore in eius amore, calore ferueat illi conformi, vt illum confirmat huius incorporat fiatque Deus, vnum cum anima. Iam facio tunc fuisse: numquid in illo sacerdotem sese quasi super haec extollem inferiora imo supra seipsum, cum voce simul con-

nam corda subleuet ad Deum & quasi cogitatione caelestem videatur ascendere curiam: quo omnium corda animo que disponat: partim vt excolendo hominum corda de terrenis affectibus: quareant: velut ab illis separata se ad eius receptionem digne preparent, ablato omni impedimento quod obicere ponat gratia illius cuiusque augmentis in vita spirituali: partim vt Diuina illa intrans palatia sanctos illos in gloria viuentes sibi conuocet, vt sua intercessione illis succuriant vt à Deo impetret tam sibi quam cunctis decentem curiam & necessariam Sacrae communionis dispositionem, quam nobis preparat vt verborum consecrationis est eadem constantium & Pascha huius caelestis agni, ad quod omnes inuiamur in templo S. Ecclesie. Et sic dicit sacerdos: *Sus sum corda*: q. d. vos ad me uos vt cogitationes uestras in Deum dirigatis hic terrenis ualedicatis & corda & animas sursum ex tollatis iam enim inflat agni huius caelestis consecratio: atque vt illum digne recipiamus par est vt ab humanis liberemur affectibus: colque in Deum extolamus: tam enim illi approximamus, vt ad ac: esset nos inueniat orate dispositos: *Sus sum corda*: sicut corda nostra quasi à solo Deo dependentia.

Et consilium quasi coram Deo assilens, & cogitatione caelestia illa ingressus palatia totamque petambolans antram, omnes aduocans Sanctos, & cum illis pariter in conspectu Dei consistens, sic ait: *Communitatis & memoriam uenerantes in primis gloriosa & Beata Maria semper Virgine, sanctorum Petri & Pauli &c.* & profectus quasi singulos eorum compellat, vt illi in hac agni manducatione subueniant. Quid est hoc? Cui hæc uerba seruiunt? Quia Ecclesia militant iam vicinis est triumphanti, sicut exponit

D. Paulus: *Hæc enim sunt duo testamenta, uiam quidem in monte Sina in formam generans, qui conuictus est ei quæ nunc est Hierusalem: illa autem quæ supra est Hierusalem, libera est, quæ est mater nostra*. D. Thom. declarat hæc duo testamenta duas esse ciuitates: & cuiusque ciuitates quas Deus possidet, & cuiusque ciuitates dicuntur filij Dei & ciuitas uocatur mater eius:

Filia Hierusalem nolite flere. Vbi Christus filios appellat ciues Hierusalem: & Ieremias eadem phraasi dicit: *Filij Syon anclisti*. Vna inquit D. Thom. ciuitas est terrena: *Vna terrena scilicet Hierusalem terrena uel spiritalis scilicet Hierusalem caelestis*: Quia uero per uetus testamentum homines ciues habent primæ Hierusalem, &

per nouum secundæ, idcirco locus assignatur ubi primum testamentum fuit confirmatum, nempe in monte Sina: quia uero lex illa non caelestia sed terrena bona promittebat: *Si enim possideris mandata mea, bona terra comedis*: illos excipit vt seruos promittit nimirum temporalibus: unde ait significatum fuisse per Agar, de qua Abraham nullos filios liberos genuit sed mancipia: quia bona terrena ad illos spectant qui se illis uelut seruos addicunt & idcirco dicitur: *In seruitum generans*. Simul etiam locus notatur ubi nouum testamentum fuit constitutum, caelestis nempe Hierusalem: quia lex gratie nobis bona promittit gloriæ, quæ quia sunt ad præclarum promittuntur filijs Dei illa scilicet quos vt filios suos excipit liberos & nobiles: *Quia lex nona sic D. Thom. generat filios quibus debetur hereditas*: & cum hereditas beatitudinis sit uelut domus propria filiorum Dei, illis solis debetur & nequaquam seruis: *Seruus non manet in domo in æternum: filius autem manet in æternum*.

Idem filios ueluti testamenti, legis nimirum VIII. gratia, filios nominat & liberos, quia ipsis paratur domus caelestis Hierusalem scilicet gloria: & ita quasi vicini sunt ciuibus illius Ecclesie: ut triumphantis ciues illius Ecclesie militantis: & sicut in illo monte Sina Deus filios Israel non custodiebat uelut in perpetuo habitaculo, sed sicut qui ad terram tendebant promissionis, quæ figuram genuit caelestis Hierusalem ad quæ iusti proficiscuntur: sic nec illos habet Deus in Ecclesia militante, uelut in perpetua mansione semperque duratura, sed quasi proficiscentes ad triumphantem, unde ait: *Qui conuictus est ei quæ nunc est Hierusalem, quia ualde vicini sunt ciues Ecclesie militantis ciuibus triumphantis & hanc utriusque Ecclesie declarans uicinitatem D. Thom. ait: Qui conuictus est ei per continuationem intrinsecum in Hierusalem*. Itaque declarat Apostolus Sanctos gloriosos nostros esse uicinos.

Statuit igitur Deus ut in manducatione huius agni in S. communionem uicinos nostros aduocemus subdidimus sanctorum: cum enim sit conuictum agni inuicem Christi, eius corporis, animæ, sanguinis, & Diuinitatis, non potest antequam ad uis relictis uiribus totum illum comedere, frægia intercedente uero sanctorum Patrocinio, certissime poterit perfectum illi dare ingluuium ut se, & capacitatis eius stomachus amplissime dilatabitur, ut locum illi tribuat magnum eius

conuenientem: unde dum Sanctos aduocat hoc quasi dicit. Domine intellectus meus: ex se ipso Buccellam hanc nequit comedere, nec voluntas mea congruam illi parare dispositionem, nisi gratia tua lumenque supernaturale illam conformet: Sanctos aduoco, vel ut is qui vicinorum opem imporat, ut eorum intercessione illam valeam impetrare: & videat quod ille Dominus sit ille quem Maria Virgo peperit, illa illum credidit, & sepe numero in S. recepit: communionem Sacramentis. D. Andreas ille fuit qui fide huius Sacramenti etique receptione spiritum suum animavit mentemque roborauit ut quolibet pro Christo dura pateret. Fortissimi martyres eodem modo illum credentes & communicantes, perferendis in martyrio cruciatibus se dispulerunt: SS. Doctores in eius cognitione fidelem denuo fouerunt, spem roborarunt, & Charitatem in amore Dei feruentius accenderunt, illi S. Communionem resiciuntur. Quis vires addidit Confessoribus ac Virginibus quibus vultu pacifico iunctoque animo penitentias tollerarent & mortificationes? Ne dubites virtus erat

Divina ipsis in manducatione celestis hinc agni communicata. Hinc duo collige. Primum remedium contra tentationes de fide quibus fluctuas circa hoc SS. Sacramentum. Secundum subsidium Sanctorum quos invocat: ut à Deo tibi preparationem impetrent eius acceptum necessitatem. In ordine ad primum, cogitandum est te non plus posse quam Sancti possunt, nec acutiori quam ipsi possint iudicio: illi hac transierunt, & illum hic credentes, modo in gloria clara eius fruuntur visione: ad illos accede & hanc assidue considerationem ne te prolixius tentatio. Hoc est vicinus aduoca, & ipsam suffragijs ad Deum tibi impetrabunt, ut licet ipsis per misericordiam suam, eam concessit preparationem quam habuerunt ad eius receptionem, ita tibi quoque illam concedat: quatenus hic illum digne recipiens, & candela hinc manducans totum hunc agnum, coepit, animam & diuinitatem Christi Sacramentali, Iuxta eius visionis perficere & integre in gloria illo perfruas. Ad quam nos perducas Dominus noster Iesus Christus. Amen.

HOMILIA III. DE MANSIONE QUAM DEVS IN ANIMA FACIT PER SS. SACRAMENTVM.

Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in eo. Ioan. c. 6.

¶

Ingulatis omnino fuit illa Dei praxis qua nos ad se conueheret sequi nobiscum venire ut vnum quid cum illo essemus. Nemo dubitat quin peccatum nos à Deo longe separet: quia cum in illos nos conuertamus ad creaturam, à Deo nos elongando: infinitam ponit distantiam, quam ut declararet vates Abacuc insigni vsus est exaggeratione dum ait: *Mundi sunt oculi tui Domine nec uales ad iniquitatem respicere:* cum tamen tales sunt ad-

Abac. 4.

eoque perspicaces ut minimo obtutu ad entremos usque mundi limites pervadant, omnia penetrent tempora & ætates à primo momento distans usque ad vltimum futurum: *A facula usque in Deo profeculum respicit:* his non obstantibus dicitur quod carum ut ad peccatum usque nequeant peruenire, non illud quod illud non videant aut quidquid in eo est quatenus penetrant: quandoquidem Deus hoc iudicat & tota penit, sed ut innotescat quantum ab illo distet, & ab illo qui illud committit, propter infinitam distantiam qua se à Deo elongat. Hinc confortamiter multa diximus alio loco.

Quod si scrutari mens sit quis peccato delectat principium, inueniemus causam huius fuisse carum:

II. Hac ob-
no
proci-
tante
ntia.

carum: quia in nobis ex ipsa mors nostra pro-
cessit: peccati infirmitas. Hoc supposito si
elongationem hanc ad sua reducimus princi-
pia quae in nobis est à Deo separare. Igitur
sapientia Dei praxi venit in a. Diuina, ut illa
ipsa carne utatur (est enim illa quam Verbum si-
bi personatiter vniuit quomus in eo sit. princi-
pium vitae) ea quoque sumat ut medium propor-
tionatum quo nos sibi vniat: ita ut dum illum
in SS. Sacramento manducamus, nos in illo
maneamus & ipse in nobis: etenim magnitudo
operum Dei non tantum consistit in eorum ef-
fectibus secundum quod ipsa sunt, sed in modo
quod eligit ut ea perficiat: medium nimirum
quod iudicat homines nimis illi proportiona-
tum, & hoc ipsum assumit ut illa perfectiora o-
peretur: vti manifestus apparet Diuinae e-
ius sapientiae magnitudo, & potestas omni-
potentis.

III. 2

Agens Christus Dominus de sine ad quem
cum Pater miserat in mundum, sic ait: *Me opo-
rari operari opera eius qui misit me.* Primum au-
tem & principale opus est nostrae redemptionis
quod cum excellens a deo sit & supereminens,
de illo dixit Isaias: nec oculus vidit nec auris au-
dit nec potuit creatus intellectus tale o-
pus imaginari: cum enim opus hoc tale sit non
consistat tantum in magnitudine eius, quan-
doquidem per illud Deus nos de Satanæ rede-
mentis eruit, vitam nobis infuderit, mortem
nostram occiderit, nostraeque damna repara-
rit: quantum in eo quod illud efficiere Deo fue-
rit facillimum est enim vita per essentiam, aeterna
gloria, honorumque eternum abyssus. No-
tum tibi sit huius operis mylletium latuisse in
modo & medio quod Deus elegit ad illud perfici-
endum: quia nobis morte sua vitam tribuit,
paupertate diuitias, captiuitate & vinculis li-
bertatem, ascensum in caelum eo ipso quo eis
confixus in terra cruce suspenditur. Hoc o-
pus est adeo sublime, ut illud capere non
possit humana sapientia: quocirca gentiles hoc
stultitiam iudicauerunt & Iudaei scandalum, teste
Apostolo.

IV.

Modus hic est quem saepe Deus assumpsit
quo opera sua in finem deduceret. Elegit Deus
Salem in primum populo suo Regem, a firmas
quod per illum licet de infima natura
tribu Israel, populum suum ab hostium Philis-
tinarum furore liberaret, à quibus tam arcte
premebantur: dubitant illi & inquitur: Num

saluare nos poterit iste? Medium videtur insuffi-
ciens & debile nimis, quo tam potentes hostium
nostrorum vires enerventur: censuerunt illud ut
nimis arduum, imo impossibile, ut Deus medijs
adeo improprietatis ad finem deueniret ita
praclarum & victoriam referret adeo glorio-
sam vires in infimis, reparationem vitamque
mundi destructione morteque Saluatoris. Hoc
igitur eodem medio vsus est ut se nobiscum v-
niat & inter alii repararet inter nos & Deum
à peccato constitutum, illi dante carne princi-
pium, nos à Deo elongandi, Deus: noster spiri-
tus est: *Deus spiritus est*: caro vero impugnat
spiritum: *Caro concupiscit aduersus spiritum*, &
spiritus aduersus carnem: ubi igitur contentio est
& pugna, necessario sequitur diuisio & ita caro
illam causat inter Deum & nos, facitque ut ab
illo nos distantia separemus infirmita. Hoc er-
go sic concessit, Christus Dominus, ut sibi proxima-
nos vniat, firmiterque nobiscum maneret, *ma-
nus*.
non alio vitur medio quam ipsa sua carne:
hanc etenim nobis exhibens in Sanctissimo
Sacramento ita nos vult Deo propinquos
ipsique vnitos ut per illam efficiat ut in ipso
maneamus & ipse in nobis, quatenus per hoc
nobis pateat excellentia quoniam sibi vnit, Deus
noster vita est: *Ego sum vita, veritas, & vita*: ut au-
tem illam nobis communicet, nobis illud tribuit
quod in nobis mortis fuit nostrae principium:
ut ita habentes vitam in nobis, habeamus nobis
vntum ipsum Deum qui est vita: & hoc in quo
declaratur à carne & sanguine ipsius quem scilicet
nobis exhibet in cibum & potum ut per hoc vi-
uamus & viuendo nobiscum habeamus & in qua no-
bis ipsam carnem quae in ipso vita fuit. Mirari
bis vita-
fatis non possum loquendi modum, quo D. est.
Idcirco nobis hoc proposuit quod Deus fecit in
Christo nobis daturus vitam, illam nostrae vni-
do quam operatus erat in ipso: *Quod factum est Ioan. 2.
in ipso, vita erat.* Multi diuersimode legunt hanc
clausulam, sed modum sequar D. Ambrosii. rell.
quos tamen non damnans: hic enim est quem
proposuit: quoniam D. Ioan. huic videtur fauere:
*Quod fuit ab initio, quod audimus, quod vidi, & loquutus
est oculis nostris, & manus nostra correptaue-
runt de verbo vitae, & vita manifestata est.* Hoc
dicit D. Ambrosius: vide quid factum sit in Christo,
quid apparuerit oculis nostris, hoc ipsum vita
nostra est, *Caro ergo qua in Christo apparuit, vel
Christus in carne ipse est nostra omnibus vita.*

Gal. 5. 17.

Y.

Ita per
causam
Deo ap-
p-
mo.

Ioan. 14. 6.

VI.

Ioan. 2.

Lib. 3. de se

de c. 3.

Ioan. 14.

His consequenter magis in particulari
quaerit quid factum sit in verbo? Cer-
tuni

VII. Et hæc in Christo facta sunt.

tum est quod factum non fuerit esse Divinum, nec persona Divina. Hæc etenim *Fuit ab initio*. Sed in ipso in tempore facta fuit natura humana nostraque caro. Secundum hoc ca. o Christi vita erit: quæ in ipso facta fuit & oculis nostris apparet. *Ut igitur nos sibi Deus y-niret, nobis in cibum præbet vitam* quæ in ipso facta est, carnem nimirum suam & sanguinem: quatenus his à nobis sumpris, vitam adipiscamur quæ nostram traxit in ruinam, & simul incorporando nobis hanc carnem, quæ est vita, cum Deus sit, Deum nobiscum habemus: & sicut hæc vita quam nobis communicat est vita Dei, quæ in ipso est, ita propter eam quæ in nobis est ab eo participata, dicemus quod in Deo sumus. Et hoc modo dissolvitur illa distantia quam inter nos & Deum statuit peccatum, natum à principio mortis nostræ, carne scilicet nostra. Ita Christus nobis: *Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem in me manet & ego in illo*. Nobis hæc dedit carnem, quæ est vita nostra, cælestis illa Regina Maria Virgo Deipara, in cuius perissimo sinu ut matre eius formatum fuit operante Spiritu sancto ex purissimo eius sanguine corpusculum illud quod est vita nostra, qua Deo vivimus Deusque nobis: eum igitur per illam tantum acceperimus bonum quis nobis alius lucem ministrabit de hoc actus nisi ipsa Virgo cælestis: etenim ipsa suo suffragio nobis gratiam impetrante hoc eo modo quo possumus explicare conabimur, sicut secure bonum obtinebimus vitæ divinæ ad illam igitur recurramus eam cum Angelo salutantes: *Ave Maria*.

§. 2. Est hæc solemnitas principalior digniorq; cæteris mysteriorum Christi solemnitatibus: quia realiter in nobis habemus presentia reali & vera id quod celebramus.

63 I Ratio in-
sentio-
nis huius
felli.

Vdicaui summus Pontifex Urbanus Quartus mysterij SS. Sacramenti dignitatem, ita reliquorum excellentiam excedere, ut ratio non permitteret illis, omittere celebrationem: quinimo nobis particulare iucumbere debitum signis illud recolare festinioribus quam cætera mysteria: cum igitur Sacramentum hoc tantis ad instantiam D. Tho. & particulari motus Spiritus S. inspiratione summus Pontifex solemnita-

tem insublime hoc in tempore exhibendam SS. Sacramento: in eum finem constituto nem illi edidit Apostolicam quam refert Papa Clemens V. in Concilio Viennensi quæ est Clementis, & quam colligi iussit Papa Ioannes 21. cuius hoc est exordium: *Si Dominus in sanctis eius laudari debemus*. Et refert certò coultate ad hoc eum Divinus fuisse instructum revelationibus. Habet, inquit Sanctus hic Pontifex, solum hæc aliquid in quo cætera superat, realem scilicet præsentiam eius quod celebratur, quodque in nobis habeamus, & vixit simul illi quod in hac solemnitate recolimus: reliqua festa ac mysteria Christi, tantum secum præsens habent quod celebratur, quantum ad representationem.

Ipo festo Incarnationis Verbum Divinum non incarnatur, sed tantum nobis representatur. Alia factur velut incarnatum: & necesse est ut mente Deipendamus in Nazareth Virginique intrens scilicet cubiculum: illi comites atque cum ipsa panes in manibus insigne illud beneficium celebremus, quod Deos regnos indignos cumulat adum naturam assumptam sit humanam factus homo, nobisque se exhibuit puerulum tenellum adeo & foetiosum ut illum secundum representationem tantum imaginariam consideramus, & non reali & vera presentia Verbi Divini incarnati, quod solamne ditione oculis intellectus nostri præsens objigit licet non corporis.

Nec similiter in festo Nativitatis Christus nascitur quantum ad realem & physicam presentiam, nisi tantum quantum ad representationem intellectualem qua nobis proponimus in hac festivitate Christum recentem natum. In festo Ascensionis Domini & delectu Spiritus S. eodem modo sit retentum indubitatum est quod in illis diebus nec Christus cælos perieret, nec tunc descendat Spiritus S. in figura lingæ arum ignis in discipulos, sed solum nobis hoc proponitur mysterium, ut meditatio illud præsens exhibeat. Porro in hac solemnitate illud quod celebramus, mysterium est omnino singulare à Deo nobis collatum quo se in cibum eo nobis tradidit, quatenus illum velut cibum nobis incorporemus, & manente Deo in nobis, nos in illo quoque maneamus: cum enim sit cibum vivum, non solum manet in nobis quia illum comimus sed quia per vitam quam comitiet, in nobis illo manemus, ad eum modum quo in cibo qui vivit etiam noster manet sanguis. Hoc igitur est quod celebramus in hoc festo, & hoc ipsum est quod in illo præsens exhibetur, in quo

IV. Trobatur ex parte ista de signa perita
V. sancti habent Deum semper habere ferum.
Lac. 15
Hoc no
V. in

vt in ipso festo & quotiescumque voluerimus portam inueniamus apertam liberumque ingressum; quatenus in cibum sumptus nobis vniatur & incorporetur, nosque in illo maneamus.

Si ea de causa festa celebrentur vt nobis ad memoriam reuocentur beneficia donaque singularia nobis à Deo in illo cõcessa mysterio: vel vna pietate insignis singulque mirabilis viti alicuius sancti quo eius exemplo pronocemur & in nobis virtus gratiæ dona speremus non inferiora: certum est gratiorem in hac adesse rationem, qua maiori celebretur festiuitate: quandoquidem nemini nobis memoria refricet immensi illius beneficij quo se Deus nobis reliquit in cibum; sed & realiter verèque illum manducemus habeamus præsentem atque illius nobis vitam vnamus, qui fons fuit & origo totius sanctitatis Ecclesiæ: hoc concessio, ratio fua det & iustitia postulat vt festiuitas hæc maiori quam ceteræ cultu celebretur: quandoquidem in illo Deum habeamus ita præsentem, vt illum tenemus nosque in illo maneamus.

Communiter digniori celebratur hoc pompa quod pluris æstimamus: Fortuito perdidit mulier illa Euangelica dragmam illam pretiosam, qua non summa diligentia, euersa domo, cunctisque commotis quærit inuentura: quando vero felici omine illam inuenit quanti illam faciat ostendit, dum tali gaudio festum inuentus eius celebrat, vt cor eius tale videatur non posse capere: nec his contenta, insuper conuocat vicinas vicinasque cordis sui manifestat alacritatem, quatenus omnes festum peragant diem, illi ipsi declarante quanti faciat gemmam hanc perditam, at iam inuentam: illis vero mille congratulationibus illi applauditibus, eo quod nunc habeat quod tanti faciebat: *Congratulamini mihi quia inueni dragmam meam quam perdidit.* Tanti facit Deus animæ perditæ conuersionem, vt eam tanta celebret inuiditate & solemnitate vt toti celo festum indicat iucundissimum: *Gaudium est in celo super uno peccatore penitentem agente.* Nihil tanti faciunt electi quæ Deum habere secum: vt enim eum cognoscunt bonorum omnium compendium, dum illum habent, omnibus perfruuntur: hinc in illis ea nascitur sollicitudo ne desideres sint in illo conseruando, dumque considerant eum intus in anima sua, gaudium non capiunt immensum nimis quo delectantur. E contra vero nihil illos magis affligit & cruciat acerbius quam dum Deus ab

illis discedit Inter maxime mirabilia S. Scripturæ indicauit Abbas Rupertus lucram Iacob cum Deo esse singulari memoria dignam: *Famosa Lib. 3. in lucra & totius ore Ecclesia per orbem celebrata, Gen. 31. qua homo cum Deo luctatus est.* Lucra in qua Deus cum homine contendit amboque descendunt in arenam ad Monomachiam, præclarum quid est grauesque Sanctis Patribus mouet difficultates. Lucra hæc quam Iacob aggreditur vel iusta est vel iniusta. si iusta, ergo iustum forebat ille causam: vt enim definiunt D. Aug. & D. Tho. declarat, bellum enim dicitur iustum, quod iustam complectitur causam.

Quænam obsecro potest in mundo inueniri causa adeo iusta quæ bellum contra Deum iustificet? Si iniusta sit, qua ratione Deus bello se patitur impugnari iniusto? Iustissima fuit hæc lucra: ratio etenim eius Deo summopere placebat, & quamuis se Iacob ostendat aduersarium, hoc eo fiebat animo vt ille duplicatis orationum viribus eum superaret, quantum ad illud quod impetrare contendebat vt enim pro. at D. Tho. lucra hæc, viribus non agebatur brachiorum corporalibus sed spiritualibus: etenim tota peracta fuit oratione & fetu quibus Iacob Deum quasi constringebat: sunt enim hæc illa brachia (inquit D. Thom.) quibus caelestem illum Angelum fortiter constringebat Dei personam virtusque reprobentem: sicut postmodum Moyses iustis viribus adeo fortiter illum complectebatur, vt quasi vim patiens exclamaret: *Dimitte me.* Quinimo & sæpius hoc tibi contingit dum alius à te quidquam postulaturus, tanta instantia, tot rationibus, precibus & importunitate te premit & fatiget, vt dicas: nequeo me ab illo expedire, tantumque me stringit vt illi me cogat submittere: eodem modo sibi Iacob Deum in hac lucra precibus & lacrymis subiecit (hoc recte tali te modo agere debere eum Deo, vt illum quasi habeas tibi subditum & ei quod postulas indulgentem: quod fieri debet vi lacrymarum, persequentia orationis, precibusque importunis) quod alio loco protestamur. Illis igitur Iacob Deo bellum intulit & eundem iustissime: res etenim agebatur Deo iucundissima, cum ille tali affectu viribusque orationis illam peregerit.

Ait igitur D. Tho. quod Iacob periculum aduertens sibi præsens (intellegerat enim fratrem suum Esau copiosa militum manu contra eum accedentem) confugerit ad orationem, quem Deus solatus apparuit illi in figura Angelico

Rupert. Lib. 3. in lucra & totius ore Ecclesia per orbem celebrata, Gen. 31. VI. Hoc probatur in lucra Iacob cum Deo. Li. 99. in Iosue 9. 10. 2. 2. q. 40. ar. 1.

In. 31. Gen. 32.

Ho. 13. 5. 10. 10. 20.

II. illa hinc...
IV. Probatur...
V. sancti habent Deum...
Luc. 15. 9.

taque nocte comes illi adfuit: ad ortum vero aurora dum secessum parat, aduoluit pedibus eius Jacob totus in sulcus lacrymis. Hec fuit eius lucta cumque ea causa esset ne Deus ab illo decederet, bellum erat iustum: quandoquidem nihil Deo magis placeat quam si videat homines vires exercere: vimque adhibere ne ab eis discedat.

VII. Lucta Jacob erat iusta.

Arbitratur & iuste quidem Jacob se cum Deo omnia possidere bona, subsidium & amicum defensorem vires & potentiam quibus roboraretur, exercitum numerosissimum quo contra fratris copias seruetur in columis: vitam securam, quantumvis Esau eam illi conaretur eripere: bona fortunæ & gratiæ licet eum illis persequi laboraret. Omnia hæc & plura iustitia possidere dum Deum haberet secum: ut autem aduerit illum societatem suam velle deserere, larisque suam ac præsentiam subtrahere, se indicauit ut perditum: confestim enim ut ille decessisset, ut certum habebat Jacob quod omnibus primaretur bonis quibus ante abundabat, & qui prius vires suas viribus fratris iudicabat superiores, recedente Deo ipsamque deserente, sibi nunc derelictus & viribus infirmus, absque vilo negotio ab Esau fratre foret euerendus semper: quæ perditus, vnde sic ille Deo. Domine mi absit à me ut te dimittam & quantumvis decessum virgeas, hoc scio, maioribus te constringam viribus, oratione, lacrymis precibusque continuis. Domine ne decesseris à me, ne me derelinquas, non dimittam te.

VIII. Idem David quod Jacob postulabat. Ps. 70.

Nec aliud hic Jacob postulauit quam olim David: etenim non minus clare quam ille, cognoscens ea bona quæ illum comitantur ex præsentia Dei, nec non ruinam & interitum ex eius absentia: quando ab hostibus se luxit æceris pressum, conuertitur ad Deum & deprecatur: Deus meus ne derelinquas me: Deus meus ne elongeris à me neque discedas à me. Intelligebat illi sancti Deum esse omne bonum, omnem sustinentem omnem defensionem, omne subsidium: & sicut habentes illum secum, habebant quidquid illos reddere poterat securos: ita discedente illo omnibus essent priuandi è quibus aliquod poterant haurire commodum: idcirco luctabantur quasi cum Deo paribus viribus ne ab illis decederet, sed semper fidus adhereret, quo declarabant nihil illis tanti referre ac Deum habere secum, nec illis quidquam ita esse charum quod ipsos compelleret ad omnium rerum contemptum, ut ille poterat societas & assistentia Dei.

Illius iacturam per peccatum patimur: quinimo illi mibi persuadere Christum hoc indicasse in se. De qua rabola de qua paulo superius, nimirum de diageno leuano perditâ, figurâ hominis qui ne per peccatâ animâ sit est enim nobis dragma qui solus nobis esse fructus potest precium nostræ estimationis: qua nobis lectissimam contulit utilitatem summamque bonorum: sedula diligentia qua moler illam quæruit, domus euerio, omnium agitati, angulo rum excussio, preces deuorant & postulationes Antiquorum Patrum quibus Deum deuocent ut veniet in mundum factus homo, ut hoc modo illum recuperare eum nobilem locum tenendo perpetuum: Emitte Agnum Domine dominatorem terra. Quot lacrymas, quot suspiria, quot preces effuderunt ut illum attraherent in mundum & inter nos habitaret? Dies illi felicissima eluxit in qua per eorum merita de cœteruo (vt ait Theologus) dignatus est tantorum implere desideria: qui summo affectu illum sperabant, illudque tempus fuit quo natum illum quasi inuenimus: quod quidem se nasci debent sciam, cumque ita nobis viciniam accepimus, ut se quasi fratrem nostrum gesserit: Primogenitum in multis fratribus. Illa hora fuit in qua nectem in terra sed etiam in cælo celebratum fuit illud gaudium tantique boni possessio: quæ quæ quæ qui nobis de eius possessione congratulamur, Angeli ut vicini nostri: per acta cupiditates gloriam laudemque Deo cecinerunt, cui exultitia, laus omnis & honor debetur, & in terra pacem hominibus bonæ voluntatis, eum qui cessabit omnis inquietudo mentisque turbatio. Gloria in Excelsis Deo qui in terra pax hominibus bonæ voluntatis, itaque propter summam summam boni æstimationem, Deum intelligo, quod per aduentum Christi recepimus, cæcum & terra festa celebrant nobisque congratulamur. Quinimo Saluator nollet desideria exposcisse antiquorum Patrum hoc festum celebrandi: cui nos accepimus possessionem, dixit de Abraham quod illud lumine tantum cognoscens Proprietate quæ res à longe cognoscit, singularem festum hoc hilaritate celebrari: Abraham exultauit ut tu videret diem mortuum, visis & gratias est. Diem suum dicit illum in quo se hominibus tradidit in temporali sua nativitate & societate cum illis: & quia die in illum Abraham in spiritu sanctum vidit, gaudio celebrant illum effusissimum. Nos igitur qui illum iam habemus ita nobiscum ut in nobis sit, se nobis vniam, se nobis præcibus in cibum ut ita illum actus nobiscum habeamus.

Quis enim Deus est ipsa essentia bonitatis, necesse est ut qui iuxta Deum ponitur, a malo liberetur. Aliter fieri non potest & plane necessarium est, ut ab omnibus vir ille malis liberetur qui Deo proximus est, sic ut nullum vereatur infortunium, vivere potest ab omnibus curis expeditus qui hoc adeptus est bonum: cum enim sit essentia ipsius bonitatis, nullum potest illi approximare malum: quis ergo timor illud patendi? & si eodem Doctore teste: tunc quis Deo proximus est quando amor eius illi nos ponit proximos, dicitur vbi tam magis quam in SS. Sacramento nos tunc eo vniat amor eius Diuinus? Hoc admissio cum in illo maneat Deus ab omnibus voluit pena & afflictione liberare quocumque illas inferente.

Propheta Regius agebatur nimis & supra modum laboribus affligebatur: etenim circumquaque premebant illum vrgebantque aduersa: a foetore Saul immitem tollerabat persecutorem qui insatiabili rabie sanguinem eius libere conabatur vitamque tollere innoenti: filius eius Absalom debitam Patri negat reuerentiam, contumeliose afficit, totoque conatur Regno exturbare: Patri subditos mouet ad seditionem, & illi arma sumunt rebelles, cui necessitati ut de opportuno prouideret remedio, necesse fuit praesidia munire militibus, exercitus conferbere qui illa defenderent, Capitaneos eligere copiarum ductores, omnibus prospicere iuxta cuiusque necessitatem: ipsum vero lanceam manu atterere, in arenam descendere, sua praesentia & exemplo cunctum animare populum. Jam tunc negotia ciuilemque processum domum festinanter eum compellebant ut litigantes audiret, finem processibus imponeret causasque litium definiret: quid plura se negotijs causisque venit circumuallatum quibus supra modum turbatur & affligebatur: his agitum arumnis depressus mentem suam sursum ad Deum e igit atque de imo pectore vocem hanc emittit suspirandam: *Quis mihi dabit pennas sicut columba: Et volabo. Et requiescam a tot malis, afflictionibus, & tumultibus, quibus circumcingor, quo fiat ut ab omni cura recreer & afflictione.*

Non miror audire David ita quietis audium: cunctis etenim creaturis naturale est illam sibi quaerere: lapis in alto per vim detentus, ablato quo detinebatur impedimento, ne descenderet, quo non impetu descendit? Quanta non requiritur violentia ut in sublimi detineatur? Ab illa vero iam solutus violentia, proprio ac naturali impulsu

§. 2. Ad omnem nostram sollicitudinis quietem se nobis Deus reliquit in SS. Sacramento: hunc enim David quaerebat curarum suarum leuamentum.

Sancti Deum semper habuerunt in locum refugij, sibi que persuaferunt quod eos Deo proximis nihil possit inquirere. Ita opinatus est Propheta Ios dum enim calamitatibus vultique premeretur intolerandis, ut his remedium haberet praesentissimum, ad Deum se recipit cuius que sic obsecrat: *Pone me iuxta te, & cuiusvis manus pugnet contra me.* Locum hunc exponit D. Thomas & ait: cum Lib mente reuoluisset aduersitates omnes & labores quibus affligebatur anxietatem & tristitiam quam adferat illi poterat consideratio horum omnium malorum: iudicans in nullo sufficiens posse se iuuenire remedium nisi in Deo tantum, qui secundum naturam suam bonitas est incomprehensibilis, quem si haberet sibi proximum, nullum posset timere aduersum, & nullum formidare malum: deinde hoc vix postulat ut eum sibi habeat vicinum, quo fiet ut nullam timeat oppositionem nec aduersitatem, quocumque illam ei inferre voluerit: Et cuiusvis manus pugnet contra me: ad quae verba sic eleganter D. Thom.

II. Et maxime in V. Sacramento.

III. David arumnis pressus ad Deum recurrit. ps. 54. 7.

IV. Quia omnia quaerunt suam quietem.

impulsus inclinatione, toto descendit impetu, suum quærens centrum locum quietis suæ proprium: etenim desiderium quo in illud ferebatur, quia per vim extra illud detinebatur, impellit ut dum potest illud assequi, hoc illo fiat impetu, quem propria illi causat gravitas ad descensum in centrum quietis suæ locum proprium. Ignis quanta vi sursum fertur, & quam inquietus properat ut sursum efferatur ubi est eius centrum? Quia dum in eo est iam requiescit, & quantumlibet parum detineatur, illi tamen multum videtur, tantum propter inclinationem naturalem ad quietem suam ut illa perfruatur: quod si oculos coniciamus in omnes creaturas, omnes hac inquietudine turbantur donec quiete centri sui naturalis potiantur. Ita dixit Philosophus: *Omnia moventur propter quietem.* Si cuncta igitur indefesse quærant sibi quietis locum, non mirum si David tot tribulationibus afflatus & persecutionibus attritus, totque negotijs ad extremum defatigatus, locum optet quæratque leuamenti, & velut anhelus, ut illum assequatur, fortius inlacet. An illum invenit? Vtique, & ubi Ipse alio loco hoc exprimit: *Etenim passus invenit sibi domum, & sursum nidum sibi, ubi ponat pullos suos.* Totus exhilaresco, nec enim corpore meo se cor meum continet: *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum.* Subsilio præ gaudio: quia cor meum & quantum ego sum in Deo meo delector: idque eo modo quo turtur & passer, nidos domosque quietis suæ invenerunt in quibus modo omni seposita cura pullos suos excludent, nihil veriti quod illos frigus ex cruciet, aut calor opprimat, aut aer perturbet, aut aqua submergat, & vnicuique verbo iam quiete possunt vivere: quandoquidem in nido viuentes nihil erit quod ipsos molester ut modum quæram quo protegant illos & conferuent.

V.
Vbi David invenit quietem. Ps. 83.

VI.
In Altari- bus Dei.

Deus autem illis adeo beneficus, mihi non minus existit liberalis: quandoquidem ego ut illi, locum mihi quietis invenit: & qualis hic? *Altaria tua Domine, Domine virtutum Rex meus & Deus meus.* Inveni Domine ad leuamentum meum tua altaria, atque in illis te Domine Rex meus & Deus meus. Sciamus obsecro o David quid hæc continent altaria, ut in illis tua requiescat sollicitudo, tuæque graves non te opprimant afflictiones, nec persecutiones timore percellant? Quid in illis invenisti, ut sic tua quiescat anima? An forsitan recrearis in eo quod aurata sunt, affabre composita, & magnifice adornata: Nū-

quid quia pulcherrimas in illis spectas pidenas, raras imagines, ornatumque excellentem? Et oculus tanta delectatur pulchritudine, cultu & compositione, an tibi non ea occurrunt quæ in Regimine tuo ac Regni protectione reddere te possunt anxium, sollicitum & inquietum? Dicamne cor tuum divitijs tantis tamque preciosis iucundari lapidibus, qui operibus interit, parum est quod illa exornent, insuper & raras emittant splendidissimos, solis, lunæ, stellarumque sideribus conferendos? An ergo hoc in seclat cor tuum ut dicas Altaria omnem tibi adferre quietem, hilaritatem, & leuamen, imo & omnem auferre sollicitudinem? Omnia hæc nunquid bona sunt limitata opesque viles ut desiderij tui omne vacuum adimpleant? Numquid tu ille qui dixisti nihil in mundo inveniri posse, præter gloriæ Dei præsentiam, quod tunc sitiet appetitur? *Satiabor cum apparuerit gloria tua.* Quomodo ergo te modo loquentem audio, quod in Altariibus iam illud possideas quod tuum poterat satiare desiderium, & omnem sedari sollicitudinem qua premebaris ut illud assequeris? Nosti animum esse capaxem infiniti boni: cuiusque tantum possessione perfecte sedari, ille vero divitiæ & magnificentia quas in his invenimus altariibus, bona sunt finita & limitata, prope ad hanc impletionem capacitatem insufficientia.

VII.
Ex modo hic illi quietem.

Loquitur Rex David spiritu afflatus Prophetico, & lumine prophetiæ cognoscit, hæc Altaria de quibus loquitur, illa esse in quibus aliquando celebraretur consecratio SS. Sacramenti, & tam longe in ipsis hoc detegit, ut autem hoc declararet, subiungit: *Rex meus & Deus meus.* Christus vetus est Deus & homo sub speciebus sacramentalibus, & cum in Deo tota sit nostra quies, idcirco se suam dicit invenisse, ubi Deum suum conspiciat sacramentatum. Itaque ait: non requiescit anima mea in Altariibus propter aurum in illis rutilans: hoc etenim abundo, nec mihi minus est, quam in his video Altariibus, nec propter refectionem quam haurio ex pulcherrimis picturis rarisque imaginibus, in illis spectandis, nec ob gemmas preciosas quibus illa decorantur: plena namque sunt & abundans his palatia mea, cubæ, cussa & aule ornamentis, & divitijs: non est hoc non est inquam quod mihi gaudium adferat, sed quod in illis intelligam videamque Deum, quem licet certam tantum sub accidentibus panis, verissime tamen scio Deum hæc latere sacramentatum, qui ut me

VIII.
Ex pro- celebraretur consecratio SS. Sacramenti, & tam longe in ipsis hoc detegit, ut autem hoc declararet, subiungit: Rex meus & Deus meus.

lib. 11. cap. 4.

habere viciniam sibi, eumque ego mihi, se mihi praeber sub figura cibi vt ita a me sumptus in illo maneat.

Quia thesaurus est verus qui animam ditare potest & ipsa certissime ibi est, vbi est thesaurus suus; & ita illum comedens manet in illo, & ipse in eo: quia cibus est & panis caelestis qui illum sustentat: nullus autem dubitat quin cibus maneat in subiecto illum comedentis, eo modo Deum habeo mecum, & Deus me secum: & cum habenti me Deum, nihil mihi desit, totiusque sim quietus & societate eius satiat: quandoquidem iam illum habeam in Altaribus a teo mihi vicinum, quando illi conspicio, nouo eor metum gaudiorubilat, exultatque supra modum cum in illis locum inueniam quietis meae, protectionem contra inimicos meos, summumque bonum quod fortissimè portas occludat ne illa via malum me possit illum inuadere, quod mihi nocet: quocirca dum me considero solummodo tanto dono fruuentem, omnis mihi cura euanescent, & ab omni requiesco defatigatio: quia dum in illo maneo & illè in me, iam equalis patet correspondentia inter animam quae Deum recipit & Deum illi se communicantem: *in me manet & ego in illo.* Correspondent sibi Deus & anima: nam sicut Deum quia bonum est infinitum videtur non quiescere, nisi in subiecto capaci recipere bonum infinitum, & ita requiescere tantum in anima digne illum recipiente: ita similiter anima quia capacitate viger infinita, requiescere non potest nisi Deum habeat a quo perfecte satietur & impleatur. Et cum opes terraeque bona limitata sint terminumque habeant finitum, quantumuis multis abundet Dauid, non tamen illum satiant, nec eos eius seclant, nec attendit ad aurum, argentum lapidesque pretiosos, quos in altaribus conspiciunt, sed ab bonum infinitum utpote Deum, qui ad quietem & tranquillitatem animae intrare vult eam sub speciebus cibi & potus, atque eo modo in Altaribus illi representatur: & sicut ad quietem suam postulat vt anima in ipsum ingrediatur: ita similiter Deus ad suam, intrare vult in animam: quia sicut solus Deus num potest implere desiderium, ita Deus tuus tantum quiescit quando in te residebit.

Hanc doctrinam D. Aug. produxit, vt verba illa Spiritus S. declararet; cum enim retulisset qualiter Deus in principio mundi caelos condiderat stellis suis & luminibus: rutilos, terram plantis & animalibus fecundam, aquas piscibus

fertiles, aera auiibus, tandem hominem creauit, ad imaginem & similitudinem suam, illique animam velut de visceribus suis eductam indidit: *Inspirauit in faciem eius spiraculum vitae:* homine his peractis progreditur & ait: *Igitur perfecti conuiescunt cali & terra, & omni ornatu eorum, completusque Deus die septimo opus suum quod fecerat, requieuit ab vniuerso opere quod parauerat: requieuit Deus.* Sed qualiter locum habuit in Deo quies vt dicatur: *Requieuit Deus?* Nunquid laborauit Deus haec omnia creando, vel forte defatigatus est ingentem hanc condendo disponendoque mundi machinam? Quia non quis dicitur defatigari nisi ex alicuius operis molitione. Vt certum habeo in Deum cadere non posse lassitudinem, & omnium creationem ei maiorem non dedisse molestiam, quam verbi viuis prelationem vt fierent: *Ipse dixit & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt.* Totam hanc SS. Theologiam his verbis comprehendit D. Thom: *Requieuit Deus, nihil enim postmodum factum est totaliter nouum* potto nobis aliquid amplius indicat D. Aug. iudicium circa S. Scriptura phrasim, quod etiam refert D. Greg. illud quod Deus in nobis facit dicitur Deus ipse facere: quia forma loquendi vsus est Apostolus. *Postulat pro nobis ut episcopularet nos facit.* Dicimus torrentem videre & exhalare fecerit non quis subiecta sunt rursus capacia, sed quia tibi istum mouent & iucunditatem: vnde significat quod Deus homine iam creato requieuit: quia illum sibi proposuit in quietem in quo ipse requiesceret. Quando vero Dauid illum intuetur iam Sacramentatum in Altaribus, de eis dicit quod ibi laetum habeat suae quietis, eo quod in illis Deum habeat ita sibi vicinum, vt Deus in illo requiescat: quia Deus in SS. Sacramento causa nobis est quietis omnis & laetamenti.

§. 3. Gentiles multos coluerunt Deos vt necessitatibus suis haberent remedium: Deus autem se nobis tradidit in SS. Sacramento necessitatibus nostris remedium.

D. Aug. argumentum nobis proposuit vt longum ita admisabile & summa doctrina plenum quod profequitur l. 4. de ciuit. Ciu. Dei. C. 4. vsque ad 34. & vltimum proponit hic vir Sanctus cur gentiles tot exerent sibi Deos: etenim vt constat ex Marco Varrone delectas numero superabant. Ortum hoc habuit multos ex coluerint Deos.

IX. hie illi emae gaudium

lib. 4. de ciuit. Ciu. Dei. C. 4. vsque ad 34. & vltimum proponit

lib. 4. de ciuit. Ciu. Dei. C. 4. vsque ad 34. & vltimum proponit

Prima ratio.

Ad. 17.

II.]

Nihil esse potest & consecrari sine Deo. Secunda ratio.

III.]

Varia Deorum Deorum nomina.

ex duobus principijs, vno falso & altero vero: verum erat quod intelligeret sine Deo nullam creaturam posse subsistere, nec vitam nec motum nec habere actiuenem. Et vt veram habuerit hanc D. Pauli sententiam quam illis proposuit ex dicto Philosophi: *In ipso viuimus, mouemur, & sumus. Ipse est qui dat vitam, inspirationem & omnia.* Cognitocebant quam necessarius illis esset Deus, quo se possent conseruare: timentes autem ne illis Deus deesset si in quolibet loco suu non haberent diuersum, idcirco multos in alijs retulerunt Deorum. Hinc aliud processit principium idque falsum quo credebant, quod Deus vires suas haberet limitatas, & sicut in mundo homines non possunt ita esse perfecti vt aliquis eorum queat esse vbique, tale de Deo ferebant iudicium, quod esse nequiret in omnibus locis: hinc cuique loco suum addiderunt Deum. Imaginabantur Deum exercitijs in arena decertantibus presentem, non posse in vrbibus loco pacis regimini moderari habenas. Quis mate perentit impossibile est eum terram inambulare, vnde terra assignandus erat Deus, qui in montis vertice extollitur, in vallis humilitate non adoratur, quocirca alius hic statuendus Deus: credebant etenim quod simul in alto montis fastigio atque in valle esse non posset.

Quam ob causam in singulis domibus singulisque locis suum crexerunt Deum, cuius virtute domus illa vel locus in esse consisteret & conseruaretur: & ita tot multiplicarunt Deos Deaque quot erant negotia sibi peragenda, & loca in quibus morarentur, ne quis forte Deo suo priuaretur: nec non nomina eis imposuerunt eorum regimini conformia: inde nomen inuiderunt Deo Ruffini pro campis & aruis, Collina pro collibus, Vallina pro vallibus, Ceteris pro frumento iam seminato, Segestia vt messi eorum prouideret, Tutelina messi conseruatrici, qui calamos nodis solidaret, Nodotus erat qui grana spicis inuolueret vbi condensantur, Volutina: quae strobis praesertit producentis & conseruandis dicebatur. Flora, Lactanus tritico praeserat adhuc tenero. Maturus illud ad maturitatem promouebat: & hoc modo refert D. Aug. solis aruis plures ab eis Deos fuisse praefectos. Ad maris autem regimen vbi auxilium requiritur Diuum mille creaturunt Deos quos ipse enumerat C. 10. vsque 21. Rebus autem humanis exercitium pene conseruebant Deorum innumerabilem, totinquam quot erat actus humani nostraeque necessitates: vnum elegerunt profecturo, alteru

litigaturo, alium vxorem susceperunt. Puerorum conseruabant a primo conceptionis instanti, & pro primis eius iudicijs quae faciebat quoad naturam in corpulento recentet organo. Primo Deum praeficiebant lucinam quae puerum in illuminatione & nauitate adiuuaret, & nuntium quae puero virtutem praebere matris vbera regendi: Cuminam quae cumis lactem conseruaret. Quae omnia teste eodem Aug. ex illo manant principio quo cognoscebant sine Deo quidquam esse posse bonum aut conseruare, debere perire & consumi.

Hinc ortum arbitror quod dixit Iulius Deo a gentilibus clauis fuisse fortissimis firmata in parietibus, fortique ferro conseruata ne quis eas illis eriperet: *Conseruauit faber aruis peruenit in mallo eum, quem custodit tunc temporis, hanc glorio bonum est, & conseruauit eum clauis ut non moueretur.* Omne nostrum bonum in eo consistit quod Deos nostros nobis sumos habemus, vnde ne ipsi discedant de quibus adiciat, ex pedis illos glutino, harpaginibus glutinque conseruare ne discedant, auolgant nobis que tollant. Quod si ab illis percontarentur qui Deos suos hoc modo captiuos seruebant, quid hoc modo Deos conseruati praetenderent? Nullum aliud responsum audiret, quam vt Deos de hoc suos secure tuncque sibi conseruarent. Et quare inu verum hic ex mente D. Aug. nullum lapore Deos adorare peruersos adeo & sceleratos cum pars eorum principalior & eminentior eligeretur ex illis qui praeter ceteros enormioribus magisque horrendis iniurias erant criminibus, & illi conseruarent diuinitatis dignitate sublimiores, quorum iniquitates inuercundia ceteras superabant: *Sed isti, sed plane scilicet noscuntur criminum non dignitate virtutum.* Nihilominus hoc concedamus quod illos habuerunt vt Deos, sciebant tamen hoc illis maximi referre, si secum illos custodirent: iusticabant enim quod absque illis nequidem possent respirare, verum si secum illos conseruarent, nullum illos posset malum opprimere.

Idcirco quisque Deos domi suae studebat conseruare, idque laribus maxime abscondit, Deos in vt eos tanto securus conseruarent: idcirco Deos domus vocantur Penates: id est quod eos recludebant: *locus in penetralibus & recessibus domus tutioribus, neque ita loquitur de vrbis Propheta Baruch quae Bacones bylonij in domibus suis staterant: Conseruauit vultus illis in domo.* Studebat autem vniquisque maxime: *Baruch* in qua posset securitate Deos suos in penetralibus

bis conferuare, quo domus suæ per hoc confu-
leret in luminari. Quinimo Laban ablati per
filiam suam Rachel idolis quæ in iutimis do-
mus suæ colebat, quando facturus orationem
illa minime reperit, eripaque nouit furis agi-
tatur vt phreneticus: arbor abatur enim familiam
suam dijs suis delibutam euidenti iacturæ subij-
cere periculo: vt autem damnum omne repara-
ret, hoc vincum egit vt iacob fugientem inse-
queretur illos recuperaturus.

Michas ille cuiusque domestici Deos suos in
penetralibus domus suæ magis absconditis ado-
rabat, dum in illam irruerunt milites de exer-
citu Dan & læt ad eorum custodiam aleret
adolefcentem leuitam, milites iam in vtpote
magis solliciti quo domum eius diriperent, illam
percurrerunt idola inuenerunt aurea & argen-
tea, atque ex iutero quod ex furto eorum sibi
promittebant secum illa detulerunt: vt autem
Michas familiares idola minime repererit, exa-
nimes illos insecuti sunt, vociferantes, emulantes,
caelumque inclementes: *Viri qui habitabam in e-
dijs Michas, clamantes secus sunt. Et post ter-
gum clamare ceperunt: perterriti metumque
inuiserunt illis hos clamores audientibus qui-
bus incessanter insequerantur eodem passu con-
clamantes quo milites iter suum conficiebant.*
Vt autem illos celeri adeo gressu properantes
adueniunt, ad Micham milites reuertuntur fu-
ris isolorum, aiuntque illi: Quid reru tibi deest,
quod te oppressit infortunium? An aliqua in do-
mo tua te verat calamitas irremediabilis? Num
facilitatem tuarum passus es iacturam? An for-
te parietes domusque tua corruerunt, segumque rui-
na sua filios sepeliuit & familiares? *Quæ te
excitat iactura vt vocibus sic nobis exclames an-
solitis? Hæc ne miserum, respondet, quid à me
percontamini? Domum meam dijs priuatis cū
illos mihi deperdati estis, hinc causa luctus
hinc in celum voces extollo: Deos meos quos mi-
hi socii iussu, Et scitis quid sibi est? Quid hoc
admiramini mihi inam non finiri cum Deos
meos non habeam vitæ inæ obseruaciones quos
in penetralibus domus meæ asseruabam. An gra-
uitus illam poterat virgere, damnum, iactura &
euerfio quam dum illa dijs suis spoliatur? Et si
tantum mihi aduenit infortunium, ne queratis
moestitiæ causam? Et cum tanquam stultus sceret
ille dijs suis confidens quos ipse manibus suis
consecerat iudicia quales esse potuerunt? ihilo-
minus talis erat necessitas quam illi iudicabant
secum habendi Deum, vt tibi persuaderent, li-*

cet tales solummodo domi suæ haberent, rerum
omnium certo gauderent remedio: vnde cum
hæc ita esse cognoscere tanto eorum iactu-
ram dolore prolequebantur.

*Et tu serus meus iacob quem elegi, semen abra-
ham amici mei. Israel interpretatur videns Deum: 12. 50*
vnde significat: tu Christiane qui per lumen fi-
dei cognitionem assequeris totaque conspicis inde col-
lectitudine qualis Deus tuus verus sit nempe ille quæ
Christus, cognosce quam necessarium tibi sit necessa-
illum habere tecum necessitatibus tuis reme-
dium. Si Gentiles vt certum arbitrati sunt om-
nem suam ruinam & iacturam ex illo manare
quod secum Deos suos falsos non haberent,
quos si haberent omne sibi certo sperabant bon-
num quo indigebant, quodque optare possent
pollicebantur. Quanto maiori certitudine hoc
sperare debet Christianus si secum habeat Chri-
stum, verum Deum, de quo velut de diuina sca-
turgine omnia vera bona proueniunt. *Deus &
quos bona cuncta procedunt.* Quatenus ex hac cog-
nitione pateat necessitas qua illum semper secum
habere conueniat. Erant dii illi inanes, si nam-

que vnam illis adscribebant potentiam, negabant
alteram; & eorum neminem adeo perfectum esse
debant, vt tota plenitudine gauderet diuina. Deus au-
tem etenim si illam constituerent, opus non erat tem-
por multiplicare Deos, tot rebus diuersis ac ne-
cessitatibus praefectos: cum ille qui perfectus est
posset omnibus succurrere, alterius non indige-
ret societate. Christus Dominus noster illa per-
fecte possidet totaque eius plenitudine gaudet,
sic vniuersum sit extra illam diuinitatem: hæc e-
nim ea est quam aliz diuinae personæ SS. Tri-
nitatis indiuisibiliter complectuntur: *Videte Deum. 12.*
*quod ego sum solus & non sit alius Deus praeter
me.*

Et tu Christiane illum vt talem confiteris &
assequeris cum hoc fides te doceat: quanta igitur
maiori ratione tibi adueniendum est ne ipse te
deserat & quanto diligentiori studio quam in-
fideles ad laborandum vt illum in anima tuâ
conferuescum probe noneris quanto verior sit
bonorum ille cunulus quem ex eius praesentia
sis assecutus & malorum infortunium quod ex
eius absentia te sit contriturum, donec te totum
evertat? *Et in Israel:* non audeat infidelis vel ad
passum vnum progredi nisi comite Deo suo, tu
vero Christiane nonne iudicabis maiorem tibi
incumbere necessitatem tecum semper ad tui
conseruationem Christum habendi? Quod si ita
esse sentias, qua ratione sic visis ac si hoc mini-

IX. Exhortatio ad meliorem vite frugem.

me cognosceres? Quomodo mundana te rapit voluptas, Martialia conuiuia, contumelie vindicta, in pudicitie delectatio, denariorum luctum, vt propter quamlibet rem, pauca dico, propter leuam recreationem Deum delectas & nihili facias si illum ex tua propellas societate. Talis autem est Dei misericordia, vt quotiescumque volueris, illum inuenias, & vt semper dum illo indigeris non necesse tibi sit multo illum ad te labore adducere, manere tecum vult in SS. Sacramento: vt dum te digne ad eius preparas receptionem, illum habeam ita tibi vicinum vt tu in ipso maneas, & ipse in anima tua: vt sic illum complexus ita tibi vnium, tanto certius tibi constet calamitatibus tuis remedium & iam dum cognosces quam necessarius vite tue & conseruationi Deus sit, vt haec tibi non deficiat dum illam intendis, se tibi in perpetuum liberaliter exhibet, & quod quotiescumque illum volueris, & vt si inimici tui potentissimi vires tuas conatu fuerint euertere vt te superent, tibi Dei vires non deficient, quibus contra eos praualeas ipsique superent, se Deus totum tibi tradiditque illo modo vt illi te vniue valeas, & ipse tibi vniat: quatenus dum te gloriaris sic illi vicium, de eius non dubites protectione, & remedio tuis afflictionibus opportuno, atque maxime in signum bonorum tuorum secunda gaudeas possessione.

h. 4. Vt perfecte in Deo maneremus nobiscum manere voluit in SS. Sacramento.

I. Deus summo-
pere nostrum
de-
siderat
bonum.

M Vltro studiosius Deus nostrum intendit commodum quam nos ipsi & sicut claris cognoscit quam nos medium quo nasciscamur illud quod nobis maximi refert, ita semper conatur nobis illud, & proponere & persuadere. Maximum animae nostrae bonum consistit in eo quod creaturas celeriter transeamus & in illo sistamus qui est vltimus noster finis, & quemadmodum possessio vltimi nostri finis cumulus est nostrorum omnium bonorum, vt in illis finis securi, cum ipse tantum sit vltimus noster finis, semper adlaborauit vt illi tantum vniemur, cum maximum creaturae bonum in vniene cum vltimo suo fine consistat: & ea fuit ratio ob quam semper esse voluit solus Deus, sic vt nunquam permisurus sit alium cum illo nostrae vniui voluntati. Hoc principale

nobis preceptum imposuit: Diligi Dominum Deum tuum cuius cordi tua, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis. Hoc docuit, inquit Deus, me primum hoc a te respicere vt voluntatem tuam praeter me nemini tradas, creatum meum tantum, exclusis alijs, amorem admittat, animam tuam solus ego possideam, excludantur alijs: intellectus tuus ita tantum intendat vt cognoscat, quanta tui gratia fecerim vt ita me solum diligere tenearis, nihil nisi Deus ipse tuam occupet voluntatem: hoc effugiat vt eo modo maxima nobis bona conueniat. *Pallium breue est, & verumque speritum parit.*

Nostrae voluntatis amor limitatus est, Pallium valde breue, vestisque quae plures nequeat operire, unde si ad vnum quid melius uel necesse est ab alio se diuerat, ac prompte conatus non potest adesse: vt autem principiori nampe Deo non deficiat, interdu ipse solus in hunc locum petit. Hinc magna illa Deo sollicitudo ait: Non habebis Deum alienum ceram. Nihil nisi sibi permittit fieri adorationem, illam sibi soli referant, & omne illud quod ipse non fecit, habuit vt quid voluntati non proprium sed vt Deum eius alienum, & sicut illi care noluit Deus possessionem rei alienae sed, proprie, adeo desiderium illi abstulit alterius quam sui praeferens: est enim Deus eius, & quia talis est, vult vt illum habeat tanquam rem propriam atque ad nullam aliam deficiat: *Videte quod ego sum. Deus. Ius & non sit alius Deus: praefer me solus ego sum. Deus humanae voluntatis & extra me nullus est alius q. d. nullum alium intendere debet finem nec bonum quo moueatur eius inclinatio, pariter me solum, quia qui quid appetit voluntas dirigi debet vt tanto, me abundantius possideat.*

Postquam Patriarcha Iacob Deum vidit mystico innumum scale de caelo descendenti, cuiusque quibus illum Deum promissis demereret multa eaque magna in gratitudinem illi obtulit: *Votum vniui deo nisi fuerit Dominus mecum Gen. 28. & confiteris me in via per quam ego ambulo, vniui mihi Dominus in Deum, cuius vniuique qui delectus mihi de comas offeram tibi. Hoc singulari fuit illius votum: Erit mihi Dominus in D. am. Quid hoc o Iacob, quid Deo promittis, quale hoc votum, Erit mihi Dominus in Deum? D. Thom. cum vniui debere de aliquo maiori bono quam illud ad Deum quod obtingitur, quod liberum esse debet & iacob spontaneum, ita vt possimus illud non vniui deo in illi.*

illi cui vouemus: cum autem Dominum habere in Deum non fuerit liberum Jacob, nec spontaneum, imo necessarium & obligatorum: an inde manet Deo bonum ex eo quod Jacob illi promittit: *Erit mihi Dominus in Deum?* forte Deus non est quomuis Jacob illum ut talem non habeat? Indubie non ego facio Deum, quia illum mihi ut talem propono: etenim sine hoc iam Deus est. Argumentum hoc est quod D. Hilar. conuincit hypocrisis sibi persuadentes se rem facere Deo grauisimam dicendo: *Domine Domine, dum cor ad eus habent obedientia longe separatam: quasi vero Deus non esset nisi illum hoc nomine uocarent.* Si igitur promissum Deo factum de bono non sit eminentiori quod illi speraretur, quale uotum hoc est Jacob: *Erit mihi Dominus in Deum?* Hæc communis est expositio: promissum Patriarcha: *Erit mihi Dominus in Deum* non absolute: quia ad hoc iam ex lege Diuina tenebatur, sed in ordine ad particularem uenerationem nouumque cultum quo illum uenerari pollicebatur, nempe dum illi altare edificaret, offerretque decimas, ad quæ omnia non tenebatur, tunc autem se ad singularem nouumque dedebat obligationem: & ita insinuat uisetur D. Thom.

Aliorum opinio est quod Jacob nouo se uoluerit voto Deo obstringere, præter illud ad quod iam vi legis Diuinæ tenebatur, nempe: quod Dominus illi esset in Deum: quia uotum etiam esse potest de illo in ordine ad quod homo particulari tenetur obligatione, cuius obligationi se & altero uult obligare voto. Itaque tunc non solum obligatur ex uirtute & obligatione legis sed etiam per uirtutem particularem religionis, secundum quam homo stare tenetur promissis à se Deo factis. Circa hoc eleganter more suo disputat Casertanus: & declarat D. Thom. dicens: eum noluisse dicere quod promissum illud Jacob uotum fuerit proprie & rigore sumptum sed forma aliqua limitata.

Porro si diligenter attendamus quod ait D. Thom. & eius uerba perscrutemur, colligimus uotum fuisse eminentissimum, ælesti Diuinaque plenè Philosophia quæ nostrum confirmat argumentum: quod scilicet Jacob singulari quadam uoluerit ueneratione Deum colere, uotum illi uolens, affectuque cordis sui illi totaliter in omnibus actionibus suis offerens: quod in omnibus illis Deo tantum beneplacitum intenderet, nec ad aliud affectum suum & desiderium desisteret. *Erit mihi Dominus in Deum.*

Hoc uoluit illi uerbis hæc promittere, & omnes nationes per nomen hoc Deus primam intelligunt causam principalem & uniuersalem, de qua uelut de communi principio omnia procedunt, & ad quam uelut ad ultimum suum finem cuncta diriguntur: itaque habere Dominum in Deum nihil erit aliud quam illi uoluntatem suam omnesque dedicare affectus: ita ut aliud nihil uelit, aliud nihil prætendat, quærat & diligit: præter ipsum solum, atque ad ipsum solum dirigat quicquid fecerit & desiderauerit uelut ad ultimum finem cuius amore tantum eius mouetur affectus: & ita quod obtulit Jacob, uotumque ab eo factum, hoc fuit uita se Deo totum consecraret, & in eo tantum speraret, illique soli omnia opera sua, actiones, & cogitationes offerret, illi ut ultimum sibi finem proponens: Non dixit: *Erit mihi Dominus pro Deo*, sed *erit mihi Dominus in Deum*: ut enim aduenit ex D. August. D. Thom. præpositio *Innotum* significat animam quo se mouet & dirigit ad aliquod. Et quia Jacob promittebat omnes motus suos & affectus animæ in Deum solummodo dirigendos, amoremque suum in illo fingendum ideo uotum hoc emittens ait: *Erit mihi Dominus in Deum.* Et quia omne bonum nostrum in eo consistit, ideo nos uult obligare Deus, ut ipsum solum colamus ut Deum, & ad ipsum solum uelut ad ultimum finem nostrum omnia dirigamus: ita ut uoluntas nostra nihil præter ipsum exoptet, illique se totum tradat: & hoc modo habere Dominum in Deum res est planè singularis quam ut excellentem nobis sacra Pagina manifestat.

In hac testimonium habemus irrefragabile quod nobis scriptum reliquit D. Ioan. in Apoc. Ostendit D. August. reuelatum illi fuisse statum beatitudinis & gloriæ sanctorum, qua in caelo persueunt impleto huius uitæ termino: Deus autem apparet illi sub symbolo pretiosissimæ illius ciuitatis Hierusalem, omni lapide pretioso, diuitijs, decore, & maiestate circumquaque præfulgentis: *Eccæ tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis, & ipsi populus eius erunt. Ipse Deus cum eis, erit eorum Deus.* Verba hæc singularia continent mysteria. Tabernaculum de quo loquitur, est magnificum illud solium quod erexit Deus in gloriæ suæ demonstrationem, quod esse uoluit thronum suum eminentissimum, in quo semper residens suam manifestaret excellentiam. Est igitur congregatio & societas in qua coniuncti omnes beati in amore perfecti.

V. Quid sit habere Dominum in Deum.

Tract. 19. in Ioan. Ser. 6. de uerb. Domini. 2. 2. 9. 2. 1. 2.

15. Lib. 20. de ciu. c. 16. c. 17. VI. Explicatur per statum beatitudinis. Apoc. 21. 1.

perfecto, & æterna quam contemplantur gloria fruuntur velut ciues caelestes, civitatem fundant sanctam Hierusalem Triumphantem & gloriosam iuxta illud D. Augustini. *Civitas est civitas unius.* Vnde civitas quam vidit D. Ioann. alia non fuit, quam unio & societas sanctorum civium caelestis illius curiæ: quinimo nomen quod illi adscribit eius spectator, nostrum confirmat intentum: *Ecce tabernaculum Dei cum hominibus:* quod ait Rupert. idem est ac: *Ex hominibus:* quia totum illud tabernaculum edificatur & exurgit ex hominibus iustis & sanctis solum ascendentibus ut ciues adscribantur caelestis illius Hierusalem.

VII.
Quid sit esse Deum in civ.

Et continuo subiungit: *Et habitabit civitateis,* id est, *in eis,* quia Deus est eorum, atque ut talis se totum illis tradit ut toto illo perficiatur: *Et ipse Deus cum eis eris eorum Deus:* quia se totum beatis communicans, erit cum eis eorum Deus. Et quid hinc sequetur? *Et ipse populus eius erunt:* quia illum ut Deum suum venerabuntur, illi totum suum dedican lo affectum, & ad ipsum omnes suas adiones, amorem, & gaudium dirigendo: ita ut aliud nihil desiderari sint, amari & perficiri nisi ipso solo. Hoc est esse Deum in illis velut in throno & illos in Deo velut in centro & ultimo suarum sine actionū.

VIII.
Applicatur hæc V. Sacramento.

Sæpe diximus eo quod SS. Sacramentum dignus sit gloriæ, quandam habeat cum illa conformitatem & proportionem: quod enim de illa dicitur facile potest huic applicari. Vnde si D. Aug. asserat D. Ioann. statum ostensum fuisse beatitudinis & gloriæ electorum, optime licet dicere in verbis illis quæ audiuit significare voluisse statum SS. Sacramenti: est etiam tabernaculum Dei & Sancta Sanctorum in qua Christus Sanctus Sanctorum latet Sacramentatus: vocatur tabernaculum Dei ubi habitat cum hominibus: quia habitaturus cum illis Christus perpetua societate comes, mansit sub speciebus sacramentalibus: & si velimus dicere quod est ex hominibus, intelligendum est quod dum homines sese ununt in communione SS. Sacramenti, erigant Ecclesiæ tabernaculum in amore & charitate: est etenim congregatio fidelium: quia hoc est amoris Sacramentum & hæc congregatio illi quasi insinatur & incorporatur quia ut eius materia, nempe panis & vinum ex multis conficitur granis multique racemis ex quibus panis punitur & vini liquor emanat: ita fideles in hoc SS. Sacramento passiter ununt, corpus efficiunt mysticum congregationem nempe Eccle-

siæ quæ ex unione affurgit quæ inter se conveniunt uniformes & in illo congregati: *Panus panis & vinum corpus multum omnes qui de uno pane & de uno calice participamus.*

Hic adest Deus veluti in proprio celitudine & gloria: lux residens throno: ut enim infra dicendum Christus hæc Divina sua participata tributa, omnipotentis, sapientis, misericordis & iustitiae: & sicut beatus Deus est eorum Deus, quia se totum illis in statum gloriæ communicat: ita & hic ubi Christus se totum iustus communicat, dicere nobis licet quod officium implet Dei eorum. Imo hoc ipsum nobis in Evangelio declarat: *In me manet & ego in illis.* Manet Deus in iustis: quia in SS. Sacramento se Deum ostendit eorum perfecta & integra sui traditione: cum in illo tribuat eis corpus suum, animam & divinitatem idque ut eos obliget quatenus eum habeant & venerentur ut Deum suum, id est ut se totos suosque omnes affectus integre illi deducant, ut ita in ipso maneant: *In me manet,* & votum offerant Patriarchæ Jacob, illum ut Deum suum habentes atque in signum venerationis decimas cum Jacob illi persolventes: *Et de omnibus quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.* Quo verbo non tantum in licet quod decimarum bonorum suorum partem illi consecraret, sed quidquid in illo esset totum Deo dedicaret. Dixit cum D. August. D. Greg. numerum denariæ esse perfectum, integrum complementum & omnium numerorum simplicium collectionem: & ita quia omnes comprehendit: vnde indicat vult 4. 3. quod totius essentia suæ complementum perficit. *Lib. 10. n. 2.* hæc suæ cumulum, bonaque omnia Deo esse oblaturus, ut per hæc universalem adeo congnatio rem ostenderet quod illum ut Deum suum honoraret: quandoquidem perfecte traderet quidquid erat & quidquid in illo poterat inveniri. Hæc illa est perfecta traditio a nobis facienda Deo in SS. Sacramento: ut in nobis verificetur illud: *In me manet & ego in illis.*

§. 5. Manet Christus cum hominibus in SS. Sacramento, ne querant illum, cum secum habeant, & ita ad alium non divertant.

Monet D. August. istam questionem, cur infideles Deo Israel nunquam crederent templum, quandoquidem eumque Deo, quem cognoscebant, continuo templum edificarent.

Certò constat non hoc eos omisisse, quia illum minime cognoscebant: quia mille modis eius habere poterunt notitiam ex operibus heroicis & eminentibus quæ tum audiebant, tum ab illo experimento didicerant: & si opera eminentiora in quolibet genere causa erant, quæ illum quæ in his notabant excellere, siue bona siue mala essent, cognoscerent colerentque vt Deum: cum tanta tamque stupenda in omni genere bonitatis cernerent in Deo Israel, clarum erat quod ex illis aliquid trahere poterant, quo cognoscerent illum, argumentum: *Omnes timent Deum Israel*: timore autem tenebatur quo eos ad obseruationem mandatorum eius impellebat, in quibus cognoscere poterant eum non minus esse vetum Deum quam falsos suos Deos esse crediderunt. Eum igitur si tanquam Deum cognouerunt, qua de causa templum illi non dedicauerunt, cum cæteris dedicassent? Et si nota fuerint illis eius prodigia cur soli Deo Israel hunc templi honorem non impenderunt? Experti sunt Chananzæ brachij illius potentiam atque in illa vires experti sunt exercitijs suis multo fortiores atque in rigorosa suorum cladē perceperunt neminè in ordine ad creaturas illi potuisse resistere. Romani arrogant adeo suisque fidentes viribus, quamuis rerum Domini totum armis suis mundum suo subiugassent imperio & quamuis potentissimos quosque vrbes suæ reddidissent tributarios: nihilominus ipsi & Chananzæ, se Deo Israel falsi sunt viribus infirmiores: etenim auditio eius nomine timore percussus eius potentia, se perditos arbitrabantur: & licet totum mundum gloriarentur potentia suæ subditum, nihilominus superbæ suæ cristas demittebant soli nomini Dei Israel sublati: & cū supremam hanc auctoritatem in falsis suis Dijs sandquaquam experirentur, his tamen omnibus & eorum singulis templis statuerunt, soli vero Deo Israel in hoc detraherunt vt illi nunquam templa consecrarent.

Quæ huius rei ratio licet valde difficilis sit, eam tamen tetigit D. August. cur templum erigere illi neglexerint. Et ea est quia Socrates scripserat, cuius doctrina ab omnibus communi suffragio recipiebatur, quod cuiusque Deo templum edificabatur, eundem honorare oportebat iuxta modum ab illo prescriptum, & inuestari eius & supremæ auctoritati condignum: in huius recognitionem ab omnibus coli par erat secundum id quod ipse disponebat ad maiorem cultus sui venerationem. Vt autem hoc

illis semper innouit Deum Israel velle solum esse Deum; sibi que soli adorationem fieri suæ diuinitatis: illi vero non vnum solum admitterent Deum, quem adorarent, sed plures quos multis suis ac diuersis colerent calamitatibus auxiliatores: idcirco illi templum consecrari non consenserunt, quia illum eo modo quo volebat, nolebant venerari, scilicet vt solum Deum. Et ita quia semper solus volebat esse Deus, eum solum templo priuarunt. Quia vero erectio templi Deo, strictam inducebat obligationem illi soli perfectam diuinitatis eius exhibendi venerationem, cum totali voluntatis resignatione, ne alium aut quærerent aut desiderarent, ne nos illum quæreremus nostrasque ad alium delecteremus cogitationes, quam ad diuinitatis eius contemplationem, nec aliud quicquam sibi voluntatem alliceret, & tantum illi complacere studeremus in mandatorum eius obseruatione: cum iam illi gentiles templa non statuerint, hoc exposcit vt quisque nostrum templum sit quatenus illo in nobis velut in templo manente, satisfaciamus obligationi ad quam nos adstringit, vt animo plane suero nos illi consignemus, quatenus cor nostrum offerentes illi, tantum viuat in Deo viuens. Eam ob causam nobiscum manet, vt illum facile in nobis admittentes velut eius templum, maneamus in illo semper, & ipse solus à nobis honoretur: *In me manet & ego in illo.*

Deus nos totos sibi vult, quia vnicuique nostrum se totum gestit tradere: idcirco ita bet vt illam solum desideremus, quatenus intelligamus cuncta hæc esse eius desideria vt hominem tanto arctius secum retineat. In actibus nostræ venerationis hic maxime Deo placet quo probamus quod illi soli velut Deo loquamur, ipsum solum vt Deum audiamus, ad ipsum solum vt Deum actiones nostras, cogitationes, vitamque dirigamus: quia hoc intendit vt experientia dicamus quod cum vnoquoque nostrum loquatur, & singulis quasi solis fauceat, singulos quasi solos audiat, singulis quasi solis amorem suum offerat & tradat, & hoc quomodo? Manens nobiscum in SS. Sacramento, quo vnicuique nostrum illum sigillatim recipiat illic que delectetur: quia hoc modo patet quod non agat solis operibus in generalis, quibus omnes vniuersaliter conseruat & esse præbet quod habent, sed operibus vnicuique maxime proprijs quibus nos cumulat abundanter. Quia quantum spectat ad opus creationis, siquidem verum sit & cognos-

IV. Ob quâ Deus in nobis templum constitulat.

17

V. Et cum solum diligamus.

VI. Cuius beneficia omnes creaturas hanc illi laudem occurrentes: licet generaliter ge-
nerata sunt omnibus.
Pf. 99. 3.

Hebr. 1. 3. *Portans omnia verbo virtutis sue:* etenim ut significet quod neminem deserat, donec illum in portum securum suae introduxerit inclinationi, termino vitur, *Portans*: quia quando quicumque aliquid in se suscipit, ne dubites tantam eius ager curam quantum suscipit ne forte in aliquid contrahat praecipitium: quandoquidem qui ea suis tollit humeris illi ut sibi prospiciat, proficiet: ut autem Apostolus significet nos inde finiret a Deo custodiri, ait quod nos deducat & in ultimum finem nostrum dirigat ac si nos humeris suis portaret: *Portans omnia.*

In opere redemptionis, fateor me redemit de perpetua miseraque captivitate, qua me peccatum detinebat gravi pressum iugo, & intolerabili daemonis imperio, pretio sui sanguinis infinito, quem effudit me liberaturus: attamen & hoc fateor, opus hoc ita cunctis generale ut audire me iudicem infinitam populi multitudinem Deo gratiarum actiones perfolentem: *Redemisti nos Domine Deus in sanguine tuo omnes nos Domine participes effectisti pretio sui sanguinis tui pretiosissimi: & quamvis haec opera sint plane eminentia, omnia & singula maximorum meorum honorum causa, cerno tamen quod in illis d. Domine te totum omnibus tradas: & ego (vera proloquor) te totum mihi desidero, sicut me totum tibi postulas, ut tu totus in me maneat, sicut me totum in te manere desideras. Hoc nobis concedit Deus in Divino hoc Sacramento: *Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in illo.**

VII. SS. tamen Sacramenti est nobis singularare. Nota.

Suscipit me solum Deus in se quia verum meum est alimentum, meumque panis est vivus: illum etenim manducans, totus ego in illo maneo, & in me recipio Deum: quia de me templum illi consecrans ad eius venerationem, solum in SS. Sacramento recipiens, illi soli ingressum in animam meam concedo, ab illa quicquid Deus non est exurbans. Per hoc illi soli loquor & ipse mihi, ipsum solum audjo, & ille me: me solo gaudet & ego illo, & dum

solum fauorem exterior & delicarum delectat abundantiam quam mihi communicat, nisi fallor, opera in me efficit ita propria ut mihi solus concedat in ipsis, & quasi soli illis gaudeo, cogit e solo solus vivo. Quare dum faciam suscipio Synaxim se totum mihi communicat, & illum recipiens meque in illum transformans voluntatem meam, animam, & cogitationes perficit, sicut ille configno. Hoc ut singularare proprium & proprium sponi si donum spona de illo gloriando trutinat: *Dilectus meus mihi, & ego illi: non calceat vbera mea callos abstinens.* Dilectus meus totus mihi est, quia dum totus in me manet ego quousque in ipso maneo: *In me manet ego & ego in ipso* unde sequitur: *Ex eo quod inter vbera mea manet morabitur, eo quod maneat velut in lactatione mea & mansione inter vbera Ecclesiae.* Vbera Ecclesiae sunt illud quo nutrit & fovet filios suos: delectat eo modo quo mater infantulum vberibus lactat & nutrit. Hoc esse dico SS. Sacramento illi quippe nobis nutrimentum exhibet secundum statum ad quem nos in filios suos extollit, & sicut ille se solo se nutrit, ita quoque se nosa prebet in SS. Sacramento, ut eo ipso nos sustentemus. Hoc dato congrue dicitur quod ex eo quod Deus maneat velut in domo inter vbera Ecclesiae, SS. dico Sacramento, bene sequatur, quod totus mihi sit: quia se totum in illo mihi concedit & ego me totum illi, cum me in recipium eius illi configno, quo venerationem illi exhibeam voluntati eius beneplacitam qua cum talis sit, ut solus esse velit, nos impellit ut ipsi soli nos resignemus: *In me manet & ego in illo.*

Quando pater filium summo prosequitur affectu recenter illi notum d. patitur ut vixit illi alteri tradat nutricia alendum, sed mater propria suis eam lactet vberibus: & quamvis alij fuerint filij alienis educati vberibus, quia in illis inclinationes advertit lacti quod suzerunt conformet, quodque ab ingenua degenerare nobilitate iudicio ne hic quem tanti facit a panis sui progentie degeneret, vult ut materno educetur lacte, proprio alimento caloribus sui naturalibus non nutritur secundum iustitias patris conditiones de mater que ferventer spem diligat, eos condescendit beneplacito, & infantem suis alit vberibus.

Natus Deo est velut charissimus filius populi Christiani quem in Divino illo genit matris trimonio quod Christus cum sponsa sua Ecclesia consummavit in thalamo Crucis, & velut filium dilectum ratorumque cruciatum, humeris

pere dilexiss, quod ipse donorum telatus est excellen-
tia, quibus illum statim cumulauit, quae
praeteritis vique modo ita fuerunt superiora, vt
in admirationem rapuerint ea cognoscentes.
Quinimo à longe illa dignoscens Dauid lumine
collustratus Prophetae, ait: *Non sicut taliter om-
ni nationi, & iudicia sua non manifestauit eis:*
nullam etenim nationem ita Deus extulit vt il-
lam participem redderet nobilissimi sui sangui-
nis, quem dum illi ad eius pro, inat exaltatione;
ad itatum ascendit supremum, qualis est populi
Christiani, qui ipsum gaudet privilegijs quibus
Diuitias: quando quidem eo accesserit vt esset
Deus, si non ex natura factem ex gratia, cum
fructus eius in hunc finem Christus Domi-
nus.

Progenies sponsae suae Ecclesiae illustris, ea
est quam illi tribuit in nobilitate sanguinis sui,
quem eius gratia profudit, illi communicauit
privilegia sua, imo & e conditiones Dei: cum il-
lam sanctam reddiderit immaculatam, non ha-
bentem rugam aut imperfectionem qua vilescer-
et: hos illi titulos ascribit D. Paulus, quando
faciens de illa mentionem dege eius nobili-
tatem quo Christus illam vt sponsam suam
deceat, ait: *Christus dilexit Ecclesiam & tradi-
dit semetipsum pro ea vt illam sanctificaret: & ti-
tulos exponens quos ex eius nobilitate con-
quisiuit, addit: Vt exhiberet ipse sibi gloriosum Ec-
clesiam, non habentem maculam aut rugam aut
aliquid huiusmodi, sed vt sit sancta & immaculata.*
Hae sunt nobilitas quam illi concessit, & in il-
lam sibi proprios transfudit titulos, vt alio loco
declarat idem Apostolo, quos illi Christus sponsus
eius tribuit, suo sanguine illi communicatos:
Lanctis aqua in verbo, proprios ingenitae sibi
nobilitati: *Tulus decebat vt esset nobis Pontifex
sanctus, innocens, impollutus.* Et eadem phrasi D.
Petrus de pretio loquens nostrae redemptionis,
pretioso nimirum Christi sanguine, illius memi-
nit, eisdem illum titulis honorans: *Sed pretioso
sanguine agni immaculati Iesu Christi.* Secundum
hanc nobilitatem filios suos fideles Christus di-
ligebat: vt autem ab illa non deficerent alijs non
permittit illos quam sponsae suae Ecclesiae nutri-
ri vberibus Ss. scilicet Sacramento, in quo dum se
Deus ipse tradit, illos Dei conditionibus & Di-
uinis adornat inclinationibus.

Alius filius Deo gentis populus fuit Iudaic-
us, illum nutrix commendauit alendum nem-
pe Moyse. *Porta enim in sinu suo, sicut portare so-
let nutrix infantulum.* Porro alimentu hos quo

illum nutrix illa alebat, terrenum fuit: quam-
uis enim Moyse sanctus fuerit, vt homo, tamen
inclinationes Iudaeis infudit hominum: terrenoque
affectus iuxta nutrimenti qualitatem: *Bona terra Isr. 1. 19.*
comeditis, & cum terminos transgressi sint quos
illis Deus praefixerat, nec promptam illam ler-
uauerunt erga Dei voluntatem obedientiam, qui
illos nobilitabat, non procefferunt secundum no-
bilitatem familiae hereditariae illius nobilis pro-
genies, qui creauit illos deditque esse naturales:
& ita illo nutrimento à Patris sui Dei nobili-
tate degenerarunt: cum terrenis insecti
prodierint inclinationibus. Verumtamen no pa-
titor populum Christianum alijs quam sponsae
suae Ecclesiae lactari vberibus, vt ex illis sanctita-
tis eius trahens nobilitatem, in omnibus Chri-
sto patri suo assimiletur: idcirco se nobis praeb-
et in cibum quatenus ipsum nobis incorpo-
rantes & ipso manente in nobis, ex eius alime-
to Diuinis renascamus clari conditionibus & in
nostris inclinationibus diuini magis quam hu-
mani videamur: *Et in me manet & ego in illo.* Et
cum Deus vt pater amantissimus se nobis tra-
dat, nos ipsi velut amantissimi filij eo modo nos
illi tradamus, vt alta in nobis non audeat defi-
deria nisi Patris nostri Dei.

§. 6. *Ut facilitatem euincamus, qua à Deo
nos elongamus, se nobis praebet in Ss.
Sacramento.*

Probat D. Thom. quod ratio propter quam
tam facile homo peccet, quandoquidem
cum sit actus rationi contrarius, videatur
quoque esse debere naturae rationali contrarius,
& consequenter magnam inde difficultatem or-
rituram in eius executione vel admissione, quod
ratio inquam sit, quia homo naturae sensitiuae
magis quam rationalis sequitur inclinationem:
& cum ex illa procedant peccata, idcirco maio-
rem in ipsis facilitatem experitur: & huius ad-
equatam proferens rationem ait: *Quia per opera-
tionem sensus homo peruenit ad actus rationis. Ideo
plures sequuntur inclinationem naturae sensitiuae
quam ordinem rationis. Incipit homo ordinem
sequi rationis per actus naturae sensitiuae: idcirco
promptorem se sentit vt sequatur illud ad quod
illa mouet illum & instigat. quam illud quod
distante ratione didicit: quia maior indubie fa-
cilitas inuenitur in aliquo incipiendo, quam
prosequendo donec ad finem eius peruenias: &
cum*

XIII.
Nos ce-
go ab e-
ius non
degene-
remus
nobilita-
te.

20
1. 2. q. 7. t.
ar. 2. ad 2.

II.
Ratio ob-
quam ho-
mo tam
facile
peccat.

eum via sit leuior, multi illam perambulant : & sicut per actiones carnis & sanguinis nos ab actionibus elongamus spiritus, cum Deus spiritualis sit & spiritus purissimus, ita maximam reperit homo facilitatem in elongando se à Deo, secundum quod maior est facilitas qua ad illa fertur quæ sunt spiritui contraria, quales sunt inclinationes carnes, sunt enim naturæ inferioris & sensitiue, per cuius opera iter semper aggredimur ad spiritualia. Luculenter hoc expendit D.

Ro. 7. 17. Paulus: Video aliam legem in membris repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem.

Quædam in parte inferiori membrorum meorum, nimirum in parte appetitus mei, sensuum violentia reperitur, quam in me sentio, quæ tantam mihi vim infert, ac si vi legis me suæ haberet dispositioni subditum: nam non obstante repugnantia quæ velut ei contraria, à ratione illi opponitur, quasi me ducit captiuum vt illam sequatur, & hanc omittam: nam cum lex rationis ac partis superioris me potius deberet impellere quam illa: tamen nescio quantum illa vim mihi inferat, vt me post se trahat, malum certe cuius me pœnitet: & inde facilitas oritur qua illi promptus obediō: quamuis enim secum rationis inuoluat repugnantiam, in me tamen se prœdit multo fortius: quandoquidem eius inclinationes me quasi captiuum abripiant: *Et captiuum me ducentem.*

III. Captiuus qui in terra natiuitatis suæ quietus manet & tranquillus, quando à tyranno captiuatur & inuis abducitur extra patriam per iter quod non desiderat, & quamuis repugnet, ad illud tamen compellitur quod renuit, & velut qui ex violento facit voluntarium, maiorem inuenit facilitatem in sequendo illud quod ei permittitur, quam hoc quod vi adactus ipse vellet. Bone Deus quam fortiter ad se trahit caro & sanguis, vt videatur nos ducere velut coactos illis inclinationibus quas ex carne trahimus iuxta sollicitudinem & vehementiam qua nos ad se pellicit & abducit, ac quasi in omnibus se Deo opponit: *Caro concupiscit aduersus spiritum:* videtur nos à Deo separare, & quamuis ratio detinere nos velit, vis tamen eius inclinationis nos abducit velut captiuos extra terram nostram naturalem, statim nimirum rationis, quæ dicitur Deum rebus omnibus anteponendum: & quandoquidem in hoc repugnantiam sentiamus, atque in illo nudum facilitatem, sed certo quodam modo impulsus qui nos vrget, mouet & sollicitat: facile nobis est à Deo nos elongare vt carnis obedi-

mus appetitui: & quodlibet eius habetur vt minus, nisi in nobis experientiam capiat, qua nos secum rapiat, & obtineat summa facilitate quod desiderat.

Vt video graues cōtra nos querimonias Deo exponit in persona Ephraim: illum etenim de minima reprehendens facilitate, quæ se à Deo separaret, hac admirabili viam simulat: *Ephraim quasi ausi auolauit.* Considerat Ephraim bonam operum affluentem quibus ex Dei benedictione plurimum indies augebatur: Ephraim namque ut dicitur, habet augmentum interpretari propter bona quibus illum Deus auxit & benedixit: eo modo quod aues in medio consistunt ingentis tumuli frumenti, quæ ex mero pipientes gaudio ex terra frumenti abundantia, comedunt & secure delectantur, quod illis hæc non possit abundantia deficere: nihilominus quantumvis ibi recedant & exsiliant ob præsentis alimentum mensuram stratum, si manus complodas, vel periculum aduertant se inclinantem vt lapidem accipiat, quoniam si vel brachium moueat, quam cito uolant, imminenti illis hominibus immemores, quoniam abdem fruebantur? nec hoc æstimant quod habentes certum ibi alimentum, nõ opus illis esse alio quætere, quod habent ibi securum, & alii non haberent nisi multo labore, & flocepeleent hæc quietem locum illum suæ recreationis deserunt, fugiunt & per æra disperguntur, ad quod sufficiens fuit res tantilla vt motus est hinc vel strepitus manuum persequens. Omnes sperant quærent: Deoiales accedunt: Ephraim augmentum significat, & quæ tanto ex Dei donis cumulatur vt Christianus? Quis sic effere potest beneficia à Deo sibi collata vt nos Christiani? Quis ita securum habet in Deo suis necessitatibus remedium vt possunt & habere debent fideles? Nihilominus tanta licet in Deo habet, & abundantia misericordiarum eius summe potantur gaudio, & quiddid desiderate possent obtineant: res quælibet futillissima à Deo eos potest elongare: *Quasi ausi auolauit.* Quis se à Christiane in fugam coëgit? Rex nihil, vna mulieris vestimentis strepitus, percussio vel minima caleci alterius, representatio ter minoris quæ delectatio in tomnis habita, signum aliquod venditiæ iniuriarum, motus lucri pauperis licet impendio sanguinis, verbulum leuadmodum illud dictum, modicus oris aer quo passim illi obtruditur.

An esse aliquid potest vilius? Hoc tamen valet à Deo separare & obliuionem indirecte

tate bonorum abundantia: quanta in Deo frue-
 ris, vique memoria expellas ingentia beneficia
 quae quotidie recipis an possibile est quod hae
 futilla memoria tibi eripiant tanti momenti
 bonorum, vt hae propter illa deseras impru-
 denter? Vnde iustam Deo contra te expostulan-
 di materiam praebes: *Ephraim quasi avis auclap-
 sit* Argumentum profecto evidens nimis faci-
 litatis qua nos à Deo separamus. Hec dolen-
 dum nimium nostrum infortunium: *Infolix ego
 idem quis me liberabit de corpore mortis huius?*
 Hec miserum me, quis me ab hac expediet mi-
 seria? Nostri quis? Caro & sanguis Christi, Deo
 in illis manente, teque illum recipientem, tu in il-
 lo manebis & sicut ex te ipso facile non poter-
 ras te separare, per hoc poteris illam obtinere
 facilitatem, qua nunquam à Deo te separet: *Qui
 manducat carnem & bibit vinum sanguinem
 in me manet & ego in illo.* Illa de causa in SS.
 manet Sacramento, quo hanc nostram euincat
 facilitatem elongandi nos à Deo: etenim vt cer-
 tum habeo si semper illum habeamus nobis ita
 proximum, difficile illam nobis fore à diuina es-
 sentia separationem: sicut maxime arduum
 foret cuilibet creaturae ab ultimo suo sine separa-
 rati, eamque extra naturae suae centrum ab-
 duci.
 Nostrum omne bonum in ymione cum Deo
 consistit, sicut & creaturarum omnium cum cen-
 tro suo: & eo modo quo tunc quiescit creatura
 quando in suo exiliter centro sineque suo con-
 iungitur vltimo, nempe Deo, cum ipse sit animae
 nostrae centrum, eiusque finis vltimus: ita tunc
 maxime securam reputabimus eam, quando Deo
 maxime fuerit coniuncta: sicut autem nulla ita
 potest illi coniungi, sicut ea quae illum in se reci-
 pit: aditro vt bonum nostrum nobis assera-
 mus, & maximam statuamus difficultatem in
 separatione ab eo, se totum nobis tradit, vt illum
 recipiamus, & viuat in nobis, sicut nos in illo. *In
 me manet & ego in illo.* Deus est vita nostra. *Ego
 sum via veritas & vita:* quam nunquam ita se-
 curum habebimus, quam dum Deo fuerimus
 copulati, & existente illo in SS. Sacramento, in
 quo totus Deus nobis erogatur, iam in illo vi-
 tam nostram gaudemus securam. Deus est ipse
 diuina, habetque omnes in manu sua. *Et in fini-
 tis eius diuina & gloria:* & nunquam illis cer-
 tias precietur, quam dum in SS. Sacramento eo
 modo Deo nos vnimus, vt in illo maneamus: *In
 me manet & ego in illo.* Et tandem in Deo finis
 est & nostrorum complementum desideriorum,

ac summum bonum quod vacuum nostrum po-
 test implere: tunc autem illud cumulate plene-
 que possidebimus, quando in SS. Sacramento, ita
 nos gaudebimus vntos illi sicut nobis ille con-
 iungitur. Cum ergo tam immensam donorum
 Dei copiam hauriamus in hoc diuino Sacra-
 mento, vbi tota certitudine Deum complecti-
 mur Sacramentatum, nunquid vt certam habe-
 bimus vincendam facilitatem qua nos à Deo se-
 paramus? nunquid dicemus Sacramentum hoc
 quodlibet ablatum impedimentum quo tanti
 boni gaudii possemus privari?
 Hoc nobis exposuit Christus in praefatis ver-
 bis. *In me manet & ego in illo.* Sæper insigne ali-
 quod mysterium explicaturus his vntis verbis, *Quid sit,
 D. Ioann. In me manet Nam* praterquam quod manere
 D. Ioan. etiam illis vsus fuerit in suo Euangelio: in aliquo.
Manete in me & ego in vobis, & etiam sæpius in *Epist. 1.*
 alijs locis illis vtitur: nam multoties in Epistolis
 hae scribit: *Qui manet in charitate, in Deo manet,
 & Deus in eo,* & statim eundem terminum
 iterato legimus: *Vt maneamus in illo.* Non dubito
 quia magnum hic lateat Sacramentum, cum totis
 repetatur: Quia Deus nostrum est omne bo-
 num, eius secura gaudii possessio, quo finis pos-
 sumus, consistit in esse Deo vicinum, ita vt quan-
 to nobis illum habemus viciniorem tanto bonis
 cumulabimur abundantioribus: *Mibi autem ad Ps 71. 126*
habere Deo bonum est. inquit Dauid, iudicans tan-
 tum esse bonorum cumulum quo ex vicinitate
 cum Deo fruebarur, vt singulis non praesumat
 nomen imponere, sed illa quasi cumulatum pos-
 sidens, dicit se illis gaudere, Deo dum vicinus
 adheret: & quemadmodum qui se à bono sepa-
 ret, non potest non in omnia prolabi malorum
 infortunia, ruinam suam & naufragium: ita simi-
 liter qui se à Deo separat quid speret, imo quam
 non timeat euerfione, ruinam & calamitatem?
Ecce qui elongant se à se, peribunt. *Ps 71. 27.*
 Vt igitur D. Ioan. significet nos omne bonum
 comitari, dum Deum in SS. Sacramento recipi-
 mus, atque ab illis omnibus liberari infortu-
 nijs, hunc terminum assumit: *In me manet & ego
 in illo:* vt tanto laboremus diligentius semper
 eam Deo vniri, vt propter quodlibet etiam tra-
 ximus momenti, ab illo nos minime separemus:
 quandoquidem impossibile sit facile nos malum
 sequi omittendo propter illud boni incremen-
 tum, & hic dum communicantes ita Deo appro-
 ximamus, vt maneat in nobis & nos in illo,
 quod quid boni hic lateat, nobis promittitur atque
 per illud cessat facilitas nos à Deo separan-
 di,

23 IX.
 Quod sit,
 D. Ioann. In me manet Nam
 D. Ioan. etiam illis vsus fuerit in suo Euangelio: in aliquo.
 Manete in me & ego in vobis, & etiam sæpius in Epist. 1.
 alijs locis illis vtitur: nam multoties in Epistolis
 hae scribit: Qui manet in charitate, in Deo manet,
 & Deus in eo, & statim eundem terminum
 iterato legimus: Vt maneamus in illo. Non dubito
 quia magnum hic lateat Sacramentum, cum totis
 repetatur: Quia Deus nostrum est omne bo-
 num, eius secura gaudii possessio, quo finis pos-
 sumus, consistit in esse Deo vicinum, ita vt quan-
 to nobis illum habemus viciniorem tanto bonis
 cumulabimur abundantioribus: Mibi autem ad Ps 71. 126
 habere Deo bonum est. inquit Dauid, iudicans tan-
 tum esse bonorum cumulum quo ex vicinitate
 cum Deo fruebarur, vt singulis non praesumat
 nomen imponere, sed illa quasi cumulatum pos-
 sidens, dicit se illis gaudere, Deo dum vicinus
 adheret: & quemadmodum qui se à bono sepa-
 ret, non potest non in omnia prolabi malorum
 infortunia, ruinam suam & naufragium: ita simi-
 liter qui se à Deo separat quid speret, imo quam
 non timeat euerfione, ruinam & calamitatem?
 Ecce qui elongant se à se, peribunt. Ps 71. 27.
 Vt igitur D. Ioan. significet nos omne bonum
 comitari, dum Deum in SS. Sacramento recipi-
 mus, atque ab illis omnibus liberari infortu-
 nijs, hunc terminum assumit: In me manet & ego
 in illo: vt tanto laboremus diligentius semper
 eam Deo vniri, vt propter quodlibet etiam tra-
 ximus momenti, ab illo nos minime separemus:
 quandoquidem impossibile sit facile nos malum
 sequi omittendo propter illud boni incremen-
 tum, & hic dum communicantes ita Deo appro-
 ximamus, vt maneat in nobis & nos in illo,
 quod quid boni hic lateat, nobis promittitur atque
 per illud cessat facilitas nos à Deo separan-
 di,

di . imo potius illum habendi nobiscum tanto securius.

XI. Explicatur hic locus de SS. Sacramento. Eccl. 15. 3.

Ita nobis hoc affirmat Spiritus S. quando locutus de certitudine qua laborandum nobis est ut Deū nobiscum habeamus absque formidine descendendi, sic ait: *Gibabit illi panem vitæ & in intellectu & aqua sapientia potabit illum.* Electis suis Deus cibum porrigit sed panem cælestem, qui vitam largitur & intellectum quoad declarationem mysteriorum fidei: & quid inde boni? *Et firmabitur in illo, & non flebitur, & continebit illum.* firmabitur in Deo: etenim tenebit illum, Divinum hunc panem manducando, sic ut in eius possessione nihil habeat quo cogatur illi tergum vertere: nam illum habens ut luum, difficile admodū illi erit ab eo se distingere: panē illi vitæ ministrabit, qui vitam mundo largitur, eumque in illa conseruat: *Panis qui dat vitam mundo.* Est similiter panis intellectus, quia nostrum illuminat, ut in eo Deum cognoscamus & lumine fidei eum reuelemus, qui nobis in hoc hanc proponit veritatem. Hoc igitur si in Pane illo mystico consequamur, quid nos potest a Deo separare? Nihil omnino: *Firmabitur in illo & non flebitur.* S. quippe Communionem iustus fortis ita redditur ut fortissimorum inimicorum vires eludat, ut ab illo quod preterdunt haudquaquam allequantur: *Panis cor hominis confirmet.* Panis est cor animique corroborans, ut taliter se in vniōe Dei conseruet, ut nihil sit quod eum possit ab eo separare.

1. Cor. 6. 33

Ps. 103. 16

Mat. 24

Ex SS. Sacramento.

Act. 2. 42.

Eccl. 15. 3

XIII. Et alij quoque effectus.

Hoc intellexi a Spiritu S. nam explicans discipulorum Christi fortitudinem, qua maxime mundi potentie ita resistebant, ut potentissimi eius Monarchæ ab eis impetrare non poterint a Deo quoad fidem defectionem, pro qua tormentis subiacebant: hanc Divino huic Pani adscribit. *Erant perseverantes in doctrina Apostolorum, & fractione Panis.* Ex hac igitur illis emanabat perseverantia, constantia, & fortitudo in vniōe cum Deo ut nihil posset ab eo illos amovere. Et alio quoque loco idem Spiritus S. affirmat: *Reborabitur tristis, & non flebitur:* quod sic explicat D. Bernardus: *Continebit carnis inordinatos motus:* siquidem ex carne procedat facilitas in nobis nos a Deo elongandi: SS. tamen Sacramento motus hi sic reprimuntur, ut hanc facilitas superet, atque in summam converatur fortitudinem ut nihil ab eo nos possit elongare: *Et solus consensus in magnis & sensum in minoribus.* Altissimas nobis infundet cogitationes, in rebus arduis & grandioribus nos faciles efficit, ut res

minima & nullius momenti nos requirant ab actibus repellant insignioribus: ut probant D. Ambro. D. Basil. & Cyprian. de SS. Martyribus: etenim illos adeo conglames firmos totaque in confessione fidei reboravit & in vniōe cum Deo solidavit fortitudo ex S. Communionem: in illa namque Deum semper habebat comitem, cuius præsentia in eis firmavit amicitia.

§. 7. Excellentiam commendat populo Christiani habere Deum in hoc SS. Sacramento ita sibi vicinum.

Familix alicuius generationis, seu populi nobilitas & eminentia originem suam a nobilitate prædecessorum: ut autem illam primorum parentum cognoscereamus, populi fundatorum, Iudei hæc de se extulerunt opinionem quod populus essent præcipuus, nobilitatis: *Gloriantur se vitam habere Abrahamicam:* si hanc parentum eorum sententiam prosequerentur, a Deo ipsis collatam iuvenimus, dum ipsi maxime sibi familiares excepit, quia erant illi viciniore. Probat D. Chrysolom. eorum que Deus illusterrimam promittit dignitatem & stema, sit illud quo se ipsum promittit, dum proximus est illique quasi lateralis cui fauet. Vratem hanc populi sui fundet in primo eorum parente Abraham nobilitatem, aliud nihil promittit, quo tantum illum euexit, & progeniem eius reddidit illustrem omnique poteros. Opprobriatus ex prælio victor redit Abraham: congratulatur ei Deus & laboris promittit mercedem, cum nullam a Rege Sodomorum accipere contentus fisset, licet magnam illi offerret. præter votum Deum apparet & ait: *Noli timere Abraham: ecce age eharissime, mercedem tibi consentiam omnimode magnam, alijque non conferentiam, quia stema tuū euadat illustrius. Noli timere: ecce Domine: Domine Deus quid labori mihi? Hoc ego queris: Ego protector tuus, & merces tua magna nimis. Me ipsum tibi offero ut tuum, & tuum sum futurus adeo proximus & collateralis, ut me protectorem habeas & præmium. An hoc tibi sufficit an plures quid postulas quod tibi dære posses? Nec quidem imaginari posses aut desiderare bonum quod hoc non comprehendat expende cum D. Chrysol. præuocem Ego. Qui hic? Vita æterna inuisibilis formodo, salus integra, opes infinitæ, sine termino requies, bonum, etc.*

omne bonum comprehendens vt vetius quam
altera dixerit: *In te vno omnia simul habebamus.*
Prima igitur nobilitas & populi Iudaici prerogatiua fundata in nobilitate primi sui patris ac
fundatoris, de qua omnis illa processit qua post-
modum illustres existerunt, omnis inquam illa
in eo consistebat quod Deum sibi haberet vici-
num & protectorem protoplastus eorum Abra-
ham: hinc ad nepotes eius defluxit, & eodem
plane favore illam, quam habuerunt, Deus con-
firmavit, iuxta illud quod filio eius Isaac Pa-
triarca contigit.

Morabatur Vir iste sanctus in terra Geratis
quo Deo precipiente profectus fuerat: multum
hic affligitur, etenim totum mundum sibi pati-
tur aduersarium: consolatur illum Deus & ro-
borat, de nocte quippe apparens illi ait: *Ego sum
Deus Abraham Patris tui; noli timere quia ego te-
cum sum.* Animus quior esto amice confortare &
esto robustus: fide namque diuina tibi polliceor,
adeo tibi vicinus ero, tibi subuenturus vt latus
tuum sibi clausurus: vade nil tibi timendum.
Ego, verbum hoc supernam denotat auctorita-
tem: hinc collige quanta illum Deus dignitate
nobilitatis dum tantum illi fauet, vt robur illi
superaddat seque statuat collateralonem.

Nobilitatem igitur attende qua primas ille
gauderet qui impensis seruitio Regis opibus suis,
licet adeo difficili & arduo vt ad extremas indo-
metas deduceretur sedendis foro: Rex autem vt
vniuersi illi inderet vires ipse lateralis illi congre-
deretur, diceretque: *sume animos, ecce tecum e-
go sum, ego sum Princeps auctoritatis &
Regni Dominus adsum tibi vicinus te defen-
surus: indubie fauor hic Regius in magnam op-
timam illius cederet nobilitate: quandoquidem
Rex, persona cum sit prima fulgens auctoritate,
illum quasi sibi extulisset aequalem, latiusque eius
circumferretur protektoribus. Ego, ita Deus Isaac,
ego, quis tu Domine? Vita, quid mortem times?
Salus quid formidas infirmitatem? Fortitudo, au-
te mori perterreat? Iubila in signum nobilitatis
quae te sequetur dum Deum vt tuum habueris,
quod postmodum filius eius Dauid, quasi de il-
la se in canticis cantu celebravit. *Dominus illumina-
tio mea & salus mea quem timebo? Dominus prota-
ctor vita tua, a quo respiciabo.* En qualis illum se-
quatur progenies: ita namque se Deus socium
praestitit Isaac laterique eius comitem, vt hoc &
hostes eius aduerterint: vnde despondentes ani-
mo concilium cogunt sicutque: frustra virum
huic impugnamus, aestiorem enim Isaacus:*

Deum quippe secum habet, omnesque adunati
adierunt illum seque cernuos pedibus eius pro-
strauerunt, amiciciae foederata promittentes atque
ex illa libellum illi sup, licem offerentes: muta-
tionem hanc non parum admiratur Isaac & per-
cundatur quid hoc noui? Vide haec omnia?
*Quid venisti ad me hominem quem odisti? & ve-
nisti ad me? & tuum me? & tuum me? & tuum me?*
Gen. 26. pulisti ad me? Vnanimis respondeat: ne mire-
ris Domine, animum armaque proticimus: *Vide-
mus tecum esse Dominum.* Tecum Deum habes
nullum tibi potest obesse incommodum.

Isdem verbis, inquit D. Chrysolto. Deus Is-
cob solatur, & sicut parentum ad filios eorum
transfert nobilitatem fauoribus quos ipsi ver-
bis illis exposuit. Paternis excelsis latibus Iscob
primae lanuginis adolescens, tenellus delicijis
assuetus vt diximus, lacte educatus amygdalo-
rum & paucis expletis in itinere diebus deserta
petit, in quibus se societate dolet fraudati ami-
corum, tenebrositate & maternis abstracti vbe-
ribus, dulcissima patris priuatum praesentia, loco
prostratum inuio velut animo deiectum inopem
consilij, nunc hac nunc illac lumina torquen-
tem, si forte quempiam inueniret ad quem se
morsus iuuandum reciperet: his igitur oppres-
sum angustijis nox apprehendit inter spinas &
tubos alium non inueniens ad quem confugo-
ret, quam lapides circumiacentes, & cum non
reperiret terram stratum vllum mollius nec pul-
uinar petra blandius, non parum anxiat: vt
autem omnem ab animo mororem expelleret;
nec grauiorem ex noctis tenebris contraheret
tristitiam hoc deserto conclusus, ad quietem se
componit: iam vix somnum ceperat, & ecce
Deus in summitate caelestis illi mystice innixus,
Diuini solatur eum blandimentis: *Ego sum Deus
Abraham & Deus Isaac Patris tui, & nunc tecum
sum custodicens te in hoc itinere vbiicumque profi-
cisceris.* Ita legit D. Chrysol. quod nostra vulga-
ta compendiosius. Ne fili mi credideris te solum
hoc in itinere peregrinari, comitem habes indi-
uiduum, qui te possit defendere, omnem auferre
metum, omnesque tuos fugare aduersarios, vt
nec vnus sit qui tibi vel hilum auferat vesti-
menti. *Quis ille Domine? Ego ipse qui tecum
sum tibi que vicinus: his itaque singularibus pri-
uilegijs Deus populi sui in eius progenitoribus
fundauit nobilitatem, vt ita ab omnibus nosce-
retur.*

Transimus ad Moysen, illumque Deus popu-
li sui ducem extollit: vt autem tali primotura tur quo-
parentum non deficeret stemma nobilitatis, illum que in
iam Moysen.

VI.
Similiter
& in Is-
cob.

Gen. 28.

VII.

N

16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.
36.
37.
38.
39.
40.
41.
42.
43.
44.
45.
46.
47.
48.
49.
50.
51.
52.
53.
54.
55.
56.
57.
58.
59.
60.
61.
62.
63.
64.
65.
66.
67.
68.
69.
70.
71.
72.
73.
74.
75.
76.
77.
78.
79.
80.
81.
82.
83.
84.
85.
86.
87.
88.
89.
90.
91.
92.
93.
94.
95.
96.
97.
98.
99.
100.

iam missurus ad Pharaonem, ut dux populū de Agypto educeret, ceteris Moysen viribus suis diffidentem, multaque Pharaonis obijcientem, in quibus ab ipso multum superabatur, quodque operis magnitudo potentiam suam excederet adeo limitatam & arctatam, ac quadam foecordia motus sese Domino excusaret: *Quis sum ego ut vadam ad Pharaonem, & educam filios Israel de Agypto?* Respondet his Dominus, utque calcar illi adderet, favorem illi exponit quo dignatus erat ceteros populi sui, velut principum, quo firmiter eius fundavit nobilitatem, unde eū consolatus ait: *Ego ero tecum.* Eia age, mandat um per sic, animo ne despondeas, fiducia anchoram ne abijcias: maxima tui gloria res effectum habebit, victor ex Pharaone educes populū meū de potestate ac feruitute, qua iniuste nimis opprimitur: etenim ero tibi proximus, quinimo tecum ero, atque per hoc tura tibi est victoria, certaque nobilitatis perduratio: qua populū meū sum exaltaturus.

Exod. 3.

VIII: Quis que successore Iosue. loquitur.

Citat Dominus Iosue illique mandat, ut populū suū introducat in terram promissionis, quem ut antesignanus præcedat, nec vnuquam desituat donec introduxerit illum in terrā promissionis: plenum erat hoc laboribus opus: ut ita eius difficultatibus illud cum prosequeretur, quod usque modo in stemmate suo consecutus fuerat, & quamvis negotium esset ita arduum, ut percussa eius difficultate abijceret animum, illum tamen ad illud Deus exhortatur: *Nullus poterit vobis resistere cum diebus vita tua: sicut fui cum Moysē ita ero tecum, non dimittam te ne derelinquam:* confortat, Amen Amen dico tibi, talis futura est tua fortitudo ut nulli de populo tuo quisquam se sit oppositurus, nec viribus deceraturus quo tempore vixeris: & hoc tibi compeartum sit quod sicut Moysi socius adhæsi indidius, animum vitosque attuli, sic semper tecum futurus sim, nec vnuquam derelicturus vel à latere meo nec minimo momento sepataturus. Taliter Deus populū suū excepit & quia illum ita promouerat, ut eum haberent adeo sibi vicinum: creuit mirum in modum eorum nobilitas, nec vllus existit populus illi suprema hæc nobilitate conferendus, qua Deus illum illustrauerat Moysē ipso testante: *Quis gens ita inelytat.* Quis vnuquam gloriatus est de tanta sua, ut populus Dei, nobilitate? Quod si huius eminentis causam inquiras, hæc ea fuit, quod Deus cum illo semper fuerit in progenitoribus eius Abraham, Isaac, & ceteris.

Detraherunt Iudæi primorum potentiam suorum sanctitati, & quo passu ab illa desides desciverunt, Deus eos deleruit: in tantum ut praevidetur ob modum eorum agendi stromacharentur, eosque derelinquere statueret: quam mentis indignationem per Isaiam exposuit: *Populus qui ad concitandam iracundiam provocat me, ante faciem meam stultus per.* Vera loquor ita me populus hic exultet, ut indignationem meam contra ipsum bitemque commoveat, ita amaram ut illum sum demissurus, eversurus, populūque adscripturum mihi per omnia placentem: *Ecce ego, ecce ego ad gentem qua non invocabat nomen meum.* Oculi Et gentes meos coijciam in gentes: qui me non cognoverunt & ad quorum notitiam mei homines verperant: netatio non pervenit: ad statum autem cumulique donorum ac beneficiorum ascendit adeo sublimem, quo sum illos exaltaturus ut nebras obducturi sint glorie, quam populus meus assecutus est per illa quibus illum affeci, atque nobilitatis obliuiscerent, quam semper eorum continuatione lucrati sunt. Suscitabo tibi populū novum, & in eum nobilitatem eius transferam, quem hæcenus desendi, atque in beneficiis quibus illum cumulo, memoria debetur eorum, quibus illum dignatus fueram, & antiquus destruetur & confundetur, novus autem eminenti ori gloria & stemmate fulgebis illustriori: *Ecce ego creo calos novos: & terram novam, & non erunt in memoria priora, & non ascendent super cor:* erunt fauores ita præstantes ut forsitan tantam eorum nunquam intellectus cognoverit excellentiam, quantum daturus sum populo quem novum fundavi.

Quid ergo Domine præstare poteris illi populo quem creabis, quod conferatur illi quod populo antiquo præstisti? Delisti illi duces, qui illum de Agypto saluum eduxit atque de adeo gravi servitute vendicavit, de meteo Pharaone: singularibus eum victorijs illustrasti, virgam dedisti signorum operaticem, legem ipsius tuis exaratum digitis, templum crexisti in quo SS. nomen tuum & coleretur & imocaretur, ceremonias ad insignitiam huius venerationis cultum illi præscriptisti, in terram introduxisti promissionis, terram adeo fertilem ut hac phrafi fecunditas eius exprimerent: *Manna Iside & melle:* Manna depluisti, aquam de petra in aridissimo deserto produxisti, dum sit exareleret, veque illos in primis suis fundatoribus illustrius nobilitates, semper cum illis fuisset: an hi præstantissimi non sunt fauores? Quod & sint, quod d. Domi.

Domine populo tuo nono potes prestare digniores? Apage omnes hi fautores pigritie sunt gigantes conferantur beneficijs quae recepimus, quibus nos super omnem hyperbolem nobilitavit. Illos de tenebris eduxit palpabilibus, sed materialibus Aegypti, a seruitute redimebat illos Pharaonica: nos autem de tenebris peccati spiritualibus, liberans de gravissima seruitute Diaboli. Qui eripuit nos de potestate tenebrarum. Illos vira honoravit prodigiorum effectrice, illa namque pelagi aperuit aquas, viamque stravit in medio eius latissimam: in terram transirent promissionis nobis crucem concessit, quae caeli portas aperit, tot itinera per aquas Babylonis huius mundi sternens quot sunt status in eo quibus ad terram promissionis gloriae eius perveniamus. Illis legem praescripsit sed timoris, tonitru fulgure ignisque radijs terribilem nobis legem condidit amoris, tantam inter benignitatem tantisque misericordias quibus nos praesentimentos. Illis templum extravit & ceremonias: nobis instituit Sacramenta ex pretioso sanguinis sui torrente profuentia. Illos terrae, nos caelorum haereditas adscripsit: illis Angelicum Manna & aquam de petra, nobis autem carnem & sanguinem Dei ministravit: illos illustres reddidit dum primis patentibus eorumque ducibus inseparabiliter adhaesit nec vel momento temporis suo destituit auxilio, quo nobilitas eorum ad summum ascendit verticem: nos autem excessu a deo nobili illustravit, ut nedum assistat in Ecclesia sua, sed insuper ita nobis singularis vicinus adsit in SS. Sacramento ut ipse in nobis maneat & nos in illo: *In me manet & ego in illo.*

litas illi concessa, quodque eius fuerit principium, addit. Neque enim est aut fuit aliquando tam grandis natio, qua habeat Deos appropinquans sibi, sicut Deus noster adest nobis. Nullam unquam ita nationem ut nostram Deus exaltavit, cum nulli hoc quod nobis, contulerit beneficium, nobiscum etenim manens in SS. Sacramento, ita nobis vicinus est & ita in nobis, ut illum recipiamus, & ipse in nobis maneat, nosque in illo: *In me manet & ego in illo.* Quod si rationum dignitas ex eo traxerit originem, quod sibi vicinos haberent Deos suos, nos qui nostrum habemus, verum, infinitum, sapientem & omnipotentem multo viciniorum magisque virtum, quanta erit haec nobilitas: ad quam nos exultit in SS. Sacramento: Mihi persuadeo, quod intellectus ad illam non possit penetrare gloriam, quam praeclearis ita beneficijs assequimur, qualia percipimus de Divina eius manu in SS. Sacramento.

§. 8. Dare nobis quid amplius non poterat Deus quo nos illustraret, quam illud quod nobis in SS. dedit Sacramento, ita se nobis in eo coniungens ut in unoquoque ipse maneat.

In me manet & ego in illo. In summo illo bono nobis exhibito in SS. Sacramento, quantum sapio impleta sunt Prophetae desideria, ut nihil illi superstit optandum: quia in dono illo Deo nihil superstit erogandum: *Vinam di. I. 64. 1. rumperet caelos & descenderet: Vinam o Domine ventres iam pridem te expectavimus, licet caelos dirumperet & vinam o Domine illos transverteres ut hoc modo descenderes tuoque descenderet. Qui vas aliquod transvertit omnem in eo mento liquorem effundit: ita orat Propheta caelos a Haer de Deo transverti, atque effundendo in homines sidera quidquid illis continetur, omnes summo Dei complerem bono letamur illo perfuertes personaliter. Votis annuit Prophetae Deus, caelos aperuit, descendit Divinum Verbum factum homo in Mysterio Incarnationis: & quamvis seipsum effundisset in naturam illam humanam singularem, quam hypostaticae sibi univit, non tamen illos ita transverterat, ut ad unumquemque nostrum accederet illa participatio Divinae eius essentiae in natura humana: idcirco maiori abundantia implere voluit Prophetae desideria in SS. Sacramento,*

XL
Et g...
XL
Qu...
XL
D. J. no.
p. 57.

mento, nobis dant quicquid habebat, ut nihil illi superesset nobis dandum, nec nobis optandum: quanloquidem super vnuquemque nostrum totum transfuerit eorum, ita ut illum inuertit nobis dando quicquid in illo continebatur. Amplius esse non potest benedictio quae nobis infundatur, quam illa quam nobis totum addidit eorum, & eius diuitias quas possideamus.

Lib. 16. de Hanc donorum excellentiam expendit Diu.

Ciuit. c. 37 Augustin. in illa benedictione qua Patriarcha

11. Isaac duobus filiis suis Iacob & Esau iam ca-

Huius excellen-

tia expen-

ditur in

benedi-

ctione

Iacob.

Gen. 27.

28.

Gen. 27.

34. 37.

Gen. 27.

23.

Gen. 27.

23.

Gen. 27.

23.

Gen. 27.

23.

Gen. 27.

23.

Gen. 27.

23.

Gen. 27.

23.

Gen. 27.

23.

Gen. 27.

23.

Gen. 27.

23.

Gen. 27.

23.

Gen. 27.

23.

Gen. 27.

23.

Gen. 27.

23.

libus & sic receptus ipse Deus vnitus illi & ille Deo: *In me manet & ego in illo.*

In hoc Diuino Sacramento tribuit nobis 30

Deus caeli rotem optimum & terrae pinguedi-

nem: quia cum in illo nobis humanitatem 31

buat Christi, SS. eius corpus & sanguinem, vt 32

dicat Theologus, nam per virtutem Sacra-

menti hic est quod per verba consecratio: 33

nis significatur, & cum in illis dicitur: *Hic est & bene*

corpus meum, significatur quod ex virtute Sacra-

menti, quod verba illa efficiunt, in illo fit corpus

Christi, & quia anima Christi ab illo separata

fuit tantum illo viduo quo Christus mortuus

fuit, quando reahiter & vere anima separata fuit

à corpore, quamuis à neutro Diuinitas, sed post-

modum semper illi vnita manserit: quia *Christus*

resurgens ex mortuis, iam non mortuus. nunquam

anima separabitur: & cum corpus & anima ve-

ram conseruant humanitatem, & integram

naturam humanam, dicemus in SS. Sacramento ef-

se Christi humanitatem, quae cum omnium sit

perfectissima: *Speciesus forma praesens humanam*

perfectissimum quod est & terrae pinguedo. Ex

alia parte constat Christus Diuinitate: ergo ut

que timore errandi Christum vocare licet com-

positum ex natura Diuina & humana, vt stabili-

mius declarat Theologus. Hae est ros ille qui

descendit de caelis, quae semper vnita mansit na-

turae humanae in persona Christi: etenim, *Quod*

semel assumpsit nunquam dimisit: cum totus Chris-

tos in SS. sit Sacramento, in eo quoque lateat

eius diuinitas: quamuis iuxta theologiam prop-

ter inseparabilem vniouem, quam habet cum

humanitate, tantum dicitur adesse per concom-

itantiam. Quia docente D. Thom. ex eo quod

duae res sint inseparabiles, & realiter inter se

vnitae, sequitur quod vbi vna est, sit etiam altera:

ita vt, cum optimum caeli sit Diuinitas, quae hic

adest per concomitantiam congruae dicitur, quod

in SS. Sacramento nobis benedictio datur totius

caeli, optimum eius quod Isaac praefigurauit in

benedictione concessa Iacob. *Det tibi Deus de*

rore caeli, propter Diuinitatem: *Et de pinguedine*

terrae propter humanitatem: est enim benedi-

ctio in abundantia panis & vini quam illi in fi-

gura concessit omnis beatus, quo Deus cum-

mulare poterat populum Christianum, quod om-

ne conclusit in SS. Sacramento: quamuis enim

vnium sit, diuersis tamen constat speciebus, pa-

nis nimirum & vini, sub quibus totus lateat

Christus secundum corpus suum, animam, & Di-

uinitatem.

Concessa

Concessa hac benedictione quid aliud Deo superest nobis largiendum? Nihil omnino: nec enim aliud aut maius quam seipsum Deus complectitur: *Quod bonum eius est & pulchrum: itaque quidquam amplius non habet erogandum: Ergo ubi post hac ultra quid faciam?* Quando Deus hominem creavit, multa eius gratia praestitit, eundem illum de abyſſo nihili, illique suum esse Divinum communicavit, non secundum totum hoc quod in se continet, sed solummodo secundum tres illos gradus quos in Deo notamus: videlicet scilicet vel intellectus qualitate homini communicatos illa limitatione quam probabilior explicat sententia Theologorum: ex quo virificatur illud Gen. *Formavit igitur Deus hominem & inspiravit in faciem eius spiraculum vitae*: Divino suo illum creavit habitu qui de interiori Dei progrediens, sicut & tuus de visceribus, redolere debebat Deum, sicut & tuus id redolere quod in te latet: cumque Deus sit intelligens, & cui ex sua essentia convenit esse & vivere, indubie homini communicavit tres illos gradus: unde in hac creatione multa eius gratia praestitit: & quamvis haec magna fuerint, dicere tamen poterat homo, quod in his omnibus, in quibus se illi communicavit, per effectus tantum suos hoc fecerit, se vero in propria natura non communicaverit: unde, si fallor, dicere poterat quod plura adhuc haberet concedenda suumque desiderium non ad votum esse satiatum, cum potens plura recipere, vacua sua non gauderet impleta. Ad hoc sit Deus homo illique suam Divinam communicavit naturam, hominis naturam suam unione hypostaticae. Munus hoc adeo praeclarum, ut rem notante D. Ioann. nulla sit hyperbole quae pro rei dignitate possit illud expeditere: *Sic Deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret*. Iam videbatur Deo nihil remanere quod ultra daret, quandoquidem in propria se nobis dedisset natura, nostrae Divinae suae communicans subsistentiam qua illam individuatam seu personam effecit: & sicut ante diximus illam ad gradum attollens superioritatem effecit personam suppositam, nam illi suam personam communicavit. Nihilominus dicere poterat homo: quoniam in hoc munere se communicatione Deus propriam largitus esset naturam, non in suis effectibus, sed in ipsa essentia: tamen in quantum illi tantum singulari naturae Christi donum hoc communicaverat, adhuc supererat quod faceret, quodque nobis largiretur: quandoquidem se poterat nobis

in singulari communicate secundum naturam suam Divinam: ita ut omnes sigillatim illius redderentur participes. Ut huic igitur Deus desiderio hominis satisfaceret, obtinendi eius Divinitatem in seipso: deliberat se nobis tradere in SS. Sacramento ut unusquisque iam dicat: *In me manus & ego in illo*. Nunc quid illi superest nobis erogandum? *Post hac ultra quid faciam?* alia Deo non superest communicatio praeter hanc in qua se in nos effundat: quamvis enim verum sit: quod illa qua se beatis communicat, totum nostrum latet appetitum: *Satiabor cum apparuerit gloria tua*: sique ea ad quam hic aspiramus ubi illa non conceditur: *Non videbit me homo & vivet*.

Nihilominus in hoc SS. Sacramento se nobis tribuit modo ita ineffabili ut haec communicatio multum conveniat illi caelesti in gloria, quae de causa vocatur pignus gloriae: etenim quantum opinor, cum se nobis communicaverit in SS. Sacramento, quasi obstringitur Deus ut se nobis in gloria communiqueet. Praeterea tanta est inter utramque proportio, ut in hac Deus nihil amplius quam in illa nobis largiatur: tantum discrimen est in modo: ubi namque se totum tribuit in clara visione, iuxta forum Regesque civium, quibus se patenter manifestat, hic autem tantum sub accidentibus: illum etenim tantum cognoscimus ex lumine obscuro fidei & modo peregrinantium, ac transeuntium se manifestat & a tergo ut olim Moysi: *Posteriora mea videbas*: cuius posteriora id est humeri sunt eius humanitas, & haec velo contexta accidentium: Munus autem unum & idem est: convivium enim est illud de quo alias dictum est, quod Ioseph Patriarcha preparavit: amore namque fervens erga fratres suos convivio excepit illos martiali pariterque primates Aegypti, utrisque eandem proponens escam sed iuxta statum utrisque temperatum, nobilibus ut ferculum nobilium, peregrinis ut missus peregrinorum: cum enim eius cibus communis sit panis & vinum, hic nobis totus Deus tribuitur sub speciebus panis & vini atque eandem proposuit nobilibus calique magnatibus. De quo alio loco fufus.

Tandem dico quod communicante se Deo singulis totum eo modo quo in gloria beati illi perfuuntur ut unus non magis quam alius Deum videat sicut hic unus non quid amplius quam alter accipit, summum hoc sit quod Deus dare potest nobis se in hoc SS. tribuens Sacramento,

VIII. Sed bene in SS. Sacramento.

Ps. 16. 35. Exod. 33. 20.

31

IX. Communicatio correspondet gloriae.

Gen. 45. Ho. 45. nu. 22.

X.
Confir-
mant si-
militudi-
ne Mau-
na.

D. HILA.

mento, de quo quisque dicere potest illum recipiens: *In me manet et ego in illo*, sicut de beatis: *Erit Deus omnia in omnibus*: nam in omnibus Deus se totum tradit & in singulis ita ut omnes simul non euid amplius quam unus, habeant, quod declaravit Pontifex Hilarius citatus in cap. *Vbi pars*, comparans Manna SS. Sacramento, verbis quae praeterire nefas duximus: *Eadem est ratio in corpore Domini quae in Manna, quod eius figura praecessit, de quo dicitur qui plus colligerat non habuit amplius neque qui minus paraverat habuit minus*: quia singulis totum dabatur in eo quod colligebat, parum vel minus conformiter suae capacitati. In SS. Sacramento totus nobis tribuitur, non unus altero quid magis colligit, sicut in gloria unus altero non magis videt Deum, quamvis maiori claritate illum intueatur, iuxta gradus luminis gloriae, illi concessos, quo videat illum conformiter gradibus meritorum suorum. Hic fieri potest ut quis illum uberiori fructu quam alter accipiat, secundum gradus affectuum quibus accedit, verum tamen manus aliquid Dei quam alter non recipiet. Si tanta igitur sit convenientia inter munus quo nobis hic suam Deus tribuit naturam, & illud quod beatis confert de seipso, cum summum sit quod Deus praestet hoc quod in gloria laetur, dicam congruenter, summum esse quod nobis concedit in SS. Sacramento, nec iam habeat quod nobis ultra largiatur. *Possit hac ultra sibi quid faciant*

§. 9. *Lumine Prophetiae Vates Ezechiel muneris expendit dignitatem huius SS. Sacramenti in flumine illo quod vidit egrediens de porta templi, cuius aquas tandem permeare non poterat.*

32

I.

Visio Ezechielis explicatur de SS. Sacramento,

Filius huic agendi modum exponamus quem Deus servavit dum se nobis communicat in creatione per mysterium Incarnationis & SS. Sacramenti mystica illa visio. Vates Ezechielis vidit hic fluvium rapidissimum de porta templi orientali profluentem, in quo, meo iudicio mysterium hodiernum agnovit, in quo aquae Divinae communicationis ad summum intumuerunt ut iam impossibile sit illas pervadere: quia Deus se singulis in tanto communicat gradu, ut non videatur maioris modus

esse communicationis, quam ille sui ipsius in SS. Sacramento. Deinde ait: aquae egredientes de latere dextro templi: *Aqua autem descendit ab eis in latere templi dextrum ad meridiem altaris*. Templum hoc communis doctorum sententia, Christum significat Redemptorem: hoc enim se nomine insigniuit: *Solvite templum hoc*. De latere eius dextro scaturit fluxus aquarum vehementior, quo notatur communicatio gratiae hominibus praestanda, secundum quod bona manus dexterae Dei bona sunt gratiae ut interpretatur D. Greg. ut autem hoc pateret prodigium, vir apparuit illi cui funiculus mensuratum erat in manibus, quo aquas metiretur scaturientes de flumine: ille aquas has pedes ingreditur: quia cognoscebat secundum virtutem sibi concessam, gratiae magnitudinem, quam Deus hominibus tribuebat, suam illis Divinam communicans essentiam: quia secundum Divinitatem & substantiam ac personam, verbi in Christo, per ipsum fuerunt creata omnia, & ipsis Deus esse quod habent communicavit: quia velut amiserunt eorum omnium suo Divino operatur esse intellectus: *Qui fecit calos in intellectu*. Artifex autem intellectualis operatur secundum verbum quod formavit in intellectu suo: eius operis quod producit: atque idcirco dicitur quod per Christum Verbum aeterni Patris creaturis esse suum tribuerit, & potissimum homini: hoc sensu dicit D. Ioan. *Omnia per ipsum facta sunt*: & ita significavit Propheta communicationem, qua Deus homini in opere creationis esse suum tribuit, quod dici potest opus gratiae. Eo quod Deus gratuito hominem creaverit: hoc enim merito eius adscribitur beneplacito, quia dicitur quod Propheta vidit fluvium aquarum profluentem à latere templi dextro: per aquas enim proprie designatur gratia, qua de causa videtur se Deus totum effudisse & communicasse hominibus: terminus hic est quo Propheta Rex vitur quo liberale declarat munus quod nobis de seipso contulit: *Sicut aqua effusus sum*.

Ad primum in aquas ingressum, tantum ad talos usque pervenit: quamvis enim creaturas perfectas opus fuerit excellens, tamen secundum opera imperitas quae fecit in ordine gratiae, ut se Deus nobis daret, omnium fuit minimum. Progrederetur ulterius: Ezechiel & aquas secundo profundius penetraat usque ad gremia: *Et transiit me per aquas usque ad gremia*, quia secundum attendit communicationem Divinae essentiae in mysterio Incarnationis factam humanitati Christi, cuius

ins cognitionem iam transitu maiori profunditate iuxta beneficij impenitentiam quod nobis Deus contulit factus homo, & aqua tantum increuit vsque ad genus quia petentis superioribus beneficijs in illa nobis concessis, adhuc supererat transmittenda aqua non modica, quia adhuc plura eramus recepturi, cum multo plura Deus pro nobis fecerat quam humana accipere naturam. Tertio per aquas profundius Vates ingreditur & conspicit quod Deus nos esset vite quam per peccatum amiseramus, restitutus, vite lux hinc impendit: ut autem nos illam obtinemus Deus moriturus erat & passurus, & cum in propria hoc non posset natura: est enim Diuinitas impassibilis & immortalis, in humana hoc fieret quam personæ Verbi videret: considerat Iunior Propetia Vates Christum hominum gratia tantos sustinentem labores, tantas ignominias, tantaque tormenta: hic magnitudinem inuenit huius communicationis tanto Christi dispensio amoris affectibus inflammata. Cernit harum aquarum mundantiam, & quod per illas effunditur, essentiam esse Saluatoris in salutem hominum: iam ad statum ascendit altiore & ecce aquæ intumescunt vsque ad cænes: Et traduxit me per aquam vsque ad cænes: quia verissime ascendit amor ad summum, ex quo se communicat, considerato quod amor noster erga Deum vltimus non ascendat quam ei diuinitas nostra: bonaque largiendo, & ad summum accedit quod potest amor, nam eo Deus mouetur ut moriatur pro hominibus: Maiorem hac dilectionem nemo habet et animam suam ponat quam pro amicis suis.

Porto considerando vltimam communicationem qua seipsum tradidit in SS. Sacramento: quæ velut opus quod reliqua comprehendit maxime mysteriosa, compendium quoddam fuit eorum omnium: hic in tantum exteferunt aquæ ut eas petentis sit impossibile: Inimicus aquæ torrens, qui transuadari non poterant. Quia iam vltimus transire non potest Diuinitas esset essentia communicationis, nec imaginari quicquam potest donum eminentius, quod Deus habeat nobis datum, quam sit dare seipsum nobis singulis totum secundum esse suum Diuinitatem, eo modo ut se vnicuique communit, dum illi Deus vnitur & in ipso totus Deus communicatur: In me manet & ego in illo. Altius ascendere non potest aquæ huius effusio, imo totus Dei per gratiam in hominibus, secundum

id quod singulis se tradit in hoc sacramento, cuius institutionem describens D. Ioan. testatur ad vltimum vsque terminum peruenisse communicationem quam Deus per illud hominibus contulit: ratum in finem dixit eos. Non poterat nos amare feruentius, quia nullum habet donum eminentius quam illud quod nobis contulit in SS. Sacramento: Et sicut in beatitudine se beatis tribuit velut in termino & fine eius quod potest illis concedere, ita similiter in SS. Sacramento se nobis largitur velut in termino & fine totius suæ liberalitatis: quandoquidem iam nequeat nobis dare quid amplius quam quod nobis hic tribuit, mirum Diuinitatem suam essentiam: ita namque prædicta verba interpretor: In finem dixit Ioan. 13. 1. lexit eos.

Offendit hic amor quantum possit: quando quidem in hoc munere sapientiam impenderit & potentiam, & qui in aliquo quicquid habet expendit, progredi non potest vltius, ad extremum & vltimum peruenit potentia, & hoc fuit dum mansit in nobis & nos in illo: In me manet & ego in illo: artium sanè est quodque difficulter componi potest quod vadit ad Patrem & maneat inter homines vnicuique vnus: sed in operibus maxime operosis, dum potestas & sapientia coniunguntur, euentus prodit optatissimus, & dum hæc duo iunguntur brachia, summum hoc est & omne quod coniungi potest ad vltimum eius effectum & ad quod eminentia operis potest accedere. D. Ioan. hoc expendens mysterium duo proponit ut indubitata & certa, ex quibus patet quod concurrentibus in ipso his duobus, summum esset quod agere erat illi possibile. Primum est potentia que in Christo erat qua ad Patrem proficisceretur, inueniens tamen in nobis singulis: vnde nobis declarauit quod in Christo summa esset potentia ad huius operis executionem: quandoquidem omnia ei Pater dedisset in manus ut inde potestatem sciremus qua in illa dominatur: quandoquidem nihil subiectum sit manuum dispositioni, de quo non possit facere quilibet: vnde sic ait: Omnia dedit ei Pater in manus: sciamus igitur quod Christus Diuinitatem, hanc perfectiorem institutionem, potestatem ad omnia habeat, quandoquidem Pater omnia eius tradiderit manibus. Misit sum verbum D. Matthæi, quo probat euidenter huius in Christo potestatis eminentiam. Misit ille discipulos suos ad illum qui Coenaculum sibi parauerat supra modum: decenter ut hæc pompa festiuius Pascha cele-

VII.
Potentia
expenditur.

cele-

Matt. 26. 18.

celebraret, illique per discipulos præcepit ut illo egredereetur quia Dominus hoc indigebat in eo Pascha cum discipulis celebraturus: *Apud se facio Pascha cum discipulis meis*: nec refragatur vir ille Dominus licet legitimus huius cœnæ & qui omnem diligentiam in illo adornando potuerat ad Paschatis celebrationem, in quo suam confirmat potestatem, ne illi in hoc contradicatur: hoc enim est quod etiam Apostolus significat huius dum meminit institutionis, eum Dominum appellans: *Et Dominus quidem Iesus, in qua nocte tradebatur.*

1. Cor. 11.

VIII. Inde vocatur Dominus.

Cur Apostole nuncupas illum Dominum? Et statim ne quis intelligeret hoc ei verbum fortuito elapsum, sed ex industria appositum, iterum appellat illum Dominum, quando tempore referens & occasione illud instituendi ait: *Ego enim accepi à Domino quod et tradidi vobis.* Dominus est quia potestate viget ut rebus utatur pro beneplacito, illasque possit mutare & alterare, sicut de facto transubstantiauit panis substantiam in corpus suum. Si igitur mansurus sit nobiscum in SS. Sacramento, & hoc futurum sit mutando substantiam vniuersæ creaturæ in substantiam pretiosissimi sui corporis, habeatque potentiam hanc faciendi mutationem, non dubito quin & habeat ut nobiscum maneat licet ad Patrem proficiatur.

IX. Scientia probatur.

Secundum statuit D. Ioann. ut vero verius scientiam Christi: *Sciens, quia venit hora eius.* Sciuit & quidem apprime Christum horam suam. Vult nobiscum manere: tamen quamuis velit & possit, nisi sciat quando & quomodo futurum sit, male poterit hoc statuere, cum ascensus esset ad Patrem: sciamus igitur quod non iudicio manebit ipse namque omnia scit, & hoc prædictus sapienter à optime disponit ea que factum hoc mirabile concertant. Ut omnia rite hæc confirmet, nobis eius proponit scientiam. Vbi igitur emittit Dei voluntas, cum velit, & eius potentia, cum illam manifestat, & eius suprema sapientia, cum illam nobis asserit, ubi hæc tria concurrunt que summa sunt in Deo, amor, potestas, & scientia, audacter dico summum esse id ad quod accedere potest summa Dei communicatio facta hominibus: *In finem dilexit eos.*

X. Exponitur hoc: In finem.

Hoc eodem termino & phrasi vitur David ineffabiles explicans delicias, quibus in gloria Deus electos suos demulcet, per claram visionem illis gaudium Diuinæ suæ communicationis essentis ubi Deus se tradens secundum id omne

quod in se est, non habet ultra quod det: nec possunt deliciae voluptates eius amplius ascendere, quam ad id quod in statu gloriæ consequuntur: nam dicit eodem modo quo S. Ioann. de summa illa communicatione in SS. Sacramento isdemque vitur terminus: *Deliciae in dextra tua vsque in finem.* Deliciae voluptatum que gloriæ ad dextram Dei pertinentes ad summum vsque ascendunt: quia his amplius dari non potest: & amor quo se Deus totum communicat eum digere recipiens ad virtutum ascendit, *In finem dilexit eos*: quia nihil Deo superest ultra dandum. Verbum hoc, *In finem* Prophetæ, respondet illi Evangelicæ, *In finem*: quia in utroque summum explicat summæ communicationis Dei in gloria, & summum etiam amoris quo se nobis in SS. Sacramento, & vitis inundatione & pelago immenso completens cœlestium horum munerum, nulla est copia que modum explicet quo maiori concupiscentia delectentur habeantque Deum ut sui quam ille quem Deus deservit in hoc, quo se nobis perfecte communicet.

f. 10. Gaudium demonstrat Deum quid habuit dum hominem fecit Deum: quandoquidem sine villo obstaculo dignatus sit se totum illi dare, profundam suam manifestans humilitatem in descendendo ut nos illum recipere mus.

Secundum munus quod Deus de se contulit dum homo fit, modumque quem tenuit, omnino certum est multum in hoc opere præstitisse: cum enim gloriosus esset in celo, ad nostram descendit calamitatem, superans splendidus maiestate & potestate ad nostram dignatus est venire miseriam, quæ in sua deum unitate erat inaccessibleis viliam nostram iudicium pateret accessus. Multa Deus in hoc præstitit at multo plura extra omnem comparationem facit in SS. Sacramento, dum non deignatur descendere, habitare & viuere in cordibus nostris: vnde vltimum hoc præmium longe antecedit: quia in mensa qua Christus institutionem celebrabat SS. Sacramenti, quæque erat beata chæra que meo iudicio non potuissent illum delectari.

descendere, & vt domum propriam pectus habeat cum recipientis: quatuor enim hominem deinent ne se demittat faciaturque aliquid naturali suae derogans auctoritati. Primum, multa est sapientia: verè etenim dixeris hominem literis affa in instructum animam induisse aliquo modo Diuinam, quae non patitur illum ad illud descendere quod huic minime conueniat: *Scientia inflat*, inquit Apost. auctoritatem conciliat, inflatque non modice viri mentem non modica scientia. Olim dixit Salomon: *Intelligens gubernacula possidebit*, sapiens rebus vilius & immundis non destinatur, quales sunt quae nos inferiores reddunt & regimine superioris altius indignos: sed sapientia clarus ad regimen clauumque assumitur, magis quam ad obedientiam & superiori seruitutem, regere oportet illum, non ab alio regi. Secundum, magna est potentia: quam superioris enim assurgit Phrao ex potestate praeferendi quam in pluribus Regnis suis recognoscit: Nihil grauius eius Regia & magnificentiam supprimere potest: potens etenim nimis est, potestioribus autem nihil permittitur quod huic dignitati repugnet: hoc etenim est virgam tenere erectam: nimium vt se alterius cuiusvisque non submittat qui potens est dispositioni. Quinimo P. latus vt significaret potestatem sibi esse Christum crucifigendi & occidendi, quodque ex ea teneretur se submittere illi, hinc respondere secundum ab eo interrogata, Christum sic alloquitur: *Mihi non loqueris, nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te* q. d. An te mihi qui potestate praesulgeo non submittis, agisque quod praecipio? Cumque ego potestatem habeam, tui muneris est te meae submittere dispositioni, ad me vero spectat suprema in mandando auctoritas.

Tertium, insignis est nobilitas: naturaliter enim id quod nobilissimum est in altiori consistit loco, nec caelum descendit ad terram, seque non inclinat ad plantas & herbas: illae vero potius ascendunt tenduntque sursum: cum enim caeli corpora sint nobiliora & superiora terrenis his inferioribus, dignitas illa in qua Deus illos creauit haec illis tribuit auctoritatem, vt ipsis subdita sint omnia corpora sublimata & inferiora, & omnia ab eorum dependant influentijs: illi vero nullis subiciantur inferioribus, imo potius in suis motibus se habeant vt ceteris superiores, nec ab illa naturali declinent auctoritate quam illis nobilitas in qua creati fuerunt,

concliauit. Quinimo in hominibus hoc notamus quod nobilioribus generis ingenitas certam quandam indiderit superioritatem in ordine ad plebeios: hi namque illos recognoscunt tales vt ab eis recipere fauores valeant suis necessitatibus remedium opportunum: quocirca Deus quoddam illis statuit genus dependentiae, quatenus ex ratione nobilitatis qua fulgeat reliqui se illis humiliant, ipsi vero inuicem à nobilitate conferunt grauitatem. Quartum & vltimum est animi magnitudo ad praecleara quaque stragemata, quae non patitur alas suas eos submittere alterius imperio, qui minori dignitate & auctoritate praesidet, quam illa sunt quae aggredditur: quocirca qui negotium aliquod agit excellens Rocci facit haec inferiora, illaque attendit velut dignitati illi & magnitudini subiecta, quae animum illi suggestit illud aggreddendum: cuius gratia non se subiecit resignationi, nec aliquid est quod ipsum impellat ab illa superioritate vel puncto discedere: vnde se colubet ne vnquam descendat seque humiliet. Tanta vero est Christi Domini benignitas tamumque gaudium quo delectatur in benefaciendo hominibus, vt ne summum perderent illi bonum quod obtinere poterant, illum habendo secum in SS. Sacramento, quandoquidem in illo magis requiratur humiliatio sui ipsius & submissio: cum enim sit ipsa puritas se demittebat ad ingressum in cor nostrum immundum & execrabile: cumque sit ipsa Dei immensitas, se contrahere ad locum adeo angustum, & infinita sua omnipotentia nostrae se submitteret infirmitati: omnes nihilominus has perturbat difficultates, euincit & dissipat, tantum ne homo summo illo bono priuaretur.

D. Ioan. huius Sacramenti describit institutionem, in qua tantum Christus demonstrauit gaudium, ex eo quod huius beneficii non priuaremur gaudio, vt autem amoris sui pateficeret magnitudo, hic enim omnia reddebat illi facilia, nobis haec quatuor exponit brachia, quibus detineri poterat: vt videntes quod vites superet adeo potentes amoris magnitudinem & potentiae eius vires cognoscamus, quibus ad tanta pro nobis agenda compellebatur. Primum igitur brachium praeclearam eius nobis indicat scientiam: *Sciens Iesus quia venit hora eius*: vt inde nobis pateat, quod si sapientia ea sit qua homines aptiores sunt regimini vt superiores, quam seruituti vt inferiores: Christum Dominum amor obstringat, vt sine praediuicio Diuinae suae sapientiae

VI. Quartum est animi celsitudo.

VII. Sed haec omnia emittit Christus.

VIII. Primo scientia.

sapientie se demonstret ita subditum, vt quando agit de Diuino modo manendi nobiscum Diuinum hoc instituens Sacramentum loco se statuat infimo, quo nullum in seruo omnium vilissimo imaginari possimus inferiorem, nimirum se demittit ad pedes hominum eosdem abluturus: vt hoc amore nos obstringat illisque adinventionibus quibus ad talia mouebatur opera, faciat recognoscere, qua puritate, mentisque candore nos oporteat communicare: quandoquidem vt illud mundi communicarent Apostoli, ante Sacramenti institutionem, officio functus serui, pedes illis abluat à foribus, quo datur intelligi expedire vt animæ nostræ pedes id est affectus emundemus, quibus anima progreditur, sinisque ab omni expurgati immunditia, puri & mundi, dum Christum accedimus recepturi: quod si Christum amor ad tantam obliget humilitatem, non obstante tantæ sapientie prerogativa, vt Discipulos hac puritate disponat, qua ipsum recipiant: multo fortius obstringimur vt ad illud nos rite disponamus.

IX.
Secundo potestatem.

Secundum brachium quod Christus extendit, infinita est eius potestas: *Omnia dedit ei Pater in manus*: id est dedit illi Pater Diuinam suam omnipotentiam: hæc est quæ in supremo hoc resplendet Sacramento: cum videamus quod sicut auctor omnium potentissimus, mutet creaturas, atque de illis proprio beneplacito, & substantiam panis transmutet in substantiam SS. sui corporis, & vini in pretiosi sui sanguinis substantiam. Omnem hanc igitur potestatem, quam sacra hæc manifestat institutio licet ad se præcellentem, & qua in tantum auctoritas eius crescit & excellentia: nihilominus humiliter ex amore erga homines atque ad eius demittit gremium, cum illam subijciat in hoc SS. Sacramento, vt dum illum singuli recipimus, illum nobiscum habeamus, sine præiudicio eius quod potestas ea sit quæ grauitatem hominibus tribuat & auctoritatem, qua se nemini prosternant & subijciant. Tertium est illustris nobilitas: hæc manifestat Euangelista dum ait: *Sciens quia à Deo exiit*: suaque nobilitas diuinâ non sit inferior, nõ subrogata, nõ usurpata, sed nature suæ debita, cum eius natura sit Diuina, quam per actum æternæ generationis Pater æternus in eum deriuauit: ita D. Paulus: *Qui cum in forma Dei esset*. Forma Dei est Diuina eius natura, hæc habet vt propriam & non usurpatam: *Non rapinam arbitratus est esse se æquali Deo*. An aliqua potest esse illustrior quàm

X.
Tercio nobilitatem.
Philip. 2.

eius, nobilitas. Igitur cum talis sit adeoque cælestis & videatur quod illum cohibere debuerit ab omni genere humilitationis & submissionis, atque ita se demittit vt non obstante pugillanitate peccatoris nostri velit in illud intrare & nos in eo locum illi parare & habitaculum: *In me manet & ego in illis*.

Ultimum est præclarum quoddam factum heroicum, quo dari non potest nec esse aliquid eminentius illi conferendum quod Christus se greditur, dum ad Patrem proficiscitur: *quia ad Deum vadit*. Et quamuis tam excellens sit tantæque auctoritatis respectu suæ personæ vt videatur illi repugnare si manent inter homines: quandoquidem distantiam notemus infinitam. His non obstantibus amore cogitur hæc omnia pertransire illudque efficere vt ascendat ad Patrem, licet facinus sit adeo præcelsus & magnificus, non illum tamen impediatur, quo minus hic nobiscum maneat: vt autem hoc assequatur, SS. instituit Sacramentum: ecce qualiter vis amoris in Christo resplendet: cum in hac institutione ita superet auctoritatem superioris ascensus ad Patrem humiliatio & submitio in manendo nobiscum nec aliquid desiderat: quandoquidem vnicuique nostrum se tradit, velitque vt singuli illum recipiant, licet ad Patrem proficiscatur. An clariora dari possunt indicia gaudij ex bono nostro, quam illa quæ Christus demonstrat, opus perficiens immentum adeo atque ineffabile SS. Sacramenti.

Si tanta igitur perumpat Christus vt infinitum hoc bonum nobis communiect, attendamus ad quantum nos obstringat de tam immenso beneficio, quo nos afficit, animi gratitudinē. Omnes difficultates oriri possibiles inter homines & velut inuincibiles ad statum humiliatio- nis, euincit Christus, quo nobis horum communerit: multo sublimius quam aliud quoddam esse potest nobis vile, quale est illum in nostra habere societate, & singulis in proximum & SS. Sacramentum, vt in vnoquoque manifestationem veli facere atque eo sine peccato eligat singulorum accedunt illi recepturi, atque per hoc in illa permanentes resident & Christus in ipis: *In me manet & ego in illis*. Si ergo eonsequenter descendit Christi Domini humiliatio, eo tantum animo ne tanto nos priuemur bono, an infirmum erit vt nos illum recepturi animam adferamus elatum & arrogantem superexcellenti nobis auctoritatis? Deus benignus vt se nobis communiect, & nos iracundi vt illum suscipiamus an illa

XI.
Quam
factum
heroicum

XII.
Simili-
to.

XIII.

XIV.
Exhibet
quo ad
que res
peccatum
& SS. Sacra-
mentum

XV.
Applicat
in
que c
munis
vbi.

cont.

conueniant? Numquid conueniens erit vt mansi-
onem in domo tua concessurus illi, qui cum sit
infante sapiens, omnem vincit auctoritatem,
quam illi naturaliter multa tribuit sapientia,
tantum vt se applanet & introducat in hospiti-
um nostrum: idem in falsa sapientia presump-
tione, non vincat elationem animi, quam ad-
ferre potest de te presumpcio eius quod non
potes? An decet vt ad Deum accedat vindicta
flagrans, Deum cernens ita misericordem, vt
quatenus se communit, potentiam suam viu-
cat & magnitudinem, peccus ingrediens Iudae
hostis sui infensissimi? Et prostratus eius pedi-
bus, sumens ipse locum quem Iudas capere de-
bisset velut aggressor & Diuinae eius maiesta-
tis offensor, illi tamen ignoscat? Si Christus in-
stitutus ad nostram salutem D. hoc Sacramen-
tum omnia habens in manibus suis vt Domi-
nus eorum absolutus, non obstantem suprema
eius auctoritate illa tamen omnia pedibus sub-
ternat hominum, eorumque dedit obse-
quio: an ratio suadet vt communicaturus ma-
nus suas adferat bonis plenas alienis, vsuris
& iniquis contractibus acquisitis, quibus faculta-
tes pauperumque sanguinem vsurpat iniustus? Si
daturus se nobis in SS. Sacramento velit vt so-
lemnis quaedam fiat mentio nobilitatis suae &
conspicuitatis familiaris: *Sciens quia de Deo exiit,*
Tu receptorus illum numquid digne accedes
anima in illis libidinis & impudicitis polluta,
quibus illa congenita homini scatur nobilitas?

tis, diffentionibus rixisque maculatam? Si Deus
vt humilis in tuam descendat animam, an tu in
eam ipsum recipies cogitationibus superbis tur-
gidam & arrogantiis? Si Deus tanquam beni-
gnus & misericors se tibi tribuat, an expedit vt
in anima raucorem serues contra fratrem tuum
immortalem? Si Deus summe nobilis pariterque
mundus in anima tua eligat hospitium: numquid
tu illam exhibebis mille sordibus & luxurie
execrandam? Requiritur, quandoquidem Deus se
tibi daturus tantas superet difficultates, quae
tuum possunt remorari bonum, vt tu illum re-
ceptorus naturales tuas licet difficiles euiccas
passiones, vt ita hospitium in illa illi tribuas eius
conueniens maiestati.

*§. 11. Deo naturale est ut ipse summo bo-
no se ipsum communicare, & quia ta-
le est, in vltimo gradu sua communi-
cationis se Christus hominibus exhi-
bet in SS. Sacramento, vbi in summo
gradu illis esse suum communicat.*

D Iuus Dionysius ingeniose probat qualiter
Deus cum ipsa sit bonitas per essentiam,
ad ceterorum differentiam, qui eam ha-
bet participatione precise ac necessario illi con-
ueniat Diuinae essentiae suae communicatio: quia
sicut omnia in esse proprio & naturali quod ha-
bent, bonitatem consequuntur quam in ipso ha-
bent participatam cum dependentia ab illa bo-
nitate per essentiam, ita necesse est vt illis omni-
bus velut distribuat atque in omnia effundat il-
lud quod ipsi ex natura sua conuenit: *Quoniam
eo quod bonum est vt substantiale bonum, ad om-
nia existentia extendit bonitatem.* Quod decla-
rans D. Thomas supponit idem quod dixit D.
Dionysius essentiam Dei esse ipsam naturam & ef-
sentiam bonitatis: quia cum esse bonum aliquid
consistat in esse actuali quod habet, & Deus so-
lus ex se esse habeat, quia est summum esse: ita solum
Deo vt quid naturale conuenit esse ipsam boni-
tatem per essentiam, de qua omnis procedit bo-
nitas quae reperitur in creaturis per participa-
tionem qua mediante se Deus communicat.

*Quod D. Thom. admirabili confirmat exem-
plo et quae adeo facili vt nullus opponat ei diffi-
cultatem: Est enim sicut sol noster non rationans aut
praetigens, sed ipsum esse illuminat omnia, partici-
pare de lumine ipsius secundum propriam rationem D. Tho.
O 2. valen. Leib. 1.*

I.
Bonitas
ex natu-
ra sua est
communi-
catus
sui.
D. Dion.
Lib. 4. de
diuina
nomin.

II.
dine D.
firmatur.
D. Tho.

XIII.
conuictu-
do.

XIV.
Applica-
tur indi-
que com-
municat-
ibus.

valentia : ita bonum super seipsum per ipsam essentiam omnibus existentibus proportionaliter immittit totius bonitatis radios: ita similiter in summo bono nempe Deo qui per essentiam suam est ipsa bonitas, non est actus voluntarie electionis esse de se communicabile ijs omnibus quæ boni naturam possunt participare, radios eius immittendo eo modo, quo sol lucis suæ radios.

III

Itaque natura Dei proprium est suam Divinam communicare bonitatem, & est velut naturalis bonitatis motus omnibus se communicare ex illa participantibus. Et cum Deus summum sit bonum, ut naturale illi competit se communicare atque ab eo procedit velut, motu naturali illa boni communicatio, quæ in omnibus reperitur creaturis, sed potissimum in homine. Philosophus motum naturalem distinguit, à violento in eo quod hic quanto magis continuatur eo magis hæcefcit semperque deficit, dumque ad ultimum pervenit iam minus efficax, est & vehementer: naturalis autem quanto magis progreditur tanto est vehementior, & quanto magis appropinquat centro, tanto maiori violentia progreditur: lapidem in altum coniecit & quanto ascendit altius, tanto motus eius est tardior: quia quo ascendit altius, eò à centro suo magis elongatur, ex quo virtutem recepit quam habet nam cum sit violentus, vires sequitur motus illius, quem impressit illi, qui illum in altum projecit: & sicut ab illis se elongat, ita minori pollet vigore porro descendens deorsum, sicut motus ille est ei naturalis, quo impellitur, eiusque virtus magis proportionata centro ad quod descendit, ita quanto illi est vicinior tanto vehementior est, & efficacior: unde communiter dicimus quod velocior sit, & efficacior in fine suo quam in principio unde inquit.

IV

Amor Dei erga homines est velut motus quidam naturalis, quia est summum bonum cui competit se communicare iuxta capacitatem recipientis, & cum ille sit factor omniumque operator, secundum quod, quia Deus illa diligit, esse possident & bonitatem, ex qua participant: quia certum est artificem opera manuum suarum diligere: *Nihil odisti eorum qua fecisti* ait Salomon: idcirco naturale illi est amare nos & secundum hunc amorem velut per motum naturalem, Divinam nobis suam communicare essentiam. Præclara multa præstitit Deus homini in principio, porro multo plura in fine: multa manifestavit in ipso, esse suum Divinum communicando illi ex amore, quo afficiebatur illi in prin-

cipio creationis: quandoquidem in eo certum quoddam eius potuerat indicium in præsentia qua dotavit eum super omnes creaturas eius dispositioni eas subiciens: *Omnino subieci sub pedibus eius, oves & boves cunctasque super eum pecora temporis*: ob cuius dignitatem aliqui opinantur quod discrete voluerit, quod illi Deo creasset ad imaginem & similitudinem suam: *Ad imaginem Dei creavit illum*: cum sit velut Divinæ eius essentie prototypus, dignus omnibus creaturis suprema illa dispositio & dominium quod in illo statuit cunctis creaturis eminentius, quod quasi quædam commemoratio fuit bonitatis eius & essentie Divinæ concessa homini secundum esse naturale Divinæ eius bonitatis. Nec hic eius subtilitas erga hominem liberalitas: quandoquidem nos contentus hæc illi omnia dedisse, cum illi dominium benefici per illa omnia dedisset, insuper & filium suum illi tradidit ut genueritum ut eius esset, unde certum est quod illi seipsum dederit. In hac ratione fundat D. Thom. convenientiam Incarnationis. Verbi Dei summa etenim communicatio que fieri potuit, ea est quam humanæ nature in hoc mysterio communicavit, tradens illi substantiam, esse, & personalitatem qua illa natura Verbo unita hypostatice haberet totum Deum ut suum, eo modo ut per eam Divina idiomata quasi attribuantur homini quæ Deo sunt propria, qualia sunt esse immensum, omnipotentem & Divinum: Deo autem quæ homini propria sunt, nimirum esse passibilem, subiectum frigori, fatigationi, fami, siti, laboribus, & morti: unde dicimus Deus natus est, passus & mortuus. Summa fuit invidiosæ hæc communicatio orta ex amoris sui infiniti magnitudine, atque de ipsa Divinæ suæ bonitatis natura, quæ cum summa sit expediebat ut in summo gradu se communicaret, eo modo quo diximus.

Hoc dicebat sponsa conditionem Divinam sponsi sui perpendens, quam in ea quoque disposuerat: *Ordinavit in me charitatem*: Videtur enim quod in illa totum hoc statuerit: quod amor suus statueret & ordinare poterat: unde dicitur imperiosus fluxusque vehementis amoris eius Divini in me directus est. Quia iuxta illud quod dedit hominibus, quasi oblitus creatorum videtur creatorum: & hoc insinuat D. Iean. nimirum quando iam ad ultimum pervenit certum communicatio ait quæ se Christus communicaret, hic vero ostendit, quod velut motus naturalis in fine erat velocior quam in principio: quanto-

III. Discrimine inter motum naturalem & violentum.

IV. Amor Dei motus est naturalis.

Sup. 33. 23

VII. Tale bonum non esse.

VIII. Nec illi poterat illa dāre.

IX. Et omnino non videtur oblitus creatorum.

docquidem tantum illum erga homines esten-
deret, ut illos solummodo videretur spectare ve-
lut suos, ut ipsis dona conferret, quae conferre
poterat eminentissima: *Cum dilexisset suos qui e-
rant in mundo*. Fortasse Deus nihil aliud in mun-
do ut suum haberet praeter hominem, nam tan-
tum ad illum in forma loquendi qua vitur a-
moris dirigit vehementiam, ex quo se illi commu-
nicat: An reliqua illius non erant? Omnino:
cui igitur hominem dicit suum cui velut suo
summam tribuit communicationem totius Dei?

VII.
Vale bo-
nitas esse
hanc.

Ratio est, ut enim erat motus amoris naturalis
quo erga hominem flagrabat, & hic in fine est
velocior quam in principio, quando iam ad
terminum accedit suae communicationis, ostendit
deum vult quod ex eo se totum velit illi commu-
nicare, quasi alius non esset cui se ut Deus
latiret: neque sine iulitio SS. Sacramentum,
quod cum opus sit finis, vult illi dare maxi-
mum quod de se potest donum, quale illud est
quod in SS. Sacramento largitur: vnde sic addit
In finem dilexisti eos.

VIII.
Nec illi
propter
plura da-
re.

Plura dare non poterat amor, quam totum
Deum singulis in fine operum suorum, eo mo-
do ut singulis hominibus totus tribueretur Deus
in SS. Sacramento: *In me mansi: & ego in illo*. Et
perueniendo ad tantam terrarum communi-
cationis homini factae totius Dei, non videretur ali-
quid superfluum ceteris communicandum crea-
turis: & ita quasi illatum videretur oblitus, so-
lius tantum hominis memor, ut hac illum com-
municatione dignetur: & velut amor natura-
lis & manifestus quasi in ultimis terminis motus
sui naturalis, se prodit efficacior & velociorem
ad emittendum omnes difficultates: & impedi-
menta occurrentia, cum nullum eorum
resistere possit viribus & feruori: quo Deus ad
illum progreditur ut homini tanto plura confer-
rat beneficia: hoc sponsa sic declarat: *Eccle-
stiae vni factus in montibus, transiens colles.*

IX.
Et omnes
accidit
vicit
difficul-
tates.

O quales occurrebant difficultates ne Deus
veniret in mundum & multo magis ut in mun-
do existentem, singuli hominum illum habere
secum possent: peccata se illi opponebant, angu-
stia status nostri naturalis comprehendere non
poterat immensitatem Dei, opus ipsum in se
summe arduum erat: quandoquidem hoc erat
ut Deus in comprehensibilis moraretur in pectore
admodum limitato, & quamvis haec & alia
multa illi proponerentur impedimenta, perump-
pit tamen omnia, omniaque tollit: tenim velo-

citatis motus amoris eius infiniti, omnes has euer-
tit difficultates, agitque ut quicquid in illo est
licet infinitum, homini subijciatur, & ita in SS. Sa-
cramento ab illo recipiatur. Nec dubito quin
hoc D. Joann. declarauerit. *Eternitatem illam
exponit in qua Verbum Dei esse habebat, quod
Pater illi per actum aeternae generationis com-
municat, & considerans illum in hac dignitate
& statu superiori, sic ait: In principio erat verbum*

Ioan. 1.

*Et verbum apud Deum & Deus erat verbum. Bo-
ne Deus quam illum nobis excessum & subli-
mem proponit: quandoquidem licet illum loco
statuat adeo sublimi & vilitate nostra superiori,
addit tamen quod amor illum videatur deorsum
praecipitare ac per saltem infinitae distantiae inter
Deum & hominem, ipsum vnum ex illis effi-
cere: Et verbum caro factum est. q. d. vides hanc
omnium supremum qui velut Divinus infinitam
complectitur distantiam per infinitas suas per-
fectiones inter infinitas nostras imperfectiones?
noveris igitur quod amor secundum motum
suum naturalem illum attrahat ut homo fiat,
quem ut talem inter homines videbis conuer-
santem: quando vero ad terminum sinemque
accedit, in quo se Deus communicare potest, hic
prodit se multo efficacior: nec enim sistet
donec in nobis habitet, nostrumque pectus & a-
nimam suam statuat perpetuum sibi habitaculum:
Et habitavit in nobis. Summus hic modus*

X.

Summus
modus se
commu-
nicandi.

est quo se Deus communicare potest homini-
bus, vertex hic est altissimus communicationis, hic est
ad quem adducere potest illum ferventissimus
eius amor: ut enim proprium & naturale est a-
manti velle semper esse cum amato, cum Christi
amor ardentissimus sit, iam in fine quasi consti-
stentis, oportet & munus nobis conferendum
per amorem, maximum sit: & sicut singulis non
potest esse maius quam Deum in corde suo ha-
bere qui nos amat, quemque nos amamus, dum
se Deus totum singulis exhibet in SS. Sacra-
mento, vero verus est quod in hoc ineffabili
dono & beneficio infinito, quo nos in illo cumu-
lar, ostendat amorem a seius ascendere non pos-
se: quandoquidem ut maneat cum hominibus
eumque singuli secum habeant, hoc ita molia-
tur ut nullus hanc illi possit perturbare mansio-
nem. Signum hoc est esse summum ad quod at-
tingere potest Deus se nobis communicaturus.
Accedit igitur iam communicationis eminen-
tia ad summum, quod est habere Deum, & Deus
ut sit nobiscum, ad hoc evincat tantaque sup-
set difficultates: etenim hic terminus est summus
eius

proinde sicut secundum illam non poterat in illis operatum suum consequi intentum, idcirco remanet secundum illam cum æterno suo. Patre, vnicuique verbo remanet cum illo secundum Diuinitatem suam essentiam. Cum autem forma in qua opus suum erat perfecturus, esse debebat secundum quam nos homines, illum poteramus cognoscere, videre, & contredare: atque hoc esse non poterat nisi se ostenderet velut vanum de nobis: ad huius executionem figuram nostræ carnis assumpsit factus homo, quæ fuit illa quam assumpsit in vtero virginali Maris suæ purissimæ: *In ventre Maris mea figuratus sum caro.*

In hac venit figura quasi mutuo accepta & à propria prioris aliena: quod D. Ioan. declarat dicendo quod ut veniret nobiscum habitaturus Dei filius carnem assumpsit. *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.* Secundum hanc figuram ad nostram salutem descendit, & amoris satisfacit affectum quo nobis afficitur nobis se communicando: & secundum illam propriam manet cum Patre suo & amoris Patris complet affectum. Itaque ille idem qui mansit in cælis ipse est qui descendit habitaturus nobiscum. Exponit hoc admirabiliter D. August. similitudinis verbi & conceptus nostri intellectus. Hic idem conceptus quem vobis nunc enuntio, mecum manet, secundum esse spirituale seu intellectuale quod in se habet, & eundem illum ad vos mitto aere corporeo vestitum qui est velut vestis superaddita & aliena ab eius natura intellectuali, qua velut verbum sensibile illum emitto vt ad aures vestras perueniat, & ita missus realiter & vere mecum manet in propria natura sua intellectuali, hoc idem igitur (inquit D. Aug.) considerandum tibi est in aduentu Verbi Dei: mansit etenim in intellectu Patris secundum esse suum Diuinum & spirituale: arcamen secundum esse corporale & carne vestitum sensibili atque in figura aliena ac mutata descendit in mundum: atque per hoc duobus tunc satisfecit amoris affectibus quibus inardebat.

Hic motus in mundum veniens diuinam hanc inuenit praxim, suntque illi ipsi qui ad egressum ex hoc mundo in eius corde operantur eumque impellunt, vt alium quærat modum non minus admirabilem. Idecirco Euangelista meminit illius ingressus in hunc mundum, quando eius egressum describit: *Sciens quia à Deo exiit:* quatenus sciamus illum non minus inflammatum amore, quando egreditur, quam dum ingreditur: imo potius iuxta paulo ante dicta, in fine monstrare

voluit insigniores amoris inuentiones ex eo quod in illo notamus motus naturalis, non minus potentis dum moritur quam nascitur: in fine ex vt enim Deus est, nunquam illi potest deficere potentia: sicut in nobis accedente hora mortis, summa debilitas, summa debilitas, clariora totalis naturalis virtutis iactura, sensuum obstupescitio, omnium denique miserima paupertas. Christus autem ad vitæ finem properans atque de vltima sua tractans hora: *Sciens quia veni hora eius,* tunc vel maxime potentiam suam demonstrat, cum opera faciat summæ potestatis argumenta, qualia sunt institutio SS. Sacramenti, in qua amoris sui complet affectum, maiori multo potentia quam veniens in mundum: licet etenim tunc amor hominum illum attraxerit in mundum, non tamē se omnibus tradidit eo modo vt singuli esse eius Diuinum communicaret, sed tantum nature illi humane: singulari cui esse tribuit Diuinum: & quamuis omnes participes facti fuerint sermonum eius, doctrinæ, miraculorum, & conuersationis, non tamen se singulis vniuit nisi tantum illi humanitati quam sibi personaliter copulauit: modo vero egressurus ex hoc mundo: *Et ad Deum vadit,* clariora ingenij sui ostendit indicia, plenius satisfacit amoris suo, instituens SS. Sacramentum, in quo singulis hominibus suam communicat Diuinitatem, corpus, sanguinem, & singuli eorum illi remanent vnitati: *In me manet & ego in illo.*

Expedi vt ascendat ad Patrem vt patentes ostendat affectum ad nostram salutem: *Si enim Ioan. 16. non abiero Paraclitus non veniet ad vos.*

Mittete non poterat illis gratiam Spiritus S. hæc enim est quæ nos attollit ad Regni illius gloriosi possessionem, cuius portas nobis aperuit pretio sanguinis sui & vitæ clauis SS. Crucis in qua expiratus affuit: *Si non abiero mittam eum ad vos.* Porro per ascensum ad Patrem hoc bonum nobis erat tribuendum quod ipse nobis erat missurus: quo satisfacere saragit affectui amoris erga Patrem, ascendens vt cum illo esset: *Ad Deum vadit:* & similiter amoris erga homines, quandoquidem ascendat tanto nos bono cumulaturus. Porro cū ascensus eius esse non possit nisi nos derelinquendo, meo iudicio non omnino satisfacit affectui huius amoris, quo obstringitur vt nobiscum maneat. Mittete Spiritum S. ipsumque manere cum

Patre vt ab hominibus decedat, arduum valde Et etiam est hæc duo coniungere: quinimo in corde Christi non leuiore excitarent angustias quam sentit matris olum Rebecca quando ex duobus geminis neceat. *grauida,*

VII. Christus in fine ex motu naturali clariora amoris profert argumenta.

VIII. Christus in morte in inferis, neque potentior, neque infirmior.

IX. Christus vt Christus affuit: *Si non abiero mittam eum ad vos.*

X. Christus vt Christus affuit: *Si non abiero mittam eum ad vos.*

X. Christus vt Christus affuit: *Si non abiero mittam eum ad vos.*

timebunt Angeli & terris purgabuntur.

Quem locum sic explicat D. Hieronymus: quando balneum caput attollit super aquas, summa nauis formidine concutitur, quos appellat Angelos, quia velut nuntij & legati totum illud percussit: mare nuntia deferentes ex vna parte a l' altera in Hebraeo nomine ponitur: *Elaim* quod significat fortem & potentem, q. d. i. a. fortem duramque se ostendit inter maximas tempelates ut quanto vadis vehementius opprimat ut tanto se opponat audacius, ut ipsos fortissimos stupefaciat & horrore concutiat, nauas intelligo mare sulcantes. Verbum Hebraicum: *Nasa*, quod significat ferire, insinuat fortissimos quosque se nimios ostendere & fugere Balneam, dum se sentit percussam & vulneratam: tunc etenim si vel unquam suam depromit ferocitatem.

In his balneis conditionibus egregie nobis diabolus exponitur: per cor eius voluntas signatur iuxta phrasim scripturæ communem: hanc habet ita in malo oblitatam, ut nihil sit quantumvis durum, quod illum possit à malo retrahere: quomodo qualibet oppositione sibi facta fit periculisior, atque ex graviori contrarietate furoris accipit incrementum, inde sequitur: *Cum sublati sūt percussus fuerit, timebunt Angeli & terris purgabuntur*: est quod illum summo opere timeamus, dum nouimus eius tunc maxime furorē accendi, dum vires illi opponuntur contrariæ quibus evertatur, & quando suas perpendit, non omittit quin bilem suam, iramque exequatur. Timore poteramus non modico percelli quando Christus à nobis abscedebat: ex eo namque audaciores contra nos sumpsit animos diabolus, cernens quod Christus nostræ confortis naturæ vires illi ademerat, & ipse sibi confregerat quando matrem impugnavit & filium (ut narrat in Apocalypsi D. Ioan.) tempus patris expectabat filium decuraturus, eumque iam eum conaretur abripere, bolus ille de cre excidit viresque perdidit: *Et proiectus est Draco ille magnus serpens antiquus qui vocatur diabolus & Sathana*: superatus fuit in contradictione quam se illi opposuit, atque in propria destructione, voluntatis eius dumtaxat mansit pernicior ad nostram ruinam: igitur in nos animosior furere incipit, mansit furorē rabidus, & velut irritatus a roci bile nostram studuit promovere damnationem: *Abijt sacre prædium cum reliquis de semine eius*: tali furorē contra nos contumax excedit, ut cernens illum Angelus clamare cepit habitato-

rum terræ miseris hominibusque compatiens: *Va terra, quia diabolus descendit ad vos magnam Apoc. 11. habens iram, rabie furentem vidit illum descendentem contra nos, & maiore compassione nostri miseretur Angelus, videns quanta cholera inflammatus descenderit bilem suam excuraturus: Christum eiusque matrem impetijt: non illos superauit, imo victus ipse & extorris expellitur: Venit Princeps huius mundi & in me non habet quidquam.*

Vocat diabolus mundi huius principem ob rationes quas modo non licet immorari: Christum impugnavit, sed se delusum ingessit: ex eo namque tempore ut modo diximus, crines manibus euulsi, quod quidem operatus euentus non respondit, forsque pulsus eberravit: *Nunc princeps huius mundi eijcietur foras: & quem admodum miles in certamine vel monopachia decertans cum viro nobili, recedens ex arena vulneribus sauius, notatus ignominia atque exutus, omnem furorē suum, cum in ipsum non possit, in filios eius conuertit, & maximo quo potest furorē vires suas collinat: ita tibi diabolus describo ex prælio recedentem quo Christum aggressus est, devictum, prostratum, confusum & omnibus exutum, & cum iam furorē suum in Christum non possit exercere, illum in nos terroret: Magnam habens iram. O Domine quis modus nos ab illo liberandi? Quid acturi ut tantam eius iram furorēque euadamus? Si quando tanta non debacchatur ira, quantumvis Adam armis munitus esset iustitiæ originalis, illum tamen cerneret & superauerit: & David licet potentissimus Deique donis suffultus ad primam tamen eius certaminis veltationem succubuerit, quid de nobis futurum, quando nunc tanta fuit indignatione? Plura dico si iram comprimens videat Christum à nobis abeuntem, cum ascendat ad Patrem, ipseque sit qui nos ab eius furorē proteget, & nos inueniens quam non sibi victoriam de nobis pollicebatur: Enge agite filij mei: sic Christus nos consolatur, et eum vobiscum maneo: *In me manet & ego in illo. Ne timueritis, vester ego adsum defensor, & me vobiscum habetis.**

VI. Quid tenebras ille timeat qui secum solem defert? Quid sibi à frigore metuat qui secum Sed nihil ignem defert ardentissimum: Diabolus princeps nobis tunc est tenebrarum: Christus autem lux est mundi: mentis non est eum de morem timeamus, cum Christum dū Chrihabeamus nobiscum qui luce sua inter palpabimus nos ducit noctis tenebras: Diabolus gelu est bimus frigidis nobiscum.

V. Quia Christus illum superauit, in nos armatus.

VI.

III. Vide quomodo

IV. Quia ex parte furoris

Apoc. 11

Apoc. 11

frigidissimum quoad charitatem, Christus autem Divini amoris fornax: quantumvis acriter nos diaboli frigus impugnet, quid timeamus si Christus non ignem? ignis hic est Divini amoris ardentissimus ut suo nos calore protegat? *In me manet & ego in illo.* Habemus illum in SS. Sacramento: nam ut nobiscum maneret hoc instituit migraturus ad Patrem, ne nos illo destitueretur: idcirco diabolus suam in nos retinet indignationem, & quantumlibet conetur, exitum valde nobis inferre poterit detrimendum.

45 Deducit Dominus filios Israel per desertum, postquam redemerat illos de Aegypto dum autem nova illis de terra promissionis deferuntur nuntia ad quam tendebant, ingentes illos repererunt gigantes, monstra dixit hominum: *Vidimus monstra quadam filiorum Enac, de genere giganteo.* Iudicabant autem terram illam talium monstrorum productricem, illos deoraturam, unde spem omnem abiciunt, sortemque suam deplorant omnium miseriam, atque in murmurata contra Moysen & Aaon feruntur sediciosi, sibi persuadentes mortem illis potius expedire quam terrae promissae possessionem, ubi ex illis monstris tanta eos mala expectabant: proficit in modum Iosue, solatur pusillanimes deiectioneque erigit animos, omnia facile superanda, nihil posse nocere transeuntibus, absit ut vos terra deoret, imo potius tantis roborabimini viribus, ut monstra illa gigantum, ut panem sitis devoraturi: *Sicut panem et a eos possumus devorare: ut autem illis perfectum provocet animum sic ait: Dominus enim nobiscum est, nolite metueret: Scitote Deum nobiscum esse, quocirca nihil formidandum.*

VII. Probatur ex historia Iosue. *Num. 13. 34.* *Num. 14. 9.* *Quae nobis applicatur.*

VIII. Deducit nos Deus per huius mundi desertum ad terram promissionis caelum, educens nos de Aegypto id est statu nostrorum scelerum, ubi advertens diabolus quoad ex illis secedamus novus contra nos molitur oppositiones, monstruosos illos nobis representat gigantes, quasi nos essent consumpturi: quam procerum gigantem inopia puella representat quae proponit renuntiare fornicationi, quae illam sit oppressura, si proci a se dimittat, non habeat a quo nutrietur, nec qui eius curam gerat, nec victum procuret multo minus pallium, nec quidem aciculum aut minimum unde vivat; ignoscat mihi Deus quae monstra illi proponit, ut singula videantur illam velle deglutire totamque destrueret: usurario iniusta restituere meditati horrenda

nimis proponit monstra, si namque restitueret illi panis supererit ad victum, quod bona fama in republica honoretur, quod si ad inopiam recedatur, illius pallurus sit iacturam, & restitutione ad infelicem devolvendus sit pauperem: vana dicitur flagrant qui vitae male acta perterit, iniuriae cogitat remissionem, ilico monstrum obicit illum consumpturum: etenim si offensam remittat ut veceus animi excludatur, qui adversarij timore percussus & foris idne contractus, non audeat in medium prostrare honoris sui defensor, sed ab omnibus ut pusillanimitas deest: quae alis irridendus. (*Han us caetero caeteris.*) Sumamus animos, non est quod gigantes illos reformidemus: etenim nos non tantum non deglutient, verum si Dei precepta constanter obtemperemus omnes gigantes in terram proferentur & victores ex campo redibimus, quia nobiscum habemus Deum in SS. Sacramento: Nihil timendum: etenim dum Deum habemus nos defendentes qui cum singulis nobis manet, victoria Letabimur perfectissima: *In me manet & ego in illo.*

Perpendit hoc D. Paulus & indicat si Deum habeamus nobiscum nullum timendum nobis esse Antagonistam: sic ait: *Si Deus pro nobis (alij legunt) Si Deus in nobis, quis contra nos?* Quis vobis deo praeponet ut se vobis opponat? *Si Deus nobiscum & in nobis: Puerulus patri suo visus, canem non timet adlatrantem aut metu illum concutientem non metuit: securus enim est, videns secum patrem esse defensorem, Christus Pater noster est, mundi canis nobis adlatrat luxurij suis & carnis voluptatibus, nos terrefacit: diabolus autem frendet dentibus ut timore nos concutiat. Nihil vereamur, securi esse possumus, cum Pater noster Christus nobiscum sit ab omnibus nos erepturus.*

Proficiscitur cum filijs Israel Atca Eaderis Domini quam via comitem desererebant trans Jordanem aquae veto Arx tenebantur pro sententiam, & licet rapidissimo deorsum impetu caetera fluerent, se tamen cohibent ut rupes solidissimae, nec audent propius accedere ad filios Israel, secum Arcam Domini deferentes. Aquas transmitimus Jordanis tribulationum, persecutionum & calamitatum huius mundi: aquas inquam quorum impetus & abundantiam ne timoris submerforam: bono sumus animo nam nobiscum deferentes Arcam SS. Sacramenti, nequa nos aquae minime submergent, verum tamen quavis grauis sint angustiae ad Arx presentiam

quam ut rupes in motu consistens: cape me, illa ipse nobis viam sternent quatenus sicco pede, firmoque gressu, atque illis innixi transeamus ad iter Regni caelestis, nec nos auxilio suo destituet donec nos eius constituat possessores: etenim ad Arcam Dei conspectum, nulli labores, damnaque nulla nobis poterunt officere. Si Deus summum bonum nos comiteretur, quod malum nos impugnet? Si Deus laborum leuamen nobis lateralis adhaereat, ab illis nos vendicaturus, quos timere possumus cum singuli illum habeamus in SS. Sacramento? *In me manet & ego in illo.* Reuoluat quidquid voluerit contra nos diabolus suis lenocinijs, astutijs, dolis & fraudibus: etenim his omnibus non nisi cladem feret ignominiosam: nam cum supremas in nos animi vires exertuerit, dum Deum nobiscum habemus, quam imbecilles suae sint, agnoscat: quod quidem nos obstante eius furore finem non referat desideratum: imo potius rubore confusus, nostrasque cognoscens vires sese abscindat fugamque medietur, nos vero victoria laetetur illustissima: idcirco namque nobiscum manet in SS. Sacramento.

§. 14. Christus suos in discessu ad caelum solatur, cum illis remanens in SS. Sacramento futurus eorum protector.

Primum timere debent homines ne Deus ab eorum decedat Societate: Vt enim experimento discunt quantis afficiantur ex eius praesentia beneficijs, quando iam aduertunt aliqua via illum sibi posse eripi, metuntur nec merito ruinam suam, & velut tanti momenti iactura summo illos dolore consumit. Indignabatur grauer Deus filijs Israel, illius peccati maximi reus quod expendit Spiritus S. quando ascendente Moyse in montem vt cum Deo pro eorum salute loqueretur in exercitandum illud idololatriae scelus turpissime lapsi sunt: *Peccatum maximum*, quo nomine tertio repetitur, nempe *Exo. 32. 22* dum vitulum sibi autem conlarunt, in Deum crederunt, adorarunt, illique gloriam pro profuerunt, peris cunctis tribuere successibus: *Iti sunt Dijs tui Israel qui adixerunt te.* Proponit Deus feroce populum punire supplicio, medius interuenit Moyses, & Dei manum a supplicio retrahit cui Deus: per placet, te namque intercedente hoc eis remitto peccatum: verumtamen die illis, cum taliter me excipiant, eos relinquo & adeo, nec enim

populum ducere volo adeo rebellem: *Non asseci. Exo. 32. 31.* dam tacum, quia populus dura cervicis est. Replicat Moyses: Domine quid quaeso populus iste facturus est, ipsum te deserente? Qua ratione se tuebitur, & incolumis perlabit si tua fraudetur Societate? Ego inquit Dominus: *Mittam praetorforem tui Angelum, vt eiciam Chanaanum, & Amorrhaei.* Angelus a me mittendus illos a Chanaanis & Amorrhais defendet, cui nec totus poterit obesse mundus, damnoque vel minimo afficere: Angelus enim tali praeualebit industria vt nullo negotio omnes eorum evertat inimicos. His nuntijs acceperis descendit Moyses & hoc primum populo indicat. Scitote II. quod Deus a vobis discedat, verumtamen non ita deos derelinquet auxilio destitutos: Angelus enim plangunt eius supplebit vices, qui vos comiteretur & protegitur, quo fulti subsidio, non est quod hostem viliusculum timeatis: eius namque protectione tuti proficiscimini.

Quam primum populus haec verba audit, gemitus & suspiria omnes atollunt in caelum, ristes intonant: trenos summo languescunt: morore, pellomque induunt funeralem. *Aulienisque Exo. 32. 4* populus sermonem hunc pessimum, *luxu & nullus ex more indutus est cultu suo.* Censuit populus infortunum hoc esse quo nullum grauius, quod Spiritus S. hoc verbo manifestat, *Sermonem pessimum.* Non illis Angelus satisficit a Deo datus defensor: nullum etenim conferri potest bonum malo illi quod ipsis ex eius discessu imminet: vnde tantis hoc aceroris & tristitiae declarant iudicijs. Placet argumentum hoc confirmare verbis Ieremiae quibus ruinam clademque exponit Ierusalem superuenisse: ex eo quod Deus ab illa discesserat: atque ex iusto plandū quem describit Oseas ab ipsis assumendum: ob supremam hanc calamitatem illos opprimentem: *De reliqui quasi Leo umbraculum suum:* His verbis Ieremias de Deo loquitur, quo tempore Leo spelaei sui vigiles agit custodias, non est quod timeat aliquem in illud introitum, quia sua ferocitatis fortitudine tutus illud defendit, verumtamen illo id deserente & destitute patet omnibus obuiam vt quisque de illo quicquid animo sederit, agat.

Idem declarat de Ierusalem quamdiu Deus in ea colebatur & debito cultu adorabatur, fuit enim ipsi Ierusalem velut Leo fortissimus eam defendens velut propriam domum, quibus cumulat bonis? Quam illustres obtinet victorias? Nullus inimicorum illi vim inferre potuit eamque

IX. ca. 11. m. 41. X. ca. 11. m. 41. X. ca. 11. m. 41.

IV. *Qd vrb*
Hierula-
lem ap-
propria-
tur.

que inuadere, et enim optime custodiebant. Porro cum illi Deus defecit, ab illa egreditur eamque deserit, ob debitam defectum adorationis, vel desertum aurum ruinæ patuit, nemo non furorem suum contra illam ad eum conuertit destructionem, habitatores eius consumpti, eius ciues ignominijs affecti, magnifica eius ædificia in terram prostrata & diruta, rectores eius ac Principes ad tributa damnati, summis cladibus prostrati: & que precor tanti mali scaruigo? Quia ab illis deo discessit, tantorum bonorum eis olim tutor & conseruator. *Dereliquit quasi Leo umbraculum suum*, illam Deus deseruit, habitaculo suo excessit, & quid inde illi boni, imo non mali?

Ose. 9. 1.

Hinc quod illi præcepit Oseas: *Noli letari Israel sicut populus q. d.* iam non amplius populus es Domine habitaculum, quia à te egressus est teque deseruit, atque in tanta calamitatis supremique mali test monium quid aliud tibi incumbit quam plangere? Omnem à te expelle laticiam: cum enim Deo sis destitutus subiectum capax non es vilius laticiam, quinimo conuertete te decet cantica gloriæ in moeroris tristissimas ænias, cum iam voluptatis tuae sit ablata materia: etenim te Deo deserente non est quod aliud expectes nisi mille infortunia & sinistra omnia, quibus ad perpetuum plangendum & lacrymas obligetis.

43

V. *Et Saue-*
Sauli in-
dicauit.

Maledictus ille Rex Saul in finis se conspexit circumdatum calamitatibus, atque in mali sui subleuamen, vixit ad extremam deductus metam, non quietis quibus umque se possit solari remedijs. Sibi persuadet quod Propheta Samuel, quem semper factorem senserat & amicum, ei possit leuamen adferre si eius vel semel præsentia latoretur: vi autem illam sine per fas siue per nefas obtineat, modo illam allequatur, proponit illud executioni mandare. Iam è viuis excesserat Samuel, Saul autem opera Piphonissæ illum è sepulchro euocauit, aliusq. illi que a patre: quomodo vero hoc factum fuerit non est huius loci. Samuel igitur cantho & moribus venerabilis adstant coram illo, percunctatur: Quid postulas? Cur me inquietasti & hoc modo mortuum euocasti? Heu Pater mihi ne indigeris: circumquaque enim me mala premunt, nullum mihi in celo nullum in terra solatium, Prophetæ tacent, Sacerdotes hu meros contrahunt, omnis mihi subsidij porta clauditur, gementem me, plorantem & suspirantem nemo solatur, vocanti nemo respondet, afflictio calu-

que quem patior me totum absumit: *Conteret* & *Regis* subsidium, sicut m. hi Deo curata prouenit, Philistinorum copie mihi à tergo imminet, populus clarioribus suis me conuertit, Sacerdotes non sunt mihi, oracula obmutescunt, cor pro dolore diffunditur, iam nullum mihi, sic iudico, potest aliud malum accidere, nec dolor vilius meo comparari. Misereum te, inquit Propheta, an non certo hæc eras mala tollerentis? nec miteris hæc te tristitia & dolore præfocari? *Quis Dominus recesserit à te.* Si Deus te deseruit & procul abscesserit, quinguid vt certum habere debebas quod calamitas te esse oppellera, & omnis tibi via solaminis præstolaretur? *Quid Deus abiit quod speras alleuamen?* Ingemisce in conuisione lumborum tuorum, iam tibi subest, qui namque Deum non habet, non habet nisi quod deplorat, cum illi deiciat subleuamen.

Perpendit D. Bernardus illud Dei de *Salatin* D. Bern. *Ch. ipso sum in tribulatione*: vnde nominis quæritur in *ipso*. D. Bern.) Deum nobiscum esse in tribulationibus? Respondet ex hoc potissimum iuferte possumus illud quod tribulationibus oppressi constantes finis & patienter illas sufferamus, hinc doctus patet Deum esse nobiscum: *Vnde scimus quod nobiscum sit in tribulatione?* Ex eo videtur quod in finis ipsa tribulatione perseueremus in eo statu quem voluntas nobis Deus permittit, nec animo despondeamus, nec in illo pereamus, colligitur Deum esse nobiscum qui nos conseruat & quod etiam grauissimis atritici calamitatibus, in illis animam non perdamus, argumentum euidentis est, Deum in medio esse vobis: *Quis enim sustineret, qui sustineret, qui persisteret sine eo?* Itaque locuti esse debemus de præsentia Dei nobiscum quando nos ipsos in nobis sustinemus, nec in esse aut vita qua fruimur, desicimus, atque ad huius confirmationem, quando lugemus Deum à nobis recessisse nosque deseruisse, nihil nobis aliud superest nisi plangere & lacrimas calu integre nostræ perditionis.

Vnde collegimus tres illi adolescentes *Bar* *bylonij* in medium coniecti fornacis ardentissimæ, Deum illos comitari? Ex interiori qua de- *Er* *part* mulceantur laticia, qua toroabantur & con- *in* *tribu* seruabantur vt ab igne seruarietur illis. Non potest illos ignis consumpsit, virtus ergo Dei adterat *Bar* *ignem* *cohibeas*: vt autem pateret Deum illis *sust* *adesse* *dant* *signa* *laticia*: Ita aduenit Nabuchodonosor: *Ecce video quatuor viros solutos* *ambu-* *Dan* *1.* *1* *lanis*

lantes in medio ignis, & nihil corruptionis, qst in
nis, & species quartis similis illi Dei. Nihil minus
futurum erat quam quod Deus iuvenes illos in
igno conuaretur, quandoquidem viribus polle-
bant vt letor flammis circumdati illelos con-
ferarent, vt illic nec capillus de capite periret;
vnde tanta fortitudo, tantaque quam produit
alacritas, cum Diuinos cautes hy anos in me-
dio flammam, ab illis intracti perambularent. Ca-
lam nosse desit erat? Quia species quartis similis
illis Dei Scribit D. Hier. Patres antiquo dixisse
illu fuisse Christum Redemptorem qui venerat
vincula soluturus, quibus pueri constringeban-
tur, ardoremque ignis temperaturus ne illos in
cineres redigeret, Sint enim licet veracissima
ignis flammis, si Deus nobiscum sit ne timea-
mus ab illis comburi sed vt certum habeamus
inert illas, esse nostrum vitamque tuissimam
& mentis alacritatem sollicitissimam, Porro si
Deus nos desituat, vae nobis, calamitas nos ex-
tra nosmet ipsos in insolabilis luctusque manet in-
deficientior.

Aperuit D. Aug. in lucta illa Iacob cum Deo
preclarissima mysteria, & potissimum ait quod
Iacob exinde pranouerit quod futurum erat
post his mille annos amo vsque in finem mundi
suis quis quoru ipse personam referebat. Aderat
illi Deus pernox mille seruum suu iouens bladi-
ditijs ad ortum vero aurore primosque solis ra-
dios emicantes discessum parat & valedicit: *Di-
mitte me, iam enim ascendit aurora.* Quid hoc
Domine, tota mihi nocte comes perstitisti &
modo sal. illum meditates, modo in qua die illu
rescente ad lacrymas confugio, planctum assu-
mit, & ne discedat deprecatur, lucta hac non
brachioru aut corporis viribus agebatur, vt probat
D. Thom. sed precibus & lacrymis quas ob
Dei recessum fundebat vbertinam. O sublimis
mysterium! totum antique legis tempus vox
appellatur, nomine in SS. litteris vulgari. Hoc
temp. re Deus populum Iudaicum mille benefi-
cij donisque deu creiebat, cuius presentia hostes
superabant, nationes subiugabant, populos pro-
sternebant, gloria epibusque dicesebant: *Dom-
inus in medio tui, non timebis malum ultra.* Ait
Sophonias Propheta: ortu apparente luce Diui-
ni dom sol illi caelestis Christus Dominus suos
expo- rados, miracula scilicet, signa & do-
ctrinam, ita hac excepta fuerunt vt eum ad dis-
cessum impulerint. Illum intinetur Iacob, Chri-
stum inquam, a populo suo recedentem & su-
tutam eius cognoscens summam infelicitatem,

plorat & ingemiscit quia cernit illum ab eis ab-
euntem. Aduertunt Apost. Christum breui mi-
gratum ad Patrem, vnde illos erat necessario
deserturus: tum eum habebant p. presentem tanta
de manu eius accep. rant beneficia, & caelestem
adeo ex ore eius hauserant doctrinam, tam in-
absentia signa viderant miracula, b. naque que fecer-
at. hac omnia consecuti fuerat quia illum ha-
buerant secum vt magistrum illos docentem &
Deum illis beneuolum: audivit nunc illum de-
di. cessu ad Patrem loquentem, atque ex eius recessu
tantorum merito bonorum iacturam, reformi-
dant, & non minus quam Iacob illam deplora-
rant ex absentia qua migrans hinc illos deserit.
Vt autem abtergat illis lacrymas p. naque illos
alacriet, cogitat Christus manere inter illos nec
desit uere, imo vicinior adesse quam haecenus
fuerat: circo instituit SS. Sacramentum vt no-
biscum ipse maneat & nos in illo: *In me manet*
& ego in illis, quatenus illo nobis adeo vicino, ni-
hil nos conuilet, quandoquidem habendo il-
lum hic sub speciebus sacramentalibus nobis
bonum hoc non desit, quod consequimur ex
eius in nobis societate.

Conspicit Elias sibi abreptum Eliam, quod-
que illo priuatus mille subiaceret in felix calami-
tatis, omni desitutus necessitatibus suis reme-
dio: quocirca dolet ferru, molestus eius ablen-
tiam: remedium futurum Eliseo in solauum, pal-
lijum fuit Elize quo corpus suum contegebat, re-
liquit remansit illi atque cum illo non minus ab
Elia beneficio cunua ur, cum huius solidiss
ac virtute aquas Iordanis sicco pede trant mite-
rit & mille beneficia hoc opitulante, pallio rece-
perit. Abripitur in caelum Elias, plorans acclamat
illi Elizeus: *Patet mi, Patet mi, curius Ihuat*
auriga eius. Heu quam recessus hic illi tristi-
tiam iniecit, verum tamen manet illi sola-
men, cum pallium recipiat corporis Elize t. gu-
mentum. Discedit Christus ad Patrem: *Ad*
Deum vadit, videtur nos derelinque, & ipso ab-
sente mille calamitatibus obrutos, eius absentia
proprijs effectibus: *Tristitia implet cor vestrum.* *Ioan. 16. 6.*
solatur nos tunc steteritis filij mei: quamuis enim
abscedam vobiscum tamen maneo: pallium meum
accipite, hic vobis carnem meam & sanguinem
Et Chri-
xelin. uo: *Habitu inueniunt ut homo*, quo v. iustitias
contegitur: *In quo inhabitat omnis pleritudo Di-
uini atq. corporalis.* Tegumento later harum
specierum sacramentalium sub quibus nobiscum
manet: quocirca ne timueris, nulla etenim tribu-
lacio te prosteruet, nullus te inimicus turbabit, a
morte.

X.
Apostolo-
rum ex
Christi
absentia
meror.

XI.
Ad co-
rum sola-
men SS.
instituit
Sacram-
tum.

50
XII.

Elias Eli-
seo pal-
lijum suu
reliquit.

4. Reg. 2.
12.

Ioan. 16. 6.

XIII.
Et Chri-
stus nobis
pallium
humana
tatis

XIV.
Hoc trās-
mittimus
Iordānē.

Ps. 121.

morte ne reformides, cum iam vitam sū habi-
turus: nec morbos, cum tecum futura sit ipsa
salus, nec ipsum metuas in ferum, cum obiecto
gloriz sis letaturus, hac munitus chlamyde a-
quas transmittes Iordanis, mundi inquam mise-
riarum & infortuniorum: cum nihil eorum ob-
stare possit quo minus ad eternam peruenias
promissionis cælum inquam, hæc ab omnibus te
defendet, hæc iudicis nihil tibi formidandum:
Dominus regit me & nihil mihi deerit. Deus me
gubernet, quid mihi deesse poterit? Nihil legit
alia versio: *Dominus Pastor meus*, qui me carne
sua & sanguine pascit, *In loco pascua ibi me colla-
uunt*, tali me loco statuet, ubi in cibum cæle-
stemque pascum seipsum exhibet vt me illi
vniat & incorporet: hinc quæ bona? *Esi ambulā-
uero in medio umbra mortis, non timebo mala*: me
licet impugnent inimici, non timebo: *Quia tu
mecum es Domine.* Deus mecum est in SS. Sacra-
mento, in quo illum recipiens, ipsum in me ha-
beo, & ego in ipso sum, quid mihi accidere po-
telt finistri? Vt autem Christus hoc nos solami-
ne delinuat, recessurus ad Patrem, nobiscum esse
vult in SS. Sacramento.

*f. 15. Dum se Christum in SS. Sacra-
mento præbet in cibum, nos sibi vniōne
copulat admirabilis.*

¶ I.
Summa
ex pecca-
to inter
nos &
Deum
distantia:

Infinita erat intercepdo inter nos & Deū
orta ex peccato: quocirca nos Deus velut
inimicos habebat: quia nullum patitur Deus
magis contrarium quam peccatum: quantum
enim est ex parte peccantis, sicut in illo finem
suum constituit vltimum, cum duo fines vltimi
esse non possint, ita necesse est vt in actū pec-
cati desinat Deus esse finis noster vltimus, sup-
posito quod peccato hanc gloriam deferat, illam
Deo detrahentes, qui finis est vltimus
verusque omnium creaturarum, & per conse-
quens quantum est ex se Deum destruit. Hæc
dato au grauior alius esse potest illi inimicus &
quam procul nos à Deo elongabit: & quantum
per illud homines aberant antequam Christus
nos Patri suo reconciliauerat? Hanc intendit
distantiam vniōne copulare perpetua, nos Deo
vniens, & amicos efficiens: ad hoc autem ele-
git vt medium SS. Sacramentum in quo sub spe-
cie cibi se nobis tradit, vt ita ad eius reuertamur
amicitiam, illique tam arcte vniamur, vt in
Deo nos maueamus & ipse in nobis: *Qui man-*

*ducas meam carnem & bibi velum sanguinem in
me manet & ego in illa.* Hoc consilium debet ad hunc
Spiritus S. quo ad viuiformem vniōnem inimi-
cus maxime separatus reducat, si nempe sa-
cramenti cibum offeramus quo fiet vt au-
gustinus mi distiformes conformentur: *Si iunxerit immi-
cus tuus, cibus illius: & pyrami enim congregabit super
caput eius.* Scito si hoc feceris carbonem ignis ac-
cenlos super caput eius effundes, non quibus
comburatur, sed quibus maxime distans & o-
longatus coniungatur: quam admirabilis similitu-
do! Nihil tanta pollet ac ignis virtute vni-
ua: ferrum maxime refragatur vapore diuini
huic vniōni, quod licet ita sit illud tamen ignis
coniungit vnumque alteri ferro ferrum copu-
lat: eadem patet experientia in chalybe, ar-
ro vel argento: vt autem inter se vniatur
ignis hanc operatur vniōnem & distantia con-
iungit. Nihil adeo difficile copulatu, quam duræ
sibi oppositæ voluntates: quæque ad inam vi-
olenter trahit partem, & quo vna recedit altera
recedit, vide maxime arduum est illas sibi
approximare vt inuicem vniantur: ex altera parte
cuiusque obstinatio in eo quod aggitur il-
lam reddit ære ferroque duriorum. Vt hæc ergo
copulentur voluntates, nihil cibo potius que
congruentius, hoc est extremæ inimici necessitati
cibo potiusque subuenire.

Cruciente prelio decertabat Dei populus
contra Regem Balac, & furibunda tremebat
vindicta in Moabitis tam viros quam mulieres,
Vires populi Dei notat Rex fortissimas, & ad
industriam recurrit vt eius munitiones illi non
proficiant, ariolum consulit Balaam vt de re-
medio prospiciat opportuno, cui prælitigatus
hoc suggerit consilium, vt producat in campum
exercitum, mulieres venustate corporis & adu-
lationibus insignes, quæ filijs Israel de iocis vi-
ctumque offerant acceptum, quo fiet vt operam
de illis consecuturus sit intentionem. Terminus
elegantè hanc historiam D. Chrysostomus & anti-
quus Origenes & robur ac vires expententes
Israelitarum contra Moabitis eorumque mille
res, asserunt eos animo fuisse adeo generoso ac
forti instar adamanteum: etenim Balaam illas in-
uitus populi Dei legiones, ordinem, robur &
pulchritudinem, licet adesset illis malefactorum,
tantam tamen admiratus earum fortitudinem,
qui malefactorum eis venerat, mille complet eas
benedictionibus: *Quam pulchra tabernacula tua
Iacob, & tentoria tua Israel!* Vnde se submittit,
& regi omnem spem auferet remedium, cum antea
tabulo

tanto populus Dei vigere ac robore praeuale-
ret, maior autem adhuc esset similitudo qua con-
tra populum incandesceret maledicti illius Re-
gis Balac: Nihilominus ut hic à mulieribus ad-
uocatur delicijs cibisque allicitur, omnem remi-
ssit inimicitiam & voluntate ita conuenit
vt eum illis fornicaretur: *Fornicatus est populus
cum filiabus Moab quae uocauerunt eos ad sacrifici-
um sua, ut illi comederunt, & confestim foedera
iunxerunt amicitiae cum mulieribus Moabitari-
um.* Quis huius auctor prodigij? Ut quas prius
tanto fuerant odio execratas, illarum pane &
delicijs pasti tam ardenti illas sint amore com-
plexi, vt inter se ita conuenierit, vt hi relicto
Deo suo, Pseudodij mulierum sacra facerent: *Et
adorauerunt Deos earum.* Quis illos sic adua-
uit? Quis corda conuixit, cum ex veteri distidio
tantum à se mutuo distiterent? Tibi compertum
sit panes & delicijs hoc patrasse miraculum &
vniorem hanc perfecisse.

Intendit Christus nos sibi coniungere: vt
vnum quid cum Patre eius essemus: *Vt omnes v-
num sint sicut tu Pater in me & ego in te: vt &
ipfi in nobis vnum sint.* Quid remedijs? Sunt e-
nim homines Dei inimici, eaque de causa infi-
nitio ab illo distant intervallo. Quis hanc efficit
vniorem? Quis extrema adeo distita coniunget?
Medio vitur Christus illo quo mulieres Moa-
bitarum. Prodit illis obuiam cibosque offert
non quoslibet sed carnem propriam ac sangui-
nem, illis nutrit illos ac fouet: *Cibum illum carne
& sanguine Dei, hoc epulo eius succurre neces-
sitati, atque per hoc prunas congregabis super
caput eius: perficietur hoc prodigium vniouis
iusti cum Deo in SS. Sacramento: eo namque
modo se ipfi coniungent vt in ipso maneat &
ipse in eo.* Etenim proprium quarto modo est
vno cum Deo huius SS. Sacramento, & volun-
tatum coniunctio maxime distantium ac conti-
nuitatis, vt sint omnes idem & eodem modo
cum Deo.

Quod si mirabilem hanc SS. Sacramenti veli-
mus vniorem agnoscere oculis consideremus
esse verum sacrificium quod omnes Ecclesiae
populos in sua veneratione cultuque coniungit:
etenim ipsa sola est quae inter ceteras congrega-
tiones arctius copulat in vniuersitate volun-
tatis corda inter se diuisa, atque in eundem
conciliat animum in omnibus quae huius mys-
terij concernunt venerationem: & cum habeat
etiam rationem holocausti oportet vt ignis ad-
sumens sit: *Quia vt notat D. Thomas: Passio*

& Mors Christi Saluatoris in cinere, fuit velut
sacrificium peractum in Altari, Altare vero ho-
locausti in quo animalia offerebantur ex lignis
erat compositum. Ignem materiamque suppleuit
ignis charitatis & amoris Christi erga homi-
nes, ignis inquam qui non consumpsit hoc ho-
locaustum licet illud accenderit. In hoc SS. Sa-
cramento memoria recollitur siquae repetitio
Passionis & mortis Domini, quocirca in illo co-
siderate nos oportet eundem ignem Christum
in ea accendentem: & sicut in illa ignis exarsit
charitatis, ita hic etiam charitas Christi confi-
deranda venit velut ignis hoc inflammans ho-
locaustum: amor etenim Christi erga nos in
hoc patefecit SS. Sacramento: cum enim sit a-
moris Sacramentum, Sacramentum uocabatur
Eucharistiae id est *Bonae charitatis, ignis charita-
tis: unde figura fuit prodigij illius ignis de
caelo descendens cuius meminit 5 pagina: Ap-
paruit gloria Domini omni multitudini, & ecce
egressus ignis à Domino deuorauit holocaustum.*
Ob quam causam vt referunt D. Ephrem & D.
Chrysolost. SS. Sacramentum dictum fuit ignis: &
in antiquissima D. Iacobi Liturgia dicitur sacer-
dotes conuerti ad populum dixisse: *Domini
nos benedicat, & dignos nos faciat, qui puris
sacris cibis accipiamus ignem carbonem, & in
ponamus in ore fidelium ad purgationem & reser-
uationem animarum, & ipsorum corporum, amen.*

VIII.
Quod ab
igne di-
uino de-
moro de-
moratur.

Lentis. 9. 23
Citat. à
Bos.
Lib. 3. de
signis.
Ecl. f. 17,
im. n. 7.

IX.
Quis hic
igne huius
fuerit.

Lentis. 6. 22

Ni fallor singularibus circumstantijs propor-
tionem denotat illius ignis cum SS. Sacramen-
to, vt propriae figurae cum vero figurato: semper
inquit ardebit in altari quia praecipit vt semper
in altari seruetur hoc SS. Sacramentum, eritque
solum sacerdotis officium illius conseruatio:
quia solis conuenit sacerdotibus ex proprio mu-
nere eius consecratio: *Sic sacrificium istud insti-
tuit, cuius officium commisit voluit solis Presbyte-
ris.* At hoc quotidie factum opus: quia iubet in Ec-
clesia sua quotidie hoc offerri sacrificium: erit-
que perpetuum, quia Christus de hoc loentus
Sacramento iuxta declarationem Iansenij, Ly-
rani & aliorum, promissit Apost. *Ecco ego vobis
sum sum omnibus diebus usque ad consummatio-
nem*

II.
III.
IV.
V.
VI.
VII.
VIII.
IX.
X.
XI.
XII.

se nobis vniat vt nostram consolidet infirmitatem, nouaque vires ac Diuinum virtuti robur infundat, quo confirmata obtinere possit, quod suis non valet viribus. Frequentissimum est, dum aliquid valde debile est vt seipsum nequeat sustinere, adiungere illi fortius aliquid quo roboretur & succiat, vt quod ipsi naturalis negacitudo ex coniuncti virtute nanciscatur. Plantat hortulanus in agro suo tenellum aliquod virgultum, pomi, pyri, cerasi, vt autem tenuum est, recta sursum nequit accrescere, quia statim declinat in terram vnde sursum ascendere illi est impossibile, quod tamen maxime desiderat hortulanus: quocirca stipitem fortio- rem in terra plantat virgulto proximum, cui il- lud strictius alligat, quo fit vt recta sursum ac- crescat: ita vt quod infirmitati suae relictum non poterat, huic stipiti coniunctum facile iam pos- sit.

III. Pusio tenellus & recentet natus, ex se pedibus nequit consistere, nec ambulare, quia curum in- firmas non patitur vt seipso progredi valeat: quid agis? At tollis illum inter alterius brachia, eiusque coniungis, atque hac vnione iter perficit illi alioquin impossibile. Imo si fallat hac ea fuit Dei ratio in principio mundi, caelum terrae coniungendi, atque ex illis mundum componendi: quatenus id quod terra deerat, quae ex se debilis erat & impotens: Terra autem erat *vacua* & *inani* & *vacua* obtineret beneficio caeli, atque ita illi vniat, perficeret quod ex se non poterat. Intendunt Propheta Elias, eius discipulus Eli- saeus, quimmo Apost. Paulus novam defunctis illis vitam elargiri, vt narrat S. pagina: ad decla- randum autem quod defuncti illi ex se nulla vigerent virtute, nulloque robore ad opus ali- quod, nisi alius propius accedens illos adiuua- ret, seipso illis vniunt: ita vt Elias infantem illum suscitaturus, se hoc modo illi commensus fuerit, vt tertio corpus suum corpusculo defuncti adiuuaret: Et *expandit se atque mensus est super puerum tribus vicibus*. Elisaeus autem eius disci- pulus filium similiter Sunamitis e sepulchro re- uocaturus, quamprimum xdes eius subintrat & cadaver conspicit defuncti hoc illi modo se con- temperat: Et *incuruit super puerum, posuitque os suum super os eius, & oculos super oculos eius, & ma- nus suas super manus eius, & incurruit: se super eum* atque hoc modo novam illi vitam inspira- uit. q. d. Puer mortuus ex se vires non habet, no- merita, vt ex se ad vitam redeat amissam: ego me vnum cum illo facio, vt per me possit, quod per se non valet.

Quimmo mysterium hic habeo Incarnationis quo Deus nostram sibi carnem copulauit. Vige- bat necessitas vt homo in propria natura satisfac- ceret pro grauissima offensa qua Deum per pec- catum irritauerat: vt autem offensa erat infinitae grauitatis, satisfactio postulabatur meriti valo- ritque infiniti, cumque haec in puro homine na- turae tantum e reata non posset inueniri: quan- doquidem omnes eius actiones naturae vires, quae limitata est & finita, superare non pos- sent: oportebat vt satisfactio personae interueni- ret quae in ipsa natura humana virtutem meti- tumque haberet in grauitate infinitum vt of- fensa adaequaretur: haec autem ipsa persona Di- uina non poterat esse inferior, quae in propria natura no poterat hanc implere satisfactionem: partim quia vt persona infinita dignitatem ha- bere non poterat inferiorem quam secum trahit illa quae satisfacit illi cui satisfactio debetur: cumque tres Diuinae personae aequales sint: Et in hac Trinitate nihil vnus aut vnus, sed tota tres persona coeterna sibi sunt & coequales. Nulla ha- rum in propria natura huic poterat satisfacere obligationi: vnde fieri debebat in aliens ab illis natura nempe humana, quam sibi Verbu Diuini vniuit. Partim quia cum homo aggressor fuisset, illi competebat ex se satisfacere: Caro te vulue- rat, Caro te saluet. Vt autem homo virtute polle- ret ad satisfaciendum, iam autem ex se non posset infirmitate, Verbo Diuino adiungitur, & natura humana Diuinitati vniat hypostati e & indissolubiler: vt hac vnione posset homo, quod ex natura sua erat illi impossibile.

Tertio mirabilis haec exigebatur vnio in hoc mysterio: quia cum ille cui conueniebat satisfa- ctio, esse debebat liber ab omni peccato tantaque praesulgens munditia vt nec quidem posset illud committere: ita accepta foret Deo solutio quae pro illo rependebatur, nullus autem hominum ita securus erat a peccato vt illum posset facere: quia vt ait D. Ioan. *Si dixerimus quoniam pecca- tum non habemus, ipsi nos seducimus*. Nemo pu- rus homo a peccato liberatur: *Omni quippe caro corruperat viam suam*: tantum satisfacere pote- rat homo ille qui peccatum committere non po- terat, & ille aliis esse non poterat nisi ille cuius natura vnita foret illi personae quae ad pec- catum inclinare se non poterat, multo minus committere: haec autem persona fuit Christi ex se impeccabilis, & ita natura vnita Diuinae eius personae ab omni peccato reddebat immunis: non quod humana natura non habeat libertatem & flexibilitatem ad peccatum, sed vnita Diuino

V. Et in In- carnatio- no.

VI. Ex ratio- ne satis- faciendi pro pec- catis.

VII. Natura humana a Deo su- stenatur ne pec- cet in Christo, sup-

Q

supposito, sic ab illo fulciebatur, vt ad malum se non posset inclinare. Virgulam sume tenellam, patet hanc solam per se facile posse in quamlibet partem inclinari: verum tamen si hanc columnam alligens fortissimam nodo indissolubili & vnione inseparabili, non magis illam quam ei lumnam insectes. Vera dico, humana natura ex se virgula ad quodlibet vitium inclinabilis, quam quotidie diabolus nostram que insectant concupiscentiis: vt patet in ijs de quibus cecinit David: *Conuersi sunt in arcum prauius*: verum tamen in Christo iam vnita erat: columnam firmisimam Verbi Diuini, nodo sic indissolubili vt nullis posset viribus ab illa separari. Vnde cum impossibile sit Verbum Diuinum ad malum inclinari, ita quoque sanctam Christi humanitatem, eratque Deus qui operabatur, quod per illam perficiebatur.

Pf. 77. 57.

¶ 57
Li. 2. Cap.
Deus ho-
mo 8. 10.

Hinc D. Anselm. hanc elicit propositionem: *Primus homo Adam peccabilis fuit quia homo: Christus fuit impeccabilis quia Deus & homo.* Itaque soli Christo continebat hanc facere satisfactionem ob vnionem quam habebat natura humana cum persona Diuina: etenim ab omni peccato liberam esse oportet eam quae in hunc finem veniret: vnde Christus in eam finem veniuit: vt propter hanc indissolubilem vnionem homo poterit adipisci, quod naturae eius vires excederet: quia ex sua infirmitate non ita se poterat ab omni liberum praeseruare peccato, vt haec satisfactio requirebat: & ita natura eius humana per hanc vnionem in Christo cum Deo roborata, nostram poterat operari redemptionem, illis circumstantijs & conditionibus requisitis, vt ex integro homines aeterno Patri reconciliarentur. Itaque haec vnio Diuina nostram confortauit infirmitatem, eique virtutem tribuit & valorem, vt natura nostra debilis posset opus efficere adeo heroicum, tantique meriti vt erat pro peccatis nostris: satis acere meritis infinitis, quae grauitas essentiae infinitae postulabat. Vnio haec Diuina hoc perfectit opus in eandem ad quod vires illi non suppetebant naturales in tota natura creata, si gratia vnionis non illas ei dedisset in Christo, Diuinas & supernaturales ad opus illud efficiendum.

VIII. Hoc idem igitur tribuere vult Christus Dominus singulis nobis in Sacramento vnita inter nos facta vnione: *In me mansit & ego in illo.* Hoc vult ipse vt cognoscamus in Diuina hac vnione qua nos sibi coniungit homines sumus ex natura nostra flaccidi, imbecilles, atq; ad quodlibet opus heroicum languescetes: *Homo nauis*

de muliere breui vsuensi tempore, repletur multa infirmitate: qui quasi flux egrediar & conuertar. Sic Iob: quibus vitijs nostram exponit infirmitatem partemq; virtutem. Necesse est vt se exerceat in operibus quae debilem hanc & flaccidam superant eius consilientiam: cum enim finis supernaturalis ad quem homo creatus fuit, omnem eius naturam vincat ordinem, hic autem obtinendus sit virtute operum personalium, meritisque proprijs; ab opere non exaltatur: secundum quod opera eius excedunt virtutem eius naturalem, non potest seipso opera illa eriguit: propria quippe infirmitas non permittit illum passibus iucedere adeo sublimibus, nec ad statum poterit praecellum ascendere: virtute naturali adeo emarcida, quid remedijs vniamur alicui inforti vt Deus est, quatenus haec vnione possit efficere quod propria infirmitate praepedita non potest obtinere.

Hoc Christus facit in SS. Sacramento in quo se taliter nobis vniamus in illo maneamus vt ipse in nobis *in me mansit & ego in illo.* Haec vnio cum adeo forti ac potenti nedum vires acquiramus ad haec opera ita sublimia, sed etiam potentiam praevalebimus qua Diaboli potentiam elidamus qui praepeditare studet fructum horum omnium principalem & Diabolica ferocia solitudine textit ac procurat continuo separationem Dei cum vitijs superioribus a nostris: & ita ex vnione Christi nobiscum in SS. Sacramento, poterimus omnem diaboli potentiam eneruare, atque virtute Diuina huius communicationis assequi, quod viribus nostris relictis minime poteramus. Hinc sequitur vt dum aliquis communicat, illo in diaboli reformident, & ab illo videantur fugere cuius ratio haec sit, vt enim in illo sunt in & recognoscunt vires superiores quas habuit ex Deo in hoc SS. Sacramento, suas experiri refugium: etenim certo sibi persuadent in hoc praesidio se fore viuendos: *Hi habent absconditam esse fortitudinem eius: ante faciem eius mors.* In V. Sacramento quasi abscondita later Dei fortitudo, & praecedent mors, diabolus & Etal peccatum velut subacti pyrae & trophaea diabolice victorem: cognoscit diabolus hanc in illo diaboli virtutem, & quem videt hac aratum prodire a mensa Domini digne communitatem, timet nec illum praesumat impugare.

Aduertunt Philisthi Arcam federis committant: cogias Israhitarum, quodque ex Bethsamtis eo quod Arcam praesumpissent curiosius intueri, septuaginta contrahunt ex vrbis primatibus, & quinquaginta nullia plebis: *Et cetera an-*

tam de viris Bethsambathibus, eo quod vidissent Ar- cam Domini, & percussit de populo septuaginta vi- ros, & quinquaginta milia plebis. In Arca virtu- tem latetur efficacem que tante se multitudine- rum fortior opponat, emicet & occidat, unde con- clamant: Quis poterit stare in conspectu Domi- ni Desinit huius? Si tanta potestate polleat, quis a dext illam expectabit seque temerarius opponet Arca Domini? Christus Dominus no- ster in SS. latet Sacramento, cuius pedibus pro- stratus adiacet diabolus, confusus & eversus: E- gredietur diabolus ante pedes eius. Adversus ipsum esse in corde recipientis, quibus ergo fidens vi- ribus se illi opponet adversarium? Procul fugit nec propius accedere praesumit, liberumque il- lum dimittit & impetribatam, quo se sanctis exercere peribus quibus ad aeternam euehatur beatitudinem.

Quinimo hoc ipsum Christus declaravit his verbis: Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum. Vita aeterna est nostra beatitudo: Haec est vi- ta aeterna, ut cognoscatur & Et quem misisti Iesum Christum: dat nobis hic panis propter unionem Christi nobiscum, robur & virtutem ut expedite & defatis contumacibus ac persecutionibus Diaboli, opera faciamus quibus vitam aeternam nobis comparemus, haeremonem & omnem eius evitamus potentiam, quae nobis erat obstaculo: idcirco dixit: Qui manducat hunc panem vivet in aeternum, q. d. Ex hac unione cum Deo in hoc caelesti convivio vires acquirere & robur quo al- iam obtineat, quod illi ex natura erat impossi- bile: cum vincat & subijciat diabolum ne opera eius sancta perturbet quibus aeternam obtineret felicitatem & pariter studium honorum ope- rum quod cum nunc homo per se exequi non potest, exequitur virtute confortatus eminen- tissimae huius unionis.

§. 17. Ex unione Dei cum homine in SS. Sacramento, hominem Angeli re- nerentur.

Non tantum patet in nobis Divina vir- tus huius admirabilis unionis Dei no- biscum in SS. Sacramento in ordine ad victoriam de diabolo, qui per illam superatur, acque in nobis tales recognoscit vires ut quia il- las se plus expeditur, in fugam se proripiat. Sed etiam in ordine ad Angelos qui dignitatem quam adipiscimur ex admirabili hac unione, cognoscentes, singulari nos cultu reuerentur

velut virtuti illorum & statui valde aequales, licet ex natura nobis sint superiores. Angeli Christo ministrant velut serui Domino quando praec- lamam illam de diabolo reulerat in deserto vi- ditoriam: ut enim expendit D. Chrysolom. quem sequitur D. Gregor. non poterat Angelus ut ser- vus alteri ministrare qui Deo suo, creatore & Domino dignitate erat inferior: quia secundum esse naturale & perfectiones suas, nullum ag- noscit Angelus superiorem: & licet ceteris crea- turis homo sit eminentior, Angelo tamen est inferior: Minus est enim paulo minus ab Angelis. Unde liquido constat Angulum creaturam esse superiorem, qui cum talis sit nulli eorum se po- test submittere ad obsequium ut suo inferiori, quae non aliquid de Divinitate participet in quo illum possit excedere. Illam in Christo cogno- verunt, quodque esset verus Deus, proinde vira- li suaeque superiori descendunt famuli illi mi- nistrant, & oblati: quidquid illi ad eius ne- cessarium erat refocillationem. Homo vnius Deo in SS. Sacramento, in quo illum ut suum recepit consors fit Divinitatis: cernit illum in eo Angelus & quamprimum accedit illum Vene- raturus, si non propter eum tamen propter Di- unitatem in illa lateant recepto Sacramen- to.

Ita nobis declaravit D. Ioann. quando col- lo- catus illi Angelo qui serviebat illi, ostendebat & declarabat mysticam illam visionem. Postquam enim illi praecleara exposuisset mysteria, ait illi Angelus: Dixit mihi scribe: Beati qui ad coenam nuptiarum Agni vocati sunt. Coena huius agni ex- communi lumen, coena est illa mystica quam Deus suis praeparat de seipso in SS. Sacramen- to, quod pluribus de causis coena vocatur, quas nunc proferre super sedemus. Inter alias autem quas alio loco retulimus, ea est, quod sicut in coena lux nobis naturalis non succurrit, sed ar- tificialis candelabri quae conuivas illuminat: ita similiter in SS. Sacramento lumen naturale ra- tionis nobis seruire non potest: hoc etenim my- steria adeo praecleara non capit, & requiritur lu- men supernaturale fidei, quod exponens nobis hoc mysterium eius doceat excellentiam: idcir- co dicitur coena.

Ad coenam vocati, sunt, inquit Beati: firmiter enim credo Beatos illos esse, quibus datum est illum recipere: iam enim nobis lux beatitudinis partem communicat, in illo nobis tribuens pi- gnus gloriae, in quo Deus velut obligatur ut eam nobis tribuat. Ad hanc coenam Deus suos inuitat, securoque reddit futurae gloriae: ex qua

Hom. 5. ex
varij in
Matth.
Ho. 16. in
Euan.

Ps. 8.
11.
Angeli
non nisi
se digni-
bus ser-
uiunt.

App. 19. 9.
111.
Beati qui
ad coenam
Agni vo-
cati sunt.

Q

procedit

procedit omne quod possunt debentque posside-
re ut ad illam accedant Divina hac visione con-
serrati. Nuncupatur autem cœna agni quia in-
ter omnes huius SS. Sacramenti figuras hæc ca-
teris eminet agni Paschalis ut probat D. Thom.
quia in illa plures concurrunt circumstantiæ
quas in cœna SS. Sacramenti reueremur. Et
postquam hæc omnia peracta fuerant de qui-
bus erant collocuti dum Ioan. docet Angelus,
illaque omnia explicat mysteria in tanti benefi-
cij gratitudinem, quæ se teneri iudicabat Diu.
Ioan. se pedibus aduoluit Angeli, terram quam
calcabat exosculaturus: quem confestim præ-
uenit Angelus, detinuit, & ne faceret prohibuit:
Et cecidit ante pedes eius ut adorarem eum. Dicit
non vult quod Angelum adorauerit, sed acce-
dere voluerit debitis tanto beneficio gratias
actus: sicut olim Mater Filiorum Zebedæi
accessit ad Christum adorans eum petens aliquid
ab eo, sicut scribit Euangelista, quo significet
quod Christum accesserit intercedens tantum
pro duobus filiis suis rogansque beneficium: ita
similiter hic non indicat quod illum adorauerit,
sed quod voluntate gratis accederet suæ
volens satisfacere obligationi, & summum faci-
ens quod poterat, ad pedes Angeli se prosternens:
& antequam in terram prolabatur detinet
illum Angelus & ait: *Vide ne feceris, conseruus
tuus sum:* caue ne tale quid feceris: etenim hoc
tibi consistit nos ambos conseruos esse illius Do-
mini tantorum mirabilium operatoris.

1-p. 2. 75.
47. 6.

IV.
Cur Ioan.
ad pedes
Angeli
conuertit.

Mat. 20.
20.

60
De V.

Cur An-
gelus hoc
reculauit.

Qu. 16 in
Gen. 1.

20. com.
Faulst. 6.

21.

2. 2. 9. 84.
Ar. 1. 44. 1.

Es. 40. 7. 4.

Angelo collato se pedibus eius prosternit, se de-
nunciatum protestatus gratiamque victulo pro be-
neficio ab ipso recepto: nec hanc Angelus repu-
lit indignans venerationem.

Diuersæ proferuntur hic rationes: illa vero
primùm occupet locum quam adducit D. Am-
brosius cui subscribitur Rupertus. Beda & Hugo
nosfer Card. nimirum quod ex mysterio Incar-
nationis Angelus in homine tantam cognoscit
reuerentiam ac venerationem, ut se indignum
iudicaret quod aliquis eum accederet signa de-
monstrans ei Submissionis, statulque inferioris:
etenim tanta erat dignitas ad quam Verbum
Diuinum hominem extulerat factus homo, ut
omnino deleceet si Angeli ex eo tempore se
homini proponeret sperare, aut ad honem
aliquam admitteret, quæ se homo ipso Angelo
fateretur inferiorem: *Redemptio sanguinis Car-
ni* (verba sunt D. Ambrosii.) hoc *stultis* conu-
lit *ut filij Dei scilicet Angelorum essentur: idcirco
permissis Angelus adorari ab homine, qui
super se adorabat hominem Deum: quia propter con-
seruum se Ioan. caeterorumque fidelium vocat. An-
gelus igitur huius intuitu ualium pariter adum
subiectionis, imo vero forium se appellat: illis
in adoratione quam æqualiter Deo tenentur ex-
hibere.*

Antequam Verbum caro fieret nonnulla in-
ter nos & Angelos ferrebat discordia: cum enim
per peccatum à Deo nos elongauerimus, Angeli
pariter à uobis se subdixerunt, nolque ut
à sua Societate repellerentur indignos: Angeli
namque eues erant cælorum, nos ab illis per
peccatum exules. Verumtamen ut cognouerunt
cæli Regem sibi personaliter uinisse carnis nos-
stræ terram, suæ fortitudinis & saluationis nos-
stræ infirmitatem, iam longe alio nos ocula
intuentur Angeli, iam nullum vilificiunt homi-
nem: quinimo ad pacis admittunt osculum, &
libenter nobiscum ut amicis calique contum-
bus conuersantur, nec non uelut socios suos &
conseruos uenerantur. Hinc passi sunt à Lot &
Iosue actum uenerationis, & dignitatis in ordi-
ne ad illos inferioris, absit autem ut hanc repel-
lerent indignibus: quinimo gratanter acceperunt.
cum enim nondum Verbum Diuinum na-
turali assumpisset hominis, hominem ut sibi in-
feriorem Angeli considerantur, uide oblatam
hanc ut inferioris admiserunt uenerationis ac-
tionem: Quando uero, postquam Deus factus
fuerat homo contendit D. Ioan. in Apocal. ad-
orare Angelum id est actum offerre illi reueren-
tiam in gratitudinis, tollere non hie illi permis-
sum.

VI.
Primo co-
mystes à
locum
fuit.

VII.
Secundo
era L
fuit. S.
mystes
fuit.

VIII.
Tercio
era
fuit
mystes
fuit.

terius non progredi, sed ibi gradum fixere ubi manet, ita apud D. Ioan. nobis indicat Christus, quando illos instruens ne præter ipsum amarent alium, sic ipsos adhortatur: *Manete in dilectione mea*: q. d. non habetis quod ulterius quaeratis quem diligatis, ut habeatis quicquid allicere potest sibi voluntatem. Duo illi discipuli tendentes in Emmaus quo Christum inducerent ne ceptum iter suum prosequeretur, sed cum ipsis remaneret hac visum formula loquendi: *Mane nobiscum Domine, quoniam advesperasit*: q. d. iam nox ingruit nec ultra tibi procedere permittit, Domine precamur mane nobiscum.

Lut. 24. 29

D. AMBR.

L. de fuga

secula c. 8.

II.

In Christi

ma-

tendendum

præter

ipsum

desiderandum.

Conceptum hunc prosequitur D. Ambrosius de perseverantia, & instantia qua conari debemus ut Deum habeamus nobiscum, ut aliud nihil pos ab eo dicatur. *Qui renuntiamus saeculo & usui eius, iterum in luto eius habebimus*: scilicet. *Nam ergo cum prætereunte figura mundi opera nostra prætereunt, ne etiam ipsi prætereamus, sed potius maneamus in veritate: si maneamus in Christo manemus in veritate, & cum eo manebimus & non præteribimus*. Præclara verba & omni consideratione dignissima. Si per Christum & delicias quas recipimus, & recipimus in SS. Sacramento nuntium temimus, falsis mundi delicias, qui gustavimus quam inanes sint, illæ vero quam nobis proficere quantique momenti: si iam usus illarum nobis nauseam & aversionem provocaverit, propter dulcedinem, & delectationem quam experti sumus in hoc caelesti convivio an rationi consonum erit ut nostra denuo desideria bonis terrenis mundique gloria coinquinemus? Nequaquam inquit D. Ambrosius, sed sollicitos esse nos convenit & studiosos cum iam videamus figuram mundi velut fumum evanescere, quantumquidem tanto volummodo duret tempore quanto eius representatio, itaque opera nostra eam sequi teneantur, quia illa exercere debemus eo tempore quo durat hæc eius representatio ne prætereamus, & cum illa pariter nos in fumum abeamus, dum sibi nostram rapit voluntatem apparet pulchritudo quam nobis primo intuitu proponit: solliciti ergo simus ut habitatio nostra & mansio sit in veritate: nam in illa manentes, & Christo existere ipsa veritate, morabimur & manebimus in Christo, ita ut manens in ipso non opus nobis sit ulterius progredi aliud inquirendo in quo nobis nostri desiderij quietem promittamus & satisfactionem: ita hic etiam: *Manete in dilectione mea*: quia cum me habeat in hoc convivio ut suum, nihil erit illi ultra quaerendum, & hoc clarius exponens ad-

dit: *Et ego in illo*.
 Consectio *Et vim habet causæ & signifi-*
cat *Quia ego manebis in illo qui me*
recipit in SS. Sacramento, non necesse erit illi
aliud quaerere quod eius exciet desiderium,
quia me possidens omnia possidet. Et indubie
hoc cecinit Propheta: Regius in illo platio
quem uniformiter omnes exponunt de SS. Sa-
cramento verbis illis: Magna opera Domini, exqui-
sit in omnes voluntates eius, q. d. Omnia opera
Domini, quæcumque Divina eius vquam opera-
rata est manus omnium esse: hæc singulari qua-
dam præter-gatus in vno solo comprehenduntur
opere in quo in lecti possunt omnium ho-
minum voluntates & vota, nec opus sit vltimis
alia desiderare. Brixianus legit: Exquisitæ facta,
omnia præclara opera, bonaque exequita in
hoc Divino bono copulatur, & hoc mirabili
opere continentur, quod omnibus mirabilibus
Dei operibus æquivaler, ita ut qui ipsum in illo
gustaverit, totum illud gusta it quod quod in
possessione sui desiderij illi potest satisfacere, &
omne voluntatis implere votum. In hoc pane
caelesti, qui compendium quoddam est & epilogus
omnium Dei mirabilium, omnes omnium ho-
minum manere debent voluntates, & ita quæ-
scere ut bonum non habeant aliquid ad quod meta-
adspiciant præter illa, quibus in hac Dei men-
sa perficiuntur: nec vltius que requirunt
Elegantur hoc exposuit Theologie Doctor
& Scholasticus Gabriel in oratione præmissa
canoni missæ: nam de hoc Divino pane sic lo-
quitur: Panis iste bene dicitur panis quod sonat in
causâ totum quod ad salutem pertinet, confert ad
hominem viatorem. Vi felices nihil illius desit, aut
quærendum superest, aut optandum ad se nisi plena
satisfactio calorum, iugeque & æternus convitium.
 Verbum hoc Pan significat omnia, omnia bona, &
 omnes delicias, omnes voluptates: & ita pro Panis
 præcipue denotat SS. Sacramentum: quandoquidem Panis
 idem in illo omnes homines, omnia possunt esse il
 bona salutis suæ necessaria ita ut in statu nostræ est om
 peregrinationis, habendo illud se in nihil illius
 deficiat, nec aliquid superest quaerendum, nec
 bonum optandum, nisi tantum illud quo in per
 petuum exstant in celo: etenim ex eius gloria
 nihil illi præter id quod nos in SS. Sacramento
 aliud possident.
 Huic argumento suffragatur D. Clemens
 Alexandrinus, his verbis: *Qui in verbis veritatis*
germano & sincere sunt educati, accepto vna æter-
na vincta subleves in celo servatur, Panis signi-
ficat qui de celo descendit ad consensum nos præ-
parat

patet & inuitat in memoriam reuocat, qua tandem superius nobis in celo & qua nos expectent, Ne quid amplius in terra aut manere uelimus aut imparetur curamus, sed ad mansiones caelestes anhelantes cum Christo uelimus manere in perpetua duratione eternum, q. d. h. studium ueritate huius mysterij per fidem in supernaturalem in qua educati sumus, hoc uita aeterna recipientes alimentum SS. Sacramentum, uelut Diuini & supernaturales at- illimur in caelum per caelestis huius boni cogitationes: ut enim panis qui descendit de caelo, sicut uiam nouit & per illam transijt de caelo descendens, ita nos di- ponit & praeparat ad illud, nobis in memoriam reuocat ad proponens bona quae nos in caelo praestolantur: ita ut nobis omne tolli uideatur desiderium diutius manendi in terra & curandi haec inferiora: quoniam nouum in nobis feruentque generari desiderium querendi Christum & cum illo manendi: ita ut illiquam in caelo aeterna duratione possident illum eoque gaudent, ad aliud cogitationem non delectant nisi ad eius fructuositatem, nec aliud quicquam est quod extra bonum illud, quo cum Christo fruuntur, illorum possit promouere desideria, quia aliud nihil desiderant, nec in illis immensis illis gaudijs potiri & uoluptatibus quas in caelo possident. Tales nos esse conuenit in hoc SS. Sacramento: quare quidem nihil minus in eo nobis conferatur quam beatitudo in caelo, si et homo fruatur adeo supremo ut licet aliud non habeant quod desiderent: ita D. Cyrillus. panem Angelorum sub Sacramento manducamus in terra, eandem sine Sacramento manducamus in caelo, idem panis Angelorum, idem Dominus in gloria beatos nutriens, idem Dominus a nobis in terra Sacramentatus manducatur quem eundem a lato uelo Sacramenti in caelo possidebimus. Itaque hoc idem quo beati in caelo fruuntur ad gloriae suae alimentum, cibumque proprium, habemus hic in terra, ad gratiae succulentiam quae nobis confertur, & cibum stomacho animae nostrae proportionatum.

Ad se citat Dominus prophetiam Ezechiel atque illi ecce te meum statum praeconeum genealem. De ergo fili hominis, haec dicit Dominus Deus. De quo o Domine & quibus uerbum tuum proclamabo? Haec uona nuntiabis illis, me sacrificium litaturum. Ad uictimam meam quam ego immolo uobis, uictimam grandem super montes Israel, ut comedatis carnem & bibatis sanguinem. Quem autem o Domine ad sacrificium inuitabot die omni uolueri & uniuersis auiibus, cunctisque bestijs agris: conuenite, properate, conuenite, & uenite.

diuque ad uictimam meam. Victimam & holocaustum de quo loquitur hic Spiritus si literaliter est SS. Sacramentum: cum enim in eo nos Deus inuiter ad esum carnis potumque sanguinis. Caro mea uere est cibus, & sanguis meus uere est potus: Constat hanc esse uictimam ad quam Deus conuocat, ad esum carnis potumque sanguinis: dicitur autem uictima, quia nedum rationem habet Sacramenti, sed insuper sacrificij. Victimam grandis: in illa namque ipse Christus Dominus nosse offertur, & hoc super montes Israel id est in Ecclesia seu inque Sacerdotibus: sunt enim pars eius superior, quibus auctoritas consecrandi hoc sacrificium datur & potestas. Ad hoc sacrificium mandat ut conueniant uolucres caeli & animalia terrae id est beati: sunt enim aues caeli quae abs intellectus sui penetrant altiora caeli, ubi in aeternum uiuunt Deo perfuocentes: & similiter animalia terrae, nos qui in ea uiuimus, quandoquidem ut caetera animalia eius fructibus nutramur: q. d. Cives caeli & terrae uiatores conuenite: quia Ecclesia militans Triumphanti cohaeret, & ambae conueniunt & sistunt in eodem termino & fine nempe fruitione & laudibus Dei: ab omnibus igitur partibus conuenite, ut de caelo ita de terra ad hoc sacrificium, in quo uos inuito ad esum carnis potumque sanguinis, nempe ad illud epulum quod uobis instituo in SS. Sacramento in quo nobis exhibetur Caro & sanguis Christi, eius anima ac Diuinitas, proprium nostrae beatitudinis obiectum: quia nos omnes eadem fruimur mensa & calice: & terrigenae illi per claram uisionem & quasi per illam illum manducantes: nos uero illum recipientes & possidentes sub uelocispecterum Sacramentalium.

Hoc est illud epulum ad quod nos conuocat IX. mandatumque conuenite, tanta substantiae, ut omnium possit satiare appetitus: quia dum illum secute habemus nihil nobis superest aliud exoptandi, & uia. Esaturabimini super mensam meam de equo & toris de equo forti. Perfectissimo uos cibus ille mentiantur, sae mae saturabit. Et enim illum comedendo omnes saturabimini, quibus iuxta fontem sui calorem id est charitatis feruorem: etenim in beatis gratiae calor erit consummata, in nobis autem charitatis uelut uiatoris. Lances quibus nobis erogabitur, erunt equus & eques. Bone Deus ad hoc ue inuitamur: Vtique quia Beatitudinis obiectum est Diuinitas & humanitas Christi Domini, atque in SS. Sacramento idem ipse nobis porrigitur: equus est SS. Christi humanitas: candidus equus in quo D. Iean. uide Verbum

III. Coe...
D. Cle...
VII. T...
VIII. A...
IX. A...

Verbum Dei ut equitem illam dirigentem eo modo quo per equitem equus dirigitur: hæc omnia beatos glorificant, equus hic humanitatis Christi & equus Divina eius persona tam gubernans, per quam nobis suam tradit Divinitatem, hæc omnia nobis in SS. Sacramento conceduntur: ita ut in illo nihil minus habeamus quàm electi in cælo: hoc clato congrue dixit Christus: *In me manet*, quia illum habendo ut nostrum, sicut illum hic possideimus, non est cur ulterius progrediamur quidquam melius indagaturi, cum nihil tale quid esse possit quam id quo Sancti in gloria possidentur.

§. 19. Manet nobiscum Christus in SS. Sacramento, ut illum permanenter habentes copiosiora ab illo beneficia recipiamus.

63 **C**um Christus Dominus fons semper fuerit & origo bonorum omnium, ubicumque fuit copiosa eorum reliquit vestigia, cunctisque eis abundantem cumulant: quod si hoc faciat ubi tantum transeunt, hæret, multo magis hoc faciet ubi permanenter residet, & si habentes illum in SS. Sacramento, cum simul retenturi usque ad finem mundi: *Ecco ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*, quam immensa futura erat bonorum copia, quam nobis possumus in illo polliceri? Unde ut illa possideamus nobiscum manet in SS. Sacramento. Dum Christus mundum percutit veloque pertransit opera patris mirabilia in salutem bonumque mortalium, imo plura quam ipsi optare potuissent: *Quid igitur erit dum nobis sedem figit, quando communicamus?*

I. *In me manet & ego in illo.* Hæc ingentia beneficia hominibus præstata dum mundum pertransiit declarat D. Petrus. *Qui pertransiit benefacendo & sanando omnes oppressos à diabolo.* Ecce enim præstabat ut omnis fons salutis, & quocumque transibat à se aquas effundebat salutis, & quo passu progrediebatur eo beneficia communicabat ampliora. Ambulans Christus fecit Mare Galilee piscatores pauperes & rudes assumpsit in supremos Apostolos. Petrum, Andream, Iacobum & Ioannem: *Ambulans Iesus iuxta mare Galilee.* Præteriens Mattheum vulturium sceneratorem promouit in Apostolum & Evangelistam. *Præteriens Iesus vidit hominem sedentem in telonio.* Migrans velociter de Iudæa in Galileam sibi in Apostolum creavit mulierem Samaritanam, tuncque ci-

uitati beneficia præstavit non contemnenda. Eodem in itinere filium Reguli è mortis faucibus eripuit in eolumen. *Transiit à Iudæa in Galileam.* Cum transiret per mediam Samariam & Galileam decem leprosos mundavit eius implorantes auxilium. *Petrus dicens urbem Ierico, Zachariam in Sycomoro conserxit, & principem publicanorum erexit in filium legitimum fidei Abrahæ.* *Perambulabat Ierico.* Argumentum hoc, nos ad hoc ponit ad intelligentiam verborum Christi apud D. Ioan. *Qui diligit me, sermonem meum seruet, & Pater meus diligit eum, & ad eum venimus, & mansionem apud eum faciemus.*

Ex his immensitatem colligo beneficiorum, ac donorum quæ promittit illi apud quem habitat. Quæ ut patitur venit atque in eius anima fidem continet mansionem: quandoquidem tam insignita sunt & tam præclara quæ confert transeundo tantum. Quod manifestum si hoc cognoscimus in hac mansione quæ Deus facit in anima tantum per communicationem gratiæ suæ: quanto maiora cognoscemus ea fore quæ Deus animæ præstat in illa sedem figens permanentem per communicationem Divinitatis suæ, animæ ac corporis Christi in SS. Sacramento? Ut enim ait D. Hilarius, non manet Deus in anima tantum per unionem amoris voluntatis Dei quæ per gratiam illi communicant, sed per unionem nature suæ Divinæ cum illa, quæ sub his latet speciebus Sacramentalibus. *In terra rogo? (At ille) virum per naturam veritatis habet, & in Christo in nobis sit, non per concordiam voluntatis, sed si enim vere Verbum Caro factum est & nos vere verbum in carne tibi Dominus summi, qui modo non naturaliter manere in nobis existimamus. Qui & naturam carnis nostræ iam inseparabilem sibi homo natus assumpsit. & naturam carnis suæ ad naturam eternitatis sub Sacramento nobis communicanda carnis admiscuit: ita enim amor vnum sumus quia & in Christo Pater, & Christus in nobis est.*

O quantam tenebris anime larem inducet ubi sedem fixerit per Divinam hæc communicationem! Quæ dona confert, quæ gratias, & favores quos, ubi manet sub speciebus Sacramentalibus! Si namque Dominus hic semper quædam lucem effundit nos illuminantem, qua operum illius cognoscimus eminentiam. *Quamvis sumus in mundo, lux sum mundi,* quanto dignius manebit, tanto clarior effundet, quæ opera eius insigniora distinctius cognoscimus. *Vidit Iesus Dominum hunc in throno sedentem excelso etius vestis fimbriæ torum replebat templum: Et quæ sub ipso erant, replebat templum.* *Alij le-*

gunt: *simbria vestimentorum eius replebant templum.* Quae sunt haec eius vestimenta? Lux, fortitudo, gratia, pulchritudo. *Amicus lumen sicut vestimento.* psallit David, & alibi: *Domini decorem induit est, induit est Dominum fortitudo.* Vestimentum eius tale est, ut illi inscriptum praeferat. *Rex Regum & Dominus dominantium:* dum Deus in anima residet ad illam veniens per SS. Sacramentum: haec quippe maxima est communicatio qua se potest communicare: *In me manet & ego in illum* quemadmodum anima in illo manens non est quod ulterius progrediatur: ita enim Deus in illa manens per SS. hoc Sacramentum, nec iudicio ulterius progredi non potest ad maiorem sui communicationem: omni igitur hac magnitudine sua & maiestate illam adornat, omni hac luce illum clarificat, omni hac fortitudine munit & roborat, omni hac gloria magnificat.

Ita vates illas: *Oritur in tenebris lux tua, & tenebra tua erunt sicut merides, & requiem tibi dabit Dominus semper, & implebit splendoribus animum tuam effusa liberabit.* Septuaginta interpretantur: *Et ossa tua impugnavit, & eris quasi hortus virginis, & sicut fons aquarum, cuius non deficiat aqua, & edificabitur in te deserta scelerum.* Verba haec mirifice declarant effectus quos in anima Deus operatur in qua manet, potentiam in SS. Sacramento. Primo illuminat inter se totum: hinc enim incipiunt Dei dona, quibus nobis notitiam & fundit eminentiae beneficiorum suorum, ut illa cognoscentes noverimus illa pro rei dignitate & magnificata, vinculumque cognoscere quo ad perpetuam obstringimur gratitudinem: hanc Deus ab exordia creationis terram omnium servavit consuetudinem: etenim postquam caelum terramque creaverat primo lucem produxit qua haec omnibus pariter pulchritudo: *Et dixit Deus: fiat lux, illaque homo perfecte gauderet: ita similiter ut homo pulchritudinem & dignitatem cognosceret donatum Dei, quando ad illum venit permanenter mansus, lux praecedat cognitionis.* *Oritur in tenebris lux tua.* Et inde quid sequitur? Illico dispergit tenebras quas passiones introducunt, statimque inter illas & hanc cognoscit, quandam densationem. *Et tenebra erunt sicut merides:* iam videtur quod illum transmittat, & hoc faciat: ubi illo spirituale ac Divinum conditionibus quae spiritualibus, de partibus imperfectionibus carnis ac sanguinis, creat illum Deum participat, nam, & quemadmodum lucidi solis radii quo nos sol illuminat, est meridionalis:

ita ut nobis declaratur quod dum Deus se nobis tradens in hoc Sacramento, clarissimum nobis radium lucis Divinitatis suae in se tradat, cum in bis in illo rem tradatur Deus, & per hoc fiamus quasi Divini: idcirco dicitur quod dissipatis passionum nostrarum tenebris, futuri sumus ut meridies fulgentissimi: quia mores nostri & opera, spiritus in magis sapient & Divinitatem quam imperfectionem humanitatem & corpora.

Caelestem tribuit & Divinam voluntati quietem. Quia cum capacitas qua Deus illum datur, sit infinita, non latitante, non impletur nisi bono infinito, & cum nullum tale sit extra Deum, Deusque se nobis hic tradat ut bonum infinitum, non est quod amplius desideret, unde & perfecta quiete delectatur. *Et requiem dabit tibi semper.* haec gloriae quaedam est participatio: ut enim probat D. Thom. effectus hic est ceteris non inferior huius Sacramenti participatio nimirum gloriae iuxta illud D. Augusti. *Eos & qui.* D. Aver. *bus sumitur inmortales & incorruptibiles facti in Tract. 26.* societate sanctorum, ubi pax erit & omnia plena in Ioan. atque perfecta. Hoc insinuat Propheta: *Implebit splendoribus animum:* etenim David gloriosam declaraturus aeternitatem, in qua Pater aeternum genuit Verbum, hoc vitur termino: *Tecum in die virtutis tuae in splendoribus sanctorum, ex utero ante luciferum genuit te.* Ossa tua impugnavit: ossa nimirum virtutum: quia ut loquitur D. Thom. *Virtutes augentur & mens omnium charismatum abundantia impugnatur.* Animam exornat & velut hortum caelestibus excolit plantis, ob fructus caelestium virtutum in quarum actibus se sedulo exercet: aquas rigat illam fecundioribus gratiis Spiritus S. multa miraque in illa erigit opera. O felicem animam in qua Deus manet & quae in Deo: Hoc modo considerat Angelus quanta donorum praerogativa Dominus esset in Virgine Maria per gratiam quam illi communicabat, quando mystica illa adeoque sublimi eam salutans praefatione sic ait: *Aue gratia plena:* ut autem declararet huius gratiae principium, subiungit: *Dominus tecum.* In te est o Domine Deus tuus & quidem permanenter. Quandoquidem confestim in purissima tua delectatur sit viscera te contentienter: unde tanta gaude plenitudine gratiarum, ut ex illis mater eius fiat dignissima: nam ubicumque manserit Dominus, hic, gratiarum donorumque eminentium operatur immensitatem. Prudentissima illa Mulier Synamitis cui probe cognita erat Vatis Elisei morua integritas, hoc aduertit

IV.
Deinde
quietem
voluntati.

3. p. 79.
a. 2.

67

V.
Et anima
virtutibus
ornat.

R
tit

VIII. Mulieris Summorum argumentum de Elisaei miraculis.

te, quod nimirum quotiescumque civitate transisset signa pararet praestantissima, domusque singularibus civibus, quae ipsi a Deo impetrabat, afficeret. Virtutem autem hanc animo revolvens sic argumentatur: quod si transitu adeo modici temporis quo per civitatem Elisaeus transibat, tam praeciosa conferret incolis beneficia, quam multo praestantiora & digniora conferret, si seidem in ea figeret diuturnam: unde hanc viro suo communitat: Domine mi, vir huc est non in finem mentis, stupenda operatur quae, unquam intraverit, licet tantum transeunt: si tali per transientem efficiat, perpende quam insignia futura sint illa bona quibus nos ditabit si nobiscum haeret permanenter. Amabo, introduceamus illum in domum nostram ut fixum hic habeat domicilium eoque sine cubiculum illi preparamus, lectulum, mensam, sedem & candelabrum: nec haec necessaria mansioni; advertens sibi subrogari nobiscum maneat: etenim venissima loquor, bonis astitam abundabimus. *Animadverto quod vir iste sanctus est, qui pervenisti per nos frequenter faciamus ergo et candelabrum parvum, et ponamus in eo lectulum; & felici omne mulieris consilium eventum habuit: ut enim Prophetam in domum recepit, optatumque ab illo beneficium consecuta est, tantaque praestitit illi vates dona ut serventissima eius excederent longe desideria.*

IX. Christo in SS. Sacramento appropriatur.

Si igitur propter meritum hominem tantum ob eum inveniuntur in timore gradum, qualem in Elisaeo suspicimus, tam praeciosa sequantur dona domum illam in qua permanentem habitat, & ipse quasi in gratitudinem hospitij velit singulariter se ostendere benefactorem idque tanta praerogativa ut omnia illa excedat quae vix modo in illius civitate praestiterat emolumentum: quid de Christo Domino dicendum, qui verus est Deus fons & origo de quo omnia proficiunt bona naturae, gratiae, & gloriae: Deus a quo bona cuncta pro adveniunt, & qui benefactor est adeo liberalis ut suis etiam laevis inimicis: quibus non beneficiis anima nostra dabitur si ingressum illi dederit permanentem, recipiens illum in SS. Sacramento? Si transcendendo tantum innumera tibi contulerit beneficia, explico me, si propter vitam hominum inspirationem quam habuisti, propter unum subveniendi pauperi desiderium, propter brevis tempus brevis impetum orationi sponte & dilectione tanta fuisti delibutus, quanta, ipsa te docente expectentia, gaudium fuisti: quid erit si debita illum preparatione recipias, & cubiculum illi offeras oratum,

quo illum obstringas ut tam diuturna tecum mansione habeat, quanta vita tuae fuit decem? si ex unica confessione iudices te quietum & sedatum, nec non omni humeris tuis excussisse gravissimum, quo tibi halitus praeceludatur ex quo nihil tibi poterat asserere gaudium: si illum semper tecum habeas in SS. Sacramento quando contemneris accessis preparatorum, quas delicias, quos favores, quae non solum de calce tibi communicabit?

Quando per te transiit & quidem velociter dum eum consideras puerulum Mariae parvulae vbera lambentem, suum tibi sanguinem, suamque vitam propriam, gloriam tibi promittentem, suavisissimam tamen tibi proceperit teneritudinem, gaudiumque immensum ex eo quod perpetuas illum tam insignem tuum benefactorem: quid futurum si pertransierit anima tua haberet mansionem? Ne foret illa in perditas illum accede illum recepturus, cubiculum prepara, lectulum & mensam: si namque hoc faceres, experteris, in eo habere te amicum, qui ex amore amicitiae tuae praecelatur bonitate donis quam inimicos cumularet, & Patrem, qui ex amore paterni te velut filium suum amplexaretur illa praerogativa tibi subveniens, quam pater requireret filij suis addictissimus, ut omnes singulari quadam praestantia demulgeretur: etenim ipse in anima tua residens, nihil superet ulterius desiderandum, hinc ergo sequeretur quod ipse tibi supra omnem modum indulgeret.

§ 20. Ut Deus in anima remaneat requiritur dispositio ad eius receptionem cum recognitione eius magnitudinis & propria nostra humilitatis.

Cum primus huius Sanctissimi Sacramenti effectus sit illuminare intellectum loco supernaturali quia magnitudinem cognoscat beneficiorum quae Deus in hoc ille praestitit, & etiam indignitatem vilissimam quam in se latere debet: requiritur ut ad fruendum caritatis donis quae Deus in illo nobis contulit, ne preparatemus velut ad recipientem licentiam quae cognoscere potest intellectus nostro visum Divinum & factum supernaturalem: Haec autem dispositio cognoscere potest esse debet nostrae indignitatis: tanto beneficiorum pariter si namque (crede mihi) accedat ad eum animo est de superbo & exiguis tuas ignorans vires a lux est hinc superbos non illuminans, pauperes vero humiliter

sequae extollens, arrogantem autem confundens: hoc enim ait D. Thom. in Antiphora ad Magnificat eius solemnitate. *Pone suavitissimum de celo praesidio esurientes reple bonis, fastidiosos desites dimittens inanes.*

111. 1701. Mystica illa columna ex mente D. Augusti. 1702. 1703. Christum praefigurat, quam Deus media statu inter Aegyptios & filios Israel: etenim secundum conditionem cuiusque dicere possunt. Columna est mus, figuram fuisse SS. Sacramenti. Columna est Diana est Ecclesie, cum ipse sit qui virtute sanguinis sui illam fulciat, & cuius luce cognitionis quam in illo nascimur, ambulamus tota securitate per innum huius mundi desertum. Similiter illud Deus inter Aegyptios & Israelitas nempe inter mundi comparum & gloriae sectatores, qui in eo velut in Aegypto Aegyptij perambulanti: ut enim exponit D. Hieron. & Greg. Aegyptus hunc mundum praefigurat ob praegrandes operum illius confusiones & ita per illum velut per Aegyptum ambulabit, quicumque affectum suum & fiduciam eius gloriae & ambitioni asserit: sunt enim, teste D. Thom. diuites atque mundi fallidiosi. Israelitae illi sunt, qui ab huius mundi laboribus expediti in cognitione misericordiae & vilitatis, sursum ad Deum cogitationes attollunt, magnitudinis eius & excellentiae facti contemplatores & velut imitatores. Israel enim significat: *Videns Deum*. Humiles: nam D. Thom. cupidus vocat & Esurientes bonorum caelestium: *Esurientes*. Omnibus datur quia omnes accedere possunt illum recepturi: *Sumit unus sument mille*. Verumtamen licet omnibus detur, sicut Columna illa omnium oculis Israelitarum & Aegyptiorum exponebatur, diuersimode tamen se habebat ad utroque: Israelitis noctibus lumen ministrabat: clausuram & velut ignis contra noctis frigora eos protegebat: de die vero erat velut vmbra- culum quo solis radij detinebantur ne calore suo illam adferrent illis molestiam. Aegyptios autem exercebat, viamque praeludebat ne iter suum insequerentur ob malam qua laborabant animi dispositionem. Hic effectus est SS. Sacramenti: superbos etenim & arrogantes, mundana gloriae legnaces cui fidentes eius oblitiscuntur cui fidere tenebantur, illos inquam obnubilat, sus- que in operibus obfuscat: etenim propter mala quae accedunt ad illud dispositionem, quod illis esse debuisset vilitatem, in mentem vertitur & venenosa: *Mors est malis vita bonis*: talibus mors est & perditio, sicut bonis & humilibus, vita vitaeque suae detestatio: etenim lucem illis infun-

1704. 1705. 1706. 1707. 1708. 1709. 1710. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1718. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1728. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1738. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1748. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800.

1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900.

1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000.

dit quae in omnibus suis se dirigant operibus quibus caeli gaudia consequantur.

Hinc eorum perpende nequitiam qui illum recepturi accedunt superbiae & arrogantiae mala dispositione tumidi: haec quippe est species quaedam superbiae quae beneficijs respondet sibi a Deo in SS. Sacramento concessis. Nunc igitur inquit Deus, mutationem faciam, quam totus mirabitur orbis: arrogantem enim seque igneantes humiliabo, confundam & obsecabo, humiles autem extollam, glorificabo & illuminabo. *Idcirco ego addam ut admirationem faciam populo huic, superbos intelligit & protervos sub nomine populi sui proterui & cotumacis. Miraculo grandi & stupendo. Septuaginta transferunt: Ideo ecce ego addam ut commutem populum istum, & commutabo eos.* Propter elatum & contumacem eorum animum, mutationem faciam miraculo grandi & stupendo. Miraculo hoc grandi & stupendo potest intelligi SS. Sacramentum: cum in illo omnia Dei mirabilia comprehendantur: *Memoriam fecit miraculum suum* quia in hoc SS. Sacramento mutationem facit Deus prouidem in communicantibus: & quia nam haec *Prudentia & prudentibus eius absconditur*, prudentiam intelligit mundi prudentiam qui superbe nimis se mundi legibus gubernet, censentque hanc summam prudentiam mundi statuta sectari. Mundus prudentiam ipse consecrationem status eiusque incrementum opinionem, nomine

IV. Et hoc est miraculum grande Maaz.

V. Qui sint

que viri honorati, & ita ut prudentem indicat qui mundi faciliates suas sic augere nouit, ut licet cum prudentia detractioe facultatis pauperum, suas extollat, tes. domumque suam reddat illustriorem: similiter inter prudentes recenset qui quoad materiam vindictae nullam vult remittere iniuriam quamcumque sibi illatam, vindictae in sempiternum flagrantissimus, & hunc appellat honoris felicium: inhonestum vocat continentem, adulator est orator, ambitiosus vir dicitur honorificus, maleficus, audax acutus, fallax sapiens reputatur: tales appellat laudantque mundus prudentes: humilem vero, iniuriam immemorem, malepari, & fama denigrata reparatorem, hos omnes ut recordes, imprudentes reicit & inglorios.

Novis igitur (ita Deus) quod in hoc miraculo omnino mirabili facturus sim stupendam nimis mutationem: nam eos quos mundus extollit ut prudentes & sublimes, sequetur perditio & humiliatio: non enim illis fruentur bonis quibus hoc SS. abundat Sacramentum, non eos eius gratia dirabit, & ob pernicitatem eorum

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

rebellionem & parvam cognitionem, torrentem eius impediunt, ut nullo modo bona hæc consequantur, atque per hoc summa dei confusionem, humiles autem ad statum etiam dignitatem & beneficiorum magnitudinem perquam Divinis affluent bonis, & magnificabuntur. Hoc in illis in plebitur quod notat D. Aug. de Naaman & Giezi. Naaman leprosus, Giezi mundus: potro Naaman. Eliso obtemperat, propriam agnoscit miseriam, seque Prophetae humilis aduoluit. Giezi illi refragatur, & propriae fidei ammittit beneficium illud despiciat, quod illi præstare potest Eliseus, propriae auctoritatis adulator & alienæ asperator. Sic enim Mutentur ergo conditiones munditiei Giezi apparet in Naaman, & lepra Naaman perfundatur Giezi: Vero tempore duplex virtus ostenditur, & gemina potestas SS. Propheta demonstratur. *Curatur Naaman Syrus & lepra Giezi perfunditur, sermo Syro sibi glorian attulit, & sermo perfido in vultu panam, alius suis redditur sanus, alius eundem ostenditur maculatus.* Elegantissimis operaretur hanc declarationibus exponere mutationem, qua Chirillus superbos & elatos confundit, & humiliat eos qui proprijs fideles viribus regulas iniqui volunt superbiae ad quas mundus suos colit sicca sua gloria, & peritura maiestate: etenim mundanis his affectibus irretiti recipere volunt SS. Sacramentum, confusione, calamitate, & miserijs plenissimi: quandoquidem illis privati bonis quæ Deus illum digne recipientibus distribuit, cum bona sint gloriæ, celestiumque opumque celestium: non possunt nisi inire ad infelicem, calamitosum, & ignominiosum deiectionis statum, ut erque conditionem: etenim deficientibus illis gratiæ bonis, bonis illis non fruuntur, quæ talia sunt: vero humiles & à mundo defectos, qui propriæ humilitatis, Deique magnitudinis præmia cognitione ad eius se disponunt receptionem, illo: inquam transmutabit: *Miraculo grandi & Augendo.*

70
VI.
Allegoria
de Naaman & Giezi.
4. Reg. 5.

D. Avgvs.
Ser. 207.
de temp.

VII.
Discrimine
inter
mundanos & humiles.

Illos etenim promouet Deus ad statum veri filij sui intellectum eorum illuminat, ut clarius eum cognoscant, voluntatem corroborat, ut feruentius illum diligant, inmensis gratiæ bonis cumulat, virtutibus in supernaturalium exornat eminentia, omnibusque affatim beneficijs afficit, cum Deum ut suam habeant qui illos illustrat. Cæli illi stellati in oculis mundi, qui in statu legum eius ac pompæ locum obtinent eminentem, terra sunt o secura, polluta, execrabilis & inmundi: illi vero humiles terra delecta in cognitione propriæ miseræ, cæli sunt mille

stellis radiantes, mille coruscis virtutibus quibus illustratur & splendescunt: ut enim eorum summis impetus gratiæ perfundit, opulenti, gloriæ eiusque splendoribus redduntur illustres. Hoc Dominus per Ezechielem præmonuit *Et sicut fuerunt omnia ligna Regionis, quia ego Dominus humilium & lignum sublimis, & exaltati lignum humile, & exaltati lignum viride, & frondere feci lignum aridum.* Homines ne cupiat Regionis illius arbor. Illi res, quia Deus illos in hoc mundo plantauit ut fructus velut arbores fructum referrent bonorum operum. *Lignum pomiferum faciem fructum iraxa peruenit suum.* Sciens igitur, ita Deus, omnes homines, quod sicut Deus, humiliati lignum exaltatum & superbum, humile vero exaltatum locumque dedit & dignitatem, arborem sterentem & luxuriantem Iamuaui sterilitate, hominem qui virori suo & perimmi confidens inanimiter rapere super se, ita arefeci, ut tantum seruiat ignibus elca, emarcidus & mortuus: humilem vero virtutibus fecundati admirandis talempie efficit ut Diuina hac fecunditate in statu gratiæ ipsi semper increfceret bonorum operum augmentis. Quia huius Diuini fontis aqua illum rigant, quibus omnigenis virtutum ac doctorum supernaturalium fructibus affatim abundant. Illos ro. celestis Diuinae gratiæ non persumunt, unde illa di sciens, omnibus spoliatur bonis, & ita à Deo derelicta: Diuina misericordia se torquentem suspenderit & velut sterili atque destitutum Dei inopes euascentia. Ut enim Deus superbum, arrogantem & contumacem celestiter pertransit, in eius non manet anima, unde sine succo deserit illum, aridum, & mysteriorum suorum rodem & ignorantem, sicut è contra in paupere & humili sistit: manente iugiter. Iocæ sua eum collustrat, gratiæ suæ rore fecundat, domisque dicit eum inuicissimam.

Quot à mundo in honore habros, & prudentium nomine laudatos exaruisse obliuiscimus. Quot nobiles ita omni spiritu, Deo, cælestibus delectijs, & deuotione legimus arefactos? Et quot pauperes spiritu diuites, delectijs celestibus affluentes, & consolatur omnibus certummodo gratiæ spiritualibus? Unde hoc? Indebitas dispositione, modica cognitio Diuinae celestium quibus communicatis: & quare tibi Diuina eius inspirationibus rebelly, misericordiarum obliuio, & promissionum asperatori daturus est illas delectias quas ijs communicat qui illis tantum fideles velut ab illo dependent quod Deus illi est concessurus, ut bonis eius permittantur: Tota reuocatis afficeris, hic tu delecti sunt oculi, huc con-

domi curat, hic coetuum sedem sibi fixit: & contendit ut Deus te delicijs deinceps, quas instantium tribuit, qui velut caelestes affectibus terrenis expediti vivunt ac si purissimi essent spiritus? Non in inhiis nisi lucris tuis, opibus, honoribus, voluptatibus ac recitationibus, Deumque non nisi transeuntiter habes, & intendis ut ipse thesaurus te cumulet quibus illos tantum honorat apud quos permanenter hospitat. Accedit Christus vel natus in mundo, vel in stabulo à Regibus adoratus, vel mortuus vel redimtus, & omni spiritu vacuus languescis, de terra factum te non attollis, nec pio quidem seruens desiderio. Rorem illum supernum non attendis, nec gratiarum Dei pluviam ex SS. profluentem faciamtis, & quæteris horum mysteriorum

tibi fructum denegari? Oportet ut primo terrenos de voluntate tua extirpes effectus, intellectum ad immensa illa bona suscipere attollas quæ Deus in celo in præmium tuis præparavit: ut in remoto omni obstaculo cursumque rei Christianam mentem in te suscipere merearis, quatenus pluvia gratæ suæ in hoc SS. Sacramento, tuis nobis gustandas offerat delicias, ad suavos alliciat bonitatem, nobis augeat virtutes, & hæc omnia nobis proficiant ut Deum permanenter complectamur, nam permanens in nobis nequaquam nos desideret usque dum perpetuo & ineffabili illum gaudium possideamus, iam magis vitam nobisque in caelesti gloria viciniorum: Ad quam nos perducatur Pater, filius, & Spiritus S. Amen.

HOMILIA IV.

DE VITA QVAM DEVS

COMMVNICAT EVM IN SS. SACRAMENTO RECIPIENTIBVS.

Sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem, & qui manducat me vivet propter me. Ioan. c. 6.

1. Christus vivens est de nos palantes. 2. Ratio similitudinis.

DIVINO plane consilio Christus Ecclesiam suam vineæ comparavit: quia ipse velut vitis eius principalis illam erat facturus, & fidelibus suis ut sacramentis multiplicatur: nam sicut filij sui ad ipso dominos recipientes insufficientes gratiarum, illum fructibus caelestium virtutum prestantissimis exornant, cuius opera in singulis opera sunt vitæ: quia per illa vitam sit i comparant & lucrantur æternam. Hoc idem Dominus alio loco exposuit, ubi se vitem appellans huius vineæ caelestis primarium, conditiones ad eam proprias fidelibus ut palmitibus suis: quatenus illi adhaerentes ornamentum eius & decorem adaugeant, quibus Ecclesia S. dilatatur, dum filiorum suorum longe latèque extenditur incrementis: *Ego sum vitis vera. Veritatem huius similitudinis qua se Christus, nuncupat vitem probat eleganter D. Thom. Sicut vitis licet def-*

pecta videatur, omnia tamen signa excedit in dulcedine fructuum: ita Christus, est mundo de spectus videtur, quia pauper erat, & ignobilis videbatur, & ignominiam sustinens, tamen dulcissimos fructus produxit, secundum illud: *Fructus eius dulcis gutturi meo.* Quis enim corticem noians vineam cooperientem non indicabit eam potius inutilem videtur enim nihil habere posse quod in ea quis magnificari quis in o censet illam ut abiectam, sterilem & ascerentem. Porro si fructum tempus expectaveris, betrosque gustaveris maturos, nihil illa suavius, nihil gratius, nihil quod alijs arborum fructibus queat in dulcedine comparari. Talem Christum esse dixeris: quoad exteriora, pauper est, vili habitus, & nullus affimationis, ignominij contempti que emulum abiectissimus. Porro si fructum eius autuleris eumque gustaveris, aliam longe ferens sententiam, effertes eum enim ut omni melle dulcior: cuius sua itatis testimonium his veris sponsa declarat: *Fructus eius dulcis gutturi meo.* Ut talis igitur vitis Ecclesiam fecundare intendit

1. Ratio similitudinis.

tendit palmitibus fructiferis, nempe fidelibus: vt in illa plantati & multiplicati illam reddant vberem pulcherrimam diuinis fructibus grauidissimam, nimirum sanctoꝝ multitudinem ornatiſſimam: quorum vitæ sanctitas ex diuina huius vitis Christi promanat: sanctitate, ex cuius influxibus numerus augetur fidelium & crescit gloria meritorum. Hoc autem probare intendit illi tantum hos continere palmites, qui fructus referunt opera vitæ: fideles etenim in illa plantandi opera tenentur virtutum & sanctimoniam producere, eamque meritorum cumulis citare caelestibus: quia si tales nequaquam sunt sed steriles, non est quod se glorienter fecundos esse huius vitæ palmites, sed ipsi tantum, vt sacramenta mortua, condemnandos: *Omniem palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum. Vt autem palmes vitam habeat conditiones exponit illi necessarias: Sicut palmes non possunt ferre fructum nisi in se manserint, nisi in me manserint. Sicut enim non potest ex se fructum, nisi vineæ uniatum cum fructus hic nasci debeat ex vitæ principio, eamque ex se habere non possit, necessario debet illi copulari & incorporari, quatenus ex radicibus ascendente sursum humore vitali & vegetatio ad palmites, hoc modo vitam ex illa participant. Hoc Saluator pronuntiat vt declaret si vitam velimus adipisci: nam talem esse conuenit in ordine ad opera nostra vt fructus sint vineæ Ecclesiæ conformes, requiritur vt uniamur Christo, in ipso mansionem nostram facientes.*

III.
Fructus
ferre
conuenit
palmiti.

IV.
Peret autem si vitæ
si vitæ
Christo.

103

Hæc enim opera nostra vitæ efficit dignissimos fructus: *Mansio ergo in Christo* sic D. Thom. est ratio fructificatio: hæc autem in Christo mansio, non esse debet qualescumque vt opera sint vitalia: plures enim inuenias, existentes in Christo per fidem: verum tamen non est Christus in illis: & quemadmodum Christus est ipsa vita, hæc illis deest: vnde vitæ fructus producere illis est impossibile. Oportet igitur vt Christus in nobis sit, dum nos in illo per charitatem manemus: itaque tunc opera nostra censebuntur fructus vitæ, quando germinauerint ex charitate & amore Christi per quem in illo mansionem facimus, & habitamus.

Egerat Christus de mansionem, quam facit in nobis per SS. Sacramentum, dum scilicet nos in illo per amorem manemus, quo nos sibi adligit & copulat: est etenim hic effectus huius SS. Sacramenti primarius: ob quam causam dicitur Sacramentum charitatis; vt autem huius boni proponat magnitudinem, quod ex eo consequi-

mur, & per quod vitam spirituales in nobis asserimus operibus: hic enim fructus est à fidelibus profertendus, ex quo digna sunt & propo- tionata vineæ Ecclesiæ sacramenta, atque hoc modo cognoscamus vnde hoc nobis procedat in la commodum, ait: sicut vita principalis operum nostrorum procedit ab illa quam in illi Patre aeterno communicat per actum æternæ generationis: ita etenim vitæ modo in mundum ad comit exercitum in humane telestionis remedia, v. lozem adepti sunt proportionatum, vt telestionis æquale fuerint pretium, propter vni- nem namque diuinæ inter me & Patrem, in qua vitam mihi communicat: ita quoque intelligenda est opera nostra vitam habitorum principalem, illi proportionatam, que requiritur vt qui vivat in Ecclesia, velut eius sacramentum si Christo Domino in SS. Sacramento coniungatur, de quo velut de essentia nostre spiritualis ac diuinæ principio promanare debet meditare in illo hac vitæ, productio operum gratia: cum sit fons eius & securigo: *Gratia & veritas per Iesum Christum facta est*; hoc ipse Saluator his verbis indicauit: *Sicut nisi me videret Pater, ego videret Pater, & qui manduca me, videret propter me.*

Pater æternus principium est omnis vitæ, cum enim ab ipso procedat vlti de primo principio persona filij, & ab vtroque spiritus S. quibus per proprias actus generationis & spiri- tionis omnem communicat vitam, quam in se habet: idcirco dicitur à ipso, velut de principio procedere, vita quam communicat filio, quam habet à Patre, ex vitæ quam habet cum illo in diuina sua natura: quæcirca hoc indicat quod sicut ille, quia Patri est vnitas, ab ipso eandem habet vitam: ita similiter qui comedit carnem eius ac sanguinem, in quo propter realem co- comitantiam, & inseparabilem vnionem cum natura diuina, ac est quoque diuinitas, vitam existens in diuina hac Communione, eam participabit vitam quam Christo Pater suus commu- nicat: ita hoc exponit D. Thom. *Filius propter unitatem quam habet ad Patrem, recipit vitam à Patre, ergo qui vnitur Christo, recipit vitam à Christo.* Et cum in SS. Sacramento nos Christo vniamus, eumque nobis in corpore nostro omnino certum est, quod in ipso Christi vita dignum illum recipere communicetur, atque per hæc opera exercebit vitæ & meritoria, quatenus per hanc fructus palmet fiat vineæ Ecclesiæ proportionatis, ad quam tales in tantum modo referentur admitti, qui vitam Christo vniti per hanc

huiusmodi vniouem vitam gratie spiritualem partem. quam hoc mediantie illis infundit. Hanc vitam Christi fidelibus concedit per vniouem seu incorporationem cum eo in V. Sacram. cum enim sit vita gratie, de illa impossibile est agere, nisi nobis Mater gratie subueniat: hanc igitur salutatione Angelica ab illa postulemus. *Ante Maria.*

SS. Sacramentum extensio quaedam est Incarnationis Verbi, in qua nobis vita tribuitur Deo propria, qua Christo in Incarnatione communicatur.

Inquiri magni consilij Angelus D. Thom. rationem qua ducti Christi fideles maiori pompa ac solemnitate (& merito quidem) mysteria SS. Sacramentum, quam alia Sacramenta venerunt & hanc ingenio suo dignam pectent in medium: *Quia in hoc Sacramento totum mysterium nostrae salutis comprehenditur.* Et sicut alius mysterij veneratio maior est: aut minor secundum venerationem immensa bonitatis Dei, quam in eo recognoscimus, atque in hoc in summo gradu eius manifestetur bonitas: cum in illo mysterio salutis eminet Sacramentum: hinc est quod illud ceteris pompae multo dignius veneretur. Vt fidei habeo articulum nostrae salutis mysterium sacrosanctam Verbi Dei Incarnationem: *Propter nostram salutem descendit de caelo, & incarnatus est de Spiritu S. Vnde significat ex eo quod in illo comprehendatur mysterium Incarnationis, in quo Deus bonitatis suae signa dedit irrefragabilia, idcirco praeter ceteris honore colatur eminentiori.*

Plerumque occurrunt rationes quibus conformitas probetur inter SS. Sacramentum & Incarnationem Verbi, quibus ostenditur esse quaedam epilogum seu compendium eius quod illa comprehendit, quoniam nulla alia daretur ratio, quam quod in eo eadem attributa diuina relpenderent, quod probat D. Tho. ex D. Ioan. Damasc. quae in Verbi Incarnatione praesulgebant, quae clarum proferebat bonitatis, sapientiae, iustitiae, & omnipotentiae diuinae testimonium: *Per Incarnationis enim mysterium monstratur simul bonitas, sapientia, iustitia & potentia Dei.* Et cum in hoc diuino Sacramento, manifeste declaret ipsa eadem attributa sufficienter probatur proportio vnius ad alterum quae declaretur eorum comprehensio: Hae autem maxime proposito nostro conueniunt quam ad-

ducit D. Chrysostom. qui luculenter hanc probat veritatem. Perpendit SS. hic Doctor eius excellentiam, & optime trutinat eam quoque quae concernit mysterium Incarnationis, & ite considerata vtriusque dignitas SS. Sacramentum vocat extensionem mysterij Incarnationis: *Deus multis modis in Incarnatione extensio.* Hoc concello optime dixit D. Thomas quod in eo comprehendatur mysterium nostrae salutis. Censuit D. Ambrosius Lib. 1. de Interpella. pro, hanc Iob mysterij Incarnationis magnitudinem expressisse verbis plane mysticis, & omnino prophetiis, quibus SS. hic Patriarcha hoc voluit mysterium enodare: *Qui commouet terram de loco suo, & columnae eius contremuntur.* Hoc actum est dum Deus factus est homo: commouit terram de loco suo, & columnae eius tremore concusse sunt. Locus terrae est infimum, & centrum ipsum, quae de causa ipsa reliquis elementis est inferior. Attripit illam Deus & extollit usque ad altissimum caeli: terram nostrae defiguit humanitas ex natura sua vilis & abiecta, creaturarum omnium infima: hunc assumpsit Deus & extollit usque ad caelorum altissima, ad ipsius Dei celsitudinem, eam vniens supposito Verbi Diuini: *Quo altius cuncti non potest* ait D. August. & hae humanitas, quae cadere debebat ad infimum praepio creato iuxta supposito, attollit eam ut suppositio inuitatur diuino, quod altissimum occupat locum. Opus hoc tremore caeli columnas concussit, id est ipsos Angelos, ut hoc expomat Virgini Angelus Gabriel, dum ait illi: *Ecce concipies in utero & paries filium & c.* Et filius Altissimi vocabitur. Filium in utero & Virgo concipies in quo naturae humanae abiectio subleuabitur & vnetur altitudini filij Dei. Opus hoc tale futurum est, ut nec ego nec reliqui Angeli eius captiamus mysterium, solum re- seruatur Spiritui S. eius vrpote auctori. Hae igitur terra ad caelorum exalata sublimitatem caelestes habuit & diuinas praepitates, diuinum esse, diuinam subsistentiam: quocirca dum filius Dei sit homo ipse homo factus est filius Dei, & quamvis diuinitas velo contecta sit humanitatis, quo illam obumbravit, non ideo tamen habere desinit Dei diuinitatem, & sub illis totius vitae viuere Dei: nam hanc illi Verbum communicabat per vniouem hypostaticam quae vni tam sibi seruabat inseparabiliter illam humanitatem. Itaque opera quae annis coram humanitatis fruatur homo vniouemque vita Dei illi naturae communicata, eo modo quo Pater aeternus Verbo diuino suam communicauerat.

Idem quandam habet imaginem in fa- 4
bena

IV. Huius figura fuit Sancta Sancto- zua.

brica loci Sancta Sanctorum: ita namque Deus huius sibi servavit dispositionem ob multitudi- nem Sacramentorum quibus abundat, ut nec Anglico quidem sed suo tantum illam comite- re decreverit ingenio: ipse propria manu eam delineavit, atque ad eius executionem duos creavit operarios quos sapientia replevit super- naturali quoad opera polymita, horum autem sunt nomina Beseleel & Ooliab. Deus igitur praecepit fieri Sancta Sanctorum, in Hebraeo legitur Sanctitas Sanctitatis: locus hic erat supre- mae dedicatus sanctitati, ipse nempe Dei, ubi singulariter illa representaretur in arca illa toti orbi notissima, auro primo & fulvo nimis contexta, & super illam propitiatorium, quod erat tabula quaedam ex auro mundo & hinc, ita vitula ut carbo videretur ignitus: deinde ed- fici iussit ope textorio insigni. velum ex hya- cintho, purpura, cocco bis tincto, & bysso retor- ta, opere polymitaro assate compositum. Hoc a sapientissimo iussit art. fice. componi: Opere plu- rario, & pulchra varietate com. ex. un. In Hebraeo legitur: Opere artificio doctissimi, sicut illud pi- duntis. Velum hoc inter alia mirifica huius o- pera tabernaculi splendebat augustius: unde a D. Chryso. dicitur Velum pretiosissimum: velum expandendum erat, ut illo locus ille regetetur Sancta Sanctorum.

Exod. 36.

V. Eiusque velum.

Hanc fabricam exponit D. Cyril. Alexandr. atque in illa permagna contineri mysteria, ac potissimum insigne esse hieroglyphicam eorum quae Deus erat acturus: nec hic multa requiritur ad eius intelligentiam speculatio. Sciunt omnes illud Sancta Sanctorum, seu Sanctitas Sanctitatum denotare Christi divinitatem, eiusque divinitatem personam, fontem & originem totius sanctitatis: velum autem aperte Apostolo purissimam eius referat humanitatem: Per velamen id est per carnem suam. O quale velum industria contex- tum sapientissimi illius operarii, Spiritus S. ex mundissimo sanguine Virginis ipsius calis sole- que non: foris velum mille confectum polymi- tis, ornamentis subitij, opere plumario, omni- bus inquam ornatum gratis, domis, & qualiter caelesti pulchritudine qua Deus praefulget: ve- lum hoc carnis operiebat Sanctuarium diuinae personae: quia sub humanae operibus, quae efficie- rat, abscondebatur Christus opera Dei suamque vitam: ita significat D. Ioannes primo Sanctua- rij describens maiestatem: In principio erat Ver- bum, & Verbum erat apud Deum, &c. Cui statim velum oppandit carnis: Et Verbum caro factum est. Itaque sub hoc velo gloria, maiestas, & supre-

Ham. 2. de Cruce.

Lib. 10. de Adorn.

VI. Quae la- tus ex- ponitur.

mae Dei dignitas comprehendebatur, vita quo- que eius, quam illi naturae communicatae ex visione personae Verbi, cui omnem suam tribuit vitam per aeternam generationem. Haec omnia velum tegit humanitatis, itaque per mys- terium Incarnationis communicat Deus homi- ni esse suum, & divinitatem & propriam vitam, quam Pater Verbo communicat.

Hebra. 10. 20.

Iean. 1.

Has omnes igitur perpende in SS. Sacra- mento circumstantias, & procul dubio in om- nibus illis invenies divinitatem grandem & ex- pressam mysterij Incarnationis imaginem. Hoc primum in illo occurrit quod ait Ioh. Qui con- movet terram de loco suo. Sicut enim per illud terram illius hominis singularis extulit ad sa- prenum vique caelum divinitatis suae fami- litar extollit hominem illum recipientem ad in- jus caeli in agnitionem: quia singulis homini- bus in SS. Sacramento esse tribuit & divinita- tem, quam tantum communicavit homini illi Christo, illosque subleat ad statum divinitatis: quandoquidem per illam Christi cum ipsa vi- sionem, dum se Christus totum hominibus communicat, ipsa pariter illis communicatur idque tanta dignitate, ut ipsi Angelis sunt aequi- dum contemplantur Deum in mentem esse descendere in tugurium adeo pusillum, quale est pedus hominis: & Deus qui ipsa est unitas & sanctitas non designetur in tateo um adeo horridum: hoc est quod Angelos tale quid spe- dantes in stuporem rapit quam maximum, nec excellentiam capit in modo quo se Deus in hoc divino Sacrament. communit: at hominibus, ipsi Spiritus S. sua illam gratia faciente manifestet. Et in hac communitatione homini insuade di- gue illum recipienti proprietates & conditiones Dei: ita ut non videatur idem ipse, qui ante erat, vivente: iam non vivit affectus hominis in ipso: quia iam vivit Christus: Non ego, inquit Apul- iam non ego, vivit vero in me Christus.

Hoc ipse Deus declaravit in figura huius SS. Sacrament. mystico illo Agno, quem praecopa Israelitis vt ederent, velut praecincti & penula induti, baculos tenentes manibus ad iter pedes- stre paratissimi: Bene vestros accingatis, & calca- menta habebitis in pedibus vestris, tenentes baculos in manibus: omnes enim paratos esse oportebat & prompto ad egressum de Aegypto, quo no- bis statim intelligi, vt accessuri ad S. Communionem, hanc ez suscipiamus praeparatione ac si iam iobis egrediendum esset de Aegypto mundi huius, & moriendum. Qui morti proximus est, ita omnes vitae huius curas abijci, vt nullus de

sollicitus, in futura tantum suam extendit sollicitudinem: & ita videtur iam affectibus huius mundi, valde dicere vt nullus eum remoretur; illa igitur dispositione accedere conuenit, vt illis omnibus soluti, nostræ voluntati affectus tantum impetent cælestes: quatenus absque vilo impedimento nobis concedatur Dei conuentiones: vt in omnibus nostris actionibus videamur magis spirituales quam carnales, magis diuini quam humani: & viuente in nobis Christo, eius in nobis vita manifestetur, quæ in hoc cælesti epulo communicatur: *Et vita in se manifestetur in nobis.* Nam si, ut in Christo, licet operata velo humanitatis vita illa manifestetur quam illi Pater æternus communicauit propter vniouem quam habet cum diuina eius natura: ita similiter in nobis manifestetur vita Christi, quamuis abscondita sub tegmine accidentium huius diuini Sacramenti propter vniouem cum ipso dum eum in S. Communione recipimus: *Sicut misit me vitæ Pater, & ego vitæ propter Patrem: & qui manducat me vitæ propter me.*

IX. Fabrica illa diuina dicta Sancta Sanctorum Incarnationis figura expellam etiam habet cum SS. Sacramento conuenientiam: sicut enim eam Deus ipse delineauit & præscripsit, & hoc operatus est mysterium: similiter & ipse Deus insignem hanc edificauit fabricam SS. Sacramentum ipse Christus hoc instituit, verus Deus & Dominus noster, vt declarat D. Ambrosius: *Antor Sacramentorum quis esto, nisi Dominus noster Iesus Christus:* vnde dicitur *Sanctus Sanctum:* erat etenim locus altissimæ sanctitatis Dei laeuis sub cortinis humanitatis in Incarnatione, de quo omnis Sanctorum sanctitas emanat: pariter in SS. Sacramento locus est sanctitatis Dei: quia in illo totus continetur. Christus velis operatus accidentium: cuius personam vtique diuinam, in qua sunt omnes thesauri sapientia & scientia Dei Patris, ipse Pater constituit omnis sanctitatis originem: quia fons est & fœturigo gratiarum, quibus Sanctos creat Ecclesia.

X. Sub tegumento humanitatis Pater æternus homini illi totam suam communicauit diuinitatem, vitam, diuitias, gazas, maiestatem, magnitudinem, & sub velamine accidentium, dum Christus se totum tradit hominibus, suam illis communicat diuinitatem: per illum igitur cibum illos reddit diuinos: tam vt alibi diximus, alimentum suum comedenti inludit conditiones SS. vero Sacramentum, cibis est diuinus, ac prouide homines illud manducantes diuinos

reddit, & conditionibus adornat cælestibus, thesauros operisque illis tradit gratiæ suæ: quia in rei veritate animam impingnat omnibus Spiritus S. donis ac gratijs illi communicatis: *Mens Opus, & omnium spiritualium charismatum abundantia impingatur:* ait D. Thom. Et quemadmodum Pater æternus Christo vitam suam communicauit, ita & Christus suam igne communicauit: *Qui manducat me vitæ propter me.* Itaque quantum sapio, Christus per hoc SS. Sacramentum ad singulos homines illa dona extendit, quæ Pater suus illi in mysterio Incarnationis contulerat. Hoc igitur supposito probatur, quam elegantè dixerit D. Thom. *Quia in hoc Sacramento totum, mysterium nostræ salutis comprehenditur.*

§. 2. *Sicut Christus totam humanitatis suæ massam temperauit fermento diuinitatis ad nostræ redemptionis opus: ita massam singulorum immiscuit SS. Sacramento, vt nostræ salutis opera exequeremur.*

Singulari proflus argumento declarari potest, quod in hoc mysterio nobis innotescit, etenim si quid noui, profectio quedam est & extensio eius quod fecit Deus in Incarnatione. Ad huius expositionem scripsit D. Ioan. hæc verba adeo tremenda, vt illa percipiens in terram te prosternas & merito: *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.* q. d. Hoc noueris quod Verbum diuinum in nobis habitaturum nostramque salutem operaturum nostram assumpserit carnem, illam contemperans, & virtutem illi largiens opus adeo præstans exequendi: & quamuis verum sit, ait D. Thom. *Magnum sit dare se in factum peregrinationis nostræ (per Incarnationem) maius in preiurium redemptionis: porto taliter se nobis tradere, vt à nobis non peller separari, qualiter se nobis tradit in SS. Sacramento. Cuius datur in cibum, datur non ad separationem aliquam, sed ad omnimodam vniouem, beneficium est omnem excedens modum beneficii ceteraque vincens, atque vt tale profectum illud idem Euangelista, & quasi hæc verba: *Verbum factum est copulat illis de SS. Sacramento. Caro mea vere est cibus &c. Accipite & comedite.* Ex quibus apparet quod dilatauerit & extendit summum illud bonum, vt omnibus tribueretur, sub eodem velamine & cortinis suæ diuinitatis, quas*

6
Ioan. x.
Opus. 88
I.
Maximū beneficiū
V. Eucharistia.

Cor. 4.
IX.
X.
VIII.
VII.
VI.
V.
IV.
III.
II.
I.

quas sumpsit ut homo fieret, sub quibus totam naturam humanam attemperavit in singulis hominibus cum vita Dei, quam illis in S. Communionem largitur, sicut remansit in illa ipsa, natura illa singularis Christi Domini per ineffabile mysterium Incarnationis.

Matth. 13. Luc. 13.

II. Sub parabola fermenti explicatur Incarnatio. Lib. 3. de Doctr. Christ. c. 25.

Hinc credo sensum esse mirabilem illius parabole de fermento, quam referunt D. Matth. & D. Luc. qua Dominus inter alia mysteria Regni caelestis Ecclesiae suae hac dno declaravit Incarnationis scilicet & SS. Sacramenti: ut pote quae caeteris in ipsa clarius effulgent: Simile est regnum calorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinae saxis, donec fermentum est totum. Praemonuit nos D. Aug. quoniam & D. Th. notantque quod sicut in SS. litteris Leo quandoque, in quantum ferax est & crudelis, significet demonem & principes tyranos: & in quantum naturam gerit nobilem, & fortitudinem praefert maiestate plenam, Christum praenotat ac viros sanctitate & moribus insignes: idem sit iudicium de fermento: quia si species eius amaritudinem qua corrumpit & inficit totam massam, res significat plane malas, & ut tali pharasi proposuit Christus, inquit ille, superbiam & vanam gloriam hypocritarum, Phariseorum, haec enim bona opera quibus fulgebant corrumpuntur: Attendite ad fermentum Phariseorum, quod est hypocrisis. Quo declaratur, quantum habeat vim vitium illud quo opera nostra bona inficitur: & Apost. Paulus ut nos inducat ad deserenda opera peccati filias sic ait: Expurgate vestrum fermentum ut sibi nova conspersio: & alio loco: Non in fermento malitia & nequicia. Itaque his omnibus indicamus mali esse symbolum. Et in quantum bonum est, & massam fermentat, eiusque cruditatem suo decoquit calore, rem denotat bonam, mystera nempe nostrae fidei eminentiora: vnde illud assumit Redemptor noster ad illa designanda.

III. Fermenti duplex interpretatio.

Scribunt itaque Evangelistae D. Matth. & Luc. dum die quodam Dominus coram innumera plebis multitudine conlocaretur, cepit eis proponere mysteria Regni caelorum sub diversis parabolis & rerum similitudinibus quas prae manibus habebant, & sepe repetit nomen: Regnum calorum: & alijs multis praemis illam de fermento proposuit, teste D. Luca, postulat attentionem: Cui assimilabo Regnum Dei? ut audientium animos ad maiorem excitet attentionem: ita rem expendit D. Pet. Chrysol. Dicendo, cui est simile Regnum Dei, appendit animos auditorum, & attentionem reddis stupere toto quod Regno

IV. Familias Christi proponit apte similitudines. D. Pet. Chrysol. Sacm. 99.

Massam ex se duram & indigestam fermentum attemperat, sed illam operet in se incorporet & abscondat, fermentum hoc totam peccat farinam, & illam suo calore fermentatam ut ex virtute huius unionis, & eo quod sub farina lateat fermentum, ipsius calore panis efficitur delicatus, ut vite modo sit optima alimentum. Hoc est (teste D. Pet. Chrysol.) mysterium Incarnationis, in ipso namque divina sapientia, mulier illa, tria farinae sata assumit, tria inquam, ex quibus nostra componitur humanitas, spiritum, carnem & animam: ut ex D. Paul. exprimit: *Vi unigenitus spiritus vester, & anima & corpus servetur.* Spiritus est anima, in quantum est rationalis, anima est ipsa, ut sensitiva, corpus est caro quae vita vivit vegetativa, quod apposite declarat D. Thom. hoc ventiliam mysterium: itaque massam ex tribus componere farinae mensuris, nihil aliud fuit quam perfectam componere humanitatem intellectu, sensibus & carne constantem. Erat ex se iam pridem massa illa admodum indigesta, & parum fermentata, imo quasi mortua ad opera spiritualia, & virtutis exercitia. Quid factum opus ut fermentetur? Misceatur illi fermentum, Verbum scilicet divinum, ex mente D. Pet. Chrysol. praestantissima eius persona: haec enim est quae fermentat omnem

Dei, quid impensio animo valent temperari? Et quando iam sublime quid audire expectant, nihil adfert ex celsum dignitati Regni caelorum quod exponeret, confortaret, sed plana omnia & humilia secundum nostri intellectus hebetudinem: Illis mente per multa & magna praeparationibus, gaudi Dominus in hospitio pauperis, in manu panis cottaria mulieris, Regni sui inveniit & firmat exemplum dicendo: simile est fermentum. Declaravit illud sumpta similitudine a rebus infimis & maxime communibus, ut omnes cum melius intelligerent loquentem, cum & ipsa domus tua abiectionissima ancilla ex illis quae quotidie manibus tractat possit ex eius virtute & viribus decentis capere similitudinem & similitudine fermenti, quod maxime domesticum est & inter manus versatur vilium ancillarum, altitudinem deprimat mysteriorum omnium subtilissimum. Fermentum accipit ancilla tua, illudque commisceat ingenti massae, & totam fermentat. Quis hoc ignorat? Per hoc igitur adeo familiare exponit iuxta declarationem D. Pet. Chrysol. Mysterium Incarnationis, & secundum D. Cyrill. Alexandr. arcium SS. Sacramenti, & non minus minorum certitudine dicere possumus virtutemque denotari.

Massam ex se duram & indigestam fermentum attemperat, sed illam operet in se incorporet & abscondat, fermentum hoc totam peccat farinam, & illam suo calore fermentatam ut ex virtute huius unionis, & eo quod sub farina lateat fermentum, ipsius calore panis efficitur delicatus, ut vite modo sit optima alimentum. Hoc est (teste D. Pet. Chrysol.) mysterium Incarnationis, in ipso namque divina sapientia, mulier illa, tria farinae sata assumit, tria inquam, ex quibus nostra componitur humanitas, spiritum, carnem & animam: ut ex D. Paul. exprimit: *Vi unigenitus spiritus vester, & anima & corpus servetur.* Spiritus est anima, in quantum est rationalis, anima est ipsa, ut sensitiva, corpus est caro quae vita vivit vegetativa, quod apposite declarat D. Thom. hoc ventiliam mysterium: itaque massam ex tribus componere farinae mensuris, nihil aliud fuit quam perfectam componere humanitatem intellectu, sensibus & carne constantem. Erat ex se iam pridem massa illa admodum indigesta, & parum fermentata, imo quasi mortua ad opera spiritualia, & virtutis exercitia. Quid factum opus ut fermentetur? Misceatur illi fermentum, Verbum scilicet divinum, ex mente D. Pet. Chrysol. praestantissima eius persona: haec enim est quae fermentat omnem

omnia & viuificat hac humanitate, atque illi in-
corporetur, totam perdat, atque in tantum vt
cero fiat: *Verbum caro factum est.* Hoc modo illam
fermentauit, tantumque perfecit, vt omnino di-
uina eualeat, diuinum esse vitamque accepit:
Donec fermentatum est totum. Supernaturalem ac
diuinam adeptam est vitam, atque ad opera heroica
virtus ac sanctitatis perfectam: in tantum vt
vno oculo intuitu animas illuminaret, vt patet
in D. Petro: sola oris sui salua, oculos cecco tri-
buorit, subbia vestimenti sui omnigenas cura-
uit infirmitates: oris sui potestate mortuos susci-
tata vitamque infuderit. Notandum ex D.
Chryl. non dixit: *Apposuit, sed abscondit*
fermentum in farinae faris, quia personam diuini
Verbi, eius diuinitatem, maiestatem, magnitudi-
nem & diuitias abscondit in humanitate, vt di-
cere liceret Propheta: *Vere in es Deus abscondi-
tus.* Per quod humanitati propria vitam com-
municauit: quae in ordine ad supernaturalia &
diuina velut mortua langueret: sed ex hac diui-
na visione & occultatione illam viuificauit no-
uamque ei vitam comparauit.

Hoc Deus per vatem Abacuc indicauit, qua-
do locutus de hoc opere, quod erat illi proprium,
quodque in mysterio incarnationis erat opera-
tura sic ait: *Domine opus tuum, in medio annorum
uiuifica illud.* Opus Dei tale futurum erat quo
farinam naturae humanae fermentaret, illi esse
nouum vitamque largiretur aptam operibus ab-
esperandis beatitudinis suae proportionalis.
Eia age, Domine, inquit, propheta: viuifica opus
illud, ingrediarer spiritus & vita, vt eo viuificato
opera sint condigna vitae aeternae, quae cumque
homo fecerit. Vniatur illi Verbum: nam sicut
ingrediens anima in corpus illi vitam infundit:
ita similiter Verbum diuinum ingrediens, & vi-
uens se naturae humanae, omnibus eius operi-
bus vitam infundit. Quantum sapio meministi of-
fium de quibus Vates. Ezechiel, abducitur hic in
campum conspersum ossibus, craticisque defun-
ctorum. Ex Domini prophetae: dicitur mihi:
num ossa ista viuent? num se ad opera disponent
vitalia? Tu nosti Domine. Eia igitur, ad illa om-
nia verbum mentem accedat, eisque vitam infun-
dam. Ossia haec arida naturam designant huma-
nam, aridam & vitam priuam spiritualem per
mortem peccati: incapax videbatur seu impo-
tens vt homines operibus sese exerceat spiritua-
libus, & vitae aeternae condignis. Quid igitur re-
medij? Mittat Deus Verbum suum aeternum,
Verbum diuinum vt naturam assumens huma-
nam, & illam quasi conuenerans fermento di-

uinitatis sua, & in illa abscondens; eo modo
quo in farinae fermentum absconditur, illam
extollat, et ditatem decoquat, vitamque largia-
tur spiritualem; vt hoc modo virtute polleat
diuina, & fermentata diuina apta sit operum
exercitijs, quibus homo vitam lucretur sempit-
ternam.

Vniuit igitur se Verbum Dei naturae huma-
nae hypostatice, & sub velo humanitatis diui-
nam abscondens naturam opus suum perfecit,
nempe vitam homini infudit: illam ergo sic ab-
sconditam communicauit homini illi Christo,
vt in ipso, velut capite suo, homines vitam pos-
sent adipisci diuinam & spiritualem, quae illis
opus erat vt eam operibus suis tribuerent, quo
omnia illa vitam haberent; quia Deo proprium
nouimus quasi occultare se vt opera sua perfici-
at, atque vt bona sua opesque communicet:
illas quasi semper abscondere. His enim descri-
bit conditionibus Vates Evangelicus: *Erit vir
sicut qui abscondit a vno, & celat se a tempo-
rate.* Ad litteram de Christo loquitur, iuxta ex-
positionem D. Hieron. Theodor. Procop & Cy-
rill. In Hebr. 20 legitur: *Erit vir occultans spiri-
tum.* Quod sic explicat Procop, *Erit vir occultans
suam diuinitatem*, quoniam D. Petro, dum illam
manifestat, prohibet, & ceteris discipulis ne
eum reuelent, & prodant donec a mortuis re-
surrexisset. Septuaginta transferunt: *Erit occultans
sermones suos.* Quia Christus communiter
in parabolis & similitudinibus loquebatur, sub
quibus mysticia sua indignis ea audire propo-
nebat: ipso met hoc attestante Apostolis suis. *Vo-*

Luc. 8.10
bis datum est vobis
mysterium regni Dei,
ceteris autem in
parabolis vt videntes
non videant, & au-
dientes non intelligant.
Vtrum & hoc significa-
uit, quod diuitias suas
occultaret; hoc enim si-
gnificat verbum *Sermones*,
sub hoc quippe ro-
mine in 5 pagina frequenter
venit diuitias; denotant
diuitias.

IX.
Sermone
denotant
diuitias.
Ijai. 55. 2.
Non fuit verbum, quod non
ostenderet eis.
Hoc idem igitur de Christo
declarat, quod verba
sua occultaret, quo significa-
uit, quod diuitias
suae diuinitatis sub huma-
nitate in incarnatione
absconderet: opes suas sub
paupertate, omnipotentiam
sub nostra infirmitate, gloria
sub nostris poenis, consolationem
sub lacrym. s. regnum
caelorum sub paupertate
spiritus, satietatem
sub fame, gloriam & honorem
sub ignominijs, quietem,
pacem & tranquillitatem,
sub persecutione, vitam
aeternam sub morte, sub ca-

ae vni mortui: vitam esse noueris quidquid in illo later, quia vita est Patris, qui principium est ex quo omnia procedunt, quae vitam habent: e-
tenim humanae naturae communicata sub his absconditae accidentibus, eam ipsa tribuit con-
digne Sacramentum accipientibus: Sicut misit
me ueniens Pater, & qui manducant me uiuent propter
me. Nam sub hoc epulo vitam suam abscon-
dit, quae nostrae vitam infundat diuinam & spi-
ritualem.

Adiunge igitur huic Verbum caro factum est: quod vita significatur quam Verbum humanae naturae inspirauit per admirabilem illam unio-
nem illud: Caro mea uere est cibus: ut carni huic eroda & indigesta & quasi mortuae ad diuinam & spiritalia, incorporatam propter hoc quod tibi uerbis illis asserit: Accipite & comedite: Hoc est corpus meum, assumens & comedens, tibi ipsi incorpores, atque ita mediante hac carne & sanguine Christi, vitam alloquaris Dei: quatenus hac uita diuina & supernaturali, opera perficias diuina & supernaturalia. Hoc sensu declarat hunc locum Theophilus: dicens: in quantum Deus sibi nostram in iuit carnem, sub ea diuinitatem occultauit, in tantum illa ipsius Dei uita uiuificatur. Et D. Thom. huic alludens expositionem illam assumit, uelut quoddam ante-
cedens, ut totum hoc inferat quod in discursu laicus exposuimus: ita similiter carni suae copu-
lando in SS. Sacrament naturam communican-
tium, hoc efficit, ut omnes ex hac unione eadem Dei uita uiuificentur.

§.3. Verbum Dei semper nobis perfectius reddidit, quod à nobis sumpsit ad In-
carnationis mysterium: & ita nobis reddidit in SS. Sacramento vitam hu-
manitatis perfectiorem eum in illo no-
bis Dei uitam largiatur.

11. P. Rosquamur praerogatiuas, quibus Chris-
tus Dominus nobis reddidit, quod de no-
bis assumpsit illo conceptu caelesti quem
nobis suggestit Doctor Angelicus, dum de di-
uinis disputat beneficijs nobis à Deo in hoc SS.
Sacram. coisatis, uelut melius illud efficiendo in
in illorum testimonium, quidquid de nobis as-
sumpsit, nobis illud reddidit. Sibi natu-
ram nostram humanam assumpsit diuinae
suae coniungens personae: non exiguo certe
eum per hoc honore dignatus: an hic substituit?

nequaquam: quia haec omnia eo fecit animo,
ut hominem diuinitatis suae redderet partici-
pem: Vagantur siquidem Dei filius, sua diuinita-
tu uolens nos esse participes, nostram naturam as-
sumpsit, ut homines Deos faceret, factus homo. Et
quāuis homini uideretur hoc beneficio satis-
factum, quo naturam eius Deus sic honoraue-
rat, ut illam à Deo non posset exigere, quam si-
bi assumpserat: nihilominus uoluit illam sibi re-
tinere, sed illam uita Dei iam perfectiorem, di-
uini quae fulgentem conditionibus singulis no-
bis eam restituit in non leue nobis beneficium:
nempe salutem nostram, vitam spiritualem &
diuinam, quam in hac eadem natura in cibum
nostrum concessa nobis communicat: Et hoc in-
super quod de nostro assumpsit, totum nobis con-
tuli ad salutem.

Nihil à nobis unquam Deus poposcit, aut
sumpsit nisi ut perfectius multo nobis id resti-
tueret: Et bene sit uobis, & protulerit dies in
terra promissionis uestrae. Agit Spiritus S. de eo
quod petit Deus, & uult, ut nimirum omnibus
diuinitis eius praeceptis obtemperemus, & aga-
mus quidquid nobis praeceperit, & hoc ostendit
in antecedentibus quibus Moysi prae grandem Probatur
indicaui affectum quo desiderat ut praeceptis
eius obediamus: Quis det talem eos habere mon-
tem, ut timeant me & custodiant uersa man-
data mea in omni tempore. Primo uerbo seruen-
tia sua testatur desideria: Quis det? Haec loquen-
di formula ardentissima declarat desideria, &
anxietates quibus cor affligitur. Sic illas mul-
tauit Dauid quibus tenebatur desiderio deside-
rans uas aquae de cisterna Bethleem: O si quis
michi daret potum aquae, de cisterna qua est in Be-
thleem: & similiter quibus affligebatur mortem
deplorans Abrahā in peccato eiusque peccatio-
nem: Quis mihi retribuatur, ut ego moriar pro te? Et
haec eadem ostendit se habere desideria, ut eius
uoluntatem exequamur. Quis det? Quid hoc Do-
mine mi, quod inde tibi licet ex mea man-
datorum tuorum obseruantia? Quid hoc: quod
ego meam tibi resignem uoluntatem, ut de tua
nunquam declinem, ut ardentem ita demon-
stres uoluntatem in te ex qua tibi tam exiguum
euenit commodum?

Quaero Domine, numquid tu ille, qui nullius
eges? numquid tu ille omnibus efficaciter plenus
eum integra gaudeas bonorum omnium abun-
dantia? Non sufficere hoc autem persuasum tibi
sit, non hoc seu aliud à nobis Deus expostulat
utpote illius indigus, tuaeque necessitati reme-
dium in futurum illud sibi reuerans, handqua-
quam

D. Tho.
Opus. 58.

1.

Christus
nobis
melius
reddidit.

quod à
nobis
sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

sumpsit.

quam: sed ut nobis per illud hominum confiteatur eminentius illud in seipso perfectius efficiens, nobis postmodum reddatur: *Et bene sit vobis, in commodum nostrum. Rogat te Deus ut animam tuam illi tradas, ut bene tibi sit ut gratiam suam tibi largiatur, & hoc modo divi em illam hoc thesaurum possideas. Cor tuum requirit, ut bene sit tibi ut illud amore suo repleat, & ita illud habeas excellenti adeo plenitudine adornatum. Intellectum tuum petit, ut bene sit tibi, ut illum divina sua luce illuminet, si que aptius dispositus, ad divinorum mysteriorum cognitionem. Team efflagitat voluntatem, ut bene sit tibi: ut illam Deo tradens extollas eam ad superiorem inclinationem, quia sunt bona divina, & ita illam recipias meliorem quiete & tranquillitate letantem quam tibi horum bonorum gaudium infundet. Elemosynam tuam quærit in paupere, ut bene sit tibi, quatenus illam tibi duplicatam restituat, cumulatori te misericordia remunerans. Opera tua bona desiderat et bene sit tibi, eaque premio compensata remittat non inferiori quam gloria sua æternæque beatitudine.*

III. Et eo fine idcirco nostram assumpsit humanitatem, eam naturam verbo suo divino personaliter uniens, nostrum corpus, carnem, animam: quia per illam operaturus erat maximum nostrum bonum, nostram scilicet redemptionem, in se nostra suscipiens peccata, pro illis deprecans, & satisfaciens, penamque tolerans, quas nos pro ipsis meriti eramus; & cum illud in propria non posset natura sua divina perficere: hæc enim in se orare non poterat, non supplicare, cum inferior non sit, nec pati, nec afflictiones penamque sustinere, nec in Cruce mori, cum sit impassibilis, immortalis & æterna: ad hoc nostram assumpsit: est enim proprium subiectum laborum, poenarum & mortis; ut dum illas petrasse, atque in nostra patitur natura, ipsa nostra absolvatur libera quantum ad sufficientiam obligationis, qua cunctis hæc tenebatur afflictionibus, penamque culpis nostris condignis, & vitam accipiat quam propter illas amiserat.

Hoc primicerius Apostoli Gregoris D. Petrus indicavit divinis hæc verbis: *Peccata nostra ipse pertulit in corpore nostro super lignum, ut peccata mortui iusticie vivamus, cuius livore sanati estis.* Peccata nostra vitam gratiæ spirituales nobis ademerant, eratque natura nostra humana mortua in ordine ad eius opera. Ut nos ipsi ab illis liberemur poenis, quæ hanc nobis manantur ut pateremur, ipse eas in se assumpsit, in na-

tura humana, quam sibi in illum faciem cognoscit, ut eam postmodum nobis restituere, sua spiritali ac divina, quæ illi decet, adoniam. Ni fallor meminit visiois illius ostense D. Petro Casareo. Illam appolite describit D. Luc. hoc modo, *Ascendit D. Petrus in superiora domus in qua hospitium habebat, ut tante quietus oraret circa horam sextam. Et orationi interitus vehementiori in mentis rapitur excessum, ut etiam detque aperiri calum & inde devotum litterarum magnum, & mundum: *Linteum magnum, in quo de limbo erant omnia quadrupedia & serpenta terra, & con volatilia cali: & quamprimum hoc D. Petrus intuetur, ecce vox de celo ruit: Surge Petre, accede ad & manduca. Eia Petre manduca & comede hæc quæ vides, animalia. Hec Domine mi, sit D. Petrus à tali malo libera me Domine: partem quia hæc omnia animalia divina tua lege reprobandur ut immunda, nec tale quid vocem comedi: partem quia hæc animalia mortua sunt quorum veneno vita mihi iostaur, & hoc, sic mihi persuadeo, nequaquam tu Domine desideras: *Absti Domine, quia nunquam manducavi omne commune aut immundum.* Non hoc te Petre affligat, ita Dominus, linetum enim adeo parum est & mundum ut virtute sua ac puritate possit omnem tollere immunditiam, & horum animalium veneno, quo illud infecit, morderi: *Quod Deus purificavit, tu me commutaveris.***

Papæ, quæ tanta mysteria! sed hoc arguente nostro maxime convenit quod ponderat Gloria in excelsis. Linteum hoc purissimum humanitatem denotat mundissimam, quam Dei filius assumpsit, quæ de celo descendit, non quod ibi formata fuerit aut de parte aliqua cæli composita, ut nonnulli malevoli mentuntur hæretici, sed quod cælesti coarctu fuerit virtute, & opere Spiritus S. in tertia ventris purissimi, ex limbo limpidi & incorrupto mundissimi sanguinis viscerum Mariæ cælestis Imperatricis. Illam igitur Deus assumpsit, non ut sibi eam servaret, sed ut in eam omnia venenosa congregaret animam nostrorum peccatorum, in illam omnes committentem poenas, quas pro illis merueramus: *Peccata nostra in eo iniquitatis omnium nostrum.* In illa ergo omnia nostra recolegit crimina: ut eius munditia nos ab eis purificaretur: & postquam in illa pro salute omnium satisfecit, ita ut nulli illi mercedis pro hoc ab aliquo solueretur: *Qui peccatum non servavit, nec inveniuntur est datus in ore eius: Ex vivo, Petre, quam habuit ad puritatem personam infinitam, cui vita erat, cum satisfecisset, mundior evasit.*

ipfis stellis : atque hac puritate insignem, & ita perfecte completam nobis illam vult tradere in SS. Sacramento: quatenus ea quae iam ex se fordida erant, & execrabilia, absque omni vitali spiritali gratia, propter peccata nostra, vnica iam vero diuina per eminentem illam gratiam hypostaticam vnionis, in finem habeat puritatem, sanctitatem & vitam non aliter quam ipsius Dei: atque hac eadem natura tam perfecta, & gratiarum abundantia adornata nobis ab ipso testimur in SS. Sacramento, postquam in ipsa nobis infusa contulerat beneficia & misericordias praestiterat plane caelestes: vt cum illo participes reddamur eiusdem vitae diuinae quam nobis per vnionem communicauit: hoc quippe Christus indicat: *Sicut memisti vniuersi Patres, & ego vniuersi propter Patrem, & qui manducant me, vniuersi propter me.*

Modo patet, quam sapienter verum dixerit, vt expendimus, D. Tho. etenim rationes allegas mirabilis institutionis huius SS. Sacramenti, hanc vniam producit: vt nobis ad salutem redderet multo perfectius ac nobilissimum id quod de nobis assumptum: *Hoc quod de nostro assumpsit, totum nobis contulit ad salutem.* Verum est, multa à nobis mutauit eorum, quibus nostrum operatus est salutem, nouimus enim quod descendens de caelo nostram assumpsit humanitatem, carnem & sanguinem, in qua redemptionis nostrae opus exercuit: & quia illam ad haec opera erat assumpturus, ideo de illa se iactat & velut de veste cultiori gloriatur, quia formosus adeo cunctis apparuit, vt de illo protopater eius Dauid eccinerit: *Speciosus forma praesentis hominum:* quoniam quia veste hac ita resplenduit, vt spinor Ecclesiam sanctificat, vt filiae eius procedant illum inspecturae, velut qui gloria & honore decoratus ad pompam procedit: *Venit & videte Regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua in die desponsationis suae:* quae verba pene omnes SS. PP. interpretantur de humanitate, quam sibi Deus desponsauit ipso die incarnationis suae: quandoquidem illa ludus velut ornamento praecelentiori prodierit in mundum propter excellentiam, quam in operibus seruaret, quae in illa erat perfectus adeo sublimis, & admiranda.

Licet autem hac humanitate velut ornamento veste gloriaretur, nostramque hac humanitate illustraret naturam, non illam tamen sibi retinuit, nam totam nobis restituit nobis ad salutem multo digniorem: licet enim nostra humanitas ex se & per se parua valeat virtute, nec etiam

caro nostra, teste Aposto. quidquam habeat boni cum ipsa malorum nostrorum & mortis origo fuerit, secundum id quod per illam peccatum contrahimus originale, & sumus filij Adae, atque ab ipsa & per ipsam appetitus nascantur rebelles motusque inordinati perpetuo spiritum bello impugnant: *Cara concupiscit aduersus spiritum.* Nihilominus hanc eandem naturam assumit sibi Verbum Dei sibi que vnit personaliter vnione hypostatica, atque ex illa vnione ei accedit tantus perfectionum diuinarum cumulus, vt vitam habeat Dei, esse Dei, actiones Dei, opera Dei, Deique magnitudinem & dignitatem, quibus purificata & ab omnibus illis imperfectionibus emundata, quibus ex se scedabatur, & ita perfecta reddita, exaltataque ipis purior, ipis Seraphim sanctior, plena gratijs, & earum effusa fons, omnigenis ornata virtutibus, operibus praesulgens sanctissimis, vita fruens beata, eas iam deificata, ipis Angelis spiritalior, hoc modo disposita nobis remittitur: facitque Deus, vt ita nostra sit, & vniscuiusque, vt illam comedamus, nobis incorporemus, ac per hoc vitam diuinam consequamur, quam illi Deus in hac ineffabili vnione communicauit.

Nonnumquam se Christus api comparat multis de causis, sed potissimum in opere eius principali, ex quo à Spiritu S. commendatur. Ingreditur apis hortum tuum, & floribus infidet purioribus ac fecundioribus, atque ex eis totum sibi colligit: videsis iuste posse conquiri quod tibi quod tuum est auferat, hortoque tuo crescit. Verumtamen nulla tibi iustae querelae ratio suppetit, imo potius gratitudinis: quia id ipsum quod ex horto tuo totumque sumit floribus tibi reddit multo perfectius: totum colligit indigestum: qui aliud non est quam mollis aqua, nullius tibi commodi, & hanc sibi incorporat, suoque digerit stomacho, & ita nobilitat, vt illum coagulet & mel reddat dulcissimum, atque in hac dispositione ipsius praerogatiuis decoratum tibi restituit in aluatio, vt omnes hominum intellectus rapiat in admirationem artis eius industria, quae mel composit fauisque distinguit, vt hanc imitari non possint primi & quidem expertissimi artifices.

Hoc effecit opus apis illa diuina. Christus Dominus: descendens enim in hortum huius mundi infedit flori formosissimo ac purissimo viscerum Virginis Mariae: ex illa totum collegit carnis suae purissimae, camque ita sibi incorporauit, vt diuinam effecit: & eo usque subleuauit: vt diuinam essentiae consors fieret: *In quo inuabitur*

Ro. 7. 18.
VIII.
Humane naturae dignitas in Christo.
Gal. 5. 17.

Eccl. 11. 3.
IX.
Idcirco Christus api comparatur.

V. Et cum videret de lumine...

VII. Humanitas Christi...

Mal. 4. 4.

Gen. 3. 11

Gen. 3. 11

Colof. 2. 9. inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, illam admirabiliter conuocit, & ita subleuauit, ut vere esset caro deificata: proutera huic SS. humanitati tot tantaque communicat dona gratia: & gloria, ut ipsa sola nectum plura possideat, quam omnes Angeli, sed eam insuper omnium potum creat originem: De cuius plenitudine nos omnes accepimus. Itaque eam ita praparatam, tot thesauris ditatam, tam eminentibus superis que donis ornaram, nobis restituit factam mel gratiarum suauissimum in aluacato caelesti SS. Sacramenti, opere adeo artificioso & admirando, ut nec supremorum Seraphim intellectus modum eius queant comprehendere. Deinde hæc eadem natura ita ditata, ipsaque Dei uita uiuificata nec non per illam uiuens: sicut misit me uiuens Pater, & ego uiuo propter Patrem: etiam nobis singulis eandem tribuit uitam, ut ita per illam uiuentes in operibus ipsa se exerceat spiritualibus, que procedunt uelut de principio uitæ spiritualis gratia: Et qui manducat me uiuet propter me.

§. 4. Adest Deus in SS. Sacramento uelut in throno solis: ex illo namque singulis uitam infundit, & quidquid boni in hominibus esse commendatur.

15 **P**ropheta Regius Redemptorem nostrum perpendit uelut in throno residentem misericordiarum, in SS. Sacramento: hic etenim Deus eorum potentius ostendit magnitudinem, & quam excellentes in illo recipiamus attendens, eas illustrat ac mystico celebrat cantico: *Ps. 88. 1. Misericordias Domini in æternum cantabo.* Tunc illo psalmo literaliter loquitur de Christo, qui uelut Rex terræ supremus suam ostendit maiestatem & magnitudinem, non more Regum terrestrium, suorum subditorum impendio, à singulis eorum sumendo ea quibus indigent ad suam exaltationem, sed eam manifestando dum eis præstat misericordias, & bona largitur quæcumque possident. Thronus autem in quo Christus Dominus suam potissimum ostendit celsitudinem, est SS. Sacramentum: unde ad huius confirmationem de throno loquitur in quo Christum contemplantur misericordie suæ præstantiam manifestantem qui thronus erat ut thronus solis, in quo se Deus exhibet benefactorem multo liberaliorem, & effusiuorem ad maiorem fidelium salutem, quam in reliquis mysterijs. Quando ergo ex infinito bo-

I.
Thronus
Christi
est SS.
Sacramentum.

no nihil amplius esset quod nobis in eo communicat, quam uita quam nobis largitur, sufficiens hoc argumentum esset, quod ut thronus solis, de quo cecinit Dauid *Thronus eius sicut sol in conspectu meo.* Erit thronus seu sedes Christi ut sol: sedes seu thronus illustratissimi Regis illi est in quo patentius suam exponit dignitatem ac maiestatem. Sæpe diximus in SS. Sacramento maxime splendescere omnipotentiam suam, iustitiam & misericordiam Dei, quibusque sua propria supremæ eius maiestatis ac dignitatis expressis: quocirca dicitur: *Thronus SS. Sacramenti, in quo Deus manifestus suam patet maiestatem, erit iustitiam in conspectu eius.*

Sol est uelut omnium creatorum Rex, quæ ut talem Deus in celo statuit: quale est sequitur solis: nulliter in mundo regnat? Fortitan non atripit bonum creaturatum, super quos radiorum potestatis suæ, splendoris & caloris immittit? Nequaquam: sed illis largitur quicquid in illis perfectum laudatur, & clarius in illis manifestatur. Luna tribuit pulchritudinem, stellis locum, terra virtutem producendi in absconditis suis uenis aurum, argentum & alia pretiosa metalla: campis germinandi plantas & herbas, communicat arboribus uitam, & uirtutem ferendi fructus tum sapientissimos tum tenerimos: aquis generandi pisces, floribus ut exaltantur uenustissimi & odore gratissimissimi ut ipse nec atomum quidem ab his accipiat: creaturis: nulla tamen est, que non ab illo recipiat quicquid boni habet: hoc enim intellego dixisse Dauid: *Nec est quis se abscondat à calore eius.* Talis est diuinus ille thronus SS. Sacramenti, hæcque ea gloria qua se gloriosum ostendit & magnificentum. Ego claritatem ab hominibus non accipio. Gloriam illustrationis suæ ac splendoris ab hominibus non emendicat, nec est in ipso aliquid perfectio seu excellentia ab eis participata, Christus nec uirtus aliqua aut res aliquid momenti, quæ ab ipsis mutauit: hoc etenim terrenis Regibus proprium est, qui ad throni suæ maiestatis subcimentum necesse habent à suis recipere subditis diuitias terrenaque bona, quibus ipsis succurrunt & adiuuant ad maiorem potestatem eorum magnificentiam: ipsi quippe hæc ex se non habent, unde subditi eorum fulciant & sustentant thronum.

Porro Christi Domini nostri thronus in hoc SS. Sacramento de se adeo illustris est, splendens & magnificus, ut ablit omnino quod ab hominibus aliquam maiestatis suæ partem accipiat: imo uero totum illis confer quicquid boni

ni pulchri gratique complectuntur. Angelis illuminat: quia ex claritate divinitatis Christi Domini relucet in illis lumen gloriae: quo illo percipiunt. Patriarchis dedit fidem: quia praeter illam quam habuerunt de Christo venturo, adauit eis illam quam habuerunt de mirandis & preclaris ab ipso prodigijs perceptandis, inter quae hoc elucet, quo nobiscum manet in SS. Sacramento, quod omnium est eminentissimum. Prophetis spem iussit: etenim dum confiderant quam liberaliter se suis hic communicet sub regimine illorum accidit um, accersit in illis spes videndi illum remoto omni velo clare ac manifeste post hanc vitam in gloria; & multo magis cum diuinum hoc Sacramentum eius pignus sit in ipso de hoc illos reddit securos. Apostolos charitate inflamauit, cum enim sit Sacramentum charitatis, & in quo amor Dei erga homines extremum exerit potentiae suae, nouos in illis excitat gratissimi amoris titulos, ut in illo huic amori respondeant Martyres fortitudine corroborant: quia vires sibi comparant tormenta martyrijs sustinerunt acerbissima ex hoc SS. haulerunt Sacramento: nam iuxta multorum SS. sententiam S. Communione in primitiua Ecclesia Martyres sumebat antequam ad Martyrium properaret: quia vires sibi comparant raris terendis cruciatibus conuenientes. Ita testatur D. Chrysostomus. *Vi leones flammam sperant, sic ab illa mensa discedimus.* Doctores replet sapientia, quia Christus Dominus noster sub his speciebus latens Sacramentalibus, thesaurus est sapientiae Patris: *In quo sunt omnes thesauri sapientiae & scientiae Dei.* Confessoribus gratiam largitur & fortitudinem qua motus reprimant delicta nostrae naturae: sic enim audio D. Cyril. Alex. *Sedat cum in nobis manet Christus sanientem membrorum nostrorum legem, pietatem corrumpit, perturbaciones animi extinguit: quinimo mellifluis subfigit Bernar. Si quis nostrum non tam sepe ennuero, non tam acerbo sentit iracundia metu, inuidia, luxuria, aut caterorum huiusmodi, gratiam agat corpori & sanguini Domini: quoniam virtus Sacramenti operatur in eo, & gaudent quod pignus vltius accedat ad sanitatem.* Virgines exornat munditie: fuleit etenim illas in Virginitate nam idcirco dicitur: *Vinum & Jan. germaniae Virgine: quod Paschal. Doctes insignis Domini e. profecuntur: qui conferens verba illa Apostoli loquentis de vino nostro naturali: In quo est luxuria, cum illis Vatis Zachariae, de hoc sic elatur SS. Sacramento: Felix fructus ubertatis, ex qua Virginitas germinatur: nam in hoc nostri ger-*

mini vna castitas corrumpitur, ab ipso vero Virgi. Zacha. 9. nes procreantur: Penitentes de remissione delictantur peccatorum: ut enim probat D. Thom. 3 q. 79. Hoc Sacramentum quantum est ex parte sua virtutem habet proflorent in ex passione Domini ad remittenda qualibet peccatorum genera. Habet virtutem hoc Sacramentum ad remittendum quaecumque peccata ex Passione Christi, que est sors & causa remissionis peccatorum. Omnes itaque particulariter in virtute qua fulgent confirmat & corroborat: hoc enim ex Apostolo dicitur: *Omnia per ipsum & in ipso constant, sive in caeli sive in terra.* Nullum igitur bonum in filijs Ecclesiae respicendae, quod non ab hoc diuino sit participatum & collatum sole, SS. inquam Sacramento.

Quinimo & hoc declarat D. Ioan. Euang. 16 etiam describens thesauros gratiarum eius, quibus affatim abundabat, sic ait: *Vidimus eum Ioan. 1. plenum gratia & veritate: de cuius plenitudine nos omnes accepimus. gratiam pro gratia: id est a prima gratia usque ad vltimam.* Hoc supposito congruenter dicimus quod sit velut thronus solis: & hanc sumentes metaphoram hoc, mensuram capiemus, si constituamus solem esse, velut Regem ciuitatis exyllallinæ, qualem vidit Diu. Ioan. adan antibus pulcherrimus & clarissimus & fulgentem. Quod sol super illos regnet, hoc nemo dixerit in eo consistere, quod si se eorum sibi astrabat diuitias, lucem & quidquid habent pretiosi: quinimo quod ipse sua illis bona communice. Primo deit illis naturam adamantum: ex se quippe non nisi terra erant communit. Praeterea illis insidens & super irradians singulis esse quoddam participatum solis tribueret, ut singuli sol ipse esse viderentur. Vltimo gratiam conferret pulchritudinem omnibus eorum partibus & punctulis si haberent: ita ut quidquid in se cunctisque suis partibus haberent boni, a sole dimanaret. Hoc igitur est Deum in animabus residere eumque in ipsis velut solem in adamantibus continere, non ab eis quidquam sumendo, sed quidquid in illis est, producendo: primo diuinum esse gratiae, vitam spirituales & supernaturalem, secundum eandem ipsam, quae est in Christo: ut enim venissime dixit D. Petrus, participatio quaedam est diuinae naturae, & omnes eius partes velut exornat & illustres reddit: intellectum fidei vna, voluntatem spe & charitate, potentias omnes donis caelestibus & supernaturalibus: tandem Deus animae sua tribuit bona, imo & seipsum, & hoc modo residere locumque occupare velut in throno proprio in di-

2. Pet. 1. 4.

ina hoc solid per mirabiles illos effectus, quos in anima proicit, Deo propinquissimus est. Quo circa dum canit Propheta quod sol sit thronus eius, locus & sedes, in qua Christi respundet maiestas, proprie nobis declarat ipsum esse Deum.

Exp. nit D. Paul. eleganter hunc modum quo Deus in diuino hoc throno resideat, nimirum quod cum Deus sit anima, cui se in hoc Sacramento communicat, omne bonum: Deus totus, est in omnibus rebus: *Ps. sit Deus omnia in omni-*

VII. **SS. Sa-** cramenti vt animas ad regnum glorie suae lucraretur: videatur significare, quod hoc sit thronus Sanctorum: quia illi soli hunc possunt intrare qui tales fuerint. Vocatur SS. Sacramentum thronus Sanctorum: cum enim ex illo profuatur omnis gratia qua sanctificantur, velut de fonte & origine, de qua vita emanat spiritualis, idcirco in illo velut in throno Sancti omnes splendescunt: quandoquidem hic omnis sanctitatis suae communicationem ostendat: Thronum hunc Sanctorum fundat & confirmat per virtutem passionis suae ac mortis, qua velut ad vltimum mundi terminum: quando nunc mundus derabit, semper velut de perenni scaturigine procedet omnis gratia vitaeque spiritualis Sanctorum: semper enim Redemptor noster nobiscum in hoc diuino throno commorabitur. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem saeculi.* Verum dicimus quod Deus sit in anima iusti per gratiam, eam vt proprium sibi assumens thronum: *Anima iusti sedes est sapientiae:* non aliquid ab illa recipiens, sed suum illi dans diuinitatem esse participatum, illuminans intellectum, inflammans charitatem, & memoriam excitans: porro secundum hunc modum exilendi in anima, non se perfecte ac integre Regem eius ostendit ac Dominum, quodque regnet in illa velut in magifico diuinitatis suae throno.

VIII. Nam regnare Deum in anima nihil est aliud quam suas illi diuinitas, thesauros, & ira seipsum communicare: hoc autem Deus non agit per solam gratiae suae communicationem: quia licet vt verum admittamus eam esse quandam diuinae naturae participationem, non tamen in ipsa est ac diuina eius substantia, sed tantum in effectibus gratiae supernaturalibus, itaque per illam participes sumus Dei, estque Deus in nobis, non secundum esse suum substantiale, sed in effectibus & accidentibus, quae in nobis operantur: nam ita declaramus hoc Theologice, quod se-

participatio diuinae naturae, quam iustus creditur: sic tantum communicatio Dei: inuentionis quae iuste communicatur per effectum, quod per gratiam suam illi conficitur. Verumtamen non se communicat Deus substantialiter, sed in hoc magifico throno SS. Sacramenti, vbi ipsa diuinitas substantialiter, quam communicauit naturae humanae Christi in persona Verbi, ea ipsa est, quam in hoc diuino throno communitur.

Audiamus D. Chrysostomum. *Vt non solum per dilectionem, sed et ipsa et illam carnem conuertat. In quo per cibum hunc efficitur, quem nobis largitur: quem eleganter sequitur D. Cyril Alex. Dicitur: An forte ista putat aduersarius Christi ignem nobis in nobis fieri. Nonne corporaliter facti communicantur carnis Christi, Christum in nobis habitare? Et clarus exponens hanc spirituales diuinitatis nobiscum unionem haec addit. Corporaliter solum per benedictionem mysticam nobis se habet vnitur. Spiritualiter autem vt Deus. Itaque ipsa diuinitas substantialiter vnitur nobis spiritualiter in hoc Sacramento: sicut in eo ipso eius humanitas se nobis vnit corporaliter: in eo quoque potentia suae manifestat magnitudinem: corpus & sanguis Christi, non separatum ab anima, sed illi vnitus, & ambo conuincta diuinitati: nam propter realem concordantiam, ita Theologos, quam habuit cum humanitate in vnioue hypostatica Verbi, sibi semper est, vbi conuincta fuerit humanitas Christi, cum autem ipsa vna sit in SS. Sacramento substantialiter, le hominibus exhibens in cibum. *Cara mea vobis tribuit, vere ac realiter est in anima. Christum recipientis, & ita perfecte & complete in ipso regnat: sicut dicimus quod sol regnat in altitante, in quo bonum omne producit, quod ipse completi ut, si se totum illi incorporaret, taliter igitur regnat Deus in anima iusti, secundum quod se illi tribuit in SS. Sacramento: quod est esse Deum in omnibus suis creaturis. *Ps. sit Deus omnia in omnibus, non aliquid sibi ab illis accipiens, imo potius quicquid in illi boni est, ei communicat.***

Quid sit regnare Deum in anima iusti.

4. 3. 100

§. 5. Communicantibus se totum Deus exhibet, sicut in gloria se totum beatis singulis communicabit.

F Vnus explicemus extensionem Incarnationis in SS. Sacramento, sique eius ratio fundamentalis quam sepius in illo triumamus: quod se maximam habeat cum statu gloriae proportionem communicatio illa qua se Deus hic communicat, multumque conueniat illi communicationi, qua se beatis in caelo communicat spiritibus, ubi sicut dicemus se totum praebet omnibus, & est omnia in omnibus, ut dixit Apostolus. *Erut omnia in omnibus.* His paucissimis verbis modum exponit quo Deus perfecte regnat in statu gloriae in singulis beatis, & in omnibus conuenit: ita ut singuli totum possideant Deum ut suum, & quidquid Deus est illis concedatur: atque hoc modo considerare licet illum regnantem in hominibus in SS. Sacramento, in quo cum se singulis totum tribuat quantum ad modum quo in Incarnatione se totum Deus naturae illi singulari Christi tribuit, manifeste patet, extensionem & dilatationem huius hic inuenti mysterii. In dubium est, cum Deus Dominus sit & Rex omnium vniuersae is, in omnibus illis regnet, sique per essentiam, praesentiam & potentiam, quia simplicissimus est & indivisibilis: vnde in illis omnibus est & ibuens esse & contentiones singulis proprietates, ut explicat D. Tho. ita ut, iuxta supradicta nihil ab illis accipiat, sed totum esse & bonum quo fruuntur, illis elargiatur. Porro non totus est in omnibus: quia quibusdam naturam hanc tribuit & proprietates, alijs alias, multumque ab his differentes. Caelo dat incorruptionem, sed non sensum, soli lucem, at non vitam, sp. endoem stellis sed nequaquam intellectum, fontibus refrigerationem, sed non in corruptibilitatem, ceruis leuitatem, sed non fortitudinem hanc leonum, sed non pulchritudinem, hanc pavoni sed non claritatem. Porro in caelo in statu glorioso beatitudinis, erit Deus omnia in omnibus, & in omnibus copulatum, quia indivisibilis est, & ita perfecte cumulateque in illis regnat.

§. 19 Hoc in Deo notavit D. Ambro. quando perpendens animae rationalis naturam, de ea dixit, quod creata esset ad imaginem & similitudinem Dei. *Creatus igitur Dominus Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam.* Attende, inquit,

eo modo quo anima est in corpore, si queque Deus in beatis, perfecte & totaliter in eis regnat, & similiter regnat in recipientibus eum in SS. Sacramento. Anima tota est in toto corpore, & tota in qualibet eius parte nec maior est in maioribus nec minor in minoribus. *Tota in toto, & tota in qualibet parte.* Qua ratione tota est in qualibet parte? quia indivisibilis est: verum quomodo tota sit in omnibus partibus, non tamé est in illis tota, quia opera sua omnia in omnibus illis non operatur. In oculis operatur visum, & non in auribus, auditum in auribus & non in naribus, olfactum in naribus & non in lingua, gustum in lingua & non in cerebro, imaginationem in cerebro & non in manibus. *Anima in suo corpore ubique viget, visificas illud, mouet, & gubernat, nec enim in maioribus corporum sui membris maior, & in minoribus minor, sed in minimis tota, & in maximis tota.* Et in hoc, inquit ille, Deo similis est, etenim Deus est omnia in omnibus, in singulis operando quidquid boni habeat: in quibusdam velut floribus pulchritudinem, in alijs refrigerationem, ut in fontibus, in alijs saporem & gustum sicut in fructibus, in alijs incorruptibilitatem ut in caelis, in nonnullis hominibus producit eminentem sapientiam, ut in Salomone, in alijs fortitudinem ut in Samso, ne in caelo autem ubi perfecte dominatur: *Erut 1. Cor. 13. omnia in omnibus, totumque se omnibus communicabit.*

Totum se dabit omnibus, quia se singulis Sanctorum vniat, se in animabus statuens singulorum, ac si Sol se totum statueret in adamante, ita ut se damus sit vnum in essentia, & trinum in personis, omnipotentiam suam, aeternitatem, gloriam, diuitias, magnitudinem & maiestatem diuinam: etenim per hanc communicationem singuli beatorum tanto splendore ac claritate radiabunt, ut ipso sole nostro materiali in medio suo cursu sepius clariori luce sint radiaturi. Praeterea erit omnia in omnibus, quia in omnibus & in singulis producet quidquid boni est, & in creaturis Deus vniat creatur: solis pulchritudinem, fulgorem stellarum, incorruptibilitatem caelorum, fontium refrigerationem, gratiam florum venustatem, omnium sapientiam & scientiam, fortitudinem omnium quos imaginatio potest comprehendere fortissimos. *Erut omnia in omnibus.* Itaque quisque beatus in se solus omnes complectetur perfectiones quas Deus in mundo creauit, & mille prerogatiuis eminentiores. Hoc igitur est regnare Deum in tege ac perfecte in anima, dare se totum & quid-

II. Sed cum quadam differetia.

IV. Beati omnes omnia in creaturaturum possident perfectiones.

quid habet regni sui possessoribus, & per hoc subditos suos, reges procreare: sic aucto D. Ioan. *Fecisti nos Deo nostro regnum & regnabimus super terram.* Nos regnum suum effecit & regnabimus: impropria hęc videtur phrasıs: etenim compertum est, quod qui regnat, Rex est, & hoc in regno: regnum autem quis vtiquam regnare vult? Per hoc excellentia declaratur, quia Deus in beatis regnat: etenim in gloria nihil ab illis sumit, quo se extollat, vt Reges terrę, quoniam illis munera d. s. tribuit, eaque tam pręclara vt Reges creet, vt regnent, & cum illud sit maximum bonum, quod ipsis conferre potest, munusque pręclarissimum, quo dari non potest insignius, ideo desiderat tantumque studet vt illo potiatur. Sed quid in hoc 6. Domine tibi lucrari? An forsitan bonis tuis cumulus accretis: diuitiis tuis augetur? potestatis tux fines extenduntur? Omnino non: sed cum per hoc non intendat aliquid accipere, vel lucrari sibi: ideo sollicitus se ostendere videtur Deus vt eum tanquam nostrum habeamus.

¶ 20 Bono natura e est seipsum communicare, bonum autem infinitum infinitam habet inclinationem se communicandi, & sicut non sinit nisi in communicatione, in qua se communicat: in finitę se totum omnibus totumque singulis distribuens, & hanc se communicationem in gloria pręstare beatis: ita nostro modo loquamur, impellitur Deus vt se nobis hac comuni ratione largiatur. Hoc concessio optime David toto pectore eum asseuerat beatum, in quo, velut populo suo Deus dominatur. *Beatus populus, cuius Dominus Deus eius: cum regnate in illo Deum, nihil sit aliud, quam illi maxima sua largiri: bona totumque sic illi se tradere, ac si alteri non traderet.* Hoc idem igitur quod in celo consideramus, vb. Deus regnat se tradens beatis eo modo quo declaramus, possumus & in SS. Sacramento, per cuius communicationem se trahit Deus communicanti: eo modo vt in ipso sit ac qui regnat in anima: hic est omnia in omnibus & singulis eum recipientibus: *Erit omnia in omnibus* ita canit eleganter ecclesia ex D. Thom. *Corpus Dominicum d. a. un. discipulis, sic totum omnibus quod totum singulis.* Quanam possidet bona Deus, quę hominibus in hoc diuino cibo non communicat? Quid Deus in celo beatis pręstare, in quibus integre & perfecte regnat, quod hominibus negat in hoc SS. Sacramento? Quas per omnes creaturas distribuit perfectiones, quas cunctis hominibus gratias, quas hic minime concedit digne communicantibus, imo

& excellentia digniori. Quam mihi dederit voluntatem quę mortaliū na placeat oculis, quia Deus animam non decorat respectu diuine sue presentie? Quam excogitare posses amicitiam: quę talis apud homines habetur, quę non gaudet anima iusti in sacra Communione? Quales aliquis possidet vtiquam diuitias & beluam comparandos illis quos condigna preparatione accedentes non participant? Quę forniculo dari potest, quę resistit illi, quę Deus animam in SS. Sacramento corroborat: Omnes licet turpi proficiant vites & in eam insurgant, nec aguntur timore, nec socordia languent. Quam sapientiam insidit Deus, quod donum nature concessit rationali seu intelligenti quod non possidet homo hoc celesti coniugio reuerentis: Cum in illo totus tradatur i. l. i. Deo, qui venustas est, suauitas, amoenitas, refrigeratio pulchritudo diuinitis, thesaurus, fortitudo, sapientia, maiestas & omnipotentia, vnicuique verbo, nullum Deum possidet bonum, quod illi non tribuit, cui se totum communicat, quemadmodum in hoc SS. Sacramento. *Fecisti nos Deo nostro regnum & regnabimus super terram.*

Constituit Deus vt regnum suum illam animam cui se totaliter communicat, & hic, ubi sibi nihil reuerat, quod homini non tribuit, pater quod illum creet regnum suum: etenim regere Deum in aliquo non alio fit sine, quam vt illa pręclariora sua concedat bona: lucem quippe insuadet intellectui, quatenus supernaturali lumine fidei clarus illum cognoscat: voluntatem ardentius inflamat, vt eum seruientius diligit: Reges per experientiam dulcedinis quę pura gaudet in conscientia: eum sit ipsa calorum iudicium quę recipitur, peccata remittit: quę loquidem est institutum fuerit in remissionem peccatorum: rupturas consolidat, eum enim sit Sacramentum charitatis, illas supplet quę in amore erga Deum esse possunt, nostram corroborat infirmitatem: eum enim sit ipsum Dei fulcimentum, quandoquidem seipso se sustentente, reparatę nobis potest repiditatis pusillanimitatem superuenientis fulcimenti viribus quod nobis hic elargitur: & eum sit future glorię pignus, nobis ius ad illam tribuit: regnat itaque in nobis sua communicat nobis dona gratias, misericordias, personam, meritum, corpus, sanguinem, animam & vitam: quatenus dum illum habemus in cibum nostrum, eundem qua Deus vita fruamur. *Et qui manducauit me, viuet propter me.*

Et nobis quę inde commodi: *Regnabimus super terram.* Vt Reges in terra dominabimur, & quę

Apoc. 5. 10
V.
Quomodo dicitur regnum regnate.

Ps. 143. 15

VI.
Idē perpende in SS. Sacramento.

quid hoc tantum quandoquidem singuli, dum nobis totus tribuitur Deus verus & vniuersalis terra Rex in SS. Sacramento, in corpore suo complexuri sumus Regem: & sicut tertium Regem regnant in terra sub omnia hac attrahentes: ita similiter, ne fallar, nos tales Deus pronuntiat, nobis largiendo omnes suas gratias, dona & perfectiones, quandoquidem si rem penitus attendamus: ex eo quod totus nobis tradatur Deus, sequi videatur, quod omnia nobis concesserit: cum nihil simus dicturi, quod nobis nolit esse vtili atri. Suis nobis Angelos mittit custodes, Apostolos praedicatores, Doctores magistros, martyres nos confirmantes, confessarios a peccatis nos absoluentes, Sacerdotes nobis sequestros, sanguinem suum quo laetamur, carnem qua nutrimur, Sacramenta quibus viuere solemus, passionem suam, cruciatum & mortem, vt eam offeramus in nostrorum scelere remissionem: *Omnia vestra sunt* inquit Apost. *sive mors sive vita, sive mundus sive praesentia, sive futura, sive Paulus, sive Apollo, sive Cephas, omnia vestra sunt.* Extulit nos in Reges, dediditque vt in terra regnemus, ex eo quod in nobis regnet se nobis communicans, vnde constat, quod nobis vt propria assignaret omnia, cunctaque nobis deseruient. Duo Reges totum inter se mundum partiti sunt, Christus Dominus noster, & Satanus: differunt passionis, & intentionibus ac operibus dissentunt. Dæmon Rex ferus ac barbarus, cui nomen mors & perditio: cuius haec firma sunt vota & iudicia, quibus se perdat, cuius opera ad destruendum tenent, furandum & occidendum: auferit agique vt gratiam amittamus, & ius quo laetabamur, ad caeli gaudia, vita nobis percat spiritualis, charitas euanescat, pignus ipsius stellis pretiosius, dona dilapidemus Spiritus S. quorum singula cunctis praeponderant creaturis.

Hoc euidenter nobis constat in prodigio illo: omnem etenim illi consumpsit substantiam, quam paternis secum extulerat latibus, quem illis iam exutus crudeliter nimis excepit, passusque est fame inuenire. Vah Regem adeo immitem! Porro Christus Dominus noster Rex est oppellitis conditionibus commendabilis, & operibus diuersis laudabilis: cuius intentio nostram spectat salutem, cuius studium nobis vitam procurat perpetuam: cuius nomen est saluator, redemptor, & iactura nostrae damni que reparator: cuius opera sunt beneficia, diuinæ gratiae collatio, & in eadem consecratio, vt eo magis nobis ius ad aeternam gloriam asseratur; auget

in nobis charitatem, diuinis nos cumulat donis, tribuit quicquid habet, imo seipsum in singulos effundit: quia hæc communicatio consistit, in eo quod ipse in nobis regnet: unde nobis tribuit vitam quam in se complectitur: *Ego veni vt vitam habeant, & abundantius habeant.* Cum enim sit vita Dei concessa in SS. Sacramento, facit vt velut Dei viuamus: *Et qui manducat, me viuet propter me:* Dignitate ceteris creaturis eminentiori, eum velit omnia esse nobis propria.

§. 6. Quia SS. Sacramentum memoriale est Passionis Dominicae, totus Christus in illo omnibus & singulis datur: sicut Passio pro omnibus & singulis peracta fuit.

Multas ac preclaras adducit D. Tho. congruentias quibus probat SS. Sacramentum esse memoriale Dominicae Passionis, & eorum aliquibus probat quod consistat in eo quod homo per illud se Christo perfecte vniet, secundum quod perfectius particeps fit fructuum Passionis eius: *Eucharistia est Sacramentum Passionis Christi: pro vt homo perficitur in vnione ad 3. p. q. 73. Christum passum.* Vnde cum charitas vinculum sit, securitas nexuque perfectionis, & Sacramentum hoc Sacramentum sit charitatis, proculdubio maiori certitudine nos participes efficit Dominicae Passionis, cum per illud vniamur Christo multo perfectius quam per reliqua Sacramenta. Hoc concessio ex eo ipso quod videmus in Passione Domini, possumus cognoscere quantum in illo nobis Deus largiatur. Quinimo hæc principalior fuit ratio, ob quam Christus hoc SS. instituerit Sacramentum: vt nimirum memoriale legitimum relinqueret ineffabilis beneficii quod nobis per illam contulit, cum in illo plura consideremus ex eius Passione. Deinde Christus hoc idem precepit tempore institutionis illius: *Hæc quæsumque feceritis, in mei memoriam facietis.* Ex quo conclusit D. Paul. quod semper dum communicas memoriale, representatum ac demonstratum exhibeas mortis ac Passionis Domini: *Quotiescumque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis mortem Domini annuntiabitis.* Hæc omnia comprehendit D. Thom. his verbis: *O sacramentum consuetum in quo Christus sumitur, recollitur memoria Passionis eius.*

Non pauca eaque singularia continet Passio Christi mysteria, quorum primicerium hoc statuumus:

IX. Erros quoque negamus.

1. Cor. 3.

X. Deus & dæmon duo Reges sub contrarij.

tuimus : quod taliter illam ordinaverit ad omnium hominum salutem in communi, vt singulis in particulari profuerit, ac si pro illo solo Christus passus fuisset : effectus proprius hic est omnipotentia Dei, infinita sapientia, ac immense bonitatis : nec enim minorem singuli fructu ex illa hauserunt, ac omnes simul coniunctim.

Matt. 10. 41. Hoc Christus indicavit quando de morte sua locutus fuit : *Veni filius hominum dare animam suam redemptionem pro multis.* Locus hic non

culibet obuius est, sed illum exponit praesens argumentum : *Redemptio enim*, inquit, *pro multis.* Quid hoc Domine mihi? Numquid Passio tua ac mors omnibus erat profutura? Hoc nobis alle-

1. Cor. 15. ruit D. Paul. *Pro omnibus mortuus est Christus.*

Isai. 53. 6. Et Isai. longe ante dixerat: *Deus posuit in eo iniquitatem omnium nostrum* : pro omnibus peccatis nullo excepto. Si hoc ita sit, quomodo dicit Christus *Pro multis?* Ad huius enodationem SS.

Doctores multas praeserunt quaestiones Theologicas. Vnde dicunt aliqui significare, quod licet mortuus esset pro omnibus, & omnibus esset eius Passio profutura quantum ad sufficientiam, multis tamen tantum quoad efficaciam. Explicant alij quod terminus hic *Multis* in S. eloquio comprehendat terminum *Omnis*; & ita dicitur e uoluerit mortuus est pro omnibus: omnes hae expositiones doctae sunt & securae.

1. Cor. 15. Porro singulare quoddam honore mysticum ex D. August. scilicet *Pro multis* significare pro varijs, ac diuersis, quodq; pro singulis eorum tota Christi passio peracta fuerit : quia singulis ipsa profuit, ac si pro omnibus Christus mortuus fuisset. Dux exercitus generalis iacet multos sibi subesse milites Domine magna tibi necessaria est patientia, magna prudentia qua cum tam multis conuerseris eosque dirigas. An ergo omnes non gubernat? Vtique: verum illo verbo significat, vt ad regendam tantam varietatem conditionum, cuique se contemperando ac si sola esset, qua cum opereretur conuersari, eamque gubernare, maxima requiritur sapientia ac prudentia, qua singulorum se conformet conditionibus.

Eodem igitur modo Christus eminentiam exponit diuinae sapientiae in eo quod taliter SS. suam disposuit Passionem, quod cum esset pro varijs distinctisque peccatoribus : hoc enim significat *Pro multis*, tota tamen ita singulis profuerit, ac si pro vno tantum mortuus fuisset. Deinde haec eadem formula D. Paul. opponens redemptionem & obedientiam Christi, culpae & inobedientiae Adams, sic ait : *Per inobedientiam*

Rom. 5. 19.

vnius hominis, peccatores constituti sunt multi. Non quod omnes non fuerimus peccatores quia *Omnis in Adam peccauimus* : sed vt declaret, quod ex primo peccato, seu prima transgressione tanta varietas ac multitudo criminum ac peccatorum, vt in eorum singulis tantum ediderit stragem, ac si vnus tantum in Adam peccasset. Ita similiter Christus pro multis passus est quia mortuus est pro omnibus, qui varij erant & differentes peccatores, quibus singulis fructus mortis eius accersit, ac si pro illo vnico mortem pertulisset. Ea de causa omnis alij S. Ecclesia Passionem Domini vocat beatam & enim inter missarum solemnitas legitur : *Sub hoc memores Domine nos seruis tuis tam beatae Passionis.* Vt in aeternis Missae Collectis : *Filius tuus beatae Passionis nos reparas.* Beata? Vnde illa precor beatitudo? quoniam protypum ponitur summis miseriae, quae vnum pollet opprimit tot calumniae appetitum, tot ignominiae licentiam, totque cruciatibus expositum, quales Christus tolerabat. Porro dixeris illam infamiam & maledictam quandoquidem per illam implebitur illud Ap. stol. *Christus factus est pro nobis maledictum*: quod ita probat: *Quia scriptum est: Maledictus omnis, qui pendet a ligno.* Crux autem non nisi sentina habebatur & a quo doctus infertur.

Verum tamen proprie nomen illi assignat beatitudinis, ab ipsa quippe pendet omnis gloria & beatitudo sanctorum vel de causa effectum, etenim pro singulis eorum tolerata, totaque oblata pro debitorum eorum solutione perfecte potuit illos ab omni genere liberare calamitatum, atque in statum introducere beatitudinis. Appellavit D. Gregor. peccatum Adams : *Fuit culpa*, tantum qua occasio fuit, vt talem haberemus Redemptorem, qualem nos habuisse gaudemus, nempe filium Dei, si solus in hoc occasione tantib; bonis, quamuis in se mala esset, nos tamen illi conuenit felicitas, quanto magis beati dicitur Passio Domini, quae occasio tantum non est, sed causa vera omnis beatitudinis & gloriae Sanctorum tota oblata pro singulis quasi pro vnico cuiusque beatitudine tantum fuisset offerenda? Hinc alia proinde ratio, cur dicatur beata scilicet quia participat & includit in se virtutem Dei, illamque operatur ad modum formaeque beatitudinis. Illam autem, scribente Ap. stol. Deus ita perficit, vt *in Omnia in omnibus*, nam licet omnibus deum in communi, hoc ita sit vt licet cum differentia secundum cuiusque merita, sit tamen pro multis, vt modo

illi felicissimo: nam quemadmodum in illo se totum Deus communicat, sic & in SS. Sacramento nihil sibi reservat, quod homini non largiatur. Et sicut in celo Deus est *Omnia in omnibus*: Ita hic effici possumus de Christo, ipsum esse omnia in omnibus, cum nullum sit bonum, à cuius consecutione possit homo in hoc caelesti excludi, communi: & sicut Christus ita passus est, ac si pro me unico passus fuisset, totumque sanguinem suum effudisset: ita similiter se tradit homini, corpus suum, animam & divinitatem, totumque sanguinem suum pretiosum, ac si singulis dedisset: si namque Christus Dominus voluisset tui solius gratia instituire SS. Sacramento, non tibi plura dedisset, quam modo tribuit, nec te fetuentius amasset, nec viciniores habuisset ut tibi sauceret, nec oculis suis proximiores quam modo sis: etenim se totum tibi portigaret, nihil habet quod tibi vltius configaret. Et eo modo quo Passione Christi in vitam Dei restitumur, nempe spirituale, quam per peccatum amisimus: ita quoque Christus nobis hic caelestem suam communicat, quæ cum vita sit Dei, etiam eandem in nobis complectimur: *Et qui manducat me vivet propter me.*

§. 7. Constringit se Deus in SS. Sacramento venire in pane arcto. & pluvia brevi secundum Isaiam, quo amissam per peccatum vitam Dei nobis restituet.

Pavidit vates Evangelicus lacrymas ac moerorem quem excitare poterat hominibus ruina ex peccato proveniens: cum illos gemma speliasset, qua in rebus spiritualibus possidere non poterant presiosorem, hanc autem esse dicimus gratæ vitam, est enim vita Dei per participationem quæ in hoc genere non inferioris est dignitatis quam in natura vita naturalis: bonum hæc est quod homines cæteris omnibus præponunt & cuius iacturam etiam à longè præcisam lacrymis deplorant irremediabilibus. ut autem lacrymas abstergetet quas hominibus causare posset privatio vitæ gratæ, incipit Propheta verbis demulcere eos consolatorijs, nova quædam proferens gratissima: *Pluram nequaquam plorabis, miserem miserabitur tui*: verba hæc magnitudinem extollunt consolationis & multam Dei erga nos testantur misericordiam, *Ad vocem clamoris tui statim et*

audieris, respondebit tibi. Hoc scito, in tibi videri, lætaberis Deum, ut quam primum petitionis tue vox insonuerit tibi sit responsurus, nec simpliciter, sed hoc quod postulas solamen præstaturus: hoc enim est respondere Dei et aliam expellimus: & qualiter fiet hæc consolatio? Et qua ratione leuimè hoc malorum quæ patimur siue vitæ gratæ concedetur? *Et dabit tibi Dominus panem arctum & aquam brevem, & non faciet auolare à te ultra desiderium tuum.*

Leuamentum & malorum nostrorum subidium in eo consistit quod Deus nos hoc concedit: datur panem arctum & aquam brevem seu modicam. An in hoc summa nostra futura felicitas? Vtique: quia hunc maxima bonorum sequitur præabundantia: *Et erunt oculi tui videntes præceptum domini & dabitur pluvia seminibus tuis abundantius segetibus manentibus super terram, & passis terræ erit ubertus, & pinguis.* Sermo hic est de SS. Sacramento: panis etenim est. Christo ipso testatur: *Ego sum panis vivens qui de celo descendi.* Quinimo ad litteram de illo locutus ait: *Hic est panis qui de celo descendit.* Dicitur ergo panis quia sustentat & nutrit: quia sicut se Christus tradit in illo per modum cibi sui proprium est vitam naturalem conferre: ita & huius proprium est Sacramento vitam gratæ spirituales conferre quam recepimus in Baptismo. Hac ratione D. Thom. D. 2. q. 7. probat convenientiam ob quam Christus hoc SS. instituit: *Sicut ad vitam spirituales oportet esse baptismum qui est spirituales generati, & confirmationem qua est spirituales augmentum, ita oportet esse Sacramentum Eucharistia quod est spirituales alimentum.* Rationes hæc producuntur ex illo quod in vita naturali corpore expectatur, in qua necesse est ut præcedat generatio, nutritio per quam homo vitam recipit corporalem, & augmentum eiusdem per quod periclitum & aliud alimentum per quod conferatur. Est igitur SS. Sacramentum quod vitam conferat spirituales, & propter hoc vocatur à Propheta panis.

Dicitur quoque aqua quia animam à foribus abluat peccatorum, cum tenuis peccatorum sit etiam eiusdem operatio. Et aqua brevis, & panis arctus, partim quia in illo Deus omnia sua comprehendit mirabilia. *Memoriam scilicet mirabilium suorum,* compendium quoddam compositum prodigiorum suorum: ut solemus dicere, brevis quoddam memoriale compositum SS. omnium eorumque virtutum ac signorum in brevis quædam ac summa, quam instituit, solemnitate. Partim quia se Deus hic quasi coarctavit quantum potuit. Hoc Osee indicavit: *Deficiam*

tem plane beatam! O bonum quo nullum eminentius, videre te oculis tuis presentem præceptorem tuum! Quis est iste præceptor? Christus Dei filius primogenitus æternitatis: *Ducem ac præceptorem genibus d. d. te.* Quinimo hanc Christum sui probavit in discipulis nuncupationem: *Vos vobis me magister & Domine, & bene dicitis: sum etenim.* Huc usque nemo magistrum hunc viderat: huius quippe desiderio tenebatur veteres illi Patres, *Abraham exultavit ut videret diem meum.* Nunc autem illum oculis nostris conspiciunt: qua propter hæc summa dotatione felicitate lacrymas nostras abstergamus. *Beati oculi qui vident qua vos videtis &c. Dico enim vobis quod multi Reges & Prophetae voluerunt videre qua vos videtis & non viderunt.*

Joan. 13.

Joan. 8. 5

Luc. 10. 23

27

Isai. 25. 9

IX.

Quæ sit pluvia brevis.

X.

Nos pluviam habemus copiosam.

Insuper Vates Isaías celestis huius memor conuiuij à Deo in monte Ecclesiæ suæ præparandi, postquam declaraturus nobis quod Deus in cibum daturus esset totam Diuinitatis suæ pinguedinem, dixerat conuiuium futurum pinguium & mellillatorum, subiungit, quod in ipso die huius conuiuij, nobis velut indice digito sit signaturus, quod in illo sit Deus noster: *Es dicit in illa die: ecce Dominus Deus noster iste.* Et Quis iste sub his latens accidentibus? Dominus Deus noster: an hic sistant bona nobis ab ipso præstata? Minime, respondet Propheta: hinc enim pluvia descendet fertilissima, nedum tibi sed toti tuæ generationi ac posteris, pluvia inquam bonorum gratiæ copiosissima. *Et dabitur pluuia semini tuo, ubicumque seminaueris in terra.* Bona gratiæ tibi velut impetus pluviarum obuenient. Olim emittebat illam Deus breuem admodum & limitatam; offerebant antiquitus tot sacrificia, tot holocausta, vitulorum, agnorum, vaccarum, columbarum, turturum aliorumque animalium, concubebant Ierosalem in templum: & nihilominus patcam supra modum hanc illis pluuiam effundebat. Nunc autem ecce quam copiose pluvia descendat gratiæ, in qualibet parte, qualibet via progressus fueris, maxima inuenies illâ abundantia. Si matrimonij Sacramentum tibi gratiam infundet, si Sacerdotio iniciari desideres, ecce ordinis Sacramentum gratiæ causâ, si eiusdem optes augmentum, ecce confirmationis Sacramentum, si perditâ per peccatum studeas resarcire, ecce poenitentia Sacramentum. Extrema similiter vincit gratiam confert, quando tibi iam ad vltimam tenenti lineam subuenit cum illâ Mater Ecclesia, quatenus reliquias tibi peccatorum aufert, quæ toto vitæ tuo decursu posses commisit

se, & commissa confessoria non sperasti in Sacramento poenitentia, vel per ignorantiam non nesciebas illa fuisse peccata mortalia, vel obliuione naturali, qua nunquam eorum facti recordaris: de quo alias: an non igitur copiose Dei gratia ministratur?

Vltimo tandem se Deus maxime profulum & liberalem ostendit in SS. Sacramento: *Et panis frugum terra erit vberissimus & pinguis.* Hic tribuitur gratia & tanti quidem messe facienda ut ipsamet eius detur origo, nempe Christus Dominus in alimentum vitæ spiritualis. Panis pinguis, quia in eo omne Dei bonum conceditur, & bonum hominis, Diuinitas & humanitas Christus: Et sicut illi Pater æternus esse suum Dominum est per communicans, vitam que Dei, ut viuat illam que ut propriam possideat: ita similiter ut nos eadem vita viuamus, nec non per illam recuperemus perditam gratiæ vitam, hæc omnia nobis in hoc SS. Sacramento communicantur: sic enim Christus nobis asseruit: *Sicut misit me vitam Pater & ego vivo propter Patrem, & qui mandauit me, vitam propter me.* Hoc dato habemus quo vitam solemus calamitatem, nostrasque terreamus lacrymas: quandoquidem hoc pane ætæ & aqua breui Deum possideamus ita contractam & coarctatam & se nobis tribuat in alimentum sub cibo panis, ut ita eius vita potiamur.

§. 8. Perfekte nos Deus commutat ea vita quam nobis confert in SS. Sacramento, non minus quam olim Ægyptum, illam ingrediens in nube leui.

Filius præcipuus instituti SS. Sacramenti ille fuit quem ipse Christus nobis declarat, scilicet. ut vitam nobis daret quam illi Pater tribuerat nempe vitam Dei, vitam gratiæ & nobis supernaturalem, illi vero naturalem. *Sicut me misit vitam Pater & ego vivo propter Patrem, & qui mandauit me, vitam propter me.* Nemo factum aliquid aggressus heroicum & insignia nisi finem aliquem sibi præfigat particularem per cuius intuitu se operi accingit. Axioma est Philosophis indubitatum quod dictio hæc. *Propter causam* indicet finalem quæ moueat, efficiat ut eius intuitu operetur: & cum hoc opus sitque Deus nullum edidit aut grauius aut indignius, in quo omnipotentia suæ dedit testimonium: *Fecit potentia in brachio suo: brachium Dei fuit Verbum diuinum: etenim: Omnia per ipsum facta sunt: & ita cum opus sit in quo extencum declarata*

rios: metus enim quo fugient Assyrios, attoni os illos reddet, suspensos & quasi impotentes ut suis se iuvent consilij: quam ubi omni destituti subsidio, ad ultimum Regni sui eorum eversionem. Hic sensus est historialis & huic loco communis.

VII. Et in yllie de Incarnatione.

Porto Iohannis noster Cardin. Hugo de Sancto Caro in sensu mystico hoc explicat de Incarnatione, in qua ascendit Deus super nubem leuem humanitatis, carnem assumens ab omni gravitate peccati liberam, & natus de illibata Virgine Maria descendit in Aegyptum id est in mundum: dicitur, ascendit super hanc nubem leuem carnis sue, quia in omnibus subiecta erat hanc regimini patris superioris, vel quia eadem caro & humanitas qua velut nube levi suam abscondit Divinitatem cum illo patet in caelum ascendit? *Qui ponit nubem ascensum suum.* Et quid fiet? *Et mouebuntur simulachra Aegypti:* dum etenim Christus ingressus est hunc mundum collapsa sunt omnia idola, & omnia demonum oracula obmutuerunt, ingressu eius finem accepit idololatria: inde etiam tres Reges magi instructi oraculo Balaam intellexerunt natum in mundo filium Dei qui magicam omnem artem esset eversurus: atque in huius signum accurrerunt in Bethleem natum puerum & Deum adoraturi.

VIII. In o & de SS. Sacramento.

Porto hanc allegoriam extendentes iuxta praedicta Sci. SS. Sacramentum esse quandam extensionem mysterij Incarnationis, aliter fas est etiam de eo locum huic intelligi. Ascendit igitur in illo Christus super nubem leuem accidentium panis & vini: nubes congrue dicuntur: hanc enim nubes opposita soli lucis eius impedit radios, ne ad oculos nostros perveniant, estque in illa totus sol velut absconditus: ita sub velo ac nube specterium Sacramentalium latet Christus velut occultus, & absconditum corpus eius, anima & Divinitas, quandoquidem oculis nostris nihil praeter accidentia pateat: inmet d. m. Ascendit ergo Christus in illis velut super nubem leuem: quia tanta est huius mysterij sublimitas, ut intellectum praeteruolet spiritus Angelici. *Ascendit super Cherubim & volavit.* Nullus erga creatus intellectus modum capit ineffabilem, quo Deus sub illis occultatur speciebus nisi hunc illi fides explicet. Similiter effari licet quod ascendat quia in rei veritate opus hoc amoris ita ascendit, atque potentiam suam in caelum exerit, ut Deus non possit ulterius, atque ascendendo in hac nube subleuet in hoc SS. Sacra-

137. 11.

mento quando illum recipit: *Descendit in Aegyptum* descendit, quia magis inferius descendere non potest humiliatio Dei, quam cum descendit in peccatum tale quale tuum est & meum: descendere enim ut habet figuram sedem in loco ab eo execrabili qualis hic est, summum est humilitas Dei fastidium: *Descendit in Aegyptum* quoniam etenim turpius confusiois Aegypti quam cotinum chymicis, inueniuntur, fraudibus & machinationibus plenissimum.

Et quid inde nobis commodi? Quod tunc II. summo usque deorsum commouatur: *Ascendit* hunc enim locum nobis Deus ut am commouet: hanc enim totam nostram commouet: si namque vita eius fuerat hominis terreni, affectibus carnis & sanguinis dediti: cum illum receperit, vita est hominis Divini Dionisque clari conditionibus, clarior qui bona tantum desiderat Dei, cuius & ducitur inspirationibus: & sicut vita praecipuum est in homine, ita dum hanc mutatur, totus mutatur homo, ut iam nulla sint in eo hominis reliqua, sed Dei cogitationes, Dei amor, Dei verba, & quidquid in illo est Deum redoleat. *Et mouebuntur simulachra Aegypti:* nam sicut Christo intrante in hunc mundum cuncta cotuerunt Idola: dum Christus sub his speciebus cor tuum ingreditur, omnia oportet ut cordis tui simulachra collabescant.

Huic alter respondet eiusdem Prophetae Is. I. eius ubi similiter locutus de SS. Sacramento sub simbolo panis illius arcti & aquae breuis (ut supra meminimus) sic ait. *Et contemnabitis Iemina Ispis sculptilium argenti tui, & vestimentum cyathis auris tui.* Quisne Idolum in corde suo fouet & adorat: quid enim aliud esse iudicis aurium Cetero hominis auari & cupidi diuinarum, nisi sculptilium, quod erigit, in eis reueretur, & adorat tanta supplex humilitate, ac si Deus suus esset: quantum quidem miser ille suum. in eo faciat suam vitam. *Leno carnis* vel scriptibus immeritum, quod simulachrum alterius fuit in corde suo erexit, sic ut immemor Dei eiusque legis transgressor, eius gratia labatur in Idolatriam: Quomodo si res in se discitur, dicit quoniam illi confirmauerit quod eam adoret, quo amorem suum quo illi affectus, testaretur. Honoris dignitatem inuenit ut Deum suum, simulachrum est quod in corde suo veneratur: quandoquidem ad illam aspirans nec sibi parcat, & quidquid cogitat, agit & loquitur eo dirigatur qualiter ad eam sit ascendurus, licet a tergo rejiciat quidquid illi Deus Diuinus suus & humanus praecipit.

pit legibus. Quid plura? Quisque manum suam in sinum contrahat, & in tallar hoc inueniet, quod cum cor eius debet templum Dei vinum, factum sit habitaculum & spelunca demoniorum.

XL. Cuncta hæc idola necesse est vt infringantur & euertantur, dum Deus hac nube leuatus cor ingreditur: nam dum illi ingressum in se perauit: illum recipiens sub illa nube contactum totus homo immutabitur, atque de terra tenebrosa peccatorum in ciuitatem mutabitur solis, splendoribus Diuinis & supernaturalibus virtutum illustrissimam: *Ciuitas solis vocabitur*: & quemadmodum in ciuitate cui sol præfidel, quicquid in illa est, totum rutilat lucidum clarum & venustum: ita similiter anima ad cuius pectus dicitur Christus sacramentatus quicquid habuerit, claritate splendebit mirifica: quia in illa splendor clarificet augmentum gratiæ, qua dirabitur secum habens eius originem: pulchritudine splendore radijque gratia erit: donamque Spiritus S. quibus adornabitur efficiens vt quicquid in illa est, vt tale respiciat: ita vt procul reiectis canis ac sanguinis idolis, & terrenorum abdicatis affectibus tota in Deum sit transformada intellectus Diuina luce collustrabitur ad clarioris de Deo eiusque mysterijs cognitionem, voluntas in eius amore marlescet feruentius, memoria studijs occupabitur diligentius pro beneficijs receptis, dum illi Deus vitæ suam concedit: vitæ per illam viuens, appareat non modo terrenus, humanus & carnalis, sed celestis, sed Diuinus, sed spiritalis.

§. 9. *Vt nos Deus reducat ad vitam quam in illo vinebamus antequam nos creasset, se nobis præbet in cibum in SS. Sacramento, suam nobis communicans.*

Modernus quidem auctor satis acute interpretatur verba illa D. Petri quibus Christi professus est Diuinitatem cum qua Pater æterni sibi vitam communicauerat per actum æternæ generationis, quo per hoc declarat ipsum esse vere filium Dei, cui proprium est procedere à principio viuenti, vnto illique conuncto se eundem vitam quam illi communicat, per quam constituitur viuens vt ipse Pater à quo generatur. *Tu es Christus filius Dei viui*: dicens filium Dei vni significare voluit, ex mente huius auctoris, quod vitam haberet à Patre suo viuente

te: filius Dei viui id est habens vitam à Patre viuente: atque in confirmationem huius expositionis quam tenet literalem adducit hunc locum D. Ioan. *Sicut Pater habet vitam à seipso, sic dedit & filio habere vitam à Patre*. Itaque ipsa vita Patris sui ea est quam habet Christus Dominus noster, in quantum est filius eius verus & naturalis.

Porro infinita Dei misericordia quæ nostram attendit miseriam, vt videt nos vitam destitutos quam in Deo habueramus antequam nos crearet nobis (nam cum creasset nos in statu iustitiæ originali, parentes nostros, secundum certiorum opinionem, nullo posito impedimento vitæ quam tribuit illis infuderat habitu & respiratione: *Formauit igitur Dominus Deus hominem de limo terra, & inspirauit in faciem eius spiritum vitam*: liquido constat quæ illam in eis conseruauerit) eo quod peccatum nos vitam priuauerat: continuo de remedio cogitauit & determinauit vt illam recuperarem, nec per alium inferiorem quam ipsum Deum, qui fuit Verbum Dei, filius eius uirgenitus, qui vitam habens à Patre suo vt propria, dec reuit Pater vt in mundum ueniret factus homo, vt nos ex illa participarem in remedium uenit & repationem vitæ nostræ perditæ: eo fine Christus descendit in mundum: *Ego ueni ut vitam habeant, & abundantius habent*. Factus est homo & in illa ineffabili unione hominis cum Deo, communicauit Christus illi homini vitam quam à Patre suo acceperat: atque per hoc medio reuerfa est vita Dei ad naturam humanam cui Deus uniebatur.

Verumtamen cum cæteris hæc non tribueretur: quia hæc unio hypostatica singulis hominibus non fuit concessa: decreuit medium aliud præstantissimum quo omnes hanc eandem assequerentur vitam per unione cum singulis, idque contigit dum Christus sub speciebus cibi maneret in SS. Sacramento: vt ita dum singulum eo modo incorporant, quo cibus comediti incorporatur, per hanc incorporationem, eandem Dei vitam accipiant, quam natura illa humana Christi habebat ex unione hypostatica: *Vitam habent*. Hoc medio necessitati subuenit quam patiebamur & vitæ prospexit quæ nobis deerat: fuit itaque Christus Dominus medius, quo restituti sumus vitæ quæ per peccatum amiseramus: cum enim ita esset quod procedere de Deo, quod quidē illam habebamus ex eius intimitate qua hactenus & respiratione prodijt qua Deus illa prima nostris parentibus infudit: alius præter Deum

III. Hanc vitam perditam, ut nos ex illa participarem in remedium uenit & repationem vitæ nostræ perditæ: eo fine Christus descendit in mundum: *Ego ueni ut vitam habeant, & abundantius habent*. Factus est homo & in illa ineffabili unione hominis cum Deo, communicauit Christus illi homini vitam quam à Patre suo acceperat: atque per hoc medio reuerfa est vita Dei ad naturam humanam cui Deus uniebatur.

IV. Non singulari nature Christi sed nobis singulis.

hanc eandem non poterat largiri vitam : atque in eum finem Christus venit. Divinis his adinventiombus, quatenus velut eo medio illam a Patre suo haberemus.

§ V. Similitudine hoc beneficium explicatur.

Gravi subiacet calamitati respublica, & extrema laborat necessitate, dum frumentum non habet conveniens ac necessarium vitæ humanæ conferenda: unde cogitur aliunde sibi illud acquirere, semperque sollicita viam ne debita illi prouiso deficiat. Quod si subsidium ac vitæ vicualia mari debeant aduehi, calamitas illi duplicat & increfcit sollicitudo: quia licet iam sufficiens habeat, & de pretio cõuenierit, imo soluerit, grauioribus subiacet fortunæ calibus: etenim licet mari illam iam commiserit vt ad terram propriam deuehatur, eminentiori exponitur periculo petendæ, vacillatque manibus redeundi. Tam fluctus marisque tempestates eminantur interitum: iam vix decumant nauim impetu oppugnant vehemenitissimo, inuertunt, lacerant, cunctaque in abyssum demergunt vt nihil illi superstit, & si quando hoc exeat periculum, in aliud incidit non minus timendum, nempe quo formidat ne pyrata mare percurrens prædæ cupidus, illi aggrediatur manique fortis sibi conquirat, cuncta depredetur, nauim abducit percatque fame respublica, non toleranda certe hæc est ei calamitas, qui his lubia et miser infortunij. Attamen quantum illi prestaret beneficium, quantaque foret eius erga illum misericordia, qui hoc illi frumentum tutum asfereret & ab omnibus exemptum periculis in patrie illius portum adduceret. Nemo verbis hoc illi præstitum posset explicare beneficium.

¶ VI. Applicatur.

Homo in creatione sua vitam habuit Dei, illam perdidit per peccatū, nec per se ipsam recuperare poterat: quia in tota natura creata nulla huic restaurantæ sufficientia erat: mentis: grauiissima profecto necessitate langueret genus humanum & iam dum ex Dei misericordia via illi aperitur, qua posset illam obrinere, nempe dante illi filium suum vnigenitum hominem factum, in aliud incidit non minus periculum: nimirum quod pyrata diabolus omnimode commaturus esset ne descenderet ad nos, quod satis manifeste patet in ijs omnibus medijs quibus vsus est ne Christus finem hunc ita nobis commodum assequeretur, & cum vitam humanam nobis tutam reddat alimentum cibi vt vita hæc nobis confirmaretur qua maxime indigebamus, statuit vt Christus illam assecuraret sub specie

cibi; & ita voluit vt veniret in mundum velut per canales deducta ab æterno Patre in medium Ecclesiæ Catholicæ, eo modo vt nemini posset deficere, quam nec tempestates, nec turbantes pelagi huius mundi possent demergere, idcirco remansit Christus in SS. Sacramento vt eandem vitam quam a Patre æterno accepit per actum eius æternæ generationis, singuli consequerentur homines per refectionem S. Communionis.

Olim Holofernes euerfurus urbem Bethulæ, dum eius studeat circumvallationi, modoque inquit intentioni suæ maxime conuersus, adierit illis aquam haurientes ex vicinis vrbis fontibus, quam si illis adimeret, omnem illi spem salutis abiret: hoc igitur egit, inerti iussu aquæ ductum illosum, quo cives in tantis compulsi angustias vt iam se inter mortuos annuerent, & nisi fossas prodigisset, mulier illa virago & sanctissima Iudith, præxi illa sane casti illos defensura, caput Holoferni amputator, nemo dubitat quin de eorum salute vitæ actum fuisse illa itaque vitam civium conseruauit, illa maximum oppidanis prestet beneficium, ab illo capiens manifestissimo periculo, ruinam clarè inque vrbis integram illi restituens, & quasi in eam illis inspirans vitam, cuius iam omnes spem abiecerant.

Infudit Deus hominibus vitam suam per canales Adam & Eua: nam inspirans primo parenti nostro in formatione illius luti ex quo illum produxit, propriam illi vitam communicat: hoc enim significatur dum dicitur inspirale in faciem eius: respiratio namque ex istis procedit visceribus, & redoleat illud quod in stomacho latet, ita vt ex illa prodeat: quasi exhalando id quod in stomacho habes: & cum quodam in Deo est vita sit, haquet quod educenda respiratio id quod in illo est, vitam esse oportet. Et ita vitam Dei accepimus per creationem primi Parentis, inde nobis quasi per canales dimanant. Studeuit diabolus vt pyrata feroctissimus illam nobis depredari, vires exeruit, egitque vt tubos illos effringeret, quibus nobis velut ab ipso Deo deducta profluerebat, euerit illos, & de cardinibus suis per peccatum euulsit: unde nobis omnibus vitam abstulit. Per canales illos Deus nobis infundebat aquam iustitiae originalis, resignationis & subiectionem patris inferioris rationi, & alia Divina atque supernaturalia dona illi statim perfectissime propria: Vnde hæc dissoluta sunt, nos quoque donis illis

bonitque spoliatum sumus, & nominatum viã illã, quam Deus nobis per illos communicasset, si in rectitudine sua illi permansissent, & ita quasi impossibile fuit illis ea nobis restituere: quandoquidem velut mortui iacebamus in ordine ad vitam gratiæ & iustitiã originalem, Quod igitur tanto maiõ remedium? ut tubus quidam statueretur, quo nobis hæc vita communicetor eo modo, vt quantumlibet conetur diabolus eamque studeat deprædari, impedire non possit quo minus ad nos defluat, illam que possideamus, nec vires illi sint quo tubum hunc aut effringat aut evertat.

Hic est Christus Dominus noster: sic enim ait: *Ego v. ni vi vitam habeant & abundantius habeant.* Recipiat canalis hic totam vitam à Patre, nec aliquid ex illa ei desit, eamque communicet nature in qua se hominibus manifestat, vt homo, atque opera talis exerceat, vt ita illam integram habens in se possit communicando hæc ipsam naturam in cibo & victu, eandem vitam communicare ipsam recipienti. Hoc agit Christus in SS. Sacramento: est enim propria eius caro sanguisque pretiosus sub his latens speciebus: *Caro mea vere est cibus & sanguis meus vere est potus.* Et eum caro sit & sanguis habens Dei vitam, incorporatus recipienti, iudubie hanc illi vitam communicabit, quod his verbis declarat: *Sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem, & qui manducant me vivit propter me.*

IX. Claustra nobis vitæ trahunt quã à Patre accipit.

X.

34 D. August. pro more suo eleganter prosequitur hoc argumentum: *Humana caro* (inquit) *quã Christus erat peccato obnoxia, & ideo mortua, carni eius* *manducata* (loquitur de carne Christi) *& incorporata* (numquam cum illa esset) *vini de spiritu eius, sicut vini corpus de spiritu suo.* Attendere quid anima in corpore operetur: etenim vitam illi tribuit quando illi vivitur: hoc idem ergo operatur mundissima ac purissima caro Christi in animam licet nostra ex infirmitate peccati mortua sit quoad vitam Dei: nihilominus dum nostræ carni vivit illique incorporatur, vivumque fit cum illa, ex eo quod illam comedens illi vivatur & incorporatetur velut cibus comedenti, eadem vita vivit quam illa possidet, atque per eam vitam recuperat bonam & æternam, quam per peccatum perdidit. Idem confirmat D. Cyril. Alexand. exponens quod si cum Christo vivamur velut palmes vitæ, certissime vitæ eius sumus participaturi, sicut & palmes vitæ excipit vitis cui copulatur: *Quis enim dis-*

bitavit (inquit ille) *Christum etiam sic vitam esse, nos vero palmes, qui vitam inde nobis acquiritur?* Cumque ita sit hanc vitam cum Christo fieri in SS. Sacramento, manifestum est vitæ dicendum in ipso vitam eius acquiritur, quæ cum tur, nos fit vita Dei, vitæ est æterna, vitæ bona, nec talis vero pal- qualis erit hæc communis catio sed abundantius: *ma: Et vi abundantius habeant.* Abundans vita in bonitate & æternitate ea est quam hic nobis communicat in subditum extremis nostras calamitatibus opportunum: quia vita nostra in duobus erat valde deficiens: vitæ brevis: *Brevi vivemus tempore* & omni privata bonitate, & omni repleta iniquitate: *Repletur malis miseris*, ait patientiæ speculum Iob, de vita hominis. Veni igitur ego, inquit Christus vt hominis vitam obtineam in seipsis bonam & æternam, nec necesse sit eam ab alijs emendicare: ad hoc recipit in se ipso vitam à Patre, hæc autem æterna est & bona, eo modo quo illam Pater in se possidet: & ita receptam in se nobis illam communicat: vt illam ab ipso recipiamus, eo modo quo illam ipse à Patre acquisit: *Qui manducat me vivit propter me.*

Hunc effectum esse dicimus SS. Sacramenti, quo transimus ad vitam Dei in quo melius quã in nobis ipsis vivamus. Eramus in Deo antequam nos crearet, iuxta modum illum omnino sublimem eminentiæ eius ita Theologi: vnde in ipso excellentiam habebamus Iesum: illius vitæ: *Quod factum est in ipso, vita erat.* creavit nos statumque in propria essentia, sed semper cum aliqua illius vitæ communicatione: iacturam eius nobis peccatum intulit: nunc autem Christus in hoc Divino conuiuio postulat, vt iam creati ac redempti, pretioso eius sanguine ad eandem Dei vitam reuertamur, quam ante creationem in ipso possidebamus: *Et qui manducat me vivit propter me:* eum enim esca sit, Dei vitam in se complectens, evidens est quod illam comedenti vita communicetur: cum proprium sit esca, pascenti proprios humores & qualitates communicare: eumque cibus sit quo Deus continetur, vitam nobis tribuit Dei, atque vt vita vivamus cælesti, quali in cælo beati perfruiuntur.

XI. Vita vivere Dei, effectus est SS. Sacramenti.

§. 10. 88. Sacramentum Lac est rationale & sine dolo, quod D. Petrus hortatur nos desiderare, ut vita viuamus rationali qua Deus vivit.

63 35

AD inestimabilem dignitate iuxta D. Th. testimonium extollunt hominem beneficia quibus Deus illum effecit Christianum suumque per gratiam filium: *Immensa Divina largitatis beneficia exhibita populo Christiano, inestimabilem ei conferunt dignitatem* quia eo ipso, quo creat illum filium suum certo quodam modo tenetur illi Deus almeiurum concedere dignitatis conforme ad quam illum promovit: omnium autem suprema ad quam homo poterat aspirare ea erat ut esset Filius Dei. Ut enim filij stemma sequuntur & inclutam Patris progeniem, Deus autem nobilitate cunctos supercedat, liquet quod illius ad supremum nobilitatis gradum extulerit. Summum ac maximum vocavit hoc donum D. Petrus Apost. utque declararet ceteris hoc solum prevalere. Dei donis, dixit in plurali maxima & pretiosa ea esse quae per Christum nobis collata gloriamur: *Per quem maxima & pretiosa promissa donavit.* Si quaeras, in quo huius doni magnitudo consistat, respondeat: *Divina sumus consortes natura.* An ergo consortes nos facere Divinae suae naturae pretiosius donum est, quam nos creare filios suos secundum quod filius Patris parturipat naturam? Si igitur unum est tantum donum, qua ratione in plurali dicit maxima & pretiosa? Ratio est, quia iam excellens est hoc donum ut dum a Deo homini conceditur, compendium illi tradatur donorum omnium dari possibilem: & ita declarat hoc in plurali, quo capiamus hoc summum esse dignitatis culmen, ad quod cum, creans filium suum per gratiam, poterat promovere. Si iam excellens igitur & alta sit ea dignitas, ad quam nos extulit, titulo potitur homo iustitiae, quo a Deo postulet alimentum, aequalis perfectionis & dignitatis cum statu illo ad quem iam est promotus: cumque sit iam participative & per gratiam Deus, non inferius esse debet alimentum, & ita habere debet in se vitam Dei: ut eo modo se conferret in illa vita quam illi tribuit, vita nempe Dei, dum illum in filium suum assumit. Rationem hanc alias prosecuti sumus dum ageimus de consociatione

tate mensa cum dignitate ad quam iam illius ascendit.

Nemo negat quin Pater filio vitam suam communicet, & eam quam habet filius, a Patre participaverit. Si Deus igitur nos assumat ut filios suos, sequi nostrum declarat Patrem, clarissimum est quod nos vita sua participes efficiat: & ita vitam Dei nobis tribuat. Si igitur vitam Dei per alio quam ipso Deo conferent, vitam nostram sustentemus, oportet ut etiam alimentum tribuat quod in se vitam eiusdem Dei complectatur. Haec nobis tribuitur in SS. Sacramento, in quo Christus nobis vitam largitur quam a Patre accepit: *Et qui manducavit me vivet propter me.* Concinne dicit hoc D. Petrus in epistola sua prima Canonica, ubi secundum expositionem D. Tho. & annotationem D. Tho. dicitur non videntes credimus, credentes autem exultamus letitia inenarrabili. In possibile est homini mentali in hac vita videre Deum: *Namque videtur homo & videt.* Quocirca dicit Apost. quod Christum in propria specie non intueret, sed sacramentatum, quem oculis fidei sub illis cognoscimus accidentibus, sub illa credimus laeta Deum qui communicantibus vitam suam infundat & cum tali suam vitam, gaudium non caput ineffabile & voluptas demittet interprecabilis: idcirco addit quod is illum credere, nolque est credere Christi verbis fidei adhibere verissime nobis affirmantis sub speciebus cibi atque potus, carnem suam & sanguinem se nobis praebere cum tota sua Divinitate & omnipotentia: *Caro mensura est cibi & sanguis mensura est potus: causa sit nobis ineffabilis gaudij etenim exponi non potest quanta suavitate ac gustu nos Divinum hoc rectet communit, hoc fide sumptum in cuius solemnitate Ecclesia signa dat letitiae manifestiora, quibus delectat illam, quam in illis adfert consideratis qua pendit festis illis honorem celsum spolio suo Christo Domino prius perditum.*

Quando reus falsis testibus condemnatus ignominiose & probrois acclamationibus ad locum deducitur supplicij; honor eius non levi ter laeditur, usque dum rei veritas innotescat: porro cum primum mendacium patet hostibus illius, fama illi restituitur gloriose ac honorificis omnium acclamationibus, & per ipsas plebes summo deducitur honore, per quas merito dedecore profectus prius trahatur; hic auctoritas qua nulla maior, amicorum eius gloria

I. Maximū Dei donū est, ut simus filij Dei.

ad Pet. 1. 4.

II. His competit aequale nutrimentum.

dum (ponit & latria filiorum, cum euidenter iam constet de iniustitia praeteritae ignominiae & iustitia honoris iam restituti. Quando seniori illi malevoli iniuste in crimen adulterij vocarunt Susannam, quorum iniqua accusatione commissa iam mortis reatrahatur, quam gratiter parentes eius iniqua haec affixit sententia, quae in summam eius cessit ignominiam. Veruntamen quando Deus illorum iniquum detexit scelus, famamque illi restitit iniuste ablatam, quis explicet quanto fuerint parentes eius gaudio delibuti, quantoque honoris eius triumphum solemnitate celebrant.

Inique supramodum contra Christum egerunt Iudaei falsi aduersus testes: *Insupererunt in me testes iniqui, ita soam hanc mouerunt accusationem: Cum multis falsi testes accessissent.*

Perversa haec armati infortatione non toleranda infamant eum ignominia, mortis profertur sententia, tollerent supplicium ut vir malefactor & omnium nequissimus: *Cum iniqui reputatus est.* Tanto sententiam dedere core exequi sunt, tamque molestis eum vexarunt iniurijs, ut omnino illum deformarint & vix quis eum agnosceret: ita fatum Iudas: *Unde nec reputauimus eum.* Quae

intimos eius obrueat poterat tristitia, dum tam infami eum profundi cernunt ignominia: porro transijt tunc hic, & dissipata tempellate, eius iustitiae atque innocentiae effulsit serenitas: si namque propter eam patiebatur, nullius tamen culpa reus, sed meat tuasque soluebat: auctor ferocis adeo persecutionis, malitia taxatur & passio Iudaeorum: vnde nunc illi haec fama refertur atque in hac solemnitate honori pristino restituitur, quem saeuiente illa tempestate illi ademerant: & sicut ut tunc infamatus nunc per publicas mundi vias Diuinitus fertur acclamationis us praecone proclamante, quod si mortuus fuerat, causa non sit quia viuos occidit sed et occisos viuificaret novisque Dei vitam repararet peccatis nostris interemptam, nec similiter ignominijs affectus criminum reus quoniam uoluita delectatus: quam ergo in suis filijs suis fidelibus inquam adferre debet laetitiam dum Christum tanta vident gloria sublimatum & duplici fauore honori restitutum? Ita testatur D. Petrus: *Et exultantes oculis habitis laetitia inenarrabili.*

Fideles Christi filij credentes sub illis accidentibus totum conseruet Christum, eius animam, corpus, sanguinem, & Diuinitatem, oculis fidei eum inuenient in SS. Sacramento tanta

VII. Hanc Christus in SS. Sacramento restituit.

solemnitate celebratum, quodque in ipsa, fama illi reparatur integerrima, quam perfida Iudaeorum illi sustulerat iniquitas, repleti gaudio & laetitia delibuti in explicabili in medium profiliunt eius festa celebrantur ea fide instructi qua credunt, quod cum verus sit Deus & communicet sub illis accidentibus panis recipienti illum, vitam quam à Patre accepit, hic Dei vitam amissam recuperet, & conditiones attrahens cibi eiusque ex certis diuinitatem, in cogitationibus suis, verbis & operibus, Diuinitus magis appareat quam humanus cum videat à Deo sibi dari cibum qui eandem eius continet, vt conseruet eam qua gaudet, filij Dei.

Hac omnia laetius prosequitur idem Apost. *Quasi modo geniti infantes rationabiles sine dolo lac concupiscite, si tamen gustastis, quoniam suauis est Dominus.* Vnde idem profectus quod antecedente capitulo tractauerat de SS. Sacramento vt constat ex eodem textu, illud appellat lac rationabile, & sine dolo, nec non ad maiorem confirmationem quod de illo loquitur, addit illa verba de psalterio vbi Propheta Regius de illo canit ad literam, vt credimus D. Dionys. & D. Cyril. Alexand. alijsque multis sanctis *Gustate & videte, quoniam suauis est Dominus,* quibus verbis interprete D. Aug. loquitur literatim de SS. Sacramento: *quoniam psalmi Eccles. titulus eidem suffragatur: Esalmus David quando Hierar. c. 5 immutauit vultum suum coram Abimelech.* Hic Deus vultum suum immutauit & transfigurauit illum panis ac vini occultans accidentibus. Ait igitur D. Petrus: *Renati estis nona generatione in filios Dei: Operiet vos noster denuo,* ait Christus, per Baptismum, est etenim porta nos introducens velut filios Dei per gratiam in Regnum Ecclesiae: & iam vt tales in illa nati, velut infantes modo geniti, vt in hac vita vobis communicata viuatis, lactis indigetis alimento: Puer etenim vt viuat & crescat lac postulat, & quale lac illud de quo Apostol. *Sine dolo.* SS. Sacramentum.

Hunc titulum adscripsit illi D. August. *Lac Tract. 3. nostrum Christus humilis est: & nulli humilior ad 1. Ep. & contractior Christus apparuit quam sub acc. Iann. c. 10. c. 11.* D. Cyril. Alexand. multas illi accomodat lactis proprietates quibus declarat ipsum lac esse quod fides nutrit & vitam dat Dei: & expouit Apostolus *lib. 1. Pa. stol. lac esse simplex sine dolo, sed in quo vera sit suauitas Dei que dulcedo, eius vera substantia & vera vita, cum vita sit Dei, & haec eadem quae realiter*

X

37. 1. Pet. 2. 2.

VIII. Locus hic explicatur de SS. Sacramento.

Ps. 32. 9. Lib. de Hon. de Cena de ablutio.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

1. Pet. 2. 2.

realiter verèque illi tribuitur semota omni fraude & dolo illud recipienti: *Lac sine dolo*. Quorumdam est opinio D. Petrum miris hic meminisse primitivè Ecclesiæ, dum recenter Baptizatis tribuebatur SS. Sacramentum, quinimo in Ecclesia orientali testis D. Dionysio Areop. & D. Hieron. qui hoc sumpsit ex Tertulliano, consuetudo viguit ut pueris noviter Baptizatis vinum consecratum & lac porrigeretur.

Infans alimentum requirit naturæ matris suæ, quæ cibum illi præbet, quem tamen in propria specie dare nequit: quia vescitur illa pane, carne & cæteris alimentis, quæ conveniens esse non possunt cibis infantulo. Quid remedij? Cibum illa comedat, decoquat & digerat eique eius in lacte substantiam tribuat & hoc modo vitam sustentet infantulo. Per Baptismum efficiuntur *Quasi modo geniti infantes* in fide. Filij sumus Dei, & ipse suis nos nutrit vberibus: *Ego quasi nutritus Ephraim*: in sensu litterali populum intelligit Christianum, quia Ephraim dicitur augmentum: & ita ad conservationem nostram alimentum requiritur naturæ Dei quod eandem habeat vitam, sitque ipse Deus, qui nobis tradat in epulum. Cæterum cum Deus in propria natura alimentum sit forte & pingue, stomacho nostro debili non respondens, viget ratio ut primo disponatur, & in ipso calore naturalis Divini amoris quasi decoquatur: ad hoc igitur Christus manet sub illis speciebus, & in SS. Sacramento amoris eius decrevit (quia in eius institutione de Deo triumphavit) ut fieret cibus proportionatus, nobisque traditus sub speciebus panis & vini atque in illo quasi præparavit epulum substantiæ Dei ignis Divini amoris: ut licet cum substantia esset Dei, esse deberet forte ac pingue eius alimentum, quale stomachus noster artus & limitatus ferre non poterat. tamen sumere possemus ut alimentum facile, prout puerulo per facile est alimentum sumere ciborum nutritis illum nutritis iam convertit in lac liquidum & candidum, virtute caloris naturalis quo illos in cibum convertit sumendum puero facillimum. Lac itaque à puero receptum, substantia est cibi, quem nutrit comedit, aptata stomacho pusionis caloris naturalis, quem ille in ipsam convertit, ut eo modo puer vitam abimento cibi quo vescitur, conservet.

Lib. cit. e. vi. de pie defunctis. Lib. de corona doli. in c. 5. Ipsi.

X. Alimentum esse debet naturæ conforme. Ose. II. 3.

XI. Ex quo probatur SS. Sacramentum.

XII. Sed cum forte sit, digeritur & aptatur nobis.

Non potest Deus in propria substantia limitatum nostrum artumque ingredi stomachum, cumque daturus se esset ut anima propria illi vita gauderet, atque in illa conservaretur, opus

fuit ut nobis se traderet sub specie cibi, nobis admodum patilis, eo modo ut hac ipsa substantia vesceremur sub alimento nobis recepto facillimo: eo sine ignis divini amoris hanc Dei substantiam quasi digessit, & velut lac sumptu facile in SS. præbuit Sacramento; in quo velut nutritus Deus nos suis vberibus: *Ego quasi nutritus Ephraim*, exhibetque formam Divinitatem omnipotentiam, maiestatem, magnitudinem tantumque Christi humanitatem sub speciebus panis & vini, lac quod facile homines deglutiant: *Lac sine dolo*. Itaque calor Divini amoris qui de Deo triumphum egit in hoc SS. Sacramento, hoc ita præparavit, ut eadem hæc conforme fieret alimentum vitæ hominis spiritualis. Olim Eliaz puerulum iam defunctum reoccurtus ad vitam calore sui corporis usus est naturaliter non se defuncto vivens hunc illi communicavit, & quamprimum illum suscepit, ad vitam redemit perditam, quo datur intelligi quod Deus vitam animæ spirituales peccato amissam communicaturus ut illam tunc disponentes videret esse calore Divini amoris, qui flagrat in corpore vivo Christi Domini in SS. Sacramento: nam illum sibi contingens in SS. Communionem vitam allequetur Dei in ipso manentem. Hoc est *Lac sine dolo*.

Alij legunt: *Rationabile vel spirituale*, ut est iuxta D. Thom. naturæ nostre proportionatum, in illis aptum in cibum panis & vini potum. D. Chrys. Basilius & D. Theophrastus interpretantur *Ratione vivit*. Ad differentiam sacrificiorum antiquæ legis ex parte animalium irrationalibus, & in quo Divinum spiritus hoc sacrificium cæteris eminet, quod nimirum in eo oblatum sit quid *Ratione vivit*. Auctor vero dicitur quidam modestus & doctus censet allusionem lacem hic fieri ad primum cibum quem homo sumit, ubi ipse, sicut enim irrationalis, mendax & dolo-natus, quo homo in iumentum degeneravit. *Comparatus est iumentis insipientibus. & similis factus est bovis illis*. Obtulit illi diabolus in eo Divinitatem tantumque Dei, illumque hac promissione ad se attraxit & fraudulenter decepit. Qui namque dare debuerat illi Divinitatem, illum velut animal reddidit insipientis, & absit ut vitam illi daret Dei, imo qua vivebat, illi abstulit & in mortem præcipitavit. Lac autem SS. Sacramenti *Rationabile est & sine dolo*: pollicetur enim Divinitatem eamque tribuit, quandoque tamen illud recipiens in Deo maneat & Deus in illo: *In me manet & ego in illo*. Vitam promittit Dei, vitam æternam, & promissa complect: *Qui manducavit*

hunc panem vinet in aeternum. Cibus ergo qui tanta veritate continet & dat quod promittit, nuncupetur Lac sine dolo, quandoquidem verissime vitam Dei communicet: *Qui manducavit me vivet propter me.*

Malz. 10. Subtiliter notavit D. Greg. Nyssenus declarans quare oculi sponsi dicantur lacte loti: *Oculi eius sicut columba super rivulos aquarum, quia lacte loti sunt.* Et ait quod inter humida & liquida hoc habet lac singulare quod reliqua velut specula lucidissima figuram representent obiecti illius propofiti: si namque coram hydria aquae ad eius marginem figuram colloces Regis, illam tu inspicies iudicis veie & realiter ibi adillare Regem: lac autem nullum representat obiectum sibi propofitum. Hinc insignem confequuntur laudem oculi Christi sponsi Ecclesiae quod dicantur lacte loti: quod datur intelligi, nihil eorum quae possidet, aliter posse representari, quam in se continet: ita ut nihil sit in eo fraudulentum, nihil dolum, nihil errorneum, & quod eorum omnium eviscerem non demoustrat veritatem: vnde cum lac symbolum sit veritatis eo quod obiectum nostro non aliud offerat quam in se habet, optime quadrare potest Divino huic cibo: si lac nuncupetur sine dolo, & merito nobis hoc proponit D. Petrus, ut desideremus illud appetamus & queramus: quia nobis non sponde, nec tribuit minus eo quod in se completur, Divinitatem sc. vitamque Dei: *Qui manducavit me vivet propter me.*

§. II. Sicut per buccellam arboris vita Paradisi diabolus in homine mortem produxit animi spiritualem: ita Christus in cibo SS. Sacramenti vitam illi tribuit spiritualem.

49. In Thom. nonnullas profert rationes quibus probat eor Christus corpus suum a sanguinem hominibus tradiderit sub speciebus panis ac vini: & una inter illas haec illius est, ut necessitati consulere generis humanitatem iuxta illam sibi in remedium postulabat dari a Christo Divinum huic cibum in alimentum. Huic diabolus semper adlaboravit, ut pro vitio: usui opera Dei destrueret. Cospexit Dei principale opus fuisse creationem hominis propter vitam suae inspiratione adornatae: enim erat illa rectitudo, qua illum creaverat perfectissimum, & velut praesidem

dominumque creaturarum omnium absolutum: *Ego Deus hominem rectum.* Exponeus autem D. Anselmus in quo consisteret illa rectitudo sic ait: *Creatus Deus hominem rectum, id est eum rectitudine voluntatis.* Et D. Thom. profecurus grat. & hanc rectitudinis declarationem qua voluntas effulgebat, ait: quod in statu iustitiae originalis, in quo Deus hominem condidit, iuxta communior sententiam, habuerit homo potentias suas inferiores subditas rationi & voluntati, per quam illae regebantur: & cum ratio perfectè subiecta esset Deo velut Domino & creatori suo, hinc sequebatur hominem illa rectitudo voluntatis: vnde in homine omnes eius potentiae quiete interiori & pace gaudebant, ut nulla earum ab eo defecterent quod illi Deus proponebat: atque per hoc vita vivebat perfecta, nullius indigens in hac namque dignitate constitutus supilis admodum fuit, multamque habuit proportionem cum vita Dei: ut autem in ipso illam relictam cognoscerent creaturae ad hanc pervenit illum reliquis digniorem, ut omnes velut illi cuiusque vicario universalis dominij Dei obtemperarent, & ipse velut earum omnium Dominus illis imperaret, eas regeter & dispoheret. Itaque voluit ut omnes in homine cognoscerent eminentiam & dignitatem vitae Dei, quam in illo statuerat, ac per eam sibi similem creaverat. Ita declarat hoc Spiritus S. quando creationem describens primi hominis, ut in quo consisteret illa Dei similitudo: *Factus est hominè ad imaginè & similitudinè nostram:* subiungit quasi signum huius similitudinis expressum vitam digniorem, in eo clarescentem super omnes creaturas earumque essentias, in auctoritate praesidiaria qua ceteris eminebat, secundum illam quae in Deo reucebat, ex universi totius gubernatione: *Et praefixi piscibus mari Gen. 1. 26. & volatilibus caeli & bestiis universaeque terrae omni- que reptili quod movetur in terra.*

Opus igitur hoc vitit diabolus & inuulit, vitamque hanc in homine praecellentem: vnde Diabolus liuore stimulatus conatus est illam evertere, & opus Dei mortem in hominem introducere, ac vitam hanc destruxit adeo praedantem extinguere: eo sine persuasit & vitam Euae ut fructum arboris vitae gustaret, quam homini Deus in medio paradisi collocaverat. Audiuit sustulit serpentis vocem Eua quam illi proponebat tot circumstantijs ornata bonorum, dulcedinis ac proprij commodi, credidit illa, comedit vtrumque traxit in consortium & perierunt & ne dum promissa illis facta non sunt aduenti, imo

II. Homo ceteris creaturis eminentior.

III. Diabolus liuore stimulatus conatus est illam evertere, & opus Dei mortem in hominem introducere, ac vitam hanc destruxit adeo praedantem extinguere: eo sine persuasit & vitam Euae ut fructum arboris vitae gustaret, quam homini Deus in medio paradisi collocaverat. Audiuit sustulit serpentis vocem Eua quam illi proponebat tot circumstantijs ornata bonorum, dulcedinis ac proprij commodi, credidit illa, comedit vtrumque traxit in consortium & perierunt & ne dum promissa illis facta non sunt aduenti, imo

vero omnem illis à Deo datam perfectionem & naturam decem perdidit: nisi per illa Dei vita fraudati sunt, qua illos illustraverat & extularat, ut autem reliquæ creaturæ hanc in illis ruinam perciperent, in quibus illa dignitas vitæ Dei ultra non eminebat, unanimes in illi infurrexerunt, & quam hæcenus illi præstiterant, negarum obedientiam.

Passus est ergo homo illius vitæ iacturam, & per eam introduxit mortem diabolus: ita Spiritus S. Invidia diaboli mors intravit in orbem terrarum: & hanc exponens D. Augustinus, omnia enumerat mala in quæ per mortem miseræ cecidimus: *Si Angelus de proprio vivens paradiso, non esset auditus, non præcipitaremur in mortem, sed veni de celo lapsus serpens foris, & emisit venenum de proprio, locutus est de suo, gustavit & erit sicut Deus, & illi appetentes quid non erant, amiserunt quod acceperant, se, vim intellectivam, vitam iustitiam, & mortem impossibilitatem. Itaque ex gustu cibi vetiti nos mors apprehendit & eucelsio vitæ quam Deus ex sua nobis inspiraverat. Ut igitur homo hanc recuperaret ruinam & Dei vitam reciperet illo fructu vitæ perditam, cum iam ad ingluviem illius buccellæ inclinatus, minime esset dispositus, atque ad cuiuslibet alterius appetitum præparatus, expulsi sunt ex mente D. Thom. ut per aliam recuperaret quod per illam perdidit: cumque ille cibus non inferior esset ipsi Dei vita, alia illi esca dari non poterat quæ ipso Deo esset inferior, aut minus quidquam quam ipsam Dei vitam contineret: unde alia illi esca dari non potuit quam Christus Dominus, corpus eius preciosissimum & sanguis Deificatus: nam cum in se contineret vitam Dei: *Et ego vivo propter Patrem*, dum in illo hanc eandem vitam comedit, sequitur per incorporationem cibi, vitam Dei illum obtinet: *Et qui manducavit me vivet propter me.**

IV. Quomodo vita reparari deberet.

V. Per vitam Christi in SS. Sacramento.

Hic est Panis SS. Sacramenti in quo latet Christi Domini corpus, & vita Patris illius, & inde orti debebat vita nostræ iustificationis & vitæ Dei participatio: *Instum iustificationis & vitæ incipere debet à cibo se, ligno vitæ id est corpore dominico.* Hoc epulo panis huius Divini nobis per Deum (testem in illo nobis datur) vita redditur quam amiseramus per dejectionem cibi illius vetiti propositionem, cuius comestione demon nos morti subiecit: *Patres vestri manducaverunt Mannam in deserto & mortui sunt: eum enim Manna non continebat Dei vitam, quam panis hic cælestis complectitur sub suis specie-*

bust, non potuit antiquis nostris patribus illustrare vitam Dei qua indigebant: & ita quantumvis in deserto Manna viderentur Angelus licet innumeros compositis, mortem sustulissent non evaserunt, quia fructum æternæ vitæ non gustarunt, donec buccellam panis huius celestis manducaverunt: Christus Dominus intelligitur enim hic mortuus inferno: *Mortuus pro inferno: secundum quod Christus delectatus ad partem illam sanam veterem Parum in inferno, illis fuit velut morsus, in quo allectum vitam æternam, ad quam illos restituit vitam Christi à Patre suo acceperat: & cum illam habeamus in possessione, dum SS. Sumimus Sacramentum. Hic est panis de celo descendens, & qui quis ex ipso manducaverit, non morietur, & sic cibus mortem destruit, inquit D. Thom. Angelicus, quia nobis reparat vitam illam primam quam à Deo accepimus, sicut enim in illo nobis tribuitur Deus amicus vita perpetua in hoc Divino cibo eandem Dei vitam obtinemus.*

Ut autem hoc exponat D. Augustinus, magis declarat quam necessarius nobis esset cibus cui Deum contineret, ut ita vitam illam perditam recuperarem, comparationem sane admirabilem profert animæ cum Deo, atque idem quod agit anima corpori non per dat vitam, agit Deus se animæ illi communicans in hoc pane cælesti, ut vitam illi det spirituales & Divinam, quam in se conservaret ad propria vitæ suæ defensionem. *Deo eius vita: Si ut enim anima vita est corporis, sed non vivificat sine cibo corporali vita Deus vita est anima, sed non vivificat illum sine cibo spirituali, id est sine verbo Dei: & sic licet illa natura homini sibi dissimiles dissimilem vitam haberent, & alio modo & longe ab invicem considerent, nec cibus corporis congruat spiritali, nec cibus spiritalis corpori. Requiritur quoque Deus vita propria vivificaret animam, ut se daret in cibum spirituales nempe Verbum Dei hominem factum; quia aliter non poterat Deus illi vitam suam communicare, nec illam vivificare, sicut nec etiam anima vita est corporis sine corporali cibo quo conservetur, ita ut sine illo non vivificetur: unde ut sit illi vita & illam communicet hoc cibo vitæ quo securam habet vitam quam eandem secum*

dat, dum vniur & copulatur corpori quod informat & viuificat: ita seruata eadem proportione Verbum Dei vitam tribuit animae se homini incorporans, cui se praebet in specie panis & figura cibi, vt per illum certam illi reddat vitam spiritualem qua viuit. *Ab aeterna morte liberat* ait D. Thom. *merita bona sua multiplicat, ad beatam vitam deditur, ad aeternam vitam corpori refertur.* An non effectus vitae Dei multiplicat qui se nobis exhibet in SS. Sacramento?

Hoc primo agit vita, mortem exellit, & concessio quod caelestis hic panis nos a morte libet, & non a qualibet in genere sed aeterna, in confesso est quod in se vitam continet, aeternam quae est vita Dei, & hac communicans viuicit. *Hic est panis de caelo descendens ut si quis ex ipso manducauerit non morietur.* Secundo merita multiplicat ad beatitudinem, secundum quod hoc Diuino Sacramento charitas augetur & per illum merita, quibus respondent diuini gradus gloriae in caelo. *Panis quem ego dabo carnis meatu est pro mundi vita immortum,* interprete D. Thom. quia datus eo sine vt vitae sanctae merita augetur. *Sicut enim puer paruulus per cibum in portum crescit magnitudine, robore & decore sic fideles per cibum spiritualem proficiunt merito bona vitae.*

Ita in 10 sic prima veritas Christus: *Ego veni vt vitam habeam & abundantius habeam:* quo significat quod daturus se nobis in cibum ad vitam spiritualis conseruationem, ad quam nos morte sua reduceret, in quantum per illam morti vires enervauerat: ita quoque per illum nobis communicaret eiusdem incrementa: etenim effectus hic proprius est cibi qui comeditur vt dum non is leruit ad alimantum, etiam vitae virtutem adauget: sic audio psallentem Dauid:

Multiplicabit in anima mea virtutem.
Tertio tamen panis hic Diuini est efficacit, vt nos euehat ad gaudia vitae aeternae: hoc eleganter expressit D. Amb. effectum describens, quem operabatur in filiis Israel per deserti gradientibus caeleste hoc Manna figura SS. Sacramenti, quod Deus daturus erat nobis peregrinis per miseriam huius vitae solitudinem oberrantibus, quod talem illis virtutem suggerit vt in illa non defecerint peregrinatione, sed eo vltique robore avertit donec illos in terram introduxisset promissionis. Audite D. Ambro. *Domini corpus Manna plus: quia sicut ille panis populum per desertum ad terram promissionis duxit: ita hoc est caelestis fideles huius saeculi de fortuna transiunt in*

caelum subleuit, unde viaticum recte appellatur, quia in via reficiens, in patriam usque perducit. Non inferior est illa virtus quam cibis hic caelestis fidelibus exhibet, quoniam multo superiori quandoquidem in deserto mundi huius peregrinantes ita corroboret, vt ad gaudia sustollat aeternae beatitudinis unde viaticum &c.

Vt admirabilem venetor historiam quam de Eha scribente Spiritus, dicitur: Vir hic afflictione nimia turbabatur ex iunio quo se relega mulier & Regina Iezabel mortem illi intenterat: vt autem irritata mulieris infidias nunquam declinaret, quibus vit alioquin sanctissimus potest auxiliari, ex consilio montem peiuij & deserta penetrauit, quae diu perambularet, die quodam solus exultans & imaginatione multa volvens, mortis minas apprehendit & nimio ex itinere fatigatus animo viribusque collapsus est: vnde tantis oppressus angustijs pro vita mortem elegit. *Peuius anima sua vt moreretur & auis sufficit mihi Domine, tolle animam meam.* Domine arma proijcio, vita non patiar, heu mors quando venies! Hac igitur afflictione & lassitudine prostratus somno contigitur sub vmbra mulpetri, cui confestim apparet Angelus, dormientem excitat & fauehem ad esum prouocat: *Surgat & comedat.* Redditur sibi compos, oculos conijcit in locum vbi caput reclinabat, & ecce panis submericius & vas aquae. Ex pane comedit & bibit & quidem bis iuxta Angeli monitum, tantamque hausit ex illo cibo virtutem ac robur, vt si prius ad vnius diei iter se viribus doletet infirmum, modo panis huius viribus confortatus nec conficere potuit quadraginta diebus & totidem noctibus, donec pertingeret ad montem Dei Horeb. *Qui cum surrexisset, comedit & bibit, & ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus & quadraginta noctibus usque ad montem Dei Horeb.* Itaque dicere licet quod virtus illa ac robur ex pane illo submericio quem comedit, illum duxerit ad montem Dei. Testis D. Tho. hanc historiam allegorice ad SS. Sacramentum, cuius figuram panis hic submericius expressit. Elias animam praefigurat, quae vinculis ligata corporis viuit in hac mundi solitudine in eius deserto solitaria, ad interiora penitentiae secedens, ad quam confugit timore percussa propterea concupiscentiae Reginae maledictae quae spiritum persequitur non minus atrociter quam impia Iezabel Prophetam Eliam. *Caro concupiscentia aduersus spiritum: nec quidquam est quod ita hominem prosteruat ac penitentia & asperitas ieiunij.*

XIII. Et panis submericius est.

3 Reg. 19. 4.

XIV. Applicatur aui.

peccata prouocabant. Labet audire D. Cyprian. *Secundum modum uino isto communi mens soluitur & anima relaxatur. Et tristitia omnibus excluditur: ita & pota o sanguine Domini & potulo salutari, videmus expoliari memoriam veteris hominis, & fieri oblivionem conuersationis secularis, & inofensum pellit ac tristitia quod prius peccatis argensibus premebatur, Diuina indulgentia letitia resolu.*

III. De qua dicitur: *Et inquit letitia.*
Et enim expendit D. Greg. Nazia. anima gratia abundans in se tantam presentis alacritatem mentisque gaudium adeo excellens, ut se non continens rideat, tantisque letitiae signis exultet, ut quodammodo ebrietate videatur absorpta Diuina & supernaturali, & eo modo gaudium illud interius illam commutat, ut modum sibi ponere nequeat, aut impedire quo minus exterius in corpus se diffundat, quod tantae letitiae participis reddat, cuius affluentia quasi extra se rapitur, & vitam suam negligit naturalem, Diuinae tantum & supernaturali attendens, quae gratia animae communicat, ut propriae immemor uiuat. *Quaecumque enim anima impleta fuerit gratia, gaudet confestim & ridet, exultatque: hinc patet enim ita ut uulgo ebria uideatur insanire: sicut enim nomine Diuino non solum anima concitari sed & corpus incandescere interno gaudio prorumpente in exteriora: & hoc procedit ex abundantia bonorum quae Deus animae communicat eminentissima. In his superius inexpectati delictijs iudicant ebrietatem, plenitudinem gaudij inestimabilis, & Diuinorum affluentiam bonorum. Conspiciunt Iudaei Apostolos hilaritate perfusos inexplicabili, tantaeque uoluptate delictuos, ut in amittam profilitet, ex anima in cor atque ex corde in os quandoquidem varijs diuersisque linguis illam mundo manifestarent: etenim descenderat in illos Spiritus S. bonorum suorum plenitudine internoque gaudio ex tanta bonorum affluentia illos recreauit, ut ipsi tantum sapere non posse uiderentur: cum autem Iudaei caelestis huius gaudij magnitudinem ignorarent: *Multo magno deputant quo spiritus repleuerat.**

Idem exposuit Philo Iudaeus declarans sacrificium summi Sacerdotis Melchisedech in pane & uino figuram huius Diuini sacrificij quod offeruntur Sacerdotes in Ecclesia sub speciebus panis & uini: & immetens extollens bona quibus anima cumulatur, ait quod ex eorum plenitudine illam Diuina quaedam occupet ebrietas, quam mirandas in illa & caelestes operatur mutationes: cuius haec sunt uerba. *Melchisedech pro aqua*

uinum ebrius potans atque confirmans animas ut occupentur Diuina ebrietate, qua est omni sobrietate magis sobria ebrietas inquit est, ex qua confortatur anima in uita supernaturali & Diuina, & per consequens nulla est hic moderatio nulla uita compositio, magis sobria quam illa qua illi Diuina haec infundit ebrietas ad terrena haec & inferiora: cum enim uitam illi communicet Dei, licet abundantia haec subiicere huic ebrietati ex gaudio quod ex illis percipit: nihilominus hoc agit ut in modo suo uiuendi, actionibus, uerbis & cogitationibus, nihil prater Deum sciat, Dei tantum sequatur conditiones, ignoret inelationes ac proprietates hominis, uoluptates denique & gaudia spernat mundanorum.

Itaque ex nimia caelestium bonorum abundantia, quam nobis Deus depluit ex SS. Sacramento, per exteriorem declarata demonstrationem summam uoluptatis quibus anima in illis fruatur, unde dicitur Diuino modo ebria nos sequitur uita supernaturalis & Diuina, atque in nobis uita uiuere Dei. Quinimo ut tanti boni laetitia non incurteremus, in cuius eminentia cuncta comprehendimus quaecumque possumus imaginari, praenit nos Christus caelestis animarum sponus, ad Diuini huius panis nos inuitans ebrietatem: *Comedite amici, & inebriamini charissimi.* Ille prior suauitatem & dulcedinem gustauerat cibi huius caelestis: *Comedi fauuncum melle meo, bibi uinum meum cum lacte meo.* Vbi Septuaginta spiritum attendentes Propheticeum quo sponus loquebatur de mysterio Diuini huius panis & nouo legis sacrificio, transtulerunt: *Comedi panem.* Ita legunt D. Greg. Nyss. *L. x. de* & D. Ambro. q.d. quod qui Diuinam gustauerat *Cain.* & panis huius caelestis dulcedinem, in qua omnium *Abele:* bonorum Dei gaudium continebatur, quandoquidem in eo Deo ipso fruebatur, omnes inuabat ad hanc bonorum plenitudinem, quam non illo remen declarat ebrietas ab ipso impositum: ut hoc creentur, pane Diuino pati, hac plenitudine pariter gauderent omnes amici eius ac fideles filij charissimi.

Præterea in hoc Spiritus S. exponit quod Christus fecit cum discipulis suis in ipsa nocte cenae: postquam enim instituerat S. Sacramentum, & ipse corpus suum sumperat sanctissimum ipsos inuitat Aposto. ut huic cum illo cenae participent, ut etiam hac bonorum laetate abundantia, qua ipse laetabatur ex proprii corporis sui sumptione. Et cum gaudium illud non

V. Hæc autem manum confortat

44. 53.

VI. Ad hanc nos Christus inuitat.

Cant. 5. 2.

VII.

VIII. Ut olim in Cena discipulis

non

non capiat ubi friget amor Dei, non omnes ad hoc invitabat, nisi tantum illos, qui charitate flagrabant: idcirco namque vocat illos charissimos, eaque ratio fuit cur ad huius coenae convivium non invitaverit nisi tantum illos, quos vestis ornabat nuptialis, id est charitas inflammabat, & ipsis solum ait: *Accipite & comedite: Hoc est corpus meum.* Hoc sensu locum huic Cant. intelligunt SS. PP. Et quamvis D. Hieron. hanc ebrietatem exponat ad quam sponsa invitata animas, alio sensu, non tamen à nostro iam exposito diverso: atque, ebrietas hæc copiosissimam indicat bonorum affluentiam qua Deus animam in hoc caelesti convivio recreat: quæ cum talia tantaque sint nostra perfectè satiant desideria. Loquatur ipse. *Hic ebrietas non eius potentiam mentis, sed copiam rerum omnium significat.* Cui suffragatur psalmita: *Visitasti terram, & inebriasti eam.* Non dubito quin dicat: postquam Deus terram visitavit atque in illam descendit tanta replevit illam bonorum abundantia, ut maiori non potuerit: hoc enim significat, inebriavit eam, nam bonis suis omnibus eam adimplevit.

D. Hier. In r. 14. Of. 60. io. Gen. 42. IX. Ios. ph fratres suos inebriavit, & ipse factus ebrius.

X. Hoc Christo applicatur.

Gen. 49. Hierem. 31. 25.

XI. Quæ sit hæc ebrietas. D. Avoc. Qu. 44. Gen. 4. sepl. qui valde sapiens commendatur: sed & hoc

veronam pro satietate salere poni in scripturis, qui diligenter advertit, multis in locis invenit, unde est illud: *visitasti terram & inebriasti eam.* Quibus verbis declaratur ut summa Dei laus & abundantiaæ donorum eius ac magnitudo convivium ac bonorum copiosa multitudo quantum terra ditavit capacitatem, ut amplius nihil superesset optandum, nec alia acceptis maior dum illam venit visitaturos. In laude beatitudinis hoc positum est, & domum Dei commendatur, ideo apparet hanc ebrietatem satietatem significare: nam inebriari, ut inebriantur ebrii, nisi ipsi terra vile est: quoniam maior, quam sanctorum sufficit, humore corrumpitur, sicut sata inebriantur qui non satietate se replent, sed in regno diluvio. Hæc terræ ebrietas non intelligitur quibus terra mergitur velut in diluvio sed abundantiam indicat sufficientiam terræ & satietatem: nam eo modo, qui vinum haurientia illo inebriantur, ut illis abundantia non sufficit ad extinctionem sed illo quasi diluvio mergi desiderant, & hoc illis neque aquam prodeci ficut nec terræ æquum diluvium. Vberitas igitur & bonorum congeries hoc nomine nobis exponitur, eaque est quam hoc titulo insinuat, copiosissimam denotans bonorum affluentiam, qua nos Deus in hoc caelesti convivio vberem afficit.

Itaque nomine ebrietatis satietas indicatur nostrorum omnium desideriorum, in perfectione bonorum omnium optabilitate ut quicumque receptoris illum accesserit, non habeat quod exoptet & ad alia aspiciat bona: omnia enim velut in cumulo hic congeruntur, ut si Deus ex libere cibum. Elegantiæ non pretiositas. D. Aug. Hoc tantum suo, sed in nos ipse, & omni mihi copia, qua Deus meus nos afficit, est. Quidquid esse potest, quod tu non es, ipse comestum est, & hoc non solum expectat in ipsis quæ foris sunt sed in me ipso idem sentio, & quamlibet rerum abundantiam quæ Deus meus non est, arbitror inopiam: quo significat in Deo plenam nostrorum appetituum inveniat satietatem, atque in eo solo nos habere posse quicumque bona nostrum exercitæ polle appetitum.

Quinimo nomen Dei in Hebreo *Sabbai* nobis idem confirmat: idem enim est quod virtus. Et virtus liberalis: Deus etenim ea nobis omnia largitur secundum tam sufficientiam quæ nostri desideria vacuum expleat: quamvis enim aliquo modo

capacitatis sit infinita, bonorum tamen eminentia, que est in Deo, non est minor, quam in potius multo maior & perfectiori infinitate & ita ipsa sola sufficit vt totam illam impleat capacitatem, vt necesse non sit extra Deum quidquam querere, oriam in ipso tota est bonorum assuetudine nostra desiderabilis. Si igitur in SS. Sacramento Deus addit cum integra sua omnipotentia, magis iudice, thesauro & liberalitate, quos dubitat quin nos sit cumulaturus tanta bonorum suorum copia, vt titulo possit explicari ebrietatis. Hic Deus illa suis tanta tribuit excellentia, vt anima non habeat quid amplius exoptaret recepto namque Deo, quod bonum aliud superest. *Comedite amici & sobriamini charissimi.* Quid hanc bonorum pendendi abundantiam quam Deus in SS. distribuit Sacramento verbis quibusdam Diuini quibus expoluit quod ex fructione famiritatis bonorum omnium in hoc

quid aliud indicat quam vita viuere Dei, in qua vera consistit letitia & bonorum omnium possessio, viuere inquam, qui panem hunc celestem manducabunt quo noster perfecte satietate appetitus.

§. 13. Illa vita quam communicat Deus in SS. Sacramento, anima nostra vitam corroborat quo Diabolum enecat.

Probat D. Thom. principalem huius SS. Sacramenti figuram fuisse Agnum Paschale, de quo iam sepius & licet plures offerantur rationes quibus nititur, & omnes illi Angelico eius dignitate sunt intellectui: hęc tamen nobis maxime quadrat, nimirum effectus admirabilis sanguinis illius Agni, de quo comederunt filij Israel prefigurantes id cui nos modo in Diuino hoc participamus Sacramento, & eleganter hoc expendit D. Chyffolto. Hac virtute pollebat illius Agni sanguis, vt quemcumque filiorum Israel tangeret & effluentem de Agypto quo tempore super omnes spargebatur, tantis illum viribus confortaret contra percussentem Angelum, qui secum dum communem SS. Sententiam erat diabolus, qui velut executor Diuinae sententia illos occidebat: vt quando illos interfectione debebat, illi adeo confortarentur, & Angelus ita languesceret, vt illis nequaquam posset praualete, vnde illi victores victi: autem diabolus. Quod attinet ad hunc effectum, inquit D. Thom. Agnus hic potissimum figura fuit SS. Sacramenti. Et quantum ad hoc ponitur precipua figura huius Sacramenti Agnus Paschalis: quia secundum omnia ipsam representat: quia taliter per hoc Deus vitam animae confortat ex eo quod illi ex sua communicat, que virtutem continet superiorem, vt contra vires praualeat Daemoniarum illi qui communicat Deumque recipit tantum insudit robur, vt diabolus nihil sitat suis viribus quibus illi impugnet quod si praualeat accedere, capite redit colliso, & hoc multo maiori excellentia qua olim sanguis illius Agni.

Si namque sanguis ille quia figura est huius Sacramenti, quantum ad illum singularem effectum, cohibere potuit percussorem Angelum ne cuiquam damnium inferret filiorum Israel, ita Christum quia quia aliqua sanguinis illius erat in asperset, manifestum est quod efficacior rursus SS. Sacramenti eius virtus roburque fortius contra diabolum: mento quanto di. bolo.

XIV. Hic SS. Sacramento, vitam assequamur Dei eternam & perpetuam: loquitur ad litteram de eo Ieremias dum expositum dicit, *Edent pauperes & saturabuntur, viuunt corda eorum in seculum seculi.* Ex hoc caelesti cibo humiles vescentur gēpe filij Dei fideles, atque huius epuli abundantiam perfecte satiabuntur & in eterna viuere secula. Deus solus esse potest vitam eternam alim: nisi nihil tenent aliud effectus suae mensuram habet eternitatem, nisi solus Deus, & cum in Deo sit bonorum omnium satietas, cum ita sit quod fecerit eorum communicat in illa qua animam implet dum se in eum exhibet, ex hoc quid illi potest obuenire? & ex hac perfecta bonorum satietate quid in illo est nisi vita Dei vita perpetua: *Viuunt corda eorum in seculum seculi.*

XV. Nihil ita homines exhilarat ac vitæ securitas: cum enim in bono vitæ cetera quasi bona comprehendantur, & in possessione eorum si consistat letitia qua possunt exultare, idcirco nihil sic eos delectat ac vitæ securitas: vnde viuere significabit gaudium omni alacritate perfectum: & in SS. Litteris idem est vita ac summa voluptas summaque iucunditas. *Reuerent spiritus eius, quod summo exilij gaudio exultatio quo vita filij sui Ioseph ei prospera nuntiabatur, sepremaque dignitas ad quam iam erat promotus: vnde sic ait: Sufficit mihi si aduor Ioseph filius meus viuat.* Nullum mihi aliud superest bonum quo delecter, præter illud quo intelligo vitam Ioseph filij mei incolamem; & si bonorum omnium possessio & vera eorum letitia tantum sit in Deo, dum dicit Dauid, viuere in eternum,

I. Agnus Paschalis: figura est SS. Sacramenti.

II. Eius sanguis resistebat Angelo percussenti.

III. mento quanto di. bolo.

quandogidem non tantum adfit in illo pars
quaedam exigua Christi sed totus Christus cum
tota sua humanitate. omnipotentia, Diuinitate &
sanguine pretiosissimo, & si sanguis ille diabo-
lum cohibeat, conlat quod totus Christus enim
se contra furus victumque prostraturus: ete-
nim per vitam Dei sibi communicatam euadit
homo multo robustior & animosior vt victo-
riam obtineat, quam eorum quilibet quos san-
guis Agni continebat. Capiunt in prelio Phi-
lilijm a filijs Israel Arcam foederis Domini, &
quando Deo placuit, factus est populo suo adiutor
ipsoque Phililijm crudelissime affixit, nomina-
tim autem Bethsamitas qui ceteris audaciores
presumpserant Arcam intueri. Percussit Domi-
nus de viris Bethsa mittibus, eo quod vidissent Ar-
cam Domini: & hec superbia turgereat vires
suas experti viribus aliorum Israel superiores,
nihilominus quando Arcam viderunt ex qua
virtutem cernebant prodire superiorem, qua
prosternebantur & in ruinam agebantur, altius
inclamant & se fatentur infirmos nimis qui se
viribus illius opponant iam enim experientia di-
dicerant ab ea sibi capita distingui nullumque
ex eis posse mortem euadere. Quis poterit stare
in conspectu Domini Dei sancti huius? An ergo no-
era ista facinora quibus Israelitas tantopere
torquebant & opprimebant vt stare non auderet
coram eis, & illos qui viribus suis fidebant, sup-
plantabant? Vtique, quomodo ergo nunc dum il-
los vident atque in eorum adstant presentia hanc
non demonstrant arrogantiam, quinimo se fa-
tentur incapaces & debiles nimis vt eorum resi-
stunt viribus? Quomodo si prius illos pedibus pro-
tereabant, nec esset eorum aliquis qui caput con-
tra eos erigeret, quin continuo priuatus illo in
terram non corrueret nunc prodeunt ita contra-
cti & vulnerati mortuis quasi in signum victo-
riae tot eorum millibus & ceteris omnibus velut
timore percussis? Ratio est quia viderunt filios
Israel Arcam Domini conductos, quodque ab il-
lis nunc egredere vt eam ipsi secum haberent
velut igneos radios, quorum vehementia nullus
audebat resistere, qui verò hoc attentabat, non
leuiori mercede quam vite dispendio septuplum
laebat.

1. Reg. 6.
19.
IV.
Virtus Ar-
cae Do-
mini.

V.
Applica-
tue SS.
Sacra-
mento.

O quam Superbus insulabat hominibus dia-
bolus, vt vidit illos Deo desinitos ob peccatum
primi parentis & quasi in capite totus generis
humani, omnes eius filios seminali generatione
descendentes velut Dominus vniuersalis posside-
re videbatur? ita nuncupat illum Christus. *Veni*

Princeps mundi, huius & in me non habet quid-
quam. Si de diabolo sermo sit omnes videbant
nos implantasse ac superasse, quia vires suas in-
feriores hominum viribus esse sentiebant: Pono
prodire Arca testamenti Christi Domini nostri, &
statuitur in medio nostri sub illis accidentibus in
tabernaculo SS. Sacramenti *Surgit Dominus in re, quia
quidem tuam, tu & Arca sanctificationis tue: hanc
dicitur sanctificationis quia sanguis Agni dice-
batur sanguis sanctificans illo conspectus, & quia
hinc quasi de fonte & origine omnis procehit
gratia sanctificans communicata sanctis omni-
bus Ecclesie, dumque se in cibum hominum ex-
hibet, in quo illis propriam largitur vitam, ubi
virtute illos corroborat, animamque eorum con-
firmat, vt Diabolus se posse illis resistere omni-
no diffidas, iudicetque impossibile, & si quando
presumit in arenam descendere caput vellet
diffraclum & elumbem: iam ergo in homine cog-
noscat vires vite illius: nam illi Christus con-
fregit atque de stuprata iam mundi expulsi pos-
sessione. Nunc princeps huius mundi, egredere
foras.*

An ergo ille non erat qui prius ita viribus
preualebat, vt homines pedibus suis prosterne-
ret, qua ratione nunc sic victus languet & pro-
stratus vt etiam pueri, & puella illudant ei cen-
tiores? Dicam, ceruit enim de medio Ecclesie
virtutem prodire Supernaturalem & Diuinam
ex tabernaculo illo SS. Sacramenti, quae vires
suas longe superat, & communicantem ita cor-
roborat, vt illum totus non audeat inferius ex-
spectare. *Tanquam Leones ab illa Diuina munda des-
cedimus* ait D. Chrysolto Arca est in qua Man-
na repositum est Diuinitatis Christi: & tabula
legis & Virga Aaron SS. eius humanitatis, cuius
virtute ille prostermit amittitque vires, huius-
que gladius ille quo caput illi detruncauit: nam
sicut nobis illam in ipso tribuit perfectiorem
quam a nobis haufit, quandoquidem illam nobis
reddat vita Dei ornata, ita per ipsam nobis pro-
prium tribuit vitam, ac robur quod in ipso habue-
rat quo diabolus vinceret.

Vt Diuinam honore historiam quam Spiritus
S. singulariter expendit de David, quam supra
retulimus licet alia intentione. Quando David
in arenam descendit duello certaturus contra
Goliath quem in acie prostrauit, vt caput illi de-
truncaret, propriam illi ablutis Machabram, ac
de vagina eduxit, & humeris abscauit, vt illud
manibus deferens triumphans ingrederetur Ieru-
salem, cum autem gladio hinc quo tantum
poterat

parauerat facinus, non conueniret ut inferiori cuiquam quam ipse Deo consecraretur, cuius virtute roboratus insignem adeo reuerat de hoste victoriam, illum velut munus in tabernaculo templo dedicauit, & Sa. eorum tradidit potestati custodiendum. Illo postmodum Dauid indiget, accedit Sacerdotem Achimelech, eumque ab illo postulat, cui ille: Ecce Domine mi gladius tuus hic, sed multo perfectior, profanum enim eum huc detulisti: sed eum recipere sanctificati, illoque utere quo hostes tuos victor interimas.

Aug. 21. VIII. Gladius est hostis in Christo

Ecce gladius Goliath Philisthei, quem percellisti: ante profanus erat & morio a tabernaculo sanctificatus est, quo stratagemata edidit insigniora. O sublimis mysterium!

IX. Hanc enim denotat Elephas ab Eleazar

Gladius hic nostram denotat humanitatem, in qua est lamina ex aere fortissima nempe anima in vagina corporis nostri, vagina debili & infirma. Quid arbitraris Dauidem a Deo postulare quando tenerimo affectu sic eum detulit. Accingere gladio tuo super femur tuum potentissimum, nisi ut nostram assumeret humanitatem? Cum illo velut gladio diabolus velut alter Goliath hominibus bellum intulit sanguinolentum: ut enim expendit D. A. quoniam diabolus ausus fuit hominem primo impetu ex parte impugnatore superiori spiritus, sed inferiori carnis aggressus est. Adamum enim non impugnat per se ipsum, sed mediam assumpsit. Ena qua mentem assuerebatur victoriam. O huius hostes populi Dei in festo nimis bello illum deuincere conati sunt, sed cum hoc propriis diffident viribus, elephantes in campum producerunt, in quo velut in castro praemuniti Dei populum aggressi sunt, adeoque vehementer bellum incurrit: huius elephantis industria, ut nisi Eleazarus festinus accurrisset vastamque hanc elephantis molem diruisset, extremas Dei populus passus fuisset angustias. Elephas hic quo diabolus cruento nos lacessit praehio, nostra signat carnem quantum ad partem inferiorem & ita nos per illam coarctabat: ut quasi actum esset de nobis: *Omnia caro corrumpat viam suam*, nisi summus Sacerdos Christus adfuerit hanc machinam euerteret. In hoc apparuit Christus ut opera dissoluat Diaboli: ita D. Ioan. ut omnes diaboli machinas dissolueret, quas in carnis nostre elephante composuerat. Hoc igitur gladio postulat Dauid ut Deus se praecingat, ad est ut Verbu Dei carnem assumat sique vitat hypostatice, facta que est in Diuina eius persona mirabilis hae vntio & carue nostra se accinxit. Postquam autem

in illa diabolum, infernum mortemque superauit, in tam eminentis victoriae trophaum, quam de Giganteis reuulerat hostibus, illam obtulit, statuitque in tabernaculo SS. Sacramenti. *Cara mea vero est tibi & sanguis meus est vere est potus*. Illam Ecclesiae sacerdotibus commendauit: *Cuius officium committi voluit solum Presbyteris*.

Hic nobis illa restituit ministerio Sacerdotum: in illam in SS. Communione nobis exportant: *Quibus congruus ut sumant & dant cate-* la restituit, ita perfectiorem ut illam nobis tradant ab tuitur sed omnibus libetam peccatorum sordibus quibus perfectior inficiebatur, & thesauro Diuinitatis plenam & in SS. Sacrament. *In quo inhabitat omnis plenitudo Di-* *nitatis corporaliter*. Per hoc tanta nobis accel- *Colof. 2. 9.* *cit fortitudo, ut ipsos valeamus superare inimicos quos per ipsam ille superauit, illaque insignem edere facinora, quae ipse in victoria sua profectus est machera hae nobis traditur, qua illos vincamus, illa nos summus Sacerdos Christus corroboret. Tuus Sacerdos in aeternum secun-* *Pf. 109. 4.* *dum ordinaris Melchisedech: agiturque ut omnes nostros prosternamus hostes visibiles & invisibiles, externos & internos, illique euadamus fortiores: licet enim in nos assurgat tota inferni potentia, nihil proficiet, aeternae cedet, confundetur & euerteret. Accipite & comedite hoc est Cor-* *p. 11. 17.* *pus meum*. Gladius hic quem mihi dedisti, hanc humanitas quam de vobis assumpsi ecce perfecta sanctificata & infinitis gratiae donis affecta, dignitate sublimi ad statum hunc euecta: *Accipite* vos illa armate, eam vobis incorporantes in cibum vobis illam praebete: eo fine, *accipite & comedite*: ut enim cibus est in quo vita Dei continetur, ita ut ipsum in se Deum concludat, eadem virtute eodemque roboremur. *Sicut Pater Ioan. 5. 26* *habet vitam in semetipso sic dedit & filio habere vitam in semetipso ita Communicanti precul dubio*

X. Nobis illa restituit ministerio Sacerdotum: in illam in SS. Communione nobis exportant: Quibus congruus ut sumant & dant cate-

XI. Qua hostes nostros vincamus. Gladius hic quem mihi dedisti, hanc humanitas quam de vobis assumpsi ecce perfecta sanctificata & infinitis gratiae donis affecta, dignitate sublimi ad statum hunc euecta: Accipite vos illa armate, eam vobis incorporantes in cibum vobis illam praebete: eo fine, accipite & comedite: ut enim cibus est in quo vita Dei continetur, ita ut ipsum in se Deum concludat, eadem virtute eodemque roboremur. Sicut Pater Ioan. 5. 26 habet vitam in semetipso sic dedit & filio habere vitam in semetipso ita Communicanti precul dubio

Nec mirens panem hunc caelestem vocari: *48* gladium: quandoquidem inter alias eius figuras numeretur panis ille subinericius, de quo visio. Huius finem reuult Gedeoni miles quidam gregarius, gura est quem vidisse se testabatur descendem in tentoria Madianitarum exercitus aduersariorum subin-

Gedeonis.

populo Dei, adeo fortem vt potuerit destruere, & euellere quicquid obuium sibi occurreret nec sustinere donec tabernaculum suum solo adhaereret. Congruentiam hic aduerto mirabilem quoad efficaciam Diuini huius panis, qui cunctos suos subijciit & prosterat inimicos, in Lycam de illis omnibus tribuens ei victoriam, qui hunc comederit, ex Diuina virtute quam illi communicat in ea vita, quam illi concedit nempe vita Dei. *Qui manducat me viuet propter me.* Erat Gedeon populi Dei dux & protector, suaque contra Madianitas educebat legiones: in signum autem futurae victoriae, visus est panis ille subcinericius descendere in tentoria Madianitarum, cunctaque euertere: euidens iudicium à Deo datum quo militum animos roboraret, talia in pane illo notantes prodigia: & postquam hæc ita facta quis narrasset: vnus de grege milis Gedeonis hæc ita interpretatur: *Gladius Gedeonis est hic.* Panis hic adeo prodigiosus gladius est Gedeonis, cumque ita fortis sit, vt signa consumant, animam resumamus, à parte nostra stabit victoria & inimicos, clares, ruina manet & interitus, omnes etenim vt tabernaculum solo prosterentur. Hoc signo illorum corda Deus confortauit, ne animam abijcerent, donec victoriam obrinissent, vt de facto delectis hostibus eam consecuti sunt in ultissimam.

Ind. 7.

XIII.

Panis est & gladius.

O Panem Diuinum! O Caeste Sacramentum quod cor hominis confirmat illa Dei vita ipsi communicata. *Panis cor hominis confirmet.* Panis subcinericius eo quod sub eius accidentibus Deus vnus & Christus lateat eadem vita quam à Patre accepit eam communicanti concessurus, qua cunctis suis preualeat inimicis. Panis est quia species ralem illum sensibus representant: sed gladius fortis & potens, qui vires nobis contra inimicos tribuat potentiores, quia in eo lateat humanitas, Gladius Gedeonis Christi, hæc diuicit diabolum, inuulauit mortem, infernum depradatus est, eumque ita compellit, velut qui viuas exprimit, vt antiquorum Patrum animas restituerit. *Morsus tuus ero inferno:* q. d. Futurus sū inferno buccellatantæ fortitudinis, vt eum cogā euomere quas continet SS. Patrum animas: sicut dum aliquis comedit quod ei vomitū provocat. Et illud: *Ero Morsus tuus* non actionē denotat sed passionem, q. d. ero Morsus talis inferno, vt me recipiens factū hominē in stomacho suo, in quo sūt SS. Patres, cogā eū illos euomere, velut is qui vi cibi ad vomitum etiā inuitus provocatur. Expōitio hæc adscribitur Ruperto.

Off. 3.

Hæc igitur humanitas Christi est madens, XII. cuius anima ad inferos descendit, quæ nec momento quidem temporis Diuinitas deseruit, nec se ipsam nec corpus in sepulchro desinuit, licet forte per an ma per mortem à corpore recessisset, quod a feru-
lias exposuimus: hæc inquam humanitas illa prae-
travit facinora & curtidie alia præclara facti in
SS. Sacramento, sub cuius speciebus vnica semper
manet Diuinitas, ob cuius vnionem dicitur
in eo esse per concomitantiam. Hic vnus dia-
bolum, virtutem animæ turbat caelestem qua il-
lum prosterat, vt illi nequeat preualere, graui-
rum dicit incrementis, donis cumulat superma-
ralibus & vitam communica: propriam. Vt ergo
tam insignia clarent, facinora, non minus hæc
aliquid quam Christi gladium attendamus. *Gladius
Gedeonis est hic.* Nunc igitur liceat potuerit
tillimos patiamur Madianitarum exercitus inter-
nos & externos, nostræ studentes diuinitatem
animæ quiores simus, gladium hic habemus,
Christum inquam nobis vitam dantem à Patre
suo acceptam, quæ nostræ virtutem confirmet,
cuius robore nobis victoriæ polliceri possumus,
contra potentissimum inimicum diabolum hinc
eum prosteremus viresque eius collidemus: v-
bi namque vita viuit Dei, eius semper vita de-
struitur. Ad illum igitur accedamus. *Atque
manducate: hoc est Corpus meum.* Ex huiusmodi
Communione omnia nobis subiequent auxilia
& præclariora dabunt gloriæ incrementa.

§. 14. Ignorantia nostra tenebras Christi dissipat lucem infundens intellectu, qua Deum distinctius cognoscatur SS. Sacramento.

Dispositio congruentior: qua noster illud
minetur intellectus ad cognoscendum
Deum multo clarius, eā esse quam decla-
rat Psalmographus nuntium qua Deo approp-
ximamus, vnde noster intellectus in eius cogi-
tatione magis illustratur. *Accidit ad eum & illa
misanimi.* Cum autem in SS. Sacramento Deum
habeamus nobis vicinorem, hic enim se singula
eum recipientibus vnit, hinc in illo intellectus
hominis magis preparatur vt eius altorem in-
tineat cognoscionem, dissipat prius ignorantia
sue tenebris. Notandum circa præceptum Do-
mini de panibus propositionis: nec summo
dicio effectum hunc præfigurari SS. Sacramento
nimirum quod in vna parte templi in qua pa-
net Eodem.

ues illi erant, voluerit vt staretur candelabrum aureum cum lucernis quatum splendore panes illi illuminabantur, vt tanto claris innotescerent. Quorum illustratio symbolum fuit illius quam in nobis panis hic Diuinus producit, vt tanto claris Deum cognoscamus in illo tenem cum tota sua maiestate, omnipotentia, sapientia & magnitudine.

II. Panis. Propositio. Quia SS. Sacramenti.

III. Cur dicitur facerem.

IV. Alia ratio.

non sit substantia panis, sed corporis SS. Christi Domini. Et ita SS. Patres Antiqui, exposuerunt panes illos propositionis vmbra[m] fuisse & figuram huius panis caelestis quo Christus Ecclesiam suam in mensa Altaris honorauit, qui speciem habet & accitencia panis nostri vsualis, tamen interius corpus continet Christi Domini quod nobis sub illius panis datur accidentibus. Ita D. Cyprianus: Panis iste quem Dominus D. Cyr. discipulis porregebat, & non effigie sed natura unitus, omnipotentia Verbi factus est caro, & sicut in Coena persona Christi humanitas videbatur & laetabat Dominus, Diuinitas, in Sacramento visibilibus Diuina se insudat essentia.

Statuit Deus vt Panibus illis proponeret candelabrum aureum cum lucernis, vt significetur illa illuminatio qua collustratur intellectus Panibus lumine Diuinitatis sacramenti, quod omnem candela expellit caliginem & ignorantiam, obscuritatem, hunc ap-communicat autem illi claritatem ac splendorem, in secura certaque Dei cognitione: ita vt tur. in S. Communionem multarum rerum ac mysteriorum Dei notitiam homo percipiat, quae prius ignorabat. Aduertit hoc D. Cyril. Alexan. D. Cyr. etenim explicans verba D. Ioan. in quibus agit de Iuda, de proditorio eius scelere, infansitque animae eius successu, & sine quo vitam clausit omnium infelicissimo: Cum accepisset ille Buce- cellam, exiit continuo, Exiit continuo (inquit D. Cyril.) vt de Christi negotiaretur venditione, festinans eam ad suum deducere: verebatur enim ne si vel paulisper moraretur, panis ille Diuinus quem de Christi manibus acceperat, intellectum suum illustraret, scelusque agnosceret, a quo ex eius grauitate motus ad poenitentiam continuo contractum rescinderet, & ita suspenderetur mortis Christi executio, quam diabolus omnibus conabatur viribus accelerari: neas ducerem vobis eius hae verba subtrahere. Id factum est quia verebatur ne panis ille Diuinus, quem Iudas acceperat, ipsum illuminaret, vt tandem cognosceret peccatum suum, & facti poenitentem venditionis pactum renouaret, aut rescinderet, & sic mortem Christi quam diabolus modis omnibus procurabat, maturare, ille per poenitentiam suam retardaret. Abijt ad diabolum opus nihil pecunia molius putans, quodque motus est, nihil à benedictione (id est Euchariſtia) aditus, cum post panem omnino se parauerit, sicut moram, cum benedictionis virtutem timens, ne scintillam in animo eius accenderet, ac inde illuminaret, & ad meliora traxerit, magna praecipitem se.

50

V.

VI.

Idem Iudas exiit.

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

104. 13. 30

diabolus) celebrare. Itaque demon inimicus Christi perpetuis immeris tenebris, cuius habitatio perenni premitur caligine, iudam fortius instigavit, ut in finem adduceret venditionem Christi, de qua iam cum Iudæis convenerat: veritus ne lux, quam eius intellectui panis hic cælestis infunde et, ipsum à contractu faceret resistere, & peccati poenitentis quod eius virtute cognoverat, dissolveret quidquid de morte Christi concluderat, & ipse peruersa sua fraudaret intentione. Et si testimonium inimici sit omnium fortissimum ac prægnavantissimum, cum sit in certificationem illius qui illum ve talem iudicat, licet diabolus ex timore Divinæ huius lucis testimonium perhibeat, de ea quam Divinus hic cibus recipienti communicat: procul dubio multum per illud virget ut cognoscantur illuminationem quam cælestis hæc eica nostro infundit intellectui.

VII.
SS. Sacramentum illuminat.

Quod si testimonium hoc minime satisfaciat placeat illud quod nobis dare possunt duo illi discipuli profecti in Emaus qui tertius ac medius Christus apparuit: & quamvis illis congressus sermonem inferret de transactis à paucis diebus in Hierusalem, illorum tamen oculi tenebantur, ne illum agnoscerent, donec proximi Castello & pariter in eo residentes hosiã cœna expectarunt, in qua Christus panem SS. suis lumen manibus benedicens ac frangens illis comedendum porrexit, quo tempore Christum agnouerunt illuminati sunt, atque luce illa quam cum illo pane illis tribuit, cognoscere poterunt quod usque modo ignoraverant. Si causam nosse desideres cur nunc illum cognoverint & unde lux illa claraverit eorum illuminans intellectus, ex opinione D. Chryso. D. August. & aliorum SS. Panem, panis ille consecratus hanc eis lucem infudit, quem iam acceperat; & hoc liquido constat: quia ut colligimus ex actibus Apost. fractio panis illius erat illi propria, qua Christus SS. Eucharistia Sacramentum fregit, quod prosequitur D. August. & his verbis clarius explicat: *A Christo facta est permissio, videlicet impedimentum in oculis discipulorum usque ad Sacramentum panis, ut veritate corporis eius participata, remoueri intelligatur impedimentum.* Confirmat autem hoc Theophilactus quando declarans virtutem quam tribuit intellectui creato lux quam illi communicat in SS. Sacram. sic ait: *Lux illa qua discipuli tendentes in Emaus illustrati Christum cognoverunt processit ex eo quod frangens panem*

Citatur ab Henrico l. A. e. Ezech. 11. Ad. 2.

D. Avg. Lib. 3. de Consens. Euzang. 25.

VIII. Probatur exemplo.

illum Sacram illis exhibuit Communionem: *Magnam & ineffabilem vim habet. Deum ter. Ita. eamque sumentibus aperitur oculi: itaque vultu illis aperti sunt oculi quibus Christum cognoscerent. In fractione panis.* Quia lumen quod nosset intellectus collustratur ad Dei cognitionem, maxime resplendet in pane cælesti SS. sacramenti, in quo latet Corpus & Sanguis Christi.

Hinc vocavit illum D. Chryso. lumen supernaturale & Divinum, ob excellentem de Deo cognitionem quam tribuit communicanti. ad hoc conceptui suffragantur D. Hieron. nam suis. singulariter secutus de hoc Sacramento meminit. celeberrimi illius continui quo Patriarcha Ios. Ioseph fratres suos honoravit vocatque celestes illum tum fuisse in meridie: *Illi vero portabant manna, se co. donec ingrederetur Ioseph meridiem: audierunt enim quod quod tibi comesturus esset panem.* Quando sol plenissimo lumine mundum illustrabat, lucemque suam omnibus revelabat partibus, in ipso splendore. Diei tunc Ioseph cum fratribus epulam esse, quo signatur quod in convivio illo quo verus Ioseph Christus fratribus suis hominibus instituens ex ratione naturæ humanæ que in ipso est, daturus illis esset in cibum panem illum cælestem Corpus sc. suum ac sanguinem, lux illa resplendet Divinæ eius cognitionis in mentibus conuinitur: tum, ab illis procul abigendo ignorantia tenebras, eo modo quo sol de mundo in meridie omnem præclitæ ruginem: *In plena luce* sic loquitur D. Hieron. *aliquo meridie bibitur à Ioseph cum fratribus suis & complebitur plenius quando inebriabitur terra benedictione Domini.* Ad declarandum mirabilem huius Divini cibi in Communicantibus effectum à mentibus eorum ignorantia nosse repellendo, & luce Divinæ cognitionis illustrando, dicit quod illud conuiuio Ioseph, figura illius quo. Christus discipulis suis præparavit peractum fuerit in meridie: quando namque verus Ioseph Christus discipulos suos ad cælestem invitavit conuiuium, licet tempus quo celebravit illud, fuerit vespere imo nox: *In qua nocte trahuntur, quantum ad oculos corporales, attamen si meatibus oculis consideres, instituit illud velut in meridie ob plenam cognitionem quam à Christo hauserunt media illa luce plena quam illis in hoc conuiuio communicat.*

Nascitur Christus media nocte: *Cum medium silentium cõtinuerent omnia & nox in suis confusum miserabiliter haberet, sed quantum ad cognitionem de*

X. *Clarius quomodo scaturit in mensuris in meridie.*
 de Deo in eius auitate, quasi in meridie nascitur, ob lucem quam perfectissimam ad sui cognitionem mentibus infudit mortalium. Mante sol oritur & quasi vmbra tenebrosa ab illo fugientes velut a motibus precipitantur in campos valleque in quibus enati dilatantur quando vero ad occasum tendit velut locum repetens quem ante defecerat: *Alia cadunt de montibus vmbra*: Verumtamen dum sol in meridiem ascendit merique cursu voluitur, quasi in se omnes colligit vitbras, vt illas non patiat dilatari, eoque modo totum orbem pleno cellulit lumine, vt vix in arboribus vmbra videatur & meo iudicio, non illis permittit vt vmbra habeant, eo quod luce sua cuncta colustret. Si naturam veri solis iustitia Christi Domini consideremus, nonnullas videbimus promissionum, figurarum & oraculorum vmbas nobis illum indicantes: etiam etenim velut vmbra totum mundum occupantes. Si occasum huius diuini Solis attendamus mortem nimirum eius, totam terrae superficiem, tenebrarum vmbrae dolebimus absorptam: *Tenebra facta sunt super vniuersam terram*. Porro si mentis oculos conijcimus in caenaculum in quo Christus SS. instituit Sacramentum, iam gaudebimus omnes figurarum antiquarum dissipatas vmbas, manducato iam Agno Paschali & castulis agrestibus amaris, iam confractis baculis, quos tenebant in manibus Agnum comelluri, & combustis igne diuini amoris, qui adeo tutulus ferrensque apparuit in instructione huius SS. Sacramenti, & tandem absolutis iam ceremonijs & preceptis legalibus, quia iam harum omnium figurarum venit complementum & lux meridiana in hoc pane caelesti respiciens, in quo iuxta iudicium D. Greg. Nyss. sponsus & celestis Christus requiescit velut in meridie: quia panis hic meridianus sicut de mundo vmbrae eliminat figurarum veteris legis, & in illo omnia implevit, quae illic signauerant: ita similiter luce sua, mentibus nostris lumen infundit, & de pulis ignorantiae nostrae tenebris, intellectum illuminat quatenus lucernis candela labri auzi altissimae de Deo cognitionis, quam homo percipit in SS. Sacramento, possit diuinam sapientiam cognoscere eius magnitudinem, omnipotentiam, & virtutem infinitam quae tantum hinc innotescit, vt illum nec vmbra impediatur nec vlla ignorantiae tenebrae obnubrent.

Hoc dico ex D. Bernardo dum loquitur de perspicacitate visus, quam fides communicat,

quae constanter tribuitur in Sanctissimo Sacramento: *Luceos habet oculos, cognoscat filium Dei latentem, cognoscat in ligno pendentem, Ser. 2. de cognoscat mortem, proinde etiam agnoscat Epiphani. sub accidentibus latentem, Et sicut fides in via respondet veritas patris, sic & communicationi fidei huius Sacramenti respondet vera & aeterna participatio Dei. Talis est illa lux quae nobis hic conceditur, vt mentis oculos communicantis reddat perspicacissimos vt cognoscere valeat in Christo Diuinitatem, & tunc potissimum, quando nobis illa proponitur magis occulta ad vera suspensa Virginis Mariae, in arbore Crucis a ramis eius pendens atque in ea velut homo moriens, nec non accidentibus panis & vini contexta, quando sub illis accipitur: ipse namque mentis oculos illustrat ad cognoscendum Deum.*

Argumentum propono perlegans D. Anaf. *Lib. 10. Hoxan.*
 Syrus quo ponderat illud de primis nostris parentibus iam preceptum vetui fructus transgressus: *Aperti sunt oculi amborum, cumque cognouissent se esse nudos* etc. & humiter credit ex singulari beneficio Deum illis oculis aperuisse quo nuditatem suam agnoscerent: confert autem hoc illi cuius supra meminimus, dum Christus duobus discipulis in Emaus oculos aperit quo Diuinam eius cognoscerent personam in fractione panis quem ambobus distribuit: *Audi quid facit postquam surrexit a mortuis, Cleopha & qui cum eo erat, Luca, ad Emaus ab Hierusalem, sicut Adam & Eua separati, Et lucem vtram non vidimus, Iesus appropinquans ambulabat eum, Et oculi eorum adhuc tenebantur ne eum agnoscerent, atque hic quidam sunt videns desens. Sed a dextere quod loquitur: Factum est autem cum ipse recumbere: cum eis accipiens panem benedixit, Consecrauit: Et fragens dedit eis: aperti sunt autem oculi eorum & cognouerunt eum. Itaque cibum acceperunt certum, acque in illo maiori certitudine aperuit illis oculos, ac virtutem viresque adepti sunt quibus illum cognoscerent, quas protoplasti parentes nostri amiserant in cibo fructus interdicti, vt autem oculi illis aperirentur quo propriam agnoscerent nuditatem, opus fuit vt Deus ex singulari beneficio illos eis aperiret. Porro Diuinus hic panis tantam continet virtutem & excellentiam vt luce sua illuminet intellectum, vt aperiens oculos suos obtinere possit sublimem & claram de Deo cognitionem, quando accedit illum in communiione sumpturus.*

edignitatem, ita similiter indicat nobis Christus quod ad vitam spiritualem, vitamque Dei, multum non sit differendus accessus ad illum sub specie panis & vini, illum scilicet in sacra Communionem recipiendi, quia hoc modo certius nobis asserimus vitam spiritualem gratia Dei illam nutritis: quandoquidem in illo Christus possessione exhibeat vitam aeternam illi recipienti: Si quis manducauerit ex hoc pane viuet in aeternum: sicut similiter vult ut sibi certam timeat mortem qui illum non receperit: Nisi manducauerit carnem filij hominis, & biberit eius sanguinem, non habebit vitam in uobis.

III. Vnde ut intelligeremus quomodo cum Divino hoc pane perseveraret perpetuis nostris necessitatibus remedium & quodidie i que abundantanter nobis spirituale nostrum in eo ligetur alimentum, decernit ut in templo in conspectu suo semper panes illi seruetentur, mirabile eius symbolum: si namque in eo quod figura tantum eius fuit, voluerit Deus tantum monstrare banum, tantumque, quantum posset, nostrae succurrere necessitati, ut certum habeat quod in figurato tantae excellentiae, tantaeque bonorum abundantiae praerogatiuis ornato, certorem in illo cognoscere debeamus securitatem quoad nostrae vitae confirmationem: cum ex nulla alia re possimus nobis satisfacere quam de summa Dei liberalitate nobis in necessitatibus hic auxiliantis dum de nobis praebet sub speciebus cibi corporalis.

IV. Experta est sponsa SS. (personam referens animae Christi in Eucharistia summentis) ubertatem & magnitudinem bonorum quae illi in ipsa communicat, cuiusque iudicaret quod esse non posset minor hae bonorum abundantia, quam Regis digna potestate, qui cum omnibus quae possidet iuotum subuenit necessitatibus: sponsum suum titulo honorat Regis, quando ab eo se fatetur in deliciatum eius introductam esse cellam: Introduxit me Rex in cellaria sua. D. Ambros. Sustinet quod loquatur de SS. Sacramento, & de affluentia qua Deus in illo eius medetur necessitatibus: vnde legit: Introduxit me Rex in cubiculum suum. In Graeco habetur: In promptuarium suum & in cellarium suum, hic tanque anima omnem repetit affluentiam in omni genere bonorum, delicias, ienimenta, consolationem, situitatem, donorumque eius gustum optatissimum: est enim velut abundans promptuarium, in quo velut in proprio throno & maiestatis suae Palatio, cunctis manibus ac perfecta liberalitate promptoque animo Deus

animae, in quibuslibet eius adest necessitatibus auxiliator.

Norat Origenes quod sponsa hoc loco titulu Regis ascribat sponso, licet in multis occasionibus alijs via fuerit terminis quibus suum de sponso exprimeret: indicium illum appellans fratrem suum, dilectum suum, aliaque, nomina maioris affectus indicia: quoniam cum in toto Lib. Cant. agat Spiritus S, de mutuo amore Dei cum anima, in persona Salomonis, & amor non admodum erat titulus maiestatis, & ideo non voluit Canticis praeferebere Regem Salomonem, sed tantum dixerit: Cantica Cantarum Salomonis: Sicut fecit in duobus libris Procehorum & Ecclesiastes, quod D. Bernard. Lugemose notat: Vbi Rex cum amore coniugitur, nullum profus vel leuissimum signum timoris aut maiestatis exhibendum. Quomodo ergo sponsa legem hanc hic non obseruat, sed non obstante amoris sui prosecutione nomen illi adscribit Regis, nomen inquam maiestatis? Ut declaret quod, cum ageret de bonis immensis quibus ab illo cumulabatur, de donorum affluentia, quibus ex dono eius affluabat, & de summa magnitudine qua vita suae spiritualis alimentum illi suggererat in SS. Sacramento, quod in qua esse non posset de inferiori iuan Regis potentissimi & dirissimi magnitudine copia illa immensa tantarum diuitiarum quibus illam ditabat in SS Sacramento, infinitam suam ostentans liberalitatem, quoad ubertatem eorum omnium quae sibi inueniebat in illo Regali promptuario, in quo Deus ad omnipotentiae suae & supremae maiestatis ostensionem, bona continet quaecumque & thesauros omnes comprehendi possibiles, quos omnes animae consignat ut proprios, dato quod se ipsum tradat: in quo palam fit quanto excessu Deus hic adfuit nobis quae necessaria sunt ad ministrans: Propriet. Origo. (ait Origenes) Regem hic nominat eum qui alias vel dilectus, vel fraternus, vel alio nomine nuncupari solet, ut ostenderet per hoc nomen praedictum cubiculum utpote Regium immensis opibus repletum quibus scilicet repleri, dicitur, & in brum potest ac solei anima, quae a Divino Rege invitata in illud introducitur.

Inquirunt SS. Doctores causam cur Christus Dominus aetate adeo tenera tranfertur voluerit in Aegyptum: quod quandoquidem, sicut alias se Guius a morte liberauerat: quia nondum venerat hora figura eius potuisset & tunc eadem facilitate non se fore quod cecidit in Aegyptum se de manibus eripere Regis Herodis, mortemque euadere, cum nec scriptum tumuliter gerit.

Ho. 1. & 4 in Cant.

D. B. R. N. Ser. sup. Cant. & 83.

V. Ut declaret bonorum illius in SS. Sacramento affluentiam.

Origo.

VI.

IV. Hicico sponsam nominat Regem.

Cont. 1. lib. 6. de Sacram. ca.

milite hora eius venisset. Et huius occasione singulari inquirunt rationem cur illo fuerit quandoquidem constat quod non sine pregrandi & singulari mysterio in Aegyptum transfugerit. Stupenda plane proferunt eiusque declarationi congrua. Sed ratio: D. Leonis Pontificis nostro congruit proposito, nimirum quod sicut

Serm. 3. de Epiph. c. 3.

in Aegypto Patriarcha Ioseph tanta prudentia extrema fame laboranti mundo succurreret, omnia Aegypti horrea copia replens tritici vberissima, qua populum a fame vendicaret & consequenter a morte illi imminente, sicut de facto illum asseruit, patem illi subrogans abundantissime quo sibi consulerent. Ita Christus verus Ioseph in priori praesignatus, vt affluentiam declararet copiosissimam, qua nostras omnes suppleret necessitates animae ministrans alimentum abundans, nosque per illud a morte liberans spiritali, quae mortem minabatur vitae gratiae, in SS. Sacramento pane Diuino de caelo in hunc finem concessio: vt hoc declararet in primis vitae suae signis, primisque gressibus, quibus mundum perambulans, rediit in Aegyptum, quo nobis constat quod non minori abundantia quam Ioseph fami nostrae subueniret, nostrae auxiliaretur necessitati vitamque assereret, tribuens nobis ad hoc in tritico illo & pane caelesti omnium bonorum suorum vberitatem: *Is qui primum subra- tus fuerat in Ioseph quando Aegypti fami per panis custodiam occurrit, voluit prima suam aetate sua demonstrare se enim panem esse, & sic cum eum cibum a ferre qui omnem penuriam aboleret faciat asseruit, a nobis inducat abundantiam, & bonorum omnium copiam offerat.*

Manifestum est quod qui veniebat sanguinem suum pro mundi redemptione in aetate perfecta profuturus, declararet recessu suo in Aegyptum ministerio parentum suorum in aetate adhuc teneriori, abundantiam qua nostrae subueniret fami ac necessitati, remanens sub specie panis, maiori multo copia ac magnitudine quam olim Ioseph Aegyptum subleuauerat recondita tanta tritici abundantia. Sic argumentatur D. Leo: *Qui sanguinem suum pro mundi redemptione fundendum in aliam differret aetatem, Aegypto se parentum ministerio subuectus intulit, reperens sicut Hebraea gentis amicum cubicula, Principatum veri Ioseph, maiore prudentia potestate disponem, vt illam diuitem omni inedia famem, qua Aegyptiorum mentes veritatis inopia laborabant, veniens de caelo panis vitae, & cibis rationis auferret, nec sine illa regione pararetur singu-*

VIII. Ita D. Leo con- cludit.

lari hostia Sacra in qua primum uersum Ap- saluiserunt Crucis signum & Pascha Domini facta praeformatum. Et ad memoriam reuocari Hebrais alimentum sufficiens panis ex prudentissimo Principis Ioseph Regimine, quo nobis copulat proficiscendo in Aegyptum, quod magis longe vberitate nostrae prouideret necessitati, panis caelesti, sub cuius specie nobiscum maneret, quandoquidem existens vitae huiusmodi in omnibus constantibus assereret, qui illum repperissent: cumque esset cibis rationalis iuxta illud D. Petri: *Laec rationabile: manens intellectum nutrimentum, ignorantiae tenebras effugaret, animamque diuitijs repleret caelestibus: quatenus omnigenis suffulta remedijs perfectius gauderet quam Aegyptus ex recondita per Ioseph panis abundantia: unde verus noster Ioseph Christus Dominus in primis gressibus in mundo datus proficiscitur in Aegyptum, in signum quod Ecclesiae sanctae ciuius id est fidelium pauca ministraret Diuinum in quo possent famem ledere honorum satietate quae in illo gultaret, & simul certius vitae possessionem assequeretur: cum enim sit panis vitae, & non nisi aetate in- quet quod confirmare nos possit in illa una qua maxime indigemus ad maiorem usum salutem, & quod subueniendo fami, quae terere non potest morte huius vitae, prudentia & satietate quae totum nostrum expleat appetitum: nisi sit quod hoc Diuino Pane pastos nos priuare possit bono vitae illius quae maxime nobis est necessaria.*

Duo maxime necessaria iudicantur hominibus ad vitam qua frungetur conseruationem. Primum est Deus quo praesente vitam sibi adeo securam Diuinitas polliciti sunt, vt se perditos semper sicut adiuuati boni ex viis discesserint vt ipsi gentiles, licet verum non Deum non cognouerint, hoc tamen sibi peritiam tribuissent quo in seculo illo conseruari non possent & pro- nec certam vitam suae habere possessionem, & quamuis verum sit quod errant in deliquit. Primum vero Deo, tamen hoc conclusimus, licet perire Barbari quod sine Deo qualiscumque ille esset, et in- impossibile foret seipsum sustinere: unde proce- rantur, quo necessitati consulerent, qua Deum habere tenebantur, cum sibi illo modo asserere quo illis erat possibile. Vnde de hoc ait Ioseph, ne Deus eorum excederet rebus, conati sunt in illis idolum eos sustinere quod vt Deum suum adorabant, cōsistētes illud clausi trabalibus: *Con- Ioseph fortassis eum clausi vt non moueretur. Quo facto parentes declarantur optime sibi notum, Deum esse.*

esse qui ipsos de extremis posset necessitatibus eripere, vitamque illis seruate incoluimem: quandoquidem in confusione cunctaque mala tauerint, si Deus eorum adibus excederet.

XI. Filij Israel in deserto gradientes solo Aaron comite murmurant, quia Moyses montis verticem ascenderat cum Deo familiariter adurus, nec moram seruant nimis longam qua Moyses redire procastinabat, vellet eorum iam inmemor: vnde sibi mortem formidant infallibilem: verum tamen in se reuerſi scientes quod de presenti afflictione solus Deus eos posset liberare, eorum necessitati remedium exhibens, ad Aaron confugiunt, aiuntque: Domine mi hoc tibi notum sit fratrem tuum Moysen omnem nostri abieciſſe memoriam, vnde nos desertis palam est quod spem omnem vitæ nobis ademerit: quocirca tu nobis succurre idque Deos nobis dando auxiliares: seculis enim illis certus nos manet interitus: *Fat nobis Deos*

qui nos praecedant: quos si nobis dederit securi sumus, nec illa nos de vita sollicitudo torquetur: de quibus alio loco latius.

Secundum hominibus maxime necessarium ad vitæ fulcrum panem esse iudicari. Aperte satis hæc veritas probatur ex eo quod narrat Spiritus S. de Aegyptijs: dum enim tempus adfuit sterilitatis famisque septennalis, quam Ioseph illis rationatus fuerat, in septem illis vaccis spicisque aridis, quas Pharaon viderat, vt vitam sibi vitam conseruarent hoc in primis conati sunt vt sibi de pane prospicerent: idque adeo diligenter executi sunt vt nihil illi anteposuerint, sibi persuadentes licet omnia bona, diuitias & thesauros haberent imaginabiles, si tamen illis panis deesset, quantumvis prædicta illis superpetere, se nihilominus inter mortuos iudicaret, quo declararunt solum panem eorum posse satiare famem, & grauis licet eos premeret necessitas, si panis sufficiens illis esset, non erat cur tantopere tristerentur: vnde non tanti fecerant thesauros, facultates, imo & libertatem, quanti solum panem: quandoquidem pro eo tantum habendo cetera tradiderunt, cum sine illis viuere possent sine pane vero nequaquam: *Dederunt pretiosa quaque pro cibo ad resocilandum animæ: itaque ea quæ maxime pretiosa habebant vt ostenderent quanti facerent locum illud quod ex pane sibi pollicebantur, vilipenderunt: cum illa dederint vt pretium panis ad vitæ sustentationem: vt enim dicit Salomon: *Inisimæ id est fundamentum vitæ hominis panis sine quo non**

XIII. Probatur in Aegyptijs. *Thre. 1. 11*

Est. 19

potest sustentura vita erigi.

Quinimo proverbium est apud nos, omnes dolores esse bonos cum pane, id est licet nos afflictos lugeamus cunctaque nos opprimant mala, si tamen panem habeamus quo illis resistamus, non erunt mala absolute, sed aliquid boni habebunt, quo significatur, si panis nobis sit sufficiens ad vitæ conseruationem, non posse absolute nobis esse mala, quæcumque se nostris opponunt commodis: etenim per vitam omnia vincimus & vincemus si panem habeamus quo vita sustentetur. Itaque Deus & panis nobis maxime sunt necessarii ad vitæ fulcrum. Porro si inquiramus vtro eorum magis indigemus qui nostræ subueniat necessitati, fatentur omnes Deum præeminere: quamuis enim panis absolute sit necessarius qui nostram exsatiat famem vitamque conseruet, attamen si Diuinam suam Deus manum apposuerit, sine illo viuere nobis est possibile: quia *Non in solo*

panis viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei: Porro sine Deo viuere clamant omnes impossibile: In ipso viuimus mouemur & sumus.

Esse vita, motus, & quidquid in nobis est ab eius dependet manu: ita vt si vel semel illam subtraxerit, quidquid in nobis est ad nihilum redigetur: *Auertens autem te faciem, turbabitur, & in puluerem suum reuertetur.* Si Deus a nobis vel vultu auertat, nec esse nec viuere nobis sperandum, sed certo sciendum nos in idem nihil reuocandos ex quo producti sumus. Quæ cum ita sint, tamen modo iudicio magis panem quàm Deo fidimus: quandoquidem panem habentes Dei non recordemur: *Ingratus est dilectus & recalcitrauit, dereliquit Deum factorem suum.* Homo si panem habeat & vitæ necessaria, desiderio suo satisfaciat, famemque satiet qua languet, ilico terga vertit Deo.

Vt igitur homo in vno eodemque subiecto satietatem assequatur & bonorum cumulum vitæ suæ necessarium, vt ob vnum non cogatur relinquere alterum, atque ea gaudeat affluentia quam sibi indicaret necessariam ne propter panis satietatem deberet Deo terga vertere: iudicet Christus Dominus SS. instituit Sacramentum in quo sub speciebus cibi ac potus seipsum homini communicat vt omnimode eius prouideat necessitati perfecteque fami prospiciat, quo vitam suam seruet perpetuam, dum Deum habet vt auctorem eius & conseruatorem: similiter & panem hunc celestem, quasi qui illum habeat sub illis accidentibus quæ nostris sensibus offerunt.

XIV. Ex conueniunt Proverbia.

XV. Vt vtrūque habeamus SS. Sacramentum instituit.

6. 16. *Est hoc supremum omnium mysterium quod Christus operatur: nam per carnem qua nostra mortis fuit principium, ab illo assumptam, atque in SS. Sacramento concessam, nobis vitam largitur.*

S 16 **P**ro epilogo huius argumenti, producimus argumentum D. Basilij quo probat in hoc maxime Deum mysticam suam demon-

I. strare omnipotentiam, quod operetur iuxta beneplacitum voluntatis suae, creaturas mediaeque sumens quaecumque voluerit ad operis suae executionem: ita ut saepe per ignem frige faciat, per gelu comburat, ut patuit in Aegypto, & amaritudine dulcoret, ut olim factum est in aquis contra Mara: omnes etenim creaturae à Divina assumptione potentia ad opus quod intendit, aliam in se continent virtutem & superiorem excellentiam naturalem. ut illam ostendant in operibus quae limites virtutis excedunt naturalis quam à Deo acceperunt, & consequenter explicat D. Basilij illud

Pf 147. 16. Davidis: *Qui dat murem sicut lanam*: quo significatur, quod siquidem nix effectum virtutis suae naturalis habeat tantum limitatum ad inspicandum, quodque secundum illam nequeat ascendere ad effectum superiorem calefaciendi, nos illa cooperiendo velut lana: nihilominus manibus omnipotentiae Dei traditâ, qui velut

II. Dominus creaturarum omnium absolutus cum illa facit quicquid sibi bene sederit, ad aliam extollitur superiorem nempe calefaciendi ac si lana esset: *Inexpugnabilem hinc (sic) & insuperabilem Dei potentiam exprimit, qui non dum existentes essentias producit, & existentes mutat, licet omnia immota natura sensibus ligentur.* Non dicit quod simpliciter mutet rerum naturas, sed eas mutet perfectionem illis superaddens superiorem ut secundum illam quam illis dedit eius omnipotentia, per cuius manus transierunt, operari possint effectus qui naturalem superant virtutem in qua illas creavit: & crebro ut suos in fiducia consolidet, quam par est ut in illo collocent, aliqua facit ad illorum utilitatem, quae videntur v. r. uti contraria, qua naturaliter limites constituit ordinis naturalis in rebus naturalibus.

Educit Dominus populum suum de Aegypto, traducit illum per desertum, per vias non tritas

& inuias, tandem in tam horribilem vastatione deuenit solitudinem in qua terrae siccitas aridissimam illi excitavit sitim ad cuius refrigerium nulla suppetebant aquae, praeter amaram illam vulgo dictas Mara ad instar fellis, ut attendentes illi curam assereret fiduciam, quae poterat delicta perambulare, in quibus nunquam alibi deberet in vitae necessitate, Moyses ad se vocat, & ostendit ei lignum, mandatum in aqua demitti, quo reddita sunt oleo suavioris. Iam demitto affirmare quod quae à D. Augusti, vnum lignum illud virtutem haberet naturalem inspicendi aquas, & hoc tantum dico, dato quod lignum esset ex natura sua amarissimum ut fel, secundum illam tamen non poterat effectum operari qui naturalem suam excederet amaritudinem, vnde concessio quod eo modo aqua illa reddiderat dulcissimas, certum erat hoc nequam provenire ex virtute sua naturali sed alia superioris: Deus etenim Divinam suam adhibens illi manum, ad effectus illud exultera quae limites eius naturae excederet. Praeterea si nemo in aquis id quod D. Aug. & Gregor. Nysseni cum enim tanta fuissent abundantia, ut ex illa totus berberet populus ultra sexcenta milia praeter mulieres, pueros, & infinitam pecorum multitudinem, fieri non poterat ut virtus naturalis ita limitata, ut erat ligni huius, tantam potestatem quorum abyssum indolcorare amaritudine inspidissimam: deinde cum multi scrutarent fontes, omnesque lignum non tetigisset nisi vnum tantummodo in quem Moyses Virgam intinxeerat, non poterant aliorum fontium aquae reddi dulciores si virtus alia non naturalis, quam lignum continebat, non interueniret: & in opere confirmabatur quod ad excitandam fiduciam, qua poterant filij Israel Deo credere, vellet illud declarare qualiter lignum illud virtutem haberet eminentiorem, quia potentia Dei manus tetigerat, ad effectus virtutis suae naturalis contrarios, & digniores, ut erant illi quibus amaritas aquae, reddere poterant dulciores.

Idem ostendit in serpente aereo ignis virtute confuso: illum etenim fundi iussit ut eius solummodo contutus venenenum tolleret mortale aegre Deum ardentissimum, quo serpentes illi igniti in sicca terra quocumque mordebant. *Qui percussus a serpente, eum vivit.* Vnde serpenti, illi ignito talis virtus quae tollere poterat venenum quo pectora eorum serpentes illi obdurecunt de caelo descendentes velut flammae igneae voraces, quod omni infundebant occurrentibus hoc serpentes illi habeat, quomodo

X. Caro nostra quomodo sit nobis causa rite

deo contraria ipsi quae videbantur in eo. nec enim aliud notabatur in illo praeter actiones hominis mortalis: vitam dare voluit non munda, liberans eum a feruitute diaboli, a quo tam dure & crudeliter opprimebatur. Credo firmiter quod caro hominis, eius appetitus & complacencia causa fuerit nostrae mortis ipsaque per se opus efficere non potuerit adeo excellens: attamen carnis illa euecta ad esse Diuini suppositi Verbi, virtutem habet adeo effica em, vt quauis ex se mortem producat, tamen toti possit mundo vitam largiri. Hoc meo iudicio D. Ioan. illis verbis declarauit. *Quod factum est ipso vita erat: quae concinne ponderat D. Ambrosius notans diuersimode legi iuxta variam interpunctionem, ex qua varij sensus eliciuntur. Quidam sic legunt. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso, factum est nihil quod factum est. Et noua sententia legitur quod sequitur: In ipso vita erat. Alij punctum scribunt post illud: Sine ipso factum est nihil: & hoc nouam inchoant sententiam. Quod factum est in ipso vita erat. Prima lectio communis est, eamque securi sunt (inquit D. Ambrosius) Doctores Alexandrini & Aegyptij: vbi inter illos Monachos multi doctrina vt pietate praeceliebant: & secundum illam sustinere voluisse dicere D. Ioan. omnia quaecumque esse habent, esse facta per Verbum Dei in creatione, eiusque gubernatione cuncta conseruati, ita vt sublata eius virtute in nihilum cuncta redigerentur: Avertens autem te faciem tuam, turbabuntur, & in puluerem suum reuertentur. Timebant autem secundam lectionem: Quod factum est in ipso vita erat: quia hoc modo agebat Aritus, illamque allucebat in errore sui confirmationem, quod nimirum quicquid in Christo erat, factum esset & creatum. Verum tamen mea sententia (sic D. Ambrosius) si prima bona sit, est & secunda, tantumque abest vt Aritio faueat, quantum eius confutat errorem ac Diuina declarat mysteria, & potissimum permixtum illud opus Christi in SS. Sacramento. *Salua sit fidelibus illa descriptio: ego non uerborum legere. Quod factum est in ipso vita erat, & nihil habet quod teneat Arius. Aduerte inquit a Ioan. non dictum: Verbum factum, sed illud quod in Verbo factum fuit. Aperi aures paululum & audis dicentem: Quod factum est in ipso vita e at. In ipso inquit, factum est, non Dei Verbum factum est.**

XI. Diuersa lectio horum verborum.

XII. Verbum non est factum sed in ipso facta sunt cuncta.

omnia de. Iarati varijs scripturae locis potissimum autem probat alijs eiusdem D. Ioan. Verba quae sunt velut explicatio eius quod hic dicit. *Quod factum est in ipso, quod audimus, quod vidimus, quae nostris, quod percipimus, & manus nostrae trectauerunt de Verbo vita, & vita mansit in ipso. Quod factum est in ipso, nostris apparuit actus, hoc quod vidimus in ipso, fuit caro nostra, haec enim in ipso facta est in tempore per temporalem generationem in purissimo ventre SS. Virginis, formata de purissimo sanguine vteromilius: haec caro quam in illis assumpsit Dei Verbum factum homo, haec ipsa est quam videmus, manibusque nostris contrectamus, & ipsa quae in ipso facta est, & ipsa caro, quae ex se principium exstitit nostrae mortis, euecta ad esse hypostaticum Verbi, nostra vita est. & vt talis vix apparcat. Et vita apparuit: caro ergo quae in Christo apparuit, vel Christus in carne, ipse est nostra causa vita.*

Itaque non fuit factum in ipso Verbo esse Diuinum, nec persona Diuina: haec etenim facta ab initio, sed in ipso facta sunt in tempore carnis nostrae: sanguis nolter, humanaeque natura. Et hoc quod in nobis est malorum principium, immo mirabilem ac mortis, quomodo esse potest causa vitae nostrae, ac summi boni possessionem? Quae hoc totum promouerunt ad statum sapienterem in persona Verbi, in qua talem illi vitam tribuit, vt esse potuerit vitae hominum principium causaque vniuersalis. *Quod factum est in ipso, vita erat: Caro facta est in ipso, vita est. Non dicit absolute quod caro nostra sit. Vita, sed quae in ipso est, haec virtutem habet & vitam, quibus nobis vitam concedat, & hoc quomodo esse debet? Tantum manendo in Christo? Nemoquam, sed se ipsum nobis dante vt hoc modo illa fruamur. Hoc facit in SS. Sacramento, in quo dunt nobis in cibum potumque exhibet carnem suam ac sanguinem: *Caro mea vere est cibus, sanguis meus vere est potus: cum hoc id nobis traicit quod in ipso vita est, habetque vitam illam nobis tribuendi: Sui manducat me vivit propter me. Atque in hoc manifeste patet quid sit SS. Sacramentum extensio vram in se & impletio incarnationis Dei, in qua licet vt homo redderet Diuinos Verbum Dei factum est homo, illique naturae singulari Christi communicauit proprietates vitaeque Dei: ita similiter haec vt nobis Dei vitam largiretur, in ipso nobis carnem suam & sanguinem concessit: licet etenim in nobis fuerit causa mortis, in Christo tamen facta.**

facta vita est, & hæc digne communicanti communicata, virtutem hæbet & efficaciam, illi dandi proprietates, conditiones vitamque Dei, quantum cum illis ad æternæ vniuersæ gaudia perueniat,

vbi Deus in omnia sæcula eam in gloria electis suis communicat, ad quam nos petebat Dominus noster Iesus Christus Amen.

HOMILIA V.

DE SS. SACRAMENTO,

IN QUANTVM RATIONEM HABET SACRIFICII
ET IN ILLA AGITVR DE MISSA.

Hic est panis qui de celo descendit. Ioan. 6.

Thom. Catholice Theologiae Doctor duo declarat in SS. Sacramento, quibus redditur excellens, & eiusdem patet magnitudo beneficij quo nos Deus dignatus est in æternæ necessitatis nostræ remedium. Hæc nos vigeat necessitas, vt nobis concederet, nosque conseruaret in vita spirituali gratiæ, per quam Deus nos propria vitæ efficit participes: & quemadmodum cibus corporalis vitam suscitât corporalem: vt in spirituali cibum haberemus quo nutrireretur, seipsum nobis sub specie alimenti exhibuit in hoc diuino Sacramento: & secundum hanc rationem (inquit D. Thom.) est & vocatur Sacramentum, sub cuius speciebus Christus vitam communicat quam à Patre accepit, vitam scilicet Dei: quatenus nos in ipso eandem haberemus, & alimentum illi conformem, quo in hac vita quam nobis committat, sustentemur. Sicut *me misit vivens Pater, & ego vivo propter Patrem: & qui manducet me vivit propter me.* Similiter Deo tenebamur solvere propter grande debitum, & integram rependere satisfactionem gratitudinis beneficiorum quibus nos quotidie superabundanter cumulatur. Et quantum verum sit Christum pro nobis integre satisfacisse se Deo Patri offerendo pro cunctis hominibus us velut caput Ecclesiæ, quo perfectissime pro eo satisfecit quod illi peccatum abstuleramus: nihilominus necessitas exigebat, vt quisque haberet quo illi satisfaceret pro eo quod

peccatis personalibus, quantum est ex parte suo, Deo quotidie detrahit, summam æquivalentem quam Deo solueret & in gratitudinis offerret: pignus: ad hoc inquit D. Tho. nobis diuinitus hoc concessit Sacramentum, in quantum rationem continet sacrificij, quatenus pro singulis oblatibus, Deo pro hoc possent debito satisfacere illumque recognoscere vt auctorem diuinum & naturalem bonorum omnium quæ illis largitur, hoc sacrificio protestati, quod eum vt talem cognoscant & reuerantur: *Idem Christus pro nobis quotidie immolatur, vt qui semel moriendo mortem demerit, quotidie residua delictorum per hæc Sacramenta relaxet.*

Quod confirmat argumento D. Ambr. dicens nobis fuisse admodum conueniens vt sacrificium illud toties repeteteretur quod Christus Dominus in passione morteque sua Patri dedicauit in nostrorum solutionem debitum illi perfecte satisfactorius: & cum in SS. Sacramento Passionis eius memoria renouetur: *Hæc quotiescumque fueritis, in mei memoriam facietis: ideo Christus in illo nobis reliquit rationem sacrificij ad hanc peragendam satisfactionem: Sicut quod ubique offerunt, unum est corpus, ita & unum est sacrificium. Christus semel in Cruce hostiam pro omnibus obtulit, ipsam offerunt & nunc: sed quod nos agimus recordatio est sacrificij illius, nec causa sua infirmitatis repetitur, sed nostra, quæ quotidie peccamus. Est diuinum hoc Sacramentum memoriale quoddam in quo idem illud reiteramus quod Christus nobis gratia in Passione sua precepit, secundum effectum qui communicatur fideibus*

D. Tho.

II. Quæ ex D. Ambr. constat.

Lnc. 22, 19

fideliſibus pro quibus ia ipſa ſe obtulit: & cum quotiſie horum fructuum ſiamus participes, idcirco neceſſarium fuit ſacriſticiuſ haberemus quotidianuſ, quo ad nos fructus illi diuina- rent: vnde nobis ſatuberrime in ratione ſacriſtici, vt oblatio in ipſo Patri aeterno eo ipſo quod Chriſtus Ieſus in cruento ſacriſticio de ſe ipſo obtulit, eius fructus percipiamus in hoc incremento SS. Sacramenti, quod quotiſie in Miſſa offerimus, in qua ſinem hoc fuiſſe credimus inſtitutum: vt enim mox dicendum: Miſſa non eſt aliud quam quadaſm repraeſentatio illis ſacriſtici, quod Chriſtus obtulit in Cruce: & cum in ipſa conſecretur corpus & ſanguis Chriſti, etiam in Miſſa idem nos offerimus, quod Chriſtus pro nobis obtulit, ſcilicet ſeipſum, quo pro nobis omnibus ſatiſfecit debitis, nobis etiam relicto quo pro quotidianis ſatiſſeciamus. Et cum illa ſatiſſactio pro omnibus illa iſta plenitudine & continuatione fieri non poſſet ſacriſticio quod ipſo Deo erat inferius, & Deus in propria non poſſet natura ſacriſtici: neceſſe fuit vt hoc perficeret in natura qua conditiones has omnes complecteretur, qualis erat natura humana ad quam de caelo deſcendit, ipſamque diuino ſuo Verbo perſonaliter vniuit.

In eum ſinem ſtatuit Chriſtus ſe miſſum de caelis a Patre ſequi illum eſſe, de quo Moyses fuerat locutus: *Prophetam de gente & de fratribus tuis, ſicut me ſuſtinabit tibi Dominus Deus tuus* Iudaeis in memoriam reducens quod eo modo Deus Moysen populo ſuo miſerat, vt eius ſubueniret neceſſitatibus, ita ſimiliter eum Pater ſuus miſerat, vt dignioribus multo praeſtigiis quam Moyses illis in ſuis quas patiebantur auxiliaretur. Et licet Iudaei ad huius confirmationem alioſ poſtulerent ſignum ita raram vt illud quo Deus illis per Moysen Manna conceſſit vt ſicut illos hoc tot annis in deſerto conſeruant incoſumes, ita ſimiliter eodem effectu & ipſos ſuſtineret: *Quod ergo in ſacriſtium nos videamus & credamus? Patres noſtri manducauerunt Manna in deſerto, ſicut ſeipſum eſt: Panem de caelo dedit eis manducare. Quasi Chriſto obijcerent: Moyses ſaltem dedit nobis verum ſignum quod Propheta eſſet miſſus a Deo ad populi ſui liberationem: quandoquidem ad eius confirmationem patribus noſtris per deſerta peregrinantibus Manna miniſtraret, panem de caelo deſcendentem, quo populo declararet, quandoquidem per Moysen illos quadraginta annis aliſſet in ſolitudine, eo ipſo poſ-*

ſent conſiderate grauior illos premeſſe neceſſitate, Deum illis auxiliaturum: ac preſtante in teſtimonium eius quod ipſe veniret vt aliter Moyses a Deo miſſus, aliud ipſis exhiberet ſignum non minoris virtutis quam illud, quod ſiſta tanta polleret efficaciam, vt illos tanto poſſet ſiſtente tempore, quanto & illud. Declarat autem eis Chriſtus panem illum, quem Deus antiquis tribuerat patribus illa nequaquam vt ipſe virtute qua SS. Sacramenti panis quem ipſe deſertus erat & de quo diſputabatur, quod ſiſte vere deſcenderat de caelo, eſſet hoc & non illi qui tantum de media regione aeri deſcenderat, vbi ex virtute caeli Deus illum effloro alioſ. Vocant autem panis de caelo: non quod ipſe deſcendiſſet, ſed ea phraſi qua dicimus nos eſſe Reges de caelo, quia per aera volitant, & quod ab alio decidit, de caelo cadere: Chriſtus enim ſolum realiter veroque de caelo deſcendit, ſine qua ſecundum naturam diuinam filius eſt Patris caeleſtis, ſine qua ſecundum naturam humanam formatus fuit in vtero puriſſime Virginis Mariae virtute Spiritus S. & cum Chriſtus ſuo ſpeciebus panis huius lateat, idcirco dicitur panis de caelo. *Hic eſt panis qui de caelo deſcendit.* In quo illis expoſuit excellentiam huius multo praſtantiorem quam alietius nempe Moysi: ſi ſiquis propter panem per Moysen a Deo miſſum conſiderat: certoque cognouerint quod ipſo de ſuis poſſet eripere neceſſitatibus, quibus etiam illo theſaurum poſſiderent, vtique in hoc quem Chriſtus illis exhibet, virtus eſt infinite potentior: quandoquidem patribus antiquis illud Manna non conceſſit quo ſemper viderent quod immortales, cum licet iſto paſſi motu ſua, etiam autem qui diuini hunc panem manducant, Deo vitam communiceſt aeternam: *Non ſicut manna manducauerunt patres veſtri manna, & mortui ſunt: qui manducant hunc panem viuunt in aeternum.* Deo ſacerent Deoque offerret in debitorum eum gratiam ſoluiturum: porro in pane caeleſti Chriſtum Dominum offerimus Patri aeterno in noſtro: in ſeculerum ſatiſſactionem: eorum ſicut deſcendens de caelo & moriens in natura humana quantum prout pro illis cumulatione ſatiſſecit: ita ſimiliter diu noſ ipſi eundem offerimus, qui deſcendit de caelo, & moriens ſe pro nobis obtulit aeterno Patri, diuinum in illo habemus ſacriſticiuſ, quod illi conſecramus in ſatiſſactionem pro culpis noſtris quotidianis. Virgo Dei genitrix caelorum Regina hoc ca-

III.
Quid ſit
Miſſa.

Deut. 18.
15.

Ioan. 6. 50

IV.
Euchari-
ſtia ſigni-
ficat
maius
quam
Manna.

lesse nobis preparauit sacrificium, quando puer illum viscerum suorum sanguinem admixtravit, quem spiritus S. dissoluit in formatione nature humane, quam in mundissimo eius vtero personæ Divini Verbi uniuert: & cum hoc illa prepaauerit: nemo indubie, quam ipsa conuenientius nobis debita largiri poterit dispositionem gratiæ quæ de illo loquamur, obtineat: à Deo ipsa pro nobis intercedente, quam eum Angelo pat. est. vt salutemus. *Ana Maria.*

§. 1. *Ingressu Christum in templum quinduo antequam immolaretur, ex eo cuncta eiecit animalia sacrificijs destinata: quo significabat se sacrificio suo cunctis antiquis finem imponere sacrificijs.*

dere debet Princeps primogenitus Regisque heres nisi ad palatium domumque patris? Templum pete Saluator noster, vt domum & æterni Patris sui palatium: vbi in confirmationem quod esset verus filius Dei, quem in SS. Sacramento veneramus, erat sacrificandus: & tanquam dominus illam ingressus omnia recognosceat & circumspicit. *Et circumspexit omnibus*, inquit D. Marc. Oculos coniecit in animalia eò adducta in sacrificium: vt autem declararet vetera sacrificia finem per hoc acceptura, quod ipse extra Hierusalem erat oblaturus, & per hoc pariter, quod de ipso in templo sub missa erat consecrandum, eam ob causam templo cuncta extirpare animalia, quod cunctis innotesceret sui sacrificij institutione omnia hæc finienda: ratio namque sua debet, vt lucefcente veritate, figura terminaretur.

Expendit Dn. Paul. tria fuisse propria cunctis sacrificijs in ordine ad Deum legem, Sacerdotes & Trias sunt sacrificia. Nulla unquam extitit gens adeo barbarior, quæ non intelligeret, esse Deum aliquem, cui deus acceptum referatur omne bonum, & qui vt auctibus eorum quo nullus fuit cognitus excellentior, honorari debeat & coli eius venerationem semper celebrant in dignitatis illius supremæ protestationem: quæ semper cognouerunt se esse dependentes, vt bonum illud obtinerent, quod vt tale ab ipsis obsecrarent: vt eui talis Deo debitus honor prestaretur, vtque ab omnibus generali veneratione coleretur leges condiderunt, quibus exponeretur quo cultu ac veneratione Deum honorarent: quatenus his opera sua conformando in omnibus ijs illum iuxta debiti sui vinculum venerarent. Et cum quisque per se huius Dei non posset vacare cultui ac honori, quia impossibile erat vt omnes sese huic cultui impenderent, ob varias officiorum & operum occupationes quibus detinebantur, vt suis prospicerent necessitatibus & alimento ad vitam opportuno: ideoque quosdam elegerunt vt dedicati essent & quasi consecrati: quatenus Dei huius honori ac venerationi se tantum impenderent, quales fuisse dicimus Sacerdotes, per quorum opera & actiones vniuersus populus illum honoraret. Recognitio autem obligationum, quibus illi tenebantur, ex beneficijs Deo cumulataque donis quæ ob illo se recepisse fatebantur, eorum animos ad perpetuam cogebat gratiam & venerationem: vtque in signum eius velut in retributio- nem, & partem solutionis eorum particularia illi munera & oblationes offerrent: in eum fide diuersa instituerunt sacrificia in quibus in recognitionem

Si rationem inquiramus cui Christus recta ad templum recenderit ipso pridie sacrificij, quando glorioso adeo triumpho, congratulatione & multitudine conuolente illum cives Hierusalem introduxerunt, ipsa scilicet dominica Palmatum: multas nobis proponit D. Th. quarum hæc vna sit: quia cum Christus Dominus noster immolandus esset in sacrificio conuolente aut ignominioso, sed inuolente & glorioso in eadem domo sua, nempe templo, in SS. sacrificio Missæ celebrando in Ecclesia, idcirco priusquam aduenit cruentum Crucis sacrificium foris extra templum perficiendum ostendit, dñi ad illud pergit, quod vt verus & legitimus, filius Dei in templo, velut in domo propria offerendus esset: in vero illo sacrificio per ageudo in SS. Sacramento glorioso triumpho summaque veneratione in Ecclesia, in Missa dedicato. Et cum templum futurus esset veri huius sacrificij locus, cuius figuram tulerunt omnia illa quæ in lege veteri de animalibus offerebantur: ea de causa priusquam sacrificetur in illo sacrificio quod de seipso obtulit Deo Patri in ara Crucis, ad templum festinat: quia licet in illo sacrificio & extra templum mortuus sit tanquam homo, in illo tamen quod de ipso erat in templo consecrandum se declarare voluit legitimum verumque Dei filium: etenim locus Deo propius, palatium eius ac domus, est templum: atque idcirco (vt ait Doctor Angelicus) quando ingreditur immolandus, primo recta tendit ad templum. Quo namque ten-

Marc. 11. 11.

II.

III.

mionem huius obligationis Deo partem eius quod ab illo receperant obtulerunt: quoniam obrem ut conueniens & obligatorum iudicauerunt illi sacrificia ex illis litare bonis que censuerunt illi fore gratiora.

IV. Hoc obseruatum legitur a Romanis, Graecis & Iudeis, vnicuique ab omnibus nationibus & iudicatum seruatumque hanc fuisse consuetudinem. Acta Apostolorum nobis referunt Ephesi templum dedicatum fuisse Dianae, quam ex praescriptis particularibus eius legibus venerabatur, dona illi & sacrificia dedicantes, cuius cultui ac venerationi quidam erant consecrati Sacerdotes. Advenit Christus Dominus noster, & novam aedificat Rempublicam nempe Ecclesiam, *Aedificans Hierusalem Dominus, dispersiones Israel congregabit.* Extruxit illam viuentem & congregans filios Israel dispersos ac diuisos: hoc enim significat Ecclesia, congregatio & vnio fidelium. *Ipse aedificauit ciuitatem meam.* Ipse Dominus per se hanc aedificauit ciuitatem Hierusalem, Ecclesiam, ut in ipsa verus Deus adoraretur lumine fidei cognitus, cuius fundamentales lapides posuit SS. Apostolos, Episcopos & Sacerdotes: quia in ipsis, velut super lapides firmos ac solidos aedificium hoc voluit extollere praesantissimum. Magna profecto Rempublica adeo nobilis ut caelum appelleret, quia sicut caelum, in parte est superior mundi, & in loco stat eminentiori ut significat eminentem dignitatem, qua haec Rempublica ceteris eminebat, idcirco frequenter illam nuncupauit. *Regnum caelorum.*

Quia vero Rempublica ita recenter instituta, & super excellens nouis indiget & praesantioribus legibus, ideo Redemptor noster illas condidit adeo praesantissimas, ut omnes illae pertineant ad fidem diuinaeque Sacramenta: *Omnes baptizate eos in nomine Patris & filij, & Spiritus S.* Leges hae fidem tangunt mysterij SS. Trinitatis & Baptismi, per quem velut per portam vult ut omnes eius fideles hanc Rempublicam ingrediantur.

Ioan. 3. 5. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. non potest introire in regnum Dei.* O vere diuinae leges: licet enim populi veteris testamenti instituta fuerint adeo praecelara ut ipse Deo condita, eiusque manu in mysticis illis Moyse tabulis conscripta: nihilominus si nouis hisce conferantur de illis dicit: *Dedit eis praeccepta non bona:* tanta etenim est harum excellentia & perfectio: ut nulla ad eius possint attingere perfectionem: licet sint maxime praesantissimas, quales esse possunt ab ipso Deo constitutas.

Illis earumque obseruatione praecipit ut fideles veram exhibeant protestationem ac venerationem vero Deo, quia per ipsas altissima de ipso percipitur cognitio, ex qua ad eminentiorem tenemur venerationem: cumque suprema sit ea adtingimur eo quod omnium suprema sit ea cognitio quam nos fideles de Deo habemus: non dubie sequitur eligendos viros perfectione spectabiliores cultui eius ac venerationi dedicatos. Tales fuerunt Apostoli vitae meritis adeo insignes, ut eorum minima perfectio, si minimum quid esse possit in sanctitate Apostolorum, excusetur: maximam veterum Prophetarum perfectionem *Fundamentum eius in montibus sanctis: vbi ad litteram ut habet D. Aug. loquitur Vates Regius de Apostolis quibus successores assignauit Episcopos & Sacerdotes. Quos posuit Episcopos veteris Ecclesiae Dei: tanta potestate fulgentes, ut miribus suis aperiant claudantque caelum, animas lenent, remittantque seclera: Quorum remissionem peccata, remittuntur eis: quia potestate veteres non pollebant Sacerdotes. Sacerdotes eius iudicium saluari, velut vestiti salute spirituali esse debebant omnes illi virtute circumamicti eam alijs communicaturi. Cum ergo leges sint adeo praesantissimas, Sacerdotes tanta potestate insignes, procul dubio statuendum erat: sacrificium omnium dignissimum.*

Omnia sacrificia legis veteris ex animalibus constabant, quorum immolatione Deum venerabantur ut auctorem bonorum quibus gaudebant, & bene quidem: si namque praecipua bona, quibus Deus primario Patres antiquos cumulabat, quaeque illis promittebat fuerint terrena: si *volueritis, & auferetis me bona terra comedite.* Vnde ideo sacrificabant illi tantum animalia velut Notum fructus terrae. Porro oblationem a Christo nobis relictuam, quam Deo in Ecclesia sua postea immolamus conlocare, conuenire oportebat dignitate bonorum, quibus nos in illa aetate dignatus fuerat. Contulit nobis non bona tantum terrae, sed caeli immo & optimum quod in caelo erat, filium suum vnigenitum: *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum vnigenitum daret:* cum bona ignota nobis a Deo concessa infinita dignitate superent ea quibus Patres veteris testamenti contenti fuerant, ratio exigebat, ut munera & oblationes quas in gratitudinis pignus illi dedicemus in sacrificium infinito vincerent illa, quae ipsi in suis consecraverunt: nec esse conueniebat fructus terrenos sed caelestes, nec ipso Deo filio eius vnigenito inferiores, quem nobis tradidit, & in

quem finem descendit de celo: & hoc ipse Christus expressit locutus de V. Sacramento, significans se nobis illud erogare, vt in illo haberemus quod Patri in verum offerremus sacrificium iuxta muneri qualitatem quod de ipso nobis contulerat, il um nobis exhibens hominem factum, dicens: *Hic est panis qui de celo descendit*; itaque quando accedit ipse seipsum oblaturus, foris exturbentur animalia sacrificijs destinata, vnde & illa eiecit: nam sicut veniente noua lege, cessat veteris, ita quoque accedente sacrificio Christi, ratio suadet, vt veteris cessent legis cuncta sacrificia.

VIII. Vnde eo instituto antiqua delerunt.

5 Vt autem indicaretur legem antiquam finem accepturam templum eiusque ceremonias per Christi sacrificium, decreuit vt ipso expirante velum templi à summo vsque deorsum dicitur

7 dicitur: *Eccc velum templi scissum est in duas partes à summo vsque deorsum*. Omittimus modo inquirere vtrum vnum fuerit velum, vel tria vt explicemus quodnam ex illis diruptum fuerit: cõ-

IX. Hoc significat veli scissio. Ezech. 26. 14. praeceptum datum Moyse, & quale textur Salomon *Eccc Salomon velum ex hyacintho, purpura, cocco, & hyssop*, & intertextur Chetiuum etc. Et licet nonnulli pendunt ex Iosepho velum hoc quatuor digitos habebat in crassitie, & cum tunica Christi textili: esset: *Desuper per totum & multo tenuior*, nihilominus ipsa non diuiditur in partes, velum autem diffunditur à summo vsque deorsum, in signum mysteriorum quod nunc expendimus ex D. Leone Papae tunica Christi in partes non diuiditur sed manet integra, vt significetur quod Reipublica seu Eccl.lesia quam fundabat, semper esset duratura, ideo non patitur vt in partes discedatur, quantumvis tenera sit, aut eam milites inter se diuidant, sed fortes super eam militauerunt, vt integra tradatur: velum autem templi quantumvis spissum decreuit vt totum scindatur à summo vsque deorsum: vt deus intelligi templum, leges & antiquas ceremonias morte Christi finem accepturas: vnde quam primum Christus spiritum suum emisit in partes velum hoc dissipata: *A summo vsque deorsum*.

X. Et Caiphas vestimenta sua dilacerata.

Instituit nouis Sacerdotibus antiquandum erat vetus illud Sacerdotium, vnde cum iam instaret horum consecratio Caiphas summus Pontifex propria dirumpit vestimenta Sacerdotalia: quia locum postmodum cedentem veteres Sacer-

dotes nouae legis Ecclesiae Sacerdotibus, illis finem accipientibus, & his in Ecclesiam multo dignioribus introductis. Cum igitur Ecclesiae datum esset nouum quoddam sacrificium vetera infinite superans, procul dubio hoc instituto illa temeranda erant: itaque in signum quod illi-cu suo sacrificio iam expirarent, de templo eliminat animalia veteris legis deputata sacrificijs: & vt opinor hac actione templum emundare voluit, vt sine vilo veteris sacrificij impedimento posset hoc offerri sacrificium, finem illis imponendo, quod eleganter expressit D. Tho. *Dat panis calicus figuris terminum*. Imo & hoc declarauit Propheta Malachias: vbi, sicut intelligo, loquitur de templo quod expurgaturus esset & mundaturus templum ab antiquis illis sacrificijs, lege, & ceremonijs. *Sedebit confans & emundans argentum, & expurgabit filios Leui*. Sedit in monte nouam progans, mulgans legem, & veterem emundans. *Confans, Malach. 3. 3.* Et emundans quantum ad legem antiquam, quam ab immunditijs expurgat quibus inquinabatur in ordine ad illa praecepta quae ex illa (in quantum ad praecepta legis naturalis quae continebat) erant remanentia. Illam Doctores illi iuxta fallas suas interpretationes multum corruperant, & sordibus inquinauerant. *Audistis quia dictum Matth. 5. est antiquus, diliges amicum tuum, & odis habebis inimicum tuum*. Remanere oportebat in lege noua gratiae praeceptum amoris proximi, cum autem hoc illi tot sordibus fallaciosa doctrina, foetassent, qua declarabant hoc intelligi debere de amore proximi sed amici, cum odio inimici, prodidit Christus & has expurgat sordes. *Ego autem dico vobis, diligitis inimicos vestros*. Sedit in nostra humanitate, in quantum homo factus est: *Verbum caro factum est*, atque in hac humanitate noua Reipublicae suae praeter plura, nlla tuta, ericiens & abolens quicquid in lege veteri profanum erat, finemque eius imponens ceremonijs. Cum igitur statuta Reipublicae suae noua sint & à seorsina ac sordibus legis antiquae emundata, omnem illam quantum ad ceremonias eius, rescidendo, indubie nouos institui necesse erat. Sa errores, veteres exterminando, templum ab illis eorumque sacrificijs emundando: *Purgabit filios Leui*. Cum enim illi oblaturi erant sacrificium infinite praestantius, sanctitas & munditia conueniebat illis multo perfectior. & sicut horum institutione veteres erant semouendi, ita similiter institutione noui huius ac diuini sacrificij antiqua illa terminatura templum ab illis expurgando,

A 2 2 dum

XI. Et Christus

Et Christus

Et Christus

Et Christus

Et Christus

Et Christus

Et Christus

Et Christus

Et Christus

Et Christus

Et Christus

Et Christus

Et Christus

Et Christus

Et Christus

Et Christus

Et Christus

tari congruas, quam ex peccato contraximus. eodem namque Sacramento, in quantum habet sacrificii: pro debitis nostris integre Deo satisfacimus.

IV. Multa Deo debemus.

Multa Deo debemus, tantumque debitum contraximus, vt in rota natura creata nihil sit quo possimus illi satisfacere: nemo quippe negat, quin nobis plurima dederit: esse nobis tribuit nos ex abyſſo nihili per creationem educens: dono nos iustitiae honorauit originalis, ad imaginem suam & similitudinem nos efformauit, hominem velut Dominum cunctis praeficit creaturis corporalibus, cum voluerit vt omnes illae illi deserviant, tradidit nobis diuinam suam legem, Sacramenta, gratiam, & diuinitatem, nobis vniuersum suum concessit filium humanam coniectum natura, quoniam suo speciebus panis ac vini, quo illum comederimus, nobisque incoorporare. O quam effusus nobis promulque exstitit Deus, quandoquidem igitur tanta nobis tribuerit, indubie, multum illi obstringimur, iam autem illum Deus nos tali coecheit conditione, vt quaequam nobis largitus est, velit iusta mercede saluamus, & nobis beneficia conferens, nos velut obstringit, vt dono aliquo, vel gratitudinis indicio illi satisfaciamus. Se Angelo demonstraui liberalem, donis illum naturalibus ac gratiae honorans: quia vero beneficio tanto ingratus non respondit, illi non leuiter indignatur. Nouem illi leprosi, quos Christus integre restituit salutem coram altero alicuique, qui solus inter omnes rediit beneficii memor gratias relaturus, nec vltus alius ex nouem illis huius recordatus est, asperam tolerantem reprehensionem, sicut de conuerso summam ille consecutus est laudem, qui inter reliquos debitum agnoscebat, quo ex recepto de manibus eius beneficio tenebatur. Porro si cuncta de manu Dei recepimus, quibus illi donis ex parte nostra possumus respondere? Id ipsum quod nobis tribuit vult vt illi reddamus in gratitudinis pignus, & obligationis nostrae recognitionem.

V. Quibus illi possumus satisfacere.

Profectus itur Iacob cui Deus affatim benedixerat in alimentis, gregibus, opibus, possessionibus, artibus secundissimis fructibus diversi generis abunantissimis, vtque se letatur ita cunctis dimisit, hoc primum agit, ad Deum se conuertit, votumque vovet: *De omnibus quae dederit mihi hostias pacificas offeram tibi.* Primitias bonorum omnium Deo consecrat in signum gratitudinis eorum quae ex liberali Dei dono imme-

Gen. 31.

rius acceperat: nos instruit, vt ex omnibus bonis, quibus nos Deus dignatus est honorare donarium ei dedicemus principale. O quantis nos Deus cumulauit bonis! O quantum illi debemus! bona natura nobis concessit eminentia, nos ad similitudinem ac imaginem suam creans, esse tribuit intellectuale, quo comparare sumus Angelis creaturis dignitatis vltimioris: in bonis autem gratiae non se minus ostendit liberalem, donis nos extollens supernaturalibus, & velut ceteris qui supereminens, filium suum dedit vniuersum: *Sic Deus dilexit mundum vt filium suum vniuersum daret*: illumque consignans vt nostrum in lubie cum illo nobis omnia largitus est: *Quomodo non cum illis omnia nobis donauit?* Porro muneris nostri est huic satisfacere obligationi secundum dignitatem eius infinitam, nec minus aliquid eo illi referendum, quod nobis erogauit: & cum filium suum nobis munus tradiderit, nostrum est eundem illi offerre in sacrificium, vt eum illi totum dare possimus ea plenitudine qua nobis illum consignauit: Eo animo nobiscum manet in SS. Sacramento: cum enim rationem includat sacrificij & oblationis quam Deo Patri offerimus, illo nihil minus dedicamus quam ipse nobis elargitus est.

Ioan. 3. 16

VI. Dono SS. Sacramenti.

Insuper nobis comparare decet vestem gratiae & gloriae, qua nostram operiamus nuditatem contractam per peccatum. Cum autem tanta premamur inopia, nec denarios habeamus quibus huic subueniamus extremae necessitati, aut diuinum hoc emamus nobis indumentum, supremam, non dubito, & non tolerandam exponimur confusionem: cum nobis illud desit quo compararemus illud quo maxime indigemus, ut que supra modum viget necessitas. Ad hoc vulturum Deus vt habeamus quo de acceptis donum retuleramus, vel si placet, de eo quod nobis dat in illa gratia quam nobis communit, nimirum nuditate in SS. Sacramento valoris infiniti: *Omne aurum in comparatione illius aena est exigua*: per illud utile respondamus, & prout iam subueniamus gratiae nobis necessitate: nec nos caelestes coemamus Dei cuiusque grane vestes: & ita per hoc omnibus modestum, illum nobis tradens: quatenus in ratione sacrificij illum Patri offeramus, & in qualitate Sacramenti nos nutriat. Et quamuis nobis proprium nullum sit patrimonium, quo illi dedicemus, quia *pauperes facti sumus nimis*, nihilominus omnibus hic succurrit necessitatibus illis: *Accipite & comedite.* Primo oblationibus illis

VII. Per hoc Sacramentum no- gitur te- gimus nuditate Sap. 7. 9

illum in cibum proponit: hoc enim rationem habet Sacramenti: Secundo quo media nobis suggerit quibus ab his eripiamur calamitatibus, idque ratione Sacrificij: *Hoc facite in meam commemorationem* q. d. *Hoc offerite*, illum nobis elargiens ut eum xterno Patri offeramus in detractionem eorum quæ Deo debemus, & solutionem quæ a nobis exposit. Itaque illud ipsum quod comedentes noster est cibus, illud offerentes, nostrum est etiam sacrificium dignaque Deo oblatio.

8: Quis forte obi ciat: quomodo Deo queam satisfacere eo ipso quod ipse est: extra et utro-
 nersiam est te non posse mercatori centum au-
 reis satisfacere, illi proprijs, sed ex tuis promenda est pecunia, qua creditori tuo perfecte solvas. Christus Dominus cuius est: Apostolum interroga: *Christus autem Dei*: cum igitur sit Dei Christus, & ipse sit, quem hic offerimus, an Deo pro debitis possumus satisfacere meritis huius sacrificij? Vtique: dum eum eodem illo supremo tradimus modo quo nobis traditus est in SS. Sacramento: quandoquidem

VIII. se nobis tradente in cibum, nihil sit alicui magis proprium ipso cibo quem sibi incorporat, idemque cum illo sit. Insuper in rebus quæ usu non consumuntur, dari potest earum usus sine dominio, & qui rei alicuius tantum habet usum habet, cum vii ea non sit eam consumere, dici non potest quod absolute sit eius ea utentis. Verumtamen in ijs quæ usu consumuntur, ut est cibus, absque dubio propria sunt utentis: quocirca qui nobis panem erogat ad manducandum, coustat quod eum ex toto tradat, reddatque perfecte nostrum. Vt igitur nobis conspicuum sit quam integre se nobis Christus consignet, se nobis in cibum porrigit, dicens: *Accipite & comedite* quatenus postmodum ut rem nobis propriam illum Patri in verum offeramus sacrificium: *Hoc facite in meam commemorationem* q. d. *Hoc offerite*. Hoc quod nobis proprium est, quia traditum est nobis sub specie panis ac cibi Christi, est illud sacrificium quod litamus atque in SS. Sacramento Patri dedicamus in debitorum nostrorum compensationem: hoc inquam, vult ut in verum sacrificium illi pro nobis offeratur, cum enim nobis sit ita proprium, licet illo nobis Deo satisfacere, quantum intelligo Da-

uid hoc præuidit, dum ait: *Hestiam & oblationem noluit. Corpus autem apertis mihi* q. d. Domine, iam flocci fecisti antiqua illa omnia sacrificia & holocaustum. Ad litteram loquitur de

Christo eiusque SS. corpore immolando: nimirum quam aptum hoc illi fecisset ut posset immolari. Et hæc præparatio apte potest intelligi de SS. Sacramento, cuius institutione Christus terminum finemque veteris legis sacrificij im-

posuit. Dei filius se Patri victimam obtulit, qui pro debitis nobis plurimis ei satisfacere: hoc in propria non poterat natura, ob rationes sæpe dictas, & sicut explicat Theologi: eo hoc corpus illi præparat in purissimis virginis interuentu: Mariæ visceribus operante Spiritu S. ut in illo posset pro nobis immolari. Et idem oportebat a nobis offerri sacrificium in solutionem debitorum hoc autem facere non poterat nisi is, cui proprius valde esset ipse Christus: idcirco Christus præparat ac disponit SS. suum corpus in SS. Sacramento sub specie cibi, ut ita unicuique reddatur proprium, & ita se præparat ut à singulis possit offerri: *Corpus apertis mihi* q. d. Domine, hoc tuum SS. corpus quod in celo exiens non poteramus offerre, quia illo modo nobis proprium non erat, & consequenter offerri non poterat in sacrificium: *Apertis* sub illis speciebus panis ac vini nobis in proprium cibum: ut ita tanquam nostrum possemus offerre: *Hoc facite, hoc offerite* q. d. si gratia sui vestra ita debita, accipite & soluite: cum enim infiniti sit valoris quod Patri reperimus in hoc sacrificio, per hoc debito perfectissime satisfacitis. Si ab illo multa postules, accipe & hoc illi offerenti enim valet, ut quanti quod de manibus eius accepisti, licet accedat minus hoc quod nobis contulit filium suum scilicet viscerum cum eundem ipsum hic illi offeramus nec quidem in se aut eo quod postulam. Hoc concessio cum se Christus hic ita nobis proprium reddiderit, licet ipse sit qui Patri offertur, & singulis appropriatur qui illum offerunt: habet tamen unusquisque in ipso, quo Deo satisfacere soluat, pro quibuscumque magnis beneficijs, quæ ab eius latere se recepisse man-

Heb. 10. 5.

8. 3. Sacri-

§. 3. Sacrificio Missa, in quo Patri filium suum mittimus unigenitum, Deo perfectius quam omnibus veteris legis sacrificijs satisfacimus.

¶ 9 Lcet verum fateat in lege veteri plura eaque vario fuisse genera sacrificiorum, quibus internam voluntatis lux voluntati Dni: & resignationem significarunt veteres illi Patres, Doctor tamen Angelicus ad ista reducit genera sacrificiorum. Vnum dicebatur holocaustum, quod Deo in honorem eius, & supremæ anchoritatis illius offerebant protestationem: hoc totum cremabatur: vnd: nominabatur holocaustum. Quasi totum incensum. Quo signabatur, quod sicut animal illud in eo sacrificatum, totum cremabatur, tota eius substantia in vapores resoluta, qui sursum in æra ferebantur: ita se homo totum, omniaque sua Deo consecrabit: ita vt perfecta resignatione se Deo submitteret iuxta debitam tantæ maiestati reuerentiam. Ahud Deo dedicabatur in purgationem peccatorum, & vocabatur *Vestima placabilis*: atque in hoc sacrificio totum quod in eo offerebatur non cremabatur, sed vna solummodo eius pars, alia vero cedeat in vsum Sacerdotis: quo datur intelligi, quod in statu poenitentium, ad quem hoc sacrificiū spectabat, remissionem peccatorū Deus ministerio Sacerdotum operaretur, & tantū incendebatur totum, quando sacrificiū hoc offerebatur pro vniuerso populo, vel pro peccatis ipsius Sacerdotis qui hoc offerebat, & in hoc consistebat vt nihil remaneret Sacerdoti ex illo quod pro peccatis eius offerebatur in signū quod in illis nec vestigium quidem vllum aut reliquæ remaneret peccatorum totū Deo offerendo sacrificiū. Vltimum dicebatur *Hostia pacifica*, quæ Deo dedicabatur in gratiarum actionem pro beneficijs à Deo receptis, nimirum pro valetudine, vel prosperitate eius pro quo sacrificiū immolabatur: & hoc sacrificiū, inquit D. Thom. *Conuenit status proficiendum in impletione mandatorum*: perfectus hoc erat proprium.

Ex hoc sacrificio tres fiebant partes: prima tota cremabatur in honorem Dei, secunda cedeat Sacerdoti & tertia ipsi pro quibus sacrificiū fiebat: quo designabatur, quod salus, prosperitas ac bonum spirituale hominum procedat à Deo per directionem suorum ministrorum dum homines dirigunt ad eius cognitio-

nem, eo sique ad eius reducunt obedientiam medijs operibus ab ipsis præstitis. Hoc igitur in illo significabatur, quod salutem illorum qui ad perfectionem tendunt & statum spiritualem, operetur Deus optima doctrina & directione suorum ministrorum: illa namque opera quæ faciunt velut absolute necessaria ijs qui saluantur, per doctrinam suam & exemplum dirigunt ad Deum, quatenus conditiones habeant necessarias quibus ad optatum finem perueniant. Ad tres has species reuocat D. Thom. totam illam varietatem sacrificiorum veteris legis in significationem eorum quæ per illa nobis declarantur. Porro Christi sacrificiū tanta fuit præstantia excellentia, quod solo illo declararetur & operatus sit quod illa vetera sacrificia, atque illo compleuerit quidquid per illa sacrificia Deus ab hominibus exigebat: ita mihi constat ex D. Paulor. *Vna oblatione consummauit satisfactor*: Cumque Missa sit representatio quedam illius supremi sacrificij: in illo Missæ sacrificio tradidit nobis Christus quod Deo possumus offerre pro omnibus ijs, pro quibus illa antiqui Patres offerebant.

Itaque Missa non est aliud quam quedam oblatio seu sacrificiū in quo Christum Dominum æterno Patri offerimus ad eius cultum & honorem, in quantum debitores sumus Missæ supremæ illi maiestati, a qua bona cuncta profluunt quibus gaudemus, in detractionem eius quod Deo debemus, & in satisfactionem peccatorum, quibus illum quotidie offendimus, in gratitudinem eorum quæ singulis momentis ab illo recipimus, atque in iustitiam eius quod ab ipso satagimus obtinere: nimirum salutē nostram per ministerium Sacerdotum intercedentibus, singulorum operibus: quod significatur in actionibus illis Sacerdotis in celebratione Missæ, vt infra laus dicendum: & videtur nomen hoc Missa nobis hoc intimare. Innocentius Tertius Pontifex dicit Missam dici *Ab emittendo*: quia ad significationem supremæ excellentiæ huius tanti sacrificij, in primitiua Ecclesia non nisi fideles adesse permittiebantur, qui lumine fidei illustrati subtilissimam habebant cognitionem veri Dei: qua propter dum Sacerdos in Missa accederet ad consecrationem SS. Sacramenti, foras inebant secedere Catechumenes, dumque lectum esset Euangeliū in Missa, alta voce intonabat Diaconus: *Si quis Catechumenus adest, exeat foras*. Etenim videre Christum in hoc mysterio non nisi baptismatis con-

II. Christi sacrificiū pro his omnibus satisfacit Hebr. 10. 14.

III. Quid sit Missa.

IV. Vnde dicitur. Primò

cedat

cedebatur, non illis qui tales non sunt, cuius imagine referunt increduli illi, de quibus ait *IOAN. 2. 24* D. Ioan. *Iesus non se credebat illis*, Ecclesia non fuit hoc quod de Deo pretendit per hoc dignum sacrificium obtinere, salutem nempe fidelium iustorum: sed etiam illis, qui post legem gratia ingressi sunt per portam Baptismi in Ecclesiam patet porta calorum: quocirca alienigenae qui Deum per fidem non cognoscunt, secedant foras: quia significantes tales clarum Dei visum in statu beatitudinis non consequuntur: etenim gloria huius divini sacrificij hinc in tantum solis servatur fidelibus: unde quando celebratur, illi foras eliminantur qui tales non sunt. Ad esum Agni Paschalis antiqui non admittebantur alienigenae, nisi tantum cuiusque domus domestici, vel ratione familiae, vel vicinitatis: figuram hic agnosco in manducatione SS. Sacramenti, cuiusque celebrationi assistentia ut nimirum a loco sancto areantur, ubi fideles consecrantur, qui sunt alienigenae S. Ecclesiae: quia ad illos haec non spectant, sed ad fideles solummodo: atque illis competit mysterij adeo sublimis dignique celebratio.

V. Secundo.

Similiter Missa dicitur à *Dimittendo*, id procedentibus conformiter: quo namque tempore efferebatur hoc sacrificium, ut proprium est fidelibus, iuxta id ad quod nobis hoc Christus concessit, ut illud nobis appropriaremus, sub specie cibi, tantum permittebantur ei assistere fideles, ceteris dimissis. Praeterea vocatur Missa à *Dimittendo*: quia dum in primitiva Ecclesia terminabatur, fideles ad sua negotia dimittebantur: unde sub finem intonabat Diaconus: *Ita Missa est*. q. d. Liberum est cuique iam discedere: ita suffragatur Concilium Autelianum quod citat Innocent: *Non ante discedat populus, quam Missa solemnitus compleatur*. Quinimo D. Chrylostomus idem confirmat: *Ingressus es Ecclesiam, & homo, ne exeat, nisi dimissarius: nam si ante dimissionem exierit, ut fugitivus a prebendera*.

D. Chr. Hom. de Ecclesiast. & Ecclesiastica myste. riji.

VI. Tertiò.

Hoc itaque nobis hic declaratur, quod in primitiva Ecclesia, nemini ante finem Missae licitam fuerit exire: & ita Missa dicitur à *dimittendo*: quia est quaedam oblatio & sacrificium quod Deo mittimus in debitorum solutionem. Quam significationem sequitur D. Thom. & communiter ceteri DD., potissimum neoterici hunc articulum prosecuti contra novatores haereticos, & nominatim Raulinus: etenim in Deuterion. invenio verbum *Missum* in Hebraeo, id est

oblatione spontanea & divino grati conspectu: nam ut talem emittimus & offerimus in nostrorum scelerum satisfactionem: quia vere tanta est dignitas ac valoris, nec non Deo summe grata. acceptat illam & in satisfactionem admittit.

Magister sententiarum sentit Missam vocari VII. eo quod Deus Angelos suos de caelo mittit ut eam divino praesentarent conspectui, iuxta illud quod in Canone Missae legitur: *Iohannes perferri per manus sancti Angeli tui, in sublimi Altare tuum: etenim quia Deus Angelum suum de caelorum miris sublimi Missa dicitur à emittendo: quasi declarando tale hoc esse sacrificium, ut quatenus divinae Maiestati offeratur, non inferior sit Angelo de caelo dimisso, qui illud offerat, tanquam ad hoc delicias ut minister Dei. Vel si placet, Sacerdos illud offerat: est Angelus quem destinat, secundum quod virtus, qua pollet ad huius adeo sublimis sacrificij oblationem, ex Deo procedat: etenim illam habet Sacerdos velut à caelo dimissam, ad eius celebrationem & oblationem coram divina Maiestate. Porro si Hugoni credamus, cui sub prescribit D. Thom. in praefato sensu, Missa hoc nomen oblatio & sacrificium divino obtinui peragitur, quod nos medio Sacerdote illi mittimus, in quo offeritur corpus & sanguis Christi Domini: & ita quia in Missa Christum aeterno Patri mittimus, nomen hoc sortitur. Circa quae fulvius sunt Theologi.*

Et ni fallar eleganter nomen hoc contentum illi Christi Domini, in eo quod sibi ipsi asserunt in illo fonte Siloe, in quo velut in figura sua expressum: am ut proprie declararetur in eodem finem Christus missus esse in mundum, D. Hieronymus agens de fonte mystico, alimpt: *Quid interpretatur Missus? Quia proposuit declarare Christum fonte illo designari, de quo sentit D. Epiphanius. Cum enim videret Hieronimus ad summas esse reducta angustias sub Ecclesiae Regi-pissimo, miseris eius Vates sauis, copiosaque tanta subvenire calamitati, ferocibus apud Deum institit precibus pro eiusdem liberatione: vota precelque Prophetae admodum Deus, leantente cepit fons hic altissimo silentio, & quasi de caelo missus habebatur curam dei languenti remedium opportunum: qua de causa nomen traxit ut diceretur *Fons Missus Siloe*. Et quali convenienter illi quod Christus erat à Patre aeterno missus ad mundi salutem, et occasionem qua strictus multo premebatur, eo quod*

diabolus eum quasi seruum habebat: & tyranni
ce fustigabat, proprium eius illi imponit nomen
Missus, ipsumque nobis dedit alio admodum si-
lentio: ea namque nocte qua natus est in mun-
do, cuius natiuitate nobis fuit datus, omnia summo
videbantur silentio consepulta: Cum medium
fluentium tenerent omnia. Quo capionis quam
congrue Christus fonti illi mystico respondeat:
& cum idem ipse Patri caelesti in hoc offeratur
sacrificio: conuenientissime nomen eius propriu
illi tribuitur oblatio missa Patri in satisfactio-
nem debitorum, quibus illi obstringimur: qua de
causa vocatur missa. sicut etiam dicitur missus
fons ille miraculosus.

§. 1. Cum Missa sacrificium sit ipsa puri-
tas & mundities, vult Deus vt tem-
plum in quo offertur sit mundum &
ipsi conueniat quod Christus declarat
dum templum expurgat eiectis foras
animalibus.

¶ 11. Semper Deus procectatus est quam sibi gra-
tiam esset, dum ab hominibus colitur vt
Dominus absolutus, domum eius propria
adorando, scilicet templum in qua vt ea fulge-
ret mundities conformiter illi, quam sua erat
habitura, voluit Christus exturbare de templo
animalia venum adducta, & sacrificijs apta, quae
in ipso Iudaei immolabant: vt ita perfecte ab
omnibus illis expurgaretur, quae poterant illum
offendere, & ita emundato, templi mundities
proprie suae conueniret. Ponamus hypothesin
quod templum velut propria Deo domus, sit in
qua mandabat sibi sacrificia offerri, & petissi-
mum praescripsit, vt in eo Sacro S. Missae sacrifi-
cium celebraretur: vt templi puritas puritati res-
ponderet tantum sacrificij: idcirco ab omnibus
illud emundat quod illud impedire poterat: qua
de causa foras exturbat animalia: ne quid in illo
esset puritati huius diuini sacrificij tepugnans.
Itaque Christus de templo eiiciens animalia,
haec se declarat templum Ecclesiae suae S. fu-
turum in quo, ob puritatem & munditiam qua
relecebat, propter sanctificationem quam desig-
nabat in eo requiri, foras exturbans omnia ani-
malia, in quo, inquam, offerendum erat sacrifi-
cium diuini oculis gratissimum, Missae scilicet
sacrificium: talis namque oblatio talem mun-
ditiam postulat & sanctificationem.

Moderni nostri haeretici templa evertunt:
centent enim superfluum eorum edificatio-
nem, sicut quem intendunt Catholici, & obser-
uant, mentientes in omni loco offerri posse Deo
sacrificium, sicut & in omni loco illi a nobis
defertur oratio, iuxta hanc Davidis instructio-
nem: *Benedic anima mea Domino, in omni loco
dominationis eius.* Quorum fundamenta (si talia
dici possint, ex quibus reprobus ille populus au-
sim sumit delirandi) proponit, & confutat Fr. 12 4. d. 13.
Dominicus Soto vt litteris optime imbuit. q. 2. ar. 3.
Porto blasphemiam sapit haereticam, quae eo
ipso destruit quod semper Deus spectauit, vt Ratio
propria haberet domum in qua cultu posset suadet
honorari omnino singulari, vtique cum illo om-
nia nostra ageremus negotia: si namque in ci-
uitatibus ad negotia mercaturae deputatae sint basi-
lica ad quas infestiores concurrunt velut ad lo-
cium ad hanc deputatum: nunquid ratio suadet
multo iustior loca designati in quibus cum Deo
agamus: haec autem sunt templa, ad quae cuncti
conueniunt, vt suas Deo petitiones exponant
*Dominus in templo sancto suo, Dominus in caelo se-
des eius:* q. d. Propheta: sicut caelum locus est in
quo Deus se Dominum ostendit gloriae, in illo
velut in propria domo moratus, illum beatus
communicans, ita etiam templum locum esse
confitemur, in quo velut in proprio palatio &
domo magnitudinis suae, se Deus testatur Do-
minum esse gratiae, illam iustis in templo con-
cedens: & cum in sacrificio Missae fontem ha-
beamus omnis gratiae, nempe Christum in eo
oblatum, ideo necesse est huic diuino sacrificio
templa preparari.

In omni lege naturali & scripta vt rationi
conueniens receptum fuit, vt loca dedicarentur
in quibus Deo sacra fierent, & huic tantum mi-
nisterio deputata. In eum finem aras Deo ere-
xerunt vt suas in vis illi deferrent oblationes:
vt nos plenius instruit Spiritus S. de Noe, &
Abraham, qui altaria edificauit Deo suae eis
sacrificia litauerunt. Dum Iacob Patriarcha deserta
perambulans ex nimio lassus inuenire mystico
illo oppressus dormiuit somno, in quo mirabili
illa receptatus fuit visione, qua vidit caelum ape-
riti, & descendere in terram stupendam illam
scalam, cuius superiori parti Deus iunitebatur:
intelligens a somno euigilans in illo loco Deum
adesse exclamauit: *Verum Dominus est in loco isto:*
iudicans autem rationi repugnare locum, illum
vbi Deus assistebat, nullum praefere signum
sanctificationis, lapidem arripuit quem pul-
nat

Ps. 101. 22.

11.

Ps. 10. 5.

1a. 2.

III.

Quod in

utraque

lege ob-

seruatum

fuit.

Gen. 8.

Gen. 13. 6.

12.

nat capiti suo si pposuerat, oleoque perfundens significat a se Deo illum, ut aram consecrare, in quo dicitur intelligi locum hunc esse Deo proprium, eiusque deditur venerationi: *Erexit lapidem in iherusalem. Quo locuit nos Patriarcha sanctissimus locum illum in quo cum Deo nos agere oportet, esse debere sacrificatum.*

IV. Locus in quo Deus assistit, sanctus est.

Exo. 3. 5.

Moysem appellat Deus de medio robi, cum que Moyles dato responso propius tentaret accedere ad locum, ex quo Deus illum vocauerat, ut diuinum impletet mandatum, hanc audit vocem: *Ne appropies hinc: solue calcamentum tuum de pedibus tuis: locus enim in quo stas, terra sancta est.* Siste gradum o Moyles, ne propius accesseris: veneratio hic requiritur longe dignior, & via hanc non nisi solutis calceam. neni terentia est, in signum cultus tibi debiti, calceos exue, non in etesim tibi sit, terram quam calcas esse sanctam, venerabilem: ubique consecratam, quo docemur locum, in quo Deus particulariter suam ostendit maiestatem, non posse non esse sacrificatum. Quoniam hoc ipsum alias Deus indicauit, ubi lege statuit immolabili sacrificia sibi litanda, non in quolibet posse loco immolari, nisi in illo quem ipse nominaret in illa Tribu quam Deus in suam eligeret: *Cave ne offeras holocausta tua in omni loco, quem videris, sed in eo quem elegerit Dominus in vna tribuum tuarum offeras hostiam.* Quo declarat, quod sicut in Tribu Iuda eligendum erat templum in vrbe Hierusalē metropoli totius Tribus, ita tantum hic locus foret in quo Deo sacrificia dedicarentur.

Deut. 12. 13.

V.

Locus Iudaeis singularis designatus ad victimas.

Eam ob causam non permisit Deus ut filij Israel per deserti gradientes in illis offerrent sacrificia nisi in tabernaculo tantum, quod ab ipsis erigi voluit ornatu decentissimo, & maximis impensis, ut legitur in S. pagina: & absolute iam peregrinatione quadraginta annorum, decreuit ut Salomon edificaret illi templum, illud magnificum, structura, ornatuque celeberrimum, quod nisi Spiritus S. enarraret fidem excederet: ut autem Salomon declararet quod in templo illo Deus infinitae suae misericordiae patetaret benignitatem, seruentissimas obtulit illi preces, ut omnibus ad illud conuentibus, & orationes fundentibus, placidum dare dignaretur auditum votisque per omnia susciperetur. Si ergo in vtraque lege naturali & scripta constet erecta altaria templaque Deo sacrificata, ut in illis, & non alibi Deo suas liarent victimas, preces & oblationes: quid non faciendum in lege gratiae, an Deo non sunt, consecranda Tempia,

VI. Multo magis nobis

supremo illi offerendo sacrificio designata? Hic rationem rite expendit S. Pontifex Felix: *si tu D. Iustitiae qui umbra legi deserviebam, licet in quibusdam sacrificabant Domino diuini habebant supplicia: in quibus consecrata: multo magis nos, quibus veritas in patet facta & gratia, qua per Iesum Christum facta est, templa Domino adificare, & sicut facris debemus. Hae omnia eorum similia Papa Syluester, qui decreuit ut Ecclesia in qua celebrantur esset Sacrosanctum? Mirum sacrificium, consecraretur: si namque sit sacrificium atque ad illud conferrentur Sacerdotes, aquinas postula, ut & templum sit consecratum, in quo offerendum est sacrificium.*

Hoc autem evidenti patet in institutione diuini huius sacrificij: illud enim Recempe noster instituit in *caenaculo magno strato*: quo nobis duo Christus exposuit. Primum altissimum huius SS. sacrificij mysterium: ut enim videri le primarius, qui cubiculum hoc iam elegantius instruxerat, ut in eo cum domesticis suis Pascha celebraret, nihilominus ut in eo Christus SS. institueret Altaris Sacramentum, egestus est, Christusque locum cessit stragulis, & altaris exornatum: ita similiter hoc Christus facturus erat: etenim succubantia panis & vini qui cubiculum occupabat quantitas: tapetibus ornam suorum accidentium odoris, coloris, & saporis, in consecratione huius SS. Sacramenti, erat discessura, ad hoc decernit ut subtilia panis ac vini discedat, & sola remaneant itragula accidentium in cubiculo quantitatis, illa semper exornato. Ut autem Deus nihil vult cum detrimendo illius quod aliquis ut proprium possidet, dum substantia panis proprium auferit cubiculum, ita illum extollit, ut eam Christus in suam conuertat substantiam in hoc SS. sacrificio, quod hic offertur.

Secundum significat quod ad offerendum sacrificium adeo venerandum, locus esse debeat eminentior, vnde locum recusat vulgarem, & quocumque ornatum, ex politum, magnificentem ubi hoc instituat, quo sciamus quantae esse conueniat templi sanctitate ubi consecratur. In *caenaculo magno strato*, Corpus suum sub speciebus Sacramentalibus non quolibet reponit loco: quia non patitur ut eius sacrificium in quolibet offeratur loco, sed tantum in templo, celestis huius ministerio dedicato omnia postulat pretiosa, & magnifica quocumque eius institutioni deseruiunt: vnde carius in quo collocatur, fit ex smaragdo lapide supra modum pretioso, ut videri potest Genus

Georgii: sanguis vero infundatur calici eminenter sumptuoso, & maximi valoris, quem ostendunt Valentia. Itaque licet natus sit pauper, & in bestiarum stabulo hospiti exceptus, totamque vitam in extrema tranlegerit paupertate, nihilominus primitias Missæ celebratus locum eligit aulis decensissimis ornatum, ut stragula cauro calicis convenirent, atque talibus ornamentis valisq; celebraret, quibus sanctificatio designatur templi, in quo illud iterum & laus est offerendum.

IX. Deinde hoc instituit eorum Principibus & Ecclesiæ suæ primatibus, nempe Apostolis, quo Principes mundi que monent magnates qua debent adstate reverentia & interesse divino huic sacrificio cum illi celestes assistant optimate & dum perhibetur præsen circumstant Angeli, supremique spiritus: atque in Sacratio in quo referatur eorum modo perseverent: expedit ut mundi Principes celebrationi eiusdem intersint. Sacrificio igitur ita præcellent, omnique sanctitate splendens, & ab ipso celorum maximo honorato, convenit ut locus emundetur, & sanctificetur, eique Tempia consecrentur, hinc solummodo ministerio deputata, atque in illis velut sanctificatis offeratur.

X. Ex prædictis collige qua consideratione tibi accedendum sit ad audiendum missam, quanta adducenda præparatio, quanta puritas animæ huic adferenda: ut autem tanto diligentius huic incumbas, imaginare tibi concubulum pergrande, pretiosum his omnibus ornatum aulis, & polymitis quibus illud expendisti in quo Christus dominum loci instituit Sacramentum, præsentiam Principum & optimatum, patiter assistentes Angelos, spiritus illos beatissimos summa veneratione cernuos: ut ita conexas tibi modestam conciliare morelesque compositos quibus accedat Sacrami auditurus: quamvis enim celestia, talia non sint quæ talia rudis nosser imaginatur intellectus, illo namque multo sunt superora & eminentiora: tamen ad nostram utilitatem sic illa nostro modo possumus comprehendere. Imaginare in Ecclesiæ in qua Missæ assistis, in eius parte superiori adesse SS. Trinitatem, cui continas Angeli & cælestis laudes concinunt benedictionis: deinde SS. Virginem Mariam calorum Imperatricem supremam omnium gloria coronatam, qua sub Deo maior nequit intelligi: Seraphinos attende perfectæ charitatis igne ferventissimos, continuo illum amore diligentes, adijunge Cherubinos, qui ut spiritus om-

ni sapientia pleni perpeti consideratione divina hæc contemplantur mysteria: quibus sociantur Dominations, Virtutes, Potestates, Principatus Angelique inter illos contemplantur Apostolos, Prophetas, Patriarchas, Martyres, Confessores & Virgines: nec omittas inferius ad laus dexterum Papam Cardinales, Episcopos, Clericos, Religiosos, virosque Ecclesiasticos. Ad sinistram Reges Christianos, Principes Magnates, Gubernatores, Iudices, omnesque reliquos Ecclesiæ Sanctorum fidelium. In alia eius parte confideta legiones exercitus militumque turmas, qui gladijs ac armis eam ab inimicis eius defendunt, mercatores qui industria sua merces omnes commouent, quibus fidelibus opus est, in proprium alimentum, & Republicæ utilitatem: ultimo in eius sinu congregatos pendente illos & peccatores.

IX. Ad partem eius inferiorem demitte oculos & tibi propose purgatorium: etenim ut Ecclesiæ Prodest significet, quod omnes rediat participes valoris etiam de huius SS. Sacrificij, quodque accedat usque ad functis animas purgatorio detentas, dividit hostiam sacerdos in tres partes: pro beatis in gloria, pro nobis qui dignimus in Ecclesiæ militante, & pro animabus in purgatorio: hæc enim omnia vult ut coniungamus, quatenus intelligamus pro omnibus supremum hoc offerri sacrificium: *Communianus & memoriam vine. ante in primis Beatissime Virgine Maria, Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli etc. & omnium Sanctorum.* Quibus Verbis Sacerdos Deo loqui incipit nomine totius Ecclesiæ. Domine, hoc tibi sacrificium offero, proprio proceptis de liberali manu tua beneficijs, qua licet multa sint & præclara, non tamen his inferius est sacrificium quod pro illis Mariæ tuæ offero. Deinde hoc idem tibi offero, ut eius virtute mihi concedas quod postulo pro beneficijs quibus supra modum cumulasti SS. eorum Regnam & Virginem Mariam, unigeniti tuæ Matrem quem in hoc sacrificio sub his speciebus latentem tibi consecro: nec non pro beneficijs præstitis SS. Apostolis tuis Petro, Paulo, cæterisque omnibus Apostolis & Sanctis paradisi, pro custodia Angelorum, & meritis Sanctorum omnium, ut eorum intercessionibus huius sacrificij fructus proveniant tam mihi quam toti Ecclesiæ: & primo eius capiti Summo Pontifici, & omnibus qui tibi illud obtulerint: *In primis tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc sacrificium laudu pro se etc.* Ex quibus collige, qua ratione particeps esse possis omnium

Can. 6.
IV.
duca no
omnes
sua re-
quales.

V.
Sacerdotii
& Sacer-
dotum
sua pe-
proleu.

VI.

Reis. 14.

VI.
Oziar
ne lepra
pe-fulus.

2. Paral.
26.

Sacerdos constitutus in Ecclesia. De illa sic loquitur Spiritus S. *Terribilis ut castrorum acies ordinata.* In exercitu non omnes sunt aequales, praestitit Dux generalis, qui universali potestate cunctis imperat, sunt alij inferiores, alij vexilliferi, qui signa explicant, & in altum attollunt, alij qui notas insunt, a ij qui tubis personant, alij certaminibus expositi, ita ut omnes non sint aequales. Ita ergo est in S. Ecclesia. Non omnes aequales sunt, ordo viget superiorum qui regimini habeas moderantur, & inferiorum qui praecipis obtemperant: porro potissimum in ea floret Sacerdotum tanta dignitatis, quanta est ea, qua minister indiget tali sacrificio deputatus, quale est illud quod in ea consecratur: etenim ut praefati sumus, semper pari pede progrediuntur Sacerdotum, lex & sacrificium: si lex igitur excellens adeo fuerit quam Christus fundavit & publicavit, nempe lex gratiae ceteris omnibus legibus dignitate multo praestantior: si sacrificium eius tale fuerit, quale nullum sublimius, si c. Missae: quis nisi mentis imponit negabit Sacerdotij dignitatem esse debere praestantissimam? Si Christus novam praescribat legem, vel novum instituat sacrificium, numquid omnes consecrantur novis instituendis Sacerdotes qui dignitate praefubeant condigna sacrificio?

Et ita est iuxta declarationem D. Pauli, qui postquam scripsisset qualiter Sacerdotes constituerentur qui dona & sacrificia Deo nostro offerant in remissionem peccatorum populi, subiungit quod haec eorum oblatio spectet tantum ad Sacerdotes dignitate & honore ceteris eminentes. *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron,* ad tam sublime ministerium. Ut opinor meminit Apostolus illius casus, quem refert Spiritus S. de Oziar, qui cum lepra Sacerdos non existens dignitatem & officium assumens praesumpsit adolendi. Deo incensum: ut antem Sacerdos Azarias alijque octoginta Sacerdotes notant non tolerandam hanc Regitatem, ausumque sacrilegum: *Viri fortissimi prostrant in medium eius reprehendunt praesumptionem, ac declarant Regi illicitam dignitatem munusque sibi vendicant Sacerdotum: Hoc solum est munus Sacerdotum offerre Deo sacrificium: Hoc est filiorum Aaron, qui in hoc consecrati sunt & cum nihil vestitus reprehensionem oblationem prosequeretur sacrificij, severo admodum & publice perfundens, ut tanto supplicium eius omnibus pateret manifestius. *Nec**

quisquam sibi sumit honorem.

Ita definit Concilium Nicenum, Arelatense VII. primum, florentinum & Tridentinum, quod cae. Ad Sacerdotum huiusmodi spiritu coeunt D. Thom. sic sacrosancti officij eius istud instituit, cuius officium commissi voluit guntur solis presbyteris. Et quod declaratur in consecratione Sacerdotum. *Qui vocatur a Deo tanquam res.* Aaron, illum etenim eligit Deus mandatque ut vivatur & consecratur, auctoritatem illi conferens Sacerdotale. Hoc idem spectatur in nouae legis Sacerdotibus: primo manus nobis oleo sancto vnguntur: nam licet Lutherani fingant hanc esse inventionem Papae S. Syluestri. *Inuenit Syluestri*, error tamen est manifestus: etenim semper Ecclesia a temporibus Apostolorum Sacerdotes hac vinctiois ceremonia consecravit. Et ita Pontifex S. Clemens secundus Petri successor praescripsit ut Pontifex, Episcopus & Sacerdos oleo sancto vngerentur. *Pontificem omnem sacro Episc. 3. ad* *Chrismate perunctum esse.* Similiter Papa Anacle. *Episc. Italia.* tertius Petri successor fatetur se accepisse per tradit onem hereditariam ab Apostolo Petro ut C. unico *de vinctio* Episcopi in consecratione sua vngerentur incipiendi a capite; quod confirmat Innocentius 3. *ne.* ita testante F. Petro Soto.

Vnguntur ergo Chrismate & oleo sancto quos VIII. nouerimus nostri muneris esse, Sacerdotes esse. Et oleo blandos mites, benignos, pacificos & misericordes vnguntur, des: dum enim nos inungunt non gladium nobis & eius tradunt, non pugionem, non thoraces aereos, qui ratio poenas veltas ac calamitates repercutiant, sed mystica mermes nos statuunt, ut dum peccator accesserit granioribus ac innumerandis execrandis sceleribus: si offensus in Deum grauitas in nobis feruentem prouocet zelum diuini honoris, ne acclus sit Phineas, nec gladius enaginemus, qui laedere possit eorum aliquem qui ad nos pro remedio confugiunt, necessitate pressi, in quam eos adegerunt propria peccata, sed mouent blandos nos esse ac benignos ad exemplum illius agni mansuetissimi Christi Domini nostri: nos etenim illa voce ad hoc exhortatur: *Discite a me, quia mansuetus sum & humilis corde.* Et similiter dispersit discipulos suos eosque per mendum amandans, cuique suam assignans Prouinciam, ut eam doctrina sua & praedicatione ad fidem conuerteret, hanc illis seruandam vnicommodauit benignitatem animique mansuetudinem: *Ecc. Matt. 20. ego mitto vos sicut oves, sicut agnos: vobis oves 16.* mansuetudine, & agni benignitate, praecipit illis, ut officio fungatur praedicatorum, ut eam omnibus ostendant, omniaque pia recipiant benignitate. *Et*

17 Ne autem significetur quod hæc auctoritas quam habet cum dignitate Sacerdotali, non sit aliquid ad quod quis possit seipsum promovere, sed potestas hæc offerendi sacrificium in Ecclesia, sit auctoritas quam illi tribuit Deus per ministerium Episcopi illum imitantis: postquam in sacro chrismate unctus est, atque per hoc commendata est illi supra modum benignitas, pietas, & misericordia: sic illi loquitur Episcopus. *Accipite potestatem offerendi sacrificium Deo, tam pro vobis, quam pro defunctis in Ecclesia sancta Dei.* Quid significat: *Accipite potestatem*? Hoc quod nos Apost. *Nec quisquam sumit sibi honorem.* Nec enim ea est auctoritas quam nobis licet assumere: tanta namque est, ut eam ipse solus Deus concedat: ad tam excellens quippe ministerium accedere est ut ad Deo descendat quatenus eius eminentiæ dignitas & auctoritas respondeat quæ nobis ad hoc tribuitur: nam solis nobis incumbit ipsæ consecratis Sacerdotibus omnibus his mysticis ceremonijs supremum adeo effere sacrificium: quia solis nobis hæc traditur potestas, & per eam potestate gaudent legendi Missam, & consecrandi atque Deo offerendi divinum hoc sacrificium SS. Sacramenti.

IX. Hæc auctoritas a Deo provenit.

X. Episcopi Sacerdotes alios consecrant.

Hoc luce clarius constat ex facto Christi cum SS. Apostolis in nocte Cænz, in qua maximus ille Sacerdos Christus Dominus: *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*: celebravit primam missam, utque illam ipsi etiam offerat, prius illos ordinavit Sacerdotes & Episcopos: *Hoc facite in meâ commemoratione*, quibus verbis illis auctoritatem concessit offerendi divinum hoc sacrificium, ut abas diximus, illud facite, significare hæc offert: plenam illis offerendi potestatem tradens. Vbi notandum quod sicut in principio mundi Deus arbores creavit fructibus suis, & seminibus fecundas: *Cujus semen sit in semetipso*: ut ex inde aliz provenirent eiusdem virtutis, quæ tales proferrent fructus, eiusdem qualitatibus ac speciei, sic etiam Christus in exordio Ecclesie lux novum insinans Missæ sacrificium in institutione SS. Sacramenti, plantavit: velut perfectas arbores Apostolos sanctosque Sacerdotes, quatenus ea virtute quam illis ita præstante communicavit possent & alios creare Sacerdotes non minoris dignitatis & auctoritatis, & Episcopos qui valeant alios consecrare. Hæc fuerunt primitiæ quas Christus summus Sacerdos celebravit: Secundam vero missam celebravit in ara Crucis, ubi seipsum obtulit, vitam suam æterno Patri tradens pro vita & salute omnium hominum, velut in satisfactionem debitorum quæ per peccata commiseramus.

Post primam Missam celebratam in Ecclesia, opinor alteram celebrasse D. Petrum, pro cuius confirmatione dixerunt Hugo de S. Victore & D. Antoninus quod D. Petrus primam celebraverit Antiochiæ, & D. Ioannes in Antiochia hoc intelligendum de Missa Pontificali, eorum iugum in Ecclesijs suis celebravit: nam si sermo sit de Missa absolute, ut certum habeo illam celebraverunt Apostoli, cum primum super illos descenderat Spiritus S. ex quo illud intelligimus quod D. Lucas scribit in Actibus Apostolorum: *Erant perseverantes in doctrina Apostolorum, & communione fractionis panis, & orationibus*: etiam sciendum sensum literalem loquitur de SS. Sacramento: cuncti namque conveniebant in templum ad S. Communionem: & manifestum est quod si SS. sumebatur Sacramentum & communicabatur, hoc esset consecratum, & si consecratur & comedebatur, sacrificium fuit. Quinimo eodem sensu intelligi potest illud. *Ministrantibus illis Dominus & utuntibus*: quo declaratur, quod mittendi ad prædicationem D. Paulus & Barnabas, prius communicarent, & offerrent sacrificium, ac Missam celebrarent: ut ita eorum prædicationi fructum referret vberiter: hoc est, *Ministrare Domino*: etiam ad negotia atque ardua, tantique ponderis, quale illud erat, missionis Apostolorum, Missæ sacrificium præminerebat. Sic sentit Proculus Episcopus Constantinopol. discipulus D. Ioan. Chrylosi, & qui per rivam sanctorum D. Paulum D. Chrylosi sermo sensum explicationem suarum Epistolatum, ut scribit Nicephorus Calix. & Historia Tripartita. Idem aduertit D. Gregorius, qui omnes singulariter adnotavit Apostolos in exortio Ecclesie celebrasse Missam, & incepisse ab Oratione Dominica Patrem nostrum, & verbis consecrationis, quando panem consecrabant, quo peracto Missæ finem imponebant licet postmodum Sacerdotes ordinati fuerint, Missa disposita, & eius constituta celebratio particularibus ornata circumstantijs, ad maiorem eius venerationem, cultumque dignorem.

Et quamvis in initio pauci essent Sacerdotes, cum tantum illi essent Episcopi: *In qua spiravit S. vos posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*: postmodum crevit eorum numerus, multi que consecrati sunt Sacerdotes, ut cum potestate & auctoritate spirituali Sacerdotij quod eorum imponitur animæ, eam etiam habeant, ad offerendum tam venerabile sacrificium. Vnde plures sunt Sacerdotes.

XV
4

ra caeloque sublimius viris mechanicis: absit omnino, ad hoc viri tales elegantur, qui prudentia maturitate, aetate & sapientia commendabiles huic apti sint ministerio, atque ex munere suo conoeniat illis manu propria, & omnium hoc Deo dedicare sacrificium: illi sunt Sacerdotes, & in hunc finem illos Christus consecrauit, ut per manus illorum hoc illi donum offerretur, & caeleste faceremus sacrificium: omnes nos iud offerimus, sed mediante Sacerdote personam Ecclesiae referente: atque eo modo quo Rex omnes considerat & velut ab omnibus donum sibi oblatum recipit, licet vnus tantum manu delatum, ita quoque Dominus noster omnes in hoc SS. sacrificio intuetur, & velut ab omnibus illud acceptum habet, licet per manus Sacerdotis tantum, nomine omnium illi deferatur; Eo animo Sacerdotes eliguntur, ut sint tanquam Syndici totius Ecclesiae in vnum collectae, ut dent & offerant Domino Deo nostro caeleste hoc donatum: hoc etenim interpretatur. *Sacerdos* id est *Sacrum datus*: Deo sacra porrigunt, & hoc proprium est Sacerdotum officium: nam ut olim ille Deo primitias frugum offerebat in canistro: sic modo Sacerdotes nouae legis velut primitias beneficiorum Dei hoc illi diuinum offerunt sacrificium in canistro specierum accidentalium, quae nostris irradiant oculis in SS. Altaris Sacramento.

VI.
Sed solis
sacerdo-
abus.

19 VII.
Sacerdos
dicitur
Clericus
& Pres-
byter.

Psa. 83. 5

Ep. 2. ad
Episc. Ita-
liae.

D. 79. ca.
Electione.

VIII.
Quare
Abraham
sic prior
nominetur.

Præterea dicitur Sacerdos Clericus, id est optima fors sumpto vocabulo à nomine Graeco κληρος id est fors: partim quia Dominus est eius fors: partim quia Dominus Deus Israel possessio eius: quia nulla melior dari potest fors, & possessio opulentior, quam si quisquam Diuino famulatus consecratus: hoc enim eminentissimum fuit illud beneficium, quod ut tale Dauid extollebat titulum talibus adscribens: *Beati, Beati, qui habitant in domo tua Domine*. Deinde nominatur Presbyter, id est senior: talem namque oportet esse Sacerdotem, non aetate decrepita capularem, sed prudentia, virtute, exemplo & sapientia ceteris maturiorem. Notat D. Anacletus Pont. & credo iuxta insertum: quod ante Abraham nullus hoc nomine Presbyter honoraretur. Non quod plures non fuerint ante illum seniores: cum ab Adam vsque ad eius tempora multi vixerint nonnongentis annis, vel paucioribus, ut clare patet ex S. Eloquio: Abraham autem paucioribus multo vixit annis, nec eius aetas adeo protracta fuit, ut ætati veterum illorum posset equiparari. Cur ergo vsque ad hæc tempora nullus hoc nomine com-

pellatur? Quia ut erat ipse qui offerre Deo debebat Isaac filium suum in sacrificium, quod si voluntatis affectum spectemus, verum fuit & tale sacrificium, si quidem quoad effectum ad vnum non pervenerit de eo sacrificij terminus & cum sacrificio futurum esset signa vmbraque sacrificij Christi, quo nobis indicaretur sacerdotem illud oblatum esse debere senem, & virtute, meritis, sapientia moribusque Abraham maturiorem, idcirco nemo prior illo censetur Presbyter: Sacerdos enim oportet ut sit Pater spiritualis multorum filiorum spiritualium, quos exemplo suo, & prudentia Doctrinat, & ut patet multarum gentium fuit Abraham: sic enim inscribitur: *Pater multarum gentium*. Idcirco nullus vsque ad Abraham legitur Presbyter, id est senior, & qui exemplo suo Pater esse possit multorum filiorum spiritualium. Quoniam hæc de causa Ecclesia Sacerdotes cognominat Patres: cum enim teuantur esse multorum filiorum Dei Patres, maturitas decet ipsos grauitasque virtutum. Tales spiritus eligit Ecclesia in Sacerdotes, ut Deo Missæ sacrificium omnium nomine offerant gratissimum.

Ea de causa in singulis quatuor anni temporibus de sinatu ad consecrationem Sacerdotum, licet ut electio illa felicem habeat exitum, præcipue conatur ieiunium, ut communi oratione & ieiunio cunctis consilium capiant & fiat electio Sacerdotum non ad maius totius Ecclesiae spirituale bonum: de quo iudicium de moribus & doctrina eorum in illa struitur examen, quando Episcopus Archiepiscopus num interrogat ut illos nomine totius Ecclesiae offerat ordinandos. *Satis istos dignos esse*: Nūc sciam an tali fulgeant prudentia ac virtute quos in Sacerdotes offert, ut tanto digni sint ministerio: denique peractis frequentes Deo offert orationes, ne in eorum electione aberret, & in multiplicat illas Episcopus in Missa quam celebrat, mandataque legitimas, ut inter ceteros omnes Episcopis Sanctis lucem illi Deus infundat, ut quos deinde hos consecret: & eligat in Sacerdotes: ut præmissis tanto examine illos eligat in Sacerdotes, ut Deo munus à tota Ecclesia delectatum offerant: quia hoc sacrificio postulamus à Deo remedium nostris miseris opportunum, & omnis nostri boni tam corporalis quam spiritualis conseruationem, cum totus mundus à Deo deprecatur non tantum in essendo, sed etiam in conseruando: ipse namque illius moderator est & rector, & de cuius manu proficit nobis cuncte bonum: *Ipsi datus omnibus vitam, in spiritu*

Nulla est vita, n. illa respiratio, nihil deus, nisi a divina eius manu descendens, nec potest mundus nisi cum illo agendo, consistere, multo minus quam Respublica sine munia cum Domino suo conseruatione dati & accepti: & ita semper ab eius fauore in propria conseruatione mundus dependet.

Si vero suprema hic praeferat Maiestate, quis adeo temerarius ut cum ipso facie ad facie conuersetur? Quis portas eius audax ingrediarur? In mundo, vir vulgaris se iustere non praesumat coram Rege, ambo licet eiusdem sint naturae, & in comparatione infinitae magnitudinis ac immensitatis diuinae vilis vermicule, qua fronte audebit coram diuina eius comparare praesentia: Terreni Reges ut huic obuiant, familiariter suos habent ac secretarios, quibus medicamentis, voluit ut libelli supplices vocaque effertantur illis subditorum. Eodem statuit Deos idque ex proprio n. uenire, ut sint ministris sui, ut homines cum illo agant, sicut autem Sacerdotes, quos oportet sequi, scilicet esse inter Deum & populum, quorum nomine ac persona ceteri se diuinae Maieitati assulant, illius hoc medio postulantes misericordiam. Sicut autem illi, qui Regi sunt ab amicis & secretis, ut eius magis conditionem conueniat, Rex desiderat, ut in multis cum illo participant: ita cum Dei conditiones sint sanctitas, puritas, & rectitudo, postulat ille, ut Sacerdotes ministri sui notae sint virtutis: ut in populi deprecationibus eis incedentibus Deo sint acceptiores.

Quotiescumque viri iusti a Deo efficaciter aliquid impetrare studuerunt, per se immediate ad illum non recurrebant, sed medijs Sacerdotibus: haec enim modo desideratum, remiserunt a Deo responsum, salutem in agitudine, iustitiam in tentatione, felicem in negotijs euentum, quietem in calamitate, resolutionem in dubijs, victoriam in bello: & illos sibi assumptis, ex mentis demissione indignos se reputantes quantae coram adhaerent Maieitati. Hoc nobis innotescit in lege naturae: dum enim Rebecca mulier sanctissima (cuius facta expendit D. Chylo) angustijs premeretur, extremis ex consilio in vtero suo geminorum ex quo ad portas mortis deducebatur: *Collidebatur parvulis in vtero suis: Peruenit ut consuleret Dominum.* Adest D. Chylo, ne ceteras, inquit, illam immediate petrexisset, sed medio Sacerdote: & aliqui opinantur, inquit D. Aug. & D. Theodoret. fuisse Melchisedech,

licet ex integro non probent: nouerat enim illa, bens enim Deo consultationes optatum referre nuntium, si hoc medio roboratur. *Quid est inquit D. Chylo? peruenit ut consul. rei Domini. Cuius ad veram scientiam, & festinatus Hr. 50. in ad Sacerdotum ministerium quif rei orde Deo perda- Gen. ardotus linguam abacerem com rei d. nte.*

Hunc autem modum procedendi in illo statu declarat Eliu amicus Iob, quando certans illum tot aduersitatibus attritum, infirmitatibus pernisque oppressum, formam illi proposuit qua seruaret aliquod a Deo remedium obtenturus, & eo sine proximo deducit argumentum formae exponens quam Deus saepe respectu hominis obseruat, & quam homo ut cum Deo agat teneat obseruare. Saepenumero Deus ut hominem exhibeat, cogitque in se reuerti iracundiam illi iniuriam, & aduersitatis vix tolerandae, quo ad extrema deducitur desolationis: ut eo modo se ipsum agnoscat, & ad Deum reuertatur: hoc Deus vltimo medio ad hominis salutem: homo vero ut a Deo huius calamitati remedium impetret salutiferum, ad Deum recurrit, sicut quae Sacerdote. *Si fuerit pro eo Angelus loquens vni de millibus Iob. 35. & c. miserebitur eius Deus: Sacerdotem vocat Angelum, quo nomine a Deo per Malachiam honoratur: quia & talis esse debet & est ex munere nuntij ac mediatoris: hoc enim significat Angelus. Angelus enim Domini exortum est. Re. Malach. 2.7. currit homo ad Deum mediane Sacerdote, qui pro illo intercedit & loquitur, eiusque preces & vota, ac sacrificium deditat q. d. Eliu. An tu hoc agis ut a calamitatibus quas patetis eripiaris? quasi significans hanc esse vltimam in lege naturae consuetudinem.*

Idem considerandum venit in lege scripta, quod his medijs uterentur qui sub illa perita conabantur a Deo efficacia impetrare. Rex Saul, cum adhuc prudenter se gereret, ut exitum haberet fortunatum negotium quod pra. manibus habebat, & rei valde ambiguae atque arduae consilium inueniret opportunum, ilico medio Sacerdote Achia Deum consuluit. Sacerdos se coram Deo statuebat, & retro illum Rex, quasi qui medio Sacerdote cum Deo communicaret. Cumque his intentus audiret belli tumultum in populo accrescere ex impetu facto Philistinum, eo festinans accurrere, Sacerdoti mandati: *Contrabe manum tuam.* Pyrrhus Rex David 1. Reg. 14 Saul in imperio successor diuina iunctus ordinatione, licet Deo adeo familiaris, atque vir secundum Dei cor ac voluntatem, in tribulationibus

XII. Nisi medijs Sacerdotibus.

XIII. Conseruati ex eplis.

XIV. In Rebecca.

D. Cetera Hr. 50. in Gen.

XV. Et in Iob.

Iob. 35.

Malach. 2.7.

1. Reg. 14

Item in Saul & David.

2. Reg. 20.

bus suis semper comitem habebat Sacerdotem, quo sequestro suas Deo preces & supplicationes offerebat: unde instanter deprecabatur Sacerdotem Abiathar ne ab illo discederet, nec timeret, cum etenim ut propriam vitam tueretur. *Mans mecum, si quis quaesierit animam meam, quare? Et animam suam, mecum que servaberis.* Et si quando negotium aliquod Deo committente, aut preces illi offerre optaret ex audiendas, nihil nisi medio Sacerdote peragebat. Unde die quodam impos consilij, & meste consternatus quid retu ageret saeva nimis Saulis actatus perfectione, ut huic subveniret, eundem adiecit Sacerdotem Abiathar, iussitque ut Sacerdotalibus vestibus indueretur. *Applica Ephod* Ephod teste D. Hieron. & Aug. vestis erat propria Sacerdoti quam habebat Dominum aditurus, cuius Maiestatem referebat Arce propitiatorium, & quantum sapio quoddam erat superpellicium, quo Sacerdotes utmur ad altare accessuri: Sacerdos se stantebat coram arca, ut ex contextu probat Cardiana. Caieta qua repraesentabat velut presentem Dei Maiestatem, & David a tergo quasi sub umbra latens Sacerdotis, cui ea suggererat que Sacerdos Deo proponebat: David itaque preces componebat per Sacerdotem Deo proponendas. Tunc ergo Rex sanctissime, cum spiritu & sapientia Sacerdotem longe si peres, tunc inquam Sacerdoti tuas proponis orationes, & ipse med ante no tu ipse illas Deo defers exaudiendas? Quia licet David talis esset, qualis omnes novimus, sibi tamen persuadet orationem suam Deo fore gratiorem per manus illius cui ex officio con prebatur, Sacerdotis vota fidelium Deo representare: consuetque expedit ut ipse se Deo facie ad faciem non offerat, sed sequestro Sacerdote a cuius tergo ipse consistebat.

1. Reg. 22. 23.

1. Reg. 23. 20. Ep. 128. ad Fabiola Lib. 99. in Ind. 9. 41. In c. 23. 1. Reg.

XVII. Ita Deus Iosue praecipit. Num. 27. 21. Hom. 5. 10. Vide Dominum.

XVIII. Sed multo magis in legem nova.

testatem? Claves caeli tradidit manibus eorum, dicens: *Quorum remiseritis peccata remittantur eis, & quorum retinueritis retenta sunt.* Deinde si praecellentiam attestamus sacrificij quod nobis offerunt Sacerdotes, quam habent comparationem vetera illa omnia, quae cumque obtulerunt, Patriarchae, Abel, Noe, Abraham, Isaac, Iacob nec non quaecumque lex scripta constituit innumerabilia? Ea est differentia, quam inter creaturam Deumque conspiciamus: cum illi non nisi retentas obtulerint creaturas: hi vero ipsum Dei filium: unde horum sacrificium tam est meritum, ut non possit non esse aeterno Patri iustitiae gratissimum.

Unde collige nullum calamitibus tuis levandis opportunius esse remedium, & quo Deum strictius obliges, ut tuis concedat benignitas postulationibus, quam si ad ipsum melius Sacerdote confuseris: rogo illum, ut pro te Missae sacrificium offerat, quo ad Altare accedente, a tergo illius te sistito, & per manus eius ac linguarum offerro sacrificium, quod de proprio supplicacione: hic namque mos in Ecclesia inolevit, ut orante in Missa Sacerdote, vel alij occasione, in quibus adest populus, omnes a tergo stent Sacerdotis: ita ut illo medio certo nobis fidem possimus optatum petitionibus nostris responsum: etenim ex ipsa summa dignitate qua legitur gratia Sacerdotes excellunt, secundum dignissimam sacrificij venerationem, quasi divina potentate, qua Deum inclinet ut benignum orationibus per ipsos oblati passet audiam.

§. 7. Licet verum sit multum referre bonitatem, ut Deus petitis nostris efficaciter annuat, tamen eius tantum attendamus dignitatem, cuius intuitu illum honoremus, & optatum nobis ex eius sacrificio speremus exitum.

N Olnit Deus auctoritatem ac dignitatem Sacerdotij, adstringere eiusdem bonitatis: eo namque non leues orientur confusiones gravioraque incommoda: ut enim nescimus quis bonus sit aut malus, nec similes scitemus quisnam legitimus esset Sacerdos offerendo Missae sacrificio condignus: sed eam auctoritatem tantum alligavit, quam illis concessit consecrandi & offerendi divinum hoc sacrificium.

fictum. Precepit Deus Moysi vt vestes componat ornatiores summo Sacerdoti, vt ex illis omnibus dignitas eius innoscat & auctoritas, potissimum auream lamicam effingat cateuulis quibusdam aureis ab humeris in pectus dependentem, cui inscribitur: *Doctrina est veritas*. q. d. a Sacerdote petenda est doctrina & veritas: non ergo conueniret vt in hac lamina adiuugetur: *Bonitas*, quandoquidem iustum sit vt pectus sacerdotis vas sit sancta is & virtutis: Nequaquam nec enim patitur, vt dignitas sacerdotis boni aut sacerdotis alligetur & virtuti, sed auctoritati quam à Deo habet consecrandi & offerendi gratissimum illi sacrificium.

Luce 3. 8.
I. I.
Figura eius est lamina formi Sacerdotis.

Iud 14.
III.
Allegoria de uelle Sacerdotis.

Luce 21. 19
IV.
Construatur ex visione S. Theobaldi.

Luce 38.
V.
Ibidem.

Mirabile de Sanchone narrat Spinus S. hystorian, & postlimum de fano mellis quem eduxit de leone discreto: nec enim illam de corde illius, sed de ore extraxit, quem in a lo apes efformauerant, vt eum ipse tollerent, vnde manum illi iniecit fauim: que lupit Apes, diuina inquam personarum diuina sua virtute fauim efformauerunt dulcissimum SS. Sacramenti: cum enim sit opus ad extra, secundum Theologos, est opus toti SS. Trinitati commune: quamuis enim Christus hoc instruerit, hoc tamen virtute egit diuina, quæ tribus diuinis personis est communis. Nō requiritur vt ex corde prodeat Sacerdotis fauim hic celestis: id est vt dignitas qua viget Sacerdos ad consecrandum, sit alligata bonitati, per cor significatur: hæc enim oculis nostris est occulta non minus quam cor, sed de ore leonis, iuniorum de verbis quibus illic Christus auctoritatem tradidit a tam sublime mysterium. *Hoc facite in meam commemorationem*. De verbis istis repetitis in ore Leonis Christi, colligitur dignitas qua pollet ex auctoritate tradentis hanc illa: hæc nobis consideranda venit, vt illos veneremur, nec tantum sic imitandum est bonitati.

Stupenda legitur in vita stupende Virginis Matris S. Theresie de Iesu viso, quam referi. Nocte qua lamina media dum eam Dominus lenimentis velle recreare celestibus: *Rapta sum*, inquit: *in spiritu etiam quasi resuraxam me esse extra corpus*. *Et videro SS. Christi humanitatem gloria ac maiestate tanta radi meum, quonia nunquam videram*. *Repræsentabatur autem mihi clara quadam ut aduor. et li notata stui in pectore. Viris, nec hoc vale: em explicare quomodo sit &c.* Ita hæc sit absorta & suspensa. Virgo hæc SS. vt multis diebus hanc intellectui suo presentem contemplaret summam Christi Domini maiestatem. Hæc visio, meo iudicio, inquit, fuit omnium quibus me Dominus dignatus est consolari, præstantissima. Postmodum ad Sacerdotem Synaxim clare conspexi duos daemones figura terribilissimos quorum corona velut duo anuli ferretur gurgur complectebantur miseri Sacerdotis, vidique Dominum meum prædicta fulgorem maiestate eius manibus inferum in hostia quam mihi fumendam exporrigebat, vt patenter innotesceret manus esse Dei ostensurus, vnde intellexi animam illam peccato mortali obnoxiam. Quid est, Domine mi figuram vestram adeo formosam, videre inter figuras adeo execrandas? Daemones velut timore percellantur coram Domino, supram meditates, sed hæc eis non permittit. Virgini autem hæc SS. visione hæc suspensa: atque ex eo quod Dominus velle, vt ipsa malum huius animæ consideraret, Dominus dixit vt pro illo intercederet, & aduerteret ex singulari Dei prouidentia hæc ita euentit, vt dignitatem intelligeret Sacerdotis, cuius virtutem haberent veritas Sacerdotis ad tanti sacrificij consecrationem, quodque tale operetur mysterium, quantumvis peruersus & diabolicus sit Sacerdos: nam licet peccator sit quod peior fieri non potest, auctoritas tamen qua diuinum hoc administrat mysterium, bona est, & similiter Missa quam celebrat.

num quibus me Dominus dignatus est consolari, præstantissima. Postmodum ad Sacerdotem Synaxim clare conspexi duos daemones figura terribilissimos quorum corona velut duo anuli ferretur gurgur complectebantur miseri Sacerdotis, vidique Dominum meum prædicta fulgorem maiestate eius manibus inferum in hostia quam mihi fumendam exporrigebat, vt patenter innotesceret manus esse Dei ostensurus, vnde intellexi animam illam peccato mortali obnoxiam. Quid est, Domine mi figuram vestram adeo formosam, videre inter figuras adeo execrandas? Daemones velut timore percellantur coram Domino, supram meditates, sed hæc eis non permittit. Virgini autem hæc SS. visione hæc suspensa: atque ex eo quod Dominus velle, vt ipsa malum huius animæ consideraret, Dominus dixit vt pro illo intercederet, & aduerteret ex singulari Dei prouidentia hæc ita euentit, vt dignitatem intelligeret Sacerdotis, cuius virtutem haberent veritas Sacerdotis ad tanti sacrificij consecrationem, quodque tale operetur mysterium, quantumvis peruersus & diabolicus sit Sacerdos: nam licet peccator sit quod peior fieri non potest, auctoritas tamen qua diuinum hoc administrat mysterium, bona est, & similiter Missa quam celebrat.

Pauendum nimis quid accidit Anchoritæ V. pyssimo, qui ad interiora deserti secedens quod Exemtidianis reiciebatur Angelorum visionibus, ac plurimæ celestibus consolatombus, cui de ostio in ostium Sacerdos S. deferebat Communionem. Adijt enim vit quidam atque q. ratione Communionem recipi de manu Sacerdotis illius concubinarij & omnium peccatorum abyssi? Quo intellectu secessit, & reuertentem cum SS. Hostia Sacerdote repulit, ac de manibus illius eam sumere recusauit. Subito rapit in extasim auditque querulam vocem sibi dicentem: *Tulerunt homines iudicium Dei*. q. d. Pessimus sceleris iudicare etiam Sacerdotes Deo resecuatur, & hoc sibi homines vsurparunt. Dicitum hoc minime intellexit & adhuc impos sui rotus extaticus sibi corripuit aridissima leprosum notat accedentem foetidissima conspersum lepra: confert hic funem ex serico auroque contextum formosissimo, nec non hydriam auream operibus elaboratam insignitibus, de fonte lucidissimam haurit aquam, omni illius apponit, inuitat: bibe. Iam sitim aqua extincturo accurrit alius, eumque cohibet: quid hoc, an aquam bibes manu tibi propinatam adeo immundi ac leprosi? O Domine mi, respice.

C c 2.

ponet, nisi. I refert: ipse namque aquam minime tangit, nec lepra eius illa attingit, aut forditus inquinat. Hic igitur est qui tibi S. deferbat sacramenti, qui licet, vt leprosus, non tamen inicit hoc mysterium, aut inquinat: malitia etenim Sacerdotis virtutem non evertit Sacramentorum, quibus velut aureis hydrijs aqua hauritur diuinae gratiae de fonte purissimo Christo, eiusque redemptione.

¶ 23. Hinc facile colligo solutionem illius difficultatis, vtum tanti referat virtus motumque integritas Sacerdotis, quo Mille sacrificium nobis proficit, vt maioris meriti sit Milla boni quam peruersi Sacerdotis. Et quamvis verum sentiam, difficultatem esse posse si dicamus quod sic, & vilior sit propter rationes inferius dicendas: verum si commode has intelligamus, ex illis constabit, non ita inhaerendum eius sanctitati, vt dignitas Sacerdotij, quo nobis persuadeamus non inferioris esse valoris Millam peruersi quam boni Sacerdotis. Fateor equidem quod si spectemus

3. p. q. 81. n. 6. 1. p. Theol. 2. 4.

1. q. 1. cap. ipsi Sacerdotes.

quod ait D. Tho. D. Bonau. D. Albert. Mag. quonimo & idem videtur sentire Alexander de Ales, fundamentum aliquid inuenimus quo dicamus Millam Sacerdotis virtutibus meritisque insigni efficacioris esse quam peccatoris, sed loquuntur eo sensu quem explicabimus: negari etenim non potest, quin vim adferat illud ex iure. *Quanto Sacerdotes digniores sunt, tanto pro necessitatibus, pro quibus clamant exaudiuntur:* quod testimonium producit D. Tho. & quamvis ita sit vt in Sacramentis malitia ministri non possit illis virtutem auferre quam habent ad producendos proprios sibi effectus: tamen diuinum hoc Sacramentum, quia rationem habet sacrificij, aliam habet particularem: nam aliquo modo requirit in illud offerente particularem aliquam bonitatem, ob quam Deo sit acceptabile etiam ex parte sacrificantis vel offerentis. Cum enim oblatio Deo Domino sit dedicata per Sacerdotis ministerium, absque dubio illa grauior est quae fit ab eo qui diuinam placet Martitari, quam ab eo qui displicet.

VII. Pars asserctiua probatur. Insuper & nobis familiare est, vt donum aliquod libentius acceptemus quando nobis ab amico defertur integritate, quam ab eo qui talis non est, vel etiam nobis inimico. Hoc habes frequenter in ore: libenter hoc accipio ob eius qui mihi hoc defert, gratiam: nam & hoc in Milla dicimus: *Accepta habere dignaris sicut accepta habere dignatus es munera parui tui iusti Abel &c.* Si illa legitur sacrificia quae non ita ac hoc, Deo placuerunt, quia ipsam illa quae ad valorem inferioris excedit, hic enim inferioris est: gratia tamen fuerit: vt pote ministerio Abel & Melchisedech oblata, quos sibi habebat amicitiosos: qui negabit quin caeleste hoc sacrificium acceptus Deo futurum sit, si Sacerdos iustus, sanctus & pius hoc Deo consecrari, quam si, qui talis non est, idem offerret. Sed haec omnia ex parte intelligentia sunt offerentis, & ideo dicimus vt exponamus quantum referat bonitas Sacerdotis.

Præterea si sacrificij spe deamus essentiam, quæ tantum esse valoris sacrificium mali ac boni Sacerdotis, & Millam tam bonam esse illam quæ huius: vt enim sacrificium hoc non offert in quantum persona est particularis & propria, sed in quantum refert personam Christi & Ecclesie, parum aut nihil illi adhaeret ex eius malitia, quantum ad valorem essentialem sacrificij quod offert, vt idcirco valorem non habeat, quem in se continet in futurum: & quantum ad hoc philosophandum est eodem modo de reliquis Sacramentis: nam ita non melior est baptisimus collatus à ministro iusto, quam ab iniustissimo tantum affect commodi huius baptismus, licet sit haereticus, si in eo præsentat facere quod facit Ecclesia Catholica, ac illius: & confessio excepta à Confessario in peccato mortali, & absolutio ab illa data, non minoretem producit in confidentiam, quam si illam à sanctissimo Ecclesie Sacerdote reciperet, quod etiam de excois intellige Sacramentis: quia actus illos iurisdictionis non exercet Sacerdos in quantum propria persona, vel in quantum Petrus, Ioannes, Franciscus, sed in quantum in illa persona refert Christi & Ecclesie, cum nihil agglutinetur ex solidibus peccatorum eius: vnde eandem in vno argue in altero habet virtutem, cum in vtroque aequaliter declaratur dignitas personae Christi: eodem modo Sacerdos diuinum hoc offerens Deo sacrificium, non illud offert vt persona particularis sed quasi personam representans Christi & Ecclesie, & ita quantum ad valorem essentialem Sacramenti, aequaliter proficit oblatum à bona Sa. eodote, ac peccatore.

Similitudinem valde congruam profert in medium ad huius expositionem D. Gregor. Naz. Or. 2. zian. de sigillo. Dicit licet sigillum ex auro autem & Lapis summa indultia insignitum, aliud autem chalybeum binum isdem auro eademque arte ac ingenio elaboratum: signas eum vno, & cum altero, si si sigillum vtriusque attenderis, vidobis vtriusque de hano æque exprimere, tam chalybeum quam aurum.

anteum: cum enim vnusque ex insculpta signet imagine quam refert, & non ex materia de qua formatum est, cum ipsa eadem sit in vitroque, ardo aequaliter figuram expriment & obfirmabit. Idem in Sacerdotibus Ecclesie perpende: sunt in illa Sacerdotes pij, iusti, perfecta caritate vere aucti: & esse potest vt propter nostram miseriam alij sint peccatores, & sicut chalybis obduratio: omnesque offerunt Deo Missæ sacrificium ob dignitatem Sacerdotij qua fulgent: cumque hæc æqualis sit in omnibus, manifestum est fructum tutum æqualem & utilitatem sacrificij in veroque quantum ad valorem eorum essentialem.

IX. Certum est si elemosynam erogaueris pet manum ferui tui: quantumuis malus sit, qua nihil fructui detrahit elemosynæ quam largiris, nec meritum eius tollit ministri peruersitas, cuius ministerio illam pauperi distribuis. Idem sit ergo de proposito argumento iudicium. Vt ministri Dei nos omnes Sacerdotes Deo Patri offerimus Sacrosanctum Missæ sacrificium, & non sicut personæ singulares: vnde malitia qua vt tales infirmum detrahare non potest valori essentiali sacrificij: tanti etenim valoris tamque bona erit Missa nequissimi Sacerdotis ac iustissimi. Vnde sicut accidentale est sigillo quod aureum sit vel æreum, ita & dispositio particularis Sacerdotis, in quantum persona singularis accidentalis est merito sacrificij: quocirca attenda licet particulari dispositione meliores sint iustasiones quam peruersi, & maioris meriti illius qui digniori accedit præparatione: hoc enim indicant D. Thom. D. Bonauent. & Albert. Mag. Porro cum sacrificium non offerat iuxta dispositionem quam habet personæ particularis, sed secundum eam quæ in ipso est ex dignitate Sacerdotij, idcirco quantumuis sit illa dispositio conuenientior & perfectior, maior tamen non erit valor meritumque essentiali sacrificij.

§. 8. Licet quia Sacerdotes homines sunt quos Christus ad Missæ sacrificium offerendum eligit, posset nonnullum in reliquis pronocere contemptum, quia eiusdem sum omnes nature: vt illos tamen alij venerentur, dignitatem illis contulit Sacerdotij.

24. IN magno semper honore habuit Christus ministros suos, vulque eos ab omnibus singulari coli veneratione: ad hoc Redemptor

nostræ auctoritatem contulit, quam potuit maximam Ecclesie suæ ministris, licet etiam infirmis, vt in eis ministros eius honorarent & eminentiori veneratione ministros quos ad altioris extulit dignitatis gradum, nimirum Sacerdotes. Ingressus Christus patriam suam Nazareth, & continuo Synagogam ingressus erat hic locus ad quem Iudei confluxerant, de ceremonijs & obseruatione legis acturi. sicut apud nos habetur Ecclesia ad quæ conueniunt Christiani: nam licet inter illos vnicum tantum esset templum nempe in Hierusalem, vbi celebrabatur festiuitas Agni Paschalis: tamen in singulis Prouincijs Ciuitatibus, & populis erectæ erant Synagogæ ad quas confluxerant, sicut non modo in Ecclesia pro Diuinit conuenimus officijs. Ingressus est igitur statim Christus Synagogam, & librum Prophetarum sibi dari poposcit, nominatum lib. Isaie qui forte illi contigit, cepit in eo legere officio fungens Lectoris & Subdiaconi, vt hæc officia dum ea ipse exerceret, amplifcet, eosque qui tali munere in Ecclesia essent ministraturi: quo declaret, quod si tanti faceret eius infimos ministros vt ostenderet quæti suos deberent æstimare, quanto plura deberent æstimare superiores ac supremos, scilicet Sacerdotes. Et postquam legerat, concionem suam vt Prædicator inchoauit sumpto themate ex S. Scriptura, loco nimirum illo mystico Isaie in quo implet interprete Propheta literaliter de ipso loquitur: Spiritus Domini super me, Isa. 61. 1. eo quod vinceret me Ec. Nos igitur honorem docuit & cultum, quo par est vt Sacerdotes, reliquosque Dei ministros veneremus.

Domine si hoc intendas non videtur rationi conuenire, vt sublimi adeo ministerio designes Obiectio homines: nam eo ipso quo tales sunt, illos carere hori habebunt, vt eiusdem terræ, naturæ ac patriæ mines ad conortes, & hoc ipsum illos ad contemptum hoc elicit: excitabit, & indignum quid est tanta dignitate, gatur. quanta colitur Sacerdotium, vt ab hominibus Matt. 23. vilipendatur: experientiam o Domine sume ex teipso, nam eo ipso quod Nazarenus esses, non obstante quod hæc munia obires Prædicationis ac Magistri cum tantam præstaret auctoritatem, nihilominus te vt compatiotum exproferunt, vnde & illos audiuimus interrogantes: Nonne hic est filius fabri? vnde hinc hinc omnia? vbi nam stetit, quis eum videram Magister docuit? Patri suo fabro lignario comes adhaesit & adiutor. Quinimo Domine tu hoc ipsum confirmasti, quando iustis morte peccatorum

Luc. 4.

Christus: suo exemplo nos docet eius ministros honorare.

I I.

Matt. 13.
57.
III.
Connatu-
rales cō-
muniter
vilipen-
duntur.

tus ob denegatum honorem tibi debitum, eo quod Nazarenus es, dixisti: Nullus Prophetas sine honore nisi in patria sua. Cumque omnes ex eadem sint naturae massa, atque ex ipsa natura aequales se arbitrentur, clarum est, quod si ad minus adeo excellens eligas homines, manifesto te exponas periculo, quod eos sint contempti, & ludibrio excepturi. Elias quanto in honore habitus ab illa vidua Sareptana, quantumque elatus à tota illa regione, cum peregrinus esset & adveniens contra verò quam illi habuit, quam afflicta à sacrilega illa Regina Iezabel: Elisens in patria à pueris sanis excipitur, calunisque irridetur, in signum ignominiae non ferendae, quem Naaman externus & alienigena revereatur, tantumque illi defert, ut beneficij loco deprecetur, quo possit ex terra quam pedibus calcabat, sibi domum deferre reliquias.

IV.
Ratione
confir-
matur.

Et hoc si rem penitus inspiciamus suam habet rationem: res etenim viliores si viciniores habeantur, minoris aestimantur: tunc enim eorum nobis imperfectiones innotescunt: terra fructum vitivae illitum à longe gemma creditur valoris infiniti, quod se propius intuearis res apparet nullius aestimationis. Terrena haec omnia à longe nobis offeruntur ut magnum aliquid, sed ad oculum admota eorum distincte deteguntur defectus, quorum intuitu minoris habentur. Iudicat Abisalom, quod si Thamar sororis sui possit amplexu, gaudium sit obtenturus quo nullum eminentius: quia eam de longe contuebatur: accedit propius, potius gaudet amplexibus, iamque cognoscit multo minus hoc esse quam sibi representaverat. Iudicat alius qui procul intuetur onus, dignitatem, & officium, hoc si allecutus fuerit, omnia se consecravit, nihilque sibi superesse desiderandum, propius accedit, illudque obtinet, & cum ex vicino detegantur in eo cordis angustiae, tribulationes & infortunia, quibus abundat, cognoscit quam flocci valeat: & cum eiusdem terrae cespites è proximo conspiciuntur, & singulorum defectus notantur evidentius, hinc oritur vilipensio: ita similiter dum Prophetae velut homines in eadem terra nati sunt, à connaturalibus propius conspiciuntur, patent eorum imperfectiones quibus possuntur, vade & contemptus provocantur & irrisio. Noë totus honorat mundus quem in domo propria filius ludibrio subannat. Moyses in terra peregrina, ab eiusdem incolis honore cultus fuit quo non potuit insigniori, tanquam populi Dei Dux antesignanus atque

2. Reg. 13.
24.

Divina eius manu ad tam eminentem evocata dignitatem, cui seducti detrahebant frater Aaron & Maria Ioseph in Aegypto advena & hospes, ad quem poterat altiorum gradum ascendere, quam ut Protex totum imperaret Aegyptum, quaeque tota terra in Salvatore aborabat, in paterna vero domo quis eo visum, contemptu-los, somnium audit à fratris atque in tantum delectatur despectum, ut nulli alteri mitteretur idoneus, quam ut Simeonis vendit in mancipium. David in palatio Regis omnium antepositus & in paternis latibus à fratre ut superbus terra deprimitur. Martha ipsa soror Lazari in forum producta corporis eius laetitia: *Soror eius qui fuerat in ortu*: hoc quoque modo admodum familiare est, quid plura? nulli magis Propheta, minister & Sacerdos contemptu exponitur quam contribulibus cohabitans, & cum omnibus sint hominibus contribules vixit ex eadem natura, probabilis est quod electi à Christo talique ministerio deputati vilipensionem & irreverentiam non evadent contumaciorum.

V.
Et exem-
plis.

Verumtamen ut filius nostra tutor sit ac securus nostris ministerium: idem res Christus nobis tribuit ministros & Sacerdotes eosque naturales. Deinde ut maior sit reverentia quam postulat, ut homines exhibeant dignitati sacerdotali: si namque velut ut honorentur, velle ipse: *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei*. Et cognoscant quod attenda propria ipsorum natura quam distinctus possunt contribulitate, quod sint eorum compatiatae, & propius illis inveniunt modicam in eis repugnant rationem venerationis, cum in se quod mandat: Deus ut summa veneratione colantur, certum est quod propter dignitatem, quam illis conferat, ideo tantum velle ut supremus ea honor deferant: cum enim per ipsam in illis quaedam divini visus species attendatur ratione officij, dum omnes fi-entur supremam Deo debent reverentiam, licet eam deesse ut ipsis cultus omnium penitus deferatur: ut autem ex parte ministrorum nihil sit, cui haec adscribitur reverentia, sed in confesso sit totam hanc dignitatem à Deo promanare, idcirco statuit, ut homines fiant sacerdotales: ut quia tales sunt, in ipsis non inveniantur ex ipsa natura nihil seu rationem aliquam quare tantum illis deferatur, nisi tantum ex quo illis Deus tribuit cum dignitate sacerdotum quod illis communicat. Praeterea ut ratione hac homines certiores sibi possint deesse: *Quis in*

tem suam, & omne bonum, quo Deus vult vt ponatur. Hoc autem diuine dixit D. Paulus: agens etenim de electione & dignitate Pontificis & Sacerdotum, declarat quod illos Deus ex hominibus assumptis, vt per ipsos in virtute & salute magis proficerent: *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur.* O quantum hoc beneficium quo Deus nobis economos tradit thesaurorum suorum nostros comitantes: nec enim dubitamus, quis longe maior ac securior nobis pars: diuitiarum eius sit obuentura.

Dabo ei vitatores ex eodem loco. Listetaliter loquitur Vates de Sacerdotibus Ecclesie, sub figura vitatorum & operariorum vinee suae, atque quod homines insigni velit beneficio afficere, quo ex ipsis & qui eiusdem sunt naturae ac parentela velit operarios eligere, vt tanto certior sit illis utilitas quam ex vinea sunt accepturi, & tutiores thesauri quos in illa Deus electis suis reseruauit: cum enim omnes sint consanguinei atque ex eadem progenie, specie orti & natura, hinc tanto morebuntur efficacius, vt in illorum eodemque thesauro gratiae distri. buerit, hoc eoque probatur ex illo quo contigit Abraham: patre facti illi Deus qua grauius indiguerit Sodomitis quomodo peccata sic eum irritant, vt festinato cogatur illos evertere; quidquid in illis est fundus demolendo, quam stragem nullus euadat incolarum: vt autem Abraham hac communi elade comprehendi nouit amicos suos domumque Lot negotis sui, ad Deum conuersus sic ait: *Absit a te, Heu Domine mihi, ne tale quid feceris: est in Sodomis mihi nepos, ex fratre Lot consanguineus, nec patitur parentela adeo propinqua, vt eius videam naufragium & interitum, Domine cohibe manum, tempera iram, & misericordiae te moueant viscera, miserere sanguinis meritaque Sacerdotem impellit vt tanto feruentius apud Deum pro eo supplicet intercedat consideratio & obiectum consanguinitatis, qua fortius inspicatur vt tanto diligentius eius studeat incoluntati: vnde vt homines cum maioris salutis suae securitate haberent qui eorum consulerent utilitati, voluit vt Sacerdotes futuri eorum apud Deum mediatores etiam homines essent vt illi ex eadem natura eodemque sanguine progeniti, vt tanto feruentius eorum compaterentur miseris, tantoque diligentius consulerent inuoluntati.*

Et hoc D. Paul. indicauit locus de Sacerdotibus, quibus nobis opus est, inquit, vt sacrificia

nostra Deo offerant: nam significat quod Deus VIII. voluerit vt eandem nobiscum sortirentur naturam ipsam cum reliquis hominibus subiecti D. Pauli:

miseris, pro quibus etiam ipsis necesse est, vt sacrificia donaque offerant, ipsos ex eodem productis massa, vt tanto fortius eos inspicaret, quatenus proprio sanguini compaterentur: *Qua & ipse circumdatus est infirmitate: cum enim omnes ex eadem sint progenie, & in se ipsis eandem experiantur necessitatem & miseriam, tanto certius tantoque diligentius eorum curabunt remedia, quanto illos fortius deuincit naturae consanguinitas: si namque nulla teneretur sacerdos necessitate, essetq; natura Angelus, hocce faceret proximos suos, cum illos consideraret vt alienigenas & a propria sua natura peregrinos: nec fame, siti, aut lassitudine torqueretur, qua ratione hominibus hisce miseris oppressis afficeretur? quomodo supplex & seruens Deum pro eorum salute deprecaretur? Vnde dicitur vt homo sit, vt quando inopia est panis, ad eius accedat uomum, & portas eius ingrediatur vt eum egestas urgeat, prematq; necessitas, quatenus his coactus ceterorum hominum extrema patientium necessitati prospiciat: & si pellis grauescat, nec ei parcat vt sollicitus instet rogetque Deum vt miserorum succurrat infirmitati, si que ex proprijs calamitatibus discat condolere alienis.*

*Et si Angelus foret Sacerdos, cum tanta puritate, habeatque naturam adeo perfectam tot gratijs grauius adornatam, quis accedere ad eum praesumeret, peccata sua illi reuelans & impudicitias? Immetito nos afficit beneficio, praescribens vt homo sit Sacerdos ex nobis assumptus *Ex hominibus assumptus.* Porro ne aduertendo eum a qualis naturae, & non in incriminibus quam alijs subiectum miseris, daretur occasio qua ab ipsis suspenderetur, Diuina Christi Sapientia statuit mille media, vt in hac subiectione calamitatum, emineret dignitas superior, qua compellerentur omnes cultum illi exhibere dignamque venerationem: in quem finem auctoritatem & iurisdictionem illi concessit spirituales, quam seculum trahit Sacerdotum: vt autem in oculis omnium pateret euidentius atque ob illam ipsos magis honorarent plurique facerent, nonnulla tradidit illis signa exteriora, quatenus per haec aliquatenus interiorum cognoscerent dignitatem, qua ex iure declarantur quantum omnes illi reuerentiam seruare tenentur.*

IX. Et ratio suadet.

§. 9. Statuit in Sacerdotibus signa quaedam exteriora, ex quibus homines tenerentur illos venerari in vestibus Sacerdotibus.

Manifestum est quod sicut diximus, magno periculo exponerentur contemptus Sacerdotes, dum omnes eos, cognoscunt ex eadem productis terra eademque natura genitos, voluntate ut sint homines sicut illi: sed Divina sapientia Christus Divinum huic opposuit remedium, quo possent conseruari in reuerentia debita, omnes ad hoc obstringens ut ipsos velut superiores suos reuerentur, in ipsis superiorem notantes auctoritatem: & cum illa per se non possit oculis eorum innoscere, cum sit spiritualis, medium inuenit ut per signa exteriora & sensibilia illam agnoscerent. Hæc autem fuerunt vestimenta sacerdotalia, quibus illos exornauit, ut in illis ornatu videndo digniorem intelligerent ipsos auctoritate polletere superiori quæ in ipsis representatur. Nota illi est nostra conditio qua ob vestimenta viros honoramus, tantoque insigniori illos æstimamus, honore dignos, quanto vestibus præfulgent elegantioribus. Sic argumentatur D. Iacobus: *si intraveris in contentum vestrum vir aurum anulum habens in veste candida: introieris autem & pauper in sordido habitu & intendatis in eum qui indutus est veste præclara.*

I. Signa exteriora reuerentiam conciliant.

D. Jac. 2. si intraveris in contentum vestrum vir aurum anulum habens in veste candida: introieris autem & pauper in sordido habitu & intendatis in eum qui indutus est veste præclara.

II. Vestes pretiosæ denotant nobilitatem. Eccl. 10. 7

Matth. 23. Vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix erat etiam Dominus gloriæ ut eius vestimenta præferabant: quod antiquus prosequitur Tertullianus, exponens nobis insignia olim obser-

vata ad declarandam libertatem vel sententiam mancipij nec non mutationem de statu libertatis ad statum libertatis in vestitu demonstrat. Famulum suum libertate mutavit & vestis est. Tertullianus nam et postea Romani erant in vestitu clauum lacum gerere iuxta illud Horatij: *Et lacum dimisit per ore clauum.* similiter apud Hebræos stemma decorabat illustrius vestis pretiosa.

Præterea Christus pulchritudinem decorumque declarans quo Deus flores à loqua reter Salomonis profert in vestitu magnificentiam: *Quia nec Salomon in omni gloria sua vestitus est sicut unum ex istis.* Vestis itaque orationis semper nobilitatis eorum & dignitatis debet testimonium: & ita D. Iacobus declarare voluit appulsum cultumque quo cultioribus indutus honorabatur, & contemptum ac vilipensionem qua laceris indutus explerebatur, quo datur intellegi vellem honestiorem indubie quandam ex parte reuerentiam erga illum qui tali præfulget, quod ex se ipso a disce dum cum alijs conuersaris, si forte inter in eodem locum ut nobilitatibus ornatus vestimentis, ac heuolentia indutus: ecce continuo assurgunt omnes locumque cedunt: & si alius intret eundem cum prioris faciei eundemque præferat vigorem, propter tamen indumentis squalleat, neminem videbis se mouentem locumque illi offerentem, vnde hoc? nisi quod ex vestitu quædam videtur prodire in oculis hominum debita reuerentia.

Præceptum edidit Nabuchodonosor ut omnes illum summo colerent honore, quoniam Deum haberent: ut autem a locutionem cultumque Deo debitum impetraret, composuit ergoque statum illam, in qua se inter cunctos orari. An ergo hominum stultissime tibi facilius non fuisset præcipere, ut te, non statum adirent, ut ita cuncti maiore te colerent reuerentia? Nequaquam: sciebat etenim ab hominibus id honorari & adorari quod visum in exteriori. Et in illa imagine, quæ representabat illum magnitudinem, eius maiestas eorum oculis reddebatur vicinior: vnde ut ab hominibus insignitatem obtineret cultum in illa voluit status adorari. Ve regior dignior Sacerdotes ab alijs reuerentia colerentur, licet eos eiusdem esse sincerent naturæ: hoc enim illis poterat hominibus inferre contemptum: idcirco præter plures Christus, ut vestibus induerentur pretiosis & cunctis

Ut sacra indutos vestimenta : circa quæ late
 3. p. 7. 83. discuntur Suares. Et ita D. Gregor. meminit ca-
 3. p. 7. 83. sulg. D. Ioan. Luang. quæ ad manus eius deve-
 92. f. 1. niturum casula fuerit D. Ioan. certum est quod à
 Lib. 2. Ep. temporibus Apostolorum in Ecclesia usus in-
 Epist. 3. ceperit vestium sacerdotalium, & hoc tantum
 IX. in ministerio sacerdotali ad celebrationem
 Probatur Missæ, unde clare patet illos solummodo, Mis-
 saticus- sas celebrasse quibus licitum erat his indui vesti-
 vltus ve- bus, nempe Sacerdotes. Casula quam D. Virgo
 stium Sa dono dedit S. Ildephonso suo integerrimo, vt
 aerdotù. refert Surius, evidens argumentum est sacerdo-
 Die 15. tes illis vsos fuisse in celebratione Missæ: quan-
 Ianna. doquidem vt illam celebraret addiditissimus. illi
 eliens, Repina calorum casulam illi detulerit,
 quo significabat hæc illi opus esse ad Missæ sa-
 crificium, & velut donum eximium de tali con-
 cessum nam illam veneratus est D. Gregor. De
 S. Benedicto Archiepiscopo Cantuariensi scribi-
 tur quod SS. Virgo illi præcepit vt Missæ sa-
 crificium offerret: vt autem vir hic sanctissimus
 adeo celesti obtemperaret mandato, quantum
 humana mit fragilitas, illi se preparavit, vt au-
 tem nihil desideraretur ex necessarijs ad Missæ
 sacrificium, descendit ipsa de caelis Angelica si-
 pata choris secum deferens casulam cæteraque
 ornamenta sacerdotalia instituta ad Missæ sacri-
 ficium quibus se induit missamque celebravit:
 qua peracta Virgo illustrissima vestem illi de-
 dit Sacerdotalem, vt in illa post hæc celebraret.
 Signatur SS. Virginitis pij Sacellani vt missam
 celebrarent eius præcepto obedientes, necessa-
 rio indigerint ornamentis ac vestimentis, & ne
 illis hæc desissent, ipsa per miraculum hæc detu-
 lerit, quis negare audebit talem in Ecclesia sem-
 per eorum usum fuisse ad tanti mysterij cele-
 brationem, habita que semper fuisse vt manife-
 stum indicium venerationis debite sacerdoti-
 bus ob dignitatem eorum oculis hominum o-
 blatam in vestibus illis pretiosis, vt ex illis sum-
 mo semper honore colerentur dignaque tantæ
 auctoritatis estimatione exoptentur: quodque
 Deus hæc illis singularia assignauerit indumen-
 ta vt in ipsis dignius ab omnibus honoraren-
 tur.

39. Confirmatur autem vterius hæc ratio in cre-
 dine ad venerationem sacerdotum quam Chri-
 stus seruari iniungit ob vestimenta quibus illos
 X. Quibus exornat, si consideremus quod Christus Domi-
 nus in ipsis vestitur, & ipse primus ac principa-
 litas sit offerens, qui vt causa principalis ipsum
 offerit sacrificium quod sacerdos offert, velut

eius minister: & quod quicquid in sacerdote est
 spectans eius auctoritatem quoad hoc ministeri-
 um, in ipsi quasi dirivetur ex suprema illa a-
 utoritate, & capitali potestate Christi, secundum
 quam derivationem considerandum est non
 eandem vel reuerentiam vel irreuerentiam quæ
 tribuimus sacerdoti, Christo tribuere, cuius-
 que vt propriam à Christo acceptam quæ im-
 penditur sacerdoti iuxta illud: *Quod vni ex mi-
 nistris meis fecistis, mihi fecistis*, & vt propriam
 le patitur illatam sacerdoti. Quintimo D. Paulus
 hoc ipsum verbis expressit quando loquens de
 sacerdotibus & ministris Ecclesiasticis quan-
 que grauius Deus ferat eorum vilipensionem,
 quam vt sibi censet interrogatam sic ait: *Quis
 hæc spernit, non hominem spernit sed Deum*. Et
 quantum opinor hæc doctrinam vt vltimum
 docet resolutionem eorum omniam quæ in
 hac materia proponi possunt: vnde sic ait: in-
 telligant omnes non altimare sacerdotem
 eumque pro debito non honorare ob digni-
 tatem qua præfulget, non esse tantum eius ob-
 spectum quantum Dei: vt hinc colligatur graui-
 tas irreuerentiæ cuiuscumque quæ despicitur in
 namque quæcumque sit, Deo illata, habeatur vt
 suprema, manifestum est irreuerentiam factam
 sacerdoti velie Deum aliquo modo habere
 qualem: vt hinc patet venetatio Sacerdoti de-
 bita, quantum Deus illam faciat, eo quod eun-
 dem etiam sacerdoti interrogatam quasi suam mit
 patiatur.

Mystica fuerunt illa Verba Davidis contra
 malucolum Doeg Edumæum, qui vt Saulis au-
 1. 29. 40. ei paretur gratiam interfecit odogium quinque
 sacerdotes indutos Ephod lineo. David compo-
 sit in ipsum Psalm. 51. *Quid gloriaris in malis
 tuis, qui potens es in iniquitate?* O petuerrillone
 iudicio que tibi ex nelandissimo opere gloria,
 quod in se totam comprehendit malitiæ prauit-
 tatem, quam quilibet offensus contra Deum
 potest complecti eiusque honori derogare: *Sicut
 macula acuta fecisti delum*. Hæc olim censetur
 tur maxima ignominia si cui uocula caput
 raderetur: partim quia deformatur cui caput
 apparet detonsum: partim quia capilli capiti cog-
 igitationes significant & discursus: Caput autem
 habere caluum, idem est ac vanum, hæc discursu
 sine ratione, viro autem grauior non potest
 iniuri calumnia quam si dixerit illi: non vteris
 ratione, caput tibi est inane: quod etiam Deus
 nonnullis minatur vt ignominiam his verbis
 apud Isaiam: *Raderi Dominus in uenaculis cinerum*.

Haec itaque hoc maxime ponderat & exaggerat in scelere illo pro litonio Doeg, tantum hoc fuisse ut eo Deum in honore non haberet: dum manus iniecit violentas vitamque ademitt eius sacerdotibus: itaque nonnulla radeus caput, illud quasi inhonorat & dedecore confundit Caput Ecclesie Christus est: ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam. Eius capilli quibus adoratur sunt Sacerdotes: an illos aspernaris, an illos non vacilla acuta lingua tua detractor infamas? Scito Deo te calumniam inferre: etenim propriis illius est ignominia & dedecus illatum eius Sacerdotibus.

Epist. I.

XIII.

Et hanc sibi propriam ceuset Deu.

1. Reg. 8. 8.

XIV.

Probatur in Samuele & Moyse.

Ex. 14. 11.

XV.

Num. 16. 11.

Hac ratione Deus amicum sibi fidelissimum solabatur Prophetam Samuel, dum populus seditiosus in illum insurgit debitaque negat reuerentiam. Querelas suas coram Deo deponit de vilipensione qua populus illum despexerat, cui sic Deus Non te adiecisti sed me. Ne respondeas animo: haec namque ignominia non tam tua quam mea fuit officium etenim quo fungebas Sacerdotis, non tam tuo nomine quam meo fiebat: & cum in illo te contemptores reiecerunt, hac irruerunt non te sed me tetigit. Idem respondit Dominus Moyse quando pernicax & ingratus ille populus in ipsum eiusque Fratrem Aaron seditionem mouit: utrumque enim lapidibus conabatur opprimere, confestim apparet Deus grauissime commotus, rugitque ut Leo aitque Moyse: vsquequo pernicaces silli fidem mihi non adhibebunt, vsquequo me populus hic aspernabitur? vsquequo detrahet mihi populus israhel? Quis que non credent mihi? Seuere nimis hanc ergo plebem illatam mihi contumeliam, nec a futuro desinam donec eos deleuero: Feriam igitur eos pessimitiam aique consummationem. Quid hoc Domine mi in quem habes, de quo conueneris? Nullus enim te nominauit, nullus tui meminit: Vnde Domine mi nescio quo fundamento conueneris tibi factam iniuriam. An ergo ignoras, inquit Deus id quod meis detrahi ut Sacerdotibus ac ministris, mihi detrahi, atque hoc ut meam arbitrer iniuriam? Hinc eduxit Moyse responsum quod paulo post dedit Dathan & Abiron in ipsum & fratrem eius Aaton seditiosis: iudicabant enim in Moyse & Aaron nullam inesse rationem qua illos praeter ceteros tenerent honoris: cum omnes essent aequales, omnesque tam boni quam illi duo: unde nulla suberat ratio illos magis quam alios venerandi. Moyse autem Core respondit: Omnis globus tuus stes contra Dominum. Quis

est enim Aaron, ut murmuratis contra eum? Non Eod. 16. est murmur vestrum contra nos, sed contra Dominum: nos quid sumus? Inuehitur D. Chrysolom. Ho. illud contra detractores & contemptores sacerdotum, illaque trutinat Verba, quibus Deus ore Dauidico quosdam redarguit detractores. Vitium est coram Deo execrabile, fetique illud ita aperte, ut possit Ho. 10. Spiritus S. particulariter hoc nobis inculcet: Cu. Hodie ergo vos a murmurati. Ita Deus ex animo cuiusdam minatur: ut velit a Dauide u. a. gniam componi partem Psal. 49. quo suam erga illum declarat indignationem grauesque minas. Et quod adeo malum ut Deus ita stomache grauitetur? Quod die quodam datur opera de vicino suo punctum: Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris. Per me metipsum iurali dicit Dominus, caro tibi stabit hoc, poenam lues: Arguam te & statuum contra faciem tuam. Ecce Ps. 49. 20. quam grauitur (inquit D. Chrysolom.) Deus murmuratoribus indignetur. Et cui detrahebat? Vicino suo, viro vulgari & trioboli: nam idcirco nullo alio quam fratris nomine nuncupatur: Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris. Quid agetet, inquit, si patri suo vel Sacerdoti detraheret: qui Dei personam praefert. Commouetur Deus si contra virum murmuris vulgarem, quem rigore castigat: perpende quid futurum si Sacerdoti detrahas aut eum explodas, famam denigres, calumniam inferas: cum ut propriam iudicet ignominiam qua Sacerdos decoratur: si lege Diuina statuatur, ut quicumque parentibus carnalibus maledixerit vel eos notauerit ignominia, absque ulla misericordia moriatur: quale crimen erit parentes inhonorare spirituales, famamque auferre sacerdotibus & eos dedecore proferbere? Si maledicentes Patri vel matri morte moriuntur, iuxta legem, quali iudicio dignus erit, qui maledicere audeat, qui parentibus illis magis necessarius est & melior.

Exo. 21. 17

D. CHR.

XVII.

Ut patet in Babylonia

Hiere. 50.

Casus fuit ille rarissimus de quo Hieremias: hic enim ex professo Dei nomine Babyloniae minas intuent & horrenda praedicit supplicia, quibus Deus ciuitatem illam per Medos Peshal lonija que esset euertitur, eorumque Regnum demoliturus: Ascendet gens ab Anilone contra eam & Hiere. 50. ponet terram eius in solitudinem, & non erit qui habitet in ea. Ut quid Domine tanta bilis & tale supplicium? Quia dum vident illi sciuntque Sacerdotum Hierusalem insauda nimis crimina, licere sibi indicat ut illis manus iniecere populumque adeo sacrilegum & scandalosum castigare, quales illi erant qui enormibus adeo pecca-

peccatis Deum irritabant: *Dixerunt, non peccabimus eo quod peccauerunt Dimisso.* O proditores, igitur Deus, an meos aggressi estis sacerdotes eo tunc loquod peruersi essent? Et quis vobis talem dedit licentiam? Si mali sunt & ad casum inclinent, velut arena in vnam vel alteram partem, non ad te pertinet ad illos accedere velut Oza, recede ab illis, eorum reprehensio tui tantum est muneris. Hæc omnia Deus in suis requirit Sacerdotibus quo significet quod honor omnis & decus quo sacerdotes cumulantur, à Deo vt sibi proprium decus honorque tenentur, quia severitas & supplicium quo puniunt illorum aspernatores, æque graue est ac illud quo plectitur ignominiam sibi ab hominibus irrogatam: & quamuis alio modo non declararetur dignitas qua ad summam hanc tenentur reuerentiam, inuigilantem Christus vt ex vestibus declaratur illa pretiositas: quatenus ex illis excellentia dignitatis eorum innotescat, & superbia merita venerationis in his vestibus proposita.

§10. *In vestibus Sacerdotalibus induunt Sacerdotes Christum, quatenus propter illas ministris reuerentia deferatur.*

30 **C**ommunis est in Philoſophia doctrina, quod vbi causa est secunda & ministerialis, oporteat esse primam & principalem in cuius virtute operetur illa quod hæc disponit, Sacerdotes & ministri. Christi sumus velut causæ secundæ & ministeriales eius cuius virtute opera exerceamus iurisdictionis & auctoritatis spiritualis, eius nomine sacramenta administrando, velut nomine causæ primæ & principalis quæ Christus est: sic enim ipse disponit vt eorum hoc fiat ministerio. Patet in Sacramento Baptismi siquidem minister sit qui baptizat, velut causa ministerialis, Christus autem vt causa prima & principalis baptizat: *Hic est qui baptizat:* & idem sit iudicium de Sacramento confessionis: si namque Sacerdos velut causa secunda absoluat penitentem, qui tamen vt causa principalis absoluit & peccata condonat, Christus est: *Si quid donans propter vos* (inquit Apost.) *in persona Christi donans.* Hoc vobis sit exploratum, si quam inter vos actionem exercetis spirituales, non hanc meo nomine meoque titulo fecerim, sed nomen viceque suppleni Christi, qui velut causa primaria hanc vobis

concessit, ego tantum vt minister illi ei potestati dispositionem. Similiter in Sacramento Missæ offerens est Christus Dominus & Sacerdos tanquam causa ministerialis eius sanctas munus consecrat offerente sacrificium.

Hinc sequitur quod vt in Sacerdote sit auctoritas & potestas consecrandi tantumque offerendi sacrificium, requiratur vt in ipso Christus induatur: hoc namque præfago Spiritu tecum Patristica Regius: *Sacerdotes eius induunt saluatore* est Christus Redemptore nollet in Sacerdotibus qui ex auctoritate quæ ipsos ex hoc indumento sequitur, caelestem illum panem consecrarent qui satietas est & plene omne nostrum imperium desiderium. *Pauperes eius saturabo panibus.* Creto dubitare neminem quin ad litteram nomen hoc: *Saturare* significet Christum Dominum, iuxta illud quod alio loco idem propheta Regius de eodem locutus, eodem termino declarat: *Saluatore meo expectabo.* Agit de spe qua Patres antiqui alebantur quod Deum filium suum vniuersum factum hominem miseret in mundum, vt eius aduentu salutem obtinerent & redemptionem, hunc enim miserandus ille status exigebat in quibus ex peccato primi parentis incidetant. Quocirca David omnium nomine vt seipsum fortius armaret, ait: *Expectabo Saluatorem meum Christum Dominum:* q. d. Multa & diuersa sunt calamitates quibus subiaceamus omnes in statu illo misero, in quem ex primo peccato corruimus & aliquando nos ita premunt vt omnem nobis videantur tollere potentiam illas sufficere: tunc tamen quantumuis multa sint, nosque acriter affligant: Domine hoc me solatur, quod venturus est qui nos ab illis redempturus, nempe Christus, qui vt Saluator mundi vniuersalis, omnes saluabit: vnde dico, expectabo, illum, vt hæc spe confortatus subleuem animi mei tribulationem. Spiritus S. declaraturus, quanta letitia personæ dederit ex conspectu Christi S. Symeon, cum Deum promiserat quod illum esset ante mortem suam & visurus & conuersaturus eodem termino gaudium explicauit: ex implatione desiderij sui. *Viderunt oculi mei saluatorem meum.* Vt igitur Sacerdotes eius ab omnibus debita & sumptissima tolerentur reuerentia, vult ipse Christus in eis vestiri. *Sacerdotes eius induunt saluatorem* ipsi velut causis instrumentalibus debentur talis præstetur honor qualis ipsi Christo vt causæ principali: quandoquidem ipse in illis offerat, consecret & sacrificet æterno Patri suo tantum Missæ sacrificium.

1. Sacerdotes tantum sunt causa secunda & ministeriales autem prima est. *1. Cor. 2. 10.*

17. Kilo...
18. velle...
19. p...
20. sacer...
21. rales...
22. ex c...
23. hon...
24. ter...
25. ill...
26. Chri...
27. in Sa...
28. cecid...
29. ne se...
30. imp...
31. ill...
32. Chri...
33. est ho...
34. tate...
35. 17...
36. 18...
37. 19...
38. 20...
39. 21...
40. 22...
41. 23...
42. 24...
43. 25...
44. 26...
45. 27...
46. 28...
47. 29...
48. 30...
49. 31...
50. 32...
51. 33...
52. 34...
53. 35...
54. 36...
55. 37...
56. 38...
57. 39...
58. 40...
59. 41...
60. 42...
61. 43...
62. 44...
63. 45...
64. 46...
65. 47...
66. 48...
67. 49...
68. 50...
69. 51...
70. 52...
71. 53...
72. 54...
73. 55...
74. 56...
75. 57...
76. 58...
77. 59...
78. 60...
79. 61...
80. 62...
81. 63...
82. 64...
83. 65...
84. 66...
85. 67...
86. 68...
87. 69...
88. 70...
89. 71...
90. 72...
91. 73...
92. 74...
93. 75...
94. 76...
95. 77...
96. 78...
97. 79...
98. 80...
99. 81...
100. 82...

17. *Esque vestes prescribit sacerdotales vt ex eis honorem*
 Porro in quantum impossibile est hominibus visibiliter exponere quod Christus sit in suis Sacerdotibus, quia tantum spiritaliter in ipsis vestitur, cuius actiuias oculorum nostrorum potentiam superat: vt hac non pimentur, & propter illam Sacerdotibus debita negatur reuerentia, idcirco Christus visibiliter prescripsit vestes Sacerdotibus; quas hoc significant, illique ipsis induantur, quo detur intelligi Christum in ipsis vestiri, propter vestimenta quibus ille in ipsis induitur, & hanc in ipsis visibiliter intuentes, omnes agnoscat quo gradu venerationis honorare teneantur Sacerdotes. Nam vt olim ad eius declarationem in Sacerdote antiquo Dominus insuitur vestimenta eum ornamento omnium creaturarum caelestium & terrestrium: quo significaret quod in ipso solo totius mundi dignitas emineret, iuxta quod eius vestimenta hoc ita manifestabant: ita similiter vt doceret in Sacerdote legis gratia certum quendam contineri gradum Diuinitatis quantum ad representationem Diuinae personae Christi, qui in ipso vestitur, hanc voluit in Sacerdote per vestes Sacerdotales exprimitere dignitatem, quibus illum sic adornauit, vt quasi declararet vestiri eum Christum in Sacerdote, qui illas assumi: vt Sacerdos sui sanctum exerceat officium.

18. *V. Exemplum*
 Ad confirmationem eius quod dicimus vestes se Sacerdotum significare Christum, qui & i. sit in Sacerdote vestitur ad missae celebrationem, refero quod de se scribit D. Leo Papa de quibusdam Corporalibus: his enim vixit Sacerdos in sacrificio missae: dum enim die quodam corporalia sumeret, in quibus missam Sacerdos celebraret, illa aciculis transfudit, atque in argumentum quod in illis sit Christus, permittit Deus vt illico copiosa efflueret sanguinis abundantia: illa namque persodiens seicula, ipsum quoque Christum in ipsis praesentem transfudit, cuius sanguis ex illa transfusione profudit, eo modo quo de te producet si quis te pungeret acicula. Adque ad huius veritatis confirmationem historia innumera proferunt exempla vt patet qualis Sacerdotibus debeat reuerentia propter vestes dignitatis eorum altissimae expressiuas, eo quod in ipsis Christus Dominus vestiat. In vita S. Dunstani Archiepiscopi Aibornensis narrat Laur. Surius: cum enim ipso missam celebrante miraculum contigisset, ex quo circumstantes stupore nimio percellerantur, illis relicto descendit ab altari & casulam exiit, quam continuo collegerunt Angeli & in alium sustulerunt us. forte in terram

laberetur, nec enim decebat vt vestis adeo pretiosa terram contingeret, licet Angeli de caelo venirent eam deterrere, atque in debita illi reuerentia conseruari.

Assigebatur ultra modum Dei populus, ex infestissimo bello quo ciuitate Sanctam Ierusalem exercitus opprimebat Regis Antiochi cuius vires fortissimas considerans & imperatori Iuda Machabae proponent ad Deum se conuertit, & extremis his calamitatibus quibus tantopere coarctabatur, supplicat pestilens, quem vt fortius deuineret, orationes, ieiunia & sacrificia superaddidit: deinde in adiutorium suum Nazaros aduocauit: iam in illius temporis Religiosi, vt suas committerent preces & vota: vt autem Deo sacrificium offerre possent, vestes produxerunt Sacerdotales, quatenus illis vestibus Sacerdotibus eorum preces & supplicationes tanto ferent efficaciores, quibus intercedentibus de Diuino nequaquam ambigebant auxilio. *Attulerunt ornamenta Sacerdotalia, & primitias, & decimas, & suscitauerunt Nazaros:* in signum summae fidei: qua vestibus imbebantur Sacerdotum, quibus si vestirentur, vt certum habebant, quod optatum a Deo referrent illi responsum, & praegnantia necessitati remedium: quo denotabant eximiam venerationem qua vestes reuerentur Sacerdotum, & quam indubitate in illis esset Deus: quandoquidem dum illas induerent Sacerdotes, crederent ipsi Deum similiter illas induere, ipsosque de manibus hostium suorum erepturum.

Quanto maior nostra potest esse securitas in vestibus nostrorum Sacerdotum legis gratia: eo quod Christus velut eius auctor vestes illas praecelatas induat quibus in sacrificio. Missae ornantur, quodque velut Christo vestit, vt valde certam habere debeant diuinam eius virtutem & nos per eam quam continet sacrificium ab ipsis oblatum vestibus ornatis Sacerdotalibus ad Missae celebrationem, a Deo consecuturi sumus quidquid nostrae saluti congruum postulamus: cum enim in Sacerdote filium suum attendat vnguentum, quando in altari se Patri vestibus indutus Sacerdotibus repraesentat, non video quod benedictionem quam petimus nobis negare possit, dum intercessorem proponimus Sacerdotem, qui virtute sacrificij Missae hanc ab eo pro tota postulat communitate. Sibi persuadebat Patriarcha Isaac Iacob vestibus indutus fratris sui Esau, Esau necesse loqui & postulare benedictionem, in quo percipiens vestimentorum Esau fragrantiam, du Iacob vestium accedit benedictionem postulaturus, hanc illi concessit.

19. *IX.*
 Quanta habenda sit fiducia in sacerdotibus, ratio vestium.

Gen. 27.
397.

cessit amplissime & liberaliter: censebat enim Isaac grandævus sibi impossibile quidquam sibi negare qui vestibus ornatus accedebat filij sui primogeniti Esau: unde sic ait: *Ecce odor filij mei.* Jacob enim vestibus Esau indutus accurrebat benedictionem à Patre suo impetraturus: ut autem odor gratissimus patris eius perflavit, non potuit non illam Jacob impetrari: unde quasi ex virtute vestium Esau, in Jacob, hic à Patre benedictionem obtinuit quam tantopere optavebat, illam consequendo à Patre suo Isaac, quia illi se presentabat ut Personam Esau primogeniti in illo qui illam aderat postulaturus, eius indutus vestibus: ita Christus Dominus noster frater est primogenitus filiorum hominum. *Primogenitus in multis fratribus*, & qui inter reliquos Sacerdotes primitijs gaudet caelestibus: accedunt Sacerdotes legis gratias, fratres illius Christi minores benedictionem à Deo pro populo Christiano postulant: & hoc non simpliciter, sed vestibus ornati Sacerdotalibus: cum ante in ipsis sit Christus vestitus, odor ex se eius emittit suavissimum quando illis indui offerunt illi Sacrosanctum Missæ sacrificium: quo circa quasi negari videtur Deo potentia non concedendi quidquid ab eo Sacerdotum petitur intercessione: ut certum enim habere nullâ aliâ via salutis nostra quam hac potest esse securior.

Rom. 8.
32.

§. II. In singulis Sacerdotis vestibus particulariter est Christus & dum singulis earum utitur particularem presert dignitatem, ob quam in signum gratitudinis servire tenemur illi diligentissim.

185
32

Quod si ex vestibus Sacerdotalibus ita in communi declaratis omni certitudine dona Dei speremus eminentiora, non dubito quin descendendo ad singulas in particulari multo securius promittere nobis possimus quemlibet felicem eventum: eo quod in illis singulariter sit totus Christus quasi repositus, & reliqui Sacerdotes securiori fiducia obtinendæ eius gratiæ accedere possint his vestiti hanc ab illo petiuri. Et licet plures sint & diversæ quibus Sacerdos vutur in Missa, inter illas nihilominus principales producuntur ut significent nobis qualiter Christus sit velut repositus illis ipsis indumentis, suntque hæc quæ numerat Concilium Rhemensis: amictus, alba, cingulum, manipulus, stola & casula.

Cap. 4.
apud
Burch. l. 2.
c. 20.

Amictus denotat humanitatem: hæc enim cooperuit caput Christi eius scilicet Divinitatem: non hæbit poterant in ea cum Deo agere homines ut loquitur quia: quia in ea erat inaccessibleis: idcirco vestitus: sed sent cum eo agere atque de eius inefficacibus remediis malis suis obtinere congruum, necesse non in maximis suis bonis securam possessionem ad hoc caput tegitur Christi: il est eius Divinitas velum illi humanitatis injiciendo, in quatuordecim, communicemus, & nostra postulemus remedia. Eo itaque sine hoc velum suam abscondit Divinitatem: hoc enim est quod ait D. Ioan. de Suprema locutus Dei maiestate quam ostendit adeo excellentem ut eius dignitas locum negare videatur cuiuslibet aliquid ab eo postulandi. *Incipit Verbum & Verbum erat apud Deum.* Antequam Divinitas naturæ describere dignitatem nobis declarans qua ratione possit omnibus, ne accedant, metum incutere: quod manifestat agens de aeterna Verbi generatione: sed modum describens nobis necessarium agendi cum Deo, communicandi atque ab eo quod nostræ contemnit saluti flagrantissimè, velum exposuit quod habuit Divinitas Christi per naturam humanam quam sibi Verbum ad illam contegendam vitium, utque ampliotem nobis ab eo postulandi tribueret libertatem. *Verbum Caro factum est.* Olim in dyo. Apoc. calypsi vidit D. Ioan. Angelum testamentum accipere Verbum Dei nube circumdandum humanitatis. *Vidi Angelum sortem amictum nube: quo deus intelligi, quod cum Angelus esset natura spiritualis non poteramus cum illo agere de nobis salute, nisi hac nube tegetetur.*

Hanc igitur denotat Amictus caput tegens Sacerdotis: ita declarat D. Bonave in expositione D. Misæ cuius meminit Innocentius 3. in epistola. *Decretali ad Patriarc. Constantinopolitanum ut Dei mentem moveat: quo nobis succurrat tum in illo Christum contemplatur, hoc amictu utitur contemtu humanitatis, in qua Deus se hominibus prebuit affabilem atque ex eo quod homines in ipsa cum illo agere poterunt, maximum in omnibus bonum profuxit. *Humilitati semper ipsi factus obediens usque ad mortem.* Malis nullum poteramus remedium assequi nisi per mortem Christi, & cum in Divina natura morti non posset, idcirco humanitate se contexit: se humiliavit, tantumque de misit ut ad salutem nostram mortuus sit in loco maxime prohibito obpe Crucis. Nazara Verbi fuit natura superius Domini, in qua æqualis fuit Deo. *Non rapinam arbitratus esse esse se æqualem Deo.* Et cum in hac*

muta non possemus cum illo agere, oportebat ut se demitteret nobisque aquaret, quod fieri non poterat nisi in forma serui formam assunderet lux Diuinitatis Formam serui accipiens. Itaque amictu capere cepit Sacerdotis.

III. Alba Christi sanctitatem. Luc. 11.

Alba munditia & castitas de qua tractat Concilium Carthaginense 4 cap. 41. quæ totum operit Sacerdotem vitam Christi denotat integritatis, quæ à summo usque deorsum præfulgebatur, quia totus fuit Sanctus. Sancti estis quia ego Sanctus sum, hæc autem perfectæ vitæ sanctitas in Christo toto vitæ eius decursu perfluit immaculata, & estque hinc quod nulla potest tinea corrodere, quo significetur nullam posse peccati tineam Christum inquinare, cum fuerit impeccabilis: nam etiam demissis postmodum carnibus, & aperto lacrimis peccatore eius mucrone lanceæ cognouit illum læto per fenestram quam lanceæ ferum in ipso aperuerat, viditque quicquid in illo erat in quantum verus erat homo, ex quo confirmari poterat constanter in eo quod prius viderat de illo testimonium: Nihil mali gessit, in confirmationem quod diuinitate Christus immunis esset à peccato, quod casidor declarat Alba & castitas quam habet ex eo quod cum ex lino sit, tinea non possit peccati illam corrodere: proprium symbolum vitæ purissimæ Saluatoris.

Luc. 11. 41

III. 33

IV. Cingulum eius cum homine conuincimur.

Cingulum vitæ fuit quæ se præcinxit ut se cunctis conformaret, ut ita cunctis proficeret: quæ hæc longæ fuit! Vita illius ac Sanctitas infinitam continebat perfectiorem, quæ ut talis dum omnes suspiciunt, quis auderet aliquid ab illo postulare miseræ lux necessarium? Ut igitur facilius & confidenter possent ad illud pro remedio confugere, idcirco præcinxit se ut omnibus se contemperaret magnis & paruis, diuitibus & pauperibus iustis & peccatoribus, humilibus & superbis, Apostolis ceterisque discipulis suis atque illis. Cingulum tradidit Chanaanico. Ad litteram de Christo loquitur fuit enim opulentus ille inquit, qui de cælo descendit cæli diuitijs præpotens ut illis negotiaretur, Deoque animas lucraretur pretio valoris infiniti sanguinis sui pretiosi, teste Apoll. Empsi enim istis pretio magno, atque ad hoc opus fuit ut se omnibus adæquaret. Omnibus omnia factus est, ita D. Paulus: unde à primis vitæ suæ exordijs, quicquid egit ad nostram direxit salutem. In solitudine ieiunabat, paucisque se tentari, quo doceret nos qualiter nostram salutem disponamus illam exordientes ab actibus mortificationis, ieiunij ac penitentia: sic

Phil. 1. 24

1. Cor. 6. 20, 1. Cor. 9. 24.

ut diabolus nos perturbare nequeat: nobis documenta prælegit quibus omnes eius euincamus tentationes: in locis publicis nos de certa instruens via, quæ nobis sit ad beatitudinem perueniendum. In cruce moritur ut pro debito peccati nostri satisfaciatur: ob quod cæli porta nobis occludebatur ne intrarem nostræ salutis gaudio potituri: unde morte sua hoc aufereas impedimentum vult ut intremus illo fructum: ex sepulchro reuiuiscit gloriosus ut spem nostram corroboraret, dum ad oculum gloriæ spectamus quam per eius resurrectionem nobis iam securam pollicemur. Resurrexit propter iniquitatem nostram: de latius terminum nostræ iustificationis esse glorificationem nostram ob quam Christus resurrexit: quid plura! In omnibus actionibus suis Christus se omnibus ad manus nostram emolumentum, attemperauit: Quomodo deficiat ianber de cælo. Eo modo quo Ros de cælo aperitur & se vitæ refrigerio herbarum omnium & plantarum, suoque refrigerio virtutum grandioribus infundit arboribus, floribus & herbis etiam minimis camporum: ita ut cum omnibus una eademque sit aqua, singulis earum suarum convenienter proficit: ita Christus Diuinus Ros descendens de cælo operante Spiritu Sancto mille cumulat beneficijs, magnos & paruos, iustos & peccatores, cunctisque nobis prototypo exponitur ut quisque ex illo lumat quod sibi maxime proficiat, & singulis nobis dicit Apost. Aspicientes in auctorem salutis: quocirca in illum oculos nostros conijciamus velut in speculum nostrarum omnium actionum, atque in quo salutem nostram suam habeamus: etenim ex benignitate sua misericordia ad manus singulorum procedit emolumentum. Et eo quod nobis omnibus conueniat eum sequi, nos ad hoc inuitat: Qui vult venire post me. Omnes vocat ut illum sequantur, omnibus se conformat, cum sit singulari omnia cunctisque benefactor vniuersalis.

Rom. 4. 25

Isa. 55. 26

Heb. 12. 2

V. A

Manipulus in manu sinistra merita significat Christi quæ quasi pendunt ab eius humanitate, secundum quod suis operibus meriti conuenit Christo in quantum homini, & hæc humanitas significatur in manu sinistra: unde de manu sinistra nempe de humanitate, secundum quod in illa Christus actiones facit hominis & meritorias, eius quasi dependunt merita manus dextra Christi denotat eius Diuinitatem, in qua quod illi opera adferuntur eximientiora: hoc enim David petijt Deus in Christo opera dextera: suæ id est Diuinitatis.

Diuinitatis ostenderet: *Deus totam tuam sic notam*
Ps. 89. 12. *fac:* quocirca manipulus non pendet à dextra Sa-
 cerdotis sed à sinistra: quo datur intelligi merita
 Christi per manipulum designata, opera esse
 propria eius humanitati. Manipulus Ioseph adeo
 prestant fuit, vt manipuli reliquorum fratrum
 eius illum agnouerint vt superiorem, omnesque
 illum vt talem prout Redemptoris nostri: vt enim
 supremam in illis excellentiam omnes venera-
 rentur; decreuit Deus vt in figura manipuli Ioseph
 omnes illa venerarentur. In hoc mundo
 nos omnes velut in campo fruges metimus, om-
 nes manipulos bonorum operum colligimus:
 sed nostrorum meritorum manipulus cognosce-
 re debet merita Christi; illique vixit vt nobis
 profuit: et eum absque illis ad nostram glorifica-
 tionem nobis non prodesse: est enim glorifica-
 tio primum omnium proprium quod iusti ob-
 tinentiam vtiq; iustum iusto proficiat, & digni-
 tatem nanciscatur illi necessariam vt peccatis
 referat gloriæ meritiu requiritur Christi valor-
 que operum eius meritoriorum, nam illis me-
 rianibus nobis eam est lucratus, iuxta quod
 operibus, quæ facimus ad illam, illorum nobis
 valor applicatur.

VI.
 Stola
 prompta
 eius obe-
 dientiam.
Ion. 1. 4. 3.

Ps. 9. 8.

est de me vt facerem voluntatem tuam, Deus meus
volui. Velut partem principalem operum omniū
 illius libri, quem vidit D. Ioan. clausum & sigil-
 larum septē sigillis, statuit in operibus vite sue
 promptam obedientiam erga voluntatem Patris
 sui vt illam moriendo pro hominibus adimple-
 ret, vt de facto fecit: & hanc subiectionem ac re-
 signationem stola significat vt probat Abbas
 Rupertus. Vltimo Casula charitatem eius præfi-
 gurat inuisionem, qua omnia nostra sibi imposuit
 peccata, quo nos ab illis eriperet vite læ præ-
 tio. *Deus posuit in eis iniquitatem omnium nostrā.*

VII.

Casula
 eius cha-
 ritatem.
Isa. 53. 6.
in qua illum non exercuerit pro nostrorum scele-
rum sat. s. factio. A planta pedis usque ad verti-

cem, non est in eo sanitas, dixit Ihsias, quo decur-
rat: Christum omnia nostra in se erimur. Ihs-
cepisse usque cooperum fuisse quantum ad pe-
ccata quam pro illis mereretur: quocirca in sa-
cro suo corpore illas pertulit, vitam suam tandem
pro illis largiendo.

Unde cum amplior esse non possit aliquid
 vestis quam ea, qua à capite vsque ad pedes con-
 tegitur, sic nec intelligi potest extensior esse
 charitas quam Christi, quæ ad tantam illum im-
 pulit passionem vt in ea vitam pro nobis esse-
 derit. *Maiorem charitatem nemo habet, vt animam suam*
ponat qui pro amico suo. Quod Alba signifi-
 cat quæ totum tegit Sacerdotem vsque ad pe-
 des, vt enim expendit D. Hieron. correspondet
 quo indumento summi Sacerdotis quod fuisse
 arbitrat D. Hieron. de quo Spiritus S. In *epist. ad*
Hebr. Aaron: & D. Hieron. eius declarans *Epist. ad*
Hebr. 5. 1. *longa descendens vsque ad pedes Sacerdotis*
deris tunica Sacerdotis alia linea vsque ad pedes de-
scendens. Voluitque Deus vt candida esset, quo sig-
 nificaretur quod licet Christus ex infirmitate
 charitate omnium se peccatis maculasset, nihil
 tamen vel minimo eorum infecerunt: tota sum-
 que vita eius immaculata fuit & ab omni peccati
 fuligine prius immunis. Hæc est vestis
 Sacerdotis significatio, in quibus euidenter pat-
 tet quod totus Christus reuelatur, & quæ dum
 Sacerdos induit Christus totus in illo induit.
 Hæc nos ratio compellit vt illum summa colu-
 mus veneratione: quandoquidem hanc illi de-
 beamus, quia in illo Christus induitur. Multæ
 sunt rationes ob quas licet illum possemus vt
 nobis æqualem agnosceret: tamen quia in illo
 Christus induit, summa illi velut nostro superi-
 ori debetur reuerentia.

§. 12. *In vestibus Sacerdotis instrumenta*
perpende passionis Christi, vt ex sin-
gulis id colligas quod significant tibi in
commodum.

Duo principaliter inter alia docet D. Tho-
 mas declarari in Sacrificio Missæ. Primum
 est representatio Domini & Passionis eius.
 Secundum participatio fructuum illius sacra-
 menti quod per SS. Sacramentum, quod con-
 cratur & offertur, participes in eo sumus. Mis-
 sæ enim passio. Ad huius veteris argumentum
 videtur Ecclesia oratione Domini læsceta, dicitur
 conu-

enim: Quosies huius hostia commemoratio celebratur, opus nostrae redemptionis exerceatur: Ex quo S. Doctor hanc elicit conclusionem: Effectum quem Passio Christi fecit in mundo, hoc Sacramentum facit in homine. Itaque praeter representationem quae fit passionis in Missa, participes sumus in ea fructuum passionis, secundum totum illud quod in Missa atque in eius celebratione videmus concurrere: ita ut ex omnibus trahere possimus commodum atque in nostris augmentis cognoscere fructum dominicae Passionis. In illa diversa concurrunt instrumenta quae nebulonum horum diabolica inuenit malitia, quibus atrocius Christum cruciarent & in quantum hoc Sacrosanctum Missae sacrificium est passionis illius commemoratio, in illo considerare licet representata eius instrumenta in vestibus Sacerdotis Missam celebrantis, ex quibus fructum haurire possumus, si gulas eorum virtuti applicantes quam possint representare ad maiorem nostrum profectum.

II. In vestibus virtutum. Ut enim in Ecclesia est auctoritas ad Sacramentum haec instrumenta ad Missam celebrationem, quae quidquid agit eo collinat ut filij sui fideles utilitatem percipiant copiosiore: no dubio quin illa instrumenta, intendat ut ex illis profectum capiamus virtutum quas nobis representat. Ita docuit Ivo Carnutensis, qui delictibus institutionem vestium Sacerdotis per Christum & Ecclesiae traditionem, non tantum ad eius ornatum, sed etiam in signum virtutum quas nobis manifestant, ut ex illis fructum quem intendit acquiramus, sic ait: Sunt enim haec ornamenta virtutum insignia, quibus tanquam scripturis bibliae, videntes admonentur, quid debeant appetere, quid vitare. Quod confirmat S. Pontificex Innocentius 3. instruens enim Sacerdotem de debita preparatione ad hoc sacrificium, ita loquitur: Attendat ergo Sacerdos ut signum sine significato non deserat, & vestem sine virtute non portet.

In ca. 44. Quinimo D. Hierony. hoc idem nobis insinuat, dicens ex vestibus his sacris admoneri Sacerdotem ad quid teneatur: Debere Sacerdotes mundi conscientiam, & virtutum vestibus ornata Domini Sacramenta tractare.

illi multiplicant, interrogantes: Prophetica quis est qui se percussit? Quia vero Propheta Dei securitatem & certitudinem eius quod praedicebant, fundabant in fide quod Deus esset, qui illis hoc revelabat ut dicerent populumque ex parte eius docerent: pariter in spe certa qua nitebantur quod Deus impleteret quidquid verbis ad illos habitis promiserat: ideo similiter in Amictu denotato per velum illud quod Iudaei elegerunt declaratum (licet irrisorie) dentum Prophetae in Christo Domino, fidei virtus nobis reuelatur quae submitit & tegit tepur, quod locus est in quo velut in propria sede rehdet intellectus, ad obedientiam propositionis Ecclesiae in ordine ad mysteria, quae Deus per Prophetas suos eamque nobis manifestat: sed potissimum quoad mysterium SS. Sacramenti quod in Missa confecturatur & offertur. Cuius figuram expressit Agnus ille mysticus quem Deus a filijs Israel manducari iussit tenebris lumen candela in manibus: quo significaretur quod fideles manducaturi Agnum Christu Dominum in mensa Altaris Sacramentum habere oporteat lumen non naturale rationis sed noctis & candelabrum fidei, ad cuius declarationem Christus Dominus coenae legali Agni coniunxit coenam SS. Sacramenti: quia sicut in illa lux non splendebat naturalis solis sed candela: ita similiter in coena Evangelica Agni Sacramenti Christi non patiebatur lumen adesse naturale sed supernaturale candelabrum auri fidei. Cui benefacium attendentes quasi lucerna in caliginoso loco: ita D. Petrus loquitur de fide qua accedendum est ad supremi huius mysterij celebrationem. Et cum hoc sacrificium vera futura esset representatio illius quod Christus Dominus Patri in ara Crucis obtulit: ut significaretur quater in illo lucere non deberet lumen naturale sed supernaturale fidei: ideo no permittit ut dum moriendo hoc in se ipso offert sacrificium in ara Crucis, lumen splendat naturale solis, sed patitur eclipsin & caligine obvoluatur totus mundus. Tenebra facta sunt super universam terram. Tamen praecipit ut in eo lumen oriatur fidei supernaturalis, & hoc Amictus indicat. Pariter spem notat certam qua par est ut accedat Sacerdos hoc Deo sacrificium confecturus, qua sibi persuadet a Deo concedendum portum salutis nostrae securissimum, in quem finem ordinat Ecclesia ut dicat dum illum assumit: Impone Domine capiti meo galeam salutis: quae verba sumpsit ex Apostol. Paulo. Induit loricae fidei & charitatis, & ga. 1. Thessal. 5. 8.

Exo. 11.

2. Pet. 1.

Matt. 27.

45.

1. Thessal. 5. 8.

35
IV.
In Alba
Herodis
vestis &
Christi
benigni-
tas.

leam spem saluis.
Alba vestem illam præfert candidam & irri-
soriâ qua Christum Herodes induit ad graui-
orem Diuinæ Personæ illius explosionem, in qua
tamen tantam ostendit benignitatem & mansue-
tudinem vt cum esset Princeps & heres æterni-
tatis, licet in viruperium principatus sui se hac
illusum & indutum videret, non tamen labia
sua spernerit, sed non tolerandam hanc igno-
miniam iniecta sustinuerit mansuetudine: vt an-
tem Ecclesia hanc Sacerdoti proponat velut hu-
ius sacrificij ministro, decernit vt hanc ipse in-
duat, quatenus in illa velut in speculo lucidissi-
mo benignitatem attendat, quam erga omnes

Matt. 5.
23.

hoc, quod celebrat, postulat ministerium: *Si offert*
munus tuum ad Altare & ibi recordatus fueris,
quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relin-
que ibi munus tuum & vade reconciliare fratri
tuo. Postulat huius sacrificij Sanctitas in ministro
suo sublimem benignitatis gradum: vnde Sa-
cerdos illud offerens tanta oportet vt vigeat,
vt etiam dum illud offert cor illius non sustineat
vel minimam obdurationem erga fratrem suum:
quocirca necesse est vt aut illius oblationem cum
illo reuertatur in gratiam quem quocumque
modo offenderit: vt amaritudo quam in ipso po-
test offensâ prouocare, debitam non impediât
benignitatem. Exemplo nobis seruit Christus: se-
tenim priusquam illud in ara crucis offerret, ad
Patrem suum æternum se conuertit & veniam
poscit pro illis à quibus iam mortis sustinebat
supplicium & vitæ dispensium. *Patris dimitte (Al-*
bi: nō enim sciunt quid faciunt. De capite ad pe-
des vsque vult vt vestitus sit benignitate prout
Alba vestis candida illam significat, Sacerdotem
ad pedes vsque contendo. Similiter in ea sig-
nificatur perseverantia, quam ad finem vsque
vitæ suæ seruare tenetur Sacerdos in virtute be-
nignitatis atque omnium virtutum profectu,
semper in corde omnimodam conseruans: puri-
tatem: nam quemadmodum Alba totum vestit
Sacerdotem, ita totus ille quasi puritate con-
scientiæ vestiatur: hoc enim eam induens à Deo
postulat. *Dealba me Domine & munda cor meum.*

Mat. 23.

Cingulum quo Albam succingit flagra signi-
ficat quæ totum Christi corpus circumdece-
derunt: cum nullam in eo partem omiserint, quam
flagelli non dilacerarunt. Vel vt alij volunt for-
titudinem significat qua Christus quasi confortatus
fuit, quo tam grauiâ sustineret tormenta
tamque excessuum tolleraret flagrorum nume-
rum quibus totum corpus eius quasi circūde-

V.
Cingulū
flagra re-
presen-
tiæ &
Christi
glorificat.

derunt: atque in eo nobis patet præferri
modestia ac dispositio seruanda Sacerdotibus
ad mensam Altaris accessurus, vbi Diuinum hoc
litamus Sacrificium: itaque sicut Cingulum Al-
bam contingit circa lumbos, ita propter virtu-
tem modestiæ & castitatis qua cinguntur & re-
primuntur casus nostræ ac sanguinis passionis,
sicut oportet præcinctus Sacerdos: Et hoc ipsum
sibi dari à Deo, dum præcingitur, deprecatur.
Præcinge me Domine cingulo puritatis & castitatis
in lumbis meis humorem libidinis. Quod ita decla-
rat Pontifex Innocentius. *Circa lumbos debet ac-*
cingi vt restringat concupiscentiam, iuxta id quod
veritas ait: sicut lumbi vestri præcincti. Sacrificium
est summæ puritatis: & ita in offerente maxi-
mam requirit castitatem: ita vt quasi totus sit
hac virtute circumcinctus, vt dignus sit ministrare
illius sacrificij tantam requiritis munditiem.

Manipulus funes denotat quibus inhumana
crudelitate manus Christi Sanctissimas collige-
runt: nec non promptitudinem qua illas exci-
dit voluntati Patris sui factus obediens: & quia huius
potest & debet mouere nos manipulus ad lætandum
& inensum cordis dolorem, in illo decla-
ratur quantum esse debeat quo contriti accoli-
mus Diuinum hoc oblatum sacrificium: nec co-
num quidquam magis illi conueniens est quam de po-
vera penitentia ac dolor de peccatis quem Sa-
cerdos celebraturus tenetur excitare: & hoc sig-
nificat manipulus prout verba nobis infirmat
dum illum brachio appendimus. *Merita Domi-*
ne portare manipulum sicut & doloris. Et necesse
contradicit quia peccata nolle ad hunc nos
compellant dolorem: quandoguidem pro illis
tanta Christus tormenta sustinuerit: & vt in la-
crymis ex hoc dolore productis, habeamus
quibus illa emundemus: idcirco Sacerdos tæ-
ditur manipulus quem ferat quo declascent
ipsi in illo lacrymæ doloris quibus ad sacrificium
accedat: qua de causa manipulus dicitur sicut
& doloris, quod amplius exponitur per illud
quod refert V. Beda de S. Arsenio, eum ob
miam in lacrymarum copiam quam celebrans ei
fundebar, necessarium fuit semper de ferre lectum
sudarium abstergendis lacrymis, & hoc sudarium
significat Manipulus, qui quia suppremit
dolorem quem illa declarabat, manipulus ap-
pellatur doloris. Et deservit in brachio firmus, ut
ne dextrum impediatur ad reliquas actiones
quas Missa requirit sacrificium: hanc doctrinam
profert Stephanus Eduen: *Mappula qua firmat*
siccari scilicet oculorum, exciuit nos ad vigilas

Stola: & cum manus sinistra semper denotat vitam hanc temporalem eique convenientiam, idcirco ut indicetur nobis dolor quo conteri nos oportet ob amorem ad illa nimis excessivum, ut debite hoc celeberrimum sacrificium, idcirco nobis ferendum præcipitur manipulus: est enim in manu sinistra velut doloris illius argumentum.

VII. Stola resem denotat quem collo Saluatoris iniecerunt, guttur illius sanctissimum præfocantes, illum hoc modo tanta itaheotes violentia iniecerunt milites eaque immanitate & tyrannide quam & Christi in animis adeo peruersis quis suspicari potest.

Et quia in hac Christi patientia patet voluntatis illius promptissimo obediendi Patri in omnibus suis cruciatibus: idcirco dicitur Abbas Rupertus & Papa Innoc. 3. Stolam significare Christi obedientiam in ferendo tanta patientia mortem crucis ignominiosam: & in quantum per obedientiam Christi reducendus est homo ad statum illum quem propria perdidit inobedientia: Ideo in Stola representatur obedientia, qua feruare tenetur legem Diuinam, naturalem, & positivam, omnes suas illi conformans actiones, ex cuius obseruantia partem eius recuperabit rectitudinis, quam possedit per obedientiam, qua ratio in omnibus subiecta fuit immediate Deo, & ceteræ omnes potentia inferiores rationi: quocirca dum illam Sacerdos assumit, sic orat: *Redde mihi Domine Stolum immortalitatis, quam perdidisti in prevaricatione primi parentis.* Et quemadmodum Christus Dominus obedientia sua ac patientia poenit & iugo legis grauitatem abstulit & duntaxat qua premebant nos ab illis absoluit: ita unice hominibus est iugum legis eius suauissimum: unde stola suavis & nullatenus grauis que Sacerdotis collo imponitur denotat iugum suauis legis Dei, cui se debet conformare in operibus suis, verbis & cogitationibus.

VIII. Vltimo Casula significat tunicam Christi Saluatoris: nam sicut Christus cruci ihxuri tam illi perdidit Ministri euulserunt, ita similiter sacerdos huius Diuini & inuenti Sacrificij Minister brachia sua extendit extra Casulam per hoc denotans qualiter tunica illa inconfutis Christum denotant, sicut notat Hugo de S. Viatore, & patet adhuc in quibusdam figuris antiquis Casularum: ut videre est in Casula quam feruat Conuentu noster FF. Prædicatorum S. Lucie Alicantensis velut pretiosissimas reliquias Angeli illius Incarnati que vidit D. Ioa. in Apoc. voluntem per medium cæli vocem magna clamantem, cuiusque homines adiuuentem ut se ad

ultimum Iudicij diem præpararent, gloriosum IX. sc. Patrem nostrum Dni. Vincenzium Ferraricum semperant inquam illæ quali grande caputium, olim fuerat totum contegebant Sacerdotem: unde ut rini casulae.

Sacerdos illam representet actionem qua Christus Iudæi iam Crucifigendum tunica denudantur inconfutis: foras exerit brachia sua dum illa extendit, in signum quod Casula illa Tunicam præferat inconfutilem. Et meâ quidem sententia hæc fuit illius figuræ ratio: significat enim caputium magnum illud quod Christo impositum fuerat ducentes eum ut Crucifigeretur, iuxta visitatum morem quo malefactores interficiendos caputium magno valde totos operiebant, & capillamentum quo faciem obtegebant, per quod indicabant quod homo ille tantum delicti reus, quo mortem merebatur, non mereretur faciem habere apertam qua quempiam conspiceret sed nec ab vno in hominis figura conspiceretur: unde illo caputium totos cooperiebant. Et firmiter mihi persuadere quod caputium Christo impositum jam crucifigendo, simitum quando in ara Crucis eruenti ac sanguinei Sacrificij Missam celebrant, sit illud quod Casula representat qua Sacerdos indutus accedit ad incrementum Altaris sacrificium: & hæc causa fuit cur olim in Ecclesia factæ sint Casule per modum magni caputij, quod totum tegetet Sacerdotem, ut notat Hugo: acque in illa nobis perfecta proponitur charitas & amor Dei, nobis necessarius utpote huius amoris Sacrificij ministris: etenim ita feruientes in amore Dei nos esse conuenit, ut nulla in nobis hominis pars videatur, Deus etenim Sacerdotes suos desiderat totos charitate cooperiri: & cum amor nos in illum transformet, nos vult omnino in Deum transformatos: ita ut in nobis nulli detegantur affectus hominis, nulla verba, cogitationes nullæ hominisque actiones: sed quidquid in nobis fuerit personam referat Deificam.

Quæcumque hæc diximus de vellibus Sacerdotalibus, ut opinor hæc omnia prius nobis exposuit D. Paulus. *Induite vos viscera misericordie, opto videre vos vestitos visceribus misericordie, ut sitis velut prototypum Dei, qui Induetur cum sit misericors, nobis ut talem se manifestat: nos oportet modo ut à capite vsque ad pedes induti sitis totum misericordia, & hoc nobis indicatur in Amictu & Alba, modestiam, in Cingulo, in Manipulo, & Stola, Patientiam. Porro super omnia institute charitatem: Super omnia autem Charitatem habete: hæc enim casula denotat. Hæc igitur sunt*

L e a Myl

X. Nota de Caputio Christi.

Mysteria, suntque hæc virtutes quas Sacra hæc præfigurant indumenta, in quorum meditatione mentem te, Missam audiendo competit occupare, omnique studio ablaborare ut in te virtutes illæ his congruè resplendant: si namque hoc ageres, experientia in te ipso disceres profectum non exiguum ex Divino hoc Sacrificio promanare. Patuit hoc in Seraphico Theologo S. Bonaventura, quem vtili hæc meditatione tempore Sacri dissentum confexit amicus illi integerrimus D. Thomas Aquinas luce celesti circumfusum. Et si fidem historiarum eius attribuimus, ab hoc die consecutus est à Deo ex singulari gratiæ illius privilegio, scientiam insulam omnis veritatis statum suum concernentis.

S. 13. Conveniens fuit quo fidelium pietas moneretur, nonnullas huic Sacrificio adiungere piæ ceremonias, quæ dignitatem illius quoad venerationem cultumque extollerent.

S. Apud diximus Missæ Sacrificium finem imposuisse antiquis illis veteris Legis, vtpote huius figuris, Sacrificijs: ut autem in omnibus illa huic convenirent præscripsit Deus ut particularibus quibusdam offerrentur ceremonijs, quæ pietatem accenderent: quatenus in illis eam cognosceremus, quæ par est ut ad Missam accedamus secundum maiorem huius, respectu illorum excellentiam: ut autem in hoc affectus inardesceret ferventiores, decrevit Ecclesia, docente eam Spiritu S. ut particularibus quibusdam veterem ceremonijs, quibus efficacius fideles in celebratione Missæ ad devotionem excitarentur. Hoc auctoritas nobis asserit Sacrosancti Concilij Tridentini, à Christo sc. Ecclesiæ datam potestatem, mutandi & adiungendi Sacramentis (salva tamen eorum substantia & essentia) illud quod ad eorum venerationem iudicaret expedire. *Dei esse Christum Ecclesiæ potestatem, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret vel mutaret, quæ suspensum utilitati, vel ipsorum venerationi magis expedire iudicaret.* Et quamvis verum sit quod Christus non instituerit huius Sacrificij celebrationem illis ceremonijs quibus modo peragitur immedie per se ipsum, tamen ut certum habere nos oportet, quod Apost. concesserit auctoritatem, quinimo præcepto vniuersali obstrinxerit, vt ordinarent & totum illud stantent, quod

maxime conveniret huic celebrationi vniuersæ mysterij: quanto magis pie credendum Christianum specialiter inspiratione Spiritus S. docuit. *Apoll. quidquid ad ritum spectaret & venerationem huius sacrificij: & omnia hæc sunt orationes in celebratione Missæ: quandoquidem omnia hæc eo collimant vt maiori decentia, reuerentia, cultuque celebretur, modo tamen per aliquod illorum non mutetur substantia huius Sacrificij: quandoquidem saluâ illâ quam Christus in eius institutione seruauit, nos item celebremus, quod ipse æterno Patri suo obtulit: postquam cum hæc ceremonia, verba, preces & psalmi extendant vt fidelium animi ad feruentiores Dei laudes auerantur: & cum hoc sacrificium, sit Sacrificium laudis & gratiarum actionis. Optime proposito seruiunt quæcumque in eo superadduntur quo maiores Deo referantur gratiæ ob tanti beneficii dignitatem, quo nos in illo cumulat, in quem finem hæc omnia instituta Ecclesiæ quæ in eius celebratione fieri mandant. Pariter eum sit Sacrificium Imperatorij conuenienter in eo sunt orationes, non tantum pro illud offerentibus, sed etiam pro reliquis Christi fidelibus, vt vniuersa in defunctis quo declaratur eius imperatorij efficacia: quæ omnibus prodesset. Et in quantum hoc Sacrificium mysterium fidei est principale, quoque illo titulo magnificatur, propter SS. Sacramentum quod in illo offertur, illi optime quaerat in eius celebratione exterior fidei protectio, quam in illa facimus per symbolum quod alta voce decantatur.*

Addit his præterea omnes has orationes, ceremonias & postulationes seruire utilitati beneuolæ vniuersali Ecclesiæ sunt eadem quæ Apostoli nos docuerunt, vt à Deo consequamur quod illi indicauerunt salutis nostræ maxime conueniente: cui insistentes intentionem summi Pontificis & Concilia ritum nobis tradiderunt modumque tradidi in hoc Sacrificio oblectandum: vt clarissime patet ex illo Apostoli: *Obsecra primam, & omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, & gratiarum actiones pro omnibus.* Quas declarauit D. Aug. fuisse illas quibus Sacerdos vitur in D. Act. Missæ sacrificio: *Tunc enim Accipiet vobis ad hoc uocatis susceptis suis per manus impositionem missæ, altissimi recordissima offerunt pietatis.* Idem Confirmat D. Chryllo. locutus de officio Sacerdotis in Missa. *Quasi communis quidam solius orbis Pater, Sacerdos est: dignum igitur est vt omnium curam agat omnibusque prequidens sicut & Deus cuius nuntius*

i. Ratio in
stituendi
ceremo-
nias in
Missæ.

Sessio. 21.
6. 2.

V. Errot
Luthe
refuta
contra
errem
pia

V. Stim
do.

Ej.
Ican.
Synac

via seruitur fingitur vice, ad ius: obsecro igitur
Eccl. Et infra clarus idem exponit dicens: Hoc
esse faciendum in obsequio quotidiano, perpetuaque
Divina religionis ritu.

IV.
Error
Lutheri
refutatur
contra
ceremo-
nias

Hic concessis eu deuter parer quam insulsi
error sic sacrilegi Lutheri eiusque sequacium
effucianum superfluas esse in Missa cere-
monias & orationes que verbis super adduntur qui-
bus Christus vltus est in consecratione Sacrificij
quod offertur: & quod velut tales omnino abo-
lenda sint, vt abusus introductus in Ecclesiam
falsa superstitionis: error hic est manifestus:
quandocumque ex predictis constat omnes il-
las doctrinas conuenire Apostolicas, illasque eas
instituisse per Christum mediante Spiritu S. in-
spiratione, nam quidam has, alij alias institue-
runt ceremonias, vt his populum ad maiorem
excitarent venerationem; nonnulli quasdam ad-
didit orationes & alij alias, quibus in illo erga
Sacrosanctum hoc Sacrificium affectus exci-
tarent pietatis ardentiores. Vt enim homo cor-
poris est & per sensus corporis spiritum exci-
tat ad affectum erga spiritualia, indiget ad Spi-
ritus illius pietatem promouendam Sacrificij
Missæ nonnullis ceremonijs corporalibus, vt per
eas interius prouocetur ad reuerentiam; iuxta
actus illos exteriores qui in celebratione Missæ
interueniunt, manente semper salua ipsa Missæ
substantia, & vna eademque semper existente,
quæcumque licet ceremonias superaddantur.
Cape similitudinem si sportulam capias fructi-
bus refertam, sub quibus rose lateant, sed su-
perius flores caryophyllorum fructus omnes
conegerent, & alius illam deferret opposito
modo adornatam, inferius collocatis caryophyl-
lis, & super fructus in parte superiori rose sparge-
rentur: nemo dubitat, quin fructus essent ijdem,
licet flores diuersimode componerentur. Hoc
idem tibi considerandum de Missa variisque ce-
rimonijs superadditis & institutis ad eius cele-
brationem: omnes etenim nihil aliud fuerunt
quam quidam flores, diuersimode compositi vt
fructus acceptus huius Divini sacrificij offerat
Deo ipsum semper vnum fuit in substantia,
licet variaz dispositum & auctum quantum ad
ceremonias eius celebrationis, prout expediebat
ad promouendam fidelium deuotionem.

V.
Similitu-
do.

38

Ep. ad
Iuan. Ep.
Synopsi.

Quamuis enim in prima Missa celebrata pau-
cae intererant ceremonie, quinimo in qui-
busdam que postmodum lectæ sunt: quando-
quidem vt notat D. Gregorius D. Petrus & A-
postoli in primitiua Ecclesia ad celebrandam

Missam tantum dixerunt Pater noster & ita
consecrati: postmodum tamen per orbem dif-
fusi diuersas addiderunt ceremonias & ora-
tiones, secundum necessitatem prouinciarum quæ
illis forte obigerat & congruentiam celebra-
tionis, nec non maiorem profectum fidelium
quibus Dei Verbum predicabant: atque ex illis
in alios dimanantur sanctos velut per traditio-
nem, qui similiter & ipsi nouas adiunxerunt ce-
rimonias & orationes: vt enim refert Sexta Sy-
nodus generalis. D. Basilus & D. Chrysolto-
mus in suis liturgijs nonnullas instituerunt vt festi-
niori pietatis cultu fideles Missæ Sacrificium
celebrarent. Et quod præterite non licet D. Ia-
cobus Minor in liturgia Missæ suæ varias multas-
que addidit ceremonias & orationes, vt per illas
obtinere quod intendimus, maiorem scilicet
attentionem ad Missam: constat similiter
morem esse in Ecclesia vetustissimum his ven-
di ceremonijs, sicut hoc docent D. Dionysius, D.
Clemens, & alij plures Sancti.

VI.
Ceremo-
nia pau-
latim sunt
introdu-
ctæ.

De Eccl.
Hierarc.
Lib. 2.
Constitu.
Apol. c. 54.

VII.
Missæ Go-
thica seu
D. Isido-
ri.

D. Isidorus in Hispania celebrationem insti-
tuit Missæ cum diuersis ac varijs ceremonijs &
orationibus, qua de causa dicta fuit Missa S.
Isidori & similiter Gothica propter Gothos
qui tunc temporis in Hispania regnabant ubi
ritus hic instituebatur. Postmodum Rex Casti-
liæ Dominus Alphonsus Sextus duxit in vxore
rem Dominam Constantiam ex Gallia, & cū
in Gallia Missa diceretur Romana iudicauit
Regina expediens fore si similiter diceretur in
Hispania: vnde instanter vigere cepit Regem
vt decerneret quatenus in Regno suis Missa
celebraretur iuxta ritum & ceremonias Roma-
nas: obstitit huic Rex, & rei difficultatem amo-
rum voluit contentione determinari: vnde de-
cretum fuit vt bini in arenam descendere o-
quites ad Monomachiam, & quisque suam de-
fenderet Missam, ita vt hic pro parte staret
Missæ Gothicæ, ille vero causam defenderet
Romanæ: illa vero præualeret in Hispania suis-
que ritibus ac ceremonijs celebraretur cuius
defensor ex arena victor reuerteretur in no vero
certamine triumphum tetulit Missæ Gothicæ
defensur.

Hic non acquiescunt argumento sed aliud
mouerunt statueruntque mandari executioni:
punitum vt duo sumerentur Missalia, Gothicum
vnum & Romanum alterum, amboque igni tra-
derentur comburenda, nisi alterutrum ex igne
resisteret illæsum: ex eius enim conseruatione
manifesta fieret Dei voluntas conseruandi ri-
tum.

tum illius Missæ in Hispania: factumque est ita, amboque Missalia flammis sui ieruntur: & quamvis Missale Romanum ex igne profuuerit, iudicium bonitatis illius manifestum: Missale tamen Gothicum in igne mansit sed incombustum: fuit etenim prodigium multo illustrius quo declarabatur quod in medio ignis tantæ disputationis & vehementis ardeo contentionis ortæ ad conseruationis eius argumentum, quantumlibet medijs flammis inhereret, semper tamen in Hispania eius celebratio conseruaretur iuxta ritum Gothicum quod ita rei successus comprobauit: etenim non obstante tam euidenti stupendoque miraculo quod Deus operatus est in signum conseruationis bonitatis Missæ Gothicæ: tamen tam importunæ & efficaces fuere preces Regine cuiusque pedissequarum apud Regem ut in Hispania introduceretur & seruarietur ritus Missæ Romanæ, ut Rex Regine placere studens votis eius annuerit: unde Episcopus Hispaniæ mandauit ut Missam celebrarent iuxta ceremonias Missalis Romani, & usque hodie mos hic inoleuit: ritus enim hic est quem in Missa seruamus secundum eam formam qua hodie celebratur: unde natum est in Hispania uetus illud & commune proverbium: Eo tendunt leges quo uolunt Reges. Porro ad uerificationem prælagij quod miraculum Missalis Gothici præsignaba, præcepit Rex ut ad perpetuam rei memoriam nonnulla semper in Hispania essent loca seu Ecclesiæ particulares in quibus Missa celebraretur iuxta proprium ritum Gothicum: & ita præcipit ut in Ecclesia Toletana ita semper dicitur, atque in illa continuo uiuerent sacellani qui illam hoc modo celebrarent, ut in rei ueritate usque ad hæc tempora obseruatur, uocaturque Missa Mozarabica, cuius ceremonias & ritum inscriuit in Hispania D. Leander Archiep. Hispanensis pro Christianis qui eo tempore inter Arabes morabantur, quo illam occupauerunt: qua de causa dicebatur Mozarabica, qua semper in Hispania uel communi usi sunt, atque hoc ritu constanter illam celebrant D. Leander, D. Isidorus, totaque Hispania usque ad tempora Regis Alphonssi Sexti Castiliæ, hic enim morem inuexit celebrandi Missam ritu Romano, reseruat tamen nonnullis Ecclesijs in quibus more Gothico diceretur: & hæc est Missa Mozarabica quæ Toleti & Salamanticiæ hoc ritu celebratur: quo probatur quam antiquæ sint in Ecclesia gerononiæ celebrationis Missæ: ita ut ad eundem

conseruationem relicta sint in Missa nonnulla uerba Hebræica, quibus uetus asserit mos celebrandi: in illis uerbis quæ ab antiquis temporibus sumpta sunt ex Hebræis, prout probat D. Gregor. ex his uerbis Kyrie eleison quibus utimur in nostra Latina Ecclesia, quam ob rarisam ut inferius dicemus admittuntur in Missa nonnulla uerba Hebræica & alia Græca quæ præclaris sunt plena mysterijs. Itaque multe sunt ceremoniæ in Missa Romana quas Pontifices addiderunt usque ad tempora D. Gregorii enim illas in ordinem digesse, quibus nunc uimur ad insigniorem sacrificij uenerationem, usque per illas fidelium animi ad maiorem missæ prouocantur deuotionem, nec non laudandum effectum illius fructus referent ueriores.

§. 14. Conueniens fuit ad maiorem Missæ uenerationem, quadam instituitur uelut preparatoria ad eius celebrationem.

D Thom. pro more suo secute & subtiliter disputat de conuenientia qua Ecclesia in sacrificio Missæ nonnulla statuitur celebrationem antecedentia: & rationem huius allegat instituit: quia representantur in Missa quadam spectantia ad Passionem Christi: eo quod tota sit representatio uix ipsius ac motus: alia uero mysticum Ecclesiæ corpus conuertunt, cuius etiam Unicum hoc Sacramentum est significatum: item alia quadam huius sacrificij uenerationi honori que conuenientia. Ideo (sic illic) in celebratione huius mysterij quadam aguntur ad representandam passionem Christi, uel etiam dispositionem corporis mystici. Et quadam aguntur per uisionem ad uisionem. Et reuerentiam huius Sacramenti. Quia uero spiritum fidelium maxime mouere possunt ad pietatem, Dei laudes & gratiarum actiones, ideo cum illis ueritur Ecclesia principale eius sacrificium, conuertitur illam spiritu S. per os David: Sacrificium laudis honorificabit me, Et illic uer quo ostendam illi Saluare Dei. Unde prima pars Missæ usque ad offertorium uelut quadam ad eius celebrationem preparatio: inde incipit cum laudibus Diuinis ex mysticis Psalmis qui declarantur in introitu, cuius mysteria modo declarabimus. Perpetuis illis omnibus que interueniunt & significant quæ in hoc sacrificio nostris conueniunt.

ciantur oculis Doctores ad clariorem distinctionem & eorum omnium cognitionem. Missam diuiserunt tripartitam. In prima parte quaedam proponuntur quae sunt velut dispositio Missam antecedens, quibus sacerdos & populus maiori deuotione & affectu ad eius celebrationem preparantur. In secunda proponuntur alia quae pertinent ad consecrationem eius quod in illo offertur nimirum Corpus Christi eiusque Sanguis pretiosus qui cum eius Diuinitate laet sub speciebus panis & vini sacramentatus. In tertia vero occurrunt alia velut gratiarum actio pro beneficio ex tanto sacrificio accepto. Eius igitur exortiamur declarationem.

ficeret: *Corpus autem apertum mihi*: illud induit proditurus in mundum, & hoc significat Sacerdos ornamentis indutus Sacerdotalibus, quae sicut diximus, Christum significant, & quando nostra sic carne indutus fuit, laetatus est hanc illi ad aduentum suum occasionem effuluisse: *Tunc dixit ecce venio.*

Dum autem sacerdos sic egreditur praefertur ei luminaria quae lucem designant in tantum illustrantem dum Christus illum visitare dignatus est: *Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, sedentibus in regione umbrae mortis, lux orta est eis.* Venit Christus ut sol: est enim lux mundi vniuersalis: *Ego sum lux mundi*: quia dum oritur totum illustrat: ita mundus per Christum in cognitione veri Dei illuminatus est: unde ut illa deuoteretur quam ex eius aduentu consequeretur, praefertur Sacerdoti lumen, quod lux illa praefignauit quae in naturali illius pastores circumfulsit: *Claritas circumfulsit illis.* Huic subfragatur praecipuum Pontificis Honorij tertij, ne vquam Missa diceretur sine igne id est ab igne lumine: ut enim Missa est vita Christi representatio per quam mundus tantam obtinuit lucem, ratio suadet ut in eius celebratione lumen adhibeatur: & ita legitur in actibus Apostolorum luminaria ad eius celebrationem fuisse accensa.

Accedit Sacerdos ad Altare, & quia ut primus omnium ad debitam dispositionem Deus expostulat conscientiae nostrae puritatem, idcirco ut instruamur quali nos conueniat hoc frequentate Sacrificium, inuitur Ecclesia praemittenda esse confessionem: ut ea ratione Diuinae laudes quae subsequuntur, Deo sint acceptiores, hanc iuxta quorundam Doctorum sententiam instituit S. Damasus Papa, licet ex aliorum opinione fuerit Papa Pontianus: quoniam in Missa S. Iacobi Minoris scribitur quod Apostolus certa quadam vltus sit caeremonia denotante confessionem, quam modo praemittimus. Ex quo constat quam antiqua sit Ecclesiae consuetudo ante Missam profari confessionem: primo quo significetur illud quod Salomon dixit in persona Christi: *Natus accipi commanem aeternam & primam vocem similes omnibus emisi plorans*: ut enim confessio nostram indicat miseriam quae per illam declaratur, ita ad significandum quod Christus ut proprias assumpserit miserias, quae tales sunt humanae naturae & declarantur per singultus & lacrymas quas nos omnes profundimus quando vallem hanc lacrymarum ingredimus.

11. Describitur egressus Sacerdotis ad altare. Prodit Sacerdos ex Sacristia vestibus ornatus, illum praecedit Diaconus cum subdiacono in figura Christi, qui egressus est nostra carne vestitus ex vero virginali purissima principis caelorum SS. Mariae, venique in mundum ut lucem daret viamque certam doceret salutis eius per doctrinam Evangelicam quam hominibus praedicaui: quatenus lucem hanc sequentes per viam incederent tutiorem qua ad portum aeternae pettingerent beatitudinis & eo sine immediate ante Sacerdotem prodit Diaconus librum gestans Evangeliorum, quo docemur quod sicut per manus designantur opera, ita opere exequi nos oporteat totam doctrinam Evangelicam hoc libro descriptam quam manibus suis deseruit: illum praecedit subdiaconus cuius libro Epistolarum qui legem scriptam designat quae Christum Dominum praecessit & praefigurat fuit in D. Ioann. Baptista: *Ipse praecedet in spiritu & virtute Elia*: hic enim inter Prophetas primasius fuit & obseruator & zelator.

Describitur clausura, quo significantur Sacramenta abscondita in sacrificijs: illis a lege decretis: esseque ille liber quem vidit D. Ioann. signatum *signis septem*, quo infinita designantur mysteria hoc libro legis indicata, quae dignitate explicant Sacramentorum libri legis gratia: Christus hunc aperuit librum: fuit etenim Agnus occidendus iuxta oracula de morte illius: ab origine mundi: *Agnus qui occisus est ab origine mundi*: de illo praedixit quod liberum esset aperturus: quia vitae suae mortisque operibus impleturus erat, qui quid in eo scriptum legebatur: unde per illa declarauit omnia: in quem finem corpus illi preparauit: quod sumeret Dei filius factus homo, eo modo quo magis expedit & in illo cuncta haec opera per-

111.

Præfertur ei luminaria
Luc. 2. 32
De celebr. Missae. 111.

40
IV.
Accedens facit ad altare confessionem.

V.
Quid illa significet. Sap. 7. 3.

dimur, in quibus nobis similis esse dignatus est: idcirco ad primum ingressum representationis vite illius in Missa, statuit à Sacerdote dici confessionem. Secundo, ut indicaret eo modo se nostra imposuisse sibi peccata, ut quatenus pro illis satisfaceret, illa quasi propria diceret: *Verba delictorum meorum*: quod declaratur in confessione quam eius nomine dicit Sacerdos. Licet D. Thom. teneat confessionem non esse partem Missæ nec dici in persona Christi sed sacerdotis: etenim ut ex parte eius Deo sit sacrificium acceptius, inchoat illud quasi accusator sui, ut tanto magis iustificetur, eo modo quo Publicanus orationem exorsus est à propria sui accusatione, atque idcirco ab ea iustificatus exiit: quam quia Phariseus neglexerat à Deo reprobatus rejicitur: & hoc nobis testatur Spiritus S. *Insuper prior accusator est sui*. Et ad illius confirmationem sacerdos cum ministris hunc præmittit Psalmum: *Iudica me Deus & discerne causam meam*: licet in Sacra nostra Religione summa sollicitudine observata fuerit vetus consuetudo, semperque observabitur, ut Sacerdos Missam exorsus brevissime confessionem absolvat, quo datur intelligi qua promptitudine nostram par est ut faciamur miseriam, ut eo efficacius Divinam nobis impetremus misericordiam quam à Deo in hoc cælesti sacrificio postulamus: est etenim præparatio celebrationi Missæ congruentissima: nam illi nihil magis convenit quam conscientie puritas tam sacerdotis quam populi, pro quo offertur, & hæc sita D. Thom. exprimit confessio, cuius virtute nobis peccata remittuntur venialia vel ut dicit Mag. Sotus ut insinuat quod ante sacrificium in Missæ sacerdos moneatur, ut se per confessionem Sacramentalem præparet (quam illa præmissa indicat) in qua peccata mortalia condonantur: ut enim ad SS. accedat Sacramentum, quod hic offertur, summa requiritur à peccatis mortalibus & venialibus mundities: ad cuius consecutionem decretum est ut primo aqua aspergatur benedicta, quatenus assilentes sacrificio emundentur etiam à venialibus: unde orditur sacerdos quasi culpas suas plebique confitens: quatenus dum omnes puritate conscientie tanto sacrificio debita accedunt eo mediante à Deo petita consequuntur: & hoc agimus quod ait D. Jac. *Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro invicem ut salvemini*: atque idcirco sacerdos populo & populus sacerdoti confitetur, orantque pro invicem, ut declaratur in *Miseren-*

ter quod omnes pronuntiant. His præmissis congruenter sequitur præparatio laudis Divinæ qua Deo benedicimus: cum scilicet autem insigniores eius laudes comprehendamus: ut in Psalmis, ut et dicitur D. Dionysio, Psalmi deus comprehendunt per modum laudis quilibet in S. de Scriptura continetur: ea de causa conclusio sua plebs Ecclesie perantiqua, ante sacrificium velut eorum Divinam eius celebrationi præparationem decem à Davidi Psalmos David: & ita decrevit Papa Cælestinus Anno 426. vel circiter, ut ante Missam totum legeretur Psalterium: sic enim loquitur Rabanus: *Bene ingressu Sacerdotis concipiantur à laudibus choris auditur modulatio Divina laudis, ut Deus sit gloria celebrationis mysteria ministrorum præcedat & consonantia, & corpori ac sanguini Christi. Sacramentum antecedit Divina laudis sacrificium.* Idem hoc refert Innocentius Pontifex. Quia vero experientia didicerunt longum nimis esse totum evolucere Psalterium, postmodum ordinatum est ut vinctus tantum Psalmus diceretur & tandem D. Gregor. Papa decrevit ut rediret ad introitum, salvo tamen præcepto Concilij Niceni, ut dicitur: *Gloria Patri & Filio & Spiritui S. quo denotatur sacrificium hoc in communem dirigat laudem SS. Trinitatis, cuius in eo nobis gloria manifestatur.* Confessum incensatur Altare non quia ablatum sit incensum sit etenim perseverans in Ecclesia velut in continuo usu illius ceremonie veteris legis, in qua Deus Aaroni præcipit ut in Altari ante Propitiatorium thus incenderetur, sed nonam esse dicimus Ecclesie constituto, nem eamque instam. Primo ad maiorem SS. Sacramenti reverentiam; etenim odor suavis fragrans incensus, à loco illo propellit totam omnem quo forte posset insidiari, & per hoc circumstantibus horem incutere; etenim hoc eam postulat reverentiam qua Divinum hoc celebrandum est sacrificium. Secundo, ut declaratur effectus gratiæ quam in nobis producit secundum quod per ministerium sacerdotis ad Edeles transmittitur orta ex illa plenitudine gratiæ Christi Domini in Missa oblata, quam fragrantissimus hic odor significat, & quo plenus erat Christus sicut in eius persona Patriarcha Jacob oïote suavissimo replebatur: *Eccidit filij mei sicut odor agri pleat*, in signum plenitudinis gratiæ Christi, cuius nos participes esse huius virtute Sacramenti, in quo velut fonte contingitur, & ex qua tota profluit gratia & unitas Ecclesie; cuius gratia decretum est ut Alt-

Pf. 21. 2.

Ps. 16. 17

Psa. 42. 1.

VI.

Modus

alias

legendi.

Confisor.

VII.

Huius

effectus.

In 4. d. 13.

q. 2. 4. 4.

Lac 4. 26.

tare in quo sacrificiū hoc celebraretur, tunc in-
cenderetur; incensique odore fideles recrearet,
quo daretur intelligi per Sacerdotes eius Diui-
næ gratiæ fructum fidelibus applicari; sic enim
audito D. Paulum docentem: *O dorem nostræ suæ
manifestæ per nos in omni loco.* Et his consequen-
ter postquam thus in Altari incensum est, quo
nobis Christus representatur, etiam ministris
thus adoletur, tam in eo assistentibus quam in
choro cantantibus: quia de Christo omni-
procedit gratia, cuius omnes virtutes huius Sacrificij
reddit participes.

XI. Hoc incensatione absolutæ Altaris, omnes in-
choant Introitum, quo designantur voces anti-
phonarum Patrum quibus à Deo postulabant ut
Incensur- factus homo mundum visitare dignaretur: *E-
mitte Agnum Dominatorem terra.* velut benefi-
cium totam annis ab illis desideratum, ut ipse
Hias alto loco proponit: *Viam ducimur per caelos
Et descendere;* unde ut expressius hæc eorum
desideria voceque tollere repetita Deoque cō-
stanter oblatæ, ut veniret, exponerentur, bis re-
guntur Introitus, iuxta illi d. Hilar: *Manda reman-
da, expecta et expecta. modicum ibi modicum ibi.*
Ut autem coulet Sacrificium esse Diuinæ lau-
dis, per Psalmos semper denotatæ sanctum est
in versiculo introitus versus aliquis principalis
Psalmi decanaretur, quo finito deuotè repetitur
Introitus, cuius tamen præmittitur *Gloria Patri
Etc.* Ex præcepto Concilij Niceni, quo deno-
tatur aduentum hunc à tripus iustanter petum
fuisse personis SS. Trinitatis: Patrem rogabant
ut filium suum mitteret, filium deprecabantur
ut venire dignaretur, & apud Spiritum S. instab-
ant ut conceptionem eius operaretur.

XII. Et cum per aduentum filij Dei in mundum
Subsequi- ita desideratur ab omnibus antiquis Patri-
tur oscu- bus, ut nobis declarat repetitio Introitus, cele-
stium ala- branda erant sponsalia cum natura humana
ris: habet quam sibi viuone indissolubili id est Hypostati-
hoc suum ca uinret: dicitur Sacerdos ante Introitum acce-
mysteriū dens ad Altare, illud osculatur quo significet
Sanctum matrimonium Christi futurum cum
Ecclesia sua, conformiter illi quod sponsa de-
claratur, callas cum sponso suo caelesti nuptias,
quarum desiderio tanto pere flagrabat, hoc ita
exposuit, osculum ab eo postulat. Diuinum:

Cant. 1. 1 *Osculetur me ofulo oris sui.* Hoc enim significat
quo sacerdos osculatur altare, quando nosse de-
siderat aduentus illius representationem fla-
gantissime optari per Missæ Introitum. Hæc
est prima dispositio eius celebrationi prærequi-

sita, ut ex illa fructum intentum assequamur:
nempe conscientie puritas qua cum debita præ-
paratione ad Missam accedendum & magnitu-
dinis atque infinitæ misericordie Dei laudes &
ardentissima desideria, ut in altam nostram
descendat habiturus, omnium honorum Deo
gloriam deferendo, velut auctori principali eor-
um omnium quibus affluimus.

§. 15. In Missa particularis fit memoria
glorie caelestis post miseria nostra re-
presentationem, quo docemur pro-
priam eius cognitionem esse dispositio-
nem magis congruam qua ad termi-
num illum felicissimum pertingamus.

I N hoc maxime patet Dei misericordia, quod
cum illum nostris sceleribus tam grauitet
offenderimus, non tamen dedignetur illa
nobis condonare, & bonorum gloriæ caelestis
nos reddere participes, quæ in caelis suis com-
municat electis, & cum maxime in miserijs no-
stris ipsa respiciat, in quibus velut propria
materia se exercet, iuxta eius ex Theologo de-
finitionem: *Misericordia est aliena miseria suble-
uatio:* idcirco nihil nos potest efficacius dispo-
nere ad felicissimi illius termini nostræ beatiudi-
nis consecutionem quam propriæ miseriæ cog-
nitio: quare namque hæc constat apertius,
tanto clarius Dei imotescit magnitudo, atque
in nobis mille noua generantur, illa fruendi
desideria. Quia veto misericordia motus des-
cendit in mundum nos redempturus & per hoc
gloriæ suæ firmaturus possessores, ideo quam-
primum eius aduentum in Missæ Introitu desi-
gnauimus, petitio sequitur Diuinæ illius mis-
ericordie memoriam recedentes eius miseriæ
qua vitam hanc mortalem transigimus, ut
in Deo feruentiores misericordie erga nos ex-
citemus affectus, quam ab illo nostram repræ-
sentantes ei miseriam postulamus, ad cuius
subleuamen eam efflagitamus dicentes. *Kyrie
eleison* est autem Verbum Græcum quod in Ec-
clesia Latina Papa Syluester introduxit circa
annum Domini 740. & Missæ adhaerit D. Greg.
Ut in illa etiam Verba Græca audirentur, qua-
le est illud de quo loquimur & etiam Hebræa, ut
sunt *Amen, osanna, Et Alleluia,* nec non latina,
Missæ etenim Latino dicitur idiomate: ad signa-
dum id quod ait D. Hieron. à Diuina Sapientia
statutum ut in Cruce Christi eius titulus om-
nia

42

I. Misericordia Dei nostras respicit miseriæ.

II. Quæ per Kyrie eleison postulamus.

F f nura

nium linguis scriberetur, Latina, Græca, & Hebraea: primo quia in cruce omnes gentes adorarentur: *Qui per diversitatem linguarum multarum, gentes in unitate fidei congregasti.* Ita testatur Ecclesia in quadam oratione de Dominica: *Deus qui diversitatem gentium in unitate tui nominis adunasti.* Ita similiter in Christo Domino convenire debebant omnes mundi nationes, quia in Christo omnia unum sunt: tantaque est eius Divina virtus, ut omnes nationes cunctaque in se unum faciat, quia est ipsa charitas: *Deus charitas est:* cuius principalis effectus est diversarum unio voluntatum: *Ipse est pax nostra,* qui fecit utraque unum: quocirca ut indicetur quod in hoc sacrificio, & fide SS. Sacramenti, quod consecratur & celebratur, convenirent in unum omnes nationes idcirco statuit Ecclesia ut in eo diversa hæc verba ponerentur Latina, Græca, & Hebraica.

III.
Cur in
Missâ tri-
linguarum
verba re-
serantur.

1. Ioan. 4.
16.
Ephes. 1. 4.

IV.
Alia ra-
tio.
Rom. 10.
2a.

V.
Cur to-
ties repe-
tatur Ky-
rie elei-
son.

Secundò, ut manifeste cunctis innotesceret crucis fructum esse universalem & eam omnibus profuturam nationibus, nemine excepto, nullaque exclusa natione: *Non enim est distinctio Iudei & Græci: nam idem Dominus omnium, deus in omnes qui invocant illum: omnis enim quicumque invocaverit nomen Domini, saluus erit:* scribatur igitur eius titulus idioma nationum quas noluit mundus principales, scilicet Latino, Græco & Hebræico & ipsdem utitur Ecclesia in Missæ sacrificio, quo declarat eius fructum cunctis nationibus futurum universalem: ea mento hoc Græco verbo utitur Kyrie eleison id est *Domine miserere*, quo ab illo misericordiam postulamus in miseriarum huius vite subleuam. n. in qua hoc illi dedicamus sacrificium, quo ad eam illum efficacius moueamus, quam tertio petimus à tribus diuisim personis SS. Trinitatis: Kyrie eleison à persona Patris tertio & toties à persona Filij dicendo Chryste eleison & toties à persona Spiritus S. Kyrie eleison. Partim ut significemus (ex sententia D. J. Th.) quod propter tres communes calamitates quas frequentius in hac vita patimur, quales sunt miseria ignorantia, infirmitas status culpæ in quam communiter labimur, & calamitas status pœnæ, quam ob culpam incurrimus: idcirco singulis personis tertio eandem offeramus preces quibus misericordiam ab illis requirimus, triplici nostræ miserie remedium. Vel dicamus quod tertio eadem illis verba proponamus à singulis Diuinam exorantes misericordiam, ut indicetur in tri-

bus personis SS. Trinitatis æqualis potestas, & æqualis facultas illam nobis concessuram: tota namque Dei natura eiusque essentia, & per consequens tota eius misericordia & donata quam petimus eo modo in singulis est personis, ut maius aliquid non sit in omnibus tribus quàm in vna sola, nec minus in vna quam in tribus coniunctim, & hoc ita declaramus in oratione illis oblata & tertio repetita. Manifestum est quod hæc Diuinæ misericordiae requisitio fiat opportune, quando in Missâ iam offeramus Dei filium in mundo: quia per illam intelligimus iam apertas caeli portas totamque Dei misericordiam iam in terram esse velut effusam, eaque plenum totius orbis vniuersum: *Misericordia Domini plena est terra:* Quia iam iustitia tantam hinc edens stragem, nullum condonans peccatum nullam in committente remittens poenam, ascendit in caelum locum cedens misericordiae, quæ cum Christo pariter in terram descendit. *Veritas de terra orta est & iustitia de terra profertur.* Ut iam in caelo est, quasi à longe intuetur, nec adeo facilis est eius executio, ut prius, in hominibus: nam ad eorum salutem in terram missa est misericordia: quæ prius velut conclusa caelo detinebatur: vnde ea facilitate qua iustitia, non pollebat, ut se ostenderet nostramque causam tueretur, sicut iustitia prodibat quo deo reos supplicio plecteret nulli peccatam remittens, sed singulos peccatores iuxta peccati gravitatem seuere puniens. Modo vero in publicum prodijt Dei misericordia cum aduentu filij Dei in mundum, omnes partes obambulat, cunctorumque medetur benigna calamitibus: *Ante consueti in ira sua misericordias suas: iam aperta progreditur fronte: nam eam omnes cognoscimus iuxta bonum quod ab illa percipiunt: ut cum Deus solium suum statuit in misericordia, atque ex immiteritate sua omnibus adest partibus, nulla est ad quam illa non pertingat: preparabitur in misericordia solium eius & in capite eius erit.* Iam expendit super caput eius patris signum nempe arcum: quod in altissimo loco operum illius, velut pacis signum apparebit solium Diuinæ eius misericordiae, eo modo quo super altissimum locum supremæ Regionis aëris apparet iris signum serenitatis celsæ: tempestate & turbidibus in ea genit: & in nobis effulsit: quia iam super eminentiora Dei opera, Diuinæ misericordiae attributum signum eleuabit: sic audio Pfallem David. *Et misera- tionem eius super omnia opera eius.* His omnibus mundus.

VI.
Alia c
dunt
de Ky
elei
VII.
Miseric
cordia
VIII.
Miseric
cordia
IX.
Miseric
cordia
X.
Miseric
cordia
XI.
Miseric
cordia
XII.
Miseric
cordia
XIII.
Miseric
cordia
XIV.
Miseric
cordia
XV.
Miseric
cordia
XVI.
Miseric
cordia
XVII.
Miseric
cordia
XVIII.
Miseric
cordia
XIX.
Miseric
cordia
XX.
Miseric
cordia
XXI.
Miseric
cordia
XXII.
Miseric
cordia
XXIII.
Miseric
cordia
XXIV.
Miseric
cordia
XXV.
Miseric
cordia
XXVI.
Miseric
cordia
XXVII.
Miseric
cordia
XXVIII.
Miseric
cordia
XXIX.
Miseric
cordia
XXX.
Miseric
cordia
XXXI.
Miseric
cordia
XXXII.
Miseric
cordia
XXXIII.
Miseric
cordia
XXXIV.
Miseric
cordia
XXXV.
Miseric
cordia
XXXVI.
Miseric
cordia
XXXVII.
Miseric
cordia
XXXVIII.
Miseric
cordia
XXXIX.
Miseric
cordia
XL.
Miseric
cordia
XLI.
Miseric
cordia
XLII.
Miseric
cordia
XLIII.
Miseric
cordia
XLIV.
Miseric
cordia
XLV.
Miseric
cordia
XLVI.
Miseric
cordia
XLVII.
Miseric
cordia
XLVIII.
Miseric
cordia
XLIX.
Miseric
cordia
L.
Miseric
cordia
LI.
Miseric
cordia
LII.
Miseric
cordia
LIII.
Miseric
cordia
LIV.
Miseric
cordia
LV.
Miseric
cordia
LVI.
Miseric
cordia
LVII.
Miseric
cordia
LVIII.
Miseric
cordia
LIX.
Miseric
cordia
LX.
Miseric
cordia
LXI.
Miseric
cordia
LXII.
Miseric
cordia
LXIII.
Miseric
cordia
LXIV.
Miseric
cordia
LXV.
Miseric
cordia
LXVI.
Miseric
cordia
LXVII.
Miseric
cordia
LXVIII.
Miseric
cordia
LXIX.
Miseric
cordia
LXX.
Miseric
cordia
LXXI.
Miseric
cordia
LXXII.
Miseric
cordia
LXXIII.
Miseric
cordia
LXXIV.
Miseric
cordia
LXXV.
Miseric
cordia
LXXVI.
Miseric
cordia
LXXVII.
Miseric
cordia
LXXVIII.
Miseric
cordia
LXXIX.
Miseric
cordia
LXXX.
Miseric
cordia
LXXXI.
Miseric
cordia
LXXXII.
Miseric
cordia
LXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXV.
Miseric
cordia
LXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIX.
Miseric
cordia
LXXXXXXX.
Miseric
cordia
LXXXXXXXI.
Miseric
cordia
LXXXXXXXII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIII.
Miseric
cordia
LXXXXXXXIV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXV.
Miseric
cordia
LXXXXXXXVI.
Miseric
cordia

mundus potius est aduentu filij Dei in carne. Si igitur ad Introitum Missæ memoria recolitur huius aduentus quo Divinam suam patefecit misericordiam; fausto sydere hanc à Deo petimus absoluto Introitu, deprecantes: Kyrie eleison.

VII. Alio con- duntio de Kyrie eleison.

Capit. 3.

Quinimo fuit in Ecclesia mos hic peranti- quus, ut constat ex liturgia D. Iacobi hanc proponendi petitionem, & ipsdem verbis Græcis, decrevit hoc S. Concilium Valense celebratum sub Leone, primo eiusque auctoritate, ut in Di- uino officio eandem hanc Deo offerremus ora- tionem: nempe in matutinis, in Missa & vespe- ris. Kyrie eleison dicitur, quia in sede Apostolica & per totas orientales atque Italiae provincias Aulis & nimium salubris consuetudo intra Missam est ut Kyrie eleison frequenter cum grandi affectu & compunctione dicatur. Imo ad confirmationem antiquissimæ huius consuetudinis in S. nostra Religione FF. Predicatorum obtinimus ut ad ves- peras Paschatis & alias nonnullas inciperemus à Kyrie eleison: atque in precibus quas fundi- mus in matutinis triduo ante Pascha aliquoties hæc verba Græca repetimus in memoriale vete- ris consuetudinis Ecclesiasticæ: & ultimo, semper in Missa dicuntur eo tempore quo memoria renouatur aduentus Filij Dei in mundum ad denotandam fiduciam quam habemus de Divi- na misericordia quam perillum postulamus.

43

Et sicut diximus quod in hoc Sacrificio om- nes adunantur nationes, ut omnes vniuersaliter fructus participent qui ex illo eis communica-

VIII. Ratio le- gendi Gloria in excelsis: & tolleramus, qua tendimus ad illam gloriæ bea- titudinem, eiusdem sit commemoratio in hym- no qui diebus festiuioribus in Missa decantatur, nempe Gloria in excelsis Deo: hæc etenim finis est in quem collimat huius Divini Sacrificij ce- lebratio: etenim nobis persuadeamus quod la- boribus & miseris calamitose vite huius ab- soluti, fruituri sumus tumens illis Divinæ glo- riæ bonis, nos eo perducente Dei misericordia. Hinc cantico principium dedere chori Angelici ipsa Christi natalis solemnitate, ut constat ex capite secundo S. Lucae. Et Papa Telesphorus anno 140 sancit ut cantaretur in Missa noctis Natiuitatis Domini, quo tempore idem Ponti- fex ordinavit ut tres eo die missæ legerentur, ut patet ex eius decretalibus: & licet verum sit

quod ex illo nihil aliud cantaretur quam quod Angeli cecinerunt, scilicet Gloria in excelsis Deo & in terra pax hominibus bona voluntatis: nihil minus, ut refert Hugo, S. Hylarius Episcop. Pictauiensis qui vixit tempore Concilij Niceni, reliqua superaddidit, Laudamus te Ope Insuper Papa Symmachus anno 300. mandauit ut in omnibus Dominicis & festis martyrum digno- ribus diceretur, atque ex eo tempore semper ob- seruatum fuit in Ecclesia ut Canticum hoc in Missis diceretur, exceptis Missis defunctorum & ferialibus propter officium lugubre & triste, quod in illis celebratur.

IX. Legitur in figura lætitiæ.

Hoc autem mysticum canticum in Missa cantatur cum festiua lætæque musica in memo- riam effusissimæ gaudij quo mundus ex natiui- tate Filij Dei hilans exultauit: hæc etenim lætitiæ S. iuxta Prophetico futuram in mundo prædixit ex eius aduentu Vates Evangelicus Isaias illis vltis similitudinibus quibus gaudia declarantur eminentissima: *Lætobuntur coram te, sicut qui lætantur in Messis*. Tanto gaudio eius ex aduentu mundus exultabit, quanto domus agricolæ lætatur dum tempus instat colligendæ messis: per totum anni circulum studet anxius & laborat ut futura prospiciat messi, pastinat terram & in sudore vultus sui todit illam & à zizanij emundat, hincis perferens pumam & aëris inclementiam, qua illo tempore calum nos inquietat: nulli parcat labori, arua sua tempe- stine præparat, & triticum illis iniiciendum dis- ponit licet hoc ori suo subtrahendo, nec ex eo contristatur. quod idem in terram deijciat cor- rumpendum, liberali illud manu quaquaer sum disseminat & velut suo subtrahit hoc ali- mento quo seminet illud, necessitate ductus, ut illi habeat necessarium, cum mercatoribus conuenite, ut illi mutuo dent pecunias licet cum nonnullo scœnore, & pecuniarum detrimento, quo vitam queat transigere vsque ad mensem Augusti: est enim ten pus hoc colligendis fru- gibus aptissimum: aduenit ille familiæ suæ fer- tilissimus: etenim ex anni fertilitate sedulaque cura qua terram excoluit, Messis accreuit illi abundantissima quam ex area in decemum frum adducit ho. reis suis includit, & dum eam à pul- vere & palea cernit emundatam iamque hie- mis nebulas, graulines & pruinas eua- disse nocturnas: quis explicabit quo gaudio tota eius suosiliat familia, summo pere lætatur labo- res suos adeo bene cernens impenfos, quis ver- bis exprimit quam iucundi filij quam sin lætæ filij

Isa. 3. X. Quid sim huiusmodi explicatur.

filix ex patris gaudio & familia multo iam pane abundantior: o quam singulari tripudiat vxor exultatione dum coningem suam ab his suis gaudet miserijs absolutum, & creditores supra modum exhilaratos ob delicta iam in tuto posita: quid plura tota iam familia, imo quidquid in illa est mentis videtur proclamare lætiam: *Sicut qui lætatur in Messse.* Ea igitur similitudine indicat Propheta mundi gaudium ex aduentu filij Dei: iam enim homo diuitijs affluit cum Deum secum habeat, iam liber est à laboribus quos hiems antiquæ legis illi inferebat: *Tam enim hiems transijt, imber abiit & recessit:* iam

Cant. 2. 11

XI.

Gaudium

mundi ex

Christi

natiuitate.

summa lætitia cælum exultat & gaudio terra delectatur, cernit in illo Pater quod vadem habeat in quo suprema satisfactione illi quidquid debebat, homo perfoluet, Angeli suam iam reparatam gaudent ruinam, omnes exultant quia pro omnium nascitur salute. Dum Patriarcha Isaac nascitur in domo Abrahæ hoc illi nomen imponitur, id est risus: quia futura erat vniuersalis lætitia qua domestici omnes demulcerentur, quia pro omnibus, atque in omnium commodum nascebatur. Ita similiter nascitur in mundo Filius Dei, vtque summum deponetur bonum nobis ex eius ortu obuenturum, vbique generali omnes exultatione recreantur, sed potestissimum eius sit participans quinimo præ cæteris abundantius purissima eius Mater Virgo Maria: *Lætatur de feris & inuis* Si reliquis matribus cum dolore parientibus tantum oritur gaudium dum filium in lucem editum conijciunt, *Quia nascitur homo in mundo:* quantum maius fuisse credimus gaudium immaculate Virginis, dum ex illa & sine dolore mundi nascitur Redemptor? *Gaudia matris habens cum Virginitatis honore:* gaudio delectatur quo reliquæ mares dum filius nascitur optatissimus: sed ipsa maiori longe prærogatiua, dum filius ex illa nascitur seruata tamen Virginitatis integritate. Pastores ab hoc gaudio non excipiuntur: ecce enim de cælis

Isa. 35. 1.

Ioa. 16. 21.

Angelus: *Evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo,* nimirum ex Christi natiuitate. Reges magi voluptate lætantur instabili, in stella cognoscentes natum sibi Regem mundi illustrissimum: *Videntes autem stellam, gaussit sui gaudio magno valde.* Generale cunctis est gaudium quia Verbum caro factum est: *Dum velinum silentium conuincunt omnia, omnipotens sermo tuus de Regalibus sedibus venit.* q. d. omnibus nemine excepto inenarrabilem infudit lætitiã aduentus in mundum. Verbi æter-

Luc. 2. 10.

Matth. 2.

10.

ni Filijque Dei: quandoquidem in omnibus partibus erat singularis & voluptas inexplicabilis hoc est *Sistere,* vt alio loco hoc explicat Spiritus S. *Sicut omnis terra in conspectu eius.* q. d. Nemo à illo vniuersali gaudio ex aduentu Christi excluditur ingemiscit: quia per illum opera sua nobis tradidit vt nostra: quatenus haberemus quod Patri munus offerremus, vtone per illa obtineremus quod nobis expediret: si tantum igitur nos bonum sequatur quia natus est Christus, nunquid ratio suadet omnes vniuersaliter a tuentum illius signis gaudij celebremus extentionibus præter internam voluptatem quam ex tanti boni possessione consequimur, quanto ex eius aduentu cumulamur? Hoc igitur significat Cantum cum *Gloria in excelsis Deo* quod in Missa decantatur, gaudium vniuersale quo cælum & terra lætantur, quia natus est in mundo filius Dei factus homo.

§. 16. *Necesse est quatenus Deus sit nobiscum vt omnes conueniamus & participes simus fructus huius Sacrificij quod declaratur in collecta Missæ, ob quam causam Sacerdos se vertit ad populum illum his verbis salutans: Dominus vobiscum antequam incipiat.*

DEUS semper dilexit animos vitos meliores vt resque consonantes quod etiam opere demonstrat: et eternum experientia nos docuit orationes illas à Deo inpetasse eorum qui meliores conforari voluntate ac cessare in communitate congregati, quod à Diuina misericordia postularunt. Orationem semper habuit Deus vt Musicam suauissimam illaque sunt auribus eius gratissima que ex aëtheris & maxime concentibus vocibus audiebantur, non o ignorat eius musica vt suavis sit grataque auribus, colligit oportet ex multis vocibus: etiam vnaqueque per se ipsam non habet suauitatem & consonantiam quam multæ conferunt, dum omnes varietatem seruantes proportionis conueniunt: quæ inter ipsas requiritur: nec enim vox tenoris ita sola recreat ac dum iungitur Bassi, Contratenoris, & Superiori alijque vocibus, omnesque mixtæ consonantiam pariter obediunt: similiter in quolibet instrumento musico prima fides tertia vel quarta si sola tangatur, auribus non ita grata insonat, quam dum omnes secunda

necessaria proportione, quam instrumentum exigit musices à luente tanguntur. Idem sit de oratione iudicium: cum enim sit musica Dionis auribus gratissima requirit diuersas voces id est diuersos spiritus, qui communitur vni & vniformi voluntate Deum accedunt in ea ab eo postulaturi quod indicant sibi necessarium, ó quam grata Deo orationis musica, quam animo omnes illi dedicant vniformi! O quam libenter eorum condescendit postulationibus, hinc patebit quam salutare sint orationes in communitate factæ: & quia Missa Sacrificium est impetratorium, in quo nos omnes vniformi in persona Sacerdotis hoc offerentis, ideo hoc in illo nobis declaratur, vt vniformi voluntate in Sacerdote nostras offeramus petitiones, quatenus in illo postulata à Deo consequamur. Ideo ante sacrificium quædam statuntur orationes, & sunt in Missa priores, que dicuntur Collectæ, vel quia illic populus ad interna se conuertit & recolligit, vt se totum occupet cõtemplando Missæ mysteria, vel quia Sacerdos nomine totius populi, quod in suis promittit orationibus, postulat in illis à Deo velut persona communis nomine omnium quod eorum expedit salutem & quia hæc vniformitate petitiones Deo sic offeruntur, maxime sunt illi acceptæ in sacrificio Missæ quibus frequentissime benignum exhibet auditum.

Ex prædictis collige medium efficacissimum impetrandi à Deo in necessitatibus & calamitatibus tuis auxilium, illud esse vt ad intentionem tuam plura celebrentur Sacra: ad eorum etenim continuationem indubie votis tuis Deus aderit et audiet. Porro in quantum ad obtinendum à Deo quod petimus, necessarium est vt illum in nobis habeamus, vtque nobis declaretur quod huic tenemur ad illud orare, ideo Sacerdos conuertitur ad populum his eum verbis primo salutatur: *Dominus vobiscum*: cui ille respondet: *Et cum spiritu tuo* etenim dum Deus cum omnibus est, certissimè nos participes redditæ fructuum celestis huius sacrificij. Vnde in Concilio Braecarenensi caput. 32. inungitur Sacerdotibus vt his verbis populo salutent, quia vero Christus Dominus à sepulchro rediit his verbis: *Pax vobis* discipulos suos amice salutauit: ideo Episcopus expressit figura Christi ipsidem verbis populum salutatur: *Pax vobis*: licet in decursu Missæ eadem qua reliqui Sacerdotes, vtatur salutatione: & hoc vt ostendatur quam necessarium sit vt Deus nobis assistat nos instruens de ijs, que petere nobis

conuenit: vt enim loquitur Apostolus: *Quid oramus, vobiscum*: opus est vt Deus velut primarius magister nos doceat que petenda sint, vt salutariter preces nostras offeramus, & eis omnibus clementissime condescendat nostrisque actionibus auxilietur: ita nobis hoc exponit Sacerdos populum salutans: *Dominus vobiscum*.

Hanc salutandi formulam sumpsit Ecclesia ex cap. 2. Ruth. vbi legitur Brooz salutasse hac formula messorum: *Dominus vobiscum*: similiter Angelus Iosue & Gedeon, & purissimam Dei Genitricem mox futuram Mariam Virginem: *Dominus tecum*: Responsum autem plebis Sacerdoti salutanti, illud est quod Apsto. Paulus discipulo suo Timotheo scribit: *Dominus Iesus Christus sit cum spiritu tuo*. Quam'o vero iam omnibus tam populo quam Sacerdoti Diuina est implorata assistentia, confestim Sacerdos proponit collectam, in qua omnes conueniunt animi quoad illud quod per eam postulat Sacerdos. Apposite proferamus historiam quam describit Spiritus S. de Dauide. Hunc ferale prorsus animo Saul persequeretur, nuntia deferuntur Dauidem fugisse in Gëlam: vt autem hoc rescitit, firmiter sibi persuasit, iam manus suas eum non posse enadere: sic enim ait: *Tradidit enim Dominus in manus meas*. Actum est de illo, reus est mortis: nec enim meas effugiet manus: quandoquidem illud Deus meæ traditurus sit potestati, quamprimum ingressus fuero ciuitatem: præcipitur Saul vt omnes occidantur Doctræ, totusque populus arma sumat Dauidem apprehensurus. Vt se doluit Dauid hac fera nimis prellum persecutione, remedium h'ertati suæ quaesiturus ad Deum conuertitur, si pplex postulat subsidium, non tamen per se ipsum, sed sequestrum adhibet Sacerdotem Abiathar, atque illi: *Applica Ephod*. Hoc tibi incumbit apendum, vt vestes induas Sacerdotales: & pro me Deo preces offeras, vt me ex euidenti hoc periculo quo premor, saluum eripias, ipse vero ab humeris illat Sacerdotis illi suggerens qua Deo ex suo nomine proponeret obtinenda. Dauid totam hic mentem suam curamque applicabat & quasi factam in Sacerdote suam Deo proponebat orationem. Hic ille modus est quo par est vt omnes in oratione sitis Missæ & in Sacerdote omnes comprehendantur, vt pro omnibus ille preces effundat, omnesque in ipso curam suam mentisque habeant cogitationes: cum sit oratio quam Sacerdos omnium nomine ad Deum mittit exaudiendam.

III. Oratio- nes cui dicantur Collectæ.

IV. Quid de- vorret: Dominus vobiscum & vnde delum- pium.

Ruth 2.

2 Tim. vlt. 2. 2.

V. Sacerdos omnium nomine orat.

VI. Probatur: ex Dau- de.

1. Reg 23.

45 VII. Cur Sacerdos attollat manus suas. Ratio 1. Ratio 2.

Nota: Sacerdos in illa collecta manus attollit: primo vt significet se cor suum ad Deum eleuare: Leuamus corda nostra eum manibus ad Dominum. Circa quod fufius excurrit Dion. Thom. ad illa verba D. Pauli. *Volo viros orare in omni loco, leuantes puras manus.* Secundo vt designet quod se praparet vt Deum detineat ne iram suam in nos deuoluat: eum etenim grauitur ad hoc nostra mouent irritantque peccata, vt propter illa nos feuerius plectat: vetum cum Sacerdos se medium statuat inter Deum & homines, occurrit illum detenturus, ne furor illius illos opprimat: vnde extollit manus quasi ostendens quod illum remoretur. Olim aiebat Propheta considerans ingentem Dei potentiam & nullum esse qui se staret: medium illum cohibiturus. *Non est qui consurgat & teneat te.* Attamen cum Sacerdos sit Dei minister propter ministerium quod exercet, multa à Deo consequitur, & hoc sufficit vt illum sistat. Detinet Moyles Deum ne iustitia illius flagellum populi castigaret: iracundiam peccatorumque maximum, quo Diuinam offenderat maiestatem: atque ea de causa ambas eleuat manus, quo demonstrat precii suarum efficaciam se Deo fratrum iniicere ne reos plectat: & idem agit Sacerdos, manus attollit, quando in oratione sua Deo populi offert petitiones, vt ostendat tantæ eas efficacix: quia eo mediante sunt, vt licet infinita potens sit Deus, potens tamen sit Sacerdos qui sic eum detineat, vt fideles suos debito pro peccatis non puniat supplicio.

VIII. Sacerdos comparatur Aquilæ.

Dum Sacerdotem conspicio sublati in altum manibus, videte mihi videtur aquilam extensis alis pullos suos protegentem à cælorum inclementia, ad quam sese opponit eoque modo illos defendit vt pullos nequaquam possit officere. Idem considero in Sacerdote leuante manus suas: videntur enim mihi alæ quas extendit vt sub illis fideles complectatur, illos ab aeris calique protegens inclementia, peccatorum eorum granitate protocata, & ni fallor, se opponit ne illos contingat, quod virtute consequitur orationum, quas in hoc Diuino deponit Sacrificio. Tertio dicamus quod manus attollat, vt sublime denotet mysterium! Hoc nimirum, quod in illis nihil sumum adducat. Familiare est vt demonstret te nihil adferre, manus attollere in altum: q. d. ecce nihil in illis habeo: quinimo Christus Dominus nobis testificatur se nihil à mundo sumpsisse, ascendit in cælum. *Eleuatis manibus*, quasi illas omnium oculis ostendens, vt in illis viderent

Ratio 3.

quod nihil ex terrenis hifce secum deferret. Idem intendit Sacerdos manus attollens: q. d. nihil in hoc ministerio mecum fero quod meum est: hoc terrenum aliquid: quia vero qui secum aliquid defert, illud manibus suis complectitur, eo sine Sacerdos manus suas publice ostendat quasi vacuas: ecce nihil in illis defero in huius Sacrificij Diuini celebratione. Quomodo Domine mi Sacerdoti permittitur vt offerens pro te totoque populo coram te appareat vacuis manibus! Qui fieri potest vt hoc modo tibi fit acceptum tale sacrificium: cum tu ipse præceperis vt omnes plenis manibus munera deferentes tuo se offerrent conspectui? *Non apparetis in conspectu meo vacui*, ita mandat Spiritus S. Si hoc ita fit, vt ita est, non videtur tibi placere posse Sacerdotis. At ego qua vacuas expandit manus Diuinum hoc Curæ dedicaturus tibi Sacrificium. Sic est, mandatum etiam dedit nobis Deus vt plenis manibus accedamus te: tu eius dona postulaturi: primo vt intelligamus, ut si quid ab eo quarimus obtinere, hoc fiat aliquid illi dando, & si misericordiam impendamus, eandem pauperi impendamus, eique quo indiget, impertiamur: vt ipse similiter nolite subueniat necessitatibus, quibus pressi ad illum recurrimus. *Dei misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequuntur.*

Quæ circa præcipua audiendi Missam præparatio, largitio est elemosynarum. Quam ob causam Elemosynarum arbitris pauperes ad valuas iacere Ecclesiæ sunt præstipè emendicantes, nisi vt tibi significent, quandoquidem intres auditurus vel celebraturus ad Missam, prius te disponas distribuens Elemosynam quam à te pauper efflaguat & hoc intendit Deus vt manus plenas adferas: vt ita illas offerat Sacerdos in Sacrificio sitque acceptabilis, ac Deum efficacius inclinet vt populo suo miseretur, pro quo hostiæ dedicat oblationem: hoc igitur est quod Deus à te vult in manibus deferri. Secundo vt instruas quo augmentum haurias gratiæ quod recipientibus. Sacramentum Communicat accedas oportet plenis manibus, id est præparatione meritorum: Sciendum etenim tibi est, quod Sacramentum operetur non solum: *Ex opere operato*, vt ait Theologus, id significans quod in reliquis Sacramentis, quod se operetur ex virtute passionis Christi: hoc enim est illud quod modo peractum est, & in eius virtute omnia virtutem habent causandi gratiam: *Ex opere operato*: sed etiam illam causat: *Ex opere operato* nã secundum tuæ dispositionis augmentum, cuiusque gradus, tibi in hoc Diuino Sacramento gra-

us communicabatur gratia: unde vt ad illam accedas Deoque te statim presentem illum receperis. Non apparebis vacuus in conspectu Domini Dei tui non aduenies vacuus manibus, nullaque premissa dispositione. Hæc omnia nos Deus docere intendit.

49
XI.
Vnde
Missæ scilicet
habet
sacramentum.

Hic autem vt pateat quod Sacerdos potestatem quam habet, & efficaciam orationis sue obtinendi à Deo, in illa quam offert in Missa pro se totoque populo, non eam habeat ex eo quod per se potest, sed quod representat, & agit personam Christi, idcirco attollit manus vt omnes eas vacuas aspiciat: q. d. in eo quod offero in hoc sacrificio, & in eo quod per illud impetror, scitote me nihil adferre quod mihi sit proprium, sed in virtute Christi cuius refecto personam, illud Patri offero. Et hinc habemus quod adeo sit efficax, vt per illud consequatur quicquid ab illo efflagit: & quod principaliter in illo offero, nõ est quid meminerit enim ego aliquid ex me habeo, sed adiuu Christi diuinitus opulencus, nihil meum do Patri sed Christum illi offero. Proinde vt hæc duo nobis indicentur absoluit Sacerdos collectam dicens: *Per Dominum nostrum Iesum Christum: quod præcipuus mediator hominũ ad Patrem est Christus: ita testatur D. Paulus. Ipse est mediator Dei & hominum.* Si quid à Patre volumus impetrare hoc in nomine filij eius fieri oportet: hanc enim methodum & petendi & impetrandi à Patre Christus docuit. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* Vt itaque tibi persuadeas efficaciam huius sacrificij, quod illi offero vt ab eo postulara pro cunctis impetrem, non oriri ex me illud offerente, sed ex persona Christi in me vestiti: idcirco manus attollo, vt si illas aspicias velut mihi proprias, tamen vacuas intuearis: tantum etenim sunt diuitias ex eo quod in ipsis considerare potes, manus Christi: per hæc namque meumque ministerium ipse Christus Patri pro omnibus offertur. *Per ipsum offeramus hostiam laudis semper Deo.*

XII.
Vnde
manus
expandit
in modum
Crucis.

Vt autem pateat quod per Christum eius lingue nomine postulet, eius assumit figuram attollens brachia, hæc eleuatione Christum repletæ manus Crucifixum: quod notant D. Maximus Episcopus Taurinensis super illud Exodus: Quotiescumque manus orans Moyses pro populo eleuabat, auxiliũ à Deo obtinebat vt hic de hostibus triumpharet. *Cum leuaret Moyses manus, vincebat Israel.* Quia vero illa figura Moysi formam præferebat crucis quam Christus in illo exprimeret, eius orationes tanta semper fuerunt effi-

vaciar, vt quilibet à Deo consequeretur. In Missa Sacerdos leuat manus in formam crucis, quia vero in ipsa Patri offertur & representatur filius eius unigenitus in cruce pro homine moriens: hinc in Missa quilibet à Deo consequitur: quia Patri velut in memoriam renocat patrum cum filio suo iunctum, quod moriendo in in natura humana pro genere humano, ipsi esset Patri satisfactus, & propter ipsum Pater cunctis annuere pro eius salute postulationibus: idcirco quotiescumque Sacerdotem conspicit in forma crucis Christi personam referentem, petita concedit: eo modo quo in tempestate & pluuiarum inundantia, quamprimum iris apparet caelestis, fœderis recordatur quod pepigit cum hominibus, vt seruetur illud in æternum inuolabile, quod aquis diluuij mundum iterato non sit deleturus; ita similiter acrum contemplatus caelestem Christum in persona Sacerdotis quasi crucifixum, fœderis recordatur quod cum Patre suo sanciuir quod illi concederet quicquid pro nobis postulare.

XIII.
Similiter
do.

Modus hic orandi Deo sumopere semper placuit ob representationem filij sui crucifixi. Quia vero hoc ita est, statuit Concilium Carthaginense tertium vt Sacerdos semper hoc obseruet Patrem rogans per filium, cuius orationem facta in eius nomine significat manuum Sacerdotis eleuatio. *Cum in Altari assistitur, semper ad Patrem dirigatur oratio, vt in filio seu per filium concludatur.* Vidit D. Ioan. Angelos offerentes Deo orationes: *Super Altare aureum quod est ante oculos Dei.* Altare hoc Christus est, aureum ob meritum eius excellentiam, semperque ante oculos Domini: nunquam etenim à Patris recedit dextra: *Not Patris loquens dextram.* Et quasi presentem illum Pater velut digito notat: *Hic est filius meus dilectus.* Cognouit igitur D. Ioan orationes Patri referentem apud Patrem plurimum valere, quia offerentur: *Super Altare aureum:* in nomine crucifixi Christi, & quasi Christum illi anteponendo, vt xam, illi tanto Patrem mouerent efficacius. Ita similiter Sacerdos vt Patrem ad suas benignè inclinaret, manus eleuat, quasi hæc adione Patris oculis Christum obijceret, quatenus per ipsum eiusque merita cuius personam representat, postulata concedat.

XIV.
Ideo Sacerdos
hoc præcipitur.

Apoc. 8. 3.

XV.

Quocirca Sacerdos vt Deum efficacius moueat quatenus eius exaudiat orationes, suas eleuat manus, quasi illa actione Christum Patris obijciens oculis, quatenus per ipsum eiusque merita, cuius personam representat, concedat.

cedat eius postulationibus. Quinimo, si quid sapio, Propheta Rex hunc nos orandi docet modum, quo tanto securius id quod petimus, impetremus. *In nobis extollite manus vestras.* Supponit orationem nocturnam quietiorem esse & efficaciorum. *Media nocte surgebam ad confitendum tibi.* Sic alio loco loquitur, & quod illam hac hora exercens tranquillo plane spiritu perficeret, utque hæc intentionem assequatur finem, elatis fiat manibus: *Extollite manus vestras*: quia hoc modo datur intelligi quidquid petimus à Patre, per Christum Dominum eiusque nomine postulari quem per formam crucis representat quam elevata exprimitur manus. Hunc orandi modum sibi familiarem habuerunt Sancti. Ita SS. Pater noster Dominicus & Seraphim ille terrefactus S. Franciscus expansis in modum crucis brachijs instabat orationi, quinimo hunc ut hereditarium suis reliquit filijs quem in multis suis obserantibus: cognitum enim erat S. istis Patriarchis efficaciam orationis per Christum cuius figuram representant hoc modo plurimum adiuari: in cuius representatione nobis exponitur qualiter ut sanctus huius Sacrificii sumus participes, necesse sit ut in nobis habeamus Christum, sitque Deus nobiscum per gratiam suam, ita ut ipsum in persona contempleretur Sacerdotis orantem pro nobis manibus expansis.

Ps. 132. 2.

XV. Modum hunc orandi Sancti frequentarunt.

§. 17. Quia populi dispositio conueniens Missæ Sacrificio, ea est ut in fide instructus accedat: ideo cantatur in illa Epistola & Euangelium ex quibus plenius instruitur

I. Debet populus in fide instrui.

S. Sacramentum mysterium est quod nominatur mysterium fidei, cum inter cætera ut præclarior emineat, sicut apertè patet ex verbis Consecrationis Calicis. *Noni & Eterni testamenti, mysterium fidei.* Cum autem in Sacrificio Missæ Diuinum hoc offeramus Sacramentum, procul dubio præcipua dispositio populi concurrentis ad Missæ celebrationem, ea est ut veniat fide instructus. Quia vero hæc instructio velut dispositio perfecta sit per doctrinam Prophetarum & Apostolorum, quæ proponitur in Ecclesia per lectores Subdiaconos, illam tanquam ex proprio officio prælegentes: ideo Subdiaconus in Missa legit Epistolam, quæ communiur sumitur ex veteri testamento, vel ex e-

pistolis Canonice noui testamenti, quæ de causa nomen retinuit Epistolæ. Hugo de S. Victore, tradidit Papam Anacleum primo instituisse cantum in Ecclesia Epistolæ & Euangelij. Rex hinc Ecclesiam anno ab ortu Christi 100. oramus Epistolam VValdensis sustinuit lectionem Epistolam in Ecclesia esse multo vetustiorum, quandoquidem in eadem coæua sit Apostolorum temporibus: ut constat ex doctrina D. Dionysij, idemque confirmat D. Gregorius papa Clemens, & antequam Apostoli scripturas Epistolam vel libros Canonicos legebantur libri Moysi, vel Prophetarum: & quam primum in lucem prodierunt Epistolæ Canonice Apostolorum, legi ceperunt, ut refert D. Hieronymus, & aperte colligitur ex eo quod ab Apostolorum temporibus legerentur in Ecclesia Epistolæ & Euangelia: quandoquidem eo tempore Diaconi essent illi ministerio dedicati, idemque prout Apost. Paulus. *Cum lecta fuerit apud vos Epistola Colossæ, hæc facite ut & in Laodicensium Ecclesia legatur.* Et alio loco videtur conuincere Theophilum scilicet ut legant Epistolam suam fidelibus Thessalonicensibus. *Ad iuro vos per Dominum, ut legatur Epistola hæc omnibus Sanctis fratribus.*

Et quamuis verum sit quod non constet ex locis præfatis hæc Epistolam lectionem fieri in Missa: tamen efficax ratio sumitur argumentum probandi ritum quem hodie seruat Ecclesia in legendo sub Missa Epistolam, de quo loquitur Pontifex Damasus in Epistola ad Hier. dum ait: Epistola D. Pauli legatur in Domnica quando fideles omnes conueniunt ad iudicium Missam: unde patet ab illis temporibus lectas fuisse Epistolam in Missa, & huic, in fallos substituitur D. Aug. Ambro. & alij plures S. Patres patetque clare ex Concilio primo Braccarense. *Placuit ut per Solemnium diuinum vigilas vel Missas omnes in eisdem & non diuersas lectiones in Ecclesia legantur.* Itaque mos fuit antiquissimus in Ecclesia legendi Epistolam in Missa idque ante Euangelium quod ut enim ait D. Thom. *Instructio quæ fit per lectorem Prophetarum & Apostolorum quæ in Ecclesia legitur per lectores & Subdiaconos, est instructio fidelis populi dispositio.* Et quod tantum dispositio est, in executione ad perfectum præcedit.

Atque ut diximus Epistola in Missa eo fungitur officio quo D. Ioan. in vita Christi cuius hæc Epistola præcessit Euangelium sicut lex. Christum præcedendo præcurrit: & lex vetus fuit velut præcursum illius populi dispositio tendens ad perfectam fidei instructionem, quam haberet illi qui legere

lege Evangelica: videntur vnde Epistola non nisi in studio est preparatoria ad perfectam doctrinam Evangelicam disciplinam: & Christus Dominus discipulos suos binos misit per mundum, vt Epistolis suis illum velut prepararent ad instructionem doctrinam Evangelicam quam erant recepturi: & lex illa antiqua quae denotat Epistola, ipsa est quae praefigurauit Evangelium, illam etenim impleuit: & ideo praecedat Euangelium.

IV. Pictor perfectissimam delineaturus imaginem hoc primum agit, nonnulla depingit lineamenta & deinde viuos apponit colores quibus vultum exprimit nam prima manu lineas quasdam protrahit imperfectas & continuo illam inspicit donec vltimam illi adhibeat manum & integram det perfectionem: vnde efformatur secundum intentionem quam habuit vt illam effingeret, quantum ferre potest ars eius, formosissimam, hoc modo Deus egit cum Ecclesia sua: o quam perfectam imaginem depinxit illam: Non habentem rugam neque maculam: tota sancta est: hoc enim in simbolo fidei profitemur: *Credo in vnam sanctam Ecclesiam*: eo sine primo discipulo fit eam per legem veterem eamque in illa velut iudi modo & impolite producentis & hoc significat Epistola: nam idcirco praepositur Evangelio: quia per veterem illam legem nihil aliud fecit Deus quam primas apponere lineas sanctitatis, in qua postmodum per legem Evangelicam illam intendebat perficere: vnde per hanc quasi viuos apposuit Sanctimoniam colores ea plenitudine gratiae, qua ditauit illam, sanctitatis & meritum Christi Redemptoris, quibus illam intendebat perficere, secundum illud quod de ea prima illa legis antiquae promittebant lineamenta, summam inimirum hanc perfectionem: fuit enim velut complementum & manus vltima illius prioris: & indicatur per Euangelium: vnde cantatur in Missa post Epistolam, quo datur intelligi legem Evangelicam designatam per Euangelium quod cantatur in Missa, esse velut complementum eius quod Deus promiserat in lege veteri, quam Epistola praefignificat: & est vltima perfectionis manus quam Deus Ecclesiae suae apponeret per legem Evangelicam, qua Christus implet quidquid in prima lege Deus promiserat, sic enim audio Salvatorem nostrum loquentem. *Non veni solvere legem aut Prophetas, sed adimplere* Non ea mente descendit vt primam legem dissolueret, & ea quae Prophetae in illa praedixerant, sed vt eam adimpleret, &

Similitudo. *Ps. 133. 6.* *Heb. 10. 1.* *Matt. 5. 17.* *Luc. 13. 31.* *10a. 19. 30.* *Luc. 13. 31.*

V. Christus est adimpleuit & perfecit. *Matt. 5. 17.*

vltimam, quae deerat illi, super adderem perfectionem.

Quantum intelligo metaphoram sumit a luna quae tenebrosa est vmbraeque sortida, cui lux deficiat vt totum suum impleat orbem & quasi illa luce vacua deficiat: solenus enim dicere luna decrefcentis: verum dum sol accedit eiusque illa radios recipit, tanta luce plena respiciendat, vt nulla sit in ea pars, quae luce non respiciendat, quam ex aduersu solis obtinuit. Talis fuit lex vetus, luna deficiens: de illa declarat Arno. illud Psalms: *Lunam in potestatem noctis*. Erat vetus testamentum illi populo vt luna: ambulabat enim in tenebris & nocte tantarum figurarum & vmbraeum caligine: *Vobram habent lex seruorum honorum*. Modica fulgebat luce cognitionis Christi: quandoquidem quam umque habebat, sub aenigmatibus & figuris latebat abscondita: eratque lex illa velut vacuaretur enim velut figura quae preparatur ad campanamnam donec

VI. Similitudo. *Matt. 5. 17.* *Luc. 13. 31.* *10a. 19. 30.* *Luc. 13. 31.*

es illi infundatur vt in illa efformetur, vacua est: res autem campanae illam adimplet. Lex illa vetus aliud nihil erat quam figura vacua, cui ad eius ampletionem, infundendum erat Metallum campanae legis Evangelicae: Illuxit sol iustitiae hinc Dominus & adimplere incipit quidquid lex illa vetus scriptum praeferebat, omniaque eius vacua & concaua replete. *Hoc factum est vt impleatur quod dictum est per Prophetam*. Et ita haec vacua impleuit, vt nihil remanserit non adimpletum. *Tota enim, aut vnus apex non praeteribit a lege*. Ad aduentum eius in mundum respicendat vt Luna plena: quia postremam illi tradidit perfectionem, & quidquid in illa praefiguratum erat, adimpleuit. Hoc est Epistola & Euangelium, Luna & Sol, lex vetus lex noua, lex Evangelica, nam vltimam illi adhibuit manum: sic enim Christus declarauit Mytico illo verbo: *Consummatum est*: quia iam Christus aduentu suo quidquid in illa lege scriptum erat, perfecerat: *Et consummabuntur omnia quae scripta sunt per Prophetas de filio hominis*. Omnes Prophetae de Christo scripserunt: *Hinc omnes Prophetae testimonium perhibent*, & quaecumque illi scripserunt, ille factus homo consummavit. Illum attendit Vates Evangelicus Iaias, aitque de illo: *Sicut flumen violentus*: q. d. Christus in mundo id agit quod flumen rapidissimus quando toto fuit impletus & alvei ripas transgreditur, vt do. omnes lacunas circumquaque aqua repleat.

VIII. Similitudo. *Quantum coniecio meminit alui: i quondam Prophetae Elisei, quando per arenata loca exercitus*

tus progrediuntur duorum Regum, vt narrat Spiritus S. militibus aqua defuit vt fici quasi deficerent. Recurrunt ad Eliseum & multis intermissis, precipit illis Propheta. *Implete aluenum fossis, facite fossas & fossas, quaedam sunt versus illam partem & alia versus alteram: cumque iam multas effodissent, quo tempore Sacrificium offerretur, fluuius ripas suas egressus fossas omnes sic impleuit vt nec minima superfuerit quae non copiosis redundaret aquis. Omnes Prophetae in canali S. Scripturae esse locum fossas & fossas: quidam profundiores alijs: plura dicentes quam alij, nonnulli in hac terra, alij in alia: porro dum adest Christus magnum illud de Diuina sua persona sacrificium oblatum, fluxit misericordiae illius & amoris fluuius tali gurgite abundans, vt omnes impleuerit, sic vt nec minima prophetae superfuerit non impleta. *Consummabuntur omnia.* Quo circa in Missa vbi Sacrificium illud eximium recollitur cantatur Euangelium post praemissam Epistolam, vt nouerimus futurum illud totius legis antiquae complementum, quam Epistola denotat, quae praecedit Euangelium sicut lex scripta legem Euangelicam. Et per hoc finem imposuit omnibus illis Sacrificijs, Sacramentis & victionibus antiquis: vt enim haec omnia tantum signa fuerunt huius Diuini Sacrificij & sacramenti: eo tempore quo celebratur: Ecclesia iustitiae vt virtutis fiat commemoratio legis antiquae & Euangelicae, quo doceat nos per hoc sacrificium antiqua illa omnia impleri vacua quae praecesserunt.*

49.

X.

Epistola ad dexteram

4. 12.

7. 2.

Cantatur Epistola ad latus dexterum Altaris: significat enim populum Iudaeum ad dexteram Dei: fuit enim populus electus. *Primogenitus meus Israel.* Huic Deus fidem infudit. *Norum latus in Iudaea Deus:* vt autem haec primogenitura denotetur, Epistola ad dexteram decantatur: quae finita canitur responsum quod dicitur graduale: quia olim cantabatur in gradibus Altaris: & dicitur responsum: quia conferebant fideles Epistolam sibi praelectam, & in illa fauores attendentes a Deo sibi concessos, eorum omnium recolebant memoriam, & quasi fructum ex eius lectione haurientes conabantur suauiter feruiliis Deo respondere seruitijs & receptis ab eo esse grati beneficijs. In festis solemnioribus vt pote in quibus spe beatitudinis roborantur quam illis fides proponit velut hilaritate perfusi Deo gloriam referunt Diuinis illum magnificando laudibus, quas Alleluia significat & cantatur post responsum quod canticum seu iubilum: spiritus

uale introduxit in Ecclesiam Romanam et Ierosolimitana S. Pontifex Damasus vt refert Divo Grego. atque in Hebraeo Alleluia latinè significat: *Laudate Deum:* vnde illo declinamus gaudij & interiorum exultationem, quam in nobis extant Diuinae laudes quas Deo de canamus obrepta ab eo beneficia quoad bona gloriae quae nobis fides praepont ab eo referuat in nostrorum operum iustissimum praemium, cuius spe voluntas nostra letatur & animatur, considerans diem aliquando venturum, in quo per Dei misericordiam & gratiam illi offerretur: vnde de prouocatur ad referentias Deo gratias Diuinis laudibus, quas verbum illud Hebraicum Alleluia denotat. Hac est illa dispositio qua in fide instrumur quae nobis in hoc mysterio proponitur & ante sacrificij celebrationem Ecclesia quasi praeparat & disponit populum lectione Epistolae, in qua meminit beneficiorum Dei, quatenus nos obliget & prouocet ad illi reddo laudibus, prout in graduale significatur, & Diuinis laudibus, quas nobis declarat, Deo persolueudas, ipsum Alleluia.

Quia vero tempus Septuagesimae nobis proponit primi nostri Parentis exilium ex Paradiso, quod nec non tempus in quo Dei populus captiuis detinebatur in Babylonia, & in illo memoriam recolit tristium horum casuum, non ex merito pedis vt canticum laetitiae audiantur: vnde illo tempore Alleluia non cantatur: ita namque David huius memor captiuis, sic ait: *Suspiramus in Babylonia nostra:* quasi enim suspenduntur haec cantica tunc temporis quando lugubris illius temporis memoria renouatur, quo Dei populus se captiuum & propria terra extorrem ingenuit: extra quam nequaquam quiescerent Domini Cantica celebrari: *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?* hoc autem tempore pro Alleluia versus alius supponitur illa declarat suspensam quae populus ille tam diuinitatem lugens captiuitatem emittebat, iuxta illud quod eorum nomine Propheta Regius intonat: *Non nobis quia inchoat: latus meus prolongatus est.*

XI.

Sequitur Epistolam Alleluia.

Sequitur Epistolam Alleluia.

518

§ 18. *Perfecta populi instructio in fide fit per doctrinam Christi in Euangelio: unde ut perfecte imbuatur in fide huius mysterij, antequam in Missa celebretur, cantatur Euangelium & Symbolum fidei.*

hospitarentur salutarent pacem illis apprecando: In quacumque domum intraveritis, dicitis: Pax Luc. 10. 5: hinc domus: quo significatur Euangelium esse pacis, cum omnibus offeratur per eiusdem predicatoris & Doctores copiosa utique benedictione: quocirca Diaconus priusquam illud decantat, petit a sacerdote benedictionem, ut Dei benedictionem declarat recipientibus Euangelium. Quia vero haec saluatio omnes comprehendit, respondet illi populus: *Et cum spiritu tuo.* Et quasi captans auditorij benivolentiam illi primo proponens titulum eius quod intendit dicere, profertur: *Sequentia, vel initium Sancti Euangelij, & quasi gratis laetis adeo nouis respondet illi populus, ut exposuimus: Gloria tibi Domine:* Et continuo format sibi crucem in fronte ut significet se fidem protestari Euangelij seclusa omni uetundia, facie eleuata, & animo Christiano ac generoso: hoc enim de se praedicabat Apostolus: *Cur signum non enim erubescit Euangelium.* Formato iam crucis signo in ore ad illius pronuntiationem, & in pectore ad eiusdem conseruationem, illud alta uoce decantat quo declarat se illud Christiana nobis audacia proponere.

50 **Q**uia dispositio ad hoc mysterium conuenientior est cognitio eius excellentiae per lumen fidei supernaturale & Diuinum, quia perfecte sumus instructi: ut debita praeparatione. Missa celebremus, ideo nobis proponit & cantat diaconus Euangelium antequam Sacerdos offerat sacrificium: nam quia Euangelium pacem refert, quam primum Diaconus illud decantauit, accedit ad Sacerdotem offerturque illi Missale in quo scriptum est, excolendum: & haec ratio est quare illud adoret: & cum Euangelium pacem praefert & salutem hominibus, posuimus in illo consistere, quod Deus illam nobis communicabit, atque in circo quasi illi pro tanto beneficio gratias referens populus, quamprimum eius audit uocem, respondet, *Gloria tibi Domine.* Quia sc. in illo nobis certa pacis ac salutis perpetuae nuntia deferuntur. Quam antiquam sit in Ecclesia legere Euangelium, probat Pater Mag. Soto de quo, ut refert Hugo, Pontifex Alex. qui rexit Ecclesiam anno 100. redempti mundi praecipit ut in illa legeretur, & Concilium Valentinum alledit ad Canones antiquos Apostolorum in quibus praescribitur legi Euangelium. *Antiquos canones relegenti, inter caetera hoc esse censuimus obseruandum: ut sancta Euangelia ante miserum oblationem in Missa Catechumenorum in ordine lectionum post Apostolum legantur, ut uerba Christi & Sacerdotis sermones omnes audire possint.* Ex quo patet breuiter dicto colligitur antiqua consuetudo Ecclesiae praedicandi lecto Euangelio. Et in Concilio Laodiceensi antiquissimo decreuit ut Sabbatis legantur Euangelia cum alijs libris S. Scripturae. Et prout legimus in Actibus Apostolorum iam eorum tempore quidam erant Diaconi quibus ex officio competeat lectio Euangelij.

I. **Q**uid significet Euangelium.

In 4. dist. 2. a. 4.

II. **E**ius instituta lectio.

Can. 6.

III. **C**ur Diaconus praemittat Dominum uobiscum.

Porro illud decantatur ad latus secedit sinistrum Altaris de manu dextra transferens ad sinistram Missale, ubi remanet donec absoluta sit oblatio sacrificij, quo datur intelligi quod Christus Dominus eiusque cognitio Diuinitatis translata sit a Iudaeis qui manum occupabant dextram primitiarum eius, ad populum gentilem denotati per sinistram, quia filius est quasi natu minor, *Permisit gentes ingredi uias suas:* uoluit enim ut populus gentilis eius locum occuparet in receptione & vera cognitione Christi in doctrina Euangelica ad cuius manum defertur Missale ad eius pronuntiationem & decantationem. In lege ueteri populo Iudaico factae sunt de Christo promissiones: *Quorum est legislatio & promissio:* uerum tamen quando haec illis dantur & ipse uenit ut eum recipiant, eum remiserunt & a se procul abiecerunt. *In propria ueni & sui eum non receperunt:* Quocirca ad populum transijt gentilem, ubi receperunt illum & adorant ut Saluatorem suum & Redemptorem, uerumque Deum. Simile quid contigit Moysi: natus enim puer de matre sole formosior, & licet eum mater ut talem intueretur, non illum uult nec ut situm alit, quin mo a se repellit, in flumen praecipitat, quem filia Pharaonis ad fluminis crepidinem obambulans ex aquis eripit alioquin moriturum: circa quae subtiliter discunt: *Originalis extitit Christus, natus*

IV. **C**ur signum Crucis.

V. **C**ur legi dicitur in libro.

VI. **A**llegoria Moysi.

tus est in Synagoga, in populo Iudaico, hęc eius Mater, & quamvis in ortu illius tot conuulsiōes prodigia, & in ipso omnes impletas videat Synagoga de Messia Prophetias, quas illa custodiebat, recipere tamē illum renuit venientē, quoniam de gremio suo propulsi, cumque nō agnouit Mater licet esset: Vt etiam & ipsum contumelijs affecit, qui a grefereus tantum sui contempsum, abiit & transit ad populum gentilem. *Vobis oportebat loqui, quasi conuenter Diuine providentia dispositioni, doctrinam suam & predicacionem conuertit ad gentes. Ecce conuertimur ad gentes, hoc modo ad gentes transit, vt ex illa proficiant, cum iam eius domestici illum non admittant, nec vt legitimam recipiant doctrinam eius Euangelicam: insuper vt significetur quod predicatio fidei Euangelicę quę per auditum intrat, per aures non intraret Iudęorum, permittit vt senio Pontificis auricula amputetur dextra eius symbolum, ob manum dextram primitiuam eius, quia eam populus Iudaicus non erat habiturus ad recipiendam eius fidem: vt autem transitus hic designetur, transfertur Missale de latere dextro ad sinistrum Altaris & decantat Diaconus Euangelium in latere sinistro.*

87. 13. 46

VI. Alia Allegoria.

87. 13. 46

Ad eius decautionem defecuntur luminaria: sicut estator D. Hieron. aduersus Vigilantium: *Per totas Orientis Ecclesias quando Euangelium legendum est accenduntur luminaria sole rutilante. Quod constat ex Concilio Rbemensi in signum quod Euangelium lux sit clarissima qua nobis celi gloria manifestatur: Claritas Euangelij gloria Dei, ait Apostolus, quia per illud veram & distinctam eius glorię noticiam assequimur: Pater manifestauit nomē suum hominibus. Noctia prior quam de ea habebant homines, vclō contēta erat figuratum: modo vero publicato Euangelio absque omni velamine & figurarum innolucris illam cognoscimus: Nunc autem reuelata facie gloriam Domini speculantes. Vt autem significetur hęc clara cognitio precipitur vt dum cantatur, accendantur luminaria & pariter vt legatur ad partem, aquilonarem quia antiquius Altaria cum posteriori facie versus Orientem erigebantur ita vt Sacerdos versus Orientem conuersam haberet faciem vt. ver. hęc tur illud quod cecinit David: Psallite Domino qui ascendit super celos & celorum ad orientem: vnde legitur Euangelium ad latus aquilonare, quo declaratur quod p̄ d̄caatio Euangelij expulserit de mundo stigus, nequitiam, & tenebras diaboli;*

1. Cor. 3. 13.

VIII.

Et legatur ad Aquilonē. *Et. 6. 7. 33.* tur illud quod cecinit David: Psallite Domino qui ascendit super celos & celorum ad orientem: vnde legitur Euangelium ad latus aquilonare, quo declaratur quod p̄ d̄caatio Euangelij expulserit de mundo stigus, nequitiam, & tenebras diaboli;

Princeps tenebrarum quis sedet in lateribus Aquilonis. Princeps hic qui partem hanc occupat, eo quod in illa thronum suum collocauerit, ex vi quam sentiet inferri sibi per Euangelium, quod versus partem illam cantatur, velut victus cogitur de mundo decedere sibi capillus p̄ se furorē euellens: Nunc princeps huius mundi expulsetur foras.

S. Pontifex Anastasius pręcepit vt dum in Missa legeretur Euangelium omnes summa illud audirent attentione, detecto capite & corpore erecti: quo docemur quod fideles milites dicitur promptus esse nos oporteat ad eius defensionem, & securam ac constantem seculdem confessionem: vtrumque enim significat stare erectum. Quamuis & alia dari possit ratio sique illa: quando assurgis & prois obuius alium receptum pilum manibus gestas, hoc agit vt reuerentiam indices qua illum suspicis gentiher. excipiens: vnde vt sciamus qua reuerentia suscipiendum sit Euangelium, decet vt Ecclesia vt tu & omnes assurgatis caput detegentes quā debitam præstantes illi reuerentiam. In quo cōpletur illud Apostoli Pauli: Fideles sermo & omni acceptione dignus Christus Iesus. Omni dignus est reuerentia, teque obstringit vt ipsum illa recipias: In mansuetudine suscepisse infirmum verbum. Idcirco assurgis stans erectus dum canitur Euangelium in signum quod omnem illi deceras honorem, quando quidem per illud perfecte instruaris in veritate fidei, hęc enim est conuenientior præparatio & debita propterea quę tibi conuenit vt Missam audias, & sacram recipias Communionem: vnde quotiescumque veneris auditorus Missam primo te ereres in actibus fidei supernaturalis & assentias credalique sumiter quicquid circa illam tibi proposita Ecclesia Mater omnis veritatis: Columna & firmamentum veritatis vocatur ab Apost. Paulo: & quicquid in Euangelio iuxta declarata iorem doctorum eius nos docet: hoc modo perfecte instructus in fide par est vt Missam audias, quantum sic assistas, vt decet Diuino huic Sacrificio: sic eleganter D. Thom. Perfecit autem populus instruitur per doctrinam Christi in Euangelio contentam, qua à suorum ministris legitur scribit à Diaconibus.

Vt autem fidem integram præstentur verbis Christi, velut verbis primæ veritatis, iuxta illud sicut dicitur D. Iohannis: Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? Dum finitur Euangelium cantatur Euangelium eiusdem sibi symbolum fidei Concilij Niceni ex decreto, cuius

decreto, in quo praeceptum ut in festis principalioribus in quibus celebratur aliquod Christi mysterium, cuius mentio fit in symbolo, quia sunt festa Christi S. Matris eius Mariae & Apostolorum qui fidem plantarunt; & doctorum qui illam declararunt, cantetur supra dictum symbolum *Credo*: quo datur intelligi quod ad quod populus corde credit per lectionem Evangelij, ita perfecte instructus sit in fide, ut in symbolo idem ore confiteatur: ut enim dixit Apostolus: *Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem*: & in hoc impletur quod Christus suis iniunxit: *Pradicate Evangelium omni creaturae: qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit*. Et cum hic protestemur & confiteamur fidei nostrae mysteria, quae in Missa representantur, idcirco congruenter fideles instruuntur in fide per confessionem symboli: quatenus ita instructi accedere possint ad sacrificium iuxta eius excellentiam.

X. Vbi notandum quod, dum canitur vel dicitur Verbum illud *Et incarnatus est* &c. Toto illo tempore tibi sit sciendum non vnicum incurranlo genu sed utrumque, in signum quod toto corpore Sacrosanctum hoc reuerentis mysterium eo quod toto corde credas illud ut verissimum: circa quod Nauarus insignem adfert doctrinam. Daemon enim eum qui ad confessionem huius mysterij se non inclinauerat, aggressus est & crudeliter fatis infregit illi alapam, dicens: si Deus pro me factus fuisset homo ut pro hominibus, maiori multo reuerentia quam illi huius articuli honorarem profectione in hoc Nauarus narrat eodem loco.

XII. Hic pars prima Missae absoluitur, quae dicebatur Missa Catechumenorum, quia huc usque permittit Ecclesia adesse Catechumenos: quia sicut huc usque fideles instruuntur circa fidei mysteria quae in Missa representantur, ita poterant admitti ad partem hanc Missae, cum etiam ad illos pertineret haec in fide instructio, ut testatur D. Dionysius, eo tempore Diaconus alta voce inelamabat: *Ita Missa est*, quod dicebatur Catechumenis, quibus permittit hanc iam decedere, quia eorum Missa iam erat absoluta. Et sicut supra diximus quod Missa dicebatur a dimittendo quia tunc illis permittit egressus, ita dicebatur Missa Catechumenorum. Quia cum tantum admittentur in templo, cum alijs fidelibus ut instruenter in fide & circa illa quae usque huc in Missa fiebant, manebant ipsi, idcirco usque ad hanc partem admittentur

qua finita discessus illis iniungitur: *Ita Missa est*.

Dicamus alio modo: ab hac parte iam intrat pars principalis Missae nempe secreta: quia vero tantum complectitur mysterium eius profunditatem; illis tantum proprium est assistere ijs quae sequuntur, qui Ecclesiae gremio comprehenduntur per cognitionem mysterium Dei per lumen fidei, in qua iam rite sunt instructi: cum autem Catechumeni nondum recepti sint in gremium Ecclesiae, habentur velut alieni in ordine ad illam: unde talibus notitia dari non potest absconditum eius: nec enim vere secreta domus tua cuiquam reuelas, qui non sit illi familiaris: & minus tibi cogitandum de Ecclesia: cum enim eius negotia secreta sint & occulta Sacramenta, tanto grauiora quam domestica tua, minus tibi persuadendum, quod eorum dabit ijs notitiam, qui eius gremio non continentur, nec coram illis tractabit ea quae tanti sunt momenti, quae sunt mysteria sublimia quae in Missa subsequuntur: quia Catechumeni se reputabant ut Ecclesiae peregrinos: Et quia iam instat summum Missae mysterium quod alienigenis ne fas est communicare, idcirco dum eis instat celebratio, foras illos dimittit.

XIII. Praecepit Deus Filij Israel ut manducarent Agnum Paschalem singuli in domibus suis, Allego nullusque admitteretur alienigena, vel vicinus illis qui hoc vescebantur: quia eius manducatio solis seruabatur domesticis. Crebro diximus Agnum Paschalem inter ceteras figuras huius Sacramenti esse principalem: unde ut Sacrificium Missae uelut in eo praefiguratum, figura corresponderet, iniungit Ecclesia ut Sacrificio Agni Christi Domini, quod ipse de se Patri offert in Missa, & manducationi eius in SS. Sacramento, tantum assistant domestici eiusque gremio conclusi, nempe fideles, ceteris foras alienigenis, sicut Catechumenis, quando haec Diuina in factis representantur mysteria, quae sunt eius principaliora: quia ad ea tantum admitti debent fideles instructi in fide: quocirca antequam celebretur, instrui vult illos perfecte per lectionem Evangelij & symbolum fidei *Credo*.

§. 19. Quia mysterium hoc rationem habet sacrificij, ad Missa offertorium populus cum Sacerdote offert munera, quo significatur quod per istam coniunctionem eius oblatio Deo futura sit acceptior.

§. 20. Secunda pars Missæ primario pertinet ad celebrationem Sacrificij ad quam tantummodo admitterentur fideles iam perfecte instructi in cognitione supernaturali mysteriorum fidei: unde dicebatur hæc pars Missæ fide- lium, sicut prima vocabatur Missa Catechumenorum, quia ad illam tantum admitterebantur: quia vero hæc pars missæ proprie continet mysteria Christianismi primaria, quorum notitiam habemus per traditionem à temporibus Apostolorum, ut ait D. Basilus: ideo rationi consonum est ut solis Christianis concedatur eius interesse celebrationi & ea ratione vocetur Missa Christianorum, quos Sacerdos exhortatur ut se præparent ad contemplationem huius mysterij quod sequitur in Missa quæ inchoat: hoc enim significant verba illa quibus Sacerdos in principio populum salutatur: Dominus vobiscum: & statim post reddidit à populo responsum illum mox, ut oratione & meditatione se præparet ad oblationem Divini huius sacrificij his nimirum: *Oramus*: hic etenim nullam indicat publicam orationem, ut alias, quam in persona pronuntiat populi, sed propriam personam quasi excitat illo verbo seu ferventi oratione, per quam se sacrificio præparet, quatenus tanquam Dei conspectui gratum, acceptet quod singuli de populo illi debent, per ipsum quod offert Sacerdos. Ita loquitur Pontifex Innocentius: quæ de causa principium huius secundæ partis, ex qua Missam prosequitur Sacerdos, vocatur offertorium: quia secundum antiquissimam Ecclesiæ consuetudinem fideles in ipso munera offerebant. Unde colligitur alia ratio cur dictum sit offertorium, nimirum quia tunc Sacerdos de manibus fidelium dona recipit quæ Deo consecrant: cuius consuetudinis meminit Pontifex Pius primus in suis Decretalibus & alij multi quos citat Smares.

I. Secunda pars Missæ exponitur.

Lib. de Spiritu S. c. 27.

II. Et dicitur Offertorium.

3. p. q. 83. a. 2. sec. 1.

Ex quo notandum hanc oblationem quæ fit in hac secunda parte Missæ, non esse illam in qua consistit essentialis ratio Sacrificij, de qua

disputat Theologus alio loco, sed esse tantum velut quandam materiam dedicationem quæ sacrificij debet post consecrationem futuram, ad quam refertur & dirigatur quicquid hic agit & loquitur Sacerdos. Huius oblationis quam dicit agit Sacerdos, eo sensu quo diximus, materia est Panis & vinum ut in illa designetur Sacerdos unum Christi, communicatum & ab ipso derivatum in Sacerdotem, cuius virtute eius nomine hoc offert Sacrificium. Secundum ordinem Melchisedech, ut hoc clare dicit D. Basilus: *et Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*: nec enim offerre oves, agnos, boves &c. Ut Aaron in suis Sacrificijs, sed panem & Vinum, sicut offerebat Melchisedech in suo, Divinum hoc præfigurans sacrificium quod offerimus in virtute Sacerdotij Christi.

In hac materia Panis & Vini quam offert Sacerdos multa occurrunt notanda mysteria. Primo, quod sit Panis absque fermento, quia in illo consecravit Christus, quando enim certum perfecti legalem, iam Pascha incipiebat: Et fermentum non inveniatur in domibus Iudeorum: cum enim omnes Iudei iam Paschalis solemnitatem celebrarent, in qua nefas erat veli fermento, ideo Christus illud non invenit, unde celebrare debuit in pane non fermentato, ipso die eius institutionis, qui fuit primus dies Azymorum: quia Paschalis celebritas incipiebat ad vespere in hunc decima quartæ mensis Martij, atque in hoc die post sacrificium Agni Paschalis instituit Christus SS. Sacramentum, quem D. Ioann. diem vocat ante Pascha & ceteri Evangelistæ: *Primus dies Azymorum*. Et iuxta Dei sancitum esse non poterat in domibus Iudeorum panis fermentatus, ob quam causam illum Christus non invenit, ac proinde consecravit in pane Azymo id est non fermentato: nec absque hic Divina providentia, quæ singulariter hoc ita disposuit propter convenientiam ob quam Christus in hoc pane consecraret, nimirum ad declarandum præ clara mysteria quæ nobis in hoc exponuntur, quæ secunda fide & doctrina nobis explicat D. Thom. ait enim: cum panis ille esse deberet materia SS. Sacramenti sub cuius speciebus lateret SS. Christi Corpus, absque illa peccati corruptione conceptum, ea de causa convenienter fuit ut panis electus in materiam huius Sacramenti, panis esset liber ab ea corruptione, quæ est in illo cui fermentum immiscetur: Et similiter quia in illo pane sine mixtura fidelibus nobis immutatur qua suavititate & ani-

ma puritate deceat ut hoc SS. suscipiamus. Sacramentum: si namque in illa materia sub eius speciebus oportebat latere SS. Christi Corpus, non permitteretur rei corrupturæ mixtura, etiam in peccatore nostro esse debeat velut in loco quietis, quia Deus sibi quietem re putavit & delicias esse cum hominibus: *Delicia mea est cum filiis hominum*: indubie talem ab illo petit sinceritatem & puritatem, quam summa Divini huius Sacramenti puritas & obulat: desiderat Deus cor illius qui eum recepturus est ab omni corruptione liberum, purum & simplex ut ita possit in illo suas imprimere condiciones, nec quiquam in ipso ponat ei impedimentum.

Secundo considerandum in hac materia panis & vinum quam offerit sacerdos in Missa, velut singulare mysterium, quod vino valde modica miscetur aqua. Concilium Triburense præcepit ut adeo modica vino infunderetur aqua, ut tertiam eius partem non excederet: quoniam Patres Concilii Generalis Florentini iudicaverunt nimium hoc esse, videlicet illam magis hauriaturus dicendo ut esset *Aqua modicissima*. Perio Domine, quid causæ subest cum materia Sanguinis Christi Sacramenti sit vinum, sicut panis corporis est SS. non præcipiat Ecclesia panis quidquam admisceri, vinum tamen misceri aqua licet modicissima? An forte in eius sanguine pretiosissimo minor est sinceritas & puritas: hanc enim panis significat Azymus & absque fermento, quam in SS. eius Corpore nequaquam. Sciamus igitur cur in pane tanta debeat esse puritas & sinceritas; quæ tamen in vino non servatur: quoniam mandat Ecclesia fieri mixturam aquæ cum vino? Hanc questionem ingeniose obiecit D. Thom. atque ad eius solutionem in corpore articuli huius celestem ex SS. Pambus profert doctrinam, cui confortiter respondet primo, ex Papa Alexandro: cum enim in sanguine nobis expressus ac clarissimus Passio Christi Domini repræsentetur, in qua sanguinem profundum & aquam ut ait Evangelista D. Ioan. ex vultu perfossi lateris: *Constitutus est sanguis & aqua*: ideo in calice non patitur Ecclesia solum vinum ac solum aquam sed utriusque mixtionem: cum ex aperto Christi latere hæc duo abundantissime profuxerint: *Non debet in calice Domini vinum solum, aut aqua sola offerri, sed utrumque permixtum: quia utrumque ex latere eius in Passione sua profuxisse legitur*. Secundo ex eo quod docet D. Ambrosius. *Lib. de Sa. ut declararetur virtus effectus huius Sacra-*

menti, nempe nobis cæli portas aperire & ingressum ad gloriam exhibere: unde ad huius significationem aqua calici infunditur: aqua etenim, de qua Christus apud D. Ioan. ducit ad vitam æternam: *Fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam*. Ita hoc exponit Div. Ambrosius verbis: *Redundat aqua in calicem & salis in vinum æternam*.

Tercio & proposito nostro convenienter Ratio 3^a propter illud quod ait Papa Iohannes, aqua significare populum: *Aqua multa populi sunt*: vinum autem indicare pretiosum Christi sanguinem: quapropter mixto aquæ cum vino in calice denotabit unionem populi cum Christo. *Videmus in aqua populum intelligi, in vino vero ostendi sanguinem Christi*: Hinc quasi per evidentem consequentiam concludit D. Thom. *Ergo cum in calice vino aqua miscetur, Christo populus adiungitur*. Ut igitur hæc denotentur Mystera sit hæc vini et aqua unio, licet in pane nulla permitatur: quia incorporatio populi cum sanguine Christi fieri debet ad sacrificium quod præparatur: *Sint unum sicut & nos*, quocirca ut illud quod populus offert gratum sit æterno Patri sacrificium, uniat & incorporatur Christo quam unionem significat hæc aquæ cum vino mixtura.

Quando reformidas aliquid alteri proponere, eo quod timeas illi fore per se minus gratum, Similitudine illi adiungis ipsi gratum, ut hoc modo prius do recipiat & in gratiam suam admittat. Cæpe similitudinem, quando offerre intendis Patri filium suum olim illi contumacem & ingratum, quem in tantæ rebellionis aut ingratiudinis penam à facie sua & gratia reiecit; non præsumis illum Patri sistere ut eum in pristinam admittat gratiam; sed alium associas illi filium obedientem, qui quæ Patri suo ob motum integritatem patetque inclinationes sit gratissimus; quatenus ad latus illius alterum recipiat, hoc idem igitur nobis declarat Ecclesia; nos ipsos Deo offerre oportet, quia hoc sacrificium est Christi quod offerimus, & nostrum, etenim nos æterno Patri conferramus. Verum tamen in quantum per nos ipsos offerimus illi sacrificium non admodum gratum, eo quod ut filij contumaces & ingrati illum offenderimus: ut nos in gratiam recipiat & similis illi acceptum sacrificium, incorporemus nos ipsos & coniungamus fratri nostro primogenito Christo. *Primogenitus in multis fratribus*: est enim filius Patri suo gratissimus: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit*, & nos Divino sub oblatos consecrati ut acceptabile admittet sacrificium.

Quando reformidas aliquid alteri proponere, eo quod timeas illi fore per se minus gratum, Similitudine illi adiungis ipsi gratum, ut hoc modo prius do recipiat & in gratiam suam admittat. Cæpe similitudinem, quando offerre intendis Patri filium suum olim illi contumacem & ingratum, quem in tantæ rebellionis aut ingratiudinis penam à facie sua & gratia reiecit; non præsumis illum Patri sistere ut eum in pristinam admittat gratiam; sed alium associas illi filium obedientem, qui quæ Patri suo ob motum integritatem patetque inclinationes sit gratissimus; quatenus ad latus illius alterum recipiat, hoc idem igitur nobis declarat Ecclesia; nos ipsos Deo offerre oportet, quia hoc sacrificium est Christi quod offerimus, & nostrum, etenim nos æterno Patri conferramus. Verum tamen in quantum per nos ipsos offerimus illi sacrificium non admodum gratum, eo quod ut filij contumaces & ingrati illum offenderimus: ut nos in gratiam recipiat & similis illi acceptum sacrificium, incorporemus nos ipsos & coniungamus fratri nostro primogenito Christo. *Primogenitus in multis fratribus*: est enim filius Patri suo gratissimus: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit*, & nos Divino sub oblatos consecrati ut acceptabile admittet sacrificium.

VI.
Nos per Christum Patri oblati gratissimi sumus.

ficiam tantoperè enim Christus Patri suo placet, ut quidquid in nobis illi displicet, eius comparatione sit velut gutta aquæ respectu a. ylli & profunditatis aquarum totius pelagi: *Sicut gutta rosæ ante te orbis terrarum*: nos omnes unica sumus gutta: omnes enim homines omniaque mundi peccata instar guttæ sunt, quæ in manū pretiosi Christi sanguinis absorbetur: fuit etenim adeo pretiosus, ut sicut declarat Papa Clemens Sextus, una gutta valoris sit infiniti ad redemptionem nullum mundorum: quocirca adiungatur aqua sanguini vel vino, ut tu similiter hic coniungas cor tuum, animam, cogitationes, actiones, affectus & verba: *Coniunges te hostiæ*: ita namque olim, in lege veteri frequens erat hæc ceremonia, ut dum offerretur Sacrificium manus super caput eius quod offerendum erat, imponebantur: q. d. Ego ex me ipso nequeo satisfacere Deo pro debitis, ut autem illum permoueas, quatenus me in gratiam suam recipiat huic me coniungo hostiæ illi gratæ, ut à Deo hæc mei cum illa vnione obtineam, quod per me ipsum mihi est impossibile.

VII. Unde ab Offeritorio Missæ tibi persuade quod duplex oblatio- nis materia. cor tuum, animam, & facultates illi coniuncta habeas, ut autem indicetur quod te pariter offeras, decrevit Ecclesia oblationem populi, quæ licet dicat D. Remigius quod vocetur oblatio, quia Subdiaconus illam præsentat & velut offert Diacono, hic autem Sacerdoti, nihilominus sic etiam vocatur quia omnes eam offerunt, & hæc de causa hortabatur Papa Alexander fideles ut omnes offerrent dona sua, quatenus Diuino satisfaciant præcepto in Exodo: *Non appa- rebis in conspectu Dei tui vacuus*, similiter ut Re- gis imiteris David, cuius primasium hoc erat studium offerre Deo quidquid boni possidebat: & hoc idem à populo suo deposcebat, quem exhortabatur ut Deo similiter de se ipso Sacrificiū offerret: & velut hæc celestis disciplina instruitus comitabatur populus Sacrificiū Regis sui, per illud quod singuli in particulari sacrificabant.

Ego in simplicitate cordis mei lætus obuii vniversæ huic & populum suum quæ hic reperitur est, vidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria. Ex quo argumentum sumpsit Ecclesia ab antiquis temporibus obligandi populum ut aliquid in Missa Deo dedicaret. Papa Pius primus in suis Decretalibus huic meminit oblationis. Et Papa Fabianus monet omnes ut saltem diebus Dominicis aliquid offerant in Missa quam audierint: & colligitur hæc antiqua consuetudo ex eo quod

multi SS. Patres, quos auctor citat Nöterius adducunt in huius confirmationem. Antiquissimus Terullianus & D. Theodor. in d. p. tus referunt illud exemplum quod manifeste præcipit prædicta confirmat: qualiter Theodosius Sacerdos sacrificium Deo offerret in Altari, illud Sacrificiū coniungens quod in ipso offerrebat D. Ambros. illi. Ut autem Sacrificium hoc quod Deo litatur, est voluntarium, idcirco ut voluntatis in hoc opere extirparet alacritas, D. Grego. statuit ut in signum huius hilaritatis, caneretur Offeritorium: dicit etenim Spiritus S. eius gratam esse oblationem, qui illam voluntate defert excitata: *Hilarem & letum in datorem diligit Deus*: quoniam in Veteri Testamento, legimus, quod Leuitus incumberat ex officio & consuetudine, canere quo cantu tempore victimæ Deo litabantur, & antea habebat Sacrificium: Sicut illud notat Dn. Hieronimus: quia ipsi Leuitæ vocibus suis musicæ adhibebant instrumenta, in figuram eius quod postmodum lex gratiæ in Ecclesia perfectæ: idcirco introductum fuit ut tempore Offeritorij organa pulsarentur & iolemais audiretur musica, in testimonium interiore gaudij quod in cordibus fidelium ex oblatio Deo præstiti Sacrificij, excitatur. Ut autem nostra Deo gratia sit hæc oblatio Sacerdotis coniungitur oblationi quæ fit in Altari, quo declaratur quod sicut Dei Filius se coniunxit humanitati venturus pro salute nostra, & passurus ignominias, iniurias & cruciatus: ita nos ut delictis, voluntatibus carisque gaudijs persequamur, opus est ut totiplo Sacrificio copulemus quod nomine & persona Christi Sacerdos offert in Altari, ut ita præstitimus & in gratiam æterni Patris, dum eius nos distimus aspectui recipiamur.

§. 20. Quanto magis Sacerdos appropinquat ad consecrationem, tanto maior requiritur puritas mentisque ad ea quæ in Missa agantur, attentio: idcirco Sacerdos ut ambo hæc indicet, sibi manus abluit, rogatque populum, ut pro eo supplicet, sintque omnes attentis Sacrificio.

Dum interim chorus decantat Offerentiæ sumit Sacerdos materiam sacrificij, panem scilicet, & vinum calici infusum, illumque Patri offert in hæc verba. *Insuper Sancte*

349. 10123

Habetur c. Om. Christ. de Consecr. Exo. 13. 15

1. Paral. 29. 17.

Epist. 3.

He. in Ps. Pater hanc oblationem etc. Personam hic repræsentat Christi, qui seipsum obtulit aeterno Patri, & iam propius accedit ad sacrificium. Expendit hic D. Chrysol. Theodoret. & Tertull sacrificium fuisse summæ puritatis, illud nominando: *Hoffiam puram*, vel cum prædictis PP. *Sacrificiū purum*: omneque Sancti de hoc pronuntiat vult, esse ipsam puritatem. Hunc illi titulum adscripsit D. Cyprian. qui demonstrans quam iusta sit Ecclesie dispositio, interdicens omnibus comæditis ne ad S. accedant. Communionem diuini huius sacrificij, sic ait: *Puto nec Maieftati diuina, nec*

Enangelica disciplina congruere, ut pudor & honor Ecclesie, tam turpi & infami contagione fædetur.

L. 1. Ep. 10

I. Vbi primo notandum, sermonem esse de Communionis illius tempore, qui in suis repræsentationibus obsecens & immundis actionibus popululum detinebant, secundum rei exigentiam: & plane indecens est vt illi tanta turpitudine, & libidine prostituti, ad ipsam accedant puritatem huius sacrificij, quod D. Cyprian. in abstracto (iuxta Logicos) vocat puritatem, quo significet quod sicut forma omnis puritatis & sanctitatis Deus se nobis in illo communicat: ita hac participatione indignus est, qui taliter accedit, vt eius puritas conscientie non respondeat sacrificij tati puritati.

II. Argumentum sane efficax quod nos confundit, qui accedimus illud oblatum, & eos pariter, qui accedunt illud accepturi, cogitque toto conamine adlaborare, vt hanc animæ nostræ munditiam & conscientie puritatem acquiramus: & pariter meditationem mysterij adeo sublimis, & humilitatis ex nostra indignitate, abiectione & miseria.

Vt vero intelligamus hæc duo nobis necessaria, vt præparati accedamus. Hic vbi Sacerdos propius accedit ad consecrationem sacrificij, & oblationem materiam consecrata, nobis incipit præferre dum sibi lauat manus quid hoc significet, nimirum emundationem non solum a culpis grauioribus, vt ad Missam accedamus, sed etiam a valde leuibus & minimis peccatis venialibus: etenim vt hanc denotet munditiam, tantum extremitatem eluit digitum, quod semper hanc indicauit puritatem: quod ipsum Christus insinuaui: etenim instituitur SS. Sacramentum prius pedes abluat discipulorum, eaque actione demonstrauit & verbis quibus D. Petrum instruxit, supponendam esse ad S. Communionem munditiam a peccatis grauioribus, & similiter a venialibus & leuioribus. *Qui lotus est non indiget, nisi vt pedes lauet.* In primo supponit mundum esse oportere ab omni eo quod animam potest inquinare, & postquam hanc consecutus est

III. Hanc signat ablutio digitorum.

Ita. 11. 10

munditiam, quam omnes Apostoli in hac institutione habuerunt, vt ad hoc accedat sacrificium, requiritur vt extrema abluat, quibus perfecta notatur mundities, etiam a minimis & extremis quibus fedari possumus, inquinamentis: Ita docet D. Dionys. *Extremitatum ablutio significat emundationem etiam a minimis peccatis.* Et addit D. Thom. *Et talis emundatio requiritur ab eo qui accedit ad hoc Sacramentum.* Summam requirit puritatem etiam a minimis & venialibus, quibus anima possit inquinari: nam etiam illa profectum impedire possunt, quem in nobis Sacram. hoc offerretur: vt enim si Deo gratius ex parte illud offerentis, sicut est ex parte eius qui hoc in illo dedicat, oportet vt & in ipso omnimoda sit animæ puritas.

Respexit Dominus ad Abel & ad munera eius; quasi per hoc significans quod ipse subiectum esset acceptum, & hoc primo supponendum in Sacerdote hoc offerente, vt ipse Deo sit acceptus ob animæ motorem, & conscientie puritatem, quam requirit summa illa huius sacrificij puritas: vt enim declararet quod ex ea Deo infinite gratus esset, ait: *Et ad munera eius.* Quasi correspondens illi puritati quæ Sacerdotem deceret communicantem, ea puritas quam in se sacrificium complectitur. Mea sententia declarathoc D. Chrysoltoim. *Ad habermum conuincimus, qui solemnem frequentia conuenis, & cum Chrysi discipulo in immolatione Agni Pascha facere festinatis, sincera quæ sit, & plena e charitatis pectora, diuini exhibete mysterijs: nulla sit in mente duplicitas, nec liuori libidine interior homo suscipere: agnum comesturus agni immensitiam præferat, nec immaculata ouis membra lupina malignitate transfundas in viscera.* A Sacerdote hoc celebrante sacrificium, & ab illud frequentante postulat D. Chrysolto. puritatem sinceritatemque agni qui in eo offertur, nempe Christi Domini. *Ece Agnus Dei.* Non intendit nos ad æqualem constringere sinceritatem quam habet agnus ille qui offertur, sed ostendere, vt videns in hoc sacrificio tantam puritatem & sanctimoniam, nullatenus patiarur, vt ad illud accedat, nisi saltem aliquam habeat quæ huic correspondeat: atque per hoc (meo iudicio) declarat quam stricte teneamus ea qua fieri potest, vitæ sanctimoniam accedere, etiam minima purgata culpa quæ inquinare possit conscientiam, nec non ab omni terrene carnis ac sanguinis affectu omnino liberi: cum enim in hoc sacrificio Deo pascamur, par est vt aliquibus Dei conditionibus accedamus ornati: etenim cor aufferre carnis ac sanguinis occupatum affectibus, quantum

De cale. hierarib. 2.3.

3. p. 2. 2. 4. ad 1.

IV. Puritas a venialibus. *Gen. 4. 4.*

D. Chry. *In princip. illarum 7. Hom. de Proditors & Cana.*

rumis lenibus, proculdubio gaudio delicia-
rum, quibus anima ex hoc possit cibo recreari,
porta obferatur: sic enim ait D. Aug. *Præceptum
Ser. 77. de desiderijs secularibus animum delectatio san-
35mpo. 6. cta declinat: & hoc est ratio D. Aug. nec miser
poterat vana veris, æterna caducis, spiritalia car-
nalibus, ut pariter sapias qua sursum sunt, & qua
saper terram, sed discernenda sunt. Et separanda
qua humana sunt, & extra velum relinquenda ei,
qui ad Sancta Sanctorum accedere intendit. Hæc
est anima puritas, qua docet nos acceden-
dum ad caeleste hoc sacrificium, Sacerdos dum
extrema digitorum abluit, ut nobis hoc profit
sacrificium.*

¶ 56 Secundo, quod huic requiritur meditatio in-
V. finitæ magnitudinis qua in illo offertur, & cog-
Etiam re- nitio nostræ miseræ ac vilitatis: atque ad huius
quitur declarationem petit à Deo Sacerdos: *In spiritu
pia medi- humilitatis & in animo contrito suscipiamur à te
tatio. Domine.* Quia vero meditatio tanti boni quod
nobis Deus largiturus est, est velut med. u. ma-
xime congruum ad obtinendum finem intentū,
ut Deo acceptum sit sacrificium, nobisque vile,
idecirco ut illud assequamur, petit Sacerdos con-
uersus ad populum, ut suas cum illo coniungat
orationes, ut ita profit omnibus, omnesque ex eo
optatam referant vilitatem: quod verbis illis
exprimit conuersus ad populum: *Orate fratres ut
meum ac vestrum sacrificium. Ecce.* Profunda ete-
nim meditatio, & animus addictus contem-
plationi eius quod præ manibus habemus, & in Mis-
sa sacrificamus ac Patri offerimus, nempe Chri-
sti, ipse causa erit, ut in nobis diuinum hoc
sacrificium secundum virtutis suæ operetur ex-
cellentiam.

Quantum opinor de hoc nos præmonuit D.
Apo. 2. 17. Ioan. dum Christum nominat: *Calculum can-
didum;* & patet hæc euidenter, si communem S.
Paginæ loquendi formulam attendamus, qua
Christum appellat lapidem ut constat ex *Maia*,
Isa. 28. 16 ubi ad litteram de Christo loquitur: *Mittam in
Sion lapidem, probatum, angularem, pretiosum.*
Quæ omnia convenientissime quadrant SS. Sa-
cramento, quod in Missa offerimus. Ut autem
S. textus nobis exponat quam attentam, matu-
riamque contemplatione sit accedendum, adiun-
git: *Qui crediderit non festinet.* q. d. Conuenit ad
illud accedere, non præcipitanter, non festina-
to, non mente distracta, quam in vobis generat
affectus ad inordinatam vestram voluptatem,
sed præmissa longa consideratione eius quod
vobis in hoc sacrificio representatur, nec non
magnitudinis beneficii à Deo concessi, tam per

spiritualem ac diuinam hanc escam, qua vitam
animæ spiritualem nutrias, quam per sacrifici-
cuius valore infinito dum Patri æterno offerimus
in satisfactionem debitorum tuorum, & sic de
rum qua commisit, perfecte Pater sibi tellu-
tur esse satisfactum, hoc igitur modo, & præmis-
sa hac præparatione ad illud accedito, ut tibi sit
emolumento. Si namque hæc tibi defuerit, ex di-
lo nihil aliud hauries quam ille, qui cadens su-
per lapidem sibi caput diffringit: sic ad hoc al-
ludit D. Marth. *Qui ceciderit super lapidem istum, Mater
confringetur.* Vbi patet illa præcipitatio, quæ am ille
adfert, qui nullo præmissa examine ac medi-
tatione ad diuinum hunc lapidem SS. Sacramen-
tum accedit in sacrificio Missæ, per illa verba:
Ceciderit. q. d. Sicut ille qui negligens accideret
vbi figat pedem, iabatur, & de petra ad ima præ-
cipitatur, quo casu sibi caput in mille collidit par-
tibus: si namque curiosus viam indagaret, quæ Sacer-
transit, non leue pateret sibi commedum pro-
ciscendo, ad terminum enim pertingeret itineus
sui desideratum, similiter qui hoc frequentat
Sacram. non attendit vbi pedes figat animæ, in-
telectus s. c. ac voluntatis, sacrificij ritæ perpen-
denti excellentiam, & suauitatem saporemque
cibi sibi traditi: absit ut intentum profectus
iter ad beatitudinem per Christum Dominum
nostrum, qui nobis hic tribuitur sub specie pan-
nis, imo propter nimiam suam festinationem
qua præproptere communicat, corruet & offen-
det in diuinum hunc lapidem, quem propter du-
ritiam cordis sui qua accedit durissimum expe-
rietur. Quod D. Aug. in verbis illis aduertit: ete-
nim Christo Domino de caelesti hoc Sacram.
disputanti, respondit illi corde obdurato &
lapideo: *Durus est hic sermo:* durus est hic diu-
nus cibus ac sacrificium, sed ijs tantum opo-
accidunt cordo, quales sunt, qui absque vlla me-
ditatione & conscientia examine præsumunt
illum aut offerre aut accipere: & ita dicitur: *Durus
est hic sermo durus,* illi namque qui tanta il-
lud Sacram. frequentant duritiam, experientur il-
lud durum in ista durissimi lapidis, qui ex auidi-
cie suæ præcipitane in illum corruunt, & cap-
put diffringunt, quandoquidem quibus esse ca-
sa debet salutis, fit eis condemnationis
mortisque argumentum: & tanto eorum erit
maior condemnatio, grauiorque collisio, quanto
minus fuerit examen & mysterij quod frequen-
tant præmeditatio.

Rationem hanc eleganter prosequitur D. Cyp-
pria. causans allegans cur Sacram. hoc effectus
producat contrarios in ijs qui præcipitanter
ni-
17 40

D. Cyr. in s. accedunt, & in ijs qui puritate conscientia nitidi, & examine ac meditatione premiffa feruidi, s. sumunt Synaxim: declarat autem discipulum hoc non provenire ex parte Sacramenti, sed dispositionis illud aut offerentis aut accipientis. Sacramenta (sic ipse) quantum in se est, sine propria virtute esse non possunt, nec vilo modo divina se absentat maiestas mysterij: sed quantum ab indignis se sumi vel contingi Sacramenta permittant, non possunt: tamen spiritus est participes, quorum indignitas tanta sanctitudinis contradicit, Ideoque alijs sunt hac munera odor vite in vita, alij odor mortis in mortem: quia omnino iustum est, vt tanto praesentur beneficio gratia contemptores, nec in indignis tanta puritas sua faciat mansuetum. Vt opinor respondet D. Cypria. quæstioni ex eo quod Deus cum sit summum bonum, & vbiicumque praesens est se communicet in salutem eorum qui illo perfiruntur, hic tamen vbi vere & realiter adest, & eundem deberemus experiri effectum, cum omnibus ad sit praesens, pro omnibus offeratur, & omnes qui volunt, illum recipiant, & inde oriri possit dubium, cur Deus inquam hec summum bonum, se SS. Sacramento absentet, respectu eorum qui non vitam sed mortem sibi in illo consequuntur: cum Deus sit ipsa vita, vix fieri posse quis credat, quod vbi est, & ei qui illum recipit, mortem possit adferre: cui lubilliter respondet D. Cypria. damnum illud non venire, quia virtus illi deficit Sacramenti, ne salutem inferat communicanti, nec vt intelligamus quod ab illo se Christi maiestas absentet: Nec vilo modo divina se absentat Maiestas: nec quia illum non omnes recipiunt, nec quia pro omnibus se non sacrificat: in quibusdam operatur criminum illorum indulgentiam, & in alijs auget gravitatem & numerum eorum, sed quia indigne accesserunt nulla preparatione, nullo examine conscientie dissoluti ad diuinum hoc sacrificium: haec autem indignitas paruaque dissolutio supremæ huius sacrificij contradicit sanctitatis: unde tales praesentes accedere, eius fructibus non participant: vitæ autem ex illo participant qui preparatione vitæ spiritualis illud offerunt & recipiunt: mortem autem qui velut mortui nihil considerantes, non se praeparantes quasi præcipientes se in illud conijciunt quo sibi caput distrauant. Tales etenim, iudice Diu. Cypriano, contemptores sunt thesauri gratiae Dei, nec expedit vt ex eo ditentur, qui quasi talis non esset, illum excipiunt, nec ipse in illis ingressum iument, cum illi portas suo contemptu & socordia occludant.

IX. Vnde effectus adeo oppositi ex eodem Sacramento.

Vnde vt in tantam non salamur miseriam, hortatur nos Sacerdos vt ante ingressum ad sacrificium iam proximum nos animæ puritate & pia meditatione praeparemus, vt hoc modo Deo fiat acceptabile: *Vt moue ac vestrum pariter in conspectu Domini sit acceptum sacrificium.* & ita fructuum atque effectuum efficiamur participes, quos diuina sua producit virtute: nempe vitæ spiritualis & diuinæ, & plenæ scelestorum nostrorum satisfactionis, & eorum quæ Deo debemus in gratitudinem beneficiorum quibus nos cumulat. Et ni fallor, in hoc sequitur Ecclesia, quæ à Sacerdote has fieri decernit actiones, ad debitæ preparationis indicium, consilium Spiritus S. in L. Proverbiorum. *Quando sederis vt comedas cum Principe, diligenter attende qua apposita sunt ante faciem tuam.* Nam secundum expositionem D. Ambro. & D. August. loquitur hic de SS. Sacramento, quod in hoc sacrificio offerimus, & confirmatur ex versione Septuaginta. *Si sederis cenare ad mensam potentis, sapienter intendite qua apponuntur tibi.* Vocat S. Eloquium mensam Potentis SS. Sacramentum, in quo Deus diuinam suam manifestat omnipotentiam, in admirabili & instant aenea transubstantiatione substantiæ panis in substantiam corporis Christi, cum immutatio substantiarum, & conuersio vnius in alteram fieri non possit nisi per omnipotentiam Dei: idcirco igitur dicitur mensa Principis seu potentis: & vt ostendatur quanta sit ad illam attentione & preparatione accedendum, adiungitur: *Quando sederis, quo supponitur hac dispositione cibum hunc sumendum, quod frequentia verba clarius exprimit: Sapienter intendite, qua apponuntur tibi, attende quid sub his lateat speciebus: quia considerans Deum hic tibi in cibum proponi, & bucellam hanc tantæ esse puritatis & eminentiæ, stomachum oportet vt adferas animæ tuæ sitæ preparatum, & insigni munditia renitentem, illum recepturus.*

X. Sacerdotis exhortatio ad populum.

Proh. 2. 1-1

XI. Consilium Spiritus S.

58

Si quæras quanam hæc esse debeat preparatio, audi D. Augu. tibi hanc exponentem: in hoc ipso Sacramento, eiusque institutione exemplar inuenies clarissimum, in quo velut in speculo conspicias quod ipse te docet, vt inde debitam conscientiae communicandi dispositionem. Sicut enim Christus Dominus hoc instituit Sacramentum instituit nobisque tradidit, quando cor eius tanto flagra hoc Sabat ipse charitatis erga homines, vt non solum camen nobis remanserit in cibum, sed insuper summa modum voluptate in eorum redemptionem seipsam tradidit flagellis, ignominijs, coronæ spinæ, Crucis ad illud ei denique & mortis: ita eodem modo Sacerdos accedens qui di.

H h z

qui illum & offert & recipit ut Sacramentum, & Christianus in S. Communionem illum manducans, oportet ut taliter se conseruet eius amoris, ut data occasione summa mentis alacritate vitam profunderet, seipsum mille cruciatibus, penis, mortificationibus, ignominijs & cruci subiiciens, si necessitas hoc postularat: itaque nullus sit in eo affectus alius, nullum desiderium, & voluntas nulla, quam Deo pari animæ suæ traditione satisfaciendi, qua Christus seipsum in SS. tradidit Sacramento. Sitque in omnibus voluntas ira diuinæ resignata & subiecta ad omnia eius præcepta & verba, ut hic innotescat, qualiter Christus se submitat Sacerdoti: nam sicut Deus ad verba Sacerdotis in consecratione se ita promptum exhibet & expeditum, ut quasi in illis ipsi obediens, quæ primum pronuntiata sunt; statim Christus adsit sub illis accidentibus: ita pariter Sacerdos & communicans eadem accedant præparatione qui correspondeat illi adeo promptæ obedientiæ: nempe se Deo ostendat obedientissimum quoad omnia diuina eius præcepta, ita ut in nullo eorum deficiat, sed promptissima obedientia ad eius diuina verba paratus sit illis obtemperare. Hæc à nobis postulat dispositio, & hanc declarat Sacerdos in illis actionibus quas ante sacrificium & consecrationem præmittit.

6. 21. *In reliquis Missæ actionibus que subsequuntur, indicantur illa, quas Christus ante Passionem suam mortemque operatus est, ad salutem & glorificationem nostram: qua ad finem per benedictionem Sacerdotis exprimitur.*

59. **V**T iam appropinquat hora sacrificij proceditur Sacerdos representans vitam Christi, & quidquid ad Passionem eius mortemque spectat: cum autem sacrificium iam inflet, atque in eo nobis mors eius representetur: ex tunc eius prima proponit principia: nimirum illud silentium, quod obseruat Sacerdos in orationibus secretis: illud etenim denotat silentium quo Christus tacuit, nam data iam & pronuntiata Rom. II. 54. contra illum mortis sententia: *Iam non in palam ambulabat apud Iudeos, sed abiit in regionem iuxta desertum.* Iam publice non concionabatur, nec in Synogoga Iudeorum; vel ut ait V. Valdensis, quod significat primum illud silentium quo Christus siluit in hortu, quando recedens ab Apostolis

quis Patrem orauit, ut si possibile foret, transferret ab eo Calix Passionis ac mortis, in signum quod veram haberet naturam hominis mortalis, quodque ut talis mortem exhorresceret, ex cuius formidine hæc Christus verba pronuntiavit. *Pater Mater si possibile est, transeat à me calix iste.* quo dum occupatur subito prorumpit Sacerdos, & silentium infringit, quo significet, quod, dum Iudei sibi perlindebant, Christum iam obtinuisse, ipse Hierusalem ingreditur Dominica Palmaram, cui ut triumphatori mortis canticum illud, celebrimum gloriæ laudisve eius occurrunt: *O sanna filio David; benedictus qui venit in nomine Domini.* Et hoc Præfatio deuotam quam intro ducit Sacerdos, nimirum Iosephum illum procel. Præfationem, in qua Christum ut Regem Israel accedunt, qui præbuit & qui sequebantur, quo dicitur intelligi veteres illos Patres Christum adorasse ut verum Messiam, per fidem quam habebant quod esset venturus: & Sancti noui Testamenti qui illum iam habuerunt præsentem & cognoscunt per fidem supernaturalem Christum esse verum Messiam, quem antiqui illi Patres expectauerunt, & qui ad salutem omnium uenit: hæc omnia nobis designat ista Præfatio, veritas scilicet confessiones diuinitatis Christi, quibus illum honorant in illo solenni adu. ingressu, quo receperunt eum intrantem Hierusalem: fructus etenim miraculum non minimum quod Christus patrauit, ad nominis sui glorificationem, & hostium suorum confusionem: cum omnes per turbauerit præ rabie & uore sibi eorundem manducantes, quas manibus pedibusque ligas adstarent, ut triumphum illum impedire non potuerint: etenim Christus potestas eorum cohibuit iram uiresque compescuit quibus contra eum infremebant, ut quando ex honore quo passim excipiebatur magis iritabantur, seum non possent effundere uenenum, in Christum apprehendere, licet eum mortis reum proclamassent, et per omnes platearum angulos mortis sententiam intinuascent, nec non largissimas munera eis promississent, qui ipsum aut denuntiarent aut captum traferent: nec similiter impedit reuerentiam quam illi omnes deferabant; cum nullorum vel uerbulo obgannire præsumeret. Hanc igitur celebrem processionem indicat Præfatio Missæ, quam referente Hugone composuit D. Dionysius & postmodum Pæpa Gelasius illam à Græca Ecclesia transtulit ad Latinam & Romanam, uide non solum hic illam non composuit, sed nec primum fuit qui illam cantari iussit in Missa: quia ut ipse testatur Gelasius. *Epistola*

Can. In. mus novem Praefationes in Sacro Catalogo tan-
tummodo recipiendas : cit. a qua lege Magistrum
Soto : nec enim articulus est, qui modo tracta-
to 4. d. 13. tum exeat existitorem.

¶ 60. Nec solum Praefatio gloriosum hunc devo-
tar Christi ingressum, sed insuper nos ad maio-
rem excitat devotionem ad celebrandum hoc
sacramentum : unde postquam Sacerdos popul-
um cetero repetitis verbis salutavit : *Domini vo-*
biscum per que declarat sacrificium hoc modo
celebrandum adeo esse precellens, vt tam ipse
quam populus assistens singulari indigeat Dei
auxilio & gratia : quocirca nos quasi monet, vt
particulari attentione corda nostra sursum ad
Deum eleuemus : quatenus summa huic adhaerens
celstidini terrena haec & vilia nos ad se minime
pellat : hanc etenim dispositionem requirit altitu-
do sacrificij. Hoc nobis illis verbis indicatur : *Sur-*
sum cetera. quibus nobis vt opus or illud sugge-
rit ex Iob. *Eleuabitur aquila, & in arduis ponet*
nidum suum : inde contempletur caelum : cor ete-
nim gerit adeo nobile ac regale, vt quamuis in-
uerit terrae fructus sibi in alimentum sumen-
dos, nihilominus vult ascendere, saltem non vt
tale quid considerandos, sed ex sublimi, vt ita
generose suae satisfaciatur inclinationi. Hanc Dei
voluntas est vt cor habeamus adeo nobile &
deificatum, vt quamuis terrigenae sumus, & in
terra creati, ex qua commune nobis sumendum
est alimentum, nihilominus ad cae estis ci-
bi magnitudinem nobis in hoc sacrificio pra-
parati, contemdit, vt licet propter materiale cor-
pus nostrum figere teneamur pedem in his
terrenis, saltem corde & animo sursum ferra-
mur ad altiora contemplationis hoc diuinum
confideantes sacrificium : vt exinde supremam
eferre huius cognoscamus eminentiam : etenim
ad mysteria adeo sublimia cor nostrum, &
affectus nostrae voluntatis huius requiritur ele-
uationis.

¶ 61. Vt D. Ioan caelestem contemp'tetur Hiern-
salem suscollitur ab Angelo. *In montem magnum*
& altum : excellentia namque huius ciuitatis
cognosci non poterat ex inferiori loco nostri
hemisphaerij : mens & cogitatio sursum efferatur
in montem excelsae contemplationis : affectus
voluntatis sedem figat in altissimis & feruentis-
simis Dei desiderijs : dum enim ad tantam ascen-
derit celstidinem, tunc optime dispositus cele-
stis huius ciuitatis visione recreabitur, & de al-
tissimis, quae in eo reuelantur mysterijs instrue-
tur. Hic animus est erigendus ad huius myste-
rij celebrationem, & sacrificij adeo excellentis

oblationem : dumque eius celstidinem & dignita-
te acinetur in sublimi, nihil sit in Sacerdote
celebrante quod carnem sapiat aut sanguinem
Nihil iam terrenum suscipietis : quicquid in eo est
caeleste esse oportet & spirituale : nam sicut in
sacrificio post consecrationem nihil nisi acci-
dentia & species notamus naturales, tamen in
interiori quod fides manifestat non est nisi sub-
stantia supernaturalis Diuinae naturae & SS.
Corporis Christi : ita similiter in Sacerdote il-
lud offerente & in Christiano assistente illud-
que recipiente, licet quoad extrinsecus accidentia
videamus hominis, hominisque formam, quae ad
tamen interiora, totus sit spiritualis, Diuinus,
vitaeque praeserat supernaturalem & Deifica-
tam. Vt autem ad hanc accedat perfectionem,
mentem eleuet eiusque affectus, ad altitudinem
bonorum caelestium, & a terrenis his & cadu-
cis ac vilibus abstrahat, vt ita ad SS. preparetur
digne sacrificium.

Caelestis hic conceptus auctorem habet D. Et
Bernardum : *Intentiones, cogitationes, voluntates D. Bern-*
ardus, vultis ascendamus ad montem Domini. L. de amo-
ris Dominus videt & videtur. SS. Doctor omnes re Dei
intellectus sui & voluntatis actus inuitat, om-
nesque cordis sui affectus vt ascendat ad alti-
tudinem montis Sanctissimi scilicet ad Altare, docet D.
in quo Diuinum hoc offertur sacrificium : in quo Bern-
ardus videt & videtur. Videt nos Deus quia
particulari assistentia quasi appendit nostrae dis-
positionis affectum quo ad illum accedimus : Vi-
demus autem Deum, quia lumine fidei cognos-
cimus illum sub illis accidentibus : hic igitur, vult
D. Bernardus vt homo cum omnibus suis affe-
ctibus & inclinationibus ascendat : quia vero re-
memorari possunt eius ascensum terrenorum solli-
citudines ad eas se conuertit illasque alloqui-
tur : Cura, sollicitudines, anxietates, poena, seruiti-
um provero, ratione scilicet & intelligentia usque
illuc properantes postquam adorauerimus, reuertun-
mur ad vos. Vos sollicitudines, vos tribulationes
inquam & terrenorum molestias, manete cum
corpore irrationali in parte inferiori, vbi illae
sum habent locum, interim dum spiritu ratio-
nali ascendo ad illius sacrificij contemplatio-
nem, quod suprema tenor, ob eius excellen-
tiam, adoratione venerati. Spectat hic D. Bern-
ardus id quod contigit in eminentissimo illo Sacrifi-
cio Abraham, quando Deo praecipiente egressus Allegoria
est domo sua ac ciuitate filium suum vnigenitum de Sacri-
ficio Isaac immolaturus quem optimus lenex ficio A-
estimabat vt lumen oculorum suorum : deserit braham
enim

¶ 62. Oportet hanc mysteria contem-
plari.

VI.
VII.
VIII.

enim famulos suos, & egreditur nullo alio quā filio suo comite quā erat sacrificaturus, & afino qui ligna & facinas de ferret vsque ad montem in quo filium suum erat sacrificaturus: Cum iam ad altum montis per- enisset ligna depo- nit ab afino, eiusque humeros onerat filij sui, cæ- tera omnia derelinquens, quatenus hi duo tan- tum ad montis cacumen ascenderent: locus hic erat à Deo designatus in Sacrificium. Terreno- rum cura exprimitur per societatem Emulo- rum Abraham, afinus oneratus corpus denotat irration. le quo velut onere pecuniarum & labo- rum huius vitæ prægrauatum, ipsū est quod maiorem eorum sustinet partem. Porro quando ascendimus ad montem Ecclesiæ ad Sacrosan- ctum Missæ Sacrificium: nam in eius verticem id est ad Altare ascendit immolaturus Sacerdos, terrestrium sollicitudines, carnis ac sanguinis affectus foris remaneant nec intrent in tem- plum, & corpus irrationale i. parum maneat ne spiritum perturbet, nam velut alter Isaac se hic offert cum hoc sacrificio, ascendat solus cum eo ad cacumen affectuosa contemplatione & accedat ad verticem montis præparatione ex- pedita oblaturus sacrificium, operetur spiritus, & ascendat ad cognitionem eius excellentiæ: *Sustollam te super altitudinem nubium.* Altitudo nubium de qua loquitur hic spiritus S. est alti- tudo corporis SS. Christi Domini, eius animæ & Diuinitatis sub nubibus illorum acciden- tium: super illa ascendat cognitio quam nobis Deus infundit infinite huius magnitudinis per lumen supernaturale, quod nobis communicat: ascendat ergo intellectus rationalis cum hac dis- positione: hæc etenim est quam tantum requirit sacrificium, & nobis indicatur per exhortatio- nem Sacerdotis nobis dicentis: *Sursum corda, ut nect ad elevationem cordis.* *Leuemus corda nostra cum manibus ad Do- minum in caelum.* Quia vero in responsione quam chorus no- mine populi reddet sacerdoti, declaratur quod iam tales sint, prosequitur Sacerdos Deo gratias agens pro hoc beneficio, dicens: *Gratias agamus Domino Deo nostro,* & continuo respondet chorus: *Dignum & iustum est,* quasi diceret di- gnum est gratias Deo referre pro infinita libe- raltatis eius magnitudine, qua nos infinitis cum- ulat beneficijs bonisque celestibus, & ita hoc declaraturus ait: *Dignum est:* vique etiam expo- nat obligationem nostram gratias illi referendi pro debitis, quibus nec hæc beneficia subiece-

tunt quæ recepimus de manu illius, ait: *Et i-ustum est:* etenim tanto iustitiae illa tenemus re- cognoscere & quasi confirmans idem Sacerdos denno hoc repetit, dicens: *Vere dignum & iustum est,* suamque prosequitur præfationem declarat in illa perpetuas laudes quas spiritus Angelici ac beati in signum gratitudinis decantant pro- pter beneficia per Christum illis præstita, quo- nos impellat ut pariter cum illis perpetuas illi laudes infonemus: *Nos tibi semper & ubique gratias agere per Christum Dominum nostrum, Angeli per quem maiestatem tuam laudant Angeli &* *Et quamuis verum sit quod Angeli per Chri- stum non sunt redempti, quia eius non eguerunt Deo redemptione, nec illi qui illa eguerunt, iuuenes Christi eius capaces: nihilominus per Christum gratias referunt, quia per eius redemptionem non partici- pes reddidit eorum beatitudinis, nos locos eorum efficiens in possessione gloriæ eorum, & quasi demonstrando nos illis locos esse in la- dibus quas Deo reddimus, ipsam vtamus voci- bus, quibus Euangelicus Vates Isaac & Euan- gelista D. Ioann. audierunt illos conijuncta Deo personantes laudem Encomia: *Sanctus, Sanctus, Sanctus,* quocirca nos eisdem eleuantes voces An- gelorum, quas ipsi cum ipso mysterium confiteantur SS. X. Trinitatis, aequalitatem Filij cum Patre, & Spi- ritus S. cum Patre & Filio: nec non ad decla- randam vnitatem essentia ac nature Diuinitatis in personis his personis, sequentia subiunguntur. *Veterum vana: Dominus Deus Sabaoth* id est Dominus crea- torum, atque hoc cantico confiteantur illi: ut creatorem cæli & terre in eo quod dicitur: *Pleni sunt cæli & terra gloria tua.* Denique ad maiorem expositionem operum præfatione representemus ingressum Christi in Hierusalem, ipsam conclusionem verbis qui- bus vsi sunt qui Christum comitabantur ingre- dientem: *Benedixit qui venit in nomine Domini Deus.* Et decreuit Concilium Chalcedonense, ut in La- tina præfatione poneretur ex eo quod contigit Con- stantinopoli pro vt scribit D. Ioan. Damascenus: *Et cum enim lues contagiosa per vibem grassaretur, et tur & institueretur supplicatio in eam. Eum expo- sit Deo malo huic mederi signaretur. Ecce puer inopinato iuuenis quidam apparuit in caelum & post postillum reuersus testatur processionem se ibidem vidisse Angelorum decantantium: *San- ctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis, pro- ferere nobis:* quo dicto pestis plaga cessauit: vnde sanctum est vt in præfatione Missæ hoc cano- cum Deo caneretur, in signum gratitudinis pro tam singulari beneficio.**

Isai. 58.
14.

VIII.
Sacerdos
nos mo-
net ad
elevationem
cordis.
Thre. 3
41.

62

63. Post representatam palmarum festiuitatem proponimus Passionem Christi, quocirca itarim profundum illud incipit silentium, silentium indicans Christi in Passione sua: *No respondit ei al illam verbum, ita ut miraretur praesentem* **XII.** Quem stricium hoc seruante silentium despexit & derisit Herodes: Herodes illi sic dicitur ad cruciandum & nec verbum loquitur: *Sicut ouis a occisione non aperuit os suum.* Hoc significat silentium in hac parte Missae: quia vero terminus Passionis Christi Crux fuit, in qua Christus vitam pro hominibus profundius perfecit quamquam de se ac Passione sua scripserat Propheta: quia de causa in cruce significatur hanc consummationem, mystica illa & vltima protulit verba: *Consummatum est: idcirco durante hoc silentio non nisi cruce notamus quas efformat Sacerdos: Non aperuit os suum & rationem allegans D. Thom. cur Sacerdos tot efformet cruce, sic ait: in quantum* **XIII.** Passio Christi per duos gradus est gradus, & per varios gressus eius, diuentam est ad vltimum crucium tetanium, vt graduatio qua concluditur, declaratur, tot effingit Sacerdos: cruce, quas super sacrificium efformat.

Præterea sicut in passione per Deum Christus traditus est quasi qui hoc permittebat & ordinabat vt ita tradetur: *Qua manus tua & consilium tuum deseruerunt fieri aduersus puerum sanctum tuum iesum;* per iudam, hic enim tradidit eum Iudæis triginta argenteis venditum, & propter iudæos qui in ipso furoris sui bilem exereuerunt: declarat Sacerdos tres illas eorum species qui illum tradiderunt in primis tribus illis crucibus quas format dum ait: *Hæc dona hæc munera, hæc sancta sacrificia libera hæc significans hæc eminentia dona & bona, quæ in hoc mysterio consequimur sacrificio, nobis concessa fuisse per virtutem Passionis Christi, quæ sumpsit exordium ex traditione qua Deo Christus: tradidit, per iudam & iudæos. Christus venditus fuit sacerdotibus, scribis & pharisæis, & hoc declarat denuo repetitæ tres cruce in hæc verba: *Benedixit, adscripsit, ratam &c.* In duabus autem illis crucibus ad illa Verba: *Et nobis corpus & sanguis fuit &c.* declarat personam Iudæ illum vendentis, & Christi per illum venditi.*

Cum Christus cenaret cum discipulis suis in cena quasi designauit quid passurus esset quidque in Passione sua contingeret, & hanc præsignatione denotant duæ cruce quas efformat vnam in Consecratione corporis & alteram in Con-

secratione sanguinis quibus illum designat ad vramque dicens: *Benedixit &c.* Malechus Iudæorum furor contempsit Christum in Passione sua torfit vt nulli corporis eius sanctissimo membro parceret, quod diabolica non cruciavit immanitate, in tantum vt illum in eo locum inueniret illatum: *A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas.* Et quamuis corpus illius tot vulneribus lauciatum fuerit, nihilominus vulnera illa præ cæteris excelluerunt, & ab Ecclesia festiuius sunt celebrata, quæ recepit in manibus, pedibus & lateribus: fuerunt etenim velut quinque portæ ditissimæ, in SS. eius corpore aperte per quas intrare possemus & diuini gaudere Diuinitatis, quæ quasi occulta erat sub illa humanitate tam crudeliter excepta: vt autem hæc quinque pretiosissima vulnera represententur, sacerdos in Missa quinque efformat ad illa verba: *Hosiam puram, hosiam sanctam, hostiam immaculatam, Panem sanctum vite æternæ & calicem saluus perpetuus.* Quo significetur non fuisse propria erimna ob quæ tam seuera passus est, quandoquidem in ipsa Passione & oblatu æterno Patri in morte quam patiebatur, se declaratur purum esse sacrificium, sanctum, & immaculatum, quodque perpetuam daturus salutem vulnerum nostrorum id est scelerum infirmitati, illa in corpus suum assumeret: nam illa recipiebat vt propria, quatenus nobis propria redderet æternæ vite gaudia, mediante valore huius sacrificij infinito: hunc enim Passionis suæ Patri consecravit.

Tria præter cætera occurrerunt in Passione velut præ latoria: nimirum extensio corporis Christi in cruce vt crucifigeretur, pretiosus eius sanguinis effusio, eiusque fructus vberimus: & hæc tria declarant tres illæ cruce quas Sacerdos efformat ad illa verba: *Corpus & sanguinem sumserimus, omni benedictione &c.* Alias tres facit dicens: *sanctificas, unctificas, benedixit & præstas nobis,* quæ significant tres orationes Christi, primam qua simplex intercessit pro inimicis: *Pater dimitte illis,* secundam qua Patrem deprecatus est, vt si possibile foret eum a morte liberaret, idque dum dixit: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Et tertiam quæ spectabat consecutionem gloriæ suæ, quam his verbis exposuit: *Pater in manus tuas commendo spiritum meum.* Luc. 23. 46.

Iam crucifixus tribus in illa horis pependit à sexta nimirum vsque ad nonam, atque ad horum trium horarum expositionem, format Sacerdos

XIV. Quinque Christi vulnera emicant.

XV. Tria alia notanda in Christi passione.

Luc. 23. 34. Matt. 27. 46.

XVI. Animæ à corpore separatio.

cerdos tres illas cruces cum SS. Christi Corpore, quando illas efformans ait: Per ipsam etc. etc. in daobus locis: nam tam corpus quam anima locum occuparunt sibi proprium, Divinitate tamen semper unita manente tam animæ quam corpori, corpus mansit in sepulchro, anima vero descendit ad inferos, partem illam sanam SS. Patrum eductura expectantium Christi adventum eos liberaturi. Vt autem denotentur hæc duo loca corporis & animæ, duas effugit cruces tribus immediate adhaerentes & coniunctas quas super calicem hæc dicens efformat: Et tibi Dco Patri omnipotenti in unitate etc. Et ultimo repræsentat in eo gloriosam & triumphalem Christi resurrectionem tertio die, in tribus illis crucibus quas efformat cum particula hostiæ quam dextra tenet. hæc verba pronuntians: Pax Domini sit semper vobiscum. Itaque gressus omnes passionis Christi repræsentat Sacerdos in Missa in omnibus diuersis his crucibus quas facit quo tempore sit memoria silentij quod Christus in illa servauit, per ipsam quod Sacerdos servat, ad hoc in missa punctum perueniens.

XVII. Primum Memento pro viuis.

Hic prodibat Diaconus in Missa D. Chrysof. exhortans omnes vt pro viuis orarent, atque ad huius consuetudinis conseruationem sit pro illis primum Memento. Primo loco statuo Papam, Regem & Personas in dignitate constitutas Ecclesiastica & seculari, quatum regimini boni spectat vniuersale Ecclesiæ & ad illud pertinetia: & statim sequuntur Patres, matres, Parentes, amici & reliqui quibus se deuinctum arturatur, Quorum tibi fides cognita est & nota deuotio. Confestim præcedentibus adiungit attentionem aham multo longiorem quo tempore Sacerdos impeditur consecratione panis & vini in corpus & sanguinem Christi istidem verbis, quibus Christus vsus est in nocte cenæ, eaque proferre incipit ab illis: Qui pridie quam pateretur & quamvis essentielles consecrationis panis sint illa que velut formam huius sacramenti pronuntiat; Hoc est corpus meum, quorum forma declarat quod ex illorum virtute sit sub illis speciebus corpus Christi, atque in vino; Hic est calix sanguinis mei etc. etenim per eorum virtutem sub eius speciebus laet Christi sanguis pretiosissimus; nihilominus ex præcepto Ecclesiastico tenemur ab his incipere; Qui pridie etc. nec omittendum enim in vtraque forma.

64

Et illa attentione qua huic interer te prepara ad eleuationem, confestim enim conspicias Sacrosanctam hostiam eleuari corpus scilicet

Christi, quo significatur enaliter Iudæi Christi in cruce exalantur in oculis totius mundi, vti etc. illum omnes intuentes oculis fidei superantur. Eleuatis ex eius Diuinitate saluarentur, sicut illi qui hostiam serpentem aspicientes æneum quem Moyses exaltauit, ab alijs reddebantur immunes, Præterea statim licebit intueri eleuationem sanguinis eius per etiosissimi in calice, quo demonstratur quod dum Christus in aere suspensus fuit, tunc ille effusus fuerit; similiter vt fructus ostendat Christi sanguinis effusi, non limitatus, nec vni soli appropriatus Nationi, Proincia, seu Regno, sed quod omnibus generaliter seruitur, sicut autem inter elementa minus est alicui appropriatus: quandoquidem omnibus sine ulla limitatione deserviat. Imaginare o Christiane te sub hac cruce consistere, & mentis oculis sursum ad illam eleuationem hæc illi verba pronuntians. O plæna SS. terram hanc secunda maledictam, quatenus tua virtute anima mea tales profuerit fructus quales de tam pretiosa pluuia quis possit expectare. O oleum sanctissimum hanc cordis mei tempera duritiem quatenus amore liquebat tanti benefactoris. O caeleste balneum mea cura vulnera: vnica quippe gurgis sufficit omnium mundi curate vulnera. His delictis animam tuam recrea quando mentis oculis corpus & sanguinem Christi in hostia & calice numeris.

Deinde brachia extendit Sacerdos, brachia Christi denotans extensa, & perseuera silentij in signum silentij quod amici eius in Passione seruauerunt, qui Erant à longe: quidam enim iugerant, alij stabant absconditi, quinimo & inter ipsos vnus reperiens est qui eum negavit, nec erat qui vel verbum loqueretur vel eius honorarem protector defenderet. Vt autem scitemus hoc Christi sacrificium etiam mortuis prodesse, eorum sit hic commemoratio in secundo Memento pro defunctis, & semper perseuera silentium indicium silentij amicorum eius quorum nullus eius in se causas suscepit defendendam, sed omnes tacerunt: ad summum auditum est profundum de pectore Virginali SS. Matris eius spiritum: quocirca tunc Sacerdos illud indicaturus vocem attollit & ait: Nobis quoque peccatoribus. Et quandoquidem ea hora Latino illum confessus sit vt Dominum Regni caelorum, ab illo supplex ingressum in illud postulant: Domine memento nos dum veneris in Regnum tuum. His verbis conformiter quasi ipsam stratur, quibus gloriosam declarat Laronis in cruce confessionem: Nobis quoque peccatoribus. Hic re- ipsum

XVII. Secundu Memento pro defunctis.

ipsum considera & latroni statue collateronem dicens: Domine mi non presumo latusingere SS. uir Matris, est enim ipsa puritas, ego vero horrendis infimorum scelerum foeteo lordibus & ad latus tantæ puritatis enormior apparet immunditia meorum criminum: nec me locum adiungam dilecto discipulo tuo Ioan. nec feruenti Magdalene: nix etenim sum congelata, atque tanto amoris igne proximus conlumeret. Latroni comes adhaeret, & cum ipso vociferabot: *Dñe, memeto mei.* Quocirca omni nomine deprecatur sacerdos: *Nobis quoque peccatoribus.*

Luc. 23. Post hæc frangit silentium & altius legit *Pater noster*, voces significans Christi: *Voce magna dixit: Pater in manus tuas commendo Spiritum meum.* Hic meminisse oportet eius quod ait

Habitu. 57. Apostolus: *Cum clamore ualido & lacrymis offerrent:* Hic enim se pro nobis offert, unde optime quadat *Pater noster*, quod D. Gregorius hoc loco statuit ut voces nostras Christi uocibus coniungamus: hoc enim ante eadentibus uerbis indicatur: *Fræceptis salutaribus moniti & diuina institutione formati audemus dicere &c.* & statim iterum seruat silentium quo mortem exprimat qui creatus omnes Christo moriente oppressit. Hic hostiam in duas diuidit partes, quarum unam in duas alias diuidit & unam earum immittit in sanguinem, significans diuinitatem & humanitatem Christi: diuinitatem denotat pars quæ manit integra: quia diuinitas nullam passæ est læsionem, humanitas pars ea est quæ diuiditur, in signum quod in morte Christi uere ac realiter anima discederet à corpore, corpus autem cum sanguine in sepulchro, anima uero in limbo.

Habetur de C. 10. c. 2. Dist. 2. Vel nisi dicamus cum Papa Sergio. loquente de corpore mystico Christi significat tres status in quos diuiditur. Primus est beatorum qui iam surrexerunt in corpore glorioso, qualis est Christus eiusque SS. Mater & alij sancti qui iam in corpore & anima cælesti fruuntur beatitudine, & huic statum significat pars illa hostiæ consecrata, quæ in calicem demittitur & Christi sanguini adunatur, indicium alterius uisionis in ipsis animæ cum corpore. Pars quam sumit sacerdos statum significat corporis mystici. Christi nam uelut uiaatoris & peregrini hic adhuc uiuunt uix subiecti mortali ad cuius sustentationem cibo indigent alimenti: ut autem declaretur illos hoc cibo conuersari, manducat sacerdos partem illam SS. Sacramenti, & quia iusti in hac uita mortali oppressionem non euadunt qua illos infestant satir accitæ propriæ passionis,

quæ illos continuo impugnant, quas perpetua student refranare diligentia; *Sicut & factus comesus conseruitur dentibus* (ait D. Thom.) *ita uicines in terra passionibus conseruitur*, idcirco ut ait. 5. in hac particula hostiæ designetur hic status sol. ad 6. Ecclesiæ, quæ pars est corporis Christi mystici, eam sacerdos sumit illam dentibus premens quasi læceraturus. Alia eiusdem pars in primitiua Ecclesiâ remanebat in Altari, quæ consuetudo propter varia inconuenientia abrogata fuit, licet semper manserit significatio, ea licet quod pars illa statum exprimat iustorum quorum animæ post mortem uel in cælo diuina gaudent uisione uel in purgatorio debitis suorum satisfaciunt imperfectionum, quorum corpora remanent in sepulchro usque ad consummationem sæculi: tunc etenim ad perfectam resurrectionem gloriæ possessionem: quod D. Thom. his uerbis expli. auit.

Hostia diuiditur in partes, tunc habentos Pleu. sica notat uinos seruata sepultos.

Statim sequitur *Agnus Dei*, quibus uerbis sacerdos omnibus pacem applicat, & Christi denotat resurrectionem, suos etenim saluans pacem applicatus est. *Pax uobis*: & merito dicit enim Spiritus S. *Erit opus iustitia Pax*: nam congre sequitur pax post executionem iustitiæ, laisfecit illi morte sua Christus, & deinde per resurrectionem suam perpetuam nobis offert pacem: *Ipse est pax nostra, qui fecit utraque unum*, atque in signum quod illam sumus adepturi, pax toti populo datur. & sacerdos sumpto Christi corpore, sacram Communionem cæteris exportat: Consuetudo hæc Ecclesiæ fuit primitiua: quia eo tempore fideles quotidie communicabant postmodum abstinerunt, & tantum post octiduum communicabant, circa quæ late dicitur M. Soto.

In cuius rei memoriâ nobis modo datur panis benedictus, quo monemur, cum omnes sacramentaliter non communemur, saltem spiritualiter & seruido affectu cum sacerdote communicemus, ut merito fructum nauiamus, quem laici nobis potest affectus ille feruentior: si namque qui occidit alterum ex affectu male suæ uoluntatis, quantum est ex parte sua, uitam illi admittit cui mortem excepit, & Deum grauissime offendit: indubie qui communicat secundum primum suæ deuotionis affectum, quantum est ex parte suæ dispositionis, dicere licet quod communicet, & merito fructum consequatur bonæ suæ uoluntati correspondens. Quia uero Ecclesiâ uniuersaliter agnoscit ut supramum

66

17. 31. 17

In 4. sem. dist. 1. c. 9. 1. 97. 10.

nam beneficium illud quod Deus seipsum in cibum sibi illis speciebus in S. Communione, idcirco postremis orationibus quas peracta communionem sacerdos cantat gratias illi refert, in signum gratitudinis, quas potest maximas. Quibus iunctis sacerdos impertit benedictionem, qua non recepta iuxta Canones illicitum erat exire: nam

fuit hoc Sacrificio, nimirum ultimo die mundi, copiosa illa nobis dabitur benedictio: *Pater benedicti Patri mei, postea te paratum vobis Regnum à constitutione mundi, per quam gloria perfruemur, quæ hæc subsequetur æterna: Ad quam nos perducat Dominus noster Iesus Christus Amen.*

Quæ in hac forma inaduertenter illapsa sunt, in alia forma emendata sunt.

IN.

INDEX

LOGORVM S. SCRIPTVRÆ

QVI IN HOC LIBRO CITANTVR.

*Numerus primus denotat Homiliam, sequentes autem numeros in marginibus eorum designatos; qui hoc asterisco * prænoscantur fusius explicantur.*

GENESIS.

- C.1.v.1.** **E**rra autem erat inanis & vacua. ho. 3. n. 55.
 Tenebræ erant super faciem abyssi. ho. 3. n. 15.
 3. Dixit Deus fiat lux: & facta est lux. ho. 1. n. 15.
 26. * Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. hom. 2. nu. 38. & hom. 4. n. 19.
 Et præfuit piscibus maris & volatilibus cæli, &c. ho. 4. n. 39.
 27. Creauit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam. ho. 4. n. 19.
 29. Ecce dedi vobis omnem herbam &c. ho. 2. n. 5. 9. & 11.
 31. Vidit Deus cuncta quæ fecerat & erant valde bona. ho. 2. n. 38.
C.2.v.11. * Igitur perfecti sunt cæli & omnis ornatuſ eorum. Compleuitque Deus die septimo opus suum quod fecerat, & requieuit die septimo ab vniuerso opere quod pararat. ho. 3. n. 9.
 7. Formauit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ, & inspirauit in faciem eius spiritum vitæ. ho. 3. n. 9. ho. 4. n. 31.
C.3.v.1. * Cur præcepit vobis Deus vt non comederetis de omni ligno paradisi? cui respondit mulier &c. Ne forte moriamur. ho. 1. n. 37.
 5. Eritis sicut Dij, scientes bonum & malum. ho. 1. n. 3. & 4. ho. 3. n. 28.
 7. Aperti sunt oculi amborum: cumque cognouissent se esse nudos &c. ho. 4. n. 51.
C.4.v.4. Respexit Dominus ad Abel & ad munera eius. ho. 3. n. 54. ho. 5. n. 55.
C.6.v.12. Omnis quippe caro corruperat viam suam. ho. 2. n. 3. ho. 3. n. 55. ho. 4. n. 47.
C.14.v.18. Melchisedech proferens panem & vinum. ho. 4. n. 43.
C.15.v.5. * Noli timere Abram, ego protector tuus

- sum. ho. 3. n. 25.
 Abraham pater multarum gentium. hom. 5. nu. 19. **C.17.v.1.**
 Abiit à te vt occidas iustum cum impio. ho. 5. n. 26. **C.18.v.25**
 Tolle filium tuum vnigenitum quem diligis Isaac &c. ho. 2. n. 21. & 32. ho. 5. n. 61. **C.21.v.8**
 * Collidebantur in utero eius paruuli &c. Perrexit vt consuleret Dominum. ho. 5. n. 20. **C.25.v.28**
 23. * Dux gentes sunt in utero tuo, & duo populi ex ventre tuo diuidentur. ho. 1. nu. 39. ho. 3. n. 29.
 Ego sum Deus Abraham patris tui, noli timere. **C.26.v.1.**
 Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni. ho. 5. n. 31. & 41. **C.27.v.1.**
 28. Det tibi Deus de tore cali & de pinguedine terræ abundantiam frumenti & vini. ho. 3. n. 29. **C.28.v.13**
 37. Frumento & vino stabiliui eum, & tibi post hæc, fili mi, ultra quid faciam? ho. 3. nu. 29.
 * Ego sum Dominus Deus Abraham patris tui, & Deus Isaac &c. & ero custos tuus quocumque perrexeris. ho. 3. n. 26.
 16. Vere Dominus est in loco isto, & ego nesciebam. ho. 1. n. 41. ho. 5. n. 12.
 20. 21. Venit votum dicens: si fuerit Deus mecum, & custodierit me in via, per quam ego ambulo &c. erit mihi Dominus in Deum. ho. 3. n. 14. **C.29.v.17**
 * Lia lippis erat oculis. hom. 1. n. 23.
 * 26. Non est in loco nostro consuetudinis, vt minores ante tradamus ad nuptias. hom. 1. n. 23. **C.31.v.24**
 * Ecce vir iuclabatur cum eo. ho. 3. n. 4. **C.32.v.24**
 * 26. Dimitte me: iam enim ascendit aurora. ho. 3. n. 49.
 Illi vero parabant mœra, donec ingrederetur Ioseph meridie. ho. 4. n. 51. **C.43.v.1.**
 32. 33. Fecit Ioseph grande conuinium fratribus

INDEX LOCORVM

- tribus suis, ho. 3. n. 31.
 34. Biberuntque & inebriati sunt cum eo, ho. 4. n. 44.
 C. 45. v. 28. Rediit spiritus eius ho. 4. n. 45.
 * Afer, pinguis panis eius, & praebebit delicias Regibus, ho. 2. n. 13.
 E X O D I.
 C. 1. v. 5. Vidi filia Pharaoni parvulum elegantem in fscella, ho. 4. n. 11. & ho. 5. n. 50.
 C. 3. v. 1. Ad interiora deserti, ho. 1. n. 4.
 5. * Ne appropies hircifolue calceamentum de pedibus tuis: locus enim in quo stas, terra sancta est, ho. 1. n. 4. ho. 5. n. 11.
 11. 12. Quis sum ego vt vadam ad Pharaonem &c. Ego ero tecum, ho. 5. n. 49.
 C. 4. v. 22. Filius meus primogenitus Israel, ho. 5. n. 49.
 C. 8. v. 5. * Extende manum tuam, ho. 4. n. 25.
 C. 12. v. 3. Tollat unusquisque agnum per familias & domus suas, ho. 5. n. 52.
 4. Assumet vicinum suum, qui iunctus est domui suae, ho. 5. n. 52.
 5. Erat agnus absque macula, masculus, anniculus, ho. 2. n. 43.
 10. Nec remanebit quidquam ex eo vsque mane, ho. 1. n. 8.
 11. Renes vestros accingetis, & calceamenta habebitis in pedibus, tenentesque baculos in manibus, ho. 4. n. 5.
 15. Non erit fermentum in domibus vestris, ho. 5. n. 53.
 C. 13. v. 21. Et per noctem in columna ignis, ho. 1. n. 6. & 43.
 C. 16. v. 8. Noscimus quid sumus? Nec est contra nos murmur vestrum, sed contra Dominum, ho. 5. n. 29.
 14. Apparuit in solitudine mirum & quasi pilosum in similitudinem pruni, ho. 1. n. 27.
 19. Nul us relinquet ex eo in mane, ho. 1. n. 8.
 21. Cumque incalisset sol, liquebat, ho. 1. n. 37.
 C. 17. v. Cumque leuaret manus Moyses, vincebat Israel, ho. 5. n. 46.
 C. 21. v. 17. Qui maledixerit patri suo vel matri, morte moriatur, ho. 5. n. 29.
 C. 23. v. 15. Non apparebit vacuum in conspectu Dei tui, ho. 5. n. 45. & 54.
 C. 25. v. 30. * Et ponet super mensam panes propositionis in conspectu meo semper, ho. 4. n. 49.
 31. Facies & candelabrum &c. ho. 4. n. 49. & 50.
 C. 26. v. 1. Tabernaculum, vero ita facies, ho. 5. n. 14.
 31. * Facies & velum de hyacintho, & pu pu in coccoque bis tincto, & bysso &c. ho. 5. n. 5.
 Facies & altare de lignis setim, ho. 3. n. 33. C. 25. v. 21.
 Vestes, & cramentum Pontificis tripliciter cantur, ho. 5. n. 28.
 Erat adolebitur incensum super eo Aaron, ho. 4. n. 49. n. 41.
 Fac nobis Deos qui nos precedam, ho. 4. n. 49. C. 25. v. 4.
 * Hi sunt Diij tui Israel qui te eduxerunt de terra Aegypti, ho. 3. n. 47.
 21. * Peccatum maximum, ho. 3. n. 47.
 32. Aut dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro tuo quem scripsisti, ho. 2. n. 17.
 Non ascendam tecum, quia populus durus ceruicis es, ho. 3. n. 47.
 4. * Audetisque populus setimouem pessimum, luxit &c. ho. 3. n. 47.
 19. Ostendam tibi omne bonum, ho. 1. n. 14.
 21. Non videbit me homo & viuet, ho. 3. n. 30. ho. 4. n. 36.
 * Sancta Sanctorum & velum opere pluma C. 25. v. 10. &c. ho. 4. n. 4.
 L E V I T I C I.
 Ignis in altari semper ardebit, quem nutrit Sacerdos, ho. 3. n. 53.
 In quo erat Doctrina & veritas, ho. 5. n. 27. C. 25. v. 10.
 Apparet gloria Domini omni multitudini, & ecce egressus ignis in Domino deorum holocaustum, ho. 3. n. 53.
 Sancti estote, quoniam ego sanctus sum, ho. 1. n. 31.
 * Et dimitte passerem vinum, vt in agrum auolet, ho. 2. n. 30.
 N Y M E R I.
 Quis dabit vobis ad vescendum carnes? ho. 1. n. 27.
 6. Nihil aliud respiciunt oculi vestri nisi Man, ho. 1. n. 27.
 11. * Porta eorum in sinu tuo, sicut porta soler nutrix infantulum, ho. 2. n. 5. ho. 3. n. 49.
 * Ibi vidimus membra quaedam filiorum E-nae de genere giganteo, ho. 3. n. 45.
 Sicut panem ea eos possumus deuorare, ho. 3. n. 45.
 11. Vique quo detrahet mihi populus iste: quo vique non credent mihi, ho. 5. n. 29.
 Et omnis globus tuus fiet contra Dominum, quid est enim Aaton vt murmuretis contra eum, ho. 5. n. 29.
 * Anima nostra iam nauicat super cibo isto lentissimo, ho. 1. n. 27.
 7. Qui percussus aspexerit eum, viuet, ho. 4. n. 7.
 Quam pulchra tabernacula tua Iacob, & tota tota tua Israel, ho. 1. n. 24. & ho. 3. n. 52.
 Fornicatus est populus cum filiabus Moab, ho. 3. n. 52. * Siquid

- C. 17. v. 21. * Siquid apendum erit, Eleazar Sacerdos consulat Dominum, ho. 1. n. 21.
- DEUTERONOMII.**
- C. 5. v. 29. Quis dei eos talem habere mentem vt timeant me, & custodiant vniuersa mandata mea in omni tempore, ho. 4. n. 18.
13. * Et bene sit vobis, & proteleantur dies in terra possessionis vestra, ho. 4. n. 12.
- C. 6. v. 5. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo &c. ho. 3. n. 13.
- C. 11. v. 21. Si custodieritis mandata mea quæ ego præcipio vobis, ho. 2. n. 45.
- C. 18. v. 15. * Prophetam, de gente tua, & de fratribus tuis, sicut me suscitabit tibi Dominus Deus tuus, ho. 3. n. 2.
- C. 32. v. 25. Incautus est dilectus & recalcitrauit &c. dereliquit Deum factorem suum, hom. 4. n. 55.
39. Videte quod ego sim solus, & non sit alius Deus præter me, ho. 3. n. 12.
- Ego occidam & ego viuere faciam, hom. 2. n. 30.
- C. 33. v. 3. Et qui appropinquare pedibus eius, accipient de doctrina illius, ho. 1. n. 12.
- I O S V E.**
- C. 1. v. 4. * Sit inter vos & arcam spatium cubitorum duum millium vt procul videre possitis &c. Et caute ne appropinquetis ad arcam, ho. 1. n. 20.
15. Iordanis autem ripas alui sui tempore missi impleuerat, ho. 1. n. 20.
- C. 5. v. 15. Cecidit Iolue pronus in terram & adorans &c. ho. 3. n. 60.
- I V D I C V M.**
- C. 7. v. 14. Non est hoc aliud nisi gladius Gedeonis, ho. 4. n. 48.
- C. 14. v. 9. * Sumpsit fauam mellis de ore Leonis &c. ho. 5. n. 12.
14. * De comedente exiit cibus & de fori egrella est dulcedo, ho. 1. n. 2.
- C. 18. v. 21. Vni qui habitabant in xdibus Michæ conelamantes secuti sunt, & post tergum clamare corperunt, ho. 3. n. 11.
- R V T H.**
- C. 1. v. 4. Dominus vobiscum, hom. 1. n. 44.
- C. 4. v. 7. Hic autem erat mos antiquitus in Israel inter propinquos vt si quando alter alteri suo iuri cecebat vt esset firma concessio, soluebat homo calcamentum suum, ho. 1. n. 4.
- I. REGVM.**
- C. 6. v. 19. Percussit de viris Bethfamiliaribus, eo quod vidissent arcam Domini &c. Quis poterit stare in conspectu Domini Dei sancti huius? ho. 3. n. 58. hom. 3. n. 46.
- C. 8. v. 8. Non te abiecerunt sed me, ho. 5. n. 29.
- Num saluare nos poterit iste? hom. 3. n. 1. ho. C. 10. v. 27.
4. num. 38. C. 14. v. 27.
- Contrahe manum tuam, ho. 5. n. 21. C. 15. v. 10.
- Quare non audisti vocem Domini, hom. 1. num. 40. C. 21. v. 8.
- * Si habes hic ad manum hastam aut gladium? ho. 2. n. 3. ho. 4. n. 47. C. 22. v. 5.
- Mane mecum, ne timeas: si quis quaesierit animam meam, quaeret & animam tuam, mecumque seruaberis, ho. 5. n. 21. C. 23. v. 10.
- Applica Ephod, ho. 5. n. 21. & 44. C. 28. v. 15.
- Coardator nimis, ho. 3. n. 48. C. 28. v. 15.
16. Cum Dominus recesserit à te, ho. 3. n. 15. mer. 48.
- II. REGVM.**
- Dixit Amnon: Thamar sororem fratris mei Absalom amo, ho. 6. n. 25. C. 13. v. 4.
- * O si quis mihi daret potum aquæ de cisterna, quæ est in Bethlehem, hom. 2. n. 26. & ho. 4. n. 12. C. 23. v. 15.
- III. REGVM.**
- * Singuli discrebant munera Salomoni, ho. 5. n. 18. C. 10. v. 25.
- Vixit Dominus Deus Israel: si erit annis his ros & pluuia nisi iuxta oris mei verba, hom. 1. n. 17. C. 17. v. 1.
18. Ingressus es ad me, vt rememorarentur iniquitates meæ, ho. 2. n. 25.
21. Et expandit se atque mensus est super puerum tribus vicibus, ho. 3. n. 55. C. 19. v. 4.
- Petuit animæ suæ vt moreretur, & ait: sufficit mihi Domine, tolle animam meam, hom. 4. n. 41. C. 19. v. 4.
- In sermone Domini: petente me, hom. 1. n. 36. C. 20. v. 36.
- IV. REGVM.**
- Pater mi, Pater mi, curus Israel & auriga, hom. 3. n. 50. C. 2. v. 12.
- Facite alueum torrentis huius fossas & fossas, ho. 5. n. 48. C. 3. v. 17.
- Anima lucto quod vir Dei sanctus est iste, qui transiit per nos frequenter: faciamus ergo ei cornaculum pauium & ponamus in eo lectulum &c. ho. 3. n. 67. C. 4. v. 10.
34. Et incubuit super puerum &c. hom. 37. num. 37. & 41. C. 5. v. 10.
- * Vade & lauare septies in Iordane, hom. 3. num. 70. C. 5. v. 10.
- I. PARALIPOMENON.**
- Ego in simplicitate cordis mei lætus obrutus vniuersa hæc, & populum tuum qui hic repperus est, vidi cum ingenti gaudio tibi et fletu donaria, ho. 5. n. 54. C. 29. v. 17.

II. PARALIPOMENON.

- C. 4. v. 20. Et super eas panes propositionis, hom. 4. num. 49.
- C. 9. v. 24. Deferebant munera Salomoni, hom. 5. n. 18.
- C. 26. n. Azarias & cum eo octoginta viri fortissimi restiterunt Ozii, ho. 5. n. 16.
- ESDRAS IV.
- C. 9. v. 14. * Ibis in campum florum, vbi domus non est edificata, & manducabis solummodo de floribus campi, & carnem non gustabis, & vinum non bibes, sed solummodo flores, ho. 2. n. 42.
- TOBIAS.
- C. 5. v. 12. Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen caeli non video, hom. 1. n. 25.
- C. 10. v. 5. Omnia simul in te vno habentes, ho. 2. n. 25.
- IVDITH.
- C. 5. v. 8. * Destruxit Holofernes omnes aqueductus, ho. 4. n. 34.
- C. 1. v. 8. Qui parati sunt suscitare Leviathan, hom. 3. n. 44.
- C. 9. v. 6. Qui commouet terram de loco suo & columnae eius concutuntur, ho. 4. n. 3.
- C. 14. v. 1. Homo natus de muliere breui viuens tempore repletur multis miserijs, hom. 3. n. 57. hom. 4. n. 34.
- C. 17. v. 3. * Pone me iuxta te, & cuiusuis manus pugnet contra me, ho. 1. n. 7.
- C. 22. v. 14. Nec nostra considerat, & circa cardines caeli perambulat ho. 1. n. 17.
26. Tunc super omnipotentem delicijs affluet & eleuabis ad Deum faciem tuam, hom. 2. n. 9.
- C. 28. v. 1. * Habet argentum venarum suarum principia & auro locus est in quo conflatur, & c. ho. 1. n. 8.
- C. 33. v. 23. 24. * Si fuerit pro eo Angelus loquens vnus de millibus & c. miserebitur eius, hom. 5. n. 10.
- C. 38. v. 10. 11. * Posui uentem & ostia, & dixi: vique huc venies & non procedes amplius, ho. 1. n. 30.
- C. 39. v. 27. 29. Eleuabitur aquila & in arduis ponet nidum & c. inde contemplatur escam, hom. 5. n. 60.
- C. 41. v. 15. Cor eius indurabitur tanquam lapis & stringetur quasi malleatoris incus, ho. 3. n. 44.
16. * Cum subleuatus fuerit, timebunt Angeli, & territi purgabuntur, ho. 3. n. 44.
- LIBER PSALMORVM.
- Pf. 4. v. 6. Multi dicunt quis ostendet nobis bona? signatum est super nos & c. ho. 1. n. 11.
- P. 6. v. 7. Lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo, hom. 2. num. 76.
- P. 8. v. 8. Omnia subiecisti sub pedibus eius, oues &

- boues uniuersas, insuper & pecora campi, hom. 3. n. 38.
- Dominus in templo sancto suo, Dominus in caelo sedes eius, ho. 5. n. 11.
- Delectationes in dextera tua vique in sinem, ho. 3. n. 33.
- Satiabor cum apparuerit gloria tua, ho. 1. n. 25. ho. 2. n. 30.
- Et ascendit super Cherubim, & volauit, ho. 4. n. 30.
45. * Populus quem non cognoui fecerunt mihi, in auditu auris obediuit mihi, hom. 1. n. 49.
46. Filij alieni mentiti sunt mihi, filij alieni inueterati sunt, ho. 1. n. 39.
- Nec est qui se abscondat a calore eius, hom. 4. num. 15.
- Verba delictorum meorum, ho. 5. n. 40.
15. Sicut aqua effusus sum, ho. 3. n. 31.
27. Edent pauperes & saturabuntur: risent corda eorum in saeculum saeculi, ho. 4. n. 45.
- Dominus regit me & nihil mihi deerit in loco Pascuae ibi me collocauit, ho. 3. n. 52.
- Quis ascendet in montem Domini? hom. 2. num. 13.
- * Lauabo inter innocentes manus meas, ho. 2. num. 36.
- Dominus illuminatio mea, & c. quem timelo & c. ho. 3. n. 26.
12. Insurrexerunt in me testes iniqui, & mentira est iniquitas sibi, ho. 4. n. 36.
- Misericordia Domini plena est terra, hom. 5. num. 42.
6. * Verbo Domini caeli firmati sunt, hom. 1. num. 36.
9. Ipsi dixit & facti sunt: ipse mandauit & creata sunt, ho. 1. n. 35.
- * Accedite ad eum & illum inuicite, & facies vestrae non confundentur, hom. 1. n. 11. hom. 4. n. 49. ho. 5. n. 18.
9. * Gustate & videte quoniam suavis est Dominus, ho. 4. n. 17.
- * Homines & iumenta saluabit Dominus: quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam Deus, ho. 2. n. 8.
9. Inebriabuntur ab vberate domus tuae, & torrente voluptatis tuae potabis eos, hom. 2. n. 9.
- Tunc dixit: ecce venio, hom. 5. n. 32.
- Iudica me Deus & discerne causam meam, ho. 5. n. 40.
- * Emitte lucem tuam & veritatem tuam: ipsa me deduxerunt & adduxerunt in montem sanctum tuum & c. ho. 1. n. 13.
- Speciosus forma praeter filijs hominum, hom. 1. n. 30.

S. SCRIPTURÆ.

7. 30. ho. 4. n. 17.
 4. Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime, ho. 2. n. 3. & hom. 4. n. 47.
 11. * Audi filia & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui, ho. 1. n. 29.
 P. 47. v. 9. * Sicut audiuimus, sic vidimus in ciuitate Domini virtutum, ho. 1. n. 29.
 P. 48. v. 1. Comparatus est iumentis insipientibus & similibus factus est illis, ho. 2. n. 4. ho. 5. n. 38.
 P. 49. v. 10. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, ho. 5. n. 29.
 23. * Sacrificium laudis honorificabit me: & illic iter quo ostendam illi salutem Dei, hom. 5. num. 39.
 P. 51. v. 1. * Quis glorians in malitia qui potens es in iniquitate, ho. 5. n. 29.
 P. 54. v. 7. * Quis dabis mihi pennas sicut columbae, & volabo & requiescam? ho. 4. n. 7.
 P. 64. v. 10. Visitasti terram & inebriasti eam, hom. 4. num. 44.
 P. 67. n. 8. Deus cum egredere in conspectu populi tui, cum pertranfures in deserto, terra nota est: etenim caeli distillauerunt, ho. 2. n. 7.
 34. Pallite Deo qui ascendit super caelum caeli ad Orientem, ho. 5. n. 51.
 P. 70. n. 13. 18. Deus ne elongeris a me, ho. 5. n. 9.
 17. Deus docuisti me a iuuentute mea, ho. 2. tum. 12.
 P. 71. v. 16. * Exit firmamentum in terra in summis montium, ho. 1. n. 10. 31.
 P. 71. v. 27. Ecce qui elongant se a te peribunt, hom. 5. num. 23.
 28. Mihi autem adhaerete Deo bonum est, num. 23.
 P. 75. v. 1. Notus in Iudaea Deus, ho. 5. n. 49.
 P. 76. v. 10. Aut continebit in ira sua misericordias suas, ho. 5. n. 42.
 11. * Hæc mutatio dexterae excelsi, hom. 2. num. 35.
 P. 77. v. 29. Desiderium eorum attulit eis, non sunt fraudati a desiderio suo, ho. 2. n. 27.
 57. Conuersi sunt in arcum prauum, hom. 3. num. 56.
 P. 80. v. 6. Cum exiret de terra Ægypti linguam non nouerat audivit, ho. 1. n. 38.
 9. Et non audivit populus meus vocem meam, ho. 1. n. 40.
 P. 83. v. 1. Concupiscent & deficit anima mea in atria Domini, ho. 2. n. 29.
 3. Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum, hom. 3. n. 7.
 4. * Item si passer inuenit sibi domum & tutur nidum suum, ubi ponat pullos suos, ho. 3. num. 7.
 4. Altaria tua Domine virtutum: Rex meus & Deus meus, hom. 5. n. 7.
 5. Beati qui habitant in domo tua Domine, ho. 5. n. 19.
 Benedixisti Domine terram tuam, hom. 2. P. 84. v. 22. num. 11.
 12. Veritas de terra orta est, & iustitia de caelo prospexit, ho. 5. num. 42.
 Fundamenta eius in montibus sanctis, ho. 5. P. 86. v. 12. num. 4.
 * Misericordias Domini in æternum cantabo, ho. 4. n. 15.
 36. Domine lumine vultus tui ambulabunt, ho. 2. n. 8.
 Dexteram tuam sic notam fac, hom. 5. n. 33. P. 89. v. 12.
 * Cum ipso sum in tribulatione, ho. 3. n. 48. P. 90. v. 15.
 Indutus est Dominus fortitudinem & præcurrit se, ho. 3. n. 66. P. 92. v. 1.
 In columna nubis loquebatur ad eos, hom. 1. P. 98. v. 17. num. 43.
 Ipse fecit nos, & non ipsi nos, ho. 3. n. 17. P. 99. v. 3.
 * Qui replet in bonis desiderium tuum, ho. 5. num. 6.
 22. In omni loco dominationis eius benedic anima mea Domino, ho. 5. n. 11. P. 102. v. 5.
 Amictus lumine sicut vestimento, hom. 5. P. 103. v. 2. num. 65.
 3. * Qui ponis nubem ascensum tuum, hom. 4. n. 29.
 9. * Terminum posuisti quem non transgredientur: neque conuertentur operire terram, ho. 1. n. 50.
 24. Herbam seruituti hominum, hom. 2. n. 5.
 25. Pans cor hominis confirmet, ho. 3. n. 24.
 29. Auertente autem te faciem tuam turbabuntur, & in puluerem suum seuerentur, hom. 4. n. 56. & 59.
 * In seruum venundatus est Ioseph, humi- P. 104. v. 1. lauerunt in compedibus pedes eius, ho. 1. n. 38. 17.
 Tu es Sacerdos in æternum & c. ho. 4. n. 47. P. 109. v. 1. ho. 5. n. 15. 17. & 53.
 Memoriam fecit mirabilium suorum & c. P. 110. v. 1. escam dedit timentibus se, ho. 1. n. 4. 4.
 * Credidi propter quod locutus sum, hom. 1. P. 115. v. 3. num. 55.
 Media nocte surgebam ad confitendum tibi, P. 118. v. 62. hom. 5. n. 46.
 29. * Mirabilia testimonia tua, hom. 1. n. 3.
 Fen mihi quia incolatus meus prolongatus est, ho. 5. n. 49. P. 119. v. 5.
 * Stantes erant pedes nostri in atrijs tuis P. 121. v. 2. Hieru.

INDEX LOCORVM

- Hierusalem, hom. 1. n. 23.
- P. 131. v. 8 Surge Domine in requiem tuam, tu & arca sanctificationis tue, ho. 4. nu. 46.
16. Sacerdotes eius induam salutari; ho. 5. n. 4. & 30.
- P. 131. v. 2 * In noctibus extollite manus vestras, hom. 4. n. 46.
- P. 131. v. 5 Qui fecit caelos in intellectu, ho. 1. n. 31.
9. Lunam in potestatem noctis, hom. 5. n. 48.
- P. 136. v. 1 * Suspendimus organa nostra, hom. 5. nu. 49.
4. Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena? ho. 5. n. 49.
- P. 137. v. 3 Multiplicabis in anima mea virtutem, hom. 4. num. 40.
- P. 143. v. Beatus populus cuius Dominus Deus eius, ho. 4. nu. 20.
- P. 144. v. Et miserationes eius super omnia opera eius, ho. 5. n. 41.
- P. 146. v. 2 * Aedificans Hierusalem Dominus, dispersiones Israelis congregabit, ho. 5. n. 4.
9. Qui dat iumentis escam ipsorum, hom. 1. n. 5. & 8.
- Pf. 147. * Qui dat iumentis escam ipsorum, hom. 4. nu. 16.
v. 16. 20. Non fecit taliter omni nationi, hom. 3. num. 18.
- P R O V E R B I A.
- C. 1. v. 5. Intelligens gubernacula possidebit, hom. 3. nu. 34.
- C. 3. v. 16. Longitudo dierum in dextra eius, & in sinistra illius diuitiae & gloria, ho. 2. n. 15. n. 22.
- C. 8. v. 21. Dominus possedit me initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio, hom. 5. num. 15.
31. Deliciae mea esse cum filiis hominum, hom. 1. n. 42. ho. 3. n. 41. ho. 5. n. 15. & 53.
- C. 9. v. 1. Sapientia aedificauit sibi domum, ho. 1. n. 42. ho. 5. n. 15.
- C. 18. v. 17. Insuper prior est accusator sui, hom. 4. nu. 40.
- C. 23. v. 1. * Quando federis ut comedas cum Principe, diligenter attende, quae appositae sunt ante faciem tuam, ho. 5. n. 37.
- C. 25. v. 21. * Si esurierit inimicus tuus ciba illum &c. Prunas enim congregabis super caput eius, ho. 3. n. 52.
27. Qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria, ho. 1. n. 22.
- C. 31. v. Cingulum tradidit Chananeo, hom. 5. n. 33.
- E C C L E S I A S T E S.
- C. 7. v. 30. * Fecit Deus hominem rectum, hom. 4. n. 39.
- C. 10. v. Beata terra, cuius Rex nobilis est, hom. 5. num. 27.
- C A N T I C A C A N T I C O R V M.
- C. 1. v. 10. Osculetur me osculo oris sui, hom. 5. n. 45.
3. * Introduxit me Rex in cellaria sua, ho. 4. num. 53.
11. * Muremulas aureas faciemus ut ueremularas argento, hom. 1. nu. 29.
* Sub umbra illius quem desideraueram, sed di: & fructus eius dulcis gutturi meo, ho. 1. nu. 25. ho. 2. n. 24.
4. Ordinauit in me charitatem, hom. 3. nu. 39.
8. Ecce ille uenit saliens in montibus, hom. 3. num. 39.
11. Iam enim hiems transiit, imber abiit & recessit, ho. 5. n. 43.
16. * Dilectus meus mihi & ego illi: inter uera mea commorabitur, hom. 2. num. 17. ho. 3. num. 18.
Hortus conclusus soror mea sponsa, hom. 2. C. 4. nu. 37.
* Comedite amici, & bibite & inebriamini, ho. 4. n. 4. n. 44.
12. * Oculi eius sicut columbae, super riuulos aquarum quae lacte sunt lorae, hom. 4. nu. 38.
Terribilis ut caestrorum acies ornata, hom. 2. C. 6. 5. num. 15.
- S A P I E N T I A E.
- Custodite ergo uos a murmuracione, hom. 5. C. 2. num. 21.
Inuidia diaboli mors introiit in orbem terrarum, ho. 4. n. 39.
In ventre matris figuratus sum caro, hom. 3. C. 5. num. 41.
3. Natus accipi commanem aeternam, & primam uocem similem omnibus emittit plorans, ho. 5. n. 40.
7. * Omne aurum in comparacione illius arena est exigua, ho. 5. nu. 7.
26. Candor est lucis aeternae, ho. 1. n. 15.
Quis hominum poterit scire consilium Dei? C. 1. Aut quis poterit cogitare quid uelit Deus? &c. ho. 1. n. 8.
16. Difficile a sumamus quae in terra sunt &c. quae autem in caelis sunt, quis inuelligabit? hom. 1. nu. 18.
Sic est ante te orbis terrarum, & tanquam gutta rosis &c. ho. 5. n. 54.
25. Nihil odisti eorum quae fecisti, hom. 3. num. 38.
Cum enim quicumque silentium conuenerit omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet, ho. 4. n. 51.
14. * In ueste enim poteris, quam habebat, totus erat orbis terrarum, ho. 5. nu. 28.
- E C C L E S I A S T I C I
- Breuis in uolantibus est apis, ho. 4. n. 24. * In

SACRÆ SCRIPTURÆ.

C.14. v. 25. * In parietibus illius figens palum, ho. 1. n. 43. Cibabit illum pane vitæ & intellectus. ho. 3. C.15. v. 3. n. 23. 3. Firmabitur in illo & non flectetur. hom. 3. n. 23. 14. Constituit hominem & reliquit illum in manu consilij sui. ho. 1. n. 22. C.15. v. 15. * Contra malum bonum, & contra mortem vita. ho. 1. n. 22. I S A I A Æ. C.1. v. 6. A planta pedis vique ad verticem non est in eo sanitas. hom. 1. n. 11. ho. 5. n. 33. & 63. 19. Si volueritis & audieritis me, bona terræ comedetis. ho. 3. n. 19. ho. 5. n. 4. C.6. v. 1. Vidi Dominum sedentem super solium excelsum & eleuatum &c. Saraphim stabant super illud. ho. 1. n. 19. 1. * Et ea quæ sub ipso erant replebant templum. ho. 3. n. 66. 3. Sanctus, Sanctus, Sanctus. ho. 5. n. 62. 6. * Et voluit ad me vnus de Saraphim, & in manu eius calculus, quem forcipe tulerat de altari. ho. 1. n. 9. ho. 3. n. 33. C.7. v. 9. Si non credideritis, non permanebitis. ho. 1. n. 34. 20. Radet Dominus in nouacula conducta, ho. 5. n. 29. C.9. v. 2. Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam: habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis. ho. 5. n. 39. 3. Lætabuntur coram te, sicut qui lætantur in messe. ho. 5. n. 43. C.10. v. 14. Et inuenit quasi nidum manus mea fortitudinem populorum, ho. 2. n. 3. C.14. v. 13. Princeps tenebrarum, qui sedet in latetibus Aquilonis, ho. 5. n. 51. C.16. v. 1. Emitte agnum Domine dominatorem terræ. ho. 5. n. 41. C.19. v. 8. * Ecce Dominus ascendet super nubem leuem &c. ho. 4. n. 29. C.25. v. 9. Et dicit in die illa: Ecce Deus noster iste. ho. 4. n. 27. C.28. v. 3. Mandata remanent expecta reexpecta: modicum ibi modicum ibi. ho. 5. n. 41. 16. * Mitam in fundamentis Sion lapidem, lapidem probatum, angularem, pretholum in fundamento fundatum, qui crediderit, non felliet. ho. 5. n. 56. 20. Pallium broce, vnumque operire non potest. ho. 3. n. 13. C.29. v. 14. * Ideo ecce ego addam vt admirationem faciam populo huic miraculo gradij & stupendo. ho. 3. n. 69. * Florans nequaquam plorabis, miserans C. 50. v. 19. 20. miserebitur tui &c. Et dabit tibi Dominus panem arctum & aquam breuem &c. Et erunt oculi tui videntes præceptorem tuum &c. ho. 2. n. 11 & ho. 4. n. 25. 22. Et contaminabis laminas sculptilium argenti tui. ho. 4. n. 31. 23. Et dabitur pluuia semini tuo, vbicumque seminaueris in terra. ho. 4. n. 27. Erut vir sicut qui absconditur à vento, & celat se à tempestate. ho. 4. n. 9. 27. Erut opus iustitiæ pax. ho. 5. n. 66. Regem in decore suo videbunt oculi eius. ho. 1. n. 13. C. 33. v. 17. Lætabitur deserta & inuisa. ho. 5. n. 43. * Non fuit verbum quod non esset lectis Ezechias. ho. 4. n. 9. C. 33. v. 1. C. 33. v. 2. C. 33. v. 3. C. 33. v. 4. C. 33. v. 5. C. 33. v. 6. C. 33. v. 7. C. 33. v. 8. C. 33. v. 9. C. 33. v. 10. C. 33. v. 11. C. 33. v. 12. C. 33. v. 13. C. 33. v. 14. C. 33. v. 15. C. 33. v. 16. C. 33. v. 17. C. 33. v. 18. C. 33. v. 19. C. 33. v. 20. C. 33. v. 21. C. 33. v. 22. C. 33. v. 23. C. 33. v. 24. C. 33. v. 25. C. 33. v. 26. C. 33. v. 27. C. 33. v. 28. C. 33. v. 29. C. 33. v. 30. C. 33. v. 31. C. 33. v. 32. C. 33. v. 33. C. 33. v. 34. C. 33. v. 35. C. 33. v. 36. C. 33. v. 37. C. 33. v. 38. C. 33. v. 39. C. 33. v. 40. C. 33. v. 41. C. 33. v. 42. C. 33. v. 43. C. 33. v. 44. C. 33. v. 45. C. 33. v. 46. C. 33. v. 47. C. 33. v. 48. C. 33. v. 49. C. 33. v. 50. C. 33. v. 51. C. 33. v. 52. C. 33. v. 53. C. 33. v. 54. C. 33. v. 55. C. 33. v. 56. C. 33. v. 57. C. 33. v. 58. C. 33. v. 59. C. 33. v. 60. C. 33. v. 61. C. 33. v. 62. C. 33. v. 63. C. 33. v. 64. C. 33. v. 65. C. 33. v. 66. C. 33. v. 67. C. 33. v. 68. C. 33. v. 69. C. 33. v. 70. C. 33. v. 71. C. 33. v. 72. C. 33. v. 73. C. 33. v. 74. C. 33. v. 75. C. 33. v. 76. C. 33. v. 77. C. 33. v. 78. C. 33. v. 79. C. 33. v. 80. C. 33. v. 81. C. 33. v. 82. C. 33. v. 83. C. 33. v. 84. C. 33. v. 85. C. 33. v. 86. C. 33. v. 87. C. 33. v. 88. C. 33. v. 89. C. 33. v. 90. C. 33. v. 91. C. 33. v. 92. C. 33. v. 93. C. 33. v. 94. C. 33. v. 95. C. 33. v. 96. C. 33. v. 97. C. 33. v. 98. C. 33. v. 99. C. 33. v. 100. C. 33. v. 101. C. 33. v. 102. C. 33. v. 103. C. 33. v. 104. C. 33. v. 105. C. 33. v. 106. C. 33. v. 107. C. 33. v. 108. C. 33. v. 109. C. 33. v. 110. C. 33. v. 111. C. 33. v. 112. C. 33. v. 113. C. 33. v. 114. C. 33. v. 115. C. 33. v. 116. C. 33. v. 117. C. 33. v. 118. C. 33. v. 119. C. 33. v. 120. C. 33. v. 121. C. 33. v. 122. C. 33. v. 123. C. 33. v. 124. C. 33. v. 125. C. 33. v. 126. C. 33. v. 127. C. 33. v. 128. C. 33. v. 129. C. 33. v. 130. C. 33. v. 131. C. 33. v. 132. C. 33. v. 133. C. 33. v. 134. C. 33. v. 135. C. 33. v. 136. C. 33. v. 137. C. 33. v. 138. C. 33. v. 139. C. 33. v. 140. C. 33. v. 141. C. 33. v. 142. C. 33. v. 143. C. 33. v. 144. C. 33. v. 145. C. 33. v. 146. C. 33. v. 147. C. 33. v. 148. C. 33. v. 149. C. 33. v. 150. C. 33. v. 151. C. 33. v. 152. C. 33. v. 153. C. 33. v. 154. C. 33. v. 155. C. 33. v. 156. C. 33. v. 157. C. 33. v. 158. C. 33. v. 159. C. 33. v. 160. C. 33. v. 161. C. 33. v. 162. C. 33. v. 163. C. 33. v. 164. C. 33. v. 165. C. 33. v. 166. C. 33. v. 167. C. 33. v. 168. C. 33. v. 169. C. 33. v. 170. C. 33. v. 171. C. 33. v. 172. C. 33. v. 173. C. 33. v. 174. C. 33. v. 175. C. 33. v. 176. C. 33. v. 177. C. 33. v. 178. C. 33. v. 179. C. 33. v. 180. C. 33. v. 181. C. 33. v. 182. C. 33. v. 183. C. 33. v. 184. C. 33. v. 185. C. 33. v. 186. C. 33. v. 187. C. 33. v. 188. C. 33. v. 189. C. 33. v. 190. C. 33. v. 191. C. 33. v. 192. C. 33. v. 193. C. 33. v. 194. C. 33. v. 195. C. 33. v. 196. C. 33. v. 197. C. 33. v. 198. C. 33. v. 199. C. 33. v. 200. C. 33. v. 201. C. 33. v. 202. C. 33. v. 203. C. 33. v. 204. C. 33. v. 205. C. 33. v. 206. C. 33. v. 207. C. 33. v. 208. C. 33. v. 209. C. 33. v. 210. C. 33. v. 211. C. 33. v. 212. C. 33. v. 213. C. 33. v. 214. C. 33. v. 215. C. 33. v. 216. C. 33. v. 217. C. 33. v. 218. C. 33. v. 219. C. 33. v. 220. C. 33. v. 221. C. 33. v. 222. C. 33. v. 223. C. 33. v. 224. C. 33. v. 225. C. 33. v. 226. C. 33. v. 227. C. 33. v. 228. C. 33. v. 229. C. 33. v. 230. C. 33. v. 231. C. 33. v. 232. C. 33. v. 233. C. 33. v. 234. C. 33. v. 235. C. 33. v. 236. C. 33. v. 237. C. 33. v. 238. C. 33. v. 239. C. 33. v. 240. C. 33. v. 241. C. 33. v. 242. C. 33. v. 243. C. 33. v. 244. C. 33. v. 245. C. 33. v. 246. C. 33. v. 247. C. 33. v. 248. C. 33. v. 249. C. 33. v. 250. C. 33. v. 251. C. 33. v. 252. C. 33. v. 253. C. 33. v. 254. C. 33. v. 255. C. 33. v. 256. C. 33. v. 257. C. 33. v. 258. C. 33. v. 259. C. 33. v. 260. C. 33. v. 261. C. 33. v. 262. C. 33. v. 263. C. 33. v. 264. C. 33. v. 265. C. 33. v. 266. C. 33. v. 267. C. 33. v. 268. C. 33. v. 269. C. 33. v. 270. C. 33. v. 271. C. 33. v. 272. C. 33. v. 273. C. 33. v. 274. C. 33. v. 275. C. 33. v. 276. C. 33. v. 277. C. 33. v. 278. C. 33. v. 279. C. 33. v. 280. C. 33. v. 281. C. 33. v. 282. C. 33. v. 283. C. 33. v. 284. C. 33. v. 285. C. 33. v. 286. C. 33. v. 287. C. 33. v. 288. C. 33. v. 289. C. 33. v. 290. C. 33. v. 291. C. 33. v. 292. C. 33. v. 293. C. 33. v. 294. C. 33. v. 295. C. 33. v. 296. C. 33. v. 297. C. 33. v. 298. C. 33. v. 299. C. 33. v. 300. C. 33. v. 301. C. 33. v. 302. C. 33. v. 303. C. 33. v. 304. C. 33. v. 305. C. 33. v. 306. C. 33. v. 307. C. 33. v. 308. C. 33. v. 309. C. 33. v. 310. C. 33. v. 311. C. 33. v. 312. C. 33. v. 313. C. 33. v. 314. C. 33. v. 315. C. 33. v. 316. C. 33. v. 317. C. 33. v. 318. C. 33. v. 319. C. 33. v. 320. C. 33. v. 321. C. 33. v. 322. C. 33. v. 323. C. 33. v. 324. C. 33. v. 325. C. 33. v. 326. C. 33. v. 327. C. 33. v. 328. C. 33. v. 329. C. 33. v. 330. C. 33. v. 331. C. 33. v. 332. C. 33. v. 333. C. 33. v. 334. C. 33. v. 335. C. 33. v. 336. C. 33. v. 337. C. 33. v. 338. C. 33. v. 339. C. 33. v. 340. C. 33. v. 341. C. 33. v. 342. C. 33. v. 343. C. 33. v. 344. C. 33. v. 345. C. 33. v. 346. C. 33. v. 347. C. 33. v. 348. C. 33. v. 349. C. 33. v. 350. C. 33. v. 351. C. 33. v. 352. C. 33. v. 353. C. 33. v. 354. C. 33. v. 355. C. 33. v. 356. C. 33. v. 357. C. 33. v. 358. C. 33. v. 359. C. 33. v. 360. C. 33. v. 361. C. 33. v. 362. C. 33. v. 363. C. 33. v. 364. C. 33. v. 365. C. 33. v. 366. C. 33. v. 367. C. 33. v. 368. C. 33. v. 369. C. 33. v. 370. C. 33. v. 371. C. 33. v. 372. C. 33. v. 373. C. 33. v. 374. C. 33. v. 375. C. 33. v. 376. C. 33. v. 377. C. 33. v. 378. C. 33. v. 379. C. 33. v. 380. C. 33. v. 381. C. 33. v. 382. C. 33. v. 383. C. 33. v. 384. C. 33. v. 385. C. 33. v. 386. C. 33. v. 387. C. 33. v. 388. C. 33. v. 389. C. 33. v. 390. C. 33. v. 391. C. 33. v. 392. C. 33. v. 393. C. 33. v. 394. C. 33. v. 395. C. 33. v. 396. C. 33. v. 397. C. 33. v. 398. C. 33. v. 399. C. 33. v. 400. C. 33. v. 401. C. 33. v. 402. C. 33. v. 403. C. 33. v. 404. C. 33. v. 405. C. 33. v. 406. C. 33. v. 407. C. 33. v. 408. C. 33. v. 409. C. 33. v. 410. C. 33. v. 411. C. 33. v. 412. C. 33. v. 413. C. 33. v. 414. C. 33. v. 415. C. 33. v. 416. C. 33. v. 417. C. 33. v. 418. C. 33. v. 419. C. 33. v. 420. C. 33. v. 421. C. 33. v. 422. C. 33. v. 423. C. 33. v. 424. C. 33. v. 425. C. 33. v. 426. C. 33. v. 427. C. 33. v. 428. C. 33. v. 429. C. 33. v. 430. C. 33. v. 431. C. 33. v. 432. C. 33. v. 433. C. 33. v. 434. C. 33. v. 435. C. 33. v. 436. C. 33. v. 437. C. 33. v. 438. C. 33. v. 439. C. 33. v. 440. C. 33. v. 441. C. 33. v. 442. C. 33. v. 443. C. 33. v. 444. C. 33. v. 445. C. 33. v. 446. C. 33. v. 447. C. 33. v. 448. C. 33. v. 449. C. 33. v. 450. C. 33. v. 451. C. 33. v. 452. C. 33. v. 453. C. 33. v. 454. C. 33. v. 455. C. 33. v. 456. C. 33. v. 457. C. 33. v. 458. C. 33. v. 459. C. 33. v. 460. C. 33. v. 461. C. 33. v. 462. C. 33. v. 463. C. 33. v. 464. C. 33. v. 465. C. 33. v. 466. C. 33. v. 467. C. 33. v. 468. C. 33. v. 469. C. 33. v. 470. C. 33. v. 471. C. 33. v. 472. C. 33. v. 473. C. 33. v. 474. C. 33. v. 475. C. 33. v. 476. C. 33. v. 477. C. 33. v. 478. C. 33. v. 479. C. 33. v. 480. C. 33. v. 481. C. 33. v. 482. C. 33. v. 483. C. 33. v. 484. C. 33. v. 485. C. 33. v. 486. C. 33. v. 487. C. 33. v. 488. C. 33. v. 489. C. 33. v. 490. C. 33. v. 491. C. 33. v. 492. C. 33. v. 493. C. 33. v. 494. C. 33. v. 495. C. 33. v. 496. C. 33. v. 497. C. 33. v. 498. C. 33. v. 499. C. 33. v. 500. C. 33. v. 501. C. 33. v. 502. C. 33. v. 503. C. 33. v. 504. C. 33. v. 505. C. 33. v. 506. C. 33. v. 507. C. 33. v. 508. C. 33. v. 509. C. 33. v. 510. C. 33. v. 511. C. 33. v. 512. C. 33. v. 513. C. 33. v. 514. C. 33. v. 515. C. 33. v. 516. C. 33. v. 517. C. 33. v. 518. C. 33. v. 519. C. 33. v. 520. C. 33. v. 521. C. 33. v. 522. C. 33. v. 523. C. 33. v. 524. C. 33. v. 525. C. 33. v. 526. C. 33. v. 527. C. 33. v. 528. C. 33. v. 529. C. 33. v. 530. C. 33. v. 531. C. 33. v. 532. C. 33. v. 533. C. 33. v. 534. C. 33. v. 535. C. 33. v. 536. C. 33. v. 537. C. 33. v. 538. C. 33. v. 539. C. 33. v. 540. C. 33. v. 541. C. 33. v. 542. C. 33. v. 543. C. 33. v. 544. C. 33. v. 545. C. 33. v. 546. C. 33. v. 547. C. 33. v. 548. C. 33. v. 549. C. 33. v. 550. C. 33. v. 551. C. 33. v. 552. C. 33. v. 553. C. 33. v. 554. C. 33. v. 555. C. 33. v. 556. C. 33. v. 557. C. 33. v. 558. C. 33. v. 559. C. 33. v. 560. C. 33. v. 561. C. 33. v. 562. C. 33. v. 563. C. 33. v. 564. C. 33. v. 565. C. 33. v. 566. C. 33. v. 567. C. 33. v. 568. C. 33. v. 569. C. 33. v. 570. C. 33. v. 571. C. 33. v. 572. C. 33. v. 573. C. 33. v. 574. C. 33. v. 575. C. 33. v. 576. C. 33. v. 577. C. 33. v. 578. C. 33. v. 579. C. 33. v. 580. C. 33. v. 581. C. 33. v. 582. C. 33. v. 583. C. 33. v. 584. C. 33. v. 585. C. 33. v. 586. C. 33. v. 587. C. 33. v. 588. C. 33. v. 589. C. 33. v. 590. C. 33. v. 591. C. 33. v. 592. C. 33. v. 593. C. 33. v. 594. C. 33. v. 595. C. 33. v. 596. C. 33. v. 597. C. 33. v. 598. C. 33. v. 599. C. 33. v. 600. C. 33. v. 601. C. 33. v. 602. C. 33. v. 603. C. 33. v. 604. C. 33. v. 605. C. 33. v. 606. C. 33. v. 607. C. 33. v. 608. C. 33. v. 609. C. 33. v. 610. C. 33. v. 611. C. 33. v. 612. C. 33. v. 613. C. 33. v. 614. C. 33. v. 615. C. 33. v. 616. C. 33. v. 617. C. 33. v. 618. C. 33. v. 619. C. 33. v. 620. C. 33. v. 621. C. 33. v. 622. C. 33. v. 623. C. 33. v. 624. C. 33. v. 625. C. 33. v. 626. C. 33. v. 627. C. 33. v. 628. C. 33. v. 629. C. 33. v. 630. C. 33. v. 631. C. 33. v. 632. C. 33. v. 633. C. 33. v. 634. C. 33. v. 635. C. 33. v. 636. C. 33. v. 637. C. 33. v. 638. C. 33. v. 639. C. 33. v. 640. C. 33. v. 641. C. 33. v. 642. C. 33. v. 643. C. 33. v. 644. C. 33. v. 645. C. 33. v. 646. C. 33. v. 647. C. 33. v. 648. C. 33. v. 649. C. 33. v. 650. C. 33. v. 651. C. 33. v. 652. C. 33. v. 653. C. 33. v. 654. C. 33. v. 655. C. 33. v. 656. C. 33. v. 657. C. 33. v. 658. C. 33. v. 659. C. 33. v. 660. C. 33. v. 661. C. 33. v. 662. C. 33. v. 663. C. 33. v. 664. C. 33. v. 665. C. 33. v. 666. C. 33. v. 667. C. 33. v. 668. C. 33. v. 669. C. 33. v. 670. C. 33. v. 671. C. 33. v. 672. C. 33. v. 673. C. 33. v. 674. C. 33. v. 675. C. 33. v. 676. C. 33. v. 677. C. 33. v. 678. C. 33. v. 679. C. 33. v. 680. C. 33. v. 681. C. 33. v. 682. C. 33. v. 683. C. 33. v. 684. C. 33. v. 685. C. 33. v. 686. C. 33. v. 687. C. 33. v. 688. C. 33. v. 689. C. 33. v. 690. C. 33. v. 691. C. 33. v. 692. C. 33. v. 693. C. 33. v. 694. C. 33. v. 695. C. 33. v. 696. C. 33. v. 697. C. 33. v. 698. C. 33. v. 699. C. 33. v. 700. C. 33. v. 701. C. 33. v. 702. C. 33. v. 703. C. 33. v. 704. C. 33. v. 705. C. 33. v. 706. C. 33. v. 707. C. 33. v. 708. C. 33. v. 709. C. 33. v. 710. C. 33. v. 711. C. 33. v. 712. C. 33. v. 713. C. 33. v. 714. C. 33. v. 715. C. 33. v. 716. C. 33. v. 717. C. 33. v. 718. C. 33. v. 719. C. 33. v. 720. C. 33. v. 721. C. 33. v. 722. C. 33. v. 723. C. 33. v. 724. C. 33. v. 725. C. 33. v. 726. C. 33. v. 727. C. 33. v. 728. C. 33. v. 729. C. 33. v. 730. C. 33. v. 731. C. 33. v. 732. C. 33. v. 733. C. 33. v. 734. C. 33. v. 735. C. 33. v. 736. C. 33. v. 737. C. 33. v. 738. C. 33. v. 739. C. 33. v. 740. C. 33. v. 741. C. 33. v. 742. C. 33. v. 743. C. 33. v. 744. C. 33. v. 745. C. 33. v. 746. C. 33. v. 747. C. 33. v. 748. C. 33. v. 749. C. 33. v. 750. C. 33. v. 751. C. 33. v. 752. C. 33. v. 753. C. 33. v. 754. C. 33. v. 755. C. 33. v. 756. C. 33. v. 757. C. 33. v. 758. C. 33. v. 759. C. 33. v. 760. C. 33. v. 761. C. 33. v. 762. C. 33. v. 763. C. 33. v. 764. C. 33. v. 765. C. 33. v. 766. C. 33. v. 767. C. 33. v. 768. C. 33. v. 769. C. 33. v. 770. C. 33. v. 771. C. 33. v. 772. C. 33. v. 773. C. 33. v. 774. C. 33. v. 775. C. 33. v. 776. C. 33. v. 777. C. 33. v. 778. C. 33. v. 779. C. 33. v. 780. C. 33. v. 781. C. 33. v. 782. C. 33. v. 783. C. 33. v. 784. C. 33. v. 785. C. 33. v. 786. C. 33. v. 787. C. 33. v. 788. C. 33. v. 789. C. 33. v. 790. C. 33. v. 791. C. 33. v. 792. C. 33. v. 793. C. 33. v. 794. C. 33. v. 795. C. 33. v. 796. C. 33. v. 797. C. 33. v. 798. C. 33. v. 799. C. 33. v. 800. C. 33. v. 801. C. 33. v. 802. C. 33. v. 803. C. 33. v. 804. C. 33. v. 805. C. 33. v. 806. C. 33. v. 807. C. 33. v. 808. C. 33. v. 809. C. 33. v. 810. C. 33. v. 811. C. 33. v. 812. C. 33. v. 813. C. 33. v. 814. C. 33. v. 815. C. 33. v. 816. C. 33. v. 817. C. 33. v. 818. C. 33. v. 819. C. 33. v. 820. C. 33. v. 821. C. 33. v. 822. C. 33. v. 823. C. 33. v. 824. C. 33. v. 825. C. 33. v. 826. C. 33. v. 827. C. 33. v. 828. C. 33. v. 829. C. 33. v. 830. C. 33. v. 831. C. 33. v. 832. C. 33. v. 833. C. 33. v. 834. C. 33. v. 835. C. 33. v. 836. C. 33. v. 837. C. 33. v. 838. C. 33. v. 839. C. 33. v. 840. C. 33. v. 841. C. 33. v. 842. C. 33. v. 843. C. 33. v. 844. C. 33. v. 845. C. 33. v. 846. C. 33. v. 847. C. 33. v. 848. C. 33. v. 849. C. 33. v. 850. C. 33. v. 851. C. 33. v. 852. C. 33. v. 853. C. 33. v. 854. C. 33. v. 855. C. 33. v. 856. C. 33. v. 857. C. 33. v. 858. C. 33. v. 859. C. 33. v. 860. C

INDEX LOCORVM

- C. 15. v. 68. * Quasi leo vmbraentium suum. ho. 3. n. 47.
 C. 31. v. 25. Quoniam ascendit contra eam gens ab Aquilone, quæ ponet terram eius in solitudinem, & non erit qui habitet in ea. ho. 5. n. 29.
T H R E N O R V M.
 C. 5. v. 3. Dederunt pretiosa quæque pro vino ad refocillandam animam. ho. 4. n. 55.
 C. 3. v. 41. Leuemus corda nostra cum manibus ad Dominum in cælos. ho. 5. n. 61.
 C. 4. v. 2. E. Iij Sion inclijti. ho. 2. n. 45.
B A R V C H.
 C. 3. v. 24. O Israel quam magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius. ho. 1. n. 75.
 C. 4. v. 17. Constitutus ille in domo. ho. 3. n. 11.
E Z E C H I E L I S.
 C. 1. v. 13. Erat visio discurrens. ho. 2. n. 22.
 24. * Et audiebam sonum alarum quasi sonum aquarum multarum, quasi sonum sublimis Dei: cum ambularent quasi sonus erat multitudinis vt sonus castorum. ho. 1. n. 32.
 C. 17. v. 24. * Et seient omnia ligna regionis quia ego Dominus humiliavi lignum sublime, & exaltaui lignum humile: & siccaui lignum viride, & frondere feci lignum aridum. ho. 3. n. 70.
 C. 20. v. 2. Dedi eis præcepta non bona. ho. 5. n. 4.
 25. Flumina eius manabant in circuitu radicum eius. ho. 2. n. 14.
 C. 31. v. 4. Ossa arida audite verbum Domini. ho. 4. n. 3.
 C. 39. v. 17. * Dic omni volucri & vniuersis auiibus, cunctisque bestijs agri: conuenite, properate, concurrite vndique ad victimam meam. ho. 5. n. 64.
 20. Et saturabimini super mentem meam, de equo & de equite forri. ho. 3. n. 64.
 C. 47. v. 1. * Aquæ autem descendebant in larus templi dexterum ad meridiem altaris. ho. 3. n. 32.
D A N I E L I S.
 C. 3. v. 92. * Ecce ego video quatuor viros solutos & ambulantes in medio ignis, & nihil corruptionis in eis est, & species quatuor similis filio Dei. ho. 3. n. 47.
O S E E.
 C. 2. v. 15. Et dabo ei vineiores eius ex eodem loco. ho. 5. n. 26.
 C. 9. v. 1. * Noli letari Israel, noli exultare sicut populi. ho. 3. n. 47.
 11. Ephraim quasi avis auolauit. ho. 3. n. 21.
 C. 11. v. 1. * Quia puer Israel, & dilexi eum: & ex Ægypto vocaui filium meum Æth. Et ego quasi nutritius Ephraim portabam eos in brachijs meis &c. In funiculis Adam traham eos &c. ho. 2. n. 6. ho. 4. n. 37.
 4. * Et ero eis quasi exaltans iugum super maxillas eorum: & declinaui ad eum vt reuertetur. ho. 2. n. 7. ho. 4. n. 25.
 * Morsus touis ero inferno. ho. 1. n. 11. ho. 4. n. 31. n. 39. & 48.
I O E L I S.
 Et implebuntur aræ vestre frumento. ho. 1. n. 17.
H A B A C V C.
 Mundi sunt oculi tui, ne videas malum, & Cetera respicere ad iniquitatem non poteris. ho. 3. n. 1.
 * Domine opus tuum, in medio annorum Cetera vivifica illud. ho. 4. n. 8.
 5. * Ibi abscondita est fortitudo eius: ante faciem eius ixit mors. ho. 3. n. 58.
S O P H O N I E.
 Dominus in medio tui, non timebis malum ultra. ho. 5. n. 49.
Z A C H A R I E.
 Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei. ho. 5. n. 26.
 Ciuitas veritatis. ho. 1. n. 42. C. 11.
 Vinum gemmans virginis. ho. 4. n. 15. C. 11.
M A L A C H I E.
 * Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirant ex ore eius: quia Angelus Domini exercituum est. ho. 3. n. 60. ho. 5. n. 20.
 Sedebit constans & emundatus argentum, & Cetera purgabit filios Leui. ho. 5. n. 3.
 4. Placebit Domino sacrificium Iuda & Hierusalem, sicut dies Sæculi, & sicut anni antiqui. ho. 3. n. 54.
I. M A C H A B E O R V M.
 Attulerunt ornamenta Sacerdotalia, & primitias & decimas: & susceperunt Nazaretos. ho. 5. n. 31.
 Elephantis ostenderunt sanguinem vix & mori, &c. hom. 4. n. 47.
S. M A T T H E I.
 Videntes stellas Magi gausi sunt gaudio magno valde. ho. 6. n. 43.
 Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui. ho. 5. n. 34.
 Non in solo pane vivit homo. ho. 4. n. 55.
 18. Ambulant Iesus iuxta mare Galilee. ho. 3. n. 65.
 Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur. ho. 5. n. 45.
 8. Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt. ho. 2. n. 8.
 17. Non veni solvere legem sed adimplere. ho. 5. n. 47.
 18. Iota vnum aut vnus apex non poterit à lege, donec omnia fiant. ho. 5. n. 48.
 57. 58

23. Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te &c. ho. 5. n. 35.
43. Audistis quia dictum est antiquis: diliges proximum tuum & odio habebis inimicum tuum, ho. 5. n. 5.
- C. 6. v. 29. Quoniam nec Salomon in omni gloria sua cooperatus est, sicut vinum ex istis, hom. 5. nu. 27.
- C. 9. v. 1. Remittuntur tibi peccata tua, ho. 1. nu. 35.
6. Ut autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata: tunc ait paralytico: surge tolle & c. ho. 1. n. 35.
9. Et cum transiret inde Iesus, vidit hominem sedentem in telonio ho. 3. n. 69.
- C. 10. v. 4. Non sum missus nisi ad oves quæ perierunt domus Israel. ho. 2. n. 5.
16. Ecce ego mitto vos sicut oves in medio lupoꝝ, ho. 5. n. 16.
- C. 11. v. 49. Discite à me quia mitis sum & humilis corde. ho. 5. n. 16.
- C. 13. n. 164. Vestri autem beati oculi, quia vident &c. Amen dico vobis, quia multi Prophetæ &c. ho. 2. n. 11.
17. * Amen dico vobis, quia multi Prophetæ & iusti cupierunt videre quæ videtis, & non viderunt &c. ho. 2. n. 19.
33. * Simile est regnum cælorum fermento. ho. 4. n. 6. & 7.
55. Nonne hæc est fabri filius? ho. 5. n. 24.
57. Non est Prophecia sine honore, nisi in patria sua. ho. 5. n. 24.
- C. 16. v. 16. Tu es Christus filius Dei vivi, ho. 4. nu. 32.
16. Vestimenta autem eius facta sunt alba sicut C. 17. v. 2 n. 12, ho. 5. n. 27.
4. Faciamus hic tria tabernacula. ho. 1. n. 13.
5. Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui, ho. 2. n. 11.
- C. 20. v. 20. Adorans & petens aliquid ab eo, ho. 3. n. 59.
28. * Venit filius hominis dare animam suam redemptionem pro multis, ho. 4. n. 22.
- C. 21. v. 9. Iohanna filio David, benedictus qui venit in nomine Domini, ho. 5. n. 59.
33. * Homo erat patrifamilias, qui plantavit vineam, ho. 4. n. 1.
44. * Qui ceciderit super lapidem istum confringetur, ho. 5. n. 56.
- C. 21. v. 31. * Quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? ho. 2. n. 39.
- C. 21. v. 4. Venite benedicti Patris mei, possidete regnum, ho. 5. n. 66.
40. Quamdiu fecistis vni ex his fratribus meis minimis mihi fecistis, ho. 5. n. 19.
- C. 26. v. 11. Apud te facio Pascha cum discipulis meis, hom. 3. num. 33.
39. Pater si possibile est transeat à me calix iste, ho. 5. n. 59.
41. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma, ho. 2. n. 30.
60. Cum multi falsi testes accessissent. ho. 3. n. 36.
- Non respondit ei ad vllius verbum: ira ut miraretur præses vehementer, ho. 5. n. 63.
45. Tenebræ factæ sunt super vniuersam terram ho. 5. n. 34.
46. Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me. ho. 5. n. 63.
51. * Ecce velum templi scissum est in duas partes à summo vsque deorsum. ho. 5. n. 5.
- Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi, ho. 3. nu. 53. & 20.
64. ho. 4. n. 17.

S. MARCI.

Et circumspiciens omnibus &c. cepit eijcere. C. 11. v. ho. 5. n. 3.

Prædicate Euangelium omni creaturæ: qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit, ho. 5. n. 34.

S. LUCÆ.

Ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute C. 1. v. 17. Elix, ho. 5. n. 39.

31. Ecce concipies in utero & paries filium, ho. 6. n. 3.

Claritas Dei circumfulsit illos, ho. 5. n. 39. C. 2. v. 9.

10. Euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, ho. 2. n. 43.

30. Quia viderunt oculi mei salutari tuum, ho. 5. n. 30.

Exijt fama eius in vniuersam tetram. ho. 1. C. 4. v. 14. n. 12.

Vobis datum est nosse mysterium regni Dei. C. 8. v. 18 ho. 4. n. 9.

Beati oculi qui vident quæ vos videtis: dico enim vobis, quod multi Reges &c. ho. 4. n. 26.

Attendite à fermento Phariseorum, quod est hypocrisis, ho. 4. n. 6.

* Cui simile æstimato regnum Dei: simile est fermento quod accipit, &c. mulier abscondit 20. 21. &c. ho. 4. n. 7.

Congratulamini mihi, quia iuueni dragmam quam perdideram. ho. 3. n. 4.

Et consummabuntur omnia quæ scripta sunt per Prophetas de filio hominis. ho. 5. n. 45.

Princeps Publicanorum. ho. 3. n. 65. C. 19. v. 2

43. Circumdabunt te inimici tui vallo. hom. 1. n. 40.

Hoc facite in meam commemorationem. ho. C. 12. v. 4. n. 19.

4. n. 22. & ho. 5. n. 1. & 7.
 65. Prophetiza, quis est qui te percussit, ho. 5. n. 34.
 C. 23. v. 28. Herodes illustrat illum, ho. 5. n. 63.
 22. Nihil mali fecit iste, ho. 5. n. 32.
 28. Filix Hierusalem nolite flere super me, ho. 2. n. 45.
 34. Pater ignosce illis, ho. 5. n. 63.
 42. Domine memento mei dum ueneris in regnum tuum, ho. 5. n. 64.
 46. Pater in manus tuas commendo spiritum meum, 5. n. 63. 64.
 C. 24. v. 26. Nonne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? ho. 1. n. 21.
 29. Mane nobiscum Domine, quoniam aduerseris, ho. 3. n. 62.
 31. * Et aperti sunt oculi eorum & cognouerunt eum, ho. 4. n. 50.
 S. IOANNIS.
 C. 1. v. 1. 7. * In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum &c. Et Verbum caro factum est, ho. 3. n. 40. hom. 4. n. 46. & ho. 3. n. 32. & 52.
 3. Omnia per ipsum facta sunt, hom. 3. n. 32. ho. 4. n. 28.
 4. Quod factum est in ipso, uita erat, hom. 3. n. 2.
 11. In propria uenit & sui eum non receperunt, ho. 5. n. 50.
 14. Plenum gratiæ & ueritatis, ho. 4. n. 16.
 17. Gratiæ & ueritatis per Iesum Christum facta est, ho. 1. n. 16. ho. 4. n. 2.
 27. * Non sum dignus corrigiam calceamenti soluere, ho. 1. n. 4.
 29. Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi, ho. 1. n. 4. 1. ho. 5. n. 55.
 34. Hic est qui baptizat in Spiritu S. hom. 5. n. 30.
 C. 2. v. 19. Soluite templum hoc, ho. 3. n. 32.
 24. Iesus autem non credebat, semetipsum eis, ho. 5. n. 10.
 C. 3. v. 5. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Simon potest intrare in regnum Dei, hom. 5. n. 4.
 9. Quomodo possunt hæc fieri? hom. 3. n. 38.
 16. Sic Deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret, hom. 3. n. 30. & 41. ho. 5. n. 4. & 7.
 C. 4. v. 14. Erit in eo fons aquæ salientis in uitam, ho. 5. n. 54.
 47. Cum adueniret à Iudæa in Galilæam, ho. 3. n. 65.
 C. 5. v. 26. Sicut Pater habet uitam in semetipso, sic dedit & filio uitam habere in semetipso, hom. 4. n. 32.
 39. Illi sunt quæ testimonium perhibent de me, ho. 5. n. 48.
 41. Claritatem ab hominibus non accipio, ho. 4. n. 15.
 Quod ergo tu facis signum, ut uideamur & credamus? ho. 5. n. 2.
 31. Panis qui dat uitam mundo, ho. 1. n. 33.
 35. Ego sum panis uiuus, qui uenit ad me, non esuriet, & qui crediderit in me, non sitiet in æternum, ho. 1. n. 25.
 50. Hic est panis de celo descendens, ut sicis ex ipso manducauerit, non moriatur, hom. 4. n. 40.
 52. Si quis manducauerit ex hoc pane, uiuet in æternum, ho. 4. n. 52.
 Vado ad eum qui misit me, ho. 3. n. 43. C. 5. v. 27. Ego sum lux mundi, ho. 1. n. 13. C. 5. v. 39. Pater non sicut Abraham est, ho. 3. n. 29.
 46. Si ueritatem dico uobis, quare non creditis mihi? ho. 5. n. 25.
 56. Abraham pater uester exultauit ut uideret diem meum: uidit & gaudens est, ho. 2. n. 11. ho. 3. n. 6. ho. 4. n. 26.
 Me oportet operari opera eius qui misit me, ho. 3. n. 2. ho. 4. n. 57. C. 5. v. 31. Quamdiu sum in mundo lux sum mundi, ho. 3. n. 65.
 7. * Siloe quod interpretatur Missus, hom. 5. n. 10. C. 5. v. 40. Ego ueni ut uitam habeant & abundantius habeant, ho. 4. n. 21. 32. C. 5. v. 24. Quousque animam nostram tollis si ueritatem dicis nobis palam, ho. 1. n. 39. C. 5. v. 27. Oues meæ uocem meam audiunt, hom. 1. n. 37. Non in palam ambulabat apud Iudeos, sed abiit in regionem in desertum, ho. 5. n. 59. Nunc Princeps huius mundi eijcietur foras, ho. 4. n. 46. & hom. 5. n. 51. C. 5. v. 35. Oportet exaltari filium hominis, hom. 4. n. 57. Ante diem festum Paschæ, ho. 5. n. 52. C. 5. v. 1. In finem dilexit eos, hom. 3. n. 32. hom. 4. n. 28. 10. Qui lotus est non indiget, nisi ut pedes lauet, ho. 5. n. 55. C. 5. v. 39. * Cum accepisset ille buccellam, exiit continuo, ho. 4. n. 50. * Ego sum uia ueritatis & uitæ, ho. 3. n. 2. ho. 4. n. 52. C. 5. v. 13. Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit

dabit vobis, ho. 3. n. 46.
 17. Quem mundus non potest accipere, quia non videt eum, ho. 2. n. 10.
 18. * Si quis diligit me sermonem meum seruetur, & Pater meus diliget eum: & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus, hom. 2. n. 10, ho. 3. n. 65.
 19. Venit Princeps mundi huius, & in me non habet quidquam ho. 2. n. 44. & ho. 4. n. 46.
 20. Sicut mandatum dedit mihi Pater sic facio, ho. 5. n. 33.
 E. 13. v. 1. * Ego sum vitis vera, hom. 1. n. 30. hom. 4. n. 1.
 2. Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos, ho. 3. n. 43.
 3. Manete in dilectione mea, hom. 3. n. 43. & 61.
 4. Maiorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis, hom. 3. n. 32.
 C. 16. v. 6. Tristitia implevit cor vestrum, ho. 3. n. 50.
 7. Si autem non abiero. Paraclitus non veniet ad vos, ho. 3. n. 43.
 8. Quia natus est homo in mundo, hom. 5. n. 43.
 9. Exiit a Patre & venit in mundum, hom. 3. n. 41.
 C. 17. v. 3. Hæc est vita æterna, ut cognoscant &c. ho. 1. n. 3. ho. 3. n. 58.
 4. Ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint, ho. 3. n. 42.
 O. 19. v. 10. Mihi non loqueris? nescis quia potestatem habeo dimittere te, ho. 3. n. 34.
 11. Confundatum est, ho. 3. n. 48. & 63.
 12. Continuo exiit sanguis & aqua, hom. 5. n. 54.
 C. 20. v. 23. Quorum remisistis peccata, remittentur eis, ho. 5. n. 42.
 ACTVS APOSTOLORVM.
 C. 2. v. 14. Multo pleni sunt isti, ho. 4. n. 43.
 15. Erant perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, ho. 3. n. 24. ho. 4. n. 50. ho. 5. n. 17.
 C. 4. v. 18. Quæ manus tua & consilium tuum decreverunt fieri adversus sanctum puerum tuum Iesum, ho. 5. n. 61.
 C. 10. v. 38. * Qui pertransiit beneficentia, & sanando omnes oppressos à diabolo, ho. 3. n. 65.
 C. 13. v. 2. Ministrantibus illis Domino & ieiunantibus, ho. 5. n. 17.
 46. Vobis oportebat loqui Verbum Dei, ho. 5. n. 59.

In ipso enim vitimus, mouemur & sumus C. 17. v. 28.
 &c. ho. 3. n. 10. ho. 4. n. 55.
 In quo vos Spiritus S. posuit Episcopos, te- gere Ecclesiam Dei, ho. 5. n. 4. 17. C. 20. v. 28.
 AD ROMANOS.
 Quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius, ho. 1. n. 20. C. 3. v. 25.
 Resurrexit propter iustificationem nostram, C. 4. v. 25. ho. 5. n. 33.
 Per inobedientiam unius hominis, peccatores constituti sunt multi, ho. 4. n. 23. C. 5. v. 19.
 Christus resurgens ex mortuis iam non moritur, ho. 3. n. 30. C. 6. v. 9.
 18. Non habitat in me, hoc est in carne mea bonum, ho. 4. n. 14.
 19. * Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, ho. 3. n. 20.
 20. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius, ho. 3. n. 22.
 In similitudinem carnis peccati, hom. 1. n. 3. C. 8. v. 3.
 4. Non secundum carnem ambulamus, hom. 2. n. 27.
 26. Quid oremus, sicut oportet, nescimus, ho. 5. n. 44.
 27. Ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus, ho. 3. n. 9.
 29. Ut sit ipse primogenitus in multis fratribus, 3. n. 5. n. 31. & 54.
 31. Si Deus pro nobis quis contra nos? hom. 3. n. 46.
 Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, ho. 5. n. 52. C. 10. v. 10.
 12. Non enim est distinctio Iudæi & Græci: nam idem Dominus omnium &c. hom. 5. n. 42. C. 11. v. 17.
 13. Sicut radices & pinguedinis oliuæ factus es, ho. 2. n. 14.
 33. * O altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei: quam incomprehensibilia sunt iudicia eius &c. ho. 1. n. 3.
 Obsecro vos fratres, ut habeatis corpora vestra hostiam vivam, ho. 2. n. 14. C. 12. v. 1.
 I. AD CORINTHIOS.
 In omnibus divites facti estis, hom. 5. n. 45. C. 1. v. 5.
 merito 14.
 23. Iudæis quidem scandalum, gentibus autem utilitatem, ho. 3. n. 2. ho. 4. n. 57.
 Sapientiam loquimur inter perfectos, hom. 1. C. 2. v. 6. n. 1.
 3. Quam nemo principum huius sæculi cognovit, ho. 4. n. 57.
 11. Qui enim hominum scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est? ita & quis

K k 3

quæ sunt Dei, ho. 1. n. 28.
 14. Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei, ho. 1. n. 28.
 C. 1. v. 22. Omnia vestra sunt, siue mors, siue vita, siue mundus, ho. 4. n. 21.
 C. 6. v. 20. Empi estis pretio magno, ho. 4. n. 33.
 C. 8. v. 1. Scientia inflat, charitas vero ædificat, hom. 3. num. 34.
 C. 9. v. 22. Omnibus omnia factus sum, ho. 5. n. 33.
 C. 11. v. 23. Dominus Iesus in qua nocte tradebatur, ho. 3. n. 53.
 26. Quotiescumque manducabitis panem hunc & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, ho. 4. n. 21.
 C. 5. v. 12. Videmus nunc per speculum in ænigmate: tunc autem facie ad faciem, ho. 1. n. 28.
 C. 15. v. 23. Vt sit Deus omnia in omnibus, hom. 4. numero 19.
 47. * Primus homo de terra terrenus &c. ho. 2. n. 5.
II. AD CORINTHIOS.
 E. 2. v. 10. Ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi, ho. 5. n. 50.
 14. Odorem nostræ suæ manifestat per nos in omni loco, ho. 5. n. 41.
 C. 3. v. 5. Non quod sufficientes. finis cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, ho. 1. n. 2.
 18. Nunc autem revelata facie gloriam Domini specularantes, ho. 5. n. 51.
 C. 4. v. 6. * Deus qui dixit de tenebris lucē splendescere ipse illuxit in cordibus nostris ad illuminationem &c. ho. 1. n. 15.
 11. Vt & via Iesu manifestetur in carne nostra mortali, ho. 4. n. 5.
 C. 5. v. 7. Per fidem ambulamus, ho. 1. n. 43.
 15. Pro omnibus mortuus est Christus, ho. 4. n. 24.
 C. 8. v. 9. Quoniam propter vos egenus factus est, cum esset dives, ho. 2. n. 15.
 C. 9. v. 7. Hilarem enim & eorum diligit Deus, ho. 5. n. 54.
 C. 10. v. 5. * In captivitate retinens omnem intellectum in obsequium Christi, hom. 1. num. 31. & 38.
AD GALATAS.
 C. 1. v. 10. Vno autem iam non ego, vivit vero in me Christus, ho. 4. n. 5.
 20. * Qui dilexit me & tradidit semetipsum pro me, ho. 2. n. 21.
 C. 3. v. 13. * Christus factus est pro nobis maledictum: quia scriptum est: maledictus omnis qui pendet in ligno, ho. 4. n. 23.

* Hæc enim sunt duo testamenta, vnum C. 4. n. quidem in monte Sina, &c. ho. 2. n. 45.
 Caro concupiscit adversus spiritum: spiritus C. 5. n. autem adversus carnem, ho. 3. n. 40. & 20 ho. 4. n. 14. 41.
AD EPHESIOS;
 Ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam, C. 4. n. ho. 5. n. 29.
 Dei enim donum est, ho. 2. n. 25.
 14. Ipse est pax nostra, qui fecit ut quæserimus. ho. 5. n. 42.
 * Omne quod manifestatur lumen est, hom. 1. n. 26.
 18. Vinum in quo est luxuria, hom. 4. n. 15.
 25. Christus dilexit Ecclesiam, & semetipsum tradidit pro ea, ho. 3. n. 19.
 27. Non habeantem maculam aut rugam, ho. 5. n. 47.
AD PHILIPPENSIS.
 * Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinanivit & cito. 1. n. 7. ho. 2. n. 18. & 34. ho. 3. n. 35. ho. 4. n. 26. ho. 5. n. 32.
 Et habitu inuentus vt homo, ho. 3. n. 48.
 Omnia arbitratus sum. vt stercora, ho. 2. n. 16.
AD COLOSSENSES.
 Qui eripuit nos de potestate tenebrarum, ho. 3. n. 27.
 16. Omnia per ipsum & in ipso creata sunt, ho. 4. n. 15.
 In quo inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter, ho. 2. n. 6. ho. 4. n. 24. & 47.
 Mortificate membra vestra quæ sunt super terram, ho. 2. n. 29.
 17. Induite vos viscera misericordie, hom. 3. n. 36.
 Cum lecta fuerit apud vos epistola hæc, facite vt & in Laodicenum Ecclesia legatur, ho. 5. numero 47.
I. AD THESSALONICENSIS.
 * Itaque qui hæc spernit, non hominem spernit sed Deum, ho. 5. n. 29.
 Induite loriceam fidei & charitatis, & galeam spem salutis, ho. n. 34.
 23. Vt integer spiritus vester & anima & corpus servetur, ho. 4. n. 7.
 27. Adiuvo vos per Dominum vt legantur Epistola hæc omnibus sanctis fratribus hom. 3. n. 47.
I. AD TIMOTHEVM.
 Obsecro primum omnium fieri obsecrationes, orationes, ho. 5. n. 37.
 5. Vnus mediator Dei & hominum homo C. 1.

- Christus Iesus, ho. 1. n. 46.
8. Volo viros orare in omni loco, leuantes puras manus, ho. 5. n. 46.
- C. 1. v. 14. Hæc tibi scribo, vt scias quomodo oporteat te in domo Dei conuersari, ho. 1. n. 42. ho. 2. n. 9. ho. 3. n. 15.
15. Ecclesia Dei viui, columna & firmamentum veritatis, hom. 1. n. 42. & hom. 3. n. 15. & 31.
- C. 4. v. 9. Fidelis sermo & omni fæceptione dignus, ho. 5. n. 51.
- II. AD TIMOTHEVM.**
- C. 1. v. 5. Non coronabitur, nisi legitime certauerit, ho. 1. n. 23.
- C. 4. v. 12. Dominus Iesus Christus cum spiritu tuo, ho. 5. n. 44.
- AD HEBRÆOS.**
- C. 1. v. 3. Qui cum sit figura substantiæ eius, hom. 3. n. 43.
3. Portans omnia verbo virtutis suæ, hom. 3. n. 17.
- C. 3. v. 6. Quæ domus sumus nos, ho. 7. n. 23.
- C. 4. v. 3. Ingrediamur in requiem qui credidimus, ho. 1. n. 13.
16. Ad eam cum fiducia ad thronum gratiæ, vt misericordiam consequamur, hom. 5. n. 10 & 12.
- C. 5. v. 1. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur, ho. 5. n. 26.
4. Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron, hom. 5. n. 16.
7. In diebus carnis suæ, ho. 1. n. 3.
7. Cum clamore valido & lacrymis offerens, exauditus est, ho. 5. n. 54.
- C. 7. v. 16. Talis decebat vt nobis effer Pontifex, sanctus & c. ho. 5. n. 19.
- C. 9. v. 15. Et ideo noui Testamenti mediator est: vt morte intercedente repromissionem accipiant qui vocati sunt & c. ho. 4. n. 24.
- C. 10. v. 1. Vmbra habens lex futurorum bonorum, ho. 5. n. 42.
5. * Hostiam & oblationem noluit, corpus autem aptati, ho. 5. n. 8. & 39.
14. Vna oblatio consummavit in sempiternum sanctificator, ho. 5. n. 9.
20. Per velamen id est carnem suam, hom. 4. n. 4.
- C. 11. v. 1. Defuncti sunt omnes isti non acceptis repromissionibus, ho. 2. n. 11.
- C. 12. v. 2. Aspicientes in Auctorem fidei, hom. 3. n. 33.
29. Deus noster ignis consumens est, hom. 1. n. 22. ho. 3. n. 54.
- C. 13. v. 10. Habemus altare de quo edere non habent peccata, ho. 1. n. 17.
- In mansuetudine suscipite iniuriam verbum, C. 1. v. 17. ho. 5. n. 51.
* Si introierit in conuentum vestrum vir aureum anulum habens in veste capdita: introierit autem & pauper in sordido habitu, & intendatis in eum qui indutus est veste pura, ho. 5. n. 27.
Confitemini alterutrum peccata vestra, ho. 5. n. 40.
- I. PETRI.**
- In quem nunc quoque non videntes creditis, credentes autem exultabitis lætitia inenarrabili, hom. 4. n. 35.
12. * In quem desiderant Angeli prospicere, ho. 1. n. 26.
19. Pretioso sanguine quasi Agni immaculati, ho. 2. n. 43.
* Sicut modo geniti infantes rationabile sine dolo lac concupiscite & c. 4. n. 37.
14. Peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum: vt peccatis mortui & c. ho. 4. n. 13.
- II. PETRI.**
- Per quem maxima & pretiosa nobis promissa donauit: vt diuine simus consortes naturæ, ho. 1. n. 5. & 19. ho. 4. n. 16. & 35.
19. Quasi lucernæ lucenti in caliginoso loco donec dies clucescat, hom. 2. n. 43. & ho. 5. n. 34.
A quo quis superatus est, huius & seruus est, ho. 2. n. 5.
- I. IOANNIS.**
- Quod fuit ab initio quod audiuitis, quod vidimus, h. 3. n. 2. & ho. 4. n. 59.
10. Si dixerimus quoniam non peccauimus, mendacem facimus eum, & verbum eius non est in nobis, ho. 3. n. 55.
Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, vt filij Dei nominemur & simus, ho. 2. n. 11.
8. * In hoc apparuit filius Dei, vt dissoluat opera diaboli, hom. 2. n. 2. h. 3. n. 41.
Non quasi nos dilexerimus Patrem, sed quoniam ipse prior dilexit nos, ho. 2. n. 11.
26. Qui manet in charitate in Deo manet & Deus in eo, ho. 3. n. 23.
- APOCALYPSIS.**
- Ego sum alpha & Omega, principium & finis, ho. 1. n. 25.
Vincenti dabo edere de ligno vitæ quod est in paradiso Dei mei ho. 4. n. 28.
27. Dabo illi calculum candidum, ho. 1. n. 20. & ho. 5. n. 56.
Sanctus, Sanctus, Sanctus, ho. 3. n. 62.

INDEX LOCORVM S. SCRIPTVRÆ.

- C. 5. v. 1. Signatum sigillis septem, ho. 5. n. 19. te, ho. 2. n. 14.
 5. Vicit leo de tribu Iuda, hom. 1. n. 1. * Beati qui ad æternam nuptiarum agni vocati sunt, ho. 3. n. 19.
 10. Fecisti nos Deo nostro regnum & Sacerdotes, & regnabimus super terram, hom. 4. numero 19. 10. Cecidi ante pedes eius vt adorarem eum, ho. 3. n. 19.
 C. 8. v. 3. Super altare aureum, ho. 5. n. 46. 16. Rex Regum & Dominus dominantium, ho. 3. n. 66.
 C. 10. v. 1. Vidi Angelum fortem amictum nube, hom. 5. n. 32. * Erit tabernaculum Dei cum hominibus, & c. ho. 3. n. 15.
 C. 11. v. 9. * Et projectus est draco ille magnus, serpens antiquus, ho. 3. n. 44. 10. In montem magnum & altum, hom. 4. num. 60.
 C. 13. v. 18. Agnus qui occisus est ab origine mundi, ho. 1. n. 11. ho. 5. n. 39. 10. Vidi ciuitatem sanctam & c. hom. 4. n. 16.
 C. 18. v. * Omnia pinguis & præclara perierunt à

FINIS INDICIS S. SCRIPTVRÆ.

IN.

I N D E X

MATERIARVM NOTABILIVM

QVÆ IN HOC LIBRO CONTINENTVR.

A.

Abram primus Sacerdos vocatur presbyter ho. 5. n. 19. Cur præcepit illi Deus vt filium suum immolaret. ho. 2. n. 21. Cur cum in mente sacrificauerit. ho. 2. n. 32. Quanta eius nobilitas. ho. 3. n. 25. Eius fides & obedientia. ho. 1. n. 41.

Absentia quam damnoſa. ho. 3. n. 47.

Accidentia SS. Sacramenti sunt nubes. ho. 4. n. 30. Sunt aulæ tapetes & substantia perfectior reddita ho. 5. n. 13.

Adam: eius vincula sunt SS. Sacramentum. ho. 2. n. 4. & 6. illi Deus de nutrimento prospexit. ho. 2. n. 9. Cibum comedit irrationalem. ho. 4. n. 38.

Aegyptus symbolum est mundi. ho. 3. n. 68. significat hominis peccat. ho. 4. n. 30.

Enigma Samsonis præfert SS. Sacramentum. ho. 1. n. 2.

Affectus terreni expellantur ante Communionem ho. 2. n. 23. 24. 27. 28. 44. 45. ho. 4. n. 5. ho. 5. n. 59. 60. & seqq. Opponuntur maxime rebus caelestibus. Ibi Vide V. *Preparatio*.

Agnus Dei cur in Missa dicatur. ho. 5. n. 66.

Ale Dei duo sunt testamenta. ho. 2. n. 8.

Alba vestis Sacerdotalis significat vitam Christi. ho. 5. n. 32. Respondet vestimento summi Sacerdotis dum ad terram vsque pertingit. Ib. n. 31. in fine. Præfert albam vestem qua Christum Herodes in Passione derisit. Ib. n. 35. Denotat benignitatem & mansuetudinem qua præfulgere debet Sacerdos. Ib. Quod adeo longa sit perseverantiam indicat in virtute vsque ad mortem. Ib.

Alleluia vox est Hebræa. ho. 5. n. 42. Cur canitur in Missa post Epistolam, & quis hoc introduxerit. Ib. n. 49. Quid significet. Ib. quare non canatur in Septuagesima. Ib.

Alimentum Deus cunctis ministravit secundum naturam eorum. ho. 2. n. 5. In quo magnam suam ostendit misericordiam. ho. 2. n. 5.

Altare Christi est eius humanitas. ho. 1. n. 13.

Altaria Dei plenitudo & requies cordis. ho. 3. n. 7. & seqq. Altare est locus sacrificij. ho. 5. n. 12. Cur altare incensetur. ho. 5. n. 41. quod Sacerdos illud exoseculetur signantur sponsalia Christi. ho. 5. n. 41.

D. Ambrosius & eius doctrina, columna est fidei. ho. 1. n. 3.

Amari nos à Deo est nobis ab eo beneficii bonum autem maximum est SS. Sacramentum. ho. 3. n. 41. & seqq. Solum Deum tenemur amare, nec aliud. Ib. n. 13. 16. 17. Amor & maiestas difficile vniuntur. ho. 1. n. 5. Vniuntur tamen in SS. Sacramento. Ib. Amor Dei & eius inuentiones, alium non admittunt confortem. ho. 2. n. 6. 21. 22. 41. ho. 3. n. 32. & seqq. ho. 4. n. 37. Eius potestas & vires. Ib. Triumphat de Christo in SS. Sacramento. ho. 2. n. 21. Tunc se parentius manifestat, quando se monstrat magis zelosum. ho. 2. n. 21. Amor Christi electum est. ho. 2. n. 21. facit vt Christus maneat, licet abscedat. ho. 2. n. 22. Modus, quomodo veniat ad nos & maneat apud Patrem. ho. 3. n. 41. & seqq. Amores inlectantur in corde Christi. ho. 3. n. 37. & seqq. Amorem ignis significat, ob inquietudinem, & sollicitudinem. ho. 2. n. 22. Et ob aliam rationem. ho. 3. n. 53. zelum parit, & impatiens est. Ib. Est velut motus naturalis in fine vehementior: & talis est amor Dei erga homines. ho. 3. n. 38. 39. 40. Amor negat titulos maiestatis. ho. 4. n. 53.

Amicitia cum Deo quantum extollat animam. ho. 2. n. 17.

Amicitia vestis Sacerdotis denotat Christi humanitatem. ho. 5. n. 32. Velum exprimit quo Christo oculi contecti fuerunt vt illi illuderent. ho. 5. n. 34. fidem de notat qua nobis accedendum est ad SS. Sacramentum. ho. 5. n. 34. Et spem obtinendi quod petimus. Ib.

S. Andreas S. Communionem corroboratur. ho. 2. n. 42.

Angeli soli Christo seruiunt eumque vt superiorem agnoscunt. ho. 3. n. 59. Licet per mysterium Incarnationis in homine dignitatem superiorem reuerentur. Ib. n. 60. Angeli digne communicant.

L I

municantur

municantes honorant ho. 3. n. 61. & admirantur. ho. 4. n. 5. Angelus percussus quis fuerit. Ib. n. 47. Esse debet moribus Angelus qui Missam celebrat. ho. 5. n. 10. Sacerdos vocatur Angelus. Ib. n. 20.

Animam inhabitat SS. Trinitas modo quodam singulari. ho. 2. n. 10. Quantum extollatur ex amicitia cum Deo. ho. 2. n. 17. Est subiectum capax ad recipiendum Deum. ho. 3. n. 3. Anima iusti hortus deliciarum Dei: unde expedit ut zizania emanent. ho. 2. n. 37. Quanti Deus illam faciat. hom. 3. num. 3. Anima templum est in quo Deum tenemur recipere in SS. Sacramento. ho. 3. num. 16. 17. 18. Anima in qua Deus habitat & regnat, magna recipit beneficia & diuitias. ho. 3. n. 65. ho. 4. n. 16. 17. & seqq. Est Deo similis, quia tota est in toto corpore & tota in qualibet eius parte. ho. 4. n. 19. Viuificatur SS. Eucharistia. ho. 4. n. 39.

Animalia cuncta de templo, quare. ho. 5. n. 11. & seqq. *Animalia* Ezechielis significant SS. Doctores. hom. 1. numer. 32. *Animalia* cor habent ex carne nervosa & cur. ho. 3. num. 4. 4. *Animalia* multis pedibus gradientia, vel per terram repentia Deus cur ve immunda rejiciat. ho. 2. n. 24.

Apes denotant verba Christi, quibus efformatus est fons SS. Sacramenti. ho. 1. n. 2. ho. 4. n. 14.

Apostoli fundamenta sunt Ecclesie. hom. 5. n. 4.

Apostoli antequam predicatum mitterentur, communicabant. ho. 5. n. 17. qualiter eorum tempore Missa diceretur. Ib.

Appetitus sensitivus nos ad se trahit, & à Deo separat. ho. 2. n. 20.

Aqua vino mixta in Calice quid significet. ho. 2. n. 29. ho. 5. n. 54. *Aqua* Cisterne de Bethleem sanguis est, & quomodo bibenda. ho. 2. n. 26. *Aqua* que vinum videbatur. ho. 2. n. 33. *Aqua* denotat penitentiam. ho. 2. n. 36. *Aqua* signat tribulationes & Christus nos in illis protegit. ho. 3. num. 46. *Aquas* amaras Deus dulcorat. ho. 4. n. 56.

Aquila nobilis, & in quo. ho. 5. nu. 60. Illi Sacerdos in Missa comparatur dum manus extollet. ho. 5. n. 7.

Arbor vitæ Christus in SS. Sacramento. ho. 1. n. 5. *Arbor* paradisi est SS. Sacramentum. ho. 4. n. 29.

Arca figura est SS. Sacramenti. ho. 1. n. 10. ho. 2. n. 12. ho. 3. n. 46. ho. 4. nu. 5. & 46. *Arca* protectio fidelium. ho. 3. n. 46. *Arca* testamenti sanctificata. ho. 4. nu. 46. *Idolam* prostermit & SS. Sacrament. affectus terrenos. ho. 2. num. 32. Et millia

hominum. ho. 3. n. 58. ho. 4. n. 46. *Arius* male intellexit. *Quod factum est in ipse* &c. ho. 3. n. 2. ho. 4. n. 59. *Aristoteles* legendo: *In principio creavit Deus* &c. ait. *Bene dixisset rusticus si probasset.* ho. 3. n. 34. *Ascensio Domini* cur Christus elatis manibus ascenderit. ho. 5. n. 45.

Aster figura Christi, quia dicitur. ho. 2. n. 15.

Attentio ad Missam ho. 5. n. 59.

Attributa Dei declarantur in SS. Sacram. ho. 1. n. 18.

Audire & audire quomodo fieri debet in SS. Sacram. ho. 1. n. 28. vt Missa bene audiam, oportet instructum esse in fide. ho. 5. nu. 47. 51. *Elemosyna* est congrua ad illam preparatio. ho. 5. nu. 45. *D.* Bonaventura Missam audire anteit celesti lumine coruscet, quem ita vidit in unum illi *D.* Thomas Aquinas. ho. 5. nu. 36. Cur vero posset exire ante datam Missæ benedictionem. ho. 5. n. 66. in fine.

Aves quam facile fugiant. ho. 3. nu. 21. *Aves* caeli sunt beati, & animalia terræ, sunt tripliciter. ho. 3. n. 64.

D. Augustinus, qualiter gloriam viderit. ho. 5. n. 15.

B.

B *Babylon* plena diuitijs. ho. 2. num. 121. Cur punita. ho. 5. n. 29.

Baculus, intellectus firmior, est fidei vel Ecclesie. ho. 1. n. 43.

Balaam quale consilium dedit Balac. ho. 3. n. 52.

Balana qualitates: cor habet edrum ac nodosum, & *diabolum* significat. ho. 3. n. 44.

Balsamum celeste est sanguis Christi. ho. 5. n. 64.

Baptismus porta est Ecclesie. ho. 1. n. 15.

D. Basilus & *D. Chrysostomus* ceremonias in Missa composuerunt. ho. 5. n. 38.

Begitudo est status proximi non meriti. ho. 2. nu. 23. Est perfectus & consummatus bonorum omnium cumulus. ho. 1. n. 25. ho. 2. nu. 9. Vide *V. Gloria*. Beati dicuntur aves caeli, nos hic viventes, animalia terræ. ho. 3. n. 64.

Bellum iustum quale. ho. 3. n. 4.

Benedictio Jacob excellens, Dei benedictionem denotat. ho. 3. n. 29.

Beneficia populi Iudaei transfata in populum Gentilem. ho. 3. n. 27.

Bona terrena statim satiant sicut multa sunt, celestia vero è contra. ho. 2. n. 1. Ex illis tantum necessaria

MATERIARVM NOTABILIVM.

necessaria sumenda & extrema, ho. 2. n. 24.
D. Bonaventura Missam audiens tanta illam
 attentione meditabatur vt luce circumfusum
 eum viderit *D. Thomas Aquinas*, hom. 5. nu-
 mero 36.
Buccella vitæ est SS. Sacra. contra buccellam
 mortis, ho. 1. n. 11. Buccella similiter contra in-
 fernum, ho. 4. n. 48

C.

Calcei significant abiectionem alterius pe-
 dis animæ, inquit intellectus, cuius al-
 ter pes est voluntas: illos autem exuere
 calceis est iuri naturalis cognitionis cedere, ho.
 1. n. 4

Calix in quo Christus consecratur servatur
Valentia, ho. 5. n. 13

Candela significat fidem, hom. 2. n. 43. 44. &
 seqq. ho. 5. n. 34

Candelabrum aureum est SS. Sacramentum,
 ho. 4. n. 49

Canis, diabolus & mundus latrant, & *Chri-*
stus nos defendit, ho. 3. n. 46

Captivare intellectum quid sit, hom. 1. n. 17.
 & 28

Caput cadere olim erat ignominie nota, ho.
 5. n. 29

Caro significat bona temporalia ho. 1. nu. 27.
 Appetitus eius nos ad se trahunt & a Deo sepa-
 rant, ho. 3. n. 20. 21. Moritur caro & Deo sacri-
 ficetur, & vivit spiritus ad digne communican-
 dum, ho. 2. 19. Est principium peccati & elonga-
 tionis a Deo: & hanc eandem sumit Christus vt
 nos sibi vivat in SS. Sacramento, ho. 3. n. 1. 2. ho.
 4. nu. 59. Caro Christi gladius est Goliath. *E-*
phod involutus, ho. 2. n. 3

Carba Altaris verbum est Dei, ho. 1. n. 20

Casula D. Iohannis ad manus devenit *D. Gre-*
gorij, ho. 5. n. 28. *D. Ildephonsi* casula data mani-
 bus *B. Virginis*, hom. 5. n. 18. Aliam casulam ac
 reliqua ornamenta dederunt Angeli *D. Benedi-*
cto Archiepiscopo Cantuariensi, ho. 5. n. 18. *Cas-*
ula D. Dunstani Archiep. Halberstadiens. ab
 Angelis in altum elata ne in terram decideret,
 hom. 5. n. 51. Significat Christi charitatem, hom.
 5. n. 33. Tunicam refert inconsutilem, hom. 5. n.
 36. Olim erat vt caputium oblongum quod to-
 tum tegebat Sacerdotem, ho. 5. n. 36. Talis erat
S. Vincenzij Ferrariens. quæ hodie servatur in
 Conventu Alcaniens. hom. 5. n. 36. Denotat cha-
 ritem, quæ totum complectatur Sacerdotem,
 vt nihil habeat hominis, ho. 5. n. 36

Cathacumeni post Evangelium è templo e-
 grediebantur & cur, ho. 5. n. 10. 12

Cavimus in quo Christus celebravit, Genæ
 asseruatur, ho. 5. n. 13

Cali non se demittunt, ho. 3. n. 34

Cornaculum hominis Deus est, ho. 1. n. 25. ho:
 3. n. 21. 22

Ceremonia Agni Paschalis observande in SS.
 Sacramento, hom. 2. n. 43, hom. 4. n. 5. Illis finem
 imponit SS. Sacramentum, ho. 4. nu. 51. Ceremo-
 niæ in Missa & quare: non tamen, auferendo
 substantiam Misse, ho. 5. n. 35. 37. 38

Charitas & invidia sibi opponuntur, ho. 1. n.
 14. Vnit virtutes, ho. 2. n. 14. Et voluntates, ho. 5.
 n. 42. Est vestis nuptialis ad communicandum, ho.
 2. n. 39. 40. ho. 4. n. 44. Charitas Christi fuit im-
 mensa designata in Casula, hom. 5. n. 33. Item Sa-
 cerdotis in Casula, ho. 5. n. 36

Christus est Saluator noster & lux mysterio-
 riorum fidei & via ad cælum, ho. 1. n. 13. hom. 3.
 n. 68. Est Saluator, ho. 5. n. 30. Perfidei Christi
 venturi consecuti sunt Patres antiqui vitam
 æternam, hom. 7. n. 11. Humanitas Christi est al-
 tare Dei & nostrarum orationum, hom. 1. nu. 13.
 Christus infundit fidem nostris intellectibus,
 hom. 1. n. 27. Eius naturæ diuinæ & humanæ in
 carbone designantur ignito Isaac, ho. 1. n. 20. Ven-
 nit in mundum vt dissoluat opera diaboli, ho. 2.
 n. 2. ho. 4. nu. 47. Introduxit bonum per quod
 diabolus introduxit malum, ho. 2. n. 2. 6. Larua-
 ram nobis tradit vitam, & diabolus mortem, ho.
 2. n. 2. Dives ex natura, sed pauper voluntate,
 ho. 2. n. 15. Figuratur in electo, hom. 2. n. 21. 22.
 Est medicus & medicina ho. 2. n. 33. 36. Est tem-
 plum, hom. 3. n. 32. Est Dominus potens & sa-
 piens, hom. 3. nu. 33. De gloria sua descendit ad
 nostras pœnas, ho. 3. n. 34. Quatuor eumicit bra-
 chia se humiliando, ho. 3. nu. 34. & seqq. Mani-
 festat amorem suum, potentiam, & nobilitatem
 & insigne stratagemata in SS. Sacramento, ho. 3.
 n. 35. & seqq. Communicare se est ipsi naturale,
 ho. 3. n. 37. In fine ostendit se potentiorum, ho. 3.
 nu. 41. Amor quo hominibus afficitur non pati-
 tur ab eis elongationem, ho. 2. nu. 22. Est defen-
 sor noster & vincit diabolum, hom. 3. nu. 44. &
 seqq. Transiens confert beneficia, hom. 3. n. 64.
 Christus eiusque humanitas confertur gladio
 Goliath, ho. 2. n. 3. hom. 4. n. 4. 47. & gladio *Ge-*
deonis, hom. 4. nu. 48. Corpus suum præbet vt
 gladium vincens, ho. 4. n. 47. Comparatur ap³,
 ho. 4. nu. 1. 14. Est vitis, ho. 4. n. 1. Christus prima-
 rio venit in mundum propter populum Iudai-
 cū, ho. 2. n. 5. In remedium nostrarum necessita-
 rum,

tum, hom. 5, n. 67. Christus dicitur panis de celo & de terra simul, ho. 2, n. 11. Et hoc magna fertilitate & abundantia pro omnibus mundi Regnis, hom. 2, n. 12. Christus ut bonus amicus nos non deserit ab infantia usque ad horam mortis: unde nobis datur in vaticum in SS. Sacramento, hom. 2, n. 12. 13. Christus & Satan duo Reges contrarij, ho. 3, n. 21. Anima bene affectus quas inuentiones habeat, ho. 4, n. 61. Est Rex opulentus in SS. Sacramento ho. 4, n. 51. Quare fugerit in Ægyptum, ho. 4, n. 53. Confertur Ioseph, ho. 4, n. 53. Caro & sanguis Christi efficit, ut distinkter nos ab illo separemus, hom. 3, n. 21, 22. Christus loquebatur in parabolis ut mysticia sua occultaret, hom. 4, n. 9. Nostram assumpsit naturam, eamque nobis reddidit meliorem in Incarnatione & SS. Sacramento, hom. 4, n. 13, 14. Est Rex superior omnibus Regibus terræ, qui nihil à subditis suis accipit, imo tradit illis quidquid habet, ho. 4, n. 15, 16. Se comparat sibi, lb. & ho. 5, n. 39. Dicitur *Missus*, ho. 5, n. 10. significatur per verbum illud *Salutare*, hom. 5, n. 30. Sanctitas eius & impeccabilitas, hom. 5, n. 32. Eius vita tota fuit in commodum nostrum lb. & n. 33. Merita Christi lb. Eius prompta obedientia, lb. est sapiens mercator lb. significatur rore cæli, lb. Est nostrum prototypon, lb. Est causa prima & principalis Sacramentorum ho. 5, n. 29, 30. Est altare aureum, ho. 5, n. 48. Omnia in se vnit, ho. 5, n. 42. Eius opera sunt nostra, ho. 5, n. 43. Est mediator principalis, & qui nos Deo reconciliat, hom. 5, n. 46, 53, 54. Et ideo in sine Collectarum dicitur *Per Christum Dominum nostrum*, lb. Est petra dura, hom. 5, n. 60. Est Agnus qui librum aperit signatum, ho. 5, n. 39. Et quia talis est, eiam agni exigit simplicitatem ut manducetur, hom. 5, n. 55. Implet fossas Elia, ho. 5, n. 48. Perfectionem tribuit prophetis, hom. 5, n. 49. In omnes gratiam suam in se hinc, ho. 5, n. 41. Facilitas qua se omnibus accommodat ut possint ad illum accedere significatur in eo quod cingat se, hom. 5, n. 33. Est quid nobis proprium, & ita ut tale illum offerimus, hom. 5, n. 8. Declaratur ut nobilis quomodo & quando, ho. 5, n. 27. Vitam habet à Patre suo, ho. 4, n. 32. Est lac quod nutrit fideles, ho. 4, n. 37. Humanitas Christi, vide V. *Humanitas*. Eius naturas raundo gaudium excitauit ho. 5, n. 43. Ingressus Christi ipso die Palmatum representatur in Præfatione Missæ, hom. 5, n. 59, 62. Christus in Cena corpus suum sumpsit, ho. 4, n. 44, 45. Cum Christum habueris in SS. Sacramento non est quod timeas tentationes dæmonis, tribulatio-

nes & inopiam, hom. 2, n. 45, 46. Sine fermento consecrauit cum magno mysterio, hom. 5, n. 33. Passio Christi cuiusque memoria qua preparatione sit celebranda, hom. 3, n. 41. Eius memoria est SS. Sacram. ho. 3, n. 53, ho. 4, n. 22. & seqq. Fuit tota pro omnibus & tota pro singulis, ho. 4, n. 22, 23. Fuit beata ob præclarationes, ho. 4, n. 22, 23. Significatur in Iordane, hom. 4, n. 21. Honoratur in vestibis Sacerdotibus, & quis inde nobis fructus est colligi dicitur, ho. 5, n. 34, & seqq. Representatur in Missa, ho. 5, n. 61. Quæ bona nobis largiatur, hom. 5, n. 63. Apertis portas beatitudinis ho. 4, n. 24. Præfiguratur in Agno Paschali, hom. 2, n. 41. & seqq. Christus in altari Crucis seipsum obtulit in sacrificium, hom. 3, n. 53. Morte sua nobis vitam, & perit gloriam largitus est, hom. 4, n. 57. Celebrauit primitias & ordinauit Apolos, ho. 1, n. 17. Duo sacra celebrauit, hom. 5, n. 17. Sacrificio suo vetera terminauit sacrificia, ho. 5, n. 31. Cur pro inimicis suis orauerit, ho. 5, n. 35. Tribus hostiamansit in Cruce, ho. 5, n. 63. Descendit in limbum, ho. 5, n. 63. Resurrexit tertia die, ho. 5, n. 65. Fuit reprobatus à Synagoga, ut Moyses in iectus in stumen, ho. 5, n. 39. Danno vestitur in Sacerdotibus, & ipse est primarius offerens, ho. 5, n. 29, & seqq.

Christiani in primitiua Ecclesia se fratres cognominabant, ho. 2, n. 40. Sunt filij Dei, hom. 4, n. 35, 37. Populus Christianus & eius nobilitate eo quod ab ipso Deo productus & peccatore eum enutritus sit, ho. 3, n. 18, 19. ho. 4, n. 35. Insignibus à Deo affectus prærogatiuis quam laici, hom. 3, n. 27. & seqq.

Cibus est quid proprium comedentis, hom. 5, n. 8. Dumque se Christus nobis exhibet in cibum, se nobis efficit proprium ac nostrum: vnde possumus illum ut talém Patrem æterno offerre, ho. 5, n. 8. Cibus prandium est SS. Sacramentum, ho. 2, n. 12 & seqq. Ex cibo fructus venit mortem incurrimus, ho. 4, n. 39.

Cingulum & quod Christus se cingat, denotat facilitatem qua se cunctis attemperat, ut ad illum accedant, hom. 5, n. 33. significat flagella, ho. 5, n. 35. Virtutem quoque modestiæ ac castitatis quæ filgere debet in Sacerdote, hom. 5, n. 35.

Cogitationes nostræ sursum in cælum effertur, ho. 5, n. 60. Quam dissimiles sunt & contrariæ diuinis, ho. 2, n. 23.

Cognitio naturalis est calcus alterius personæ animæ, nimirum intellectus: hic exuens est ad cognoscenda mysteria fidei, hom. 1, n. 4. Qui cogni-

cognitione naturali vellet ianuari Deum, inueniret illum sine pedibus, capite, principio & fine, hom. 1. nu. 19. Comparatur mari in quieto, quod ascendit & descendit, ho. 1. n. 31. vide V. Intellectus. Cognitione naturalis & supernaturalis fidei sunt duæ alæ quibus volat intellectus creatus ad cognoscendum Deum & quomodo, hom. 1. n. 19. Cognitione per fidem præcedit cognitionem per claram visionem vt Lia Rachel, ho. 1. n. 23. Cognitione supernaturalis & Dei præcedere debet Sacramentum, ho. 5. n. 56.

Collectæ quid significant, hom. 5. n. 44. Quare finiantur his verbis: Per Christum Dominum nostrum, ho. 5. n. 44. Vide V. Oratio.

Columna fidei est SS. Sacramentum, ho. 1. nu. 5. & 42. & seqq. Columna veritatis Ecclesiæ, ho. 1. n. 42. & seqq. Columna nubis est SS. Sacramentum, ho. 1. n. 16. 42. Columna figura Christi, ho. 3. n. 68.

Communio summa Dei facta est homini, ho. 1. n. 35. & seqq. ho. 4. n. 5.

Communio S. torauit D. Virginem, D. Andream, omnes Martyres, Confessores, Doctores, & virgines, ho. 2. n. 46. Communio sit frequens, ho. 4. n. 5. Cum summa attentione & non festinante; ho. 5. nu. 56. & seqq. Tantam gratiam recipit, qui paratam hostiam, ac qui magnam, & qui vnam, ac qui plures accipit, ho. 2. nu. 28. Qui digne communicat mutatur ex persona in vitam Dei, ho. 4. n. 19. 30. 31. Qui à digna redit communione tetrahit est diabolus, ho. 3. n. 58. ho. 4. nu. 46. Ita debemus communicare ac si iam essemus mortui, ho. 4. n. 55. Et adferre manus plenas bonis operibus ac meritis, hom. 5. n. 45. Vide V. *Dispositio, penitentia, preparatio.*

Comædi non admittantur ad S. Communionem & quare, ho. 5. n. 55.

Compendium bonorum omnium est SS. Sacramentum, ho. 1. n. 23. ho. 2. n. 4. hom. 3. n. 62. & seqq. ho. 4. n. 3.

Concupiscentia quid sit & eius definitio, hom. 2. n. 29.

Confessio Sacramentalis est purgatio h. 2. n. 36. 37. Alleviat hominem, ho. 3. n. 67. Significatur per labrum aquæ ad portam tabernaculi, ho. 2. n. 56. ad illam accedendum cum aqua lacrymarum, ho. 2. n. 56. Vide V. *Penitentia.* Confessio vocalis dicitur à Sacerdote in Missa, & cur, ho. 5. n. 40. Secundum aliquos est pars Missæ, quod alijs non placet, ho. 5. n. 40. Confessio FF. Ordinis Prædicatorum est multo breuior, & quare, ho. 5. n. 40.

Confessarii cur tot sunt in Ecclesiâ, hom. 2. n.

35. Par est vt blandi fiat, mites & misericordes, ho. 5. n. 16.

Confugere tenemur ad Deum in necessitatibus per Sacerdotes, hom. 5. numero 18, 19, 20, 21.

Coniectura prædestinationis, ho. 1. n. 37.

Conscientia speculum est, ho. 2. n. 36. sit munda ad celebrationem & communionem, lb. & ho. 5. n. 40.

Consideratio qualis esse debeat ad audendam Missam, ho. 5. n. 14.

Conuersio vnius animæ, quanti facienda, ho. 3. n. 3.

Conuiuium quod obtulit diabolus erat irrationabile, ho. 4. n. 38. Conuiuium seu cibus vixit voluntates discordes, hom. 3. num. 51, 52. Inuitat Christus & excipit eodem conuiuio viatores & comprehensores, ho. 3. n. 63, 64. Cibus proprium quid est comedentis, hom. 5. nu. 8. Vnde dum se Christus nobis exhibet in cibum, se nostrum reddit, vnde vt talem possumus illum æterno Patri offerre, hom. 5. n. 8. Conuiuium grandium est SS. Sacramentum, ho. 2. n. 12. Conibus regum est SS. Sacramentum, ho. 1. n. 15.

Cor animalium sed maxime balæna est valde nervosum ac nodosum, eur. ho. 3. n. 44. Cor Ecclesiæ est SS. Sacramentum, & quomodo, hom. 1. n. 15. Cor quod Deum habet est fons aquarum, hom. 2. n. 10. Sit semper in Deo fixum, ho. 3. n. 23, 24. Tradatur Deo, hom. 3. nu. 1. ad finem. Tantum vivat vivens in Deo, ho. 3. nu. 16. Cur hoc Deus polleat, ho. 4. n. 12. Est templum Dei & daemonis, ho. 4. nu. 31. Ad sublimia & caelestia efferatur, ho. 5. n. 60.

Corporata acicula percussa sanguinem emiserunt, ho. 5. n. 31.

Cornus animal vorax, ho. 2. n. 8.

Crassus dicitur qui plenus est multa substantia, hom. 2. n. 14. Conuiuium SS. Sacram. dicitur crassum seipsum, ho. 4. n. 26.

Credere nobis iniungitur, non autem intelligere, ho. 1. n. 37.

Crucifigere: quos olim crucifigebant caputio & suppositicia capillatura continebant, & quare, ho. 5. n. 36.

Crux notatur in manibus clatis, ho. 5. nu. 46, 48. Est omnis boni causa, h. 4. n. 22. Eius fructus est vniuersalis, hom. 5. n. 42. eius signum fidem protestatur, ho. 5. n. 49. Cur tot fiant in Sacrificio Missæ, hom. 5. n. 63. Crux tribus horis substituit Christum, ho. 5. n. 63.

Curatio Ezechielis mirabilis, ho. 4. n. 57.

D.

Demon malum introduxit & mortem: Christus bonum & vitam, idque ipsidem medijs, ho. 2, n. 2. 3. Quam ferox in hominem, designatus per balenam: cui Christus vires enectatur, ho. 3, n. 4. 4. & seqq. hom. 4, n. 47, & seqq. Mendax est, hom. 2, n. 4, hom. 4, n. 18, Contendit dissolvere opera Dei, hom. 4, n. 39. Homines ligatos tenet velut catenis promissorum fallacium, hom. 2, n. 4. Daemon & Christus duo Reges sunt oppositi, ho. 4, n. 27. Quæ mala nobis per cibum intulerit, hom. 2, n. 3. Vitam nos perdere fecit quam Deus nobis dederat, ho. 4, n. 31, 39. Non ausus est hominem aggredi ex parte superiori spiritus, sed ex inferiori carnis, nec per se sed alio medio, hom. 4, n. 47. A digne communicante fugit, hom. 3, n. 44, & seqq. & 58. Alapam infringit non genui flectenti ad illa verba: *In carnis est: & quæ ratio*, hom. 5, n. 11.

Dalila aperuit secretum Samsonis, figuram hic nota SS. Sacramenti, ho. 1, n. 1.

David lucem postulabat & quare, hom. 1, n. 15. Sacerdotem vi medium stangebatur obtinendi à Deo quæ desiderabat, ho. 3, n. 11, 44. Eius gladius involutus Ephod lineos: figura est SS. Sacramenti ho. 2, n. 3.

Dæmon numerus est perfectus, ho. 3, n. 15.

Dere linquere: quod Deus aliquem deserat, quantum sit hoc malum, ho. 3, n. 47.

Desiderium est actus voluntatis, ho. 2, n. 24.

Deus: Dei dicere est operari, ho. 1, n. 15. Deus nostras videt cogitationes, hom. 2, n. 17. Est à nostra cognitione elongatus, & improporionatus quem fides nobis reddit vicinum, hom. 1, n. 17, 18. Propter eius infinitatem cum naturalis cognitio nequit videre, sed est sine peribus, capite principio ac fine, hom. 1, n. 19. Est ignis illuminans, accendens & purificans ho. 1, n. 49, 22. Est summa veritas & centrum hominis, hom. 1, n. 15. Nec fallit nec fallitur, ho. 1, n. 30. Habitat in Anima tota SS. Trinitas, & qua ratione hanc vident S. Theresia, ho. 2, n. 10. Hominem gratia sua attollit ad dignitatem ho. 2, n. 11. Eum ad mensam sua gratia euehit, ho. 1, n. 11. Ipse prius me incipit amare & mouet, quam ego amem illum, meque moueam, hom. 2, n. 18. Nostrarum necessitatum non obliuiscitur, ho. 2, n. 1. Nostri sollicitus est alimenti, quo magnam suam testatur misericordiam, hom. 2, n. 5, 8. Se totum tradit homini, & optat vt se totum tradat homo illi,

hom. 2, n. 16, & seqq. Adeo dulcis est, vt omnia indulcoret, & quod Deus non est, amareat, ho. 2, n. 22, in fine. Est omne bonum, hom. 3, n. 4, & seqq. Est centrum animæ ho. 2, n. 7, ho. 3, n. 11, ho. 4, n. 25, & seqq. hom. 5, n. 19. Est vltimus finis nostrarum actionum, hom. 3, n. 11, 20, 11, 22. Esse vult finis nostræ voluntatis, ho. 3, n. 12. Est prima causa & vltimus finis, ho. 3, n. 14, & seqq. Et hoc significat in omnibus nationibus, ho. 3, n. 14. Deus si desit, omnia desunt, hom. 3, n. 11. Vide nos doleamus petditos eo nobis deficientes, ho. 3, n. 47, 48 & ho. 4, n. 5. Est nostra alimonia, vide sine illo nec esse possumus nec vivere, ho. 4, n. 55. Hoc maximi faciunt Sancti Deum secum habere, & supra modum affligunt, si ab eis elongentur, hom. 3, n. 4, 5, 6, 45, & seqq. & n. 63. Est refugium nostrum & defensio, hom. 3, n. 4, 5, 6, 7. Qui Deum habet, ne timeat tentationes diaboli, nec labores, nec inopiam, nec habet quod ultra querat, ho. 3, n. 4, 5, 6, 23, 24, 45, 46, 49, 50, 61, 65. Quiescit in anima iusti ho. 3, n. 89. Est summa bonitas & essentia, ex quo omnes partem partem, ho. 3, n. 37. Solus ipse debet honorari, hom. 3, n. 16. Est vltimus motus Deo naturalis se communicare hominibus, ho. 3, n. 38. Quærit actiuitate in suam & velocitatem in fine maxime demonstrat, ho. 3, n. 39, 40. Vbi habuit magna confert bona & diuitias, ho. 3, n. 65, 67, 68, 4, n. 16, 17. Denotatur per nomen Hebraicum *Saddai* id est vniuersalis benefactor & honorum omnium distributor, ho. 4, n. 45. In SS. Sacramento dedit nobis quicquid potuit, vnde nec Deo aliquid superest dandum, nec nobis aut petendum est optandum, ho. 3, n. 19. Leo fortis protectio Hierusalem, ho. 3, n. 47. Nec postulat nec sumit aliquid à nobis quod non sit vt idem reddat sed multo perfectius, ho. 4, n. 12, 13. Nostri assumpsit poenas, hom. 4, n. 12, & seqq. Est in iusto per gratiam in SS. Sacramento secundum suam substantiam, & in cælis totus in omnibus, hom. 4, n. 17, & seqq. Contraxit se in Incarnatione & in SS. Sacramento, ho. 4, n. 26. Vide V. *Incarnatio*. Per creaturas operatur secundum suum beneplacitum in quo suam ostendit omnipotentiam, ho. 4, n. 35, 57, 59. In sacerdote filium suum considerat, ho. 3, n. 31. Eadem diuinitas secundum suam substantiam se nobis vult spiritus aliter in SS. Sacramento, ho. 4, n. 17. Tonus Deus est in omnibus rebus, hom. 4, n. 18. Deo soluitus pro debitis magnis ex ijs quæ nobis tribuit, vt nostris subueniat necessitatibus, ho. 3, n. 6, 7. Quomodo Deus se suæque abscondat diuitias, ho. 4, n. 6, & seqq. Ad Deum recurrere quidam est, per in-

tercessionem Sacerdotum, ho. 5, n. 18, 19, 20, 21. Deum Israel timeantur Gentes, Chanaanæ & Romani, huiusque illi vires & potentiam submiserunt, ho. 3, n. 16. Deus se transfiguratur, dum homo fit, & ita se homo transfiguratur, dum Deus fit, ho. 2, n. 34, 45. Deos multos coluerunt Gentes, & quare, ho. 3, n. 10. Illos clavis in domibus suis confangebant, Ibid. numero 10, hom. 45, num. 55.

Dextera Dei est eius omnipotentia, hom. 2, n. 32, 35.

Diana culta Ephesi, hom. 5, n. 3.

Dies Dei ille est in quo se tradit hominibus, ho. 3, n. 5.

Dignitas hominis, ho. 3, n. 4, & seqq. Christiani est inextimabilis, ho. 3, n. 18, 19, ho. 4, n. 35. Sacerdotalem dignitatem postulat sacrificium Missæ, ho. 5, n. 15.

Discipulus Pythagoræ solum verbum sufficiebat ho. 2, n. 32.

Dispositio bona ad Communionem requirit munditiem etiam à minimis, hom. 2, n. 25, 26, & seqq. hom. 5, n. 55, 56. Qua puritate sit accedendum ad Communionem, ho. 2, n. 36, hom. 5, n. 53, 55. Stomachus animæ nostræ calore charitatis foveatur: ut nobis S. Communio proficiat, ho. 2, n. 36. Sine vestimento charitatis ac reliquarum virtutum non est frequentandum SS. Sacramentum, hom. 2, n. 39. Nos preparare debemus, nos ipsos faciendo Sacramentum: cum Deus se faciat Sacramentum, hom. 2, n. 18, 19.

Elle oportet nos liberos ab affectibus ad terrena, & quasi effemus illis mortui, ut nos digne disponamus, hom. 2, n. 23, 24, 30, 32, hom. 5, n. 60, 61. Unde Deus punit taliter accedentes, ho. 2, n. 27, 28, 29. Per poenitentiam velut per purgationem & aquam lacrymarum debita sit preparatio, ho. 2, n. 36, 37, hom. 5, n. 53, 55. Vide V. *Poenitentiam*. Tollantur radices crudelitatis maleorum humorum, & nocivorum herbarum: similitudo profertur ex S. Theresia ho. 2, n. 37. Vide eandem ho. 1, n. 38. usque ad finem, SS. hoc Sacramentum non est suscipiendum cum superbia & presumptione, sed benignitate & humilitate, ho. 3, n. 36, 68, 69, ho. 5, n. 64. Et cognitione propria ac Dei, hom. 5, n. 56. Iis qui digne accedunt ignis est illuminans, & qui indigne, ignis est consumens, ho. 1, n. 22, hom. 4, n. 50, 51. Ob eisdem effectus sol est, ho. 2, n. 20. Castigat Deus illos qui festinanter, indebite ac sine preparatione ad illud SS. Sacram. accedunt, quibus est petra ad quam sibi caput confringunt & moriuntur, hom. 5, n. 56, 57. Quoniam esse debet

preparatio Christiani ad S. Communionem, ho. 2, n. 23, 36, 39, hom. 5, n. 3, n. 31, 36, 68, 69, hom. 4, n. 5, ho. 5, n. 56, 57, 58, & seqq. Ad obtinendam debitam dispositionem imploranda est intercessio SS. in auxilium, ho. 2, n. 44, 45, 46. Qui digne communicant, illos habent Angeli ut sibi coæquales, ho. 3, n. 6. Vide V. *Communio*. Dispositio ad Missam, quam facit sacerdos ante Introitum qualis sit, ho. 5, n. 30.

Divinitas & humanitas nunquam separatae fuerunt, ho. 5, n. 30.

Dominus vobiscum unde sumptum sit & quid significet, ho. 5, n. 44, quare dicatur post Offertorium, hom. 5, n. 53. Cur dicatur ante Evangelium, ho. 5, n. 50.

S. Dominicus orabat brachijs in crucis modum extensis, ho. 5, n. 46.

SS. Doctores signantur in animalibus Ezechielis quæ alas suas demittunt ad vocem fidei, ho. 1, n. 32, 33.

Dunstano Angeli casulam collegerunt dum eam exeret, & quare, hom. 5, n. 31. Vide V. *Casula*.

E.

Ebrictas diuina & supernaturalis protiens ex SS. Sacram. hom. 4, n. 43, 44, 45, significat grandem abundantiam & satietatem honorum, Ibid.

Ecclesia est congregatio fidelium, ho. 5, n. 43. Est domus Dei magna & opulenta, ho. 1, n. 15, 16. In medio eius est Christus in SS. Sacram. Ibid. num. 42, & 43. Est locus ubi Deus sua revelat mysteria ho. 1, n. 9. Est columna & firmamentum veritatis, hom. 1, n. 41. Quam nobilis sit in sanguine quem pro illa Christus effudit, hom. 3, n. 19. Est vinea, ho. 4, 41, 2. Civitas est quam sibi Christus ædificavit ho. 4, n. 1, 2. Est Respublica Christi dicta Regnum Dei, ho. 5, n. 4. Est scala Iacob, ho. 1, n. 42. Deplorat passionem Domini, hom. 2, numero. 41. Dux Ecclesiæ militans & triumphans sunt duo testamenta, & duæ civitates terrestis & celestis, hom. 2, n. 45. Ecclesia imago pulcherrima, ho. 5, n. 49.

Effectus SS. Sacramenti, hom. 4, n. 15, & seqq. num. 40. Sustainat vitam spirituales sicut panis & vinum corporales, hom. 1, n. 39. Primarius est, date nobis vitam Dei, ho. 4, n. 13. Dat lucem, hom. 4, n. 15, & seqq. Impertit sanctam ebrietatem, ho. 4, n. 43. Quomodo SS. Sacram. effectus causet contrarios in ijs qui inconsiderate & præpropere accedunt, hom. 5, n. 57. Effectus

quos

quos haurimus ex Missa, sunt fructus ex Missa, sunt fructus Passionis Christi, ho. 5, n. 34, 1.
Electrum symbolum est Christi, hom. 2, num. 21, 22.

Eleemosyna est optima ad Communionem preparatio, hom. 5, n. 48.
Elphas symbolum est nostræ naturæ per quâ nobis bellum inferit diabolus: & per eam deicit illum Christus ponitque in tabernaculo SS. Sacram. 4, n. 47.

Elenasis hostiæ repræsentat Christum in Cruce sublatum, ho. 5, n. 64.

Elias pallio suo descendit quosdam, hom. 3, n. 50. *Elias* ex pane roboratur, ho. 4, n. 41. *Elias* & *Eliæus* quare se illis quos retulerunt corularint, ho. 3, n. 53.

Eliſæus quantum benefactor, ho. 3, n. 67, quantum puerulum reuocavit ad vitam, hom. 4, n. 37, A².

Elongare se à Deo, quantum sit malum, hom. 3, n. 22, 23.

Episcopi sunt successores Apostolorum, ho. 5, n. 4. *Oleo* unguuntur ut benigni sint & misericordes, ho. 5, n. 16.

Epistola & *Euangelium* quare cantentur, & quare hoc instituit, & quam antiqua sit hæc consuetudo, ho. 5, n. 47. Sunt *luna* & *Sol*, ho. 5, n. 49. *Epistola* significat legem scriptam, hom. 5, n. 39. *Officio* fungitur in Missa quo sanctus est *D. Ioan. Baptistæ*, ho. 5, n. 39, 47. Cur *Euangelio* præmittatur, hom. 5, n. 39, 47. Cantatur à parte dextra Altaris, ho. 5, n. 49. *Subdiaconus* capit librum *Epistolæ* clausum, cur hoc? hom. 5, n. 39.

Esau & *Iacob* populus Gentilis & Iudæus, ho. 1, n. 29, ho. 3, n. 29.

Et *Præpositio* causalis significat *Quia*, hom. 1, n. 14, ho. 3, n. 62.

Euangelium cur *Diaconus* librum *Euangeliorum* manibus deferat & conclusum, ho. 5, n. 39. *Lectio* *Euangelio* librum *Sacerdos* cur osculetur, hom. 5, n. 50. *Audito* nomine *Euangelij* cur dicatur: *Gloria tibi Domine*, ibid. quam antiquus mos sit legere in Ecclesia *Euangelium*, ibid. Cui præmittatur signum *Crucis* ibid. Cur ad cornu sinistram Altaris cantetur, ib. Cum legitur accenduntur luminaria & legitur ad partem *Aquilonarem*: quare ratio? ho. 5, n. 51. Præcipitur audire *Euangelium* cum summa attentione, stando, & capite delecto: nota rationem, ho. 5, n. 51. Post *Euangelium* cantatur *symbolum fidei*: causa adiungitur, ho. 5, n. 52. *Absoluto* *Euangelio* & *symbolo* finitur prima pars *Missæ*,

quæ erat *Cathæcumenorum*, qui statim exierunt nec vacat *mysterio*, ho. 5, n. 52.

Eucharistia idem est quod *Bona charitas*, ho. 2, n. 6, 30, ho. 3, n. 53. Vide *V. SS. Sacramentum* iustissime.

Exercitus sunt ministri voluntatis Dei, ho. 4, n. 29. *Exercitus* diuersos continet gradus, ho. 4, n. 29.

F.

Faciunt in peccando vnde nascitur, ho. 3, n. 20.

Faustus *Samsonis* figura *SS. Sacramenti*, ho. 1, n. 2. *Faustus* mellis in ore leonis & non in corde, concinna ponderatio, ho. 5, n. 22.

Festum *SS. Sacramenti* institutum ad infantiam *D. Thomæ* & per quem Pontificem, ac quomodo, ho. 3, n. 3. Celebratur maiori solemnitate quam alia mysteria: quare ratio? ho. 4, n. 3. Cur festum eius celebretur post aduentum *Spiritus S.* ho. 1, n. 9. In festis *SS. Sacramenti* tuic Ecclesia honorem ipso suo, quem se tollere conati sunt Iudæi in *Passione*, ho. 4, n. 36. festa mysteriorum Dei, & Sanctorum cur celebrentur, ho. 3, n. 4.

Fides purificat lumen naturale, ho. 1, n. 4. Est velum quo nobis opera proponit Ecclesia Christi mysteria, ho. 1, n. 9. Est medium necessarium ad vitam æternam, hom. 1, n. 10. Per eadem Patres antiqui vitam æternam consequi sunt, ho. 1, n. 11. Oculos habet lyncæos, & penetrat Dei diuinitatem quantumvis absconditam, hom. 1, n. 12, ho. 4, n. 30, 31. Est stella aquilonaria quæ nos deducit in nauigatione maris huius mundi ad alterum superiorem, nempe celum, ho. 1, n. 11. Et per quam nauigamus ad cognitionem *SS. Sacramenti*, & reliquorum supernaturalium, ho. 1, n. 12, 15, 30, 34, hom. 3, n. 59, hom. 4, n. 30, ho. 5, n. 60. Illam postulat *Dauid* et accederet ad montem sanctum, hom. 1, n. 13. Latet quæ nobis manifestat pulcherrudinem mysteriorum fidei, & viam ad gloriam, ho. 1, n. 17, & 43. Sive illa non pervenimus ad cognitionem *SS. Sacramenti*, ho. 1, n. 24, 27. Est infallibilis, quia primæ innititur veritati, ho. 1, n. 25. Est columna ignis & nubes ducens populum Dei, ho. 1, n. 16, & 43. *Fides* *SS. Sacramenti* nos Deo reddit vicinos, ho. 1, n. 27, & ho. 2, n. 37. Est velum speculum quo distans appropinquatur, & quod naturalem excedit cognitionem, ho. 1, n. 17, 18. *Fides* de *SS. Sacram.* mire declarat attributa Dei, ho. 1, n. 18, hom. 5, n. 47. *Fides* data est Angelis & homi-

hominibus ex mera gratia Dei, hom. 1, n. 19, Est
 foriceps Seraphini ad tollendum carbunculum
 de Altari, hom. 1, n. 20, Significatur per aurum,
 hom. 1, n. 20, Intelligitur per Liam lippis ocu-
 lis, quæ datur vt Rachel possit habere formo-
 sam, ho. 1, n. 23, 24, hoc agit hic quod in beati-
 tudine lumen gloriæ, Ibid. Est porta & via ad
 gloriam, lb. Est lux & dispositio illi proportio-
 nata, lb. & n. 27, Illam Christus nostro tradidit
 intellectui, lb. Sunt muremæ sponsæ, lb. & nu.
 28, Illam Deus dat medijs Prophetis & Apo-
 stolis &c. Ibid. Constat contrarias opiniones,
 quibus inter se dissident visus & auditus quæ ad
 mysteria fidei, Ibid. n. 29, Extollit nostram na-
 turam ad possibilitatem supernaturalem, ho 1,
 n. 2, & 34. Certior est quam euidencia intelle-
 ctus, ho. 1, n. 30, Est frænum intellectus, hom. 1,
 n. 31, hom. 5, n. 34, Ad illam demittitur iusti alas
 vt animalia Ezechielis, hom. 1, n. 32, Conformat
 intellectum cognitioni supernaturali, ho. 1, nu.
 32, 33, 34, 37, hom. 2, n. 32, hom. 3, n. 59, hom. 4,
 n. 30, Velut capiuat intellectum, hom. 1, n. 27, 28,
 hom. 5, n. 34, Fides Abraham quam simplex, ho. 1,
 n. 41, Est alimentum hominis in hac vita, ho 2,
 nu. 8, Non est lumen solis sed candelæ illumina-
 nans in nocte huius vitæ, hom. 2, num. 43, 44, &
 seq. ho. 3, n. 39, hom. 4, n. 50, hom. 5, n. 34, fidem
 opeta comitentur lb. fides de SS. Sacrament. l. 2.
 nam pronocat, hom. 4, nu. 35, Est candelabrum
 autem, ho. 5, n. 34, De signatur in amictu, hom.
 5, n. 34, Est singularis in SS. Sacram. ho. 5, num.
 47, Remedia contra tentationes de fide ho. 2, n.
 42, Vide V. *Mysteria fidei, & Iudicia Dei.*
Fideles sunt faramenta fructifera vineæ Ec-
 clesiæ, ho. 4, n. 1
Figura SS. Sacram. Vide V. *Gladus, Arca,*
agnus, ignis, Manna, panes & SS. Sacrament. Iate.
Figuræ sacrificij Altaris, sunt panes propo-
 sitionis, ho. 4, n. 49
Filij Dei, eius verbo obedunt, ho. 1, n. 39, Po-
 pulus fidelis ho. 3, n. 18, Populus Iudaicus, Ibid.
 nu. 19
Finit vltimus nostrarum actionum sicut Deus,
 ho. 3, n. 12
Flaccidum à robustiori confortatur, hom. 3,
 nu. 55
Fluuius Ezechielis notat SS. Sacram. hom. 3,
 nu. 31
Fortitudo ingens tribuitur à SS. Sacram. ho. 3,
 n. 24, Vide V. *Maryjes.*
Frantum intellectus est fides, ho. 1, n. 31, ho. 5,
 nu. 34
Fructus vitæ Christi est in SS. Sacram. hom.

1, nu. 25, *Fructus Crucis est vniversalis hom.* 5,
 nu. 45

G.

Gallinam se Deus exhibet erga homines,
 ho. 2, n. 8
Gentiles multos Deos erexerunt: quæ ra-
 tio, hom. 3, num. 10, Deos suos in domibus clauis
 confitebant, & quid sentiebant de eorum ab-
 sentia, ho. 3, n. 11, Gentiles Chananæi & Roma-
 ni cur Deo Israel templum non dedicarint, ho.
 3, n. 16, & 17, Reliquit Deus Iudæos & se conuer-
 tit ad Gentiles, hom. 3, n. 27, hom. 5, n. 50, Idcirco
 relicta est Malcho auricula dextra, lb.
Gigantes vel diaboli à Christo deuicti, ho. 3,
 n. 44, & seqq.
Gladus Goliath Ephod lineo inuolutus de-
 notat SS. Sacrament. ho. 2, n. 3, hom. 4, n. 47, Item
 nostrat significat humanitatem qua Christus
 diabolum deuicit, lb. Glausius David & Gedeon
 figura sunt SS. Sacram. hom. 2, n. 3, hom. 4, num.
 47, 48.
Gloria: vt ad eam perueniamus transire o-
 portet Iordanem tribulationum & mortis
 Christi, hom. 1, nu. 20, Non est status meriti, sed
 præmij, hom. 1, nu. 23, Est perfectus & consum-
 matus honorum cumulus, ho. 1, n. 25, ho. 2, nu. 9,
 Intelligitur per Rachel formosam, clauisque
 oculis, ho. 1, n. 23, 24, Hæc non datur, nisi prius
 Lia lippis oculis allumatur, id est fides, ho. 1, n.
 23, 24, Qualiter D. Augustino fuisse revelata,
 hom. 9, n. 15, In gloria Deus se totum tradit sin-
 gulis in ipsis perfecte regnans, ho. 4, n. 18, 19, 20.
 Solo Christo frui proprium est Ecclesiæ trium-
 phantis, ho. 1, n. 62, Gloria Patri &c. cur in Missa
 canitur ho. 5, n. 40, Gloria in Excelsis canitur
 in Missa, & quibus festis hoc Angeli intou-
 rint, ho. 5, n. 43
Gotica Missa cur ita dicatur & quis illam in
 Hispania instituerit, Vide V. *Missæ.*
Gratia attollit animam ad statum adeo ex-
 cellum, vt diuina loquatur libertate, & de eius
 amicitijs & familiaritate gloriatur, ho. 2, n. 17, Est
 supremum & pretiosissimum donum quo nul-
 lum maius nobis dare potest Deus, ho. 4, n. 55.
 Ipsa primo facit & incipit vt agemus, & ine li-
 bere mouet, & in quo eius consistat efficacia,
 hom. 2, n. 28, Profert in anima diuinam & super-
 naturalem ebrietatem ho. 4, n. 43, Est naturæ in-
 tellectualis alimentum, ho. 2, nu. 8, Virtutes con-
 iungit, ho. 2, n. 14, Gratia SS. Sacrament non est
 maior licet plures aut maiores quis recipiat ho-
 m m itas

stias, ho. 2. n. 28. Est vita animæ, ho. 4. n. 25. Gratia noui testamenti quam abundans, ho. 4. n. 27. Gratia donum est fides, ho. 1. n. 19. Gratia Deo referendæ, hom. 5. n. 62. Et quidem de es quam nobis trahit, ho. 5. n. 7.

Gratitudo in eius signum vult Deûs vt hoc idem illi demus, quod ipse nobis concessit, ho. 5. n. 7.

H.

Hierusalem vetus & noua, duo sunt testamenta, ho. 2. n. 45.

D. Hieronymus ob securitatem doctrinæ suæ vocatur à D. Ambrosio columna firma Ecclesiæ, ho. 1. nu. 3.

Holocauftum est SS. Sacramentum, ho. 3. n. 53. holocaustum significat omne crematum, hom. 3. n. 9. Vide V. *Sacrificium*.

Homò promotus ad esse diuinum, ho. 2. n. 5. 38, 39. Suis alimentum est SS. Sacram. vnde Deus est participatio, hom. 2. nu. 6, 11. Homo & filius hominis quomodo differant, ho. 2. nu. 9. Homini Deus cibum ministrat secundum vitam communem animalis, & secundum speciem suam intellectualem, hom. 2. n. 9. Secundum vitam intellectualem habet capacita-tem quasi infinitam, similem aliquo modo Deo, ho. 2. n. 9. Quomodo sit filius Dei, ho. 2. nu. 1. Se totum Deo configit, cum Deus se totum illi tradat, ho. 2. nu. 6, & seqq. Fiat Sacramentum cum Deus eius gratia se faciat Sacramentum, ho. 2. n. 18, 19.

Multa Deus homini præstitit in eius creatione, ho. 3. n. 38. Præferat omnibus creaturis, ho. 2. n. 38. Cognoscunt in eo dignitatem quandam superiorem Angeli propter Incarnationem, hom. 3. nu. 60. Et in eo qui digne communicat, hom. 3. nu. 61. Eumque reuerentur ho. 3. nu. 59. Est Dei spiraculum, hom. 3. n. 30. 38. ho. 4. nu. 34. hom. 5. nu. 6. 7. Cur appetitum sequatur sensitiuum, ho. 3. n. 20. Quomodo sit obliuiosus, ho. 3. nu. 21. Inspiraunt illi Deus suum spiraculum, ho. 3. nu. 30. ho. 4. n. 39. Deus sit in SS. Sacram. ho. 3. num. 34. ho. 4. nu. 35. Quantum à Deo dilectus & dotatus, ho. 3. n. 39. Deus vt fortis illum vt debilem sibi copulant, ho. 3. n. 55, & seqq. Creatus fuit in re-stitudine voluntatis, & quomodo hoc intelligatur, ho. 4. n. 39. Quanam eius necessitas, & qua ratione Deus illam reparaverit, ho. 5. n. 5. Excitatur eius deuotio per ceremonias, hom. 5. n. 57. Corpus & anima hominis denotatur in duabus auidibus offerendis Deo & qua ratione, hom. 2. n. 30.

Honor extra patrem inuenitur, & in illa perditur, ho. 5. n. 25.

Herb dicitur mensa, hom. 4. n. 41.

Hofia pacifica est sacrificium in gratiarum actionem, ho. 5. nu. 9. In elevatione hostiæ & calicis quid considerandum ho. 5. n. 64. Diuiditur in tres partes, quarum vna reponitur in calice, ho. 5. n. 65.

Humanitas Christi Altare est, ho. Euum. 19. Significatur in luteo quod vidit D. Petrus, ho. 4. nu. 13, & seqq. Illam Christus perfectiorem restituit, lb. Quam gloriosam illam videtur S. Theresia, hom. 5. n. 22. Denotatur per Amicum, ho. 5. n. 32. Etiam per manipulum, hom. 5. n. 33. Humanitas ac natura nostra comparatur gladio David & elephantis, ho. 4. n. 47.

Humilitas Christi, hom. 3. n. 34, & seqq. cum hac communicandum est: humiles enim exaltat Deus, eiusque bona sua partitur, hom. 3. num. 68. 69.

Hypocrita Deum habent in ore, sed procul à corde, ho. 3. n. 14.

I:

Iacob & Esau populus Gentilis & Iudaicus ho. 1. n. 39, ho. 3. nu. 29. Iacob oratione & lacrymis luctatus est & vicit, hom. 3. nu. 4. 49. Deo acceptus dedicauit illi Altare, hom. 5. n. 12. Nobilis & à Deo promotus, ho. 3. n. 47.

Idioma mundi quale est procedere cum eidentibus & persecutori, procul abigatur in SS. Sacram. ho. 1. n. 38.

Idola quare multa sunt erecta, hom. 3. num. 10. 11.

Ignis est inaccessibilis, supremus inter elementa, symbolum Maiestatis Dei, & diuinitatis humane nature in Christo, hom. 1. n. 20. Significat Sacram. amoris, hom. 1. nu. 22. Proprietatem inquietudinem maxime conuenit amoris, ho. 1. nu. 22. Est impatiens lb. & hom. 3. n. 63. virtute pollet vniendi res disparatas, ho. 3. n. 51. 53. Ignis qui descendit de caelo & de altari, figuram re-ferit SS. Sacram. ho. 3. n. 53. Declarabat acceptationem sacrificij, ho. 3. n. 54. Ignis diuini amoris decoquit substantiam panis, ho. 4. n. 35.

Ignominia Christi conuersa in gloriam, ho. 4. num. 35.

Incarnatio est vnio Dei cum nostra carne, & communicatio diuine essentia nobis facta, vt fiat debita & æqualis satisfactio: tres conueniunt profertur rationes, ho. 3. n. 32. 58. 57. Exponitur hoc mysterium, ex varijs locis curiose, ho. 4. n. 3.

MATERIARVM NOTABILIVM.

2. 3. 4. & seqq. 29. & 47. Vocatur mutatio dextere excelſi, & digna Dei omnipotentia, ho. 2. n. 33. In illa ſe Deus contraxit, ho. 4. n. 26. Per illam licitatus eſt homo equalitatem cum Angelis, ho. 3. n. 60. Cum illa ſinem accepit idololatris ho. 4. n. 19. Eius extenſio eſt SS. Sacra. h. 1. n. 7. 20. 21. & ſeqq. ho. 4. n. 3. & ſeqq. & n. 18. Deſiderabant eam inſtantibus precibus SS. Patres, ho. 3. n. 5. 6. ho. 5. n. 41. Fuit perfectu noſtræ neceſſitati remedi ſi, ho. 5. n. 6. 7. Eſt nubes lenis, ho. 4. n. 29. Venit filius Dei vt ſol & lux mundi ho. 5. n. 39. In Incarnatione tota ſe effudit Dei miſericordia, & plena facta eſt ea terra. ho. 5. n. 42. Quantum cauſat in mundo letitiam, hom. 5. n. 43. In Incarnatione quantum Deus hominis gratia fecerit ſe communicans, hom. 3. n. 38. & ſeqq. Ad illam præparauit Deus mundum & humanam naturam ab exordio mundi, hom. 2. n. 38. 39. Filius Dei incarnatus licet nobiſcum fuerit, non ideo tamen deſtitit eſſe cum Patre, ho. 3. n. 48. In Incarnatione aſſumpſit Deus noſtram naturam mortuam per peccatum, vt nos ab illo liberaret, & de peccatis eius illas ſibi imponens, ho. 4. n. 13. 14. Sumpſit naturam noſtram vt eam nobis perfectionem redderet, idcirco aſſumptus eſt, ho. 4. n. 47. Et per illam diabolum ſuperaret, quoadquidem per eam, diabolus hominem ſuperaret & idcirco aſſimilatur gladio Goliat, ho. 4. n. 46. Dæmon alapam illi inſixit, qui ad illa verba: *Incarnatus eſt*, genua non flexerat, ho. 5. n. 52.

Inceſſum, cur Eccleſia eo viatur, hom. 5. numero 41.

Inſonorare Sacerdotem eſt inhonorare Chriſtum, ho. 5. n. 29.

Inobediencia reparatur per obedientiam fidei, hom. 1. n. 31. Eſt proptia rebellibus & præcitiſ, ho. 1. n. 39. Inobedientem occidit Leo, ho. 1. n. 40.

Inſignia velium indicant nobilitatem & ſeruitutem, ho. 5. n. 27.

Inſtitutio SS. Sacram. cur facta de nocte, & ante Chriſti paſſionem ho. 1. n. 21.

Intellectus & voluntas ſunt pedes animæ quibus proficiunt viſque ad partem maxime diſſitum cæli & terræ, ho. 1. n. 4. 11. Calceamenta horum prædum ſunt virtutes naturales ho. 1. n. 4. Vide V. *Calcei*. Calceos hos oportet exuere vt feratur iudicium de ſublimi cognitione Dei cuiusque myſterijſi ho. 1. n. 4. Intellectus & naturalis eius cognitio eſt mare inquietum, ſed cobibetur dum ad terram & terminum accedit, ſemper SS. Sacramentum, ho. 1. n. 31. Non niſi

ratione & euidentia conuincitur, hom. 1. n. 34. Debet vt ſeruus & captiuus obedire verbo Dei, qui eſt Dominus eius abſolutus, ho. 1. n. 35. 38. Eſt baculus quo homo peregrinus tendit ad cælum: melior eſt ille fidei & Eccleſiæ. ho. 1. n. 43. Septem Sacram. ſunt eius baculus & parietes, vt ſecure procedat, ho. 1. n. 43.

Intereſſa Sanctorum quam bona ad Communionem diſpoſitio, & ad ſeparandum nos à terrenis, ho. 2. n. 44. 45. 46.

Inuocatio ſignificat voces SS. Patrum &c. ho. 5. n. 41. Cur in eius verticulo ponatur verſus alius cuius Pſalmi, ho. 5. n. 41.

Iob iuſtus conuictus Deo reperit de tribulationibus ſuis conſolationem, ho. 3. n. 7.

Iordanis ſignificat aduerſitates & Paſſionem Chriſti, ho. 1. n. 21.

Ioſue nobilis & promotus, ho. 3. n. 26.

Iſaac nobilis & beneficijs affectus, ho. 3. n. 25. Propter odorem veſtimentorum Eſau, imperijt Iacob ſuam benedictionem, hom. 5. numero 31.

Iſidorus inſiſtuit in Hiſpania Miſſam Goticam, & poſtmodum Romanam cum magnis difficultatibus, & miraculis quæ contigerunt, ho. 5. n. 38.

Ite Miſſa eſt cur dicatur in Miſſa, hom. 5. numero 10.

Iudicia Dei adeo ſublimia ſunt, vt cum admiratione tantum ſint celebranda, ho. 1. n. 3. 4. Et ſola fide poſſunt obtineri, ho. 1. n. 3. 4. Vide V. *Fides* & *Mysteria fidei*.

Iudas à diabolo inſtigatus ſtatim à Communionem vt diſcederet Chriſtum venditurus, cur ita ho. 4. n. 50.

Iudas quæ Deus illis beneficia præſtitit, minima ſunt ſi conferantur illis, quæ Chriſti in conceſſit, ho. 3. 27. 28. Dereliquit Deus Iudæos, & vocauit Gentiles, ho. 3. n. 29 ho. 5. n. 50. Idcirco abſciſſa eſt auricula dextera ſeruo Pontificis, lb.

Iudith vitam dedit Bethulienſibus, & Chriſtus fidelibus, ho. 4. n. 33.

Iugum homini poſitum auferit SS. Sacram. ho. 2. n. 7.

Iuſtitia iam lo cum cedit miſericordiæ, ho. 5. n. 42.

Iuſti pleni ſunt virtutibus, ho. 2. n. 14. Eorum conuertiatio eſt in cælis, ho. 2. n. 7. & 14. Et totos Deo ſe tradunt, cum & ipſe ſe totum illis tradat, hom. 2. n. 18. Vide V. *Animæ*, *Gratia*, & *Sancti*.

K

K *Yrie elison* vox græca est & quis illam introduxit in Missa & quare, ho. 3. n. 42. Quid significet, & cur toties repetatur, Ibid.

L

L *Aban* cur idola sua quaesierit, hom. 3. numero 11.
Lac fidelium est SS. Sacramen. ho. 3. n. 18.
Lac rationale & sine dolo est SS. Sacram. ho. 4. n. 35, & seqq. Symbolum veritatis ho. 4. n. 38.
Lacrymosa sit confessio, ho. 2. n. 36. Non sufficit vna lacrymula sed adeo copiosa, vt illis totum irriget lectum, ho. 2. n. 36; Illis & oratione luctatus est & vicit iacob, ho. 3. n. 4, & 49.
Lactium gignit fides de SS. Sacram. hom. 4. nu. 35
Latro vidit Christi viscera, & eum confessus est innocentem, ho. 5. n. 32.
Lanare extremitates digitorum, manuum & pedum quid significet, ho. 5. n. 55
Leo caligat & occidit inobedientem hom. 1. n. 40. Significat Christum, & diabolum, sed quomodo, ho. 4. n. 6
Leprosus symbolum est peccati, ho. 2. n. 30.
Lex, Sacerdotes & sacrificium cuiuslibet Republicæ sunt propria, ho. 5. n. 3. Vnde natum Proverbum: eo tendunt leges, quo Reges desiderant, ho. 5. n. 38; Lex antiqua non est, ho. 5. n. 49. Terminatur & perficitur in lege noua gratiæ, ho. 5. n. 5-47-48. Lex antiqua luna est: noua vero sol, lb. In lege veteri varia erant sacrificia, ho. 5. n. 9. Leges Ecclesiæ sunt eminentes, ho. 5. num. 4.
Lia denotat cognitionem fidei, & Rachel elaram visionem, ho. 1. n. 25
Liber signatus & clausus à Christo aperitur, ho. 5. n. 39
Lota dedicata sacrificijs omnis lex approbat, ho. 5. n. 12
Luna & sol sunt Epistola & Euangelium: item lex vetus & noua ho. 5. n. 47-49
Lutherus hulte opinatus est de SS. Sacram. ho. 1. n. 9. Nec non de sacrificio Missæ, hom. 5. n. 27-37.
Lux & lumen fidei nos ducit ad cognitionem SS. Sacramenti, ho. 1. n. 1. & seqq. ho. 2. n. 43
Lux seipsum manifestat, & reliqua omnia, ho. 2. n. 23, 25; ho. 3. n. 59. Significat Christum Ibid

M

M *Aiistis* & amor difficulter veniunt bene tamen in SS. Sacramento, ho. 1. n. 5.
Manipulus quid significet & representet, ho. 5. n. 33, 35. Cur in sinistro brachio portetur, lb.
Manna figura est SS. Sacram. ex multiplici & subtili ratione, ho. 1. n. 25, 27, 37; ho. 2. n. 7, 27, 28, 30; ho. 5. n. 2. Non datur nisi post egressum de Ægypto, hom. 2. n. 30. Cur vitam non daret, ho. 4. n. 39. Quia virtute polleteret, ho. 4. n. 41. ho. 5. n. 2. Cur dicitur panis celestis, lb.
Mansio quæ sit quam Deus facit in anima, ho. 3. per totum & ho. 4. n. 1. & seqq.
Manus Dei operantur quodcumque voluerint, ho. 4. n. 57. Cur Sacerdos illas extollat, ho. 5. n. 45, 46, 48. Manus Moyfi in forma Crucis superant, lb. Imponebantur capiti animalis sacrificandi, ho. 5. n. 53. Sint plena erga Deum & properem, hom. 3. n. 48. Manus dextera est populus Iudaicus, sinistra vero Gentilis, ho. 5. n. 49. Manus dextera Dei est gloria, ho. 3. n. 24. & seqq. Manus dextera & sinistra quo sensu Deo attribuuntur, ho. 2. n. 35. Manuum extensio potestatem signat & vires, ho. 4. n. 25.
Mare inquietum, sed ad terram peruenientia silitur & cohibetur: symbolum nostri intellectus, ho. 1. n. 32.
Maria SS. est dilecta Dalila Christi archium eius secretorum: & ad quam confugit pedum ut ea intelligamus, ho. 1. n. 1. Eius putitas & gratia capere potuit illud quod amplissimi caeli minime potuerunt, ho. 2. n. 25. Plena gratijs & vnde, ho. 5. n. 67. Textura humanitatis Christi, ho. 4. n. 3. Læta post partum, ho. 5. n. 43. Ex hoc terra natus est panis celestis, ho. 2. n. 11, ho. 3. n. 2. Eius venter paradisi est & caelum, Manna composuit, ho. 2. n. 27. Nostrum præparauit sacrificium, ho. 5. n. 2, & 8. Sæpius communiuit, & ex Communione vires hausit, ho. 2. n. 46.
Martyres Communio roborant, ho. 2. n. 46
Vide *V. Fortitud.*
Mater prolem suam nutrice non tradit alendam, ho. 3. n. 18.
Medicum qua grati vsus sit vsus infirmis aquam bibere.

MATERIARVM NOTABILIVM.

biberet credens esse vinum, ho. 2. n. 33. Medicus
Christus suum exhibet corpus, ho. 2. n. 33.
Meditatio ad Missam, ho. 5. 6. Vide V. *Com-
municare, Dispositio, & Audire Missam.*
Memoria Passiois Christi est SS. Sacram. ho.
3. n. 53. ho. 4. n. 22. & seqq. ho. 5. n. 7.
Mensa diuitis est SS. Sacram. ho. 5. n. 57. Qua-
lem mensam dedit, & det Deus hominibus,
ho. 2. n. 11.
Meniri seu transfigurare se quomodo liceat,
ho. 2. n. 3.
Mitras cur deploret idola sua, ho. 3. n. 11.
Miracula Christi male accepta, ho. 3. n. 49.
Miraculum stupendum est SS. Sacram. ho. 3. n.
69. & seqq. Duo famosa miracula Missalium in
ignem coniectorum, ho. 5. n. 38.
Misera nostrae triplices sunt, ho. 5. n. 42.
Miserordia Dei quanta, ho. 2. n. 8. Resplen-
det ex nostra miseria, ho. 5. n. 42. Prius conclu-
sa iam prodit in publicum, & de caelis effundit
totamque replet terram, ho. 5. n. 42. Petitur
in Missa potissimum ad Kyrie eleison. lb.
Missae repraesentat sacrificium Christi in
Cruce ho. 5. n. 1. & totam eius vitam, ho. 5. n. 39.
Est oblatio seu sacrificium eiusdem Christi, ho.
5. n. 9. & 14. quam satisfactorium sit sacrificium,
ho. 5. n. 8. Quenam in illa manifestentur, ho. 5.
n. 34. Variæ significationes illius nominis Missa,
ho. 5. n. 9. 10. 14. Ad solos pertinet fideles, h. 5. n.
20. Illa instituit Christus in Cenaculo, & quare,
ho. 5. n. 13. Duas Missas celebravit Christus, &
fuerunt primæ, ho. 5. n. 17. Post illas primam ce-
lebravit Dñs, Petrus & D. Ioan. & vbi, & quo-
modo hoc sit intelligendum, ho. 5. n. 17. Quo-
modo diceatur tempore Apostolorum, lb. Omnes
nos fideles offerimus Deo sacrificium Missæ,
licet medio Sacerdote, ho. 5. n. 18. Missa est me-
dium efficax ad Deum, hom. 5. n. 21. in fine &
n. 44. Cur sit supremum sacrificium, ho. 5. n. 4.
5. Est quid nobis proprium vnde per illud nostra
soluimus Deo debita, ho. 5. n. 8. Est Missa & o-
blatio Missa ad Patrem, ho. 5. n. 10. Locum habet
dedicatum, sitque sanctus hom. 5. n. 2, & seqq.
Quando offertur cur stet populus à tergo Sa-
cerdotis, ho. 5. n. 21. Catinus fuit ex smaragdo in
quo Christus celebravit & afferuatur Genæ, &
Valentis Calix, ho. 5. n. 13. Pia imaginatio ad ce-
lebrationem Missæ, h. 5. n. 14. In aliquo sensu melior
est Missa Sacerdotis boni quàm mali, ho. 5. n. 23. Li-
cet quantum ad essentiale sacrificij omnes
sint eiusdè valoris, & idem est de cæteris Sacra-
mentis, hom. 5. n. 23. In singulis effectum ean-
dem producit, quem Passio in omnibus, ho. 5.

n. 34. Est sacrificium laudis & gratiarum actio-
nis, ho. 5. n. 37. Prodest viujs & defunctis, lb. &
n. 14. Missa Gotica quæ sit, quis illam instituit
& introduxit in Hispaniam, eadem est quæ Ro-
mana, ho. 5. n. 38. Controversia, contentio & mi-
racula circa illam facta, ho. 5. n. 38. Gotica cele-
bratur adhuc in Hispania & vbi, hom. 5. n. 38.
Missæ habet quædam præambula, & diuiditur
in tres partes, ho. 5. n. 39. Missa Cathæceno-
rum quæ sit, hom. 5. n. 39. Et quænam Christia-
norum, lb. & num. 53. Est sacrificium purum &
sanctum, vnde magnam requirit puritatem in
celebrante, ho. 5. n. 55. & seqq. In Missa non ef-
fert Sacerdos quidquam suum, sed ipsum Chri-
stum ex quo suam haurit efficaciam, hom. 5. n.
46. Vide V. *Sacrificium & Sacramentum.* Cur non
dicatur sine lumine, hom. 5. n. 39. Non consistit
ejus essentia in Offertorio quod dicitur ante
consecrationem, ho. 5. n. 53. Vide V. *Offertorium.*
In Missa præscripta sunt verba Græca, Hebrai-
ca & Latina, quæ cunctas referunt nationes, ho.
5. num. 42. Prodit Sacerdos dicitur Missam
cum Diacono, Subdiacono, lumine &c. Hæc
omnia, & ordo & circumstantiæ, & quid signi-
ficent ho. 5. n. 39. Partes, ceremoniæ & circum-
stantiæ in particulari Missæ Vide in Abeceda-
rio huius Indicis. Vide V. *Sacrificium & Sacra-
mentum.* Audire Missam Vide V. *Audire. Duo*
Missæ in igne coniecta, & illæsa, hom. 5. nu-
mero 38.

Mysterium fidei titulus singularis SS. Sacram.
ho. 1. n. 1. & 43. ho. 5. n. 47. Mysteria fidei & eorū
dignitas consistunt in eo quod naturalem superent
cognitionem, ho. 1. n. 1. Pro mysterijs fidei
nulla querenda est ratio naturalis, nec euiden-
tia, sed sola & simplex fides exclusiua disputatio-
ne, ho. 1. n. 34. 35. & seqq. vsque ad 38. Qui sic
non faciunt, nequaquam se reputent filios Dei
sed alienos & aduenas ho. 1. n. 39. & seqq. Vide
V. *Fides & iudicia Dei.*

Moyse in siccilla & fluuio figura est SS. Sa-
cram. ho. 4. n. 11. Similiter in Mana, ho. 5. n. 2.
In flumen proiectus figurat Christum, hom. 5. n.
49. Eledatis manibus orabat & vincebat, ho. 5.
n. 48. Quam nobilis & fauoribus à Deo præ-
uentus, ho. 3. n. 26.

Mortificationem postulat Deus non mortem,
ho. 2. n. 29. Caro nostra mortificanda est eius-
que appetitus, ho. 2. n. 32.

Mortem introduxit diabolus, & illam Chri-
stus destruxit, ho. 2. n. 2, ho. 4. num. 39. 57. Mortis
supplicium est indigne communicantis, hom. 2.
num. 27, ho. 5. n. 60. Mojs Christi Vide V. *Chri-
sti*

si passio & Memoria.

Motus naturalis & violentus quomodo differant, ho. 3. n. 36.

Mundus dividitur in duos Reges, Christum & Satanam, hom. 4. n. 21. Designatur per Aegyptum, ho. 3. n. 68. Cereus est & quam male iudicet, ho. 3. n. 69. In bono conservatur per Sacerdotes, ho. 5. n. 27, 30.

Mundities animæ requisita ad Communionem, ho. 5. n. 55. Vide V. *Communio, Dispositio, Puritas.*

Murmulus sponsæ fides est, ho. 1. n. 28.

Murmurantes Deo odiosi, quibus graviter minatur, hom. 5. n. 29. De Sacerdote murmurare quantum sit malum, ho. 5. n. 29, 30.

N.

N Abuchodonosor cur præceperit statuari & non seipsum adorari, ho. 5. n. 27.

Nobilitas nobilem non patitur se demittere ad viliora, hom. 3. n. 34. Per vestem declaratur, ho. 5. n. 27.

Nox symbolum arcani, ho. 1. n. 7.

O.

Obedientia erga fidem nostrum captivat intellectum, hom. 1. n. 31. Ad Dei verbum sit sine contradictione, hom. 1. n. 35. Obedientia reparat innocentiam, hom. 1. n. 37. Quomodo captivus intellectum, hom. 1. n. 27, 28. Est signum filiorum Dei, hom. 1. n. 39. Obedientia Abraham, ho. 4. n. 41. Obedientia Naaman remunerata, & Giezi castigata, ho. 3. n. 70. Obedientia Christi & nostra designatur in stola, ho. 5. n. 35. Obedientes oves Christi, ho. 1. n. 37.

Odor bonus Iacob & Christi, ho. 5. n. 41. Cur altare odore incensæ perfumetur, ho. 5. n. 41.

Offertorium est pars principalis Missæ & spectat ad Christianos, ho. 5. n. 53. Quid significet & quid in eo considerandum, ho. 5. n. 54. Post illud dicitur *Dominus vobiscum & Oremus*, ho. 5. n. 53. Cur ad offertorium cantetur, hom. 5. n. 53. Aliquid post illud offertur secundum antiquam consuetudinem. Ib. Offerre sacrificia proprium est Sacerdotibus, ho. 5. n. 16, 17. Offerunt fideles sacrificia licet medijs Sacerdotibus, ho. 5. n. 18.

Oliva symbolum est charitatis, ho. 5. n. 54. Omnipotentia Dei opus est mysterium SS. Sacram. ho. 5. n. 6, 10, 21, ho. 2. n. 2, 3, 5, ho. 5. n. 1. Manifestatur in Manna, ho. 1. n. 27, ho. 3. n. 1. Omnipotentia Dei dicitur eius delecta, hom. 2.

n. 35.

Opera Christi sunt nostra, ho. 5. n. 43. nostra Deo dedicentur ut auctori & fini ultimo, ho. 5. n. 14, 15. Opus insignie Dei est SS. Sacram. ho. 5. n. 28. Opus nostræ redemptionis excellens, & modus & medium quo factum est, ho. 4. n. 17. Operarius de quo sollicitus, & de quo incandescit, ho. 5. n. 43.

Oratio est efficax, ho. 5. n. 4 & seqq. & 49. Oratio Communitatis quantum possit, & quam suavis sit musica, ho. 5. n. 44. Vide Deo maxime placeant orationes dicte *Collectæ* Ib. Orate brachijs in cruce extensis modus est optimus & modo orabant D. Dominicus & D. Franciscus, ho. 5. n. 46. Quæ nocte sit quietior est & efficacior, ho. 5. n. 46.

Ordines: dum Sacerdotes ordinantur cur ab Ecclesia instituantur ieiunia, ho. 5. n. 39.

P.

Pallium Eliæ protectio est, ho. 3. n. 60.

Pan significat omnia & idcirco SS. Sacram. dicitur pan sine panis, ho. 5. n. 63, 64.

Pane opus est hominibus ad alimentum, ho. 4. n. 55. Panis divinus quanto magis comeditur & distribuitur, tanto magis abundat, ho. 2. n. 1. Panis de caelo & de terra est SS. Sacram. ho. 4. n. 23. ho. 5. n. 63. & seqq. Quam abundans sit toti mundo, ho. 2. n. 1. Panis pinguis vocatur SS. Sacram. omnibus Dei bonis repletus, ho. 2. n. 14, 15, ho. 4. n. 27. Panis arctus & pluvius brevis est SS. Sacramentum, ho. 4. n. 25. Panis subdicitur & fortis est SS. Sacram. ho. 4. n. 41, 48. Panis divinus in Emaus idē denotat, ho. 4. n. 48. Panis quotidianus Idem, ho. 4. n. 51. Panis caelestis dicitur SS. Sacram. Panis sine fermento materia est SS. Sacram. & in hoc non sine mysticis Christus consecravit, ho. 5. n. 51. Panes propositionis lucem præbent & præferunt SS. Sacram. ho. 4. n. 49, 50, 51, 52. Panis benedictus cur datur, ho. 5. n. 66.

Papa conivium exhibet ei quem creat Cardinalem, ho. 2. n. 11.

Parabolis utebatur Christus, cur ita, hom. 4. num. 9.

Passio Christi. Vide V. *Verbum Christi.*

Patria est nonerica quæ filios suos naturales vilipendit, ho. 5. n. 25.

Patrimonium Dei est SS. Sacram. ho. 2. n. 14.

Pax volpi dicitur Episcopus, ho. 5. n. 44. Pax dicitur Sacerdos & significat Resurrectionem, ho. 5. n. 66.

Papa.

MATERIARVM NOTABILIVM.

Peccatum & eius passiones efficiunt hominem ferum, ho. 2, n. 14. A Deo elongat, & conuertit ad creaturas: illud Dei oculi non intuentur, ho. 3, n. 1. Est infensissimus Dei hostis, quem ideo destruit, ho. 3, n. 5. Est lepra, ho. 2, n. 30. Morte punitur, hom. 2, n. 25. Omnium & singulorum peccata vidit Christus, ho. 4, n. 23. Peccare cur sit tam facile, ho. 3, n. 20.

Peccatores sunt velut aues, qui ob res futiles supiunt & à Deo se separant, hom. 3, n. 21, 22. Iisdem medijs, quibus vituntur peccatores vt à Deo se elongent, Deus vitur vt eos sibi viniat, ho. 3, n. 12.

Pectus Dei quo nos sustentat est SS. Sacram. ho. 3, n. 18.

Pedes animæ duo, intellectus & voluntas, ho. 5, n. 14, 15.

Panitentia hydra aqua quæ peccata lauat ad digne communicandum, ho. 2, n. 36. Est potio medica quæ malos humeros peccatorum radicitus euellit, ho. 2, n. 37. Sit lacrimosa, quam denotant lactuce agrestes, cum quibus Agnus Paschalis manducabatur, ho. 2, n. 43. Vide ho. 4, n. 4, & 42. Est desertum, ho. 4, n. 41.

Pestis quomodo Constantiæ cessauerit, ho. 5, n. 2.

Pignus æternæ gloriæ est SS. Sacrament. ob multas & subiles rationes, ho. 1, n. 25, 26. ho. 3, n. 15. 30. 31. 33. ho. 4, n. 18, 19, 20, 24.

Pinguis dicitur quod multa plenum est substantia, hom. 2, n. 14. Pingue dicitur coniuiuium SS. Sacram. ho. 4, n. 26.

Plenitudo bonorum est SS. Sacram. ho. 4, n. 44, 53.

Populus Christianus & Iudaicus: Vide V. Christianos, Iudas, & Geniles.

Potestas eximia non patitur potentem quidquam facere dignitati illius vel auctoritati inconueniens, ho. 3, n. 34.

Prædestinati signum est audire & simpliciter obedire verbo Christi, ho. 2, n. 37, 39.

Prædicatur lecto Euangelio, ho. 5, n. 50. Prædicator vt fructum referat debet prius celebrare Missam, ho. 5, n. 17. Prædicator seu Propheta in patria sua contemnitur, ho. 5, n. 25.

Præfatio in Missa quid representet & significet, ho. 5, n. 59, 60. & seqq. Sanctus, Sanctus, Sanctus institutum quia dum illud Constantiæ cantatur, pestis deseruet, ho. 5, n. 64.

Præparatio ad SS. Sacram. ho. 2, n. 26. 27. 41. Illi qui digne accedit, ignis est illuminans, qui vero indigne illi ignis est comburens illum vt paleam, ho. 2, n. 22. ho. 4, n. 50, 51. Vide V. Com-

muniõ, Dispositio, Puritas. Præparatio ad Missæ sacrificium, ho. 5, n. 57. Præparatio ad audiendam Missam: Vide V. *Audire Missam.*

Presbyter dicitur Sacerdos & quid significet, ho. 5, n. 19. Nullus ante Abraham ita dicitur. *Principes* assistant Sacrificio Missæ, ho. 5, n. 13. *Promissa* & desiderium eorum satiat SS. Sacramentum, ho. 2, n. 4.

Providentia Dei in omnibus animalibus & in homine, ho. 2, n. 8.

Psalterium & Psalmi quam sint mystici, ho. 5, n. 40. Cur olim ante Missam dicerentur, & versus aliquis ex illis legitur in Introitu Missæ, ho. 5, n. 47.

Purgatorium participat ex sacrificio Missæ, ho. 5, n. 74.

Puritas qualis requiritur ad Communionem, ho. 5, n. 25. Et qualis ad Christum offerendum, ho. 5, n. 33, 53. Vide V. *Communiõ, dispositio, Præparatio.*

R.

Ratio quantum à sensualitate impugnetur, ho. 3, n. 20.

Reges quanti facere debeant ipsos Sacerdotes, hom. 5, n. 21.

Reliquiæ peccatorum quæ sunt & quando remittantur, ho. 4, n. 26.

Remedium nostræ necessitatis consistit in SS. Sacram. ho. 3, n. 10. & ho. 4, n. 52.

Respublica tritico laborans quam sit afflicta, ho. 4, n. 33. In qualibet sunt leges, Sacerdotes & facticia, ho. 4, n. 3.

Rubus ardens incombustus est SS. Sacramentum, ho. 4, n. 49.

S.

Sacerdos est Angelus, ho. 3, n. 60. ho. 4, n. 47.

ho. 5, n. 10, 20. Sacerdotes in omni Republica fuerunt, ho. 5, n. 3, 4. Sunt ministri Deo dedicati, ho. 5, n. 3, 4. Sunt successores Apostolorum, ho. 5, n. 4. Ad illos spectat consecratio panis vini & eius distributio fidelibus, ho. 4, n. 49.

Similiter consecratio & oblatio sacrificij accepta à Deo auctoritate, ho. 5, n. 16, 17, 30. Nemo suum offert in Missa, sed Christum, atque ex eius virtute, ho. 5, n. 46. Cur attollat in Missa brachia, ho. 5, n. 45, 46. Olim soli Episcopi erant Sacerdotes, & cur postea sic multiplicati, ho. 5, n. 17.

Quanta sit eius dignitas, ho. 5, n. 15. & seqq. & n. 19. Et declaratur in veste eius ornatori, ho. 5,

nu. 27. & seqq. In omnibus legibus cur semper necessarii fuerint, hom. 5. nu. 18. & seqq. & n. 45. Sunt Syndici populi, ho. 5. n. 18. 27. Vocatur Clerici, presbyteri seniores & Patres, qua de causa ho. 5. n. 18. & seqq. Sunt hominum mediatores, unde ad illos confugiendum, ho. 5. n. 18. & seqq. vsque, 20. & nu. 27. 28. Ad imitationem Christi peccata hominum in se assumant, ho. 5. nam. 40. Sunt causae secundae & Christus prima, ho. 5. n. 29. 30. 31. Illis commendatum est SS. Sacram. velut gladius Goliath, ho. 2. n. 3. Sacerdotes noxae legis quam sint praecelari, ho. 5. nu. 21. Sacerdotes & Sacerdotium nostrum finem dat antiquis, ho. 5. n. 5. Quantum Deus honoret Sacerdotes, velique honorati, ho. 5. n. 25. vsque 29. Qui Sacerdotem aspernatur, ipsum Deum aspernatur, Ib. Ex idcirco Christus in Sacerdote se induit, ho. 5. n. 29. 30. & seqq. Sunt Christi capilli. Ib. Detrahere Sacerdotibus quantum sit magnum. Ib. Cur Christus ordinauerit illos ex ipsa nostra natura, ho. 5. n. 26. Malus non corrumpit dignitatem Sacerdotij, nec hanc illi voluit Deus alligare, ho. 5. n. 22. & seqq. Iudicare Sacerdotes soli Deo competit. Ib. Vitum melior sit Missa boni Sacerdotis. Vide V. *Missae*. Sacerdotes innunguntur ut benigni sint, & misericordes, ho. 5. n. 28. & nu. 35. Puritati studendum illi est etiam in minimis, ho. 5. n. 25. Ex corde doleat de peccatis, ho. 5. n. 35. Sacerdos quidam semper copiose lachrimabatur, ho. 5. nu. 35. Reprimat affectum ad terrena inordinatum, Ib. & nu. 55. Caelestia tantum meditetur, hom. 5. n. 60. & 61. Legi obediatur eamque oblectetur, ho. 5. n. 55. 58. Modestiae, castitati, & perseverantiae in virtute incumbat, hom. 5. n. 35. Sit totus charitate coopertus, & in Deum transformatus, nec aliquam habeat hominis partem, ho. 5. n. 36. & 40. Myleria Missae profunda humilitate & attentione meditetur, ho. 5. nu. 56. 57. Punit Deus eos qui festine, & sine preparatione ad illam accedunt. Ib. Sacerdos reuestitus Christum representat, ho. 5. n. 39. Sacerdotis vestes Vide V. *vestis* Christi Sacerdotium quale sit, ho. 5. n. 53.

Sacramentum se Deus fecit in gratiam hominis: hoc similiter homo faciat propter Deum, ho. 2. n. 18. 19. Septem Sacramenta sunt baculus cui inniti debet intellectus ut uno procedat, ho. 4. n. 43. ho. 5. n. 47. De SS. Sacram. in Iudice paragraforum Homiliarum in principio Libri, & praeter ea quae dicta sunt in toto Iudice huius libri, sequentia ponuntur. Dicitur antonomastice mysterium fidei, & reliqua excedit, ho. 6. nu. 1. & 43. Qui illud intendit cognoscere re-

nunciet iuri cognitionis naturalis, quod deignatur per exultationem calcamentorum, ho. 1. nu. 4. spectat ad Dei omnipotentiam, ho. 1. nu. 6. & 20, ho. 2. n. 34. 35. ho. 4. n. 26. Eius fides est medium necessarium ad salutem, ho. 1. nu. 10. Eius fides velut specillum nobis Deum reddit vitium, ut eum in illo cognoscamus, eiusque divina attributa, ho. 1. n. 17. 18. Vide V. *Fides*. Per illam obtinemus cognitionem Mysteriorum maxime sublimium, ho. 1. n. 16. Est via & stella agnitionaris nos duceus ad caelum, ho. 1. n. 10. 11. & 12. Est liber transitus & securus ad caelum, ho. 3. n. 50. Partes antiqui & qui erant in limbo per hanc buccellam vitam aeternam consecuti sunt, ho. 1. n. 11. Est morsus vitae, restauratio buccellae mortis, Ib. & ho. 2. nu. 1. & seqq. Dicitur vaso magna, ho. 2. n. 7. Est secretum pectoris Dei ob particularem rationem, & ideo institutum fuit de nocte, ho. 1. n. 8. & seqq. Est extensio mysterij incarnationis, ho. 1. n. 7. 20. 21. ho. 3. n. 43. ho. 4. n. 3. 4. & seqq. & n. 10. Concedit illi Christus quod concessit lux naturae humanae in incarnatione, ho. 3. nu. 57. ho. 4. n. 3. Effudit & coarctavit se totum Deus in ipso, ho. 1. n. 7. ho. 2. n. 14. ho. 3. nu. 32. ho. 4. nu. 4. & seqq. & n. 2. Est eorum quod vitam dat Ecclesiae, ho. 1. n. 13. & 21. Christus, animae eius, corpus & diuinitas vere ac realiter sunt in SS. Sacram. ho. 1. n. 30. SS. hoc Sacram. eundem causat effectum quem panis & cibus, ho. 1. nu. 30. Est instar vitis, ho. 1. nu. 30. Est terra firma & terminus, ubi siliat ac se cohibet mare inquietum naturalis nostrae cognitionis, ho. 1. n. 31. Comparatur firmamento, Ib. & nu. 32. 33. Stant erecti Seraphim illud desiderans intrueri, ho. 1. nu. 19. ho. 4. n. 5. Est ignis bonus illuminans & malos consumens velut forum, ho. 1. n. 22. ho. 4. nu. 50. 51. 53. 54. Iulitium est ante Passionem, ho. 1. n. 21. Disponit nos ad gloriam, ho. 1. nu. 24. & seqq. Magnam habet cum gloria convenientiam, ho. 1. n. 37. Eandem habet qualitates ac bona gloriae, unde & inebriat, ho. 2. n. 9. Participes nos efficit gloriae, ho. 3. nu. 65. Et nos ad eius gaudia perducit, ho. 4. nu. 41. Est pignus gloriae. Vide V. *Pignus*. Qui digne illud recipit, de praesenti gaudet & quasi in principio, termino gloriae, ho. 1. n. 10. 20. Est Deus quali cooperitio gaudii, ho. 1. n. 10. 20. Est Deus quali cooperitio gaudii, ho. 1. nu. 19. singulis esse suum diuinum exhibet, ho. 1. n. 22. & ho. 2. nu. 29. 30. ho. 3. n. 16. 27. & seqq. & n. 32. ho. 4. nu. 2. & seqq. n. 5. 18. & 19. In hoc Sacramento nunciat Christus licet vadat ad caelum, ho. 2. nu. 24. ho. 3. nu. 24. & seqq. Et in hoc se optimum pro-

bat amicum, quandoquidem nos non deserat
 usque ad mortem, & se nobis tradat in vitam.
 ho. 1. n. 13. & seqq. & 25. ho. 2. n. 12. 13. & seqq.
 ho. 4. n. 5. & 41. In hoc Sacram. Deus se. Domi-
 num offendit absolutum intellectus: est enim
 hic seruus eius, ho. 1. n. 35. 38. Completur hic
 desiderium primi hominis, quo voluit esse Deo
 similis. ho. 2. n. 2. 3. 4. 5. 6. Cibus est qui solus sa-
 tiare potest. ho. 1. n. 27. Est compendium bono-
 rorum omnium, nec habet tamen nomen. al-
 cibus omni in singulari. & q. 2. e. ho. 1. n. 27. 21.
 ho. 2. n. 4. ho. 3. n. 32. & seqq. 61. 62. ho. 4. n. 3. &
 25. Vide V. Panis pinguis. Se Deus totum com-
 municat sicut in gloria ho. 2. n. 9. Est concibus
 Regibus. ho. 2. n. 15. 16. Cemedentem in suam
 conuertit substantiam, contrario modo quo re-
 liqui cibi lb. Est cibus tribuens appetitum, nec
 tamen exhaustur. ho. 2. n. 1. Fuit institutum pro
 necessitate & calamitate ho. 2. n. 1. Quam abun-
 dans. lb. vt nu. 12. & seqq. Est malorum reparati-
 o: diabolus vincitur & nos victores sumus. ho.
 2. n. 3. Est buccella plena theiaca: ho. 2. n. 4.
 Statuitur in Ecclesia ex opposito arboris para-
 disii, & restaurat inobedientiam ho. 1. n. 17. ho.
 4. n. 19. Est Sacram. electorum. lb. Non seruo-
 rum sed filiorum liberorum. ho. 2. n. 16. Tantum
 conferatur in Ecclesia ho. 1. n. 42. Extollit ho-
 minem ad esse diuinum. ho. 2. n. 5. ho. 4. n. 3. &
 seqq. Aufert iugum homini impositum ho. 2. n.
 7. Titulum praeterit: Sepulchra concupiscentiae.
 ho. 2. n. 27. & seqq. Est cibus prius homini
 et homini. ho. 2. n. 9. 14. In eo amor de Deo tri-
 umphat. ho. 2. n. 21. 22. & 41. ho. 3. n. 35. ho. 4. n.
 34. Altius ascendere non poterat amor, quam se
 singulis dare. ho. 3. n. 34. & seqq. ho. 4. n. 3. &
 seqq. Amor, potentia, sapientia & actus heroicus
 conueniunt & se manifestant in SS. Sacra-
 mento. ho. 1. n. 6. 7. ho. 3. n. 33. & seqq. ho. 4. n. 3.
 & seqq. & n. 5. 7. 18. & seqq. & num. 35. 27. In
 hoc opere Christus extremum potentiae exercuit.
 ho. 4. n. 28. In hoc Deus suum ostendit zelum.
 ho. 2. n. 21. & 24. Hic se tradit sub velo. ho. 2. n.
 9. Anima ipsum recipiens est ad iustar spongiae.
 ho. 2. n. 10. Hominem extollit ad mensam, am-
 pliorem, sicut eum ad statum digniorem. ho. 2.
 n. 11. 15. 16. ho. 2. n. 25. 70. ho. 4. n. 35. Quam opere
 nos Deus nobilitauerit manens nobiscum in
 SS. Sacram. ho. 3. n. 23. vsque. 28. In hoc Christus
 remanet licet ad caelos abscedat. ho. 2. n. 22. ho.
 3. n. 34. & seqq. Numquam desesse vult Deus al-
 tare, sed semper reservari, vt imper sit nobis-
 cum. ho. 3. n. 33. Vnde figuratur in igne qui de
 caelo descendit. lb. Est tabernaculum & thro-

nus Dei ubi suam ostendit magnitudinem, &
 sua cunctis bona communicat. h. 3. n. 15. 18. Dicit
 se Deus nobis hic tradit: nec illi quicquam su-
 perest dandum, nec nobis petendum. ho. 3. n. 29.
 & seqq. 33. & ho. 4. n. 25. 27. Tribuit nobis Deus
 quod in caelo est optimum, & in terra pinguis-
 simum: nempe diuinitatem & humanitatem
 Christi. ho. 3. n. 30. Totus mihi in illo Deus tra-
 ditur, vt & ego me totum illi tradam. ho. 2. n. 16.
 & seqq. ho. 3. n. 14. & seqq. In hoc sacrificio nos
 ipsos in sacrificio offerimus. ho. 2. n. 29. Eius
 symbolum est electrum. ho. 2. n. 22. Est dulcedo
 quae omnia red-lic dulcia. lb. Vt illa gustetur, ex-
 pellatur affectus terreni. ho. 2. n. 23. 24. ho. 4.
 n. 2. 3. Vnde moritur qui cum illis hoc accipit.
 ho. 2. n. 27. 29. Etiam minima tenentur emunda-
 re. ho. 2. n. 35. ho. 3. n. 34. & seqq. sacrificetur si-
 cut Abraham extra populi multitudinem. ho. 2.
 n. 32. Est aqua de cisterna Bethlehem quae est
 sanguis, & quomodo bibenda. ho. 2. n. 16. In
 omni lege fuit figuratum. ho. 2. n. 27. Quisque
 fructum refert secundum suam dispositionem.
 ho. 2. n. 17. 28. ho. 3. n. 35. 36. Si melior non euad-
 am signum est defectus preparationis, & quib-
 nam sit ille. ho. 2. n. 35. vsque 40. ho. 3. n. 31. &
 seqq. In SS. Sacramento se Christus transfigu-
 rat, & desiderat vt etiam transfiguremur. ho. 2.
 n. 33. 34. Est panis Angelorum, & idem quo ipsi
 & beati vescuntur. ho. 3. n. 63. 64. Est panis in-
 tellectus. ho. 3. n. 23. Cur vocetur cena. ho. 3. n.
 39. Est cibus grandis. ho. 2. n. 45. Est proprium
 huic Sacram. vniue voluntates & nos Deo red-
 dere vicinos qui per peccatum eramus longe
 distiti. ho. 3. n. 2. & 31. 52. 53. Vixit fideles sum-
 que eius civitas. ho. 3. n. 15. & seqq. Est remediū
 contra diabolū & eius tentationes, & contra
 tribulationes & calamitates, nosque ab eorum
 timore liberat. ho. 3. n. 10. 44. 45. 46. 50. 57. 58.
 ho. 4. n. 46. & seqq. Est fortitudo Christianorum
 lb. ho. 3. n. 24. 25. Ad eius praesentiam fugit dia-
 bolus. ho. 3. n. 38. Dat virtutem bene operandi.
 lb. Est finis vltimus postorum actionum. ho. 3.
 n. 12. & seqq. Est curarum nostrarum quiet, cen-
 trum animae eiusque thesaurus. ho. 3. n. 6. &
 seqq. Per hoc est Deus in particulari in vnoquo-
 que. ho. 3. n. 16. & seqq. n. 34. & seqq. & n. 20. Per
 illud manemus in Christo. ho. 3. n. 62. Per illud
 regnat Deus in nobis & Regem habemus in
 corpore, & sumus Reges terrae. ho. 4. n. 20. 21.
 Est ita omnibus & singulis ac si seipsum non
 nisi vni tradere teneretur. ho. 4. n. 24. Dat nobis
 vitam Dei, & in illam nos transmutat. ho. 4. n.
 29. & seqq. & n. 35. Ipsa Dei diuinitas secundum
 suam

suā substantiā se nobis in hoc Sacra. spiritualiter
 unit. ho. 4. nu. 17. Est totum in toto sicut anima.
 hom. 4. nu. 19. Et nobis communicatur ipsa vita
 Dei. ho. 3. nu. 31. & ho. 4. per totam. Hominem
 reddit Deum. ho. 3. nu. 34. ho. 4. n. 3. vsque in fi-
 nem. Est pectus Ecclesie & Deus in eo matrem
 agit. ho. 1. n. 18. Datur nobis Christus ut lac. ho.
 4. n. 35. vsque 38. Tribuit nobis inclinationes Dei
 atque in eo permansione. ho. 3. num. 19. 20. &
 seqq. Est benedictio Dei. ho. 3. nu. 30. Est fluvius
 Ezechielis. ho. 3. nu. 32. Est compendium mira-
 bilium Dei. ho. 3. n. 31. ho. 4. nu. 2. 3. Comparatur
 nubi leui. de qua Isaias. ho. 4. no. 30. Confertur
 lapidi contra indigne fumentes & quomodo. h.
 3. n. 56. Mortem propellit & auget merita. ho.
 4. nu. 39. 40. Dum se nobis tradit in cibum qua-
 si quid proprium nobis facit, ut tanquam
 quid proprium illum possimus Patri caelesti
 consecrare. ho. 5. n. 8. Institutum est hoc Sacram.
 & sacrificium in cornaculo & curi. ho. 5. nu. 13.
 Templum SS. Sacramenti est anima nostra. Vi-
 de V. *Anima* festum SS. Sacram. Vide V. *Estu*.
 Est pallium Eliae. ho. 3. nu. 50. Est memoria Pas-
 sionis Christi. Vide V. *Christi Passio & memoria*.
 Est alimentum gratiae. ho. 3. nu. 63. Cum illud
 permanenter tenemus recipimus lucē & mag-
 na beneficia. hom. 3. n. 65. & seqq. Est lux exca-
 cians superbos. ho. 3. nu. 68. Et dissipat ignorantia-
 tenebras. ho. 4. n. 49. Destruit idola cordis. ho. 4.
 n. 3. & 31. Aperit portas beatitudinis. ho. 4. n. 24.
 Est fermentum quod totam massam fermentat.
 ho. 4. n. 6. & seqq. Illud Moyses in fascella praesi-
 guravit. ho. 4. n. 11. Symbolum eius fuit linteam
 quod vidit D. Petrus. hom. 4. nu. 13. Est candelab-
 rum aureum, & eius significatio. ho. 4. nu. 49.
 figurat huius Sacram. Vide V. *Gladius*, *Arca*,
Carboniculus, *Columna*, *Agnus*, *Manna*, *Panis*,
Fanus, *Sol*. Est coniuiuium carnis & sanguinis
 & vidimae. ho. 3. n. 64. Est sacrificium holocausti.
 ho. 3. nu. 34. & 64. Vide V. *Holocausium*. In
 hoc Sacram. se diuitens ostendit Regem. ho. 4.
 nu. 51. Habet rationem non solum Sacramenti
 sed etiam sacrificij. ho. 5. n. 1. 2. Missae sacrifi-
 cium omnibus profectus. ho. 5. n. 14. & 64. Omnia
 nostra soluit debita. ho. 5. n. 1. & 6. Est memoriale
 eius quod pro nobis Christus fecit. 1 o. 5. n. 2. &
 seqq. Vide V. *Missae*.

Sacrificia antiqua figura sunt nostri, hom. 5.
 n. 3. Quibus prerogatis Missa illa praecedat,
 ho. 5. n. 9. Omnes nationes illa Dijs. offerrebant.
 Reducuntur ad tres ordines, ho. 5. num. 4. & 9. Et
 idcirco Christus animalia de templo exturba-
 uit. Ib. Ad sacrificandum in omni lege loca

fuerunt assignata. ho. 5. n. 12.

Sancti quanti faciunt & student secum ha-
 bere Deum, ho. 3. n. 3. & seqq. Assumuntur vni-
 tercessores ad dignam Communionis prepara-
 tionem, ho. 1. n. 41. & seqq. Sunt filij Iherosolym.
 cini nostri. Ib.

Sanguis Christi, aqua est de cisterna Be-
 thlehem: qua ratione & benedictus sit, ho. 4. nu. 24.
 Sanguis Christi pluuia salutaris, hom. 5. nu. 44.
 Sanguis Agni figura est sanguinis Christi, ho. 4.
 n. 46.

Sapientia Dei quomodo obtineatur, ho. 1. nu.
 8. 9. Sapientes mundi & eorum sapientia, de-
 pressa, hom. 3. n. 69. & seqq. Sapientem non per-
 mittit sapientia quidquam agere eius auctoritati
 derogatum, ho. 3. n. 74. & seqq.

Satisfactio nostrorum culpam per Deum
 & hominem fieri debet, ho. 3. n. 56. & seqq.
 Satisfactio nostrorum Ecclesiarum est SS. Sacram.
 ho. 5. nu. 1. 2. & 6.

Scala Iacob est Ecclesia. ho. 1. n. 41.

Secretum peccatoris Dei SS. Sacrament. hom. 4.
 n. 8. 9.

Sermus est peccator. ho. 2. n. 17.

Sepulchra concupiscentiarum, memoriale supple-
 tij ob contemptum Manna. ho. 4. nu. 27. Est ti-
 tulus SS. Sacram. ho. 4. n. 27. & seqq.

Silentium in Missa quid denotet, hom. 1. n. 17.

Symbolum cur Iesuo Evangelio dicitur, ho. 1.
 nu. 52. Quid significet ho. 5. n. 37. Duobus gen-
 tibus flectendum est ad illa verba: *Et inuocatur*
est, ho. 5. n. 52. Ob eius defectum diabolus eun-
 dam colaphum iniegit. ho. 5. n. 52.

Synagoga erant in qualibet Prouincia & In-
 gulis ciuitatibus & eius ratio, ho. 5. n. 25. Chri-
 stum non cognoscebat, ho. 5. nu. 29.

Sol Ecclesie: Christus, qui iuratur & occidit
 ho. 2. n. 20. Sol in meridie, Christus est in SS.
 Sacram. 3. n. 66. 68. ho. 4. n. 50. 51. ho. 5. n. 39. Sol
 iudicis est Christi SS. Sacram. ho. 4. n. 19. Cur
 in Passione Domini eum biletur, ho. 5. n. 24.

Solutio debitorum nostrorum est SS. Sacram.
 ho. 5. n. 1. 2. & 6.

Speculum est propria conscientia, ho. 2. n. 36.
Spiritus viuus carne mortificata, ho. 2. nu. 17.
 & 29.

Status beatitudinis non est meritum sed
 praemium, ho. 4. n. 23. & seqq. Est perfectus &
 consummatus, ho. 1. n. 23. ho. 2. n. 9.

Stola significat promptam obedientiam Chri-
 sti, hom. 5. num. 33. Praefert teitem quem Chri-
 sti collo iniecerunt, eiusque promptam obedi-
 entiam ad patendum mortem dei reliquit. Passio-
 nis

MATERIARVM NOTABILIVM.

nis sine ignominia, ho. 5. n. 35.
Siratagema heroicum virum elati animi non patitur ad viliora descendere. ho. 3. n. 34.
Superbus humiliat Deus, nec illis proficit SS. Sacram. ho. 3. n. 68. 69. Punit illos Deus, hom. 5. n. 32.

T.

Templa sunt domus propriae Deo, & habitationis eius, & in quibus offerenda sunt sacrificia ho. 5. n. 11. & seqq.

Tempora anni cur instituta sint, & praescripta ieiunia in eis, ho. 5. n. 19.

Testamentum vetus & novum sunt duae aetate quibus Deus consulti hominibus, & in ipsis fecerunt gloriam promissit ho. 2. n. 8. Sunt duae Ecclesiae Militans & Triumphans. hom. 2. numero 45.

Thomas Aquinas instituit & obtinuit vt institueretur festum SS. Sacramenti, ho. 3. n. 37.

Transfiguratio se licitum est, & quomodo probetur, hom. 20. n. 31. se homo transfiguret, fiatque Deus, cum Deus se transfiguret, fiatque homo, imo cibus hominis, ho. 2. n. 34. 35.

V.

Velum templi significat humanitatem Christi, hom. 4. n. 4. & seqq. Et cessationem legis ac sacrificiorum, ho. 5. n. 3. Velum improprij quo Christi oculos contemnent denotatur per amicum, fidemque significat, ho. 5. n. 14.

Verbum Patris Christus, ho. 3. n. 32. Verbum quid sit explicatur, ho. 3. n. 41. Verbum dat vitam animae, hom. 4. n. 39. Verbi Dei potestas & efficacia: & qua ratione illi credendum & obediendum, ho. 1. n. 33. 35. 36. 37. 38. Qui aliter faciunt non sunt filij Dei hom. 1. n. 39. Audire verbum Dei iuxta phrasim S. Scripturae est ei obedire, ho. 1. n. 40.

Veritas prima nos in fide confirmat, ho. 1. n. 30. Veritatis symbolum est lac, ho. 4. n. 38.

Vestis & vestiri signum est nobilitatis & reverentiae, hom. 5. n. 27. Vestes sacerdotales quam pretiosae sunt, & quanta veneratione & auctoritate dignae, hom. 5. n. 27. 28. Earum usus fuit a temporibus Apostolorum, lb. Cur fuerint institutae, ho. 5. n. 34. Causant benedictionem ho. 5. n. 31. In illis considerate patet est instrumenta Passionis, ho. 5. n. 34. In illis induitur Christus, ho. 5. n. 29. 30. 31. 32. & seqq. Illis vestitus sacerdos

efficacius Deum exorat, lb. n. 31. 32. Illas Angeli dederunt S. Benedicto Archiepiscopo Cantuariensi ho. 5. n. 27. 28.

Vaticum est SS. Sacramentum, hom. 1. n. 25. ho. 2. n. 12. 13. ho. 4. n. 5. & 41.

Victima est sacrificium quod partim comburebatur, ho. 5. n. 9. Victima est SS. Sacram. ho. 3. n. 64.

Vinea signat Ecclesiam, ho. 4. n. 1. 12.

Vinum apparens, existens tamen aqua, a medico praescribitur in remedium, hom. 2. n. 33. Vinum consecratum & lac pueris tribuebatur, ho. 4. n. 37.

Virtutes vnit gratia, ho. 2. n. 14.

Virus non poterat iudicare de Manna, & minus adhuc de SS. Sacram. ho. 1. n. 28.

Vita securitas supra modum laetificat hominem, ho. 4. n. 45. Vide vivere significat omni laetitia gaudere. Ibid. Numquam habebimus illam ita securam, quam dum Deo adhuc remus, hom. 3. n. 22. Vita communicata in creatione & perditur per peccatum recuperatur in SS. Sacram. hom. 4. n. 32. 33. 34. 35. 39. 40. Vitam a Deo nobis communicatam per peccatum amittimus, lb. & n. 39. Vita Christi in SS. Sacram. ho. 1. n. 50. Vita & mors in SS. Sacram. hom. 3. n. 68. Vitam Dei recipimus in SS. Sacram. ho. 4. n. 2. & seqq. ho. 5. n. 6. Vitam Dei qualiter nos habere oporteat, ho. 4. n. 29. Illam tribuit SS. Sacram. lb. & n. 33. & seqq. & n. 43. 44. 45. 56. 57. Vita spiritualis est gratia, hom. 4. n. 25. 27. & seqq.

Vitiformitas quam gratia sit Deo, hom. 5. numero 44.

Vitio Christi nobiscum, ho. 3. per totam, ho. 4. n. 5. 6. 7. & seqq.

Vitas in SS. Trinitate, ho. 5. n. 62.

Voluntas yes est animae. Vide V. *Intellectus*. Illam satiat SS. Sacramentum, ho. 2. n. 4. & lo. 3. n. 62. 63. 70.

Votum: eius distinctio, & eius materia, ho. 3. n. 14.

Vulnera Christi portae sunt caelestium thesaurorum, ho. 5. n. 63.

Z.

Zelus effectus est & filius amoris, & index illum denotans ho. 2. n. 21. Vbi feruet amor, feruet & Zelus, lb. Zelus Dei nascitur ex amore quo Deus hominibus afficitur, ho. 2. n. 21. 22.

FINIS INDICIS MATERIARVM.

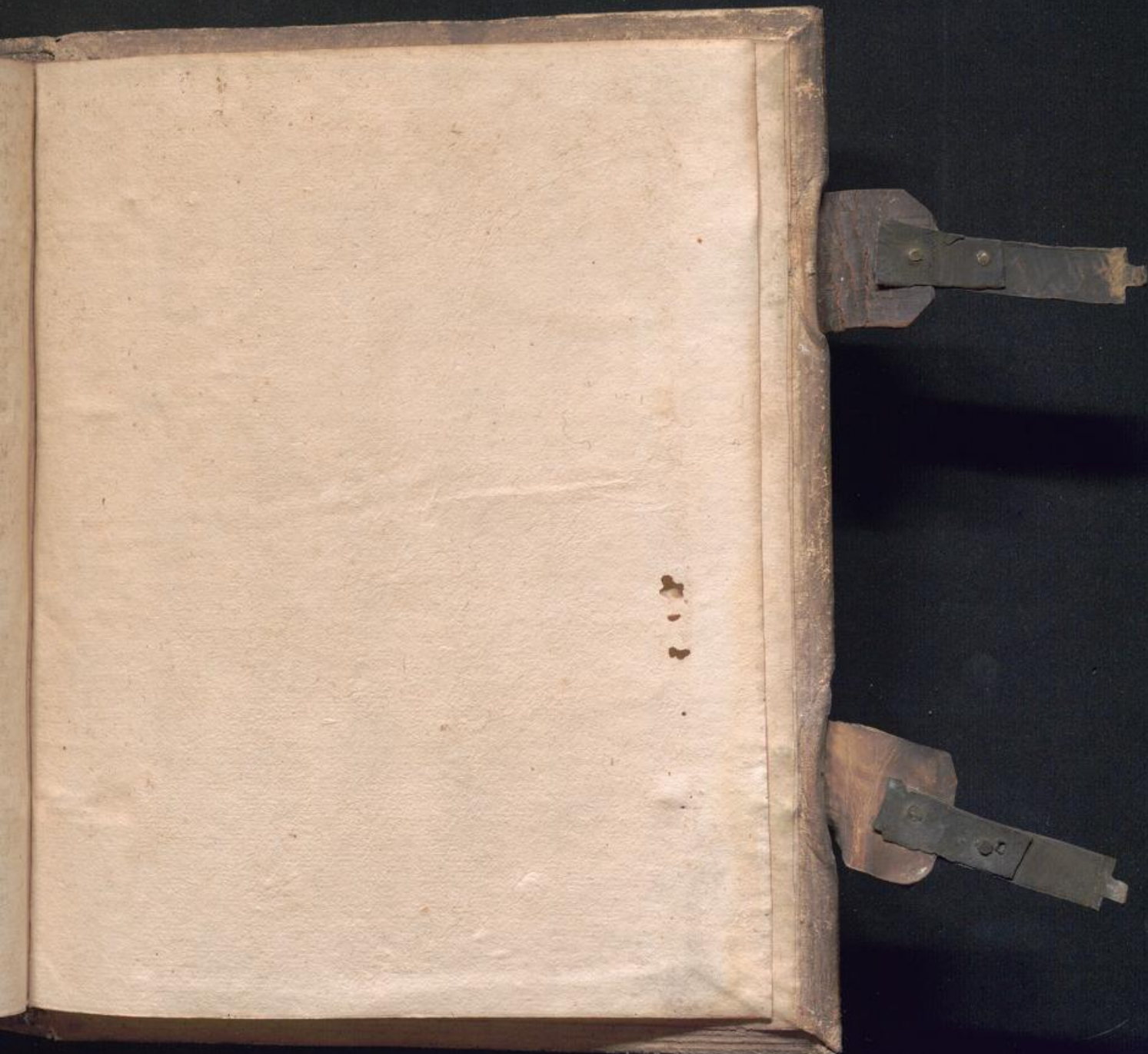
LIBRARIUS
P. J. LANGE

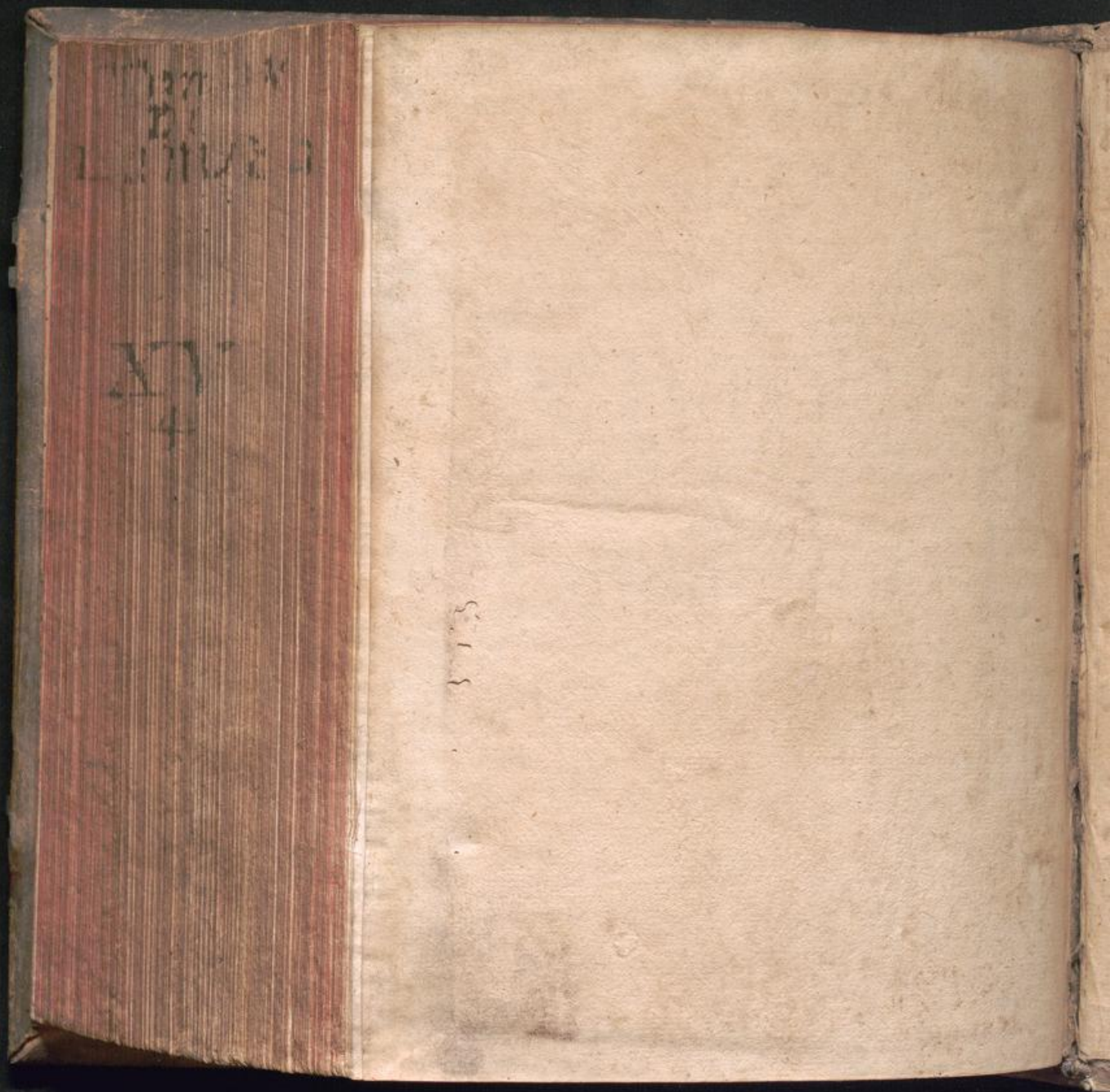
XV
4

INDEX TO THE MATHEMATICS

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

INDEX TO THE MATHEMATICS

la. Puitas.

IV

Th

3150

